

ตัดร็จญ์ตัวบหะตษในหนังสือสะบิลุ อัลมุฮตะดีน ของชัยคุมุฮัมมัด
อรรชัด เบ็น อับดุลลอฮ์ อัลบันญะรีย์

**The Takhrīj of Ḥadīth Texts in the Book Sabilu al-Muhtadīn of
Shaykh Muḥammad 'Arshad bin Abdullah al-Banjariy**

อับดุรรอฮ์มาน จะปะกียา

Abdurrohman Chapakiya

วิทยานิพนธ์นี้สำหรับการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต

สาขาวิชาอิสลามศึกษา

มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

**A Thesis Submitted in Fulfillment of the Requirements for the Degree of
Doctor of Philosophy in Islamic Studies**

Prince of Songkla University

2561

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

ชื่อวิทยานิพนธ์ ตำครีจัญตัวบทธะดิษในหนังสือสะบีลุ อัลมุฮตะดีน ของชัยคุมุฮัมมัดฮ์รชัด
 เป็น อับดุลลอลฮ์ อัลบันญะรีย์
 ผู้เขียน นายอับดุลรอฮ์มาน จะปะกียา
 สาขาวิชา อิสลามศึกษา

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก

คณะกรรมการสอบ

.....
 (รองศาสตราจารย์ ดร.อับดุลเลาะ การีนา)

.....ประธานกรรมการ
 (รองศาสตราจารย์ ดร.อิบรอฮีม ณรงค์รักษาเขต)

.....กรรมการ
 (รองศาสตราจารย์ ดร.อับดุลเลาะ การีนา)

.....กรรมการ
 (ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อับดุลการีม สาแมง)

.....กรรมการ
 (อาจารย์ ดร.อนัส อมาตยกุล)

.....กรรมการ
 (อาจารย์ ดร.ก้อหรี บุตรหล้า)

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ อนุมัติให้บัณฑิตวิทยาลัย
 การศึกษาตามหลักสูตรปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาอิสลามศึกษา

.....
 (ศาสตราจารย์ ดร.ดำรงศักดิ์ ฟ้ารุ่งสว่าง)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

ขอรับรองว่า ผลงานวิจัยนี้มาจากการศึกษาวิจัยของนักศึกษาเอง และได้แสดงความขอบคุณบุคคลผู้มีส่วนช่วยเหลือแล้ว

ลงชื่อ.....

(รองศาสตราจารย์ ดร.อับดุลเลาะ การ์รีนา)

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก

ลงชื่อ.....

(นายอับดุลรอฮ์มาน จะปะกียา)

นักศึกษา

Prince of Songkla University
Pattani Campus

ข้าพเจ้าขอรับรองว่า ผลงานวิจัยนี้ไม่เคยเป็นส่วนหนึ่งในการอนุมัติปริญญาในระดับใดมาก่อนและ
ไม่ได้ถูกใช้ในการยื่นขออนุมัติปริญญาในขณะนี้

ลงชื่อ.....

(นายอัครอรธมาน จะปะภिया)

นักศึกษา

Prince of Songkla University
Pattani Campus

ชื่อวิทยานิพนธ์ ต่ครีจัญต์วบทอะดิษในหนังสือสะบีลฺ อัลมุฮตะดีน ของชัยคุมุฮัมมัดอาร์ซัด

เป็น อับดุลลอฮ์ อัลบันญะรีย์

ผู้เขียน นายอับดุลรอฮ์มาน จะปะกียา

สาขาวิชา อิสลามศึกษา

ปีการศึกษา 2560

บทคัดย่อ

การวิจัย ครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษา ชีวิตประวัติของชัยคุมุฮัมมัดอาร์ซัด เป็น อับดุลลอฮ์ อัลบันญะรีย์ ศึกษาหนังสือสะบีลฺ อัลมุฮตะดีน ลิตตะฟีกุฮฺ ฟิ อัมริดดีน ศึกษาแหล่งที่มา และประเมินสถานภาพของอะดิษที่มีอยู่ในหนังสือ สะบีลฺ อัลมุฮตะดีน เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบ บันทึกลงและแบบสัมภาษณ์ วิเคราะห์ข้อมูลใช้ หลักการอุปมุล อะดิษ หลักการต่ครีจัญต์ หลักการอัลญุรฮฺ วะ อัดตะอติล หลักการทางประวัติศาสตร์และหลักการตรึงฮฺ ผลการวิจัยพบว่า

1. ชัยคุมุฮัมมัดอาร์ซัด เป็น อับดุลลอฮ์อัลบันญะรีย์ เกิดที่ตำบลลุกฆอบัง กาลิมัตัน อินโดนีเซีย เมื่อ ปี ฮ.ศ 1122 ท่านเริ่มศึกษาศาสนาอิสลามในพระราชวังของกษัตริย์บัน ญุรเมื่ออายุ 7 ปี ศึกษา ณ นครมักกะฮ์ เป็นเวลา 30 ปี และศึกษา ณ นครมะดีนะฮ์ เป็นเวลา 5 ปี ท่านเป็นอุละมาอ์ ชาวอินโดนีเซีย คนหนึ่งที่มีผลงานด้านวิชาการมากมาย มีความรู้ ความเชี่ยวชาญวิทยาการอิสลาม มีความสามารถในการถ่ายทอดวิชาความรู้และแต่งตำราเป็นที่ยอมรับของสังคมมุสลิมด้านอาเกิตะฮฺ ฟิกฮฺ ตะเศาะวูฟ และดาราศาสตร์ ท่านเสียชีวิตปี ฮ.ศ 1227 ณ เมืองบัน ญุร กาลิมัตัน อินโดนีเซีย สาเหตุของการแต่งหนังสือเล่มนี้เพราะ กษัตริย์ผู้ปกครองเมืองบัน ญุร ได้ขอให้ ท่านเขียนหนังสือ เกี่ยวกับศาสนาอิสลาม เพื่อแก้ปัญหาสังคมที่ไม่เข้าใจศาสนา ท่านจึงแต่งหนังสือที่ได้ชื่อว่า สะบีลฺมุฮตะดีน ลิตตะฟีกุฮฺ ฟิ อัมริดดีน ซึ่งเป็นหนังสือฟิกฮฺที่เริ่มจากบทว่าด้วย อัลญะฮะฮฺ จนถึงบท ที่ว่าด้วย อัล-อฎูมิยะฮฺ ภายในเวลา 2 ปี ในการจัดพิมพ์จะรวมหนังสือทั้ง 2 เล่มเป็นเล่มเดียว เล่มที่ 1 มีจำนวนหน้า 250 หน้า ส่วนเล่มที่ 2 มี 269 หน้า จุดเด่นและความพิเศษของหนังสือ คือเป็นหนังสือ เกี่ยวกับบทบัญญัติด้านการกัฎีและอืบาดาตที่เกือบสมบูรณ์ เป็นหนังสือฟิกฮฺที่มีหลักฐานจาก อัลกุรอานและอัลอะดิษ เป็นหนังสือที่นักวิชาการศาสนาได้ยกย่องว่าเป็นหนังสือที่ยอ ดเยี่ยมมีค่ามาก เป็นพิเศษ

2. แหล่งที่มาของอะดิษทั้งหมดที่ ปรากฏอยู่ในหนังสือสะบีลฺอัลมุฮตะดีน มาจาก หนังสือชนิดต่างๆ คือ มีการบันทึกอยู่ในหนังสืออัลญะฮะฮฺ ประกอบด้วย เศาะฮีย ฮอัลบุกอริย และเศาะฮีย มุสลิม มีบันทึกอยู่ในหนังสืออัศเศาะฮฮาฮ ประกอบด้วยเศาะฮีย อิบนุ อีบบาน และ เศาะฮีย อิบนุ คุซัยมะฮ์ หนังสืออัสสุนัน สุนันอะบู ดาหวูด สุนันอัตติรมิซีย สุนัน อันนะสาอีย สุนัน

อุบну มาญะฮ์ สุนันอัตตาราอะกูณีย์ และอัสนัน อัลกุบรอ หนังสืออัลมะसानีด ประกอบด้วย มุสนัด อิมามอะฮมัด มุสนัดอัลบัซซาร มุสนัดอัลฮุมาดีย์ มุสนัดอัब्ด เป็น ฮุมาียด มุสนัดอะบี อะวานะฮ์ มุสนัดอะบู ดาวูด อัลญาละยาเลีย มุสนัดอะบี ยะอลา อัลมุศัลลี และมุสนัดฟิรเตาส ของอัดดัยละมีย หนังสืออัลมะอาญิม ประกอบด้วย อัลมุญัม อัลกะบیر อัลมุญัม อัลเอาส์ฎ และอัมมุญัม อัลเศาะฆีร์ ของอัลญาละบะรอเนีย หนังสืออัลมุสตัดเราะกาต ประกอบด้วย อัลมุสตัดร์อิก อะลา อัลเศาะฮียัน ของอัลอากิม อันนัยسابูรีย์ หนังสือมุวัฎฎะอาต ประกอบด้วย อัลมุวัฎฎะอ์ ของมา ลิก เป็น อะนัส หนังสืออัลมุค็อนนะฟาต ประกอบด้วยมุค็อนนัฟ อับดุลเราะซซาก และมุค็อนนัฟอิบนุ อะบี ซัยบะฮ์ หนังสืออัลอัญญูซาอ์ ประกอบด้วย ซุอบ อัลอิมาน ของอัลบัยฮะกี๊ อัลอะด็บ อัลมุฟร็อด ของอัลบุคอรี๊ และ อัลฮุญัยฮ์ อัลเอาเลียอา ของอะบู นุอัยม

3. ระดับฮะดีษที่เป็นสำนวนอาหรับในหนังสือสะบีล อัลมุฮตะดีน มีทั้งหมด 277 ฮะดีษ จากการตัดครีจัญพบว่า มีฮะดีษเศาะฮีย ลีษาค็อมี จำนวน 175 ฮะดีษ คิดเป็นร้อยละ 63.18 ฮะดีษเศาะฮีย ลีซ็อยริฮมีจำนวน 8 ฮะดีษ คิดเป็นร้อยละ 2.89 ฮะดีษสะสัน ลีษาค็อมีจำนวน 9 ฮะดีษ คิดเป็นร้อยละ 3.25 ฮะดีษสะสันลีซ็อยริฮมีจำนวน 43 ฮะดีษ คิดเป็นร้อยละ 15.52 ฮะดีษ ญาละอ็ฟีมีจำนวน 26 ฮะดีษ คิดเป็นร้อยละ 9.39 ฮะดีษญาละอ็ฟี ญิดตันมีจำนวน 9 ฮะดีษ คิดเป็น ร้อยละ 3.25 ฮะดีษเมาฎอมีจำนวน 5 ฮะดีษ คิดเป็นร้อยละ 1.81 และฮะดีษที่ผู้วิจัยไม่สามารถ กำหนดระดับได้มีจำนวน 2 ฮะดีษ คิดเป็นร้อยละ 0.72 ฮะดีษที่อยู่ในข่ายฮะดีษมักบูลมีจำนวน ทั้งหมด 235 ฮะดีษ คิดเป็นร้อยละ 84.84 และฮะดีษที่อยู่ในข่ายฮะดีษมัรดูมีจำนวนทั้งหมด 4 2 ฮะดีษ คิดเป็นร้อยละ 15.16

Thesis Title	The Takhrīj of Ḥadīth Texts in the Book Sabilu al-Muhtadīn of Shaykh Muhammad 'Arshad bin 'Abdullah al-Banjariy
Author	Mr. Abdurrohman Chapakiya
Major Program	Islamic Studies
Academic Year	2017

ABSTRACT

The objectives of this study are to study the biography of Shaykh Muhammad 'Arshad bin 'Abdullah al-Banjariy and to study the general details of the book Sabilu al-Muhtadīn li al-Tafaqquh fi Amri al-Din by studying sources of this book as well as making assessments on the status of ḥadīths mentioned in this book. The data was collected through the research tools of records and interviews, the information was analyzed by using Ulūmul Ḥadīth, Takhrīj, al-Jarh wa Ta'dīl, historical approach and Tarjīh principles. The result of the research found that:

1. Shaykh Muhammad 'Arshad bin Abdullah al-Banjariy was born in Lok Gabang Kalimantan Indonesia on 1122 H. He began studied Islam in the king Banjariy's palace at the age of 7 years old, studied in Makkah city for 30 years and studied at the Madīnah city for 5 years. He is Indonesian scholar, who has knowledge and technical expertise of Islamic science. He has the ability on teaching and writing the Islamic texts on aqidah, fiqh, tasawwuf and astronomy. He died in 1227 H. at Banjar Kalimantan Indonesia. Cause of the author of this book, The main reason of writing the book of Sabilu al-Muhtadīn li al-Tafaqquh fi Amri al-Din was to meet with the king of Banjar city's demand. The king had asked him to write a book about Islam in order to solve the social problems of ignorance in religion. He began the writing of this book on the chapter of al-Tahārah and ended up with the chapter al-At'imah within the period of two years. This book consist of two volumes and they are combined for the sake of publication. Page number of this book contains of 250 pages for the volume I and 269 pages for volume II. The distinctiveness of this book is almost completely highlighted on worship and 'ibadat which are clearly based on the evidence of al-Qur'an and al Ḥadīth. This book is regarded by the Muslim scholar as excellent and valuable Islamic academic document.

2. Sources of all ḥadīths mentioned the book Sabilu al-Muhtadīn are recorded in Jawāmi' books including Ṣaḥīḥ al-Bukhāriy, Ṣaḥīḥ Muslim, Ṣaḥīḥ Ibn Hibbān, Ṣaḥīḥ Ibn Khuzaimah, and al-Sunan books including Sunan Abu Dāwūd, Sunan al-Tirmidhiy, Sunan al-Nasā'iy, Sunan Ibn Mājah, Sunan al-Dār al-Quṭniy and al-Sunan al-Kubrā. The sourced of Ḥadīths are also recorded in al-Masānid books including Musnad Imām Aḥmad, Musnad al-Bazzār, Musnad al-Ḥumaidiy, Musnad abu Awānah, Musnad Abū Dāwūd al-Ṭayālisīy, Musnad Abī Ya'lā al Mūṣiliy and Musnad Firdaus by al-Dailamiy and al-Ma'ājim books including al-Mu'jam al-Kabīr, al-Mu'jam al-Ausaṭ and al-Mu'jam al-Saghīr by al-Ṭabarāniy, Finally, the Ḥadīth sources are recorded in al-Mustadrakāt books including al-Mustadrak alā al-Ṣaḥīḥain by Ḥākim al-Naisabūriy, al-Muwaṭṭa'āt books including al-Muwaṭṭa' Imām Mālik, al-Muṣannafāt books including Muṣannaf Abd al-Razzāq and Muṣannaf Ibn Abī Shaybah and al-Ajzā' books including Su'b al-'Imān by al-Baihaqiy, al-Adab al-Mufrad by al-Bukhāriy and al-Ḥuliyyah al-'Auliya' by Abū Nu'iam.

3. The amount of ḥadīth included in Sabilu al-Muhtadin is 277. Regarding the level of these ḥadīth, the result of study reveals that there are 175 ḥadīths which are regarded as ḥadīth ṣaḥīḥ (authentic) representing 63.18 percentage, 8 Ḥadīth which are regarded as ḥadīth ṣaḥīḥ lighairihi, (ṣaḥīḥ due to external factors) representing 2.89 percentage, 9 ḥadīth which are regarded as ḥadīth ḥasan (Fair Reports) representing 3.25 percentage, 43 ḥadīths which are regarded as ḥadīth ḥasan lighairihi, (ḥasan due to external factors) representing 15.52 percentage, 26 ḥadīths which are regarded as ḥadīth ḍa‘īf (weak) representing 9.39 percentage, 9 ḥadīth which are regarded as ḍa‘īf jiddan (Very Weak) representing 3.25 percentage and 5 ḥadīths which are regarded as ḥadīth mawḍū‘ (the forged reports) representing 1.81 percentage. In addition, the research also find that there 2 ḥadīth which their levels could not be identified representing 0.72 percentage. In a nutshell, there are 235 ḥadīths or 84.84 % of all ḥadīths are categorized in the groups of ḥadīth maqbūl and there are 42 ḥadīths or 15.16% of all ḥadīths are classified in the groups of ḥadīth mardūd.

Prince of Songkla University
Pattani Campus

عنوان البحث تخريج أحاديث في كتاب "سبيل المهتدين" للشيخ محمد أرشد بن عبد الله البنجري
اسم الباحث عبد الرحمن جافاكيا
التخصص الدراسات الإسلامية
العام الدراسي 2017

مستخلص البحث

يهدف هذا البحث لدراسة السيرة الذاتية للشيخ محمد أرشد بن عبد الله البنجري ودراسة كتابها سبيل المهتدين للتفقه في أمر الدين، ومصادر الأحاديث ودرجاته في كتابه ، فتم جمع المعلومات باستخدام البطاقة المسجلة، واستمارات المقابلة، وتحليل المعلومات بقواعد علمية أساسية تشمل قواعد علوم الحديث، وعلوم تخريج الحديث، وعلوم الجرح والتعديل والتاريخ، وعلوم الترجيح .
 والنتائج التي توصل إليها الباحث تأتي كما يلي :

أولاً: الشيخ محمد أرشد البنجري ولد في قرية لقغاين دائرة مرتافورا بجزيرة جنوب كلمنتن اندونيسيا في عام 1122 هجرية، وفي البداية اشتغل بطلب العلم عن مبادئ علوم الدين في قصر الملك بنجر منذ عمره 7 سنوات ثم سافر إلى مكة المكرمة في طلب العلم وأقام بها 30 عاماً ثم واصل دراسته في المدينة المنورة لمدة 5 سنوات. الشيخ محمد أرشد البنجري أحد علماء المسلمين الذي يتخصصون في الفقه على مذهب الإمام الشافعي، وفي العقيدة والتصوف وعلم الأفلاق وهو أحد أعلام اندونيسيا وصاحب المؤلفات العديدة . وافته المنية في عام 1227 هجرية بمدينة بنجر، كلمنتن، اندونيسيا، ومن أسباب تأليف هذا الكتاب حيث أن ملك بلد بنجر طلب من الشيخ أن يؤلف كتاباً يتعلق بالدين لكي يحل مشاكل الناس في المجتمع الذي لا يفهم الدين الإسلامي، لذلك ألف كتاب (سبيل المهتدين للتفقه في أمر الدين) وهو من كتب الفقه على المذهب الشافعي. حيث بدأ من كتاب الطهارة إلى كتاب الأطعمة واستغرق في تأليفه لمدة سنتين وطبع في جزئين في مجلد واحد الجزء الأول يتكون من 250 صفحة والثاني 269 صفحة، ومن مميزات هذا الكتاب أنه كتاب يتعلق بفقه العبادات الشامل مستدل فيها بالآيات والأحاديث، ويعتبر هذا الكتاب من أهم الكتب الذي ألفه علماء ملايو شرق آسيا لذلك أثنى عليها كثير من علماء شرق آسيا.

ثانياً: من حيث مصادر الأحاديث في كتاب سبيل المهتدين، حيث تتوزع في مصادرها كما يلي من كتب الجوامع يتكون من صحيح البخاري و صحيح مسلم. ومن كتب الصحاح يتكون

من صحيح ابن حبان و صحيح ابن خزيمة ومن كتب السنن يتكون من سنن أبو داود وسنن الترمذي وسنن النسائي وسنن ابن ماجه وسنن الدار قطني وسنن الكبرى. ومن كتب المسانيد يتكون من مسند إمام أحمد و مسند البزاز ومسند الحميدي ومسند أبو يعلى الموصلي ومسند فردوس للديلمي. ومن كتب المعاجم يتكون من معجم الكبير ومعجم الأوسط ومعجم الصغير للطبراني. ومن كتب المستدرجات يتكون من المستدرک على الصحيحين للحاكم النيسابوري. ومن كتب الموطآت يتكون من موطأ الإمام مالك. ومن كتب المصنفات يتكون من مصنف عبد الرزاق و مصنف ابن أبي شيبة. ومن كتب الأجزاء يتكون من شعب الإيمان للبيهقي والآداب المفرد للبخاري والحلية لأبي نعيم.

ثالثاً : عدد الأحاديث الواردة بالألفاظ العربية من كتاب سبيل المهتدين (277) حديثاً،

حيث تتوزع في درجاتها كما يلي (1) عدد الأحاديث الصحيحة 175 حديثاً وتبلغ نسبتها 63.18%، (2) عدد الأحاديث الصحيح لغيره 8 حديثاً وتبلغ نسبتها 2.89%، (3) عدد الأحاديث الحسنة 9 أحاديث وتبلغ نسبتها 3.25%، (4) عدد الأحاديث الحسن لغيره 43 حديثاً وتبلغ نسبتها 15.52%، (5) عدد الأحاديث الضعيفة 26 حديثاً وتبلغ نسبتها 9.39%، (6) عدد الأحاديث الضعيفة جداً 9 حديثاً وتبلغ نسبتها 3.25%، (7) عدد الأحاديث الموضوعية 5 حديثاً وتبلغ نسبتها 1.81%، (8) وعدد الأحاديث التي توقف الباحث في الحكم عليها 2 حديثاً وتبلغ نسبتها 0.72%. ومن حيث القبول والرد كما يلي (1) الأحاديث من نوع المقبول 235 حديثاً وتبلغ نسبتها 84.84%، (2) الأحاديث من نوع المردود 42 حديثاً وتبلغ نسبتها 15.16%.

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบคุณอัลลอฮ์ ﷻ ผู้ทรงเมตตา ผู้ทรงกรุณายิ่งใหญ่ที่พระองค์ทรงประทานความสำเร็จในการทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงได้ด้วยความรู้จาก การให้คำปรึกษา ข้อเสนอแนะต่อผู้วิจัยด้วยดีเสมอมาจากอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ รองศาสตราจารย์ ดร.อัศดุลเลาะ การินา ผู้วิจัยขอขอบคุณเป็นอย่างยิ่งมา ณ โอกาสนี้

ขอขอบคุณรองศาสตราจารย์ ดร.อิบรอฮีม ณรงค์รักษาเขต ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อัศดุลการิม สาแมง อาจารย์ ดร.อนัส อมาตยกุล และอาจารย์ ดร.ก้อหรี บุตรหล้า ที่ได้ให้ความกรุณาให้ข้อเสนอแนะและเป็นกรรมการร่วมสอบวิทยานิพนธ์ฉบับนี้

ขอขอบคุณวิทยาลัยอิสลามศึกษา และมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ที่ได้กรุณาให้ทุนสนับสนุนการทำวิจัย ตลอดจนคณาจารย์และเจ้าหน้าที่ของวิทยาลัยอิสลามศึกษาที่ได้ดูแลผู้วิจัยด้วยดี

ขอขอบคุณมารดาของข้าพเจ้านางชง หะยีวามิง ภรรยาของข้าพเจ้านางฟาตีเมาะ โนะที่ให้คำปรึกษา ข้อเสนอแนะตลอดจนให้กำลังใจแก่ผู้วิจัยตลอดมาและผู้ที่เป็นแรงใจได้ดีที่สุดคือนายอูรวะห์ จะปะกียา นางสาวอาตีกะห์ จะปะกียา นางสาวอัฟรอห์ จะปะกียา นางสาวอาตีพะห์ จะปะกียา เด็กหญิงอาบีตะห์ จะปะกียา เด็กหญิงอาฮิชะห์ จะปะกียา เด็กชายอูบัยดิลลาฮ จะปะกียา เด็กชายอุมัยร จะปะกียา เด็กหญิงอามีเราะห์ จะปะกียา และเด็กชายอูษัยมีน จะปะกียา

ท้ายที่สุดนี้ ขอพรจากเอกองค์อัลลอฮ์ โปรดประทานความรัก ความเมตตาและความปลอดภัย แก่บุคคลดังกล่าวด้วยเทอญ

อัศดุลรอฮ์มาน จะปะกียา

ตารางเปรียบเทียบพยัญชนะอาหรับ-ไทย

วิทยาลัยอิสลามศึกษา

ปรับปรุง 2558

พยัญชนะอาหรับ	คำอ่าน	พยัญชนะไทย
ء , ا	อะลีฟ/ ฮัมซะฮฺ	อ ในกรณีเป็นพยัญชนะ และ ฮ ในกรณีเป็นตัวสะกดสุดท้าย
ب	บ่า	บ
ت	ต่า	ต
ث	ซ่า	ซ
ج	ญีม	ญ (จัญ ในกรณีเป็นตัวสะกด)
ح	ฮ่า	ฮ
خ	ค่อ	ค
د	ดาล	ด
ذ	ซาล	ซ
ر	ร่อ	ร
ز	ซัย	ซ
س	ซีน	ส มีข้อยกเว้น เช่น มูซา อีซา ยาซีน เป็นต้น
ش	ชีน	ช
ص	ศอด	ศ
ض	ฎอด	ฎ
ط	ฏอ	ฏ
ظ	ศอ	ศ
ع	อัยน	อ
غ	ฮัยน	ฮ
ف	ฟ่า	ฟ
ق	กอฟ	ก
ك	กาฟ	ก
ل	ลาม	ล

พยัญชนะอาหรับ	คำอ่าน	พยัญชนะไทย
م	มีม	ม
ن	นูน	น
هـ	ฮาฮ์	ฮ ในกรณีเป็นพยัญชนะ และ ฮ์ ในกรณีเป็นตัวสะกดสุดท้าย
و	วาว	ว
ي	ยาฮ์	ย
الفتحة	อัลฟัตซะฮฺ อ่านสระข้างบน	~ (ในกรณีมีตัวสะกด เช่น มีรวาน อาดัม ฯ) ะ, เาะ อี ในกรณีมีตัวสะกด) ละสระในบางกรณี เช่น อะลี บะนี ฯ)
الكسرة	อัลกัศเราะฮฺ อ่านสระข้างล่าง	◌ِ
الضمة	อัฎฎุมมะฮฺ อ่านสระข้างหน้า	◌ُ
الفتحة الممدودة	อัลฟัตซะฮฺ อัลมีมุดะฮฺ	า (อ ในกรณีมีตัวสะกด เช่น อัลฟา ร็อบ ฯ)
الكسرة الممدودة	อัลกัศเราะฮฺ อัลมีมุดะฮฺ	◌ِ
الضمة الممدودة	อัฎฎุมมะฮฺ อัลมีมุดะฮฺ	◌ُ
ال-الشمسية	อลีฟ ลาม อักซัมชียะฮฺ	อัล-ตามด้วยพยัญชนะตัวแรกของคำต่อไป เช่น อัดดีน อักฎีนา ฯ
ال-القمرية	อะลีฟ ลาม อัลเกาะมะรียะฮฺ	อัล ตามด้วยคำต่อไปโดยไม่ต้องเว้นวรรค เช่น อัลกุรอาน อัลลอฮฺ อัลอิสลาม ฯ
ة	ตาอ์มีร์บูฎาะฮฺ	ฮ์ เป็นเสียงเดียวกับ ฮ กรณีอ่านหยุดเป็นเสียง ฮ์ กรณีอ่านต่อเนื่องเป็นเสียง ต
ي	ยาฮ์ มุค็อฟพะพะฮฺ	อ่านและสะกดตามการเขียน เช่น ฟี
ي	ยาฮ์ นิสบะฮฺ หรือ ยาฮ์มุซัดตะฮฺ	สะกดยาฮ์สองตัว เช่น ยะ อัชฮาฟียะฮฺ

ตารางเปรียบเทียบอักษรอาหรับ-อังกฤษ
ของห้องสมุดรัฐสภาอเมริกา

พยัญชนะอาหรับ	คำอ่าน	พยัญชนะอังกฤษ
ا	อลีฟ	a
ب	บอ	b
ء	ฮัมซะฮ์	'a, 'i, 'u
ت	ตอ	t
ث	ซอ	th
ج	ญีม	j
ح	ฮอ	h
خ	คอ	kh
د	ดอล	d
ذ	ซาล	dh
ر	รอ	r
ز	ซาย	z
س	ซีน	s
ش	ซีน	sh
ص	ศอด	s
ض	ฎอด	d
ط	ฏอ	t
ظ	ซอ	Z
ع	ฮัยน	'a, 'i, 'u
غ	ฮอยน	gh
ف	ฟา	f
ق	กอฟ	q
ك	กาฟ	k
ل	ลาม	l

พยัญชนะอาหรับ	คำอ่าน	พยัญชนะอังกฤษ
ا	อลีฟ	a
ب	บาว์	b
م	มีม	M
ن	นูน	n
ه	ฮาว์	h
و	วาว	w
ي	ยาว์	y
ة، ة	ตาว์	h,t
(الفتحة)	اَ , اِ , اُ	a ,ay, aw
(الفتحة الممدودة)	اَ	ā
(الكسرة)	اِ	i
(الكسرة الممدودة)	اِ	ī
(الضمة)	اُ	u
(الضمة الممدودة)	اُ	ū
ال- الشمسية		al- (al-Tirmidhiy)
ال- القمرية		al- (al-'Islāmiyah)
الكسرة المشددة		iiy
الضمة المشددة		uww

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อ (5)
Abstract	(7)
مستخلص البحث	(9)
กิตติกรรมประกาศ (11)
ตารางปริวรรตอักษรอาหรับ-ไทย (12)
ตารางปริวรรตอักษรอาหรับ-อังกฤษ (14)
สารบัญ (16)
รายการตาราง (19)
รายการภาพประกอบ (20)
บทที่ 1 บทนำ	1
1.1 ความเป็นมาของปัญหาและปัญหา	1
1.2 คัมภีร์อัลกุรอาน อัลฮะดีษและเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	4
1.3 วัตถุประสงค์ของการวิจัย	18
1.4 ความสำคัญและประโยชน์ของการวิจัย	18
1.5 ขอบเขตของการวิจัย	19
1.6 ข้อตกลงเบื้องต้น 2	0
1.7 นิยามศัพท์เฉพาะ 2	0
1.8 สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิจัย	23
1.9 วิธีดำเนินการวิจัย	24
บทที่ 2 ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับการตัดครีจญ์ฮะดีษ 3	4
2.1 ความหมายของการตัดครีจญ์ฮะดีษ	34
2.2 ความจำเป็นของการระบุสถานภาพของฮะดีษ	40
2.3 กำเนิดและพัฒนาการตัดครีจญ์อัลฮะดีษ	41
2.4 ความสำคัญของการตัดครีจญ์ฮะดีษ	54
2.5 ประโยชน์ของการตัดครีจญ์ฮะดีษ	55
2.6 ความจำเป็นของการตัดครีจญ์ฮะดีษ	57
2.7 เจื้องไขของนักตัดครีจญ์	57
2.8 ปัญหาในการตัดครีจญ์	58

สารบัญ (ต่อ)

หน้า	
2.9 วิธีการตัดศรีจัญญ์ฮะดีษ	60
2.10 หนังสือตัดศรีจัญญ์ฮะดีษที่สำคัญ	76
2.11 อัลมุตาบิอาต และ อัลชะวาฮิด	78
2.12 แผนภูมิของสายรายงาน	83
บทที่ 3 ชีวิตประวัติของชัยคุมุฮัมมัดอัรซัด อัลบันญะรีย์	
และหนังสือสะบีลุล อัลมุฮตะดีน	8 7
3.1 ชีวิตประวัติของชัยคุมุฮัมมัดอัรซัด อัลบันญะรีย์	87
3.1.1 ชื่อสายและต้นตระกูล	8 7
3.1.2 สถานที่และปีเกิด	91
3.1.3 การศึกษา	9 1
3.1.4 โตะครุร่วมสมัยกับชัยคุมุฮัมมัดอัรซัด อัลบันญะรีย์	93
3.1.5 คณาจารย์ของชัยคุมุฮัมมัดอัรซัด อัลบันญะรีย์	93
3.1.6 สานุศิษย์	9 4
3.1.7 อะกีดะฮ์ มีซฮับฟิกฮ์และตะเศาะวฟ	9 5
3.1.8 ครอบครัว	9 6
3.1.9 ผลงานทางวิชาการของชัยคุมุฮัมมัดอัรซัด อัลบันญะรีย์	99
3.1.10 การเสียชีวิต	10 2
3.2 หนังสือสะบีลุล อัลมุฮตะดีน	102
3.2.1 สาเหตุของการแต่งและชื่อหนังสือ	102
3.2.2 เนื้อหาสาระของหนังสือ	103
3.2.3 รูปแบบในการอ้างอิง	110
3.2.4 หนังสือหะดีษที่ชัยคุมุฮัมมัดอัรซัดอัลบันญะรีย์ใช้ในการอ้างอิง	113
3.2.5 การเรียบเรียงหนังสือสะบีลุล อัลมุฮตะดีน	113
3.2.6 หนังสือฮะดีษที่ได้อ้างอิงในหนังสือสะบีลุล อัลมุฮตะดีน	11 8
3.2.7 การพิมพ์เผยแพร่ของหนังสือสะบีลุล อัลมุฮตะดีน	1 19
3.2.8 จุดเด่นและจุดด้อยของหนังสือ	119
3.2.9 การยืนยันหนังสือเป็นของผู้แต่ง	1 20
3.2.10 ต้นฉบับเอกสารวิจัย	1 20

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 4 ตั้ครีจัญฮะดิษในหนังสือสะบีลฺุ อลฺมุฮฺตะดิน ลิตตะฟักุฮฺ ฟิ อัมริดดิน	121
เล่มที่1	121
4.1. กิตาบอัลฎะฮฺเราะฮฺ (บทที่ว่าด้วยความสะอาด)	121
4.2. กิตาบอัศศอลาฮฺ (บทที่เกี่ยวกับการละหมาด) 1	70
เล่มที่ 2 กิตาบอัศศอลาฮฺ (บทที่เกี่ยวกับการละหมาด) ต่อ 2	58
4.3. กิตาบอัชชะกาต (บทที่เกี่ยวกับการจ่ายซากาต) 3	05
4.4. กิตาบอัศศิยาม (บทที่เกี่ยวกับการถือศีลอด) 3	07
4.5. กิตาบอัลฮัจญ์และอุมเราะฮฺ (บทที่เกี่ยวกับการประกอบพิธีฮัจญ์และอุมเราะฮฺ) 34	1
4.6. กิตาบอัชชอยด์และอัชซาบาอียฺ (บทที่เกี่ยวกับการล่าสัตว์และการเชือดสัตว์)	375
4.7. กิตาบอัลอฎูอิมะฮฺ (บทที่ว่าด้วยกับอาหาร)	380
บทที่ 5 สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ	383
5.1 สรุปผลการวิจัย	383
5.2 อภิปรายผล	390
5.3 ข้อเสนอแนะ	400
บรรณานุกรม	402
ภาคผนวก	425
ประวัติผู้วิจัย	475

รายการตาราง

		หน้า
ตารางที่ 1	แสดงถึงหมวดวิชา เตาฮีต หรือ อู่สูบลุดดิน	100
ตารางที่ 2	แสดงถึงหมวดวิชา ฟิสิกส์	101
ตารางที่ 3	แสดงถึงหมวดวิชา ตะเคาะวูฟ	101
ตารางที่ 4	แสดงถึงหมวดวิชา ตัรบิยยะฮ์	101
ตารางที่ 5	แสดงถึงหมวดวิชา ดาราศาสตร์	101
ตารางที่ 6	แสดงถึงหมวดวิชา อัลกุรอาน	102
ตารางที่ 7	แสดงถึงถึงจำนวนฮะดีษที่มีอยู่ในหนังสือสะบีลุล อิลมุฮะดีนเล่มที่ 1 และ 2	118
ตารางที่ 8	แสดงถึงหนังสือฮะดีษที่ท่านซัยคุได้อ้างไว้ในหนังสือเล่มนี้	118

Prince of Songkla University
Pattani Campus

รายการภาพประกอบ

		หน้า
ภาพประกอบที่ 1	แสดงถึงกรอบแนวคิด	20
ภาพประกอบที่ 2	แสดงถึงรูปแบบการวิจัย	25
ภาพประกอบที่ 3	แสดงถึงโมเดลการตัดสินใจเชิงยืนยัน	30
ภาพประกอบที่ 4	แสดงถึงโมเดลการตัดสินใจเชิงสำรวจ	31
ภาพประกอบที่ 5	แสดงถึงความสัมพันธ์ของวิชาต่างๆ ในการตัดครึ่งัญ	59
ภาพประกอบที่ 6	แสดงถึงแผนภูมิของสายรายงาน	80
ภาพประกอบที่ 7	แสดงถึงแผนภูมิของสายรายงาน	81
ภาพประกอบที่ 8	แสดงถึงแผนภูมิของสายรายงาน	82
ภาพประกอบที่ 9	แสดงถึงรูปแบบที่ 1 วาดแผนภูมิแนวตั้ง	85
ภาพประกอบที่ 10	รูปแบบที่ 2 แผนภูมิแนวนอน	85
ภาพประกอบที่ 11	แสดงถึงแผนภูมิสายรายงาน	86
ภาพประกอบที่ 12	แสดงถึงแผนภูมิการสืบเชื้อสายของชัชคุมฮัมมัดอาร์ชัต อัลบันญะรีย	88
ภาพประกอบที่ 13	รูปถ่ายของชัชคุมฮัมมัดอาร์ชัต เบ็น อับดุลลอฮ์ อัลบันญะรีย	427
ภาพประกอบที่ 14	ทายาทของชัชคุมฮัมมัดอาร์ชัต อัลบันญะรีย รุ่นที่ 6	428
ภาพประกอบที่ 15	แสดงถึงทายาทของชัชคุมฮัมมัดอาร์ชัต อัลบันญะรีย	42 8
ภาพประกอบที่ 16	แสดงถึงประตูเข้ามะกอม (สุสาน) ของชัชคุมฮัมมัดอาร์ชัต	42 9
ภาพประกอบที่ 17	แสดงถึง มะกอม (สุสาน) ของชัชคุมฮัมมัดอาร์ชัต อัลบันญะรีย	429
ภาพประกอบที่ 18	โรงเรียนสอนศาสนาของชัชคุมฮัมมัดอาร์ชัต อัลบันญะรีย	4 30
ภาพประกอบที่ 19	โรงเรียนสอนศาสนาของชัชคุมฮัมมัดอาร์ชัต อัลบันญะรีย	4 30
ภาพประกอบที่ 20	มัสยิด อัลการอมะฮ์ อยู่ที่มรัตปูรา บันญูร์ กาลิมันตัน อินโดนีเซีย	431
ภาพประกอบที่ 21	สัมภาษณ์อิมาม มัสยิดอาวกุง อัลการอมะฮ์	431
ภาพประกอบที่ 22	มัสยิดญามิอ การอมะฮ์ เกอลิมปายัน มรัตปูรา อินโดนีเซีย	432
ภาพประกอบที่ 23	สัมภาษณ์อิมาม มัสยิดญามิอ การอมะฮ์	432
ภาพประกอบที่ 24	ภาพปกหนังสือสะบีลุล อัลมุฮตะดีน	434
ภาพประกอบที่ 25	ภาพหน้าแรกของหนังสือสะบีลุล อัลมุฮตะดีนเล่ม 1	434
ภาพประกอบที่ 26	ภาพหน้าแรกของหนังสือสะบีลุล อัลมุฮตะดีนเล่ม 2	435
ภาพประกอบที่ 27	ภาพหน้าสุดท้ายของหนังสือสะบีลุล อัลมุฮตะดีนเล่ม 2	435
ภาพประกอบที่ 28	ภาพผู้วิจัยกับหนังสือสะบีลุล อัลมุฮตะดีน (Manuscripts)	436
ภาพประกอบที่ 29	ตัวอย่างภาพหนังสือสะบีลุล อัลมุฮตะดีน (Manuscripts)	436

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาของปัญหาและปัญหา

ฮะดีษ¹ คือแหล่งที่มาของบทบัญญัติอิสลามซึ่งเป็นอันดับสองรองลงมาจากอัลกุรอานและฮะดีษกับอัสสุนนะฮ์มีความหมายเหมือนกัน (al-Sakhāwiy, n.d. : 1/8) ดังนั้นอัสสุนนะฮ์จึงมีสองสถานะด้วยกันคือ

สถานะที่หนึ่งเป็นการยืนยันในสิ่งที่อัลกุรอานได้บัญญัติไว้ อรรถาธิบายความหมายของอัลกุรอานให้ชัดเจนยิ่งขึ้นในแง่การปฏิบัติและในแง่อื่นๆ ดังที่อัลลอฮ์ ﷻ ได้ตรัสว่า

﴿وَأَنزَلْنَا إِلَيْكَ الذِّكْرَ لِتُبَيِّنَ لِلنَّاسِ مَا نُزِّلَ إِلَيْهِمْ وَلَعَلَّهُمْ يَتَفَكَّرُونَ﴾

(النحل، بعض من آية 44)

ความว่า “และเราได้ลงคำเตือน (คืออัลกุรอาน) ให้แก่เจ้า (มุฮัมมัด) เพื่อเจ้าจะได้ชี้แจง (ให้กระจ่าง) แก่มนุษย์ซึ่งสิ่งที่ได้ถูกประทานมาแก่พวกเขา (คือบัญญัติต่างๆ) และเพื่อพวกเขาจะได้ไตร่ตรอง”

(สุเราะฮ์อันนะฮลส่วนหนึ่งจากอายะฮ์ที่ 44)

สถานะที่สองในฐานะเป็นการกำหนดบทบัญญัติในสิ่งที่อัลกุรอานมิได้บัญญัติไว้ (al-Shāfi‘iy, 2001 : 1/35)ซึ่งพระองค์อัลลอฮ์ได้ทรงบัญชาให้ผู้ศรัทธาทิ้งหลายเคารพเชื่อฟังคำสอนของท่านนะบี² มุฮัมมัด ﷺ ด้วยการปฏิบัติในสิ่งที่ถูกใช้และละเว้นในสิ่งที่ถูกห้าม ดังที่อัลลอฮ์ ﷻ ได้ตรัสว่า

﴿وَمَا آتَاكُمُ الرَّسُولُ فَخُذُوهُ وَمَا نَهَاكُمْ عَنْهُ فَانْتَهُوا﴾

(الحشر، بعض من آية 7)

ความว่า “และสิ่งใดก็ตามที่ศาสนทูตได้นำมายังพวกเจ้าก็จงยึดมันไว้ และสิ่งใดที่ท่านได้ห้ามพวกเจ้าพวกเจ้าก็จงละเว้นเสีย”

(สุเราะฮ์อัลฮัชรส่วนหนึ่งจากอายะฮ์ที่ 7)

เมื่อเป็นที่ประจักษ์ว่าอัสสุนนะฮ์คือการ อรรถาธิบายความหมายของอัลกุรอาน และเป็นที่มาอันดับสองของบทบัญญัติอิสลาม หลังจากอัลกุรอานแล้ว บรรดาเศาะฮาบะฮ์³ ได้ตระหนักถึง

¹ ฮะดีษ คือสิ่งที่พาดพิงถึงท่านนะบี ﷺ ในทุกๆด้าน ทั้งที่เป็นคำพูด การกระทำ การยอมรับ คุณลักษณะทั้งในด้านสรีระและจริยะ ตลอดจนชีวประวัติของท่านทั้งก่อนและหลังการได้รับการแต่งตั้งให้เป็นนะบี (Mustafā al-Sibā‘iy, 1982 : 47)

² นะบี ﷺ คือศาสนทูตของพระองค์อัลลอฮ์ ﷻ แต่ตั้งขึ้นมาเพื่อมีหน้าที่เรียกร้องมวลมนุษย์สู่การภักดีต่อพระองค์ ﷻ เพียงผู้เดียว

³ เศาะฮาบะฮ์ คือ ผู้ที่เห็นหรือพบท่านนะบี ﷺ แล้วศรัทธาต่อท่าน และเสียชีวิตในสถานภาพเป็นมุสลิม (al-Asqalāniy, 1995 : 1/8)

ความสำคัญของอัสสุนนะฮ์ พวกเขาจึง รมัดระวังในการบันทึกอะดีซ เช่นเดียวกับบรรดาตาบิอินและ บรรดาอุละมาอ์หลังจากพวกเขาต่างก็มีความ จริ่งจ้งในการศึกษา และเผยแพร่ อัสสุนนะฮ์ ปกป้อง อัสสุนนะฮ์จากการทำลายของศัตรูอิสลามในทุกยุคทุกสมัย

บรรดาอุละมาอ์ มุสลิม ด้านวิชาอะดีซ ทุกคนต่างให้ความสำคัญ ที่จะตรวจสอบ สถานภาพของอะดีซ เนื่องจากอะดีซ เคาะฮีนันได้ปะปนกับอะดีซ เฎาะฮิฟและอะดีซเมาฎู ดังนั้น บรรดาอุละมาอ์ที่มีความเชี่ยวชาญในด้าน อะดีซได้วางกฎเกณฑ์ต่างๆ เกี่ยวกับ หลักการวิชาอะดีซ จึง ทำให้เกิดศาสตร์ใหม่ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการพิสูจน์ความถูกต้องของสายรายงานและตัวบทอะดีซ

ท่าน อิมามมุฮัมหมัด เบน สิริน ¹ กล่าวว่า “บรรดาเคาะ ฮาบะฮ์และตาบิอินพวกเขา ไม่เคยสอบสวนเกี่ยวกับสายรายงาน จนถึงเกิดเหตุการณ์ฆ่าท่านเคาะลีฟะฮ์อุสมาน เบน อัฟฟาน พวกเขาจึงมีการสืบสายรายงาน หากพบว่าสายรายงานนั้นมาจากอะฮลุสสุนนะฮ์ วัลฎะมาอะฮ์อะดีซนั้นก็จะถูกยอมรับ หากพบว่าสายรายงานนั้นมาจากพวกชอบอูตริในเรื่องศาสนา อะดีซ นั้นก็จะถูกปฏิเสธ” (Muslim, 1996 : 1/84)

ท่าน อิมาม अबดุลลอฮฺ เบน อัลมุบาร็อก ² กล่าวว่า “สายรายงานเป็นส่วนหนึ่งของ ศาสนา ถ้าไม่มีสายรายงานแล้ว แน่นอนใครต้องการพูดอะไรย่อมสามารถพูดได้ตามความต้องการ ” (al-Razi, 1952 : 2/16)

จากคำกล่าวข้างต้นจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีการศึกษาสถานภาพของอะดีซให้ กระจ่างเพื่อสามารถพาดพิงถึง ท่านเราะฮ์ลุลลอฮ์ ﷺ อย่างมั่นใจ ท่านอิมามอัลเคาะฎิบ อัลบัฆดาดี ได้กล่าวว่า “ทุกอะดีซที่มาถึงยังพวกเรานั้นจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีการตรวจสอบสถานภาพของมัน จนกระจ่างชัด เพื่อสามารถแยกแยะระหว่างอะดีซที่ถูกต้องกับอะดีซที่ถูกอุปโลกนขึ้นมา โดยผ่าน กระบวนการรายงานที่ถูกต้องเป็นที่ยอมรับว่าเป็นอะดีซของท่าน เราะฮ์ลุลลอฮ์ ﷺ” (al-Khatīb al-Baghdādiy, n.d. : 125)

เมื่ออะดีซเป็นศาสตร์ที่สำคัญศาสตร์หนึ่งในวิชาอิสลามศึกษา และมีสาขาวิชาต่างๆ แตกออกเป็นร้อยๆ สาขาวิชา ท่านอิมาม อัลฮาซิมีย (เสียชีวิตในปี ฮ.ศ.584) เป็นผู้เชี่ยวชาญในด้าน อะดีซได้กล่าวว่า “หากใครสักคนหนึ่งใช้เวลาทั้งชีวิตของเขา เพื่อการศึกษาอะดีซ เขาก็ไม่สามารถที่จะ ศึกษาได้ทั้งหมด” (al-Qāsimiy, 1987 : 44) ดังนั้น การศึกษาวิชาอะดีซถือว่ามีค่ามาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งในประเทศไทย นับว่าเป็นศาสตร์ที่มีความต้องการในการค้นคว้าอีกมาก

การตคริจญ์อะดีซ เป็นวิชาที่เกิดขึ้นใหม่ในแวดวงวิชาการอิสลามศึกษา ซึ่งมุสลิมใน ยุคแรกๆ ไม่มีความจำเป็นต่อการตคริจญ์อะดีซ เพราะว่าอุละมาอ์ในสมัยนั้นมีความสัมพันธ์ที่แนบ

¹ ชื่อเต็มคือ มุฮัมหมัด เบน สิริน อัลบัครีย เป็นอุละมาอ์รุ่นตาบิอียี่ที่โด่งดังในด้านการรายงานอะดีซ ท่านเกิดเมื่อปี ฮ.ศ. 33 และ เสียชีวิตเมื่อปี ฮ.ศ.110 (al-Zirikliy, 1999 : 6/154)

² ชื่อเต็มคือ अबดุลลอฮฺ เบน อัลมุบาร็อก อัล-ฮันศอลีย เสียชีวิตเมื่อปี ฮ.ศ 181 .ท่านเป็นอุละมาอ์อะดีซที่มีความเชี่ยวชาญในด้านการ วิจารณ์ผู้รายงานอะดีซ (al-Zirikliy, 1999 : 4/115)

แน่นกับแหล่งที่มาเดิมของอะดิษจนถึงสมัยที่มีบรรดาอุละมาอ์ได้เรียบเรียงหนังสือวิชาการต่างๆ และได้นำอะดิษมาเป็นหลักฐานโดยไม่ได้ระบุแหล่งที่มาและสถานภาพของอะดิษดังกล่าว อาจเป็นเพราะรู้ดีว่าอะดิษที่ได้นำมานั้นเป็นที่รับรู้กันในหมู่คนในสมัยนั้น หรืออาจเป็นเพราะมีเจตนาที่มีความต้องการที่จะกระตุ้นให้ผู้อ่านได้ค้นคว้าหาแหล่งที่มาของอะดิษ เพื่อจะได้รู้ถึงสถานภาพของอะดิษ เมื่อเป็นเช่นนี้จึงมีอุละมาอ์อะดิษกลุ่มหนึ่งได้เห็นความจำเป็นในการตัดריךญ์อะดิษในหนังสือดังกล่าว และบรรดาอุละมาอ์กลุ่มนั้นที่ให้ความสนใจในการตัดריךญ์อะดิษในสมัยนั้นคือ อิมามอัลบัยฮะกี (เสียชีวิตในปี ฮ.ศ.458) อิมามอะบู นุอัยม อัลอัศบีฮานีย์ (เสียชีวิต ในปี ฮ.ศ.430) อิมาม อัลเคาะฎิบ อัลบัฆดาดี (เสียชีวิตในปี ฮ.ศ.463) อิมามอัลฮาชิมีย์ (เสียชีวิตในปี ฮ.ศ.584) (Bakkār, 1997 : 18)

ดังนั้นการศึกษาถึงสถานภาพของอะดิษที่มีอยู่ในหนังสือต่างๆ ที่เป็นศาสตร์เกี่ยวกับอิสลามถือเป็นความจำเป็นอย่างยิ่ง เพื่อให้หนังสือหรือตำราดังกล่าวมีค่าทางวิชาการมากขึ้น และการตัดריךญ์ของบรรดาอิมามเหล่านั้นเป็นการวางรากฐานของวิชาการตัดריךญ์ที่บ่งบอกถึงความจำเป็นต่อการตัดריךญ์อะดิษในหนังสือต่างๆ ที่มีการอ้างอิงอะดิษโดยไม่มีการระบุสถานภาพของอะดิษ

หนึ่งในบรรดาอุละมาอ์ที่สำคัญของโลกมุสลิมหลายคือ ชัยคมุฮัมมัดอัรซัด เป็นอับดุลลอฮ์อัลบันญะรีย์ ซึ่งผู้วิจัยได้เลือกที่จะศึกษาหนังสือของท่าน ทั้งนี้เนื่องจากท่านเป็นอุละมาอ์ที่มีบทบาทอย่างมากในการเผยแพร่วิทยาการอิสลาม และเป็นผู้หนึ่งที่วางรากฐานอิสลามศึกษาในภูมิภาคเอเชียอาคเนย์ โดยเฉพาะในประเทศอินโดนีเซีย และท่านมี การแต่งหนังสือ การแปลตำราอิสลามเป็นภาษามลายูหรือที่เรียกกันว่า กิตาบบัญญาวี (Jawi Literature) ท่านมีผลงานทางวิชาการมากมายเกือบ ครบคลุมทุก แขนงวิชา เช่น วิชาฟิกฮ (ศาสนบัญญัติ) อะกิดะฮ์ (หลักการเชื่อมั่น) ตะเศววาฟ (จริยศาสตร์) และดาราศาสตร์ เป็นต้น

ผู้วิจัยได้เลือกที่จะศึกษาหนังสือ สะบีล อัลมุฮตะดีน ลิตตะฟีกุฮ ฟิ อัมริดดินซึ่งเป็นหนังสือเกี่ยวกับฟิกฮ อิบาดัต (บทบัญญัติที่เกี่ยวกับการประกอบศาสนกิจ) เป็นหนังสือทรงคุณค่าที่นักวิชาการและนักศึกษามุสลิมใช้ในการอ้างอิงและใช้ในการเรียนการสอนตามสถาบันศึกษาปอเนาะ¹ โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามและตามมัสยิดตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน

ท่านสะกัตและอับดุลอาซีซ กล่าวว่า โดยทั่วไปแล้วตำราอิสลามที่แต่งเป็นภาษาญาวีโดยอุละมาอ์มลายูในช่วงศตวรรษที่ 19-20 นั้น วิธีการนำ เสนอ หลักฐาน ที่มาจาก อะดิษของเราะสูลุลลอฮ์ ﷺ มาอ้างในหนังสือเหล่านั้นผู้แต่งมักจะไม่ให้ความสำคัญเกี่ยวกับสถานภาพของอะดิษ ดังนั้นจึงพบว่าในหนังสือเหล่านั้นมีอะดิษหลายระดับปะปนกันอยู่ ตั้งแต่อะดิษเศาะฮียะฮ์² จนถึงอะดิษที่ไม่รู้แหล่งที่มา (Sakat and Abd Azīz, 2001 : 9) หนังสือหรือตำราเหล่านี้จะส่งผลกระทบต่อผู้อ่าน

¹ สถาบันศึกษาปอเนาะคือสถาบันที่มีการสอนศาสนาอิสลามในจังหวัดชายแดนภาคใต้แบบดั้งเดิมโดยมีโต๊ะครูเป็นผู้ดำเนินการสอน

² คืออะดิษที่มีสายรายงานติดต่อกันอย่างต่อเนื่องโดยผู้รายงานในแต่ละช่วงคนนั้นเป็นผู้ที่มีคุณธรรมมีความจำเป็นเลิศและตัวบทอะดิษนั้นต้องไม่แปลกแยกและไม่มีข้อบกพร่องที่ซ่อนเร้น (al-Nawawiy, 1996 : 1/61)

ที่ไม่มีความชำนาญในด้านหลักการอะดีซ และการพิสูจน์ความถูกต้องของอะดีซ อาจจะถือปฏิบัติตามอะดีซที่เขาได้พบในหนังสือเหล่านั้น ถึงแม้ว่าอะดีซนั้นอยู่ในระดับที่ไม่สามารถนำมาเป็นปฏิบัติก็ตาม หนังสือ สะบิลุ อัลมุฮตะดีน ลิตตะฟีกุช ฟิ อัมริดดีน เป็นหนังสือที่ถูกอ้างอิงอย่างแพร่หลาย เป็นที่ยอมรับโดยส่วนมากของผู้คนในอาเซียนและเป็นผลงานชิ้นใหญ่ที่สุดของท่าน ซึ่ง ในหนังสือเล่มนี้มีการนำ อะดีซของท่าน เราะสุลุลลอฮ์ ﷺ มาประกอบเป็นหลักฐาน ทั้งที่เป็นสำนวนอาหรับและสำนวนที่ถอดความเป็นภาษามลายู โดยส่วนใหญ่แล้วผู้แต่งมิได้ระบุที่มาและสถานภาพของอะดีซ ซึ่งตามหลักวิชาการอะดีซนั้นมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องระบุสถานภาพของอะดีซที่จะนำมาใช้เป็นหลักฐาน อะดีซที่อยู่ในข่ายอะดีซหมักบูลเท่านั้นที่สามารถใช้ในการประกอบศาสนกิจได้

ด้วยเหตุผลที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยจึงเห็นควรศึกษาสถานภาพของอะดีซที่ปรากฏในหนังสือสะบิลุ อัลมุฮตะดีน ลิตตะฟีกุช ฟิ อัมริดดีนของชัยคุมุฮมัดอัรซัด เป็น อับลุลลอฮ์ อัลบันญะรีย์ด้วยกระบวนการตัดריךญ์ตามแนวทางที่อุละมาอ์อะดีซได้กำหนดไว้ ซึ่งเป็นหัวข้อวิจัยที่สำคัญมากสำหรับวิชาการอิสลาม และเท่าที่ผู้วิจัยทราบตำราเล่มนี้ยังไม่มีผู้ใดทำการตัดריךญ์มาก่อน ผู้วิจัยหวังว่าการวิจัยครั้งนี้จะอำนวยความสะดวกเป็นอย่างมากให้กับวิทยาการอิสลามโดยเฉพาะสังคมมุสลิมในประเทศไทย และประเทศที่อยู่ในอาเซียนเป็นอย่างดี ทั้งนี้เพื่อเพิ่มคุณค่าแก่หนังสือเล่มนี้และเป็นประโยชน์แก่ผู้ที่จะทำการศึกษาหนังสือเล่มนี้ต่อไป

1.2 คัมภีร์อัลกุรอาน อัลอะดีซและเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1.2.1 คัมภีร์อัลกุรอานที่เกี่ยวข้องกับการตัดריךญ์

ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าอายะฮ์อัลกุรอานที่ เกี่ยวกับการตัดריךญ์อะดีซโดยตรงปรากฏว่าผู้วิจัยไม่พบอายะฮ์ ดังกล่าว แต่ผู้วิจัยได้พบอายะฮ์ที่ พระองค์อัลลอฮ์ ﷻ ได้กล่าวถึงเรื่องเกี่ยวกับการสืบค้น การตรวจสอบและความยุติธรรมของผู้รายงานอะดีซดังนี้

1.2.1.1 การตัดריךญ์อะดีซนั้นเป็นการชี้ถึงแหล่งที่มาของอะดีซว่าถูกบันทึกอยู่ในหนังสือเล่มใดของบรรดาอุละมาอ์อะดีซ มีการสืบสายรายงาน และศึกษาประวัติผู้รายงาน ตลอดจนการระบุถึงสถานภาพของอะดีซดังกล่าว และเป็นสิ่งที่จะต้องสืบค้นประวัติของผู้รายงานจากผู้รู้ ดังที่พระองค์อัลลอฮ์ ﷻ ได้ตรัสว่า

﴿فَأَسْأَلُوا أَهْلَ الذِّكْرِ إِنْ كُنْتُمْ لَا تَعْلَمُونَ﴾

(النحل بعض من آية 43)

ความว่า “ดังนั้นพวกเจ้าจงถามบรรดาผู้รู้หากพวกเจ้าไม่รู้”

(สุเราะฮ์อันนะฮลส่วนหนึ่งจากอายะฮ์ที่43)

อายะฮ์ดังกล่าวแสดงให้เห็นว่าการถามบรรดาผู้เชี่ยวชาญด้านอัล กุรอานนั้นเป็นสิ่งที่จำเป็นหากท่านไม่รู้และผู้รู้เกี่ยวกับอัลกุรอานนั้นจะต้องรู้ในเรื่องฮะดีษด้วยเพราะฮะดีษเป็นการอธิบายอัลกุรอานเพื่อให้เข้าใจตรงกับความประสงค์ของพระองค์อัลลอฮ์ ﷺ ดังนั้นหากไม่รู้ถึงสถานภาพของฮะดีษก็ มีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องถามผู้รู้เพื่อให้ชัดเจนว่าฮะดีษนั้นสามารถที่จะพาดพิงถึงท่าน นะบี ﷺ หรือไม่และวิธีการดังกล่าวนั้นจะต้องใช้หลักการสืบค้นฮะดีษโดยการศึกษาแหล่งที่มาของฮะดีษ สายรายงาน และ ประวัติของผู้รายงานฮะดีษ จึงสามารถ แยกแยะระหว่างฮะดีษฮะดีษที่ใช้ได้กับฮะดีษที่ใช้ไม่ได้ กระบวนการสืบค้นดังกล่าวเรียกว่าการตัจรียฮ์ฮะดีษ

1.2.1.2 การตัจรียฮ์นั้นคือการนำสิ่งที่ อุละมาอ์มีการ ขัดแย้งกันว่าฮะดีษนั้นใช้ได้หรือไม่แล้วผู้ค้นหาจะต้องนำฮะดีษไปตรวจสอบดูกับฮะดีษของท่านนะบี ﷺ ว่าท่านได้กล่าวว่อย่างไรแล้วจึงยึดถือตามนั้นดังที่พระองค์อัลลอฮ์ ﷺ ได้ตรัสว่า

﴿فَإِنْ تَنَازَعْتُمْ فِي شَيْءٍ فَرُدُّوهُ إِلَى اللَّهِ وَالرَّسُولِ﴾

(النساء بعض من آية 59)

ความว่า “แต่ถ้าพวกเจ้าขัดแย้งกันในเรื่องใดก็จงนำสิ่งนั้นกลับไปยังอัลลอฮ์และเราะสูล ﷺ”

(สุเราะฮ์อันนิสาอ์ส่วนหนึ่งจากอายะฮ์ที่ 59)

อิบนุ กะษีรได้กล่าวว่เป็นคำสั่งของพระองค์อัลลอฮ์ ﷺ เมื่อพวกเจ้ามีการขัดแย้งในสิ่งใดของศาสนาก็จงไปศึกษาค้นคว้า สัจธรรม จากคัมภีร์อัลกุรอานและฮะดีษของท่าน นะบี ﷺ (Ibn Kathīr, 1988 : 1/531)

อายะฮ์ดังกล่าวจะ แสดงให้เห็นว่าสิ่งที่ มีความ ขัดแย้งกันระหว่าง อุละมาอ์ นั้นจำเป็นที่จะต้องนำสิ่งเหล่านั้นกลับไปยัง คำกล่าวของ อัลลอฮ์ ﷺ และฮะดีษของท่านนะบี ﷺ ดังนั้นการกลับไปสู่ท่านนะบี ﷺ นั้นคือการไปตรวจสอบดูว่าเกี่ยวกับเรื่องดังกล่าวนี้ท่านได้กล่าวว่อย่างไรและเมื่อนำมาเป็นหลักฐานอ้างอิงนั้นจะต้องมีการใช้หลักการสืบค้นฮะดีษโดยการศึกษาแหล่งที่มาของฮะดีษ สายรายงาน และประวัติผู้รายงานฮะดีษ จึงสามารถแยกแยะระหว่างฮะดีษ ที่ใช้ได้กับฮะดีษที่ใช้ไม่ได้ โดยผ่านกระบวนการ ศึกษาที่ถูกต้อง ซึ่งกระบวนการสืบค้นดังกล่าวนี้เรียกว่าการตัจรียฮ์ฮะดีษ

1.2.1.3 การตัจรียฮ์คือการสอบสวนผู้รายงานฮะดีษให้เป็นที่ แน่ชัดก่อนที่จะรับฮะดีษนั้นว่าเป็นฮะดีษของท่านนะบี ﷺ เพราะฮะดีษคือการรายงานข่าวคราวของท่าน นะบี ﷺ ดังนั้นหากถูกรายงานโดยผู้ที่ไม่น่า เชื่อถือ และไม่มีความยุติธรรมแล้วฮะดีษนั้นอาจจะ เป็นเท็จ ก็ได้ดังที่พระองค์อัลลอฮ์ ﷺ ได้ตรัสว่า

﴿بَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِن جَاءَكُمْ فَاسِقٌ بِنَبَأٍ فَتَبَيَّنُوا﴾

(الحجرات بعض من آية 6)

ความว่า “โอ้ศรัทธาชนทั้งหลายหากคนชั่วนำข่าวใดๆมาแจ้งแก่พวกเจ้าพวกเจ้าก็จงสอบสวนให้แน่ชัด”

(สุเราะฮ์อัลฮุญร็อตส่วนหนึ่งจากอายะฮ์ที่ 6)

ท่านอิบนุ กะซีรได้กล่าวโดยการอ้างคำพูดของมุยาเฮดและกอตาดะฮฺว่าท่านนะบี ﷺ ได้ส่งคอลิด เป็น อัลวะลีดไปยังหมู่บ้านที่ได้ถูกรายงานว่าผู้คนในหมู่บ้านนั้น ปฏิเสธในการจ่ายซากาต โดยการกำชับและสั่งให้ท่านคอลิด เป็น อัลวะลีดไปสืบความจริงก่อนที่จะลงโทษผู้คนที่อยู่ในหมู่บ้านนั้น (Ibn Kathīr, 1988 : 4/224, al-Tabarī, 1984 : 26/124)

อายะฮ์ดังกล่าวแสดงให้เห็นว่าเมื่อได้รับข่าวใดๆ จากคนไม่ดีก็ต้องมีการตรวจสอบให้แน่ชัดก่อนที่จะเชื่อในสิ่งเหล่านั้น เพราะฮะดีษเป็นหลักฐานชั้นสำคัญในอิสลามที่เป็นแบบอย่างของท่านนะบี ﷺ สำหรับมุสลิมทุกคนที่จะต้องปฏิบัติตาม ดังนั้นจะต้องมั่นใจว่าผู้รายงานเป็นผู้ที่ไว้วางใจได้จึงรับฮะดีษนั้นมาเป็นหลักฐานในการปฏิบัติ และการตรวจสอบฮะดีษที่จะนำไปสู่ความจริงว่าสิ่งนั้นมาจากท่านนะบี ﷺ จริงๆ นั้นจะต้องมีการตรวจสอบดูว่าแหล่งที่มาของฮะดีษ นั้นมาจากไหนการสืบสายรายงานฮะดีษว่าต่อเนื่องกันไหม ศึกษาประวัติผู้รายงานฮะดีษว่าเป็นคน น่าเชื่อถือได้มากน้อยแค่ไหนซึ่งกระบวนการสืบค้นดังกล่าวนี้เรียกว่าการตัดครีจญ์ฮะดีษ

1.2.1.4 การตัดครีจญ์นั้นคือการศึกษาที่มาของฮะดีษ การศึกษาเกี่ยวกับผู้รายงานฮะดีษ และการตัดสินฮะดีษว่า เป็นฮะดีษจริงหรือไม่ หากมีการ ปฏิบัติในสิ่งที่ท่านนะบี ﷺ ไม่ได้สั่งความวุ่นวายก็อาจจะเกิดขึ้นกับสังคมของมนุษย์ดังที่พระองค์อัลลอฮ์ ﷻ ได้ตรัสว่า

﴿فَلْيَحْذَرِ الَّذِينَ يُخَالِفُونَ عَنْ أَمْرِهِ أَنْ تُصِيبَهُمْ فِتْنَةٌ﴾

(النور بعض من آية 63)

ความว่า “ดังนั้นบรรดาผู้ที่ฝ่าฝืนคำสั่งของเราสุลุลลอฮ์ ﷺ จงระวังตัวเถิดว่าพวกเขาจะประสบกับเหตุร้ายบางอย่าง”

(สุเราะฮ์อันนูรส่วนหนึ่งจากอายะฮ์ที่ 63)

ท่านอิบนุ กะซีรได้กล่าวว่า “ในอิสลามห้ามปฏิบัติในลักษณะที่ขัดแย้งกับคำสั่งของท่านนะบี ﷺ และสิ่งที่ขัดแย้งจะต้องปฏิเสธไปอย่างสิ้นเชิง ดังที่ปรากฏในฮะดีษเศาะฮีฮฺบทหนึ่งบันทึกโดยอัลบุคอรีและมุสลิม จากท่านนะบี ﷺ ได้กล่าวว่า

((مَنْ أَخَذَتْ بِي أَمْرًا هَذَا مَا لَيْسَ مِنْهُ فَهُوَ رُدٌّ))

(أخرجه البخاري، 1422: 2697 ومسلم، د.ت 1718)

ความว่า: “ใครก็ตามที่อุตริในกิจการศาสนาของเราซึ่งสิ่งที่เรา
ไม่ได้สั่งใช้ตั้งนั้นสิ่งที่อุตริขึ้นมานั้นย่อมถูกปฏิเสธ”

(บันทึกโดย al-Bukhāriy, 1422: 2697 และ Muslim, n.d. :1718)

คือจงยำเกรงต่อพระองค์อัลลอฮ์และระวังอย่าฝ่าฝืนบทบัญญัติของท่านนะบี ﷺ ทั้ง
กายและใจ (Ibn Kathīr, 1988 : 3/318)

อายะฮ์ดังกล่าวชี้ให้เห็นว่ามุสลิมทุกคนจะต้อง ไม่ฝ่าฝืนคำสั่งของท่าน นะบี ﷺ
เด็ดขาด และจะต้องเอาท่านนะบี ﷺ เป็นแบบอย่างในทุกๆ กิริยาบทที่มุสลิมจำเป็นจะต้องปฏิบัติตาม
หากอะตฺฮ์ที่ถูกรายงานโดยผู้คนที่ขาดความน่าเชื่อถือหรือคนที่มีความจำที่ไม่ดีก็เปรียบเสมือนว่าผู้คนที่
นั้นได้ฝ่าฝืนคำสั่งของท่าน นะบี ﷺ ดังนั้นการตรวจสอบที่จะนำไปสู่ความจริงว่าสิ่งนั้นมาจากท่าน
นะบี ﷺ จริงหรือไม่นั้น เป็นสิ่งที่จะเป็นต่อมุสลิม และ กระบวนการสืบค้นดังกล่าวนี้เรียกว่าการ
ตฺคริจญ์อะตฺฮ์

1.2.1.5 การตฺคริจญ์นั้นคือการ สืบค้นสิ่งที่ถูกอ้างอิงถึงท่าน นะบี ﷺ ว่า เป็นคำพูดของ
ท่าน การกระทำของท่าน การยอมรับของท่านและคุณลักษณะของท่านว่าข้อเท็จจริงแล้วเป็นเรื่อง
จริงหรือเท็จ เพื่อสนองตอบความประสงค์ของพระองค์อัลลอฮ์ ﷻ ให้ผู้ที่รักพระองค์อัลลอฮ์ ﷻ นั้น
จะได้ยึดปฏิบัติตามแบบอย่างของท่านนะบี ﷺ อย่างถูกต้องดังที่พระองค์อัลลอฮ์ ﷻ ได้ตรัสว่า

﴿قُلْ إِنْ كُنْتُمْ تُحِبُّونَ اللَّهَ فَاتَّبِعُونِي يُحْبِبْكُمُ اللَّهُ وَيَغْفِرْ لَكُمْ ذُنُوبَكُمْ﴾

(آل عمران، بعض من آية 31)

ความว่า “จงกล่าวเถิด (โอ้มุฮัมมัด!) หากพวกเจ้ารักอัลลอฮ์ก็จง
ปฏิบัติตามฉันแน่นอนพวกเจ้าจะเป็นที่รักใคร่ของอัลลอฮ์และ
พระองค์จะอภัยแก่พวกเจ้าในบาปทุกประการ”

(สุเราะฮ์อาลิอิมรอนส่วนหนึ่งจากอายะฮ์ที่ 31)

อิบนุ กะษีรได้กล่าวว่านี้เป็นคำชี้แจงของพระองค์อัลลอฮ์ ﷻ ที่เป็นตัวชี้วัดสำหรับผู้
รักอัลลอฮ์ ﷻ ที่แท้จริงนั้น จำเป็นที่จะต้องอยู่ในแนวทางของท่าน นะบี ﷺ ในทุกๆ เรื่องที่ท่านได้
ปฏิบัติทั้งในคำพูดและการกระทำของท่านนะบี ﷺ (Ibn Kathīr, 1988 : 1/366)

อายะฮ์ดังกล่าว แสดงให้เห็นว่าการรักอัลลอฮ์ ﷻ ที่แท้จริง คือ การปฏิบัติตาม ท่าน
นะบี ﷺ ในทุก ๆ เรื่องที่ท่านได้ปฏิบัติ การที่จะปฏิบัติตามท่าน ท่านนะบี ﷺ ได้ก็ต่อเมื่อเรารู้ว่าสิ่ง
เหล่านั้นมาจากท่านท่านนะบี ﷺ จริงๆ ซึ่งกระบวนการสืบค้นดังกล่าวนี้เรียกว่าการตฺคริจญ์อะตฺฮ์

1.2.2 อัลฮะดีษที่เกี่ยวข้องกับการตักรีจญ์

อัลฮะดีษเป็น วะฮยูที่พระองค์อัลลอฮ์ ﷺ ได้ส่งให้ท่าน นะบี ﷺ เพื่อเป็นแนวปฏิบัติ ตามความประสงค์ของพระองค์อัลลอฮ์ ﷺ ดังนั้นการเผยแพร่อัลฮะดีษของท่าน นะบี ﷺ เป็นสิ่งจำเป็น อย่างยิ่งสำหรับมุสลิมทุกคนดังที่ท่านนะบี ﷺ กล่าวว่า

((بَلِّغُوا عَنِّي وَلَوْ آيَةً))

(أخرجه البخاري، 1422 : 3461)

ความว่า “จงเผยแพร่จากฉันถึงแม้ว่าหนึ่งอายะฮ์ก็ตาม”

(บันทึกโดย al-Bukhāriy, 1422 : 3461)

ฮะดีษข้างต้น แสดงให้เห็นได้ว่า การรายงานฮะดีษของท่าน นะบี ﷺ ให้แก่ผู้อื่นเป็น หน้าที่อย่างหนึ่ง ของมุสลิม ทุกคน โดยเฉพาะผู้ที่มีความรู้เกี่ยวกับฮะดีษจะมากหรือน้อยก็ตามแต่ สำหรับผู้ที่มีความเชี่ยวชาญในสาขาฮะดีษนั้นจะมีหน้าที่มากกว่าผู้ที่มีความรู้สั้น

ดังนั้นการที่จะรายงานฮะดีษจากท่าน นะบี ﷺ จะต้องศึกษาให้ดีเพื่อไม่ให้ผิดพลาด ไปรายงานฮะดีษที่ถูกอุปโลกนขึ้นมา แล้ว กล่าวพาดพิงถึงท่านโดยที่ท่านมิได้มีส่วนเกี่ยวข้องกับเรื่อง นั้นๆ เลย บุคคลเหล่านั้นเปรียบเสมือน ผู้ที่กำลังเตรียมที่หลับที่นอน อยู่ในนรกให้กับ ตัวเองดังที่ท่าน นะบี ﷺ กล่าวว่า

((مَنْ كَذَبَ عَلَيَّ مُتَعَمِّدًا فَلْيَتَّبِعُوا مَقْعَدَهُ مِنَ النَّارِ))

(أخرجه البخاري، 1422 : 1291)

ความว่า “ผู้ใดโกหกต่อฉัน (หมายถึงนำฉันไปแอบอ้าง) เขาจง เตรียมที่นั่งของเขาในไฟนรก”

(บันทึกโดย al-Bukhāriy 1422 : 1291)

จากฮะดีษข้างต้น แสดงให้เห็นว่า การพาดพิงถึงท่าน นะบี ﷺ ว่าท่านเป็นผู้กระทำ หรือ เป็นผู้กล่าวหรือยอมรับนั้นจะต้องมีการสืบค้นให้ กระจ่างชัด ก่อนที่จะกล่าวพาดพิงถึง ท่านนะบี ﷺ ดังนั้นจากฮะดีษนี้เป็นหลักฐานที่สามารถนำมาอ้างอิงถึงในเรื่องการสนับสนุนให้มีการตักรีจญ์ฮะดีษ นอกจากนี้ยังมีฮะดีษที่กล่าวถึงการห้ามอุตริในศาสนาตั้งที่ท่านนะบี ﷺ ได้กล่าวว่า

((مَنْ أَخَذَتْ فِي أَمْرِنَا هَذَا مَا لَيْسَ مِنْهُ فَهُوَ رُدٌّ))

(أخرجه البخاري، 1422 : 2697 และ Muslim، n.d. : 1718)

ความว่า: “ใครก็ตามที่อุตริในกิจการศาสนาของเราซึ่งสิ่งที่เรา ไม่ได้สั่งใช้ตั้งนั้นสิ่งที่อุตริขึ้นมานั้นย่อมถูกปฏิเสธ”

(บันทึกโดย al-Bukhāriy, 1422 : 2697 และ Muslim, n.d. : 1718)

จากอะดิษข้างต้นแสดงให้เห็นว่า การอุตริในศาสนานั้น เป็นสิ่งที่ท่านเราะสูลุลลอฮ์ ﷺ ปฏิเสธไม่ยอมรับในการกระทำดังกล่าว และการที่จะรู้ว่าสิ่งเหล่านั้นมาจากศาสนาจริงหรือไม่ จะต้องมีการสืบค้นให้ชัดเจนก่อนที่ตัดสินว่าเป็นกิจการศาสนาหรือไม่ ดังนั้นจากอะดิษนี้เป็นหลักฐานให้มีการตักรีญอะดิษ

อะดิษที่กล่าวถึงการรายงานอะดิษเท็จนั้นเปรียบเสมือนผู้ที่ร่วมกันกล่าวเท็จต่อท่านนะบี ﷺ ดังที่ท่านนะบี ﷺ ได้กล่าวไว้ว่า

((مَنْ حَدَّثَ عَنِّي بِحَدِيثٍ يُرَى أَنَّهُ كَذِبٌ فَهُوَ أَحَدُ الْكَاذِبِينَ))

(أخرجه مسلم، د.ت : 8/1)

ความว่า: “ผู้ใดอ้างรายงานจากฉันด้วยอะดิษใดที่ถูกมองว่ามันเป็นเท็จเขาก็เป็นหนึ่งในสองที่ร่วมกันกล่าวเท็จ”

(บันทึกโดย Muslim, n.d. : 1/8)

ท่านอิมามนะวาเวียได้กล่าวว่าการรายงานอะดิษปลอมนั้นเป็นสิ่งที่ต้องห้ามสำหรับผู้ ที่รู้ว่าอะดิษนั้นปลอมหรือสงสัยว่าน่าจะเป็นอะดิษปลอม ใครที่รายงานอะดิษดังกล่าวโดยที่ไม่ได้ชี้แจง ในขณะที่รายงานอะดิษนั้น คน เหล่า นั้นจะเข้าในจำพวกผู้ที่รายงานเท็จต่อ ท่านนะบี ﷺ (al-Nawawiy, 1929 : 1/71)

จากอะดิษดังกล่าว แสดงให้เห็นว่าการที่จะรายงานอะดิษนั้นจะต้องรู้ว่าสถานะของ อะดิษนั้นอยู่ในระดับ ไหน ใช้ได้หรือไม่ การที่จะรู้ถึงสถานะของอะดิษนั้นจะต้องมีการสืบค้นให้ กระจ่างชัด ดังนั้นจากอะดิษนี้เป็นหลักฐานที่แสดงถึงการสนับสนุนให้มีการตักรีญอะดิษ

อะดิษท่านนะบี ﷺ ได้กำชับประชาชาติของท่านให้ยึดถือสองสิ่งอย่างเหนียวแน่น หลังจากท่านเสียชีวิตไปนั่นก็คือ อัลกุรอานและอัลสุนนะฮ์ ดังอะดิษที่รายงานโดยท่าน อิบน์ อับบาส ท่านนะบี ﷺ ได้กล่าวว่า

((يَا أَيُّهَا النَّاسُ إِنِّي قَدْ تَرَكْتُ فِيكُمْ مَا إِنْ اعْتَصَمْتُمْ بِهِ فَلَنْ تَضِلُّوا
أَبَدًا كِتَابُ اللَّهِ وَسُنَّةُ نَبِيِّهِ))

(أخرجه الحاكم، 1990 : 318)

ความว่า “โอ้มนุษย์ทั้งหลาย ฉันได้ทิ้งสองสิ่งไว้แก่พวกเจ้า พวก เจ้าจะไม่มีวันหลงทางโดยเด็ดขาด หากยึดมั่นกับสองสิ่งนี้ นั่นก็คือ กิตาบุลลอฮ์ (อัลกุรอาน) และสุนนะฮ์ (แนวทาง) ของศาสนทูต ของพระองค์”

(บันทึกโดย al-Hakim, 1990 : 318)¹

¹ อัลอัลบานียได้กล่าวว่า อะดิษเศาะฮิฮ์ (al-Albāniy, 2000 : 1/125).

อะดิษบหนี่ ซี้ให้เห่น ถึงการให้ยึดมั่นในอะดิษด้วยวิธีการออกคำสั่งโดยทางอ้อม กล่าวคือ ท่านนะบี ﷺ ได้กล่าวด้วยประโยคบอกเล่าแต่มีเจตนารมณ์เป็นคำสั่งให้ปฏิบัติตาม ซึ่งเป็น การรับรองต่อการปฏิบัติตามอะดิษว่าจะไม่หลงทางอย่างแน่นอน

เมื่อเป็นที่ประจักษ์ว่า อัลอะดิษ คือที่มาอันดับสองของบทบัญญัติอิสลาม หลังจาก อัลกุรอาน บรรดาเศาะฮาบะฮ์ ได้เห็นถึงความสำคัญของ อัลอะดิษ เช่นเดียวกับบรรดาตาบิอื่นและ บรรดาอุละมาอ์หลังจากพวกเขาต่างก็มีความ จริงจัง ในการศึกษาและเผยแผ่พร้อมด้วย ปกป้อง อัลอะดิษจากศัตรูอิสลามในทุกยุคทุกสมัย

บรรดาอุละมาอ์ด้านวิชาอะดิษ ต่างก็ให้ความสนใจที่จะตรวจสอบความถูกต้องของ อะดิษ เนื่องจากอะดิษที่ถูกต้องนั้นได้ปะปนกับอะดิษที่อุปลักษณ์ขึ้นมาโดย ผู้ที่ไม่หวังดีต่อศาสนา ด้วย เหตุนี้ บรรดาอุละมาอ์วิชา การอะดิษได้วางกฎเกณฑ์ต่างๆ เกี่ยวกับ หลักการอะดิษโดยเฉพาะ ที่ เกี่ยวข้องกับการพิสูจน์ความถูกต้องของอะดิษ

อะดิษที่กล่าวถึงการปฏิบัติตามสุนนะฮ์ของท่าน นะบี ﷺ ดังที่ท่านนะบี ﷺ ได้กล่าวไว้ว่า

((عَلَيْكُمْ بِسُنَّتِي وَسُنَّةِ الْخُلَفَاءِ الرَّاشِدِينَ الْمَهْدِيِّينَ عَضُوا عَلَيْهَا
بِالنَّوَاجِدِ وَإِيَّاكُمْ وَمُخَدَّنَاتِ الْأُمُورِ فَإِنَّ كُلَّ بِدْعَةٍ ضَلَالَةٌ))

(أخرجها الدارمي، 2000 : 96)

ความว่า : “จำเป็นอย่างยิ่งสำหรับพวกเจ้ายึดในสุนนะฮ์ของฉัน และสุนนะฮ์บรรดาเคาะลีฟะฮ์อรรอซิดีนที่ได้รับการชี้นำทาง พวก เจ้าจงกีดกันด้วยฟันกรามแน่นๆและจงระมัดระวังสิ่งใหม่ๆ (อุปลักษณ์ขึ้นมา) เนื่องจากแท้จริงการอุตริกรรมทุกประเภทนั้นคือ การหลงทาง”

(บันทึกโดย al-Dārimiy, 2000 : 96)¹

คำว่า “عَلَيْكُمْ” ในภาษาอาหรับจะมีหุก่มเป็นวาญิบ ฉะนั้น การยึดมั่นในอะดิษ เป็นฮุกุมวาญิบสำหรับมุสลิมทุกคนที่บรรลุดศาสนาภาวะ

และยังมีอะดิษที่กล่าวถึงการปฏิบัติตามสุนนะฮ์ของท่าน นะบี ﷺ ดังที่ท่านนะบี ﷺ ได้กล่าวไว้ว่า

((فَإِذَا نَهَيْتُكُمْ عَنْ شَيْءٍ فَاحْتَنِبُوهُ، وَإِذَا أَمَرْتُكُمْ بِشَيْءٍ فَأَتُوا مِنْهُ مَا اسْتَطَعْتُمْ))

(أخرجه البخاري، 1422 : 7288، ومسلم، د.ت : 1337)

¹ อัลอัลบานียี้ได้กล่าวว่า อะดิษ เศาะฮิฮ์ (al-Albāniy, 2000 : 1/123) และ (al-Albāniy, 1996 : 6/527).

ความว่า : “ตั้งนั้นเมื่อฉันห้ามพวกเจ้าจากการกระทำสิ่งใดก็จง
หลีกเลี่ยงมัน และเมื่อฉันสั่งพวกเจ้าให้กระทำสิ่งใดแล้วก็จงปฏิบัติ
เถิดตามความสามารถของพวกเจ้า”

(บันทึกโดย al-Bukhāriy, 1422 : 7288, Mulim, n.d. : 1337)

การปฏิบัติตามคำสั่งของท่าน นบี ﷺ ในทุกเรื่อง แสดงให้เห็นว่าเป็นการกลับสู่การ
ปฏิบัติตามฮะดีษ และการหลีกเลี่ยงจากสิ่งที่ท่าน นบี ﷺ ห้ามปฏิบัติก็คือ ว่าการกลับสู่ฮะดีษ
เช่นเดียวกัน

จากฮะดีษทั้งสองนั้นจะเห็นได้ว่าสำหรับมุสลิมทุกคนที่บรรลุนิสถานภาวะจำเป็นอย่าง
ยิ่งในการยึดสุนนะฮ์ของท่าน นบี ﷺ การที่จะยึดปฏิบัติในสุนนะฮ์ของท่าน นบี ﷺ นั้นจะต้องรู้ว่า
สถานะของฮะดีษนั้นอยู่ในระดับไหน และการที่จะรู้ถึงสถานะของฮะดีษนั้นจะต้องมีการสืบค้นให้
กระจ่างชัดก่อนที่จะรายงานให้แก่ผู้อื่น ดังนั้นจากฮะดีษนี้จะแสดงถึงหลักฐานที่สามารถนำมาอ้างอิง
ในเรื่องการสนับสนุนให้มีการตัดครีจญ์ฮะดีษ

1.2.3 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการวิจัยเกี่ยวกับการตัดครีจญ์ฮะดีษ ผู้วิจัยได้กล่าวถึงเอกสารและงานวิจัย
ที่เกี่ยวข้อง ซึ่งสามารถแบ่งออกเป็น 2 ประเภทดังนี้

1.2.3.1 หนังสือที่เกี่ยวข้องกับการตัดครีจญ์ฮะดีษมีดังนี้

ก. अबดุลลอฮ์ เป็น ยูสุฟ อัลซัยละอียี ('Abdullāh bin Yusūf al-Zaila'iy, 1997) ท่านเสียชีวิตในปี ฮ.ศ. 762 ท่าน คืออูลมะฮ์ฮะดีษที่สังกัดมัชฮับ ฮะนะฟียะ ท่านได้แต่ง
หนังสือฉบับ อรรอยะฮ์ (نصب الرأية) เป็นหนังสือที่มีการ ตัดครีจญ์ฮะดีษที่ปรากฏในหนังสือ
อัลฮิตายะฮ์ (المهداية) ของท่านอะลียะ เป็น อะบู บักร อัลมिरฆินานียี ('Alī bin Abū Bakr al-Mirghināniy) ท่านเสียชีวิตในปี ฮ.ศ. 593 ซึ่งเป็นหนังสือฟิกฮตามมัชฮับ ฮะนะฟียะ ในหนังสือ
เล่มนี้ ผู้แต่งมีระเบียบในการเขียนหนังสือเล่มนี้คือ เรียบเรียงลำดับบทตามหัวข้อวิชาฟิกฮทั่วไป และ
ผู้แต่งมิได้ชี้แจงถึงหลักเกณฑ์และเงื่อนไขในการตัดครีจญ์ฮะดีษในหนังสือเล่มนี้ไว้แต่อย่างใด นอกจากผู้
แต่งจะทำการตัดครีจญ์ฮะดีษที่มัชฮับ ฮะนะฟียะยึดเป็นหลักฐานแล้ว ผู้แต่งยังได้กล่าวถึงฮะดีษที่มัชฮับ
อื่นๆ ที่มีทัศนะต่างกับ ฮะนะฟียะอีกด้วย หรือที่เรียกกันว่า อะฮาดิษ อัลคุศุม (أحاديث الخصوم)
หมายถึงฮะดีษที่เป็นหลักฐานของฝ่ายตรงกันข้ามหรือมัชฮับอื่นที่มีความเห็นแตกต่างกัน

ข. अबดุลเราะฮิม เป็น อัลฮุสัยน อัลอิรอกียี ('Abd al-Rahīm bin al-Husain al-'Irāqiy, 1995) ท่านเสียชีวิตในปี ฮ.ศ. 806 ได้แต่งหนังสือ อัลมุฆนียี อัน ฮัมล
อัลอัศฟาร (المغني عن حمل الأسفار) เป็นหนังสือที่ดำเนินการตัดครีจญ์ฮะดีษที่ปรากฏในหนังสืออิ ฮยาอ์

อุลุมุดดีน (إحياء علوم الدين) ของท่านอิมามอัลฆะซาลี (al-Ghazāli) ท่านเสียชีวิตในปี ฮ.ศ. 505 โดย ผู้แต่งมีระเบียบในการเขียนหนังสือเล่มนี้คือ ผู้แต่งจะกล่าวต้นสำนวน (أطراف الحديث) ของฮะดีษที่ปรากฏในหนังสือ (إحياء علوم الدين) จากนั้นผู้แต่งก็จะระบุผู้ที่บันทึกฮะดีษ นั้นๆ พร้อมระบุชื่อของบรรดาเศาะฮาบะฮ์ (رضي الله عنهم) ที่ได้รายงานฮะดีษนั้นๆ จากท่านนะบี ﷺ จากนั้นผู้แต่งก็จะวินิจฉัยสถานภาพของฮะดีษนั้นๆ ว่าอยู่ในระดับไหน

ค. อะหมัด เป็น อะลี เป็น ฮะญูร อัล-อัศเกาะลานีย์ (Aḥmad bin ‘Alī bin Hajr al-‘Asqalāniy, 1964) หรืออิบน์ ฮะญูร (Ibn Hajr) ท่านเสียชีวิตในปี ฮ.ศ. 852 ท่านคือ อุลมาฮ์ฮะดีษผู้ โด่งดังใน มัชฮับอัชชาฟีอีย์ ในอิญเราะห์ศตวรรษที่ 9 ท่านได้แต่งหนังสือตัลคิศ อัลอะบิร (تلخيص الحبير) ซึ่งเป็นหนังสือที่ ดำเนินการ ตัคริจญ์ฮะดีษที่ปรากฏในหนังสือ อัซซัร ฮ อัลกะบิร (الشرح الكبير) เป็นหนังสือฟิกฮ ใน มัชฮับของอัชชาฟีอีย์แต่งโดยอิมามอัรรอฟีอีย์ (al-Rāfi’iy) ท่านเสียชีวิตในปี ฮ.ศ. 623 อิบน์ ฮะญูรได้คัดย่อเนื้อหาของการตัคริจญ์ฮะดีษจาก หนังสือ อัลบัตร์ อัลมินิร (البدر المنير) ที่แต่งโดยอิบน์ มุลลัคกิน (Ibn al-Mulaqqin) ท่านเสียชีวิตในปี ฮ.ศ.804 เนื่องจากหนังสือเล่มนี้มีเนื้อหาที่ยาวมาก และจำนวนฮะดีษที่อิบน์ ฮะญูรได้ดำเนินการ ตัคริจญ์ในหนังสือเล่มนี้ (ตัลคิศ อัลอะบิร) มีทั้งหมด 2,161 ฮะดีษ

ง. มุฮัมมัด นาซีรุดดีน อัลอัลบานีย์ (Muḥammad Ibn Nasiruddīn al-Albāniy, 1985) ท่านเสียชีวิตในปี ฮ.ศ.1420 ได้แต่งหนังสืออิรวาฮ์ อัลฆะลีล (إرواء الغليل) ซึ่งเป็นหนังสือที่ดำเนินตัคริจญ์ฮะดีษที่ปรากฏในหนังสือ มะนาร์ อัสสะบิล (منار السبيل) เป็นหนังสือ ฟิกฮมัซฮับ อัลฮันบะลีที่แต่งโดยอิบรอฮีม เป็น มุฮัมมัด เป็น สาลิม เป็น ญูวัยยาน (Ibrāhīm bin Muḥammad bin Sālim bin Duwayyān) ซึ่งมีฮะดีษมากกว่า 3,000 ฮะดีษ ดังนั้น ชัยค อัลอัลบานีย์ เห็นว่าควร ดำเนินการตัคริจญ์ ฮะดีษที่ปรากฏในหนังสือดังกล่าว เพราะตำราวิชาฟิกฮ ของมัซฮับ อัลฮันบะลี ยังไม่มีผู้ใด ดำเนินการตัคริจญ์ ฮะดีษมาก่อน นับเป็น ประโยชน์อันยิ่งใหญ่ที่ ชัยคอัลอัลบานีย์มอบแก่ประชาชาติอิสลาม ทั่วโลก และหนังสือ อิรวาฮ์ อัลฆะลีล (إرواء الغليل) ได้ ตีพิมพ์ครั้งแรกเมื่อปี อิญเราะห์ศักราชที่ 1399 ตรงกับปีคริสต์ศักราชที่ 1980 โดยสำนักพิมพ์ “al-Maktab al-Islāmiy” กรุงเบรุต ประเทศเลบานอน ส่วนระเบียบดำเนินการตัคริจญ์ของชัยค อัลอัลบานีย์ คือ ท่านจะนำตัวบทฮะดีษจากหนังสือ มะนาร์ อัสสะบิล (منار السبيل) พร้อมกำกับ หมายเลขไว้ขึ้นก่อน จากนั้นท่านจะระบุสถานภาพของฮะดีษ ซึ่งเป็นการสรุปยอดของการ ดำเนินการตัคริจญ์ฮะดีษและเป็นการสะกดแก่ผู้ที่ไม่อยาก จะอ่านรายละเอียดของการตัคริจญ์ฮะดีษ จากนั้นท่านก็เริ่มทำการตัคริจญ์ฮะดีษดังกล่าวอย่างละเอียด

1.2.3.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการตัดครีญ์ฮะดีษมีดังนี้

ก. ญีฮาด บู งาตันหยง วิทยานิพนธ์สาขาวิชาอิสลามศึกษา (1988)

ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “ศึกษาตัดครีญ์ฮะดีษเล่มที่ 3 จากหนังสือขอยาตุลมัก ซอด ฟี ซาวาอีดีล มุสนัด ของอัลฮาฟิซ นูรุดดีน อัลฮัยซามีย์” ผลการวิจัยพบว่า

(1) กล่าวถึงสุนนะฮ์ การรักษาสุนนะฮ์ สถานะของสุนนะฮ์รองจากอัลกุรอาน และสุนนะฮ์อยู่เคียงข้างอัลกุรอานมาตลอดนับตั้งแต่เริ่มแรกของอิสลาม

(2) กล่าวถึงประวัติของท่านอิมาม อะฮฺมัด เป็น ฮันบัล พูดถึงมุสนัดของท่าน ว่ามุสนัดอิมามอะฮฺมัดที่อยู่ในมือของเราตอนนี้ ไม่ใช่เป็นการรายงานของอิมามอะฮฺมัดเพียงผู้เดียว แต่เป็นฮะดีษที่รายงานโดย บุตรชายของท่านชื่อ อับดุลลอฮ์และ อาบู บากร์ อัล-กอดีอีย

(3) กล่าวถึงประวัติของท่าน อัล-ฮาฟิซ นูรุดดีน อัล-ฮัยซามีย์ โดยกล่าวถึง ชื่อเต็ม เชื้อสายและต้นตระกูลของท่าน วันเดือนปี เกิด และวันเดือนปีที่ท่านเสียชีวิต การศึกษา คณาจารย์ สาธุศิษย์ งานเขียน ความกล้าหาญในการท่องจำ มารยาท และความเป็นผู้นำของท่านใน ความรู้เกี่ยวกับฮะดีษ

(4) กล่าวถึงหนังสือขอยาตุลมักซอด ฟี ซาวาอีดีล มุสนัด ทำความรู้จักกับ หนังสือดังกล่าว โดยกล่าวถึงหลักการเขียนของท่าน อัล-ฮาฟิซ นูรุดดีน อัล-ฮัยซามีย์ และการยืนยัน หนังสือเป็นของผู้แต่ง กล่าวถึงการตีพิมพ์ของหนังสือดังกล่าวคือ อัลอัศกันดารียะห์ อัลตุรกียะห์ และ อัลมักริบียะห์

(5) มีการตัดครีญ์ฮะดีษทั้งหมด 10 บท โดยเริ่มจากบทฎิฮาด จนถึงท้ายเล่ม บท อัลมานากิบ ซึ่งได้ศึกษาเนื้อหาฮะดีษ ศึกษาผู้รายงานฮะดีษ สภาพภาพของฮะดีษและได้ชี้แจง เกี่ยวกับฮะดีษ ขอรืบด้วย ส่วนฮะดีษที่ทำการตัดครีญ์ทั้งหมดมีจำนวน 1328 ฮะดีษ แบ่งออกเป็น ฮะดีษ เศาะฮิฮฺลิขาศีฮฺมีจำนวน 213 ฮะดีษ ฮะดีษเศาะฮิฮฺลียอริฮฺ 145 ฮะดีษ ฮะดีษหะสันลิขาศีฮฺมี จำนวน 93 ฮะดีษ ฮะดีษหะสันลียอริฮฺ 612 ฮะดีษ ฮะดีษฎะอ์ฟมีจำนวน 254 ฮะดีษ ฮะดีษ ฎะอ์ฟ ญิดตัน มีจำนวน 8 ฮะดีษ ฮะดีษเมฆูอ มีจำนวน 3 ฮะดีษ และมีฮะดีษที่อยู่ในระดับ มุตาวาติร 7 ฮะดีษด้วยกัน

ข. อับดุลเลาะ หนุ่มสุข และอับดุลเลาะ การ์รินา (2547) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “ตัดครีญ์ตัวบทฮะดีษในหนังสือคุณค่าของอะมาลของชัยคุลฮะดีษ เมอลานา มุฮัมมัด ซะกะรียา” ผลการวิจัยพบว่า

(1) ฮะดีษทั้งหมดที่นำมาตัดครีญ์มีจำนวน 211 ฮะดีษ แบ่งตามระดับต่างๆ ได้ ดังนี้ ฮะดีษ เศาะฮิฮฺมีจำนวน 117 ฮะดีษ หรือร้อยละ 55.45 ฮะดีษหะสันมีจำนวน 26 ฮะดีษ หรือ

ร้อยละ 12.32 ฮะดีษฎะอ์ฟ มีจำนวน 51 ฮะดีษ หรือ ร้อยละ 24.17 ฮะดีษฎะอ์ฟ ญิดตัน มีจำนวน 11 ฮะดีษ หรือร้อยละ 5.21 ฮะดีษเมาฎูอ มีจำนวน 5 ฮะดีษ หรือร้อยละ 2.36 และไม่พบระดับของฮะดีษจำนวน 1 ฮะดีษ หรือ ร้อยละ 0.47 ฮะดีษทั้งหมดมีรายงานในเศาะฮ์อิบุคอรีย์หรือเศาะฮ์อิหมุสลิม จำนวน 61 ฮะดีษ หรือร้อยละ 28.91 มีบันทึกในหนังสือเล่มใดเล่มหนึ่งในหกเล่มจำนวน 130 ฮะดีษ หรือร้อยละ 61.61 และในหนังสือนอกเหนือจากหกเล่มมีจำนวน 81 ฮะดีษ หรือร้อยละ 38.39 ฮะดีษทั้งหมดอยู่ในข่ายฮะดีษมักบูล จำนวน 142 ฮะดีษ หรือร้อยละ 67.29 และอยู่ในข่ายมัรดูตจำนวน 68 ฮะดีษหรือร้อยละ 32.22

(2) หนังสือคุณค่าของอามาล "فضائل الأعمال" เป็นหนังสือแนว فضائل (หนังสือรวบรวมคุณค่าและความประเสริฐของการปฏิบัติศาสนกิจ) หรือแนว ترغيب (หนังสือปลุกเร้าและกระตุ้นให้ผู้คนทำความดี) หนังสืออิสลามศึกษาในแนวดังกล่าวนี้มักจะไม่ปลอดจาก กการมีฮะดีษฎะอ์ฟ ฎะอ์ฟญิดตัน และฮะดีษเมาฎูอ สาเหตุเนื่องมาจากการใช้กฎเกณฑ์ของอุละมาอ์เรื่องการใชฮะดีษฎะอ์ฟเป็นหลักฐานในเรื่อง فضائل อย่างไม่รอบคอบและระมัดระวัง เมอลานา มุฮัมมัดชะกะรียา ผู้แต่งหนังสือ เป็นอุละมาอ์คนหนึ่งเชี่ยวชาญฮะดีษ แต่ถึงกระนั้นหนังสือของท่านก็ไม่ปลอดจากฮะดีษประเภทเหล่านี้ แม้ว่าจะมีอยู่ในสัดส่วนที่น้อย

(3.) เมอลานา มุฮัมมัด ชะกะรียา ได้ให้ความสำคัญพอสมควรกับการอ้างอิงฮะดีษและการระบุทัศนะของอุละมาอ์เกี่ยวกับระดับของฮะดีษ แม้ว่าจะมีข้อบกพร่องอยู่บ้าง โดยเฉพาะการอ้างอิงฮะดีษจากหนังสือชั้นรอง (Secondary Sources) และการใช้หนังสือฮะดีษที่ไม่มีมาตรฐาน และไม่ได้รับการยอมรับจากวงการฮะดีษและนี้อาจเป็นสาเหตุสำคัญสาเหตุหนึ่งที่ทำให้พบฮะดีษประเภทดังกล่าวในหนังสือ والله أعلم

ค. อับดุลเลาะ การีนา และเชาวนฎุทธี เรื่องปราชญ์ (2550) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “สายรายงานกับการตัดสินฮะดีษในฐานะเป็นคำสอนของอิสลาม” ผลการวิจัยพบว่า การยอมรับฮะดีษในฐานะเป็นคำสอนของอิสลามส่วนใหญ่แล้วจะพิจารณาสายรายงานของฮะดีษประกอบด้วย

(1) พิจารณาคุณสมบัติของผู้รายงานแต่ละท่านด้านคุณธรรมซึ่งอยู่ในลำดับที่สูงสุดและรองลงมาตามลำดับชั้น และด้านความบกพร่องซึ่งอยู่ในลำดับที่ต่ำจนถึงลำดับต่ำสุดตามลำดับชั้นเช่นเดียวกัน

(2) พิจารณาสถานภาพของสายรายงาน เช่น สำนวนการรายงานฮะดีษ อัลมุตาบิอาตและอัชชะวาฮิดของฮะดีษ สภาพความต่อเนื่องของการรายงาน คุณสมบัติของฮะดีษระดับของสายรายงาน การเลือฐานะของฮะดีษ และความขัดแย้งของตัวบทฮะดีษ

(3) สายรายงานที่อยู่ในระดับที่สูงสุด และรองลงมาสามารถอ้างเป็นคำสอนของอิสลามได้อย่างถูกต้องคือ ฮะดีษเศาะฮิษและฮะดีษสะสัน สายรายงานที่อยู่ในระดับกึ่งกลางระหว่างสูงสุดกับต่ำสุดสามารถอ้างกับบางเรื่องเท่านั้นและไม่สามารถอ้างกับเรื่องอื่นๆ คือฮะดีษฎะอ์ฟ และสายรายงานที่อยู่ในระดับที่ต่ำสุดไม่อนุญาตอ้างเป็นคำสอนอิสลามอย่างเด็ดขาด คือฮะดีษฎะอ์ฟ ญิดตันและเมาฎอ

(4) การตัดสินฮะดีษแต่ละบทบางฮะดีษพบว่าอุละมาอ์มีความเห็นเป็นเอกฉันท์และบางตัวบทมีความเห็นที่ขัดแย้งกันก็ขึ้นอยู่กับความรู้ความเชี่ยวชาญของอุละมาอ์แต่ละท่านโดยมีหลักการในการปฏิบัติคือ พิจารณาอุละมาอ์เฉพาะทางเป็นหลัก

ง. อันว่า สะ อู วิทยานิพนธ์สาขาวิชาอิสลามศึกษา (2553) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “ตัจรียะฮ์ตัวบทฮะดีษในหนังสือ บุฆยะฮ์ อัฎฎุลาบเล่มที่ 1 ของชัยคุดาวูด เป็น อัब्ดุลลอฮ์ อัลฟะฎอนียะฮ์” ผลการวิจัยพบว่า

(1) ตัจรียะฮ์ฮะดีษ หมายถึง การชี้แจงที่มาของฮะดีษว่ามีผู้ใดบ้างในหมู่อุละมาอ์ฮะดีษที่ได้บันทึกไว้ในตำราฮะดีษของตน สืบสายรายงานอื่นของฮะดีษ ตลอดจนการศึกษาประวัติผู้รายงานฮะดีษ และการวินิจฉัยเพื่อกำหนดสถานะหรือระดับของฮะดีษนั้นๆ ส่วนวิธีการตัจรียะฮ์ที่นิยมมี 5 วิธีคือ 1) ตัจรียะฮ์ฮะดีษโดยพิจารณาจากสายรายงาน 2) ตัจรียะฮ์ฮะดีษโดยพิจารณาจากสำนวนหรือคำสำคัญ 3) ตัจรียะฮ์ฮะดีษโดยพิจารณาจากเนื้อเรื่องและความหมายของฮะดีษ 4) ตัจรียะฮ์ฮะดีษโดยพิจารณาจากสภาพทั่วไปทั้งสายรายงานและสำนวน 5) ตัจรียะฮ์ฮะดีษโดยใช้สารสนเทศ

(2) ชัยคุดาวูด เป็น อัब्ดุลลอฮ์ อัลฟะฎอนียะฮ์ เกิดที่บ้านปาเราะ ริมคลองกรือเซะเมื่อปี ค.ศ. 1769แรกเริ่มท่านได้ศึกษาศาสนาอิสลามอยู่ที่ปัตตานีเป็นเวลา 5 ปี จากนั้นท่านเดินทางไปศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมที่อาเจะห์ เป็นเวลา 2 ปี และเดินทางสู่นครมักกะฮ์ โดยใช้เวลาศึกษาที่นั่นนานถึง 30 ปี และท่านได้ไปศึกษาที่นครมะดีนะฮ์ เป็นเวลา 5 ปีชัยคุดาวูดเป็นอุละมาอ์ผู้ชำนาญทางวิชาฟิกฮ์สังกัดมัซฮับอัชชาฟีอียะฮ์วิชาอุศูลุดดีนสังกัต มัซฮับอัลอะชาอิเราะฮ์และวิชาตะเศาะวูฟ ตามแนวทาง อัชชะฎออ์รียะฮ์ ท่านเป็นอุละมาอ์ปัตตานีคนหนึ่งที่มีผลงานด้านวิชาการมากมาย ท่านเสียชีวิตในปี ฮ.ศ. 1297 ที่เมืองฏอฮ์ฟ

(3) หนังสือ บุฆยะฮ์ อัฎฎุลาบมีชื่อเต็มว่า บุฆยะฮ์ อัฎฎุลาบ ลี มุรริต มะอริฟะฮ์ อัลอั ฮกาม บิ อัศเศาะวาบมีความหมายว่า ความประสงค์ของผู้แสวงหา ที่ต้องการรู้

บทบัญญัติต่างๆด้วยความถูกต้อง ส่วนปีที่แต่งของหนังสือเล่มนี้ผู้แต่งมิได้ ระบุว่าเขียนเสร็จเมื่อปี ฮ.ศ.ที่เท่าใดเนื้อหาหลักของหนังสือเล่มนี้คือเกี่ยวกับฟิกฮ์ อัลอับาดัต (บทบัญญัติเกี่ยวกับการปฏิบัติ ศาสนกิจ)

(4) ฮะดีษที่เป็นสำนวนอาหรับในหนังสือบุขะยะฮ์ อัฎฎุลลาบ เล่มที่ 1 มี ทั้งหมด 152 บท จากการตัดריךญ์พบว่ามีฮะดีษเศาะฮี้ฮ์จำนวน 86 บท คิดเป็นร้อยละ 56.6 ฮะดีษ เศาะฮี้ฮ์ ลิขัฮ์ยริฮ์ มีจำนวน 13 บท คิดเป็นร้อยละ 8.6 ฮะดีษหะสันมีจำนวน 28 บท คิดเป็นร้อยละ 18.4 ฮะดีษหะสันลิขัฮ์ยริฮ์ มีจำนวน 7 บท คิดเป็นร้อยละ 4.6 ฮะดีษฎะอ์ฟมีจำนวน 11 บท คิดเป็นร้อยละ 6.6 ฮะดีษฎะอ์ฟ ญิดตันมีจำนวน 5บท คิดเป็นร้อยละ 3.3 และฮะดีษที่ผู้วิจัย ไม่สามารถกำหนดระดับได้มีจำนวน 3 บท คิดเป็นร้อยละ 2.0

จ. เขาวนัฎถ์ เรื่อง ปราชญ์ วิทยานิพนธ์สาขาวิชาอิสลามศึกษา (2554) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “ตัดריךญ์ฮะดีษเฉพาะความหมายภาษาไทยในหนังสือคุณค่าของอามาล ของชัยคุลฮะดีษ เมาลานา มุฮัมมัด ซะกะรียา ” ผลการวิจัยพบว่า

(1) เมาลานา มุฮัมมัด ซะกะรียา เป็นอุละมาฮ์ท่านหนึ่งที่เชี่ยวชาญฮะดีษ มี ชื่อเต็มว่า มุฮัมมัด ซะกะรียา อัลกันดะฮฺละวี๊ เกิดเมื่อวันที่ 11 เดือนรอมฎอน ปีฮิจเราะฮ์ศักราช ที่ 1315 ตรงกับคริสต์ศักราช 1895 ที่เมืองกานดะฮฺละฮ์ อยู่ในเขตมุซ็อบฟิร นะซัร ประเทศอินเดีย ท่าน เกิดในตระกูลของผู้ทรงความรู้ และเคร่งครัดในศาสนา เป็นตระกูลที่มีบรรพบุรุษล้วนแล้วแต่เป็นผู้มี ชื่อเสียงในด้านการทำงานเพื่ออิสลาม การศึกษาวิชาศาสนาและอัลกุรอาน ท่านใช้ชีวิตในการสอน ฮะดีษเป็นระยะเวลาอันยาวนานและมีความเชี่ยวชาญ จนได้รับขนานนามจากกลุ่มฮะดีษมาอ์ตัตบิลีฮ์ว่า เป็น “ชัยคุลฮะดีษ” ซึ่งมีความหมายว่า ปรมาจารย์ด้านฮะดีษ

(2) ฮะดีษที่ทำการตัดריךญ์ทั้งหมดมีจำนวน 441 ฮะดีษ แบ่งออกเป็นฮะดีษ เศาะฮี้ฮ์มีจำนวน 160 ฮะดีษ หรือร้อยละ 36.28 ฮะดีษหะสันมีจำนวน 78 ฮะดีษ หรือร้อยละ 17.68 ฮะดีษฎะอ์ฟ มีจำนวน 132 ฮะดีษ หรือ ร้อยละ 29.93 ฮะดีษฎะอ์ฟญิดตัน มีจำนวน 35 ฮะดีษ หรือร้อยละ 7.93 ฮะดีษเมาฎูอ มีจำนวน 25 ฮะดีษ หรือร้อยละ 5.66 และไม่พบระดับของฮะดีษ จำนวน 11 ฮะดีษ หรือ ร้อยละ 2.49 ฮะดีษทั้งหมดอยู่ในข่ายฮะดีษมักบูล จำนวน 238 ฮะดีษ หรือ ร้อยละ 53.96 และอยู่ในข่ายมัรดูดจำนวน 203 ฮะดีษหรือร้อยละ 46.04

(3) หนังสือคุณค่าของอามาล "فضائل الأعمال" ของชัยคุลฮะดีษ เมาลานา ซะกะรียา เป็นหนังสือแนวรวบรวมนคุณค่าและความประเสริฐของการปฏิบัติศาสนกิจ (Fadā'il) หนังสือในแนวนี้นี้มักจะปรากฏฮะดีษฎะอ์ฟ ฎะอ์ฟญิดตัน และฮะดีษเมาฎูอ สาเหตุเนื่องจาก กฎเกณฑ์ของอุละมาฮ์เรื่องของการนำฮะดีษฎะอ์ฟ มาใช้เป็นหลักฐานแม้ว่าเมาลานา มุฮัมมัด

ชะกะรียา ผู้แต่งหนังสือ เป็นผู้เชี่ยวชาญอะดิษท่านหนึ่ง แต่ถึงกระนั้นหนังสือของท่านก็ไม่ปลอดจาก อะดิษประเภทเหล่านี้ แม้ว่าจะปรากฏในสัดส่วนที่น้อยนิดก็ตาม

ฉ. अबकुเลาะ การ์รีนา และเชาว์นฤทธิ เรื่องปราชญ์ (2555) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “ตคริจญ์ตัวบทอะดิษในหนังสือฟือลาญารันอะดิษ เล่ม 1 ของต่วนกูรฮาญีวันยูโซฟ อัลบันดารีย อัลพะฆอนีย์” ผลการวิจัยพบว่า

(1) ต่วนกูรมีชื่อเต็มว่า ฮาญีวันยูโซฟ เป็น ฮาญีมุสตอฟา แวมุซอ อัลบันดารีย อัลพะฆอนีย์ ท่านเกิดวันอังคาร 12 ชั่วโมง ปี ฮ.ศ. 1345 ตรงกับปี พ.ศ. 2469 ท่านเป็นผู้ก่อตั้งโรงเรียนศาสนูปถัมภ์ ดำรงตำแหน่งอิมามมัสนิดนูร อัลอิสลาม ตำบลบานา อำเภอมือง จังหวัดปัตตานี ประธานคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดปัตตานี คณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดปัตตานี เลขาธิการในคณะกรรมการชุดใกล้เคียงปัญหาสังคม มีผลงานทางวิชาการที่เขียนด้วยมือ 30 เรื่องและตีพิมพ์ 30 เล่มท่านเป็นอุละมาอะพะฆอนีย์ในสมัยของท่านที่มีความรู้ความสามารถตลอดจนความเชี่ยวชาญหลายด้าน อาทิเช่น วิชาการ การอบรมสั่งสอน และการแต่งตำรา ท่านเสียชีวิตในวันที่ 22 รอมฎอน ปี ฮ.ศ. 1420 ตรงกับปี พ.ศ. 2542 รวมอายุได้ 73 ปี

(2) หนังสือฟือลาญารันอะดิษ เล่ม 1 เป็นหนังสืออะดิษหมวดอัคลากและอาดาบรวบรวม 150 อะดิษทางด้านการขัดเกลาจิตใจและการอบรมพฤติกรรมเชิงจริยธรรมมีวิธีการเรียบเรียงหนังสือที่แตกต่างจากงานเขียนของอุละมาอะพะฆอนีย์ท่านอื่นๆ การคัดลอกตัวบทอะดิษแบบสมบูรณ์และคัดลอกบางส่วนของตัวบทอะดิษใช้สำนวนการรายงาน “เราะวาฮู” และ “อัน” ถอดความตัวบทอะดิษประเภทดัรฎะมะฮ์ ฮัรฟิยะฮ์ และดัรฎะมะฮ์ ตัฟสีริยะฮ์

(3) บรรดาอะดิษในหนังสือฟือลาญารันอะดิษ เล่ม 1 มาจากแหล่งรียาเยฮ์ 7 แหล่งคือ แหล่งอะดิษประกอบด้วยหนังสืออัลญะวามือ หนังสืออัศเศาะ ฮฮาย หนังสืออัสนัน หนังสืออัลมะซานิด หนังสืออัลมะอาญิม หนังสืออัลมุสตัดเราะกาต หนังสืออัลมุค็อนนะฟาต หนังสืออัลอัญญุซฮาห์ หนังสืออัลมุวัฎฏะอะอาต หนังสือริฎาล อัลอะดิษ แหล่งตัฟสีร์ แหล่งตารีค แหล่งอะกีตะฮ์ แหล่งอัลอัคลาก แหล่งพะฆอฮิล อัลอะอุมาล และแหล่งทั่วไป

(4) สถานภาพของอะดิษสามารถพิจารณา 3 ด้าน คือ พิจารณาด้านประเภทของอะดิษแบ่งออกเป็นอะดิษมักบูล 99 อะดิษ หรือ 66.00 % และอะดิษมัรดูต 51 อะดิษ หรือ 34.00% พิจารณาด้านระดับของอะดิษแบ่งออกเป็นอะดิษเศาะฮิฮ์ 74 อะดิษ หรือ 49.33 % อะดิษอะสัน 42 อะดิษ หรือ 28.00 % อะดิษญะอะอีฟ 30 อะดิษ หรือ 20.00 % อะดิษญะอะอีฟ ญิดตัน 12 อะดิษ หรือ 08.00 % และอะดิษเมาฎูอ์ 9 อะดิษ หรือ 06.00 % และพิจารณา สุกุม ข้อบัญญัติแบ่งออกเป็นอะดิษที่วาญิบปฏิบัติตามและนำไปใช้เป็นหลักฐานกับทุกๆ เรื่องของศาสนาและดุนยา 99 อะดิษ หรือ 66.00% อะดิษที่อนุญาตปฏิบัติตามและนำไปใช้เป็นหลักฐานกับบางเรื่อง เช่น พะฆอฮิล

อะมัล อัตรืบและอัตรืบ 30 ะดืช หรือ 20.00 % และะดืช ที่ไม่อนุฎาตปฏิบัติตามและ
นำไปใช้เป็นหลักฐานกับทุกๆ เรื่องของศาสนาและคณา 21 ะดืช หรือ 14.00%

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องสามารถยืนยันว่าวิจัยเรื่องการตครุญ
ตัวบหะดืชในหนังสือสะปีล อลมุฮะดืน ของชัยคมุฮัมมัดอรัชด เป็น อับดุลลอฮ์อัลบันญะรียมี
ความแตกต่างกับงานวิจัยที่ได้กล่าวข้างต้นในหลายด้านด้วยกัน อาทิเช่น เอกสารวิจัยและผลการวิจัย
ซึ่งนักวิชาการส่วนใหญ่ให้ความสำคัญกับการตครุญะดืชในหนังสือต่างๆดังที่ได้กล่าวมา แต่ผู้วิจัยยัง
ไม่พบว่ามีกรตรวจสอบวิเคราะห์หลักฐานในหนังสือที่แต่งโดยชัยคมุฮัมมัดอรัชดเป็น อับดุลลอฮ์
อัลบันญะรียด้วยกระบวนการตครุญตามหลักวิชาการดังที่อุละมาฮ์ะดืชได้วางกฎเกณฑ์ไว้ แต่
อาจจะเหมือนด้านความรู้เกี่ยวกับตครุญและแนวทางตครุญะดืชเท่านั้น

ดังนั้นผู้วิจัยเห็นว่าควรมีการเพิ่มเติมในด้านนี้ โดยยึดหนังสือสะปีล อลมุฮะดืน
ลิตตะฟีกุฮ ฟิ อมริตดินเป็นกรณีศึกษา ทั้งนี้เพื่อเพิ่มคุณค่าให้กับหนังสือเล่มนี้และเพื่อประโยชน์ใน
การอ้างอิงที่จะนำไปสู่การปฏิบัติศาสนกิจอย่างถูกต้องต่อไป

1.3 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ

- 1 เพื่อศึกษาชีวประวัติของชัยคมุฮัมมัดอรัชด เป็น อับดุลลอฮ์ อัลบันญะรียและ
หนังสือสะปีล อลมุฮะดืน ลิตตะฟีกุฮ ฟิ อมริตดิน
- 2 เพื่อศึกษาแหล่งที่มาของะดืชที่มีอยู่ในหนังสือสะปีล อลมุฮะดืน ลิตตะฟีกุฮ
ฟิ อมริตดินของชัยคมุฮัมมัดอรัชด เป็น อับดุลลอฮ์ อัลบันญะรีย
- 3 เพื่อประเมินสภาพของะดืชที่มีอยู่ในหนังสือสะปีล อลมุฮะดืนลิตตะฟีกุฮ
ฟิ อมริ อัลดีนของชัยคมุฮัมมัดอรัชดเป็น อับดุลลอฮ์อัลบันญะรีย

1.4 ความสำคัญและประโยชน์ของการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยคาดว่าจะได้รับประโยชน์ดังต่อไปนี้

- 1 จะได้ทราบถึงชีวประวัติของชัยคมุฮัมมัดอรัชดเป็นอับดุลลอฮ์อัลบันญะรียและ
หนังสือสะปีล อลมุฮะดืน ลิตตะฟีกุฮ ฟิ อมริตดิน
- 2 จะได้ทราบถึงแหล่งที่มาของะดืชที่มีอยู่ในหนังสือ สะปีล อลมุฮะดืน
ลิตตะฟีกุฮ ฟิ อมริ อัลดีนของชัยคมุฮัมมัดอรัชดเป็นอับดุลลอฮ์อัลบันญะรีย

3 จะได้ทราบสถานภาพของฮะดีษและสามารถแยกแยะฮะดีษที่ถูกนำมาอ้างอิงในหนังสือสะบีลุล อัมมุดดีน ลิตตะฟีกุฮฟี อัมรุดดีนของชัยคุหมัมมัดอ์รซัด เป็น อับดุลลอฮ์ อัลบันญะรียฺ ว่าฮะดีษบทใดเศาะฮิฮ์ ฮะดีษบทใดฎะอ์ฟ และฮะดีษบทใดมาฎูอ์

4 สามารถนำไปใช้เป็นคู่มือประกอบการเรียนการสอนในระดับมหาวิทยาลัย สถาบันการศึกษา และสำหรับนักวิชาการมุสลิม ต่อหนังสือ สะบีลุล อัมมุดดีน ลิตตะฟีกุฮฟี อัมรุดดีน หรือใช้เป็นแนวทางในการตัดครีจญ์ที่ปรากฏในหนังสืออื่นๆ ในโอกาสต่อไป

5 สามารถเพิ่มประสบการณ์และความรู้ด้านวิจัยตัดครีจญ์ให้กับผู้วิจัย

1.5 ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตของการศึกษาคือตัดครีจญ์ฮะดีษเฉพาะ ที่มีอยู่ในหนังสือสะบีลุล อัมมุดดีน ลิตตะฟีกุฮฟี อัมรุดดีนของชัยคุหมัมมัดอ์รซัด เป็น อับดุลลอฮ์ อัลบันญะรียฺ ซึ่งมีขอบเขตการวิจัยดังนี้

1.5.1 ด้านเนื้อหาโดยแยกศึกษาออกเป็น

1.5.1.1 ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับการตัดครีจญ์ฮะดีษ

1.5.1.2 ความรู้เกี่ยวกับชีวประวัติของชัยคุหมัมมัดอ์รซัด เป็น อับดุลลอฮ์ อัลบันญะรียฺ และหนังสือสะบีลุล อัมมุดดีน ลิตตะฟีกุฮฟี อัมรุดดีน

1.5.2 ด้านตัดครีจญ์

ฮะดีษที่จะศึกษาวิเคราะห์ได้แก่ฮะดีษที่มีอยู่ในหนังสือสะบีลุล อัมมุดดีน ลิตตะฟีกุฮฟี อัมรุดดีนของชัยคุหมัมมัดอ์รซัด เป็น อับดุลลอฮ์ อัลบันญะรียฺโดยผู้วิจัยจะตัดครีจญ์เฉพาะฮะดีษ ที่ผู้แต่งหนังสือเล่มนี้ได้ พาดพิงถึงท่านนะบีมุฮัมมัด ﷺ ทั้งด้านคำพูด การกระทำ และการยอมรับ ที่เป็นสำนวนภาษาอาหรับเท่านั้นเช่นตัวอย่างดังต่อไปนี้

ترسبت دادم حديث يغ صحيح سبدا نبی ﷺ ((دَعَا مَا يَرِيْبُكَ إِلَى مَا

لا يَرِيْبُكَ))¹

1.5.3 จำนวนฮะดีษที่จะตัดครีจญ์

ฮะดีษในหนังสือสะบีลุล อัมมุดดีน ลิตตะฟีกุฮฟี อัมรุดดีนที่ต้องการตัดครีจญ์มีจำนวนทั้งสิ้น 277 ฮะดีษโดยแยกออกเป็น 2 เล่มมีดังนี้

¹ หนังสือสะบีลุล อัมมุดดีน ลิตตะฟีกุฮฟี อัมรุดดีน เล่มที่ 1 หน้า 12 บันทึกโดยอติรมิซียฺ (al-Tirmidhiy, 1975 : 2518) อัลอัลบานียฺได้กล่าวว่า ฮะดีษเศาะฮิฮ์ อ้างในหนังสือเศาะฮิฮ์ อติรมิซียฺ (al-Albāniy, n.d. : 6/18) เศาะฮิฮ์ อันนะสะอียฺ (al-Albāniy, n.d. : 12/211) และ (al-Albāniy, 2010 : 3/1189)

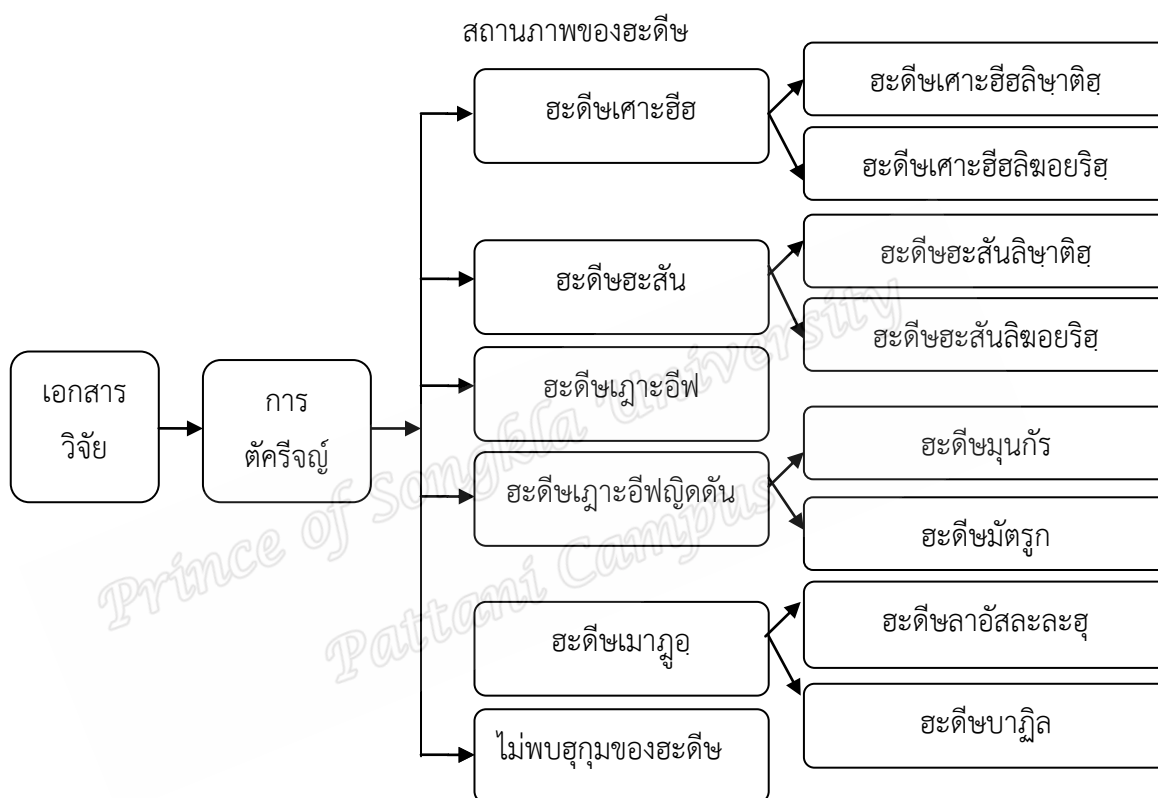
1.5.3.1 เล่มที่ 1 มีจำนวนทั้งหมด 143

1.5.3.2 เล่มที่ 2 มีจำนวนทั้งหมด 134

ดังนั้นเมื่อรวมทั้ง 2 เล่มจะได้จำนวนอะดิษที่ต้องการตัดריךญ์ทั้งหมด 277 อะดิษ

1.5.4 กรอบแนวคิด

ผู้วิจัยมีกรอบแนวคิดในการวิจัยครั้งนี้ คือ

ภาพประกอบที่ 1 กรอบแนวคิด (อัตุลเลาะ การินา : 2555)

1.6 ข้อตกลงเบื้องต้น

งานวิจัยนี้ผู้วิจัยได้กำหนดข้อตกลงเบื้องต้นไว้ดังต่อไปนี้

1. การอ้างอิงแหล่งที่มาของอายะฮ์ อัลกุรอานผู้วิจัยจะระบุชื่อสูเราะฮ์และหมายเลขอายะฮ์เป็นตัวเขียนภาษาอาหรับไว้ในวงเล็บถัดจากอายะฮ์และจะระบุชื่อสูเราะฮ์และหมายเลขอายะฮ์ที่เป็นภาษาไทยในวงเล็บถัดจากความหมายของอายะฮ์นั้นๆ

2. การอ้างอิงแหล่งที่มาของอะดิษที่ผู้วิจัยจะระบุชื่อผู้แต่ง ปีพิมพ์และหมายเลขอะดิษแต่ในกรณีหนังสือที่ไม่ระบุหมายเลขอะดิษผู้วิจัยจะระบุเล่มที่และหน้าหนังสือเป็นตัวเขียนภาษา

อาหรับ ไว้ในวงเล็บถัดจาก ตัวบท ษะดีษ และจะระบุ เป็นภาษาไทย ในวงเล็บถัดจากความหมายของ ษะดีษนั้นๆ

3. คำกล่าวของอุละมาอ์ที่ผู้วิจัยนำมาอ้างนั้นผู้วิจัยจะระบุแหล่งที่มาของข้อมูล
4. ศัพท์ที่สำคัญในงานวิจัยนี้ ผู้วิจัยจะอธิบายในเชิงอรรถ
5. ข้อมูลที่ได้จากหนังสือหรือเอกสารต่างๆ ผู้วิจัยจะอ้างถึงด้วยการเขียนนาม-ปี โดยมีชื่อผู้แต่ง ปีที่พิมพ์ และเลขหน้าที่ใช้อ้างอิง ในเครื่องหมายวงเล็บ ซึ่งจะใช้ ปีพุทธศักราชสำหรับหนังสือภาษาไทยและปีคริสตศักราชหรือฮิจเราะฮ์ศักราชสำหรับหนังสือต่างประเทศ
6. การอ้างอิงข้อมูลในการตัดריךญ์ษะดีษจะใช้การอ้างอิงแบบนาม-ปี และแบบเชิงอรรถรวมกัน ส่วนการอ้างอิงผู้บันทึกษะดีษที่เป็นมุตาบะอะฮ์และชะวาฮิด ผู้วิจัยจะระบุชื่อผู้บันทึกปีพิมพ์และหมายเลขษะดีษแต่ในกรณีหนังสือที่ไม่ระบุหมายเลขษะดีษผู้วิจัยจะระบุเล่มที่และหน้าหนังสือ ทั้งหมดนั้นจะอ้างในเชิงอรรถ
7. ผู้วิจัยจะดำเนินการตัดריךญ์ษะดีษเฉพาะษะดีษที่มีตัวบทเป็นภาษาอาหรับเท่านั้น

1.7 นิยามศัพท์เฉพาะ

นิยามศัพท์เฉพาะของการวิจัยครั้งนี้มีดังนี้

1. ตריךญ์ คือ การระบุแหล่งที่มาของษะดีษพร้อมทั้งชี้แจงระดับของษะดีษหลังจากการพิสูจน์สถานภาพของษะดีษและตรวจสอบประวัติของผู้รายงานษะดีษ
2. ตัวบทษะดีษ คือ ตัวบทษะดีษในหนังสือสะบีล อัลมุฮตะดีน ลิตตะฟักุฮฺ ฟิ อัมริดดีน เล่มที่ 1 และ เล่มที่ 2 ที่เป็นภาษาอาหรับ พร้อมแปลความหมายเป็นภาษามลายูมีจำนวนทั้งหมด 277 ษะดีษ
3. หนังสือสะบีล อัลมุฮตะดีน ลิตตะฟักุฮฺ ฟิ อัมริดดีนคือชื่อหนังสือที่ผู้วิจัยนำมาศึกษาและตัดריךญ์ษะดีษในครั้งนี้ซึ่งมีชื่อเต็มเป็นภาษาอาหรับว่า
 سبيل المهتدين للتفقه في أمر الدين
 หมายถึง เส้นทางสำหรับผู้ที่ได้รับทางนำเพื่อทำความเข้าใจสิ่งเกี่ยวกับศาสนา
4. ชัยคฺ คือ ฐานะของอุละมาอ์ทางด้านวิชาการอิสลามที่ถูกเรียกกันในปัตตานี เอเชียอาคเนย์และโลกมุสลิม
5. อัลบันญะรีย์คือชื่อเมืองบัน ญัรในภาษามลายูผู้แตงนำมาพวงท้ายชื่อของตนเพื่อบ่งบอกถึงถิ่นกำเนิดเดิมของผู้แตงคือบันญัร กาลิมันตัน เสอลาตัน ในประเทศอินโดนีเซีย

6. มุตาบะอะฮ์คือ สายรายงานของอะดีษที่ต้องการศึกษาวิเคราะห์และยึดในการตัดสินระดับของอะดีษ อาจเรียกว่าสายรายงานต้นหรือสายรายงานหลักของแต่ละอะดีษ
7. มุตาบิอะฮ์ คือ การที่ผู้รายงานได้รายงานอะดีษที่ตรงพ้องกับผู้รายงาน อื่นโดยผู้รายงานคนแรกนั้นได้รายงานอะดีษนั้น ๆ จากอาจารย์ของผู้รายงานอีกคนหรือจากผู้ที่เหนือกว่าอาจารย์ของเขา
8. อัชชะวาอิด คือ อะดีษที่รายงานจากเศาะฮาบะฮ์ท่านหนึ่งซึ่งมี ตัวบทอะดีษที่เหมือนกันหรือมีความคล้ายคลึงกับอะดีษที่รายงานจากเศาะฮาบะฮ์อีกคน
9. อะดีษเศาะฮิฮ์ ลี ฆาดิฮ์ คือ อะดีษที่มีการรายงานติดต่อกัน อย่างต่อเนื่อง โดยมีผู้รายงานที่มีคุณธรรม พร้อมด้วยมีความจำที่ดีเยี่ยม สายรายงานพร้อมตัวบทอะดีษ ไม่มีความขัดแย้งกับการรายงานของคนที่มีความน่าเชื่อถือกว่าและ สายรายงานพร้อมตัวบทอะดีษ ไม่มีความบกพร่องที่ซ่อนเร้น
10. อะดีษเศาะฮิฮ์ ลีฆอยริฮ์ คือ อะดีษอะฮ์สัน ลีฆาดิฮ์ที่ได้รับการสนับสนุนจากสายรายงานอื่นหนึ่งสายรายงานหรือมากกว่า และสายรายงานอื่นนั้น ต้องอยู่ในระดับที่เท่ากัน (อะฮ์สัน) หรือสูงกว่า (เศาะฮิฮ์)
11. อะดีษอะฮ์สัน ลี ฆาดิฮ์ คือ อะดีษที่มีการรายงาน ที่ติดต่อกัน อย่างต่อเนื่อง รายงานโดยผู้รายงาน ที่มีคุณธรรม มีความจำดี และสายรายงานพร้อมตัวบทอะดีษ ไม่มีความขัดแย้งกับการรายงานของคนที่มีความน่าเชื่อถือกว่า และสายรายงานพร้อมตัวบทอะดีษ ไม่มีความบกพร่องที่ซ่อนเร้น
12. อะดีษอะฮ์สัน ลี ฆอยริฮ์ คือ อะดีษฎะอ์ฟที่ได้รับการสนับสนุนจากสายรายงานอื่นหนึ่งสายรายงานหรือมากกว่า สายรายงานอื่นนั้นอยู่ในระดับที่เท่ากัน (ฎะอ์ฟ) หรือสูงกว่า (อะฮ์สันหรือเศาะฮิฮ์)
13. อะดีษฎะอ์ฟ คือ อะดีษที่รายงานโดยผู้รายงานที่มีลักษณะหนึ่งจากลักษณะต่างๆ เหล่านี้ อาทิเช่น มีความจำไม่ดี มีความจำอ่อน มีความสับสน มีความผิดพลาด มีความบกพร่อง เป็นต้น
14. อะดีษฎะอ์ฟ ญิดตัน คืออะดีษที่รายงานโดยผู้รายงานที่มีลักษณะ เช่น มุนักรั มัตรุฎ มีความสับสนมาก มีความจำอ่อนมาก ถูกกล่าวหาว่าเป็นคนโกหก และมีความผิดพลาดมาก เป็นต้น
15. อะดีษมุนักรั คือ ผู้รายงานที่ขาดคุณธรรม (อะดัลละฮ์) หรือผู้รายงานอ่อน (ฎะอ์ฟ) รายงานขัดแย้งกับผู้รายงานที่น่าเชื่อถือ (ซิเกาะฮ์)
16. อะดีษมัตรูฎ คือ ผู้รายงานที่ชอบพูดจาโกหกติดเป็นนิสัย แม้จะไม่ปรากฏ การโกหกในการรายงานอะดีษนะบี ﷺ

17. ฮะดีษเมฆาฏอ คือ ฮะดีษที่รายงานโดยผู้ อุบโลกณ์ฮะดีษ ผู้ที่โกหกต่อฮะดีษของท่านนะบี ﷺ ผู้ที่ขึ้นชื่อว่าเป็นตะฎาล (จะเป็นผู้ที่ปกปิดฮะดีษ ท่าน นะบี ﷺ หรือปกปิดบทบัญญัติอิสลามที่แท้จริง) โดยผู้รายงานคนนั้นตั้งใจจะกระทำในสิ่งเหล่านั้น

18. ฮะดีษลาอัสล ละละฮฺคือ ฮะดีษที่ไม่มีสายรายงานตั้งแต่ แรกหรือสำหรับสายรายงานนี้ไม่มีตั้งแต่เดิม

19. ฮะดีษบาฎิล คือ ฮะดีษที่ผู้รายงานสร้างขึ้นเองและโกหกว่ามาจากท่านเราะสูลุลลอฮ์ ﷺ ซึ่งในสายรายงานนั้นจะมีผู้ที่ชอบสร้างฮะดีษปลอมและชอบโกหกโดยที่คำพูดของเขาเหล่านั้นมักจะผิดกับบทบัญญัติของอิสลาม

20. เอกสารวิจัย คือ หนังสือสะบีล อัลมุฮตะดีน ลิตตะฟีกุฮ ฟิ อัมริดดินเล่ม 1 และ เล่ม 2 ที่ใช้ศึกษาค้นคว้าสายรายงานและตัวบทฮะดีษ

21. การตัดสินฮะดีษ หมายถึง การตัดสินฮะดีษในหนังสือสะบีล อัลมุฮตะดีน ลิตตะฟีกุฮ ฟิ อัมริดดินทั้ง 2 เล่ม หลังจากตัดครุญ์และศึกษาสถานภาพของสายรายงาน

1.8 สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ใช้สัญลักษณ์ดังนี้

1. ﷺ อ่านว่า “ซุบฮานะฮฺ วะตะอาลา” เป็นคำสรรเสริญแต่เอกองค์อัลลอฮ์แปลว่า ผู้ทรงมหาบริสุทธิ์ และทรงสูงส่ง และบางครั้งผู้วิจัยใช้สัญลักษณ์ ﷻ อ่านว่า “อัชชะวะญูลละ” เป็นคำสรรเสริญแต่เอกองค์อัลลอฮ์ แปลว่า ผู้ทรงสูงส่งและมีเกียรติยิ่ง

2. ﷻ อ่านว่า “ค็อลลัลลอฮฺอะลัยฮิวะสัลลัม” เป็นคำสรรเสริญและขอพรแต่ท่านนะบีมุฮัมมัด แปลว่า ขออัลลอฮ์ทรงสดุดีและให้ความสันติแต่ท่าน

3. ﷺ อ่านว่า “อะลัยฮิสสะลาม” เป็นพรภาวนาที่ชาวมุสลิมกล่าวแต่หน้าบิท่านอื่นๆ ซึ่งมีความหมายว่า ขออัลลอฮ์ทรงประทานความสันติสุขแต่ท่านด้วยเทอญ

4. ﷻ อ่านว่า “เราะฎียัลลอฮฺอันฮฺ” เป็นคำขอพรแต่เศาะ ฮาบะฮ์ แปลว่า ขอให้พระองค์อัลลอฮ์ทรงพอพระทัยต่อเขา (ใช้กับเพศชายหนึ่งคน)

5. ﷻ อ่านว่า “เราะฎียัลลอฮฺอันฮา” เป็นคำขอพรแต่เศาะ ฮาบิยะฮ์ แปลว่า ขอให้พระองค์อัลลอฮ์ทรงพอพระทัยต่อเขา (ใช้กับเพศหญิงหนึ่งคน)

6. ﷻ อ่านว่า “เราะฎียัลลอฮฺอันฮฺมา” เป็นคำขอพรแต่เศาะฮาบะฮ์แปลว่า ขอให้พระองค์อัลลอฮ์ทรงพอพระทัยต่อเขาทั้งสอง (ใช้กับเพศชายหรือเพศหญิงสองคน)

7. ﴿﴾ อ่านว่า “เราะฎียัลลอฮุอันฮุม” เป็นคำขอพรแต่เศาะ ฮาบะฮ์หลายคน แปลว่า ขอให้พระองค์อัลลอฮ์ทรงพอพระทัยต่อพวกเขา (ใช้กับเพศชายหลายคน)
8. ﴿﴾ อ่านว่า “เราะฮิมะฮุสสลอฮ์” เป็นคำขอพรแต่คนในยุคสามร้อยปีแรกของปี ฮิจญ์เราะฮ์ศักราชหรือแต่คนทั่วไปที่เสียชีวิตแล้ว แปลว่า ขอให้พระองค์อัลลอฮ์ทรงเมตตาต่อเขา (ผู้ชายหนึ่ง)
9. ﴿﴾ ﴿﴾ วงเล็บปีกกา ใช้สำหรับอายะฮ์อัลกุรอาน
10. (()) วงเล็บคู่ ใช้สำหรับตัวบทอัลฮะดีษ
1. 1. “.....” สัญลักษณ์คำพูด ใช้สำหรับการอ้างอิงประโยคหรือคำพูดของนักวิชาการ

1.9 วิธีดำเนินการวิจัย

1.9.1 เอกสารการวิจัย

เอกสารวิจัยที่ผู้วิจัยใช้ในครั้งนี่คือ หนังสือสะบีล อัลมุฮตะดีน ลิตตะฟีกุฮ ฟิ อัมริด ดิน ของชัยคุมุฮัมมัดฮ์ซัด เป็น อับดุลลอฮ์ อัลบันญะรีย์ ฉบับตีพิมพ์ภาษามลายูตัวอักษรอาหรับ พิมพ์พร้อมกับหนังสือศิรอฎาะ อัลมุฮตะกิม (صراط المستقيم) โดยเนื้อหาของหนังสือเล่มนี้จะอยู่ข้างๆ เนื้อหาของหนังสือสะบีล อัลมุฮตะดีน และตีพิมพ์ที่โรงพิมพ์ " مطبعة بن هلابي : فطاني، تايلند " มัฎบะอะฮ์ เบ็น ฮะลาบี ฟะฏอญี ประเทศไทยและไม่ได้ระบุปีพิมพ์

ในการจัดพิมพ์จะรวมหนังสือทั้ง 2 เล่มเป็นเล่มเดียว เล่มที่ 1 มีจำนวนหน้า 250 หน้า ส่วนเล่มที่ 2 มี 269 หน้าและได้จัดพิมพ์หนังสือเล่มนี้ ด้วยกระดาษสีเหลืองอ่อนปกสีแดง และเข้าเล่มปกแข็งอย่างดี

ผู้วิจัยได้เลือกตัดครึ่งญะฮ์ดีษจากหนังสือเล่มดังกล่าว เฉพาะฮะดีษที่ผู้แต่งหนังสือเล่มนี้ได้พาดพิงถึงท่านนะบีมุฮัมมัด ﷺ ทั้งด้านคำพูด การกระทำ และการยอมรับ ที่เป็นสำนวนภาษาอาหรับเท่านั้นซึ่งมีจำนวนทั้งสิ้น 277 ฮะดีษโดยแยกออกเป็น 2 เล่ม เล่มที่ 1 มีจำนวนทั้งหมด 143 ฮะดีษ และเล่มที่ 2 มีจำนวนทั้งหมด 134 ฮะดีษ

1.9.2 แบบแผนการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “ตัดครึ่งญะฮ์ดีษในหนังสือสะบีล อัลมุฮตะดีน ของชัยคุมุฮัมมัดฮ์ซัด เป็น อับดุลลอฮ์ อัลบันญะรีย์” มีรูปแบบการวิจัยแบ่งออกเป็น 2 ส่วน ได้แก่ ส่วน “เดิม” เป็นการอรรถาธิบายหรือคัดลอกฮะดีษดังที่ปรากฏในเอกสารวิจัย ไม่มีการเปลี่ยนแปลงและตัดตอนใดๆ ทั้งสิ้น และส่วน “ใหม่” โดยการแยกออกเป็นสำนวนตัดครึ่งญะฮ์ดีษจากแหล่งรียาเยฮ์ฮะดีษ และเป็น

แต่ง ชื่อหนังสือ เมืองที่พิมพ์ ส่วนที่บันทึกข้อมูลสายรายงานและตัวบทอะดิษและส่วนที่บันทึกข้อมูล หัวข้อของแต่ละเรื่องประกอบด้วยเนื้อหาของเรื่อง เล่มที่และเลขหน้า

1.9.3.2 คอมพิวเตอร์

คอมพิวเตอร์ใช้สำหรับรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับอะดิษที่ต้องการตัดריךญ์ ประกอบด้วย ข้อมูลสายรายงาน ตัวบทอะดิษ และสถานภาพของอะดิษ โดยจะใช้โปรแกรมสำเร็จรูป ได้แก่ อัลมักตะบะฮฺ อัชชามิละฮฺ

1.9.3.3 แบบสัมภาษณ์

แบบสัมภาษณ์ที่ผู้วิจัยจะสร้างขึ้นเอง ใช้สำหรับข้อมูลชีวประวัติของชัยคุมฮัมมัด อรรถ อัลบันญะรียฺ แบบสัมภาษณ์แบ่งออกเป็น 2 ส่วน ได้แก่ ส่วนที่ 1 เป็นการชี้แจง ส่วนที่ 2 ประกอบด้วยคำถามปลายเปิด

1.9.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล

1.9.4.1 แหล่งข้อมูล

แหล่งข้อมูลที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้ามีดังต่อไปนี้
งานวิจัยฉบับนี้เป็นการวิจัยเอกสาร (Documentary Research) ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารต่างๆ ที่เกี่ยวข้องจากแหล่งข้อมูลดังต่อไปนี้

1. หนังสือหรือตำราได้แก่หนังสือหรือตำราที่เกี่ยวกับการตัดריךญ์ที่เขียนเป็นภาษาอาหรับสำหรับศึกษาเรื่องการตัดריךญ์และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับหัวข้อตัดריךญ์ที่เขียนเป็นภาษาไทย และภาษามลายูทั้งที่เป็นรายงานการวิจัยและวิทยานิพนธ์
2. เอกสารวิจัย ได้แก่ หนังสือสะบีล อัลมุฮตะดีน เล่ม 1 และเล่ม 2 ของ ชัยคุมฮัมมัดอรรถ อัลบันญะรียฺ สำหรับศึกษาแหล่งที่มาของอะดิษและสถานภาพของหนังสือ
3. หนังสือรวิวายะฮ์ได้แก่ หนังสือบันทึกอะดิษ สำหรับศึกษาแหล่งบันทึกอะดิษและกำหนดสถานภาพของอะดิษในหนังสือสะบีล อัลมุฮตะดีน เล่ม 1 และเล่ม 2
4. สัมภาษณ์บุคคลที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับชัยคุมฮัมมัดอรรถ อัลบันญะรียฺ
5. วิทยานิพนธ์และรายงานการวิจัย สำหรับศึกษาเรื่องที่ได้อรรถ อัลบันญะรียฺไปแล้ว ในหัวข้อที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัยนี้
6. นามานุกรมต่างๆ
7. พจนานุกรมที่อธิบายศัพท์สำคัญของอะดิษและภาษาอาหรับ
8. ข้อมูลในเว็บไซต์ต่างๆ และหนังสือตำราประวัติบุคคล สำหรับศึกษาเกี่ยวกับชีวประวัติของชัยคุมฮัมมัดอรรถ อัลบันญะรียฺ

1.9.4.2 สถานที่เก็บข้อมูล

1. ห้องสมุดของผู้วิจัย
2. หอสมุดจอห์น เอฟ เคนเนดีมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์วิทยาเขตปัตตานี
3. หอสมุดมหาวิทยาลัยฟาฏอนี
4. หอสมุดมหาวิทยาลัยมาลายา (UM) กัวลาลัมเปอร์ ประเทศมาเลเซีย
5. หอสมุด (UKM) ประเทศมาเลเซีย
6. หอสมุด (UUM) ประเทศมาเลเซีย
7. หอสมุด (UPM) ประเทศมาเลเซีย
8. หอสมุด (USM) ประเทศมาเลเซีย
9. หอสมุด (USIM) ประเทศมาเลเซีย
10. หอสมุด (UNISZA) ประเทศมาเลเซีย
11. หอสมุดแห่งชาติจาการ์ตา อินโดนีเซีย
12. หมู่บ้านของชัยคุ มุฮัมมัด อรัชต์ อัลบันญะรียะห์ ดาลัมปากัร เปอลัมปายัน
เสอกุมปูล มารตาปุรา บันญูร์มาซิน บันญูร์บารู กาลิมันตันเสอลาตัน
อินโดนีเซีย
13. มักตะบะฮ์ อัจชามิละฮ์

1.9.4.3 การดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการรวบรวมข้อมูลของการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยจะทำการรวบรวมข้อมูลดังต่อไปนี้

1. ศึกษาความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับการตัดกรีญฮะดีษ
2. ศึกษาชีวประวัติของชัยคุ มุฮัมมัดอรัชต์ เป็น อับดุลลอฮ์ อัลบันญะรียะห์ผู้แต่งหนังสือ สะบีล อัลมุฮตะดีน ลิตตะฟีกุฮ์ ฟิ อัมริดดีน
3. ศึกษารายละเอียดต่างๆ ของหนังสือสะบีล อัลมุฮตะดีน ลิตตะฟีกุฮ์ ฟิ อัมริดดีน
4. รวบรวมตัวบทฮะดีษที่มีตัวบทภาษาอาหรับ ที่พาดพิงถึงท่านเราะสูลุลลอฮ์ ﷺ ที่ปรากฏในหนังสือสะบีล อัลมุฮตะดีน ลิตตะฟีกุฮ์ ฟิ อัมริดดีน เล่มที่ 1 และเล่มที่ 2 โดยเรียบเรียงฮะดีษตามบทต่างๆ ของหนังสือ แต่เนื่องจากฮะดีษที่มีแต่ตัวบทฮะดีษอย่างเดียวโดยไม่มีกรำกับหมายเลขฮะดีษ เพราะฉะนั้นผู้วิจัยจะเรียบเรียงตัวบทฮะดีษโดยใช้ 3 หมายเลขด้วยกัน หมายเลขที่ 1 เป็นหมายเลขของผู้วิจัยที่จะใส่ในงานวิจัยเล่มนี้ หมายเลขที่ 2 เป็นหมายเลขหน้า และหมายเลขที่ 3 เป็นหมายเลข บรรทัด ของหนังสือ ตัวอย่าง เช่น (ฮะดีษที่ 1 หน้า 6 บรรทัดที่ 23) หมายถึงฮะดีษ

ลำดับที่ 1 ในงานวิจัยฮะดีษนี้ปรากฏใน หน้าที่ 1 บรรทัดที่ 23 ของหนังสือสะบีล อัลมุฮตะดีน ลิตตะฟีกุฮ ฟิ อัมริดดีน

5. ตักริฎญ์ฮะดีษที่รวบรวมมาทั้งหมดจากตำราฮะดีษทั้งเก้าเล่ม (الكتب التسعة) หรือตำราฮะดีษอื่นๆ ตามความจำเป็น เช่น หนังสือ มุญญิมของอัญญาอะบะรอไนยฺ สุนัน อัลกุบรอ ของ อัลบัยฮะกี๊ เป็นต้น

6. ตรวจสอบตัวบทฮะดีษในหนังสือฮะดีษต่างๆ ที่ผู้วิจัยค้นพบและจะเปรียบเทียบ ความเหมือนและความแตกต่าง

1.9.4.4 การจัดกระทำกับข้อมูล

ข้อมูลที่ได้จากการบันทึก การสัมภาษณ์ เอกสารวิจัย และคอมพิวเตอร์ได้ ดำเนินการจัดกระทำกับข้อมูล ดังต่อไปนี้

1. จัดกระทำกับข้อมูลที่ได้จากแบบบันทึกโดยการตรวจสอบความถูกต้องและความเหมาะสมของเนื้อหาตามลำดับความสำคัญของแต่ละบทกล่าวคือข้อมูลเกี่ยวกับการตักริฎญ์ฮะดีษ ข้อมูลชีวประวัติของชัยคุมุฮัมมัดอัรซัดอัลบันญะรียฺ ข้อมูลหนังสือสาบีลอัลมุฮตะดีนเล่ม 1 และเล่ม 2 และข้อมูลผลการตักริฎญ์ฮะดีษตลอดจนข้อมูลเกี่ยวกับทัศนะของอุละมาอ์

2. จัดกระทำกับข้อมูลที่ได้จากแบบสัมภาษณ์และนำคำตอบไปเขียนในส่วนต่างๆ ตามลำดับความสำคัญของแต่ละหัวข้อของบทที่เกี่ยวข้องกับข้อมูล

3. จัดกระทำกับข้อมูลฮะดีษโดยการแปลความหมายฮะดีษ เรียงตามลำดับตัวบท ที่ปรากฏในหนังสือ สะบีล อัลมุฮตะดีน

4. จัดกระทำกับข้อมูลที่ได้จากคอมพิวเตอร์ ที่เป็นสายรายงานของฮะดีษ โดยการ แยกตามลักษณะของสายรายงานออกเป็น 3 ประการคือ

ก. สายรายงานที่เป็นมุตาบะอะฮ์ (สายรายงานต้น) วิธีการคัดเลือกมุตาบะอะฮ์ ได้แก่ พิจารณาลักษณะการอ้างอิงฮะดีษในเอกสารวิจัยทั้ง 277 ฮะดีษ เช่น

(1) ฮะดีษที่ระบุเพียงสายรายงาน โดยอ้างอิงถึงผู้บันทึก เช่น บุคอรี๊, มุสลิม, อะหมัด หรือ ระบุเพียงผู้รายงานจากรุ่นเศาะฮาบะฮ์เช่น อิบน์ อุมีร์, อะลี๊ เบ็น อะบี ฎอลิบ, อิบน์ มัสอูด หรืออิบน์ อับบาส

(2) ฮะดีษที่ระบุสองสายรายงาน โดยอ้างอิงถึงผู้บันทึก เช่น อัลบุคอรี๊ และ มุสลิม อัซซัยคอน หรือมุตะฟีกุ อะลัยฮฺ จะยึดสายรายงานของอัลบุคอรี๊เป็นมุตาบะอะฮ์เนื่องจาก สายรายงานของอัลบุคอรี๊มีมาตรฐานสูงกว่าสายรายงานของมุสลิม แต่หากฮะดีษมาจาก สายรายงานอื่นที่ไม่มีใช้สายรายงานของอัลบุคอรี๊และมุสลิม จะยึดสะนัต อาลี๊ (มีผู้รายงานจำนวน น้อยหากเทียบกับสายรายงานอื่นที่มีผู้รายงานเป็นจำนวนมากกว่า) เป็นมุตาบะอะฮ์

(3) ษะดีษที่ระบุสามสายรายงานขึ้นไปและไม่ปรากฏอ้างอิงอัลบุคอรัยยะและมุสลิม จะยึดสะนัต อาลียั ในจำนวนสายรายงานเหล่านั้นเป็นมุตาบะอะฮ์ยกเว้นเมื่อพบว่า ตัวบท ษะดีษจากสะนัต อาลียันั้นแตกต่างจากตัวบทษะดีษในเอกสารวิจัย จะยึดสายรายงานที่รายงานตัวบท ที่เหมือนกันกับตัวบทษะดีษในเอกสารวิจัยเป็นมุตาบะอะฮ์

(4) ษะดีษที่ระบุชื่อหนังสือเท่านั้น จะยึดสายรายงานที่รายงานตัวบทษะดีษ เหมือนกับตัวบทษะดีษในเอกสารวิจัย เช่นเดียวกันกับษะดีษที่มีได้กล่าวผู้บันทึก ผู้รายงานและชื่อ หนังสือ

ข. สายรายงานตาม (มุตาบิอะฮ์หรือมุตาบิอาต) พิจารณาผู้ร่วมรายงาน ษะดีษในรุ่นเศาะฮาบะฮ์ที่เป็นคนเดียวกันกับเศาะฮาบะฮ์ผู้รายงานในสายรายงานต้น โดยใช้คำว่า ษะดีษเดียวกันปรากฏในบันทึกของ...และชื่อของเศาะฮาบะฮ์จะเขียนด้วยตัวเอียง

ค. สายรายงานเสริม (ซาฮิฮ์หรือชะวาฮิฮ์) พิจารณาผู้ร่วมรายงานษะดีษใน รุ่นเศาะฮาบะฮ์ที่ต่างจากเศาะฮาบะฮ์ผู้รายงานในสายรายงานต้น โดยใช้คำว่า ษะดีษเดียวกัน มีรายงานจาก...และชื่อของเศาะฮาบะฮ์จะเขียนด้วยตัวเอียง

5 จัดกระทำกับข้อมูลสายรายงานและสถานะของผู้รายงานษะดีษ โดยการศึกษา สถานะของผู้รายงานต้นทุกท่าน ยกเว้นเศาะฮาบะฮ์เนื่องจากบรรดาเศาะฮาบะฮ์เป็นผู้ที่มีคุณธรรมจะ ศึกษาทั้งทางด้านน่าเชื่อถือและบกพร่องของผู้รายงานแต่ละท่านที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการรายงาน ความจำและคุณธรรม

6 จัดกระทำกับข้อมูลระดับของแต่ละษะดีษที่มาจากผลการตัดสินของอูลมะอ์ ษะดีษ โดยแยกข้อมูลระหว่างทัศนคติตัดสินระดับของษะดีษ โดยการอธิบายเหตุผลกับทัศนคติที่ไม่ได้ อธิบายเหตุผล

1.9.5 การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล ได้ดำเนินการวิเคราะห์ใน 2 ด้าน คือ สายรายงานและ สถานภาพของษะดีษ ได้แก่ การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพและการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ

1.9.5.1. การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยแยกออกเป็นการวิเคราะห์ข้อมูลสายรายงาน และการวิเคราะห์ข้อมูลสถานภาพของษะดีษ

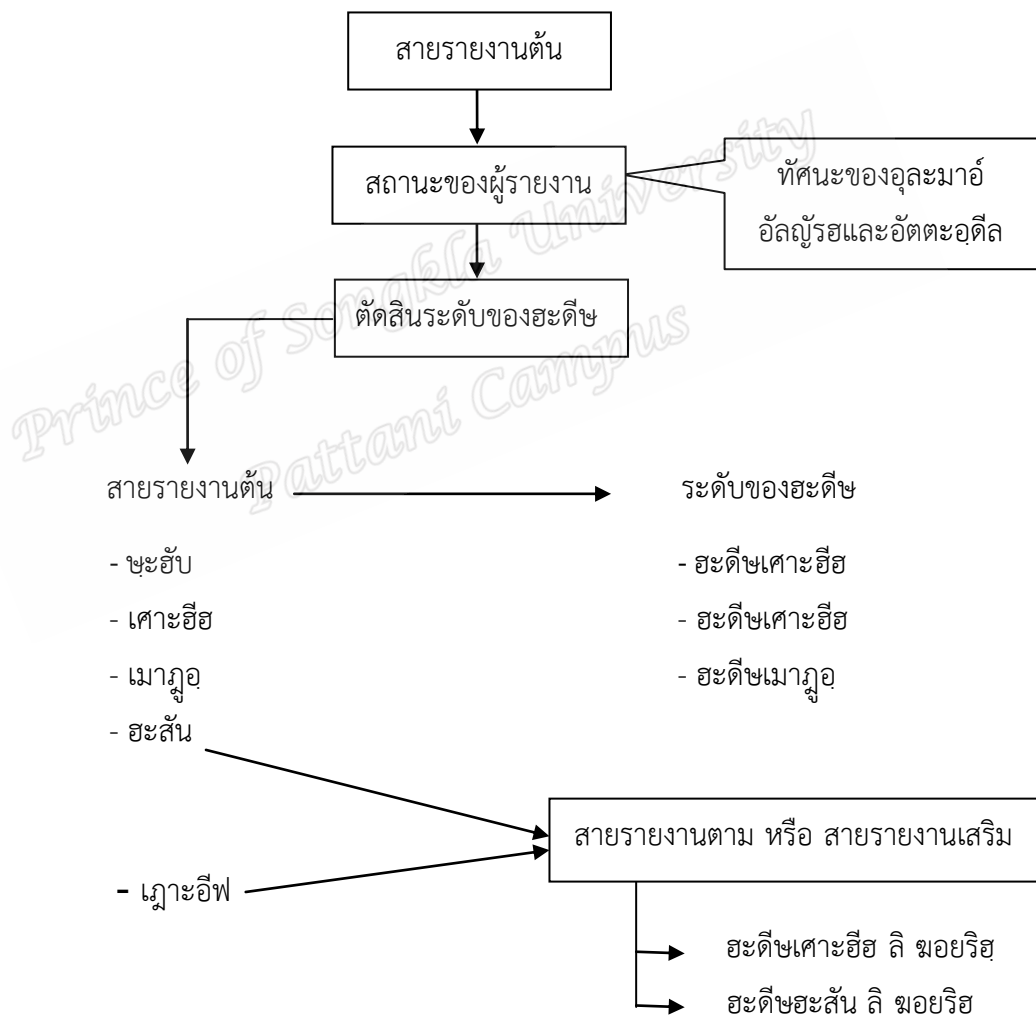
ก. การวิเคราะห์สายรายงานเป็นการวิเคราะห์สถานะผู้รายงานในสาย รายงานต้นโดยพิจารณาในสองด้าน คือ ความน่าเชื่อถือและความบกพร่องของแต่ละท่าน ยกเว้น เศาะฮาบะฮ์ เท่านั้น โดยยึดทัศนคติของอูลมะอ์มูตาดีลีน (ทัศนคติเป็นกลาง) ที่พูดถึงทั้งสองด้าน เป็นที่ตั้ง ดังที่ปรากฏในหนังสือตะฮะซิบ อัดตะฮะซิบและหนังสือดักกรีบ อัดตะฮะซิบของอัล ฮาฟิซ อิบน์ ฮัจญ์ญ์ อัลอัศเกาะลานียั เป็นหลัก หากไม่พบในหนังสือทั้งสองเล่มจะศึกษาจากหนังสืออื่นๆ เช่น

หนังสือมีซาน อัลอิดิตดาลและตัซกีเราะฮ์ อัล สุฟฟา ศุของอัล ฮาฟิศ อัชชะอะบีย และหนังสือ มัจญ์มะอ อัชชะวาอิดของอัลฮาฟิศ อัลฮัยษะมีย์เป็นต้น

ข. การวิเคราะห์สถานภาพของฮะดีษ มีวิธีการวิเคราะห์ คือ

ฮะดีษบันทึกโดยอัลบุคอรีย์และมุสลิมในหนังสือเศาะฮียะฮ์ และฮะดีษที่มาจากสาย รายงานชะฮับ¹ จะตัดสินเป็นฮะดีษเศาะฮียะฮ์ ส่วนฮะดีษบันทึกโดยอิมามท่านอื่นๆ จะใช้เทคนิคการ วิเคราะห์ 2 ประเภท คือ การวิเคราะห์เชิงยืนยันและการวิเคราะห์เชิงสำรวจ

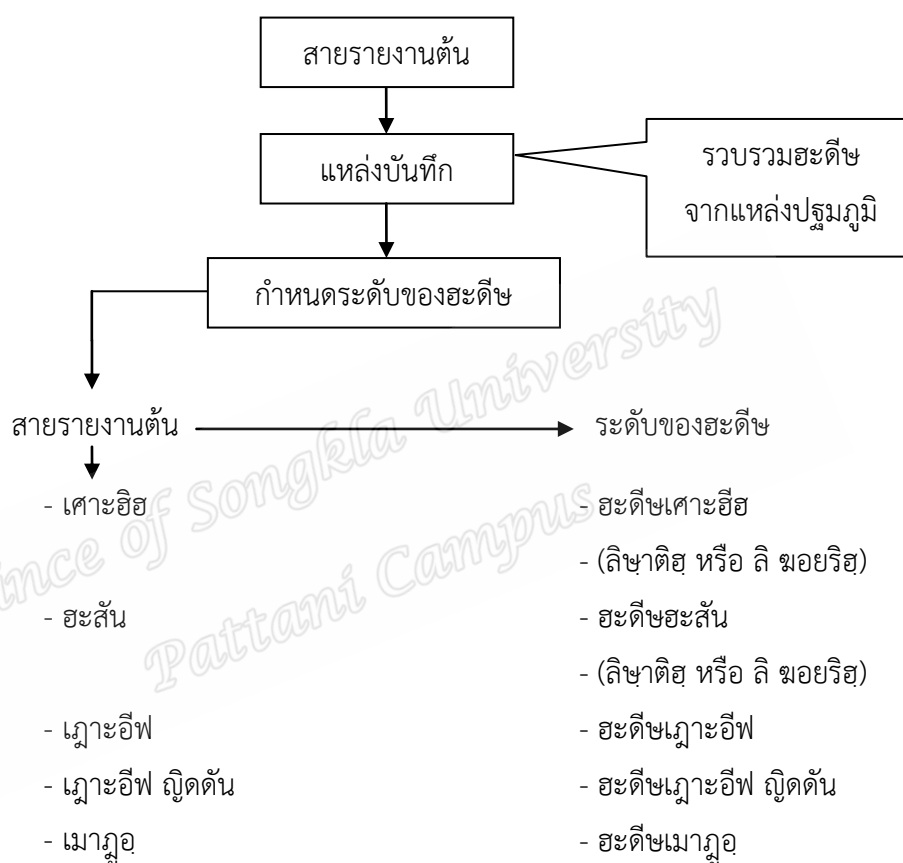
(1) การวิเคราะห์เชิงยืนยัน เป็นการตรวจสอบสายรายงานของฮะดีษที่ ถูกต้องตามหลักการมุศฎาะลาฮ์อัลฮะดีษและยืนยันระดับของแต่ละฮะดีษพร้อมทั้งอธิบายเหตุผลดัง ภาพประกอบที่ 3

ภาพประกอบที่ 3 โมเดลการตัดสินฮะดีษเชิงยืนยัน (อัคดุลอะาะ การ์รีนา : 2555)

¹ สายรายงานชะฮับคือสายรายงานที่มาจากกรายงานของอัชชาฟิอียะฮ์จากมาลิกจากเมาะลาอิบนุอุมร์จากอิบนุอุมร์ ท่านเราะสูลุลลอฮ์ ﷺ

(2) การวิเคราะห์เชิงสำรวจ เป็นการตรวจสอบสายรายงานเพื่อระบุระดับของแต่ละอะตอมโดยการยึดที่ชนะของอะตอมมาอย่างเพียงอย่างเดียว ไม่มีการศึกษารายละเอียดของสายรายงานอีกต่อไป เทคนิคการวิเคราะห์เชิงสำรวจจะใช้ในกรณีที่ผู้วิจัยไม่พบสายรายงานของอะตอมหรือสถานะของผู้รายงานในแต่ละสายรายงาน¹ ดังภาพประกอบที่ 4

ภาพประกอบที่ 4 โมเดลการตัดสินอะตอมเชิงสำรวจ (อัคดุลเลาะ การินา : 2555)

ทั้งนี้เนื่องจากการตัดสินระดับของอะตอมขึ้นกับสายรายงานของอะตอมที่มีทั้งสายรายงานตามและสายรายงานเสริม เพื่อสนับสนุนสายรายงานของอะตอมให้เลื่อนฐานะ กล่าวคือสายรายงานที่สามารถเลื่อนฐานะได้และสายรายงานที่ไม่สามารถเลื่อนฐานะได้

¹ โดยหลักการตัดครงัญเทคนิคการวิเคราะห์เชิงสำรวจสามารถใช้ทั้งกรณีที่สามารถรวบรวมข้อมูลผู้รายงานด้านอัลญุรฮฺและอัตตะฮฺอติลและที่ไม่สามารถรวบรวมข้อมูลผู้รายงานทั้งสองด้าน

1.9.5.2. การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ เป็นการเทียบจำนวนอะตอมของแต่ละระดับกับจำนวนอะตอมทั้งหมด โดยการแจกแจงความถี่แล้วคำนวณค่าร้อยละ ใช้สูตรต่อไปนี้

$$P = \frac{F}{N} \times 100$$

เมื่อ P แทน ร้อยละ

F แทน ความถี่

N แทน จำนวนถี่ทั้งหมด

(3) การเทียบด้วยตัวบทยอะตอม ระหว่างตัวบทยอะตอมในเอกสารวิจัยกับตัวบทยอะตอมที่ปรากฏในแหล่งรียาอะตอม ใช้หลักการ “มุกอบะละฮ์ อันนุสค์”¹ ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของหลักการอุลุม อัลอะตอม

1.9.6 การนำเสนอข้อมูล

การนำเสนอผลการตัดรียอะตอมโดยเรียงตามลำดับของหัวข้อ คือ การตัดรียอะตอม ประกอบด้วยมุกตาบะอะฮ์ มุกตาบียาต และชะวาฮีด การเทียบตัวบทยอะตอมในเอกสารวิจัยกับตัวบทยอะตอมที่ปรากฏในหนังสือรียาอะตอม และการตัดรียอะตอม

การนำเสนอผลการตัดรียอะตอมโดยการนำเสนอเฉพาะสายสืบ (ก่อนเศาะฮาบะฮ์) และผู้รายงาน (เศาะฮาบะฮ์) เท่านั้น

การเทียบตัวบทยอะตอม ถ้าเหมือนกันจะระบุว่า (กล่าวด้วยสำนวนข้างต้น) ถ้าตรงกับส่วนหนึ่งของตัวบทยอะตอม จะระบุว่า (เป็นส่วนหนึ่งของตัวบทยอะตอม) ถ้าไม่เหมือนกันจะระบุว่า (คล้ายกัน) หรือ (แตกต่างกัน) พร้อมทั้งอธิบายถึงความแตกต่างกัน เป็นต้น

การนำเสนอผลการตัดรียอะตอมนั้น ถ้าเป็นอะตอมเศาะฮียะฮ์ที่บันทึกโดยอัลบุกอริย มุสลิม หรืออิมามอะตอมทั้งหลาย ผู้วิจัยจะระบุว่า เป็นอะตอมเศาะฮียะฮ์โดยไม่ได้นำผู้รายงานอะตอมมาอธิบาย แต่ถ้าเป็นอะตอม ฮะสัน (ผู้รายงานไม่ถึงระดับชิเคาะฮ์) หรือ ต่ำกว่าฮะสัน ผู้วิจัยจะอธิบายสาเหตุของการตัดรียอะตอมโดยการนำข้อบกพร่องของผู้รายงานอะตอมมาเสนอโดยยึด หนังสือตกรียอะตอมของอัลฮาฟิซ อิบน์ ฮัจญ์ร อัลอัสเกาะลานีย เป็นหลัก หากไม่พบในหนังสือเล่ม นี้จะเอาจากหนังสือ

¹ มุกอบะละฮ์อันนุสค์หมายถึงการเทียบระหว่างตัวบทยอะตอมที่ปรากฏในเอกสารวิจัยกับตัวบทยอะตอมที่ปรากฏในแหล่งรียาอะตอม ประกอบด้วย 3 ด้านหลักได้แก่การขึ้นต้นประโยคอะตอมจำนวนตัวบทยอะตอมและการใส่ระฮะฮ์ตามหลักวิชานะหะวะและวิชาศอรฟ

อื่นๆ เช่น หนังสือมีซาน อัลอิติดาลและตัซกีเราะฮ์ อัล สุฟฟาตของอัล ฮาฟิซ อัชชะฮะบีย์ และ หนังสือมััจญ์มะอ อัชชะวาอิดของอัลฮาฟิซ อัลฮัยษะมีย์ เป็นต้น

การนำเสนอข้อมูลตำริจญ์ใช้หลักประยุกต์ที่ได้จากการสังเคราะห์แนวทางการ นำเสนอผลการตำริจญ์ของอิมาม 3 ท่านคือ อิมามอัตติรมิซีย์ ในหนังสือ อัลสุন্নัน อิมามอัชชะยะลียะอีย์ ในหนังสือนัศบ อัรรอยะฮ์และอัลฮาฟิซอิบนุ ฮัจญ์ร อัลฮัสเกาะลานีย์ ในหนังสือตัลคิศ อัลอะบิร เนื่องจากรูปแบบแนวทางของอิมามทั้งสามท่านนี้เป็นแนวทางนำเสนอที่ครอบคลุมองค์ประกอบของการตำริจญ์อะดีษ 3 ประการ ได้แก่ มุตาบะอะฮ์ มุตาบิอะฮ์และชะวาอิด ทั้งยังสามารถแยกแยะระหว่างองค์ประกอบทั้งสามประการตลอดจนสามารถเข้าใจสถานการณ์ของอะดีษอย่างกระจ่าง

Prince of Songkla University
Pattani Campus

บทที่ 2

ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับการตัดครีจญ์ฮะดีษ

การศึกษาเกี่ยวกับตัดจรีจญ์ฮะดีษประกอบด้วยหัวข้อต่างๆ ได้แก่ ความหมายของ ตัครีจญ์ ครอบคลุมทั้งความหมายทางภาษาศาสตร์ และความหมายทางวิชาการ ประวัติความเป็นมา ของการตัดจรีจญ์ฮะดีษ ความจำเป็นในการระบุสถานภาพของฮะดีษ หนังสือที่ผู้แต่งวางเงื่อนไขใน ความเศาะฮีฮของฮะดีษ และหนังสือที่ผู้แต่งมิได้วางเงื่อนไขในความเศาะฮีฮของฮะดีษ ความหมาย สำคัญและประโยชน์ของการตัดจรีจญ์ฮะดีษ และหนังสือที่ใช้ในการทำตัดจรีจญ์วิธีการและหนังสือที่ใช้ ในการตัดจรีจญ์ฮะดีษ

2.1 ความหมายของตัดจรีจญ์ฮะดีษ

การเข้าใจความหมายของตัดจรีจญ์ฮะดีษจะต้องทำความเข้าใจทั้งสองด้านได้แก่ ความหมายทางภาษาศาสตร์และความหมายเชิงวิชาการ

2.1.1 ความหมายทางภาษาศาสตร์

ตัครีจญ์ (تخریج) เป็นคำภาษาอาหรับตามรูปแบบการผันอักษรของคำว่าตัดฟ้อิล (تفعیل) เหมือนกับคำว่าตัดกรีม (تكریم) ซึ่งมีหลายความหมายดังต่อไปนี้

ตัครีจญ์ แปลว่า เอาออกมา แสดงให้เห็น ทำให้ปรากฏ ซึ่งมีรากศัพท์จากคำที่ผันมา จากคำ ค็อเราะละญะ ยุค็อรรริฎุ (خرج يخرج) “คออ์ รออ์ ญีม ” (الخاء والراء والجيم) มีความหมายสองนัย คือ

ความหมายแรก ผันมาจากคำว่า เคาะเราะละญะ ยัครุญุ คุรุญุณ (خرج يخرج) แปลว่า เอาออกมา หมายถึง เอาสิ่งใดสิ่งหนึ่งที่ได้เอาออกมาให้เห็นว่ามาจากที่ใด อัลคุรุจญ์ (الخروج) ตรงข้ามกับคำว่าอัดดุคูล (الدخول) ซึ่งแปลว่าการเข้า (Ibn Manzur¹ 1995: 4/55)

¹ ชื่อเต็มคือ มุฮัมมัด เบน มุกรรอม เบน อะลีย อัลอัฟริกี อัลอันศอรี ท่านเกิดที่กรุงไคโรประเทศอียิปต์เมื่อปี .ศ 630 ท่านเป็น อุละมาอ์ที่มีความเชี่ยวชาญในด้านนิติศาสตร์อิสลามจนกระทั่งได้รับแต่งตั้งให้เป็นผู้พิพากษา ณ กรุงทริโปลีปัจจุบันอยู่ในประเทศลิเบีย นอกจากนี้ท่านยังเป็นผู้ที่ปรารถนาปรับปรุงด้านภาษาอาหรับท่านได้แต่งพจนานุกรมอาหรับมีชื่อว่า ลิซานุล อะร็อบ ท่านเสียชีวิตณกรุง ไคโร ประเทศอียิปต์ เมื่อปี ฮ.ศ. 711 (al-Zirikli,1999:7/108)

ดังนั้นคำว่าตัดกรีจญ์จึงมีความหมายเช่นเดียวกับคำว่า (الإخراج) อัลอิครอญญ์ซึ่งหมายถึงการนำเสนอออกมาให้ปรากฏ

ความหมายที่สอง มีรากศัพท์มาจากคำว่า อัลเคาะเราะญญ์ (الخرج) แปลว่า ทำให้สองสิ่งที่แตกต่างกันระหว่างสีขาวกับสีดำแยกตัวออกจากกัน ต่อมาคำนี้ถูกนำมาใช้เรียกสิ่งที่มีลักษณะต่างกันรวมอยู่ในที่เดียวกันดังคำว่าอรัฎฏ มุค็อรเราะญญะฮ์ (أرض مخرجة) แปลว่า พื้นดินที่มีพืชงอกเงยประปรายเป็นหย่อมๆ คำว่า ตักริจญ์ อรัรเราะฮ์ อัลมัรอา (تخريج الراعي المرعى) แปลว่า การที่สัตว์เลี้ยงเลือกเล็มหญ้าจากท้องทุ่งเฉพาะบางส่วนและเหลือไว้บางส่วนและคำว่าอาม ฟิฮ์ ตักริจญ์ (عام فيه تخريج) แปลว่า ปีที่มีทั้งความสมบูรณ์ และความแห้งแล้งรวมกัน (al-Fairuz 'Abadi,¹ 1995 : 1/223)

นอกจากนี้คำว่า ตักริจญ์ ยังหมายถึงสิ่งต่อไปนี้

อัลอิสตินบาฎ (الاستنباط) แปลว่า การวินิจฉัย การวิเคราะห์และการสังเคราะห์ ดังที่มีคำกล่าว (استخرج المسألة الفلانية : أي استنبطها) หมายถึง “บุคคลผู้หนึ่งต้องการเอาปัญหาหนึ่งมานำเสนอ” หมายถึง ได้ทำการวินิจฉัยในปัญหานั้นๆ (al-Fairuz 'Abadi, 1995 : 1/223)

ออตเตาญิฮ์ (التوجيه) แปลว่า การชี้แนะ การชี้นำไปสู่สิ่งที่ชัดเจนกว่า ดังที่มีคำกล่าว (خرج المسألة الفلانية : أي بين لها وجهها صحيحا) หมายถึง “บุคคลผู้หนึ่งได้นำเสนอปัญหาออกมา” หมายถึง ได้อธิบายรายละเอียดด้วยคำชี้แนะที่ถูกต้อง (Ibn Manẓur, 1995: 4/55)

ออตตัตริบ (التدريب) แปลว่า การฝึกฝน ดังที่มีคำกล่าว (خرجه في الحديث فهو خريج : أي دربه وعلمه) หมายถึง “เขามีความชำนาญในเรื่องของอะดิษ ดังนั้นเขาก็คือผู้พิสูจน์อะดิษ” หมายถึง เขาได้ฝึกฝนและได้สอนในเรื่องนั้น (Ibn Manẓur, 1995: 4/55)

อัศศุฮูร วัลอิบรอซุ (الظهور والإبراز) แปลว่าการปรากฏออกมาและความชัดเจนดังที่มีคำกล่าว (الخروج نقيض الدخول وقد أخرجته وخرج به) หมายถึง “การออกมาซึ่งตรงข้ามกับการเข้า และเมื่อได้นำออกมาแล้วสิ่งนั้นก็จะออกมา” (al-Fairuz 'Abadi, 1995: 2/249)

ดังนั้นจึงให้ความหมายว่าความชัดเจนและการปรากฏขึ้นดังที่พระองค์อัลลอฮ์ได้ทรงตรัสไว้ในอัลกุรอานว่า

﴿كَزَرَ أَخْرَجَ شَطَأَهُ فَآزَرَهُ﴾

(سورة الفتح، بعض من الآية : 29)

¹ชื่อเต็มคือ มัจญ์ดุคุดดินมุฮัมมัด เบ็น ยะอุกุบ อัลฟัยรุษ อะบาดี อัซซิริอซีย์ท่านเสียชีวิตในปี.ศ 817 (al-Zirikli,1999:5/164)

ความว่า “ ประหนึ่งเมล็ดพืชที่งอกหน่อหรือกิ่งก้านของมัน
ออกมา”

(สุเราะฮ์อัลฟิทย ส่วนหนึ่งของอายะฮ์ 29)

นักวิชาการสายอะดีซได้กล่าวว่า “อะดีซนี้บันทึกโดยอัลบุคอรี” คือ อัลบุคอรีเป็นผู้ที่นำอะดีซนี้ออกมาสู่สายตาของ ผู้คนที่ทั้งหลายหรือกล่าวว่า (خرجه البخاري) คือ อัลบุคอรีได้นำเสนออะดีซนั้นมา อีกทั้งยังได้บอกถึงแหล่งที่มาของอะดีซนี้ด้วย นี่คือความหมายของการตัดครีญ์ในด้านภาษาตามที่คณะของนักวิชาการแขนงอะดีซ (al-Tahhān, 1996: 8)

2.1.2 ความหมายทางวิชาการอะดีซ

ความหมายทางวิชาการของคำว่าตัดครีญ์อะดีซอุละมาฮ์อะดีซในยุคแรกและอุละมาฮ์อะดีซในยุคหลังมีการให้ความหมายที่แตกต่างกัน ผู้วิจัยขอสรุปดังนี้

อุละมาฮ์อะดีซในยุคแรกได้นิยามว่าตัดครีญ์หมายถึง การนำเสนอตัวบทอะดีซพร้อมกับสายรายงานที่ปรากฏในแหล่งที่มาของ อัลอะดีซคือการที่อุละมาฮ์อะดีซได้บันทึกอะดีซบทใดบทหนึ่งพร้อมกับสายรายงานที่สมบูรณ์ เช่นคำว่า (خرجه البخاري) อ่านว่า ค็อเราะละญะฮ์ อัลบุคอรี หรือ (أخرجه البخاري) อ่านว่า อักเราะละญะฮ์ อัลบุคอรี หมายถึงท่านอิมามอัลบุคอรี¹ เป็นผู้บันทึกอะดีซบทนั้นด้วยสายรายงานของเขาเอง (al-Tahhān, 1996: 12)

ตามที่คณะนี้ การตัดครีญ์เป็นการนำเสนอตัวบทอะดีซพร้อมกับสายรายงานจากแหล่งบันทึกอะดีซที่เป็นแหล่งปฐมภูมิ² โดยไม่ได้กล่าวเกี่ยวกับสถานภาพของอะดีซแต่อย่างใด ส่วนอุละมาฮ์ อะดีซในยุคท้ายๆ ได้ให้นิยามสองนิยามด้วยกันคือ

อัลสะคอวี³ (al-Sakhāwiy, 1967: 2/338) ได้ให้ความหมายว่า การตัดครีญ์คือ “การที่อุละมาฮ์วิชา การ อะดีซได้บันทึกอะดีซลงในอัลอัจญ์ซำฮ์ (الاجزء)⁴ อัลมัชชะคอต (المشخات)⁵ และตำราต่างๆ โดยมีการรายงานอะดีซบทนั้นๆ ด้วยสายรายงาน ของเขาเองหรือสาย

¹ ชื่อเต็มคือ มุฮัมมัด เบน อิสมาอิล อัลญูฟี อัลบุคอรีมีนามแฝงว่า อะบู อับดุลลอฮ์ เป็นผู้นำอุละมาฮ์ที่มีความเชี่ยวชาญใน ด้านสาขาวิชาอะดีซ ท่านเสียชีวิตในปี ฮ.ศ 256 มีอายุของท่านรวม 62 ปี (al-Asqalāniy, 1986 : 468)

² แหล่งปฐมภูมิ หมายถึงหนังสือวิญญ์อะดีซ ที่ประกอบด้วยหนังสือหมวดต่างๆ เช่นหมวดตัฟสีร์ หมวดอะดีซ หมวดอะกีดะฮ์ หมวดอัคลาฎ จริยธรรมและอาดาบ หมวดฎิฎาล อัลอะดีซ เป็นต้น

³ ชื่อเต็มคือ มุฮัมมัด เบน อับดุลรอฮมาน เบนมุฮัมมัด อัลสะคอวี ท่านเกิดที่กรุงโครเมื่อปีฮ.ศ 831 เป็นอุละมาฮ์ที่มีความเชี่ยวชาญใน ด้านสาขาวิชาอะดีซ และด้านสาขาประวัติศาสตร์ และท่านได้แต่งตำราประมาณ 200 กว่าเล่มตำราเกี่ยวกับวิชาอะดีซที่โดดเด่นคือ อัลมะกอดิด อัลอะสะนะฮ์ ซิรฮ์อัลฟิยะฮ์ อัลอิรอกี๊ เป็นต้น ท่านเสียชีวิตในปีฮ.ศ 902 (al-Zirikliy, 1999: 6/194)

⁴ คือตำราที่ได้รวบรวมเฉพาะอะดีซเศาะฮาบะฮ์ หรือตาบิอินเป็นผู้รายงานอะดีซ

⁵ คือตำราที่กล่าวถึงเกี่ยวกับคณาจารย์ของผู้แต่งตำรานั้นๆ โดยที่ผู้แต่งได้มีโอกาสพบเจอกับคณาจารย์ของเขาและรับอะดีซมาจากพวกเขาหรืออาจจะไม่เคยพบเจอกันแต่คณาจารย์เหล่านั้นได้อนุญาตให้ผู้แต่งตำรานั้นๆ รายงานอะดีซจากสายรายงานของพวกเขา

รายงานที่มาจากอาจารย์ของเขาโดยใช้สำนวนอะดีซที่ถูกรายงานสืบทอดกันมาอย่างต่อเนื่องระหว่างผู้ให้รายงานกับผู้รับ การรายงาน พร้อมกับวิพากษ์วิจารณ์สถานภาพของ ผู้รายงานอะดีซพร้อมด้วยมีการชี้แจงเกี่ยวกับผู้บันทึกอะดีซ”

นิยามของอัลสะคอวี๊ยแสดงให้เห็น ว่าหัวข้อหลักที่สำคัญ นั้น คือ การนำเสนอด้วยบทอะดีซ พร้อมด้วย การ นำเสนอสายรายงานของอะดีซ และวิพากษ์วิจารณ์สถานภาพของผู้รายงานอะดีซ แล้วนำเสนอแหล่งบันทึกอะดีซและชี้แจงเกี่ยวกับผู้บันทึกอะดีซ¹

อุละมาอะดีซบางท่านได้กล่าวว่าตัจรีญ์ คือ การชี้แจงที่มาของอะดีซจากแหล่งปฐมภูมิและแนะนำสายรายงานของอะดีซพร้อมทั้งการอธิบายสถานภาพของอะดีซนั้นๆ

ความหมายนี้เป็นที่รู้จักกัน อย่างแพร่หลายในหมู่ ของนักวิชาการอะดีซในปัจจุบัน และเป็นความหมายที่ ตรงกับทัศนะอุละมาอะดีซรุ่นก่อน ๆ อย่างเช่น อิมาม อัลสุยฎี² และอิมาม อัลมุนาวี³ (al-Tahhān,1996:11)

จากคำนิยามของบรรดา อุละมาอะดีซ ข้างต้นผู้วิจัย ได้สรุปคำนิยามของตัจรีญ์ที่สมบูรณ์ดังนี้

ตัจรีญ์ คือ การชี้แจงแหล่งที่มาของอะดีซว่าถูกบันทึกอยู่ในหนังสือเล่ม ไหนบ้างในบรรดา อุละมาอะดีซที่ได้บันทึกไว้ในตำราอะดีซของ พวกเขา สืบสายรายงาน อะดีซ ตลอดจนการศึกษาประวัติ ของผู้รายงานอะดีซ และ มีการวิพากษ์วิจารณ์เพื่อกำหนดสถานะของสายรายงานอะดีซ⁴ หรือสถานภาพของอะดีซที่ได้ศึกษามา

2.1.3 ความหมายของอัซุ อัลอะดีซ (عزو الحديث)

นอกจากคำว่า ตัจรีญ์แล้วยังพบมีศัพท์อีกคำ หนึ่งที่มีความหมายคล้ายคลึงกันกับการตัจรีญ์ คือ อัซุ อัลอะดีซ

¹ ทั้งห้าประการนี้ เรียกว่าเงื่อนไขของตัจรีญ์อัลอะดีซ คือ นำเสนอด้วยบทอะดีซ นำเสนอสายรายงานของอะดีซ วิพากษ์วิจารณ์สถานะของผู้รายงานอะดีซ นำเสนอแหล่งที่มาอะดีซ และชี้แจงประวัติของผู้บันทึกอะดีซ

² ชื่อเต็มคือ ญะลาละุดดีน อัชชูรออิมาน เบน อิบ บักร อัลสุยฎี ท่านเกิดเมื่อปี.ศ 849 ที่กรุงไคโร ประเทศอียิปต์ ท่านเป็นอุละมาอะดีซที่มีความเชี่ยวชาญในหลายสาขาวิชาด้วยกัน ทั้งที่เกี่ยวกับหลักวิชาการอะดีซ หลักการอธิบายอัลกุรอาน นิติศาสตร์อิสลาม หลักภาษาอาหรับและในสาขาอื่นๆ เป็นต้น ท่านได้แต่งหนังสือเกี่ยวกับศาสนาอิสลามมากมายประมาณ 600 กว่าเรื่อง และท่านเสียชีวิตในปี.ศ 911 (al-Zirikli, 1999 : 3/301)

³ ชื่อเต็มคือ อัชชูรออิมาน เบน ตาญูออริฟีน อัลมุนาวี๊ยเกิดเมื่อปี .ศ 952 .ท่านเป็นอุละมาอะดีซชาวอียิปต์ หนังสือที่มีความโดดเด่นที่ท่านแต่งขึ้นมานั้นคือฟัยฎุลเกาะติร ฟิตซุสสะมาวี๊ย เป็นต้นเสียชีวิตในปี.ศ 1031 www.islamweb.net/ShowFatwa_5/2/2560

⁴ สถานะของสายรายงานประกอบด้วยกระบวนการรายงาน คุณลักษณะของผู้รายงานด้านคุณธรรม (อัลอะดะละฮ์) ด้านความบกพร่อง (อัลอูรุษ) ตลอดจนสภาพสายรายงานที่เป็นมุตาบิอาตและชะวาฮิดอะดีซ

2.1.3.1 ความหมายทางภาษาศาสตร์

อ็ชฺอู เป็นคำภาษาอาหรับที่มาจากรากศัพท์ของคำ (عزوا يعزوا) แปลว่าขึ้นไปยัง หมายถึงการบอกถึงแหล่งบันทึกอะดีษเพียงอย่างเดียวเท่านั้นดังคำพูดของ अबดุลลอฮ์ เป็น อัลมุบาร็อก¹ ซึ่งท่านกล่าวว่า (وم.ن بركة العلم عزوا إلى كذا) แปลว่าส่วนหนึ่งในบรรดาความ บะเราะกะฮ์ ทางวิชาการนั้น คือ อ็ชฺอู (การขึ้นถึง) เนื้อหาความรู้ไปยังเจ้าของความรู้นั้น ๆ (Ibn Abd al-Barr, 1987:15)

2.1.3.2 ความหมายทางวิชาการอะดีษ

อัลมุนาวีรีย์ กล่าวว่า อ็ชฺอูอะดีษ หมายถึงการขึ้นถึงแหล่งบันทึกจากแหล่งปฐมภูมิ ทั้งที่เป็นหนังสืออัลญะวามิอ อัสนัน อัลมะसानิด² ซึ่งการขึ้นถึงแหล่งเหล่านั้นหลังจากที่ได้ศึกษาค้นคว้า จากแหล่งดังกล่าว (al-Munāwiy, 1994 : 1/20)

จากนิยามข้างต้นชี้ให้เห็นอย่างชัดเจนถึงสภาพความเป็นจริงของการอ็ชฺอูอะดีษคือการขึ้นถึงตัวบทอะดีษโดยการระบุผู้บันทึกอะดีษหรือชี้แจงหนังสือบันทึกอะดีษเล่มที่และเลขหน้าของหนังสือเป็นการเพียงพอสำหรับอ็ชฺอูอะดีษ ดังตัวอย่างบางสายรายงานคือ อะดีษ

((عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، قَالَ : إِنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ : إِذَا شَرِبَ الْكَلْبُ فِي إِنَاءٍ أَحَدِكُمْ فَلْيَغْسِلْهُ سَبْعًا))

ความว่า “จากท่านอะบู ฮุร็อยเราะฮ์ กล่าวว่าท่านเราะซูลุลลอฮ์ กล่าวว่า : เมื่อมีสุนัขดื่มในภาชนะของคนหนึ่งคนใดในหมู่พวกท่านก็จงล้างด้วยน้ำสะอาดเจ็ดครั้ง”

อะดีษเดียวกันปรากฏในบันทึกของอิมามอะดีษจากสายสืบของอัลอะอูเราะฮ์³

¹ ชื่อเต็มคือ अबดุลลอฮ์ เบ็น อัลมุบาร็อก เบ็น วาฏีฮ อัสฮันเศาะลีย์ อัตตะมิมีย ท่านเกิดเมื่อปี ฮ.ศ. 118 ท่านเป็นอุละมาอ์ในรุ่นอับบาอ์ อัดดาบิอันที่มีความเชี่ยวชาญหลายสาขาวิชาด้วยกันเช่นเกี่ยวกับหลักวิชาการอะดีษ หลักการอรรถาธิบายอัลกุรอาน นิติศาสตร์อิสลาม หลักภาษาอาหรับและในสาขาอื่นๆ ท่านได้แต่งหนังสือเกี่ยวกับสาขาวิชาอะดีษ ซึ่งท่านมีนามแฝงว่า อะบู अबดุลลอฮ์ อัลมัจเราะฮีย ท่านเสียชีวิตในปีฮ.ศ 181 (al-Dhahabiy, 1985 : 112)

² นอกจากหนังสือประเภทดังกล่าว แล้วยังสามารถค้นหาจากหนังสือประเภทอื่นๆ เช่น อัลมะอาญิม อัลอัจญ์ซาอ์ อัลมุสตะคเราะฎาต อัลมุค็อนนะฟาต อ็ชฺอูบ ตลอดจนหนังสือในหมวดอื่นๆ ที่เป็นหนังสือวิชายะฮ์เช่นหนังสือ อรรถาธิบายอัลกุรอาน หนังสือประวัติศาสตร์ และหนังสือเกี่ยวกับหลักการศรัทธา เป็นต้น

³ บันทึกโดย al-Bukhāriy, 1422 : 172. Ibn Mājah, n.d. : 364. al-Syāfi'iy, 2004 : 9. Aḥmad, 2001 : 7346,7347. al-Ḥumaidiy, 1996 : 997. Abū 'Awānah, 1998 : 537. Ibn Ḥibbān, 1988 : 1294. al-Bayhaqiy, 1991: 1722,1732,1807 และ Ibn al-Muqri', 1998 : 464.

อะบี เราะซีน¹ อะบี เราะซีนและอะบีคอเลีย² มุฮัมมัด เป็น สี่ริน³ ซักวาน⁴ อุบัยด เป็น ฮุนัยน⁵ อับดุลเราะฮมาน เป็น อะบี กะรีมะฮ์ อัลสุตตี⁶ และอะฏอฮ์ เป็น ยะฮ์สา⁷ ทั้งหมดรายงานจากอะบู ฮุร็อยเราะฮ์

อะดีษเดียวกันมีรายงานจากอับดุลลอฮ์ เป็น อุมัร จากสายสืบของนาฟิอ์⁸ การนำเสนออะดีษด้วยรูปแบบข้างต้นเป็นการชี้แจงและการอธิบายสายรายงานผู้บันทึก และแหล่งบันทึกอะดีษ (ผู้บันทึก ปีที่พิมพ์ หมายเลขอะดีษ หรือ เล่มที่และเลขหน้า) ไม่ได้วิพากษ์สถานภาพของสายรายงานและระดับของอะดีษ เรียกว่า อัซุอะดีษ

2.1.3.3 ข้อแตกต่างระหว่างตัครีญญ์กับอัซุ (العزو)

ความแตกต่างระหว่างตัครีญญ์กับการอัซุ นั้น อาจกล่าวได้ว่าทั้งสองมีข้อแตกต่างกันในลักษณะของ ทั่วไป (อุมุม) และเฉพาะเจาะจง (คุศุศ) มีดังนี้

1. การตัครีญญ์ครอบคลุมการอัซุ⁹ แต่ไม่ได้หมายความว่า การอัซุเป็นการตัครีญญ์¹⁰
2. การตัครีญญ์เป็นการคัดลอกสายรายงานของอะดีษอย่างสมบูรณ์ ส่วนการอัซุเป็นการคัดลอกสายรายงานในช่วงต้น ซึ่งเป็นผู้รายงานอะดีษโดยตรงจากท่านนะบีมุฮัมมัด
3. การตัครีญญ์จะต้องมีการวิพากษ์สภาพของผู้รายงานอะดีษและกระบวนการรายงาน ตรงกันข้ามกับอัซุเป็นการชี้แจงแหล่งที่มาของอะดีษเพียงเท่านั้น ไม่จำเป็นต้องวิพากษ์วิจารณ์สภาพของผู้รายงานและกระบวนการรายงาน

¹ บันทึกโดย al-Nasā'iy, 1986: 64. Abd al-Razzāq , 1403 : 335. Aḥmad, 2001 : 7672. al-Nasā'iy, 1986: 66,335. Ibn Mājah, n.d. : 363. และ Ibn Abī Shaybah, 1409 : 1829,36243.

² บันทึกโดย Muslim, n.d. : 89. al-Nasā'iy, 2001: 65. Ibn al-Jārūd, 1988: 55. Ibn Khuzaymah, n.d.: 98. Abū 'Awānah, 1998 : 1/176. Ibn Ḥibbān, 1988 : 1296. al-Ṭabarāniy, 1985: 256. al-Dāraquṭniy, 2004: 181,182. Abū Nu'iam, 1996 : 643. และ al-Bayhaqiy, 1989 : 172.

³ บันทึกโดย al-Syāfi'iy, 1004 : 1/8. และ al-Bazzār, 2009 : 9994.

⁴ บันทึกโดย Abū Dāwūd al-Ṭayālisīy, 1999 : 2539.

⁵ บันทึกโดย Aḥmad, 2001 : 9169. และ Ibn Abī Shaybah, 1409 : 1829,36243.

⁶ บันทึกโดย al-Qāsim bin Salām, 1994 : 203. และ Muḥammad al-Mukhallis, 2008 : 663.

⁷ บันทึกโดย al-Ṭabarāniy, n.d.: 3719,4911.

⁸ บันทึกโดย al-Ṭabarāniy, 1994 : 13357. Ibn Mājah, n.d. : 366. และ Ibn al-'a'rābiy, 1997 : 2172.

⁹ การตัครีญญ์และการอัซุจะแตกต่างจากตะฮีก ก่ล่าวคือ การตะฮีก จะครอบคลุมการอธิบายศัพท์หรือเงาธิบอะดีษ ศึกษาสถานะของสายรายงานและกระบวนการรายงาน ศึกษาลักษณะของผู้รายงานด้านคุณธรรมและความบกพร่องแห่งบันทึกอะดีษ ผู้บันทึก และระดับของอะดีษ

¹⁰ การศึกษาโดยการตะฮีก จะครอบคลุมการตัครีญญ์อะดีษและการศึกษานศศทั้งที่เป็นตัวบอะดีษ ความหมายของศัพท์ต่างๆ ที่มีอยู่ในนศศที่เป็นเนื้อหาหนังสืออื่นๆ

4. การตัดครีจัญจะต้องมีการระบุระดับของฮะดีษ หลังจากได้วิพากษ์วิจารณ์สายรายงาน แต่อัซหฺูไม่จำเป็นต้องระบุระดับของฮะดีษ

2.2 ความจำเป็นของการระบุสถานภาพของฮะดีษ

สถานภาพของฮะดีษในที่นี้ คือสถานภาพความเป็น เศาะฮี้ฮ์ หรือ ฮะสัน หรือ ฎะอ็ีฟ หรือ เมฆาฎอ์ของฮะดีษ การระบุสถานภาพเหล่านี้ไม่มีความจำเป็นในกรณีฮะดีษที่ปรากฏอยู่ในหนังสือ เศาะฮี้ฮ์ของอิมาม อัลบุคอรีฮ์ หรือ เศาะฮี้ฮ์ของอิมามมุสลิม เนื่องจาก บรรดานักฮะดีษทั้งหลายต่าง เห็นพ้องกัน แล้วว่า ฮะดีษที่ปรากฏในหนังสือทั้งสองล้วนเป็นฮะดีษเศาะฮี้ฮ์จึงไม่จำเป็นต้องระบุแต่อย่างใด ส่วนหนังสือฮะดีษเล่มอื่นๆ นั้นผู้วิจัยขอแนะนำเสนอรายละเอียดโดยสรุปดังนี้

2.2.1 หนังสือที่ผู้แต่งวางเงื่อนไขในความเศาะฮี้ฮ์ของฮะดีษ

ตัวอย่างของหนังสือกลุ่มนี้ได้แก่

1) อัลมุสตัดร็อกกะลศฺ เศาะฮี้ฮ์ยัน (المستدرک علی الصحیح-ین) ของอัลฮากิม อัลนัยซาบูรีฮ์ (เสียชีวิตปี ฮ.ศ. 405)

2) เศาะฮี้ฮ์ (صحیح) ของอิบนุ ฮิบบาน (เสียชีวิตปี ฮ.ศ. 354)

3) เศาะฮี้ฮ์ (صحیح) ของอิบนุ กุซัยมะฮ์ (เสียชีวิตปี ฮ.ศ. 311)

แม้ว่าฮะดีษส่วนใหญ่ในหนังสือนี้จะอยู่ในระดับที่ใช้ได้ (เศาะฮี้ฮ์ หรือ ฮะสัน) แต่ก็ยังมีฮะดีษจำนวนไม่น้อยที่ถูกวิจารณ์จากนักวิจารณ์ฮะดีษ เช่น ท่านอัชชะฮะบีย (เสียชีวิตปี ฮ.ศ. 748) ในการวิจารณ์ฮะดีษของอัลมุสตัดร็อก และอัลมุน ซิริฮ์ (เสียชีวิตปี ฮ.ศ. 656) ในการวิจารณ์ฮะดีษของอิบนุ กุซัยมะฮ์เป็นต้น ดังนั้นจึงสมควรระบุสถานภาพของฮะดีษตามคำวิจารณ์ของนักวิจารณ์เหล่านี้ (al-Zahrāniy, 1998 : 181-189)

2.2.2 หนังสือที่ผู้แต่งมิได้วางเงื่อนไขในความเศาะฮี้ฮ์ของฮะดีษ

หนังสือในกลุ่มนี้สามารถแบ่งได้สองประเภทด้วยกันคือ

1) หนังสือที่ผู้แต่งแจกแจงสถานภาพของฮะดีษ เช่น หนังสืออัลญามิอ์ ของอิมาม อัตติรมีซีย (เสียชีวิตปี ฮ.ศ. 279) ตัวอย่าง ท่านอิมามอัตติรมีซีย จะกล่าวหลังจากรายงานฮะดีษว่า:

" هذا حديث حسن صحيح " "ฮะดีษนี้เป็นฮะดีษฮะสันเศาะฮี้ฮ์" เป็นต้น และเช่นหนังสืออัสนัน ของอิมามอันนะสาอีย (เสียชีวิตปี ฮ.ศ. 303) ตัวอย่างท่านอิมามอันนะสาอียจะกล่าวหลังจากรายงานฮะดีษว่า " هذا خبر مرسل أو موقوف " "ฮะดีษนี้เป็นฮะดีษมุรสลัลหรือเป็นฮะดีษ

เมากุล” เป็นต้น การตัดครีญ์อะดีษจากหนังสือประเภทนี้ จำเป็นต้องนำคำพูดของผู้แต่งหนังสือเกี่ยวกับสถานภาพของอะดีษมาระบุด้วย

2) หนังสือที่ผู้แต่งมิได้แจกแจงสถานภาพของอะดีษ เช่น หนังสือมุสนัดของ อิมามอะฮมัด (เสียชีวิตปี ฮ.ศ. 241) เช่นหนังสือสุนันอิบนุมายะฮฺ (เสียชีวิตปี ฮ.ศ. 273) และหนังสืออัลมะอาญิม ของอ็ภฎ็อบรอนีย์ (เสียชีวิตปี ฮ.ศ. 360) เป็นต้น การตัดครีญ์อะดีษจากหนังสือประเภทนี้ จำเป็นต้องค้นหาทัศนะของอุละมาอ์มุฮัตดิซันเกี่ยวกับสถานภาพของอะดีษจากหนังสืออรรถาธิบายอะดีษต่างๆ (كتب الشرح) ซึ่งมีอยู่มากมายและจากหนังสืออะดีษประเภทอื่นๆ ตัวอย่างเช่น

ก). หนังสือ อัตตารีฮิบ วัตตารีฮิบ (الترهيب والترغيب) ของอิมามอัลมุญซิรียฺ (เสียชีวิตปี ฮ.ศ. 656)

ข). หนังสือมััจญ์มะอูซชะวาอิด วะ มันบะอูลพะวาอิด (مجمع الزوائد ومنبع الفوائد) ของอิมามอัลฮัยษะมียฺ (เสียชีวิตปี ฮ.ศ. 807)

ค). หนังสือที่แต่งโดย อุละมาอ์อะดีษร่วมสมัย เช่นหนังสือ สิลลิละฮ์ อัลอะฮาดีษ อัศเศาะฮีฮะฮ วัฎฎะอียะฮ์ (سلسلة الأحاديث الصحيحة والضعيفة) และหนังสือเล่มอื่นๆ ของชัยคฺ นาศิรุดดีน อัลอัลบานียฺ (เสียชีวิตปี ฮ.ศ. 1421)

2.3 กำเนิดและพัฒนาการตัดครีญ์อัลอะดีษ

การตัดครีญ์อะดีษและวิชาที่เกี่ยวข้องกับการตัดครีญ์อะดีษเกิดขึ้นในยุคหลังของแวดวงวิชาการอิสลามศึกษา ในยุคแรกๆ อุละมาอ์มุสลิม แทบไม่มีความจำเป็นต่อการตัดครีญ์อะดีษ เหมือนกับในยุคปัจจุบัน เนื่องจากพวกเขามีความสัมพันธ์แนบแน่นกับแหล่งที่มาของอัลอะดีษ พวกเขาได้ศึกษา อัลอะดีษ อย่างกว้างขวาง เมื่อมีการอ้างอิงถึง อัลอะดีษมาเป็นหลักฐานแล้วพวกเขาสามารถรู้ถึงแหล่งที่มาของ อัลอะดีษนั้นทันที ว่าอยู่ในหนังสือ ไหน อยู่ในเล่มที่เท่าไร พวกเขาู้ซึ่งเกี่ยวกับวิธีการเรียบเรียง หนังสืออะดีษต่างๆ ด้วยเหตุ นี้ นับว่าเป็นสิ่งที่ง่ายสำหรับผู้คนยุคแรกในการเข้าถึงแหล่งที่มาปฐมภูมิของอะดีษ (al-Ṭahhān, 1996 :13)

เหตุ การณ์เช่นนี้มีอยู่เรื่อยมาจนถึงยุคหลังตาบิอิน จึงเริ่มมีการเขียน หนังสือเกี่ยวกับอะดีษและคำพูดของบรรดาเศาะฮาบะฮ์มากขึ้น ซึ่งหนังสืออะดีษที่ได้รวบรวมขึ้นมานั้น มีทั้งที่ระบุสายรายงานและ ที่ไม่ได้ระบุสายรายงาน มี ทั้งอะดีษมุรซัล อะดีษฎะอียะฮ์ และอะดีษเมากุลปะปนอยู่ใน หนังสือเหล่านั้นด้วย จึงเป็นสาเหตุที่ทำให้ อุละมาอ์ บางท่านต้องทำการตัดครีญ์อะดีษที่ปรากฏตาม หนังสือ ต่างๆ เพื่อตรวจสอบสถานภาพและระดับของอะดีษที่ผู้เขียนได้นำมาอ้าง เป็นหลักฐาน เช่นอุละมาอ์กลุ่มแรกๆ ที่ให้ความสนใจในการตัดครีญ์ นี้ คือ อะบู นุอัยม อัลอัศบิฮานียฺ

(เสียชีวิตปี ฮ.ศ. 430) อัลบัยฮะกี๊ (เสียชีวิตปี ฮ.ศ.458) อัลเคาะฎิบ อัลบัฆดาดี๊ (เสียชีวิตปี ฮ.ศ. 463) และอัลฮะซิมีย (เสียชีวิตปี ฮ.ศ. 584) เป็นต้น (Bakkār, 1997: 18)

จากการศึกษาของผู้วิจัยเกี่ยวกับเรื่องการตัดครีญ์อะดีซ พบว่ายังไม่มีการเรียนการสอนในเรื่องนี้ในสมัยของท่านเราะฮ์ลุลลอฮ์ ﷺ และในสมัยของเศาะฮาบะฮ์ ก็ยังไม่มีการพูดถึงเกี่ยวกับเรื่องเหล่านี้ อย่างเป็นทางการ เนื่องจากในสมัยนั้นยังไม่มีคำจำเริญที่กล่าวถึงเกี่ยวกับเรื่องการตัดครีญ์อะดีซ เพราะว่า การอ้าง ในเรื่องต่างๆ ทางศาสนาส่วนใหญ่ แล้ว จะอ้างถึงท่านเราะฮ์ลุลลอฮ์ ﷺ โดยตรง ผู้ที่อ้างท่านเราะฮ์ลุลลอฮ์ ﷺ เป็นคนที่มีความยำเกรงต่ออัลลอฮ์ พร้อมด้วยคุณธรรมและจริยธรรม ปรากฏการณ์จะเป็น เช่นนี้อย่างต่อเนื่องจนถึง รุนตาบิอิน และเมื่อถึงสมัยของท่านอิมามอัชชาฟีอีย (เสียชีวิตปี ฮ.ศ. 204) ซึ่งเป็นยุค ตาบิอ ตาบิอิน ก็เริ่มมีสัญญาณของความจำเริญในการตัดครีญ์อะดีซ เช่นท่านกล่าวว่า “อะดีซบนี้ เป็น อะดีซ ฮุสนุ อัลอะดีซ” หรือ “หากอะดีซบนี้เป็นอะดีซเศาะฮิฮ์” (al-Shāfi‘iy, n.d.: 228)

จากคำพูดของท่านอิมามอัชชาฟีอีย แสดงให้เห็นว่าเป็นการให้สัญญาณว่าถึงเวลาแล้วที่จะมีการพิสูจน์แหล่งที่มาของอัลอะดีซพร้อมด้วยสภาพของอัลอะดีซ

เมื่อผู้วิจัยศึกษาเกี่ยวกับวิวัฒนาการของการตัดครีญ์แต่ละยุคแต่ละสมัยที่แตกต่างกัน พบว่ายุคแรก ตัดครีญ์คือการรายงานอะดีซด้วยสายรายงานเช่น ตำราอะดีซเศาะฮิฮ์ของอัลบุคอรี๊หรือของมุสลิม¹ เป็นต้น ยุคที่สอง คือการนำสายรายงานอื่นเพื่อมาสนับสนุนสายรายงานเดิมที่มีอยู่แล้วเช่นการแต่งตำรา อัลมุสตัดเราะฮ์ญาต² ต่างๆ และยุคที่สามคือการระบุที่มาของอะดีซว่า อะลูมะฮ์อะดีซท่านใดบ้างที่บันทึกอะดีซบนี้ด้วยสายรายงานพร้อมทั้งการชี้แจงระดับของอะดีซว่าเชื่อถือได้เพียงใดเช่น หนังสือนี้ศุบรียะฮ์ ฯลฯ (Abd al-Mahdi, n.d.: 9)

พัฒนาการตัดครีญ์อะดีซนั้น ผู้วิจัยขอแบ่งพัฒนาการของการตัดครีญ์อะดีซดังนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาถึงเรื่องเกี่ยวกับการตัดครีญ์อะดีซจากสมัยท่านนะบี ﷺ ถึงอิญญ์เราะฮ์ศตวรรษที่ 2 จะเห็นได้ว่าการศึกษาอะดีซในยุคท่านนะบี ﷺ นั้นเศาะฮาบะฮ์จะรับฟังอะดีซจากท่านนะบี โดยตรงส่วนท่านนะบี ﷺ ก็รับวะหีย์จากอัลลอฮ์ โดยตรงหรือมีมลาอิกะฮ์เป็นสื่อกลาง เศาะฮาบะฮ์บางท่านจะทำการบันทึกอะดีซของท่านนะบี ﷺ ไว้แต่ทว่ามิได้รวบรวมอะดีซเหล่านั้นเป็นตำรา ในสมัยนั้นบรรดาเศาะฮาบะฮ์ไม่ได้เข้มงวดเกี่ยวกับสภาพของผู้รายงานอะดีซ เนื่องจากพวกเขาต่างเชื่อใจซึ่งกันและกันเพียงพวกเขาทราบว่าคุณนะบี ﷺ ได้กล่าวอะดีซนั้นจริงพวกเขาก็รับ

¹ ชื่อเต็มคือ มุสลิม เบน ฮัจญ์ญัจ อัลกุซอัยรีย อันนัยซาบุรีย ท่านเสียชีวิตในปี ฮ.ศ. 261 อายุของท่าน คือ 57 ปี (al-Asqalāniy, 1986 : 529)

² หมายถึงการที่ผู้แต่งหนังสือได้นำตำราอะดีซ หนังสือเดิมเป็นหลักแล้วนำสายรายงานที่ตนมีอยู่มาสนับสนุน ซึ่งจะมีความแตกต่างกับสายรายงานของเจ้าของหนังสือเดิม และในสายรายงานนั้นจะตรงพ้องที่ ระดับอาจารย์ของเจ้าของหนังสือเดิมหรือผู้ที่ อยู่ในระดับเหนือกว่าเขาจนถึงระดับของบรรดาเศาะฮาบะฮ์

อะดีษนั้นมาปฏิบัติ พวกเขามีความบริสุทธิ์จนกระทั่งว่าพวกเขาไม่รู้จักคำว่าโกหก อะนัส เป็นมาลิก กล่าวไว้ว่า พวกเราไม่เคยพูดโกหกและไม่ทราบด้วยว่าโกหกนั้นเป็นอย่างไร (Ibn Adiy, 1988: 1/166)

เมื่อท่านเราะสูลุลลอฮ์ ﷺ ได้เสียชีวิตแล้วบรรดาเศาะฮาบะฮ์ของท่านก็ทำการสืบทอดตำแหน่งผู้นำมุสลิม ต่อจากท่านเราะสูลุลลอฮ์ ﷺ หรือเรียกว่าเคาะลีฟะฮ์ โดยเริ่มจากท่านอะบูบักกร อัศศิดดีก ดำรงตำแหน่ง เป็นเคาะลีฟะฮ์คนแรก ต่อมา หลังจากท่านเสียชีวิต ท่านอุมร์ เป็นอัลค็อฎฏอบก็ดำรงตำแหน่งเป็นเคาะลีฟะฮ์แทนเป็นคนที่สอง และแล้วเมื่อท่านอุมร์ ได้ เสียชีวิต ท่านอุษมาน เป็น อัฟฟาน ก็ทำการสืบทอดตำแหน่งนี้ ต่อจากท่าน อุมร์ เป็น อัลค็อฎฏอบ และในยุคของท่านอุษมาน เป็น อัฟฟานนี้เอง ได้เกิดวิกฤตการณ์อันอัปยศในหน้าประวัติศาสตร์อิสลามเมื่อมี ผู้ที่ไม่หวังดีมาทำการลอบสังหารท่านอุษมาน เป็น อัฟฟานเมื่อปี ฮ.ศ. 35 จากเหตุการณ์นั้นทำให้บรรดาเศาะฮาบะฮ์เข้มงวดกวดขันในสายรายงานอะดีษ หากพวกเขาเห็นว่าผู้รายงานอะดีษเป็นผู้มีสัจจะมีความ น่าเชื่อถือ พวกเขารับอะดีษนั้น หากไม่มีคุณสมบัติดังกล่าวพวกเขาก็จะปฏิเสธที่จะรับกรายงาน อะดีษ ของเขา ดังที่ท่านมุฮัมมัด เป็น ลีรีน ได้กล่าวว่า “พวกเขาไม่เคยถามเกี่ยวกับสายรายงาน จนถึงเกิดวิกฤตการณ์ลอบสังหารท่านอุษมาน เป็น อัฟฟาน พวกเขาจึงกล่าวว่า จงบอกชื่อผู้สืบทอดสายรายงานของพวกท่าน หากพวกเขาพบว่าสายรายงานนั้นมาจากอะฮฺลุสสุนนะฮ์ วัล ญะมาอะฮ์ พวกเขาก็จะรับอะดีษนั้น หากพบว่าสายรายงานนั้นมาจากพวก ที่ชอบทำการอุตริในเรื่องศาสนา พวกเขาก็ปฏิเสธที่จะรับอะดีษของพวกเขาเหล่านั้น” (Muslim, 1996 : 1/84)

เมื่อถึงสมัยเคาะลีฟะฮ์อุมร์ เป็น อัคดุลอะชีซ (เสียชีวิตปี ฮ.ศ.101) ท่านได้เป็นเคาะลีฟะฮ์ในสมัยราชวงศ์อุมัยยะฮ์ ท่านก็ได้ สั่งให้อุละมาอ์มุสลิมที่อยู่ตามหัวเมืองต่างๆทำการรวบรวมอะดีษ เนื่องจากท่านเกรงว่าอะดีษจะหายสาบสูญอันเนื่องจากการสิ้นชีวิตของบรรดาผู้ท่องอะดีษและมีการเพิ่มขึ้นของจำนวนอะดีษจากผู้ที่ไม่หวังดีต่อศาสนาอิสลามได้อุปโลกน์ขึ้นมาเผยแพร่ในวงวิชาการอิสลาม ดังนั้นจึงทำให้การรวบรวมอะดีษเสร็จสิ้นอย่างสมบูรณ์ใน ศตวรรษที่ 2 และ 3 แห่งอิญญะเราะฮ์ ศักราช ซึ่งเป็นยุคทองของการบันทึกและรวบรวมอะดีษ ของท่านนบี ﷺ (al-Khair Abadiy, 1999 : 24)

ในศตวรรษที่ 3 ถึง 4 แห่งอิญญะเราะฮ์ ศักราช อุละมาอ์อะดีษส่วนใหญ่ถือ ว่าการ ตั้ครีจญ์อะดีษ คือ การบันทึกอะดีษด้วยสายรายงาน เช่นการบันทึกอะดีษของเจ้าของหนังสือ อะดีษทั้งหกเล่ม¹ ประมาณปลายศตวรรษที่ 3 ต้นศตวรรษที่ 4 มีนักวิชาการอะดีษได้ริเริ่มตั้ครีจญ์ตำราอะดีษ เช่น อิบน์ อัลญับาบ (เสียชีวิตปี ฮ.ศ. 322) ได้แต่งหนังสือมุสนัด อะดีษ อัลมุวัฎฎะฮะ (مسند الموطأ) ซึ่งเป็นหนังสือที่ตั้ครีจญ์อะดีษในหนังสือ อัลมุวัฎฎะฮะ (الموطأ) ของอิมามมาลิก และอิมาม อัลบัย ฮะกีญ (เสียชีวิตปี ฮ.ศ. 458) ได้แต่งหนังสือมะอริฟะฮ์ อัสนัน วัลอาซาร อัลละติ

¹ หมายถึงตำราเศาะฮีฮ ของอัลบุคอรีฮ์ มุสลิม ตำราสุนันของอะบูดาอูด อัตติรมิซีย์ อันนะสาอีย์ และอิบนุมาญะฮ์

อิฮ์ดีญุ บิฮา อัชชาฟีอีย (معرفة السنن والآثار التي احتج بها الشافعي) ซึ่งเป็นหนังสือเพิ่มเติมสายรายงาน ฮะดีษที่อัชชาฟีอียได้อ้างอิงเป็นหลักฐาน (al-Ghumāriy, 1986 : 21)

อับดุลเศาะมัด อัลอาบิด ได้กล่าวว่า อุละมาฮ์ฮะดีษคนแรกที้อาจกล่าวได้ว่าเป็นผู้ริเริ่มในการตัดร็ญุฮะดีษคือ ท่านอิมามอัตติรมิซีย¹ (เสียชีวิตปี ฮ.ศ. 279) ท่านได้บันทึกและรวบรวมฮะดีษในตำราอัลญามิฮ์ของท่าน โดยท่านจะกล่าวท้ายฮะดีษที่ท่านบันทึกแต่ละบทว่า “ในเรื่องเดียวกันนี้มีเศาะฮาบะฮ์อื่น โดยท่านจะระบุชื่อเศาะฮาบะฮ์ ที่ได้รายงานฮะดีษบทนี้เช่นเดียวกัน ” คำกล่าวของอิมามอัตติรมิซียนั้นบรรดาอุละมาฮ์ส่วนใหญ่ถือว่าเป็นส่วนหนึ่งของการตัดร็ญุฮะดีษ อัลฮะดีษ (al-‘Ābid, 2001 : 17)

ผู้วิจัย ได้ศึกษาถึงการตัดร็ญุฮะดีษของอิมามอัตติรมิซีย แสดงให้เห็นว่า การดำเนินการของท่านต่อฮะดีษนั้นจะเห็นอย่างชัดเจนในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการตัดร็ญุฮะดีษ ถึงแม้ว่าจะเป็นส่วนหนึ่งของการตัดร็ญุฮะดีษก็ตาม ซึ่งท่านเป็นบุคคลแรกที่ทำกรปฏิบัติต่อฮะดีษในลักษณะเช่นนี้ และยังไม่ปรากฏการปฏิบัติเช่นนี้จากบรรดาอุละมาฮ์ท่านอื่นๆ ก่อนท่านหรืออุละมาฮ์ร่วมสมัยกับท่าน ความเป็นจริงแล้วยังมีอุละมาฮ์ ที่มีความเชี่ยวชาญในด้านวิชาการ ฮะดีษก่อนหน้าท่านเคยกล่าวเช่นนี้ แต่ทว่าบรรดา อุละมาฮ์เหล่านั้นมิได้ยึดถือเป็นแนวทางตั้งแต่ต้นจนถึงสุดท้ายของหนังสือที่ท่านอิมามอัตติรมิซียได้ถือปฏิบัติ การตัดร็ญุฮะดีษของท่านนับเป็น มิติใหม่ในแวดวงวิชาการ ที่เกี่ยวกับอัลฮะดีษ และเป็นการสร้างองค์ความรู้ใหม่ในด้านวิชาการฮะดีษเพื่อเป็นบรรทัดฐานให้แก่ชนรุ่นหลังต่อไป

ตัวอย่างการตัดร็ญุฮะดีษของอิมามอัตติรมิซีย คือ ท่านกล่าวว่า “ฮะดีษบทนี้เป็น ฮะดีษฮะสัน เศาะฮีย” (al-Tirmidhiy, 1978 : 1/12) หรือกล่าวว่า “ฮะดีษบทนี้เป็นฮะดีษเขาะริบ” (al-Tirmidhiy, 1978: 1/71) และบางฮะดีษท่านกล่าวว่า “สำหรับฮะดีษ บทนี้มีการรายงานจากสายรายงานของอะลีัย เบ็น อะบี ฎอลิบ, อับดุลลอฮ์ เบ็น อัมร, อับดุลลอฮ์ เบ็น อับบาส, อุบัยดะฮ์ เบ็น อัมร, ท่านหญิงอาอิชะฮ์ , อับดุลเราะฮ์มาน เบ็น อาอิช อัล ฮัจญะเราะมีย และอะนัส” เป็นต้น (al-Tirmidhiy, 1978 : 1/73)

ในศตวรรษที่ 4 ถึง 5 แห่งอิญญุเราะฮ์ ศักราช บรรดาอุละมาฮ์ฮะดีษต่างให้ความสำคัญกับสายรายงานอัลอิสนาดอัลอาลีัย (الإسناد العالی) หรือสายรายงานขนาดใหญ่คือสายรายงานที่มีผู้รายงานน้อยที่สุดเพราะเป็นสายรายงานที่ใกล้เคียงกับยุคท่านนะบี ﷺ ดังนั้นการตัดร็ญุฮะดีษในยุคนี้คือการแสวงหาสายรายงานอื่นๆเพื่อมาสืบสนับสนุนสายรายงานเดิมที่มีอยู่แล้ว

¹ ชื่อเต็มคือ มุฮัมมัด เบ็น อีซา เบ็น เสาเราะฮ์ อัศสุลละมีย อัตติรมิซีย มีนามแฝงว่าอะบูอีซา ท่านเป็นอุละมาฮ์ที่มีความเชี่ยวชาญในด้านสาขาวิชาที่เกี่ยวข้องกับอัล ฮะดีษ และท่านเป็นผู้ ที่มีชื่อเสียงท่านหนึ่งท่านเป็นคนตาบอดแต่ท่านได้แต่งตำรามากมาย อาทิเช่นอัลญามิฮ์ อัลเศาะฮีย อัลอิลลัฮ์เป็นต้น (al-Asqalāniy, 1986 : 500)

ภายหลังจากการรวบรวมฮะดีษเศาะฮียะฮ์เป็นตำรา มีอุละมาฮ์ฮะดีษหลายท่านเรียบเรียงตำราประเภทอัลมุสตะดะเราะฎาต (المستخرجات) เพื่อแสวงหาสายรายงานที่มีสายรายงานอัลอิสนาตอัลอาลียะ (الإسناد العالی) ทั้งนี้เพื่อนำข้อความหรือประโยคเพิ่มเติมในฮะดีษมาใช้ประโยชน์ในการกำหนดบทบัญญัติอีกทั้งเพื่อช่วยให้เข้าใจความหมายของฮะดีษให้ดียิ่งขึ้นหรือเพื่อสนับสนุนสายรายงานที่อ่อนแอให้มีความน่าเชื่อถือมากกว่าเดิม เช่นหนังสือมุสตะครอญญ์ อัลอิสมาอีลียะ (مستخرج الإسماعیلی) เป็นหนังสือมุสตะครอญญ์ของหนังสือฮะดีษเศาะฮียะฮ์อัลบุกอริยะ หนังสือมุสตะครอญญ์ อะบืออะวานะฮ์ (مستخرج أبي عوانة) เป็นหนังสือมุสตะครอญญ์ของหนังสือฮะดีษเศาะฮียะฮ์มุสลิมอุละมาฮ์บางท่านได้รวบรวมคำพูดของเศาะฮาบะฮ์หรือคำพูดของตาบิอินเป็นตำราและเรียกตำราประเภทนี้ว่าตัจรียะฮ์ เช่น หนังสือตัจรียะฮ์ของอะบู อุมัยยะฮ์ อัฎฎอรูฎียะ¹ (เสียชีวิตปี ฮ.ศ. 273)

การตัจรียะฮ์ฮะดีษในยุคนี้พบว่าอุละมาฮ์ฮะดีษบางท่านได้ทำการคัดสรรฮะดีษที่ได้รับการถ่ายทอดจากบรรดาคนอาจารย์ของเขาโดยจะรวบรวมฮะดีษเฉพาะริบ (สายรายงานเดียว) ที่มีสถานะฮะสันมาเป็นหนังสือท่านอิมามอัดดาร์กุนียะ² (เสียชีวิตปีฮ.ศ. 385) เป็นผู้ริเริ่มงานเขียนแนวนี้ โดยได้เขียน หนังสือที่เกี่ยวกับ ฮะดีษที่มีชื่อว่าอัลอัฟรอด วะ เฆาะรออิบอัลอิสาน (الأفراد وغرائب الحسن) และยังมีอิมามท่านอื่นๆอีกหลายท่าน เช่น ท่านอิมามอัลฮากิม (เสียชีวิตปีฮ.ศ. 405) ได้รวบรวมฮะดีษในหนังสืออัลมุสตะดะรอก อะลา อัศเศาะฮียะฮ์ เป็นจำนวน หนึ่งพันกว่าฮะดีษ ท่านมักกล่าวว่า “ฮะดีษนี้เป็นฮะดีษเศาะฮียะฮ์และอิมามทั้งสองท่าน คืออัลบุกอริยะและมุสลิม ไม่ได้บันทึกไว้ในหนังสือของทั้งสองท่านบรรดาอุละมาฮ์ ที่เชี่ยวชาญในด้านวิชาการ ฮะดีษมีความเห็นตรงกันว่าการรายงานฮะดีษของอียาซ เบน สะละมะฮ์ จากบิดาของท่านสามารถนำไปใช้เป็นหลักฐานได้ ท่านอิมามมุสลิมนำฮะดีษด้วยกับสายรายงานนี้ไปใช้เป็นหลักฐานเช่นกัน” (al-Hākim, 1990:1/49)

บางฮะดีษท่านอิมามอัลฮากิมกล่าวว่า “ฮะดีษบทนี้เศาะฮียะฮ์ อัลอิสนาต อุละมาฮ์ ที่เชี่ยวชาญในด้านความรู้เกี่ยวกับฮะดีษจากเมืองกูฟะฮ์ได้รายงานฮะดีษบทนี้จากอะบู อิสฮากและอะบู อัชชะอรอฮ์ อัมร์ เบน อุมร์ ได้ร่วมรายงานฮะดีษบทนี้พร้อมกับอะบูอิสฮากเช่นกัน ทั้งสองท่านรายงานจากอะบู อัลอะฮวัศ อิมามทั้งสองท่านมิได้บันทึกไว้ในหนังสือของท่าน” (al-Hākim, 1990:1/77) อิมามอัลฮากิมใช้หลักเกณฑ์เช่นนี้ตลอดทั้งเล่มอย่างต่อเนื่องในหนังสือของท่าน

¹ ชื่อเต็มคือ มุฮัมมัด เบน อิบรอฮีม เบน มุสลิม อัลคุซาอียะฮ์ท่านเป็นที่รู้จักกันในนามอะบู อุมัยยะฮ์ อัฎฎอรูฎียะท่านเป็นชาวเมืองบัซดาด (แบกแดดปัจจุบันอยู่ในประเทศอิรัก) ท่านเสียชีวิตในปีฮ.ศ. 273 (al-Dhahabiy,2001:13/91-93)

² ชื่อเต็มคือ อะบู ฮะสัน อะลี เบน อุมร์ เบน อะฮมัด อัดดาระกุนียะฮ์ท่านเป็นชาวดาร์กุนซึ่งเป็นตำบลหนึ่งในเมืองแบกแดด อยู่ในประเทศอิรักในปัจจุบัน ท่านเป็นอุละมาฮ์ที่มีความชำนาญในด้านสาขาวิชาการฮะดีษ ท่านได้แต่งตำราเกี่ยวกับฮะดีษมากมายเช่นสุนันอัดดาระกุนียะ อัลอิลล อัลมุตะนาฮียะฮ์เป็นต้นท่านเสียชีวิตในปีฮ.ศ. 385 (al-Asnawiy,1987:1/236)

เมื่อผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับการตัจรีญฮะดีษในกลางๆ ศตวรรษที่ห้าจะพบว่า มีอุละมาฮะดีษท่านหนึ่งที่มีชื่อว่า อิมามอัลบัยฮะกี (เสียชีวิตปีฮ.ศ. 458) ได้ดำเนินการตัจรีญฮะดีษ โดยการตรวจสอบสายสืบของฮะดีษที่ท่านอิมามอัซฮาฟีอีย์กล่าวเป็นนัยฮะดีษนั้นคือ ฮะดีษจากท่านหญิง อาอิชะฮ์ رضي الله عنها ที่กล่าวถึงท่านเราะฮ์ลุลลอฮ์ ﷺ ได้ปฏิบัติกับภริยาของท่านในขณะมีน้ำวูฎอ์ด้วยการหอมแก้มท่านหญิงอาอิชะฮ์ رضي الله عنها แล้วท่านออกไป ทำการละหมาดพร้อมกับบรรดาเศาะฮาบะฮ์ของท่านโดยที่ท่านไม่อาบน้ำวูฎอ์ใหม่ ท่านอิมามอัลบัยฮะกีพยายามศึกษาสถานภาพของฮะดีษบทนี้ โดยการค้นคว้าสถานภาพของตัวบทฮะดีษนี้ โดยการศึกษาศถานะของสายรายงาน ศึกษาประวัติของผู้รายงานฮะดีษนี้ และสรุปผลของฮะดีษออกมา

จากการศึกษาของอิมามอัลบัยฮะกีพบว่า ฮะดีษที่เกี่ยวข้องนั้นเป็นฮะดีษที่ใช้ได้ (เศาะฮีฮ) เนื่องจากสายรายงานของฮะดีษมาจากการรายงานของคน ที่น่าเชื่อถือและมีคุณธรรมทุกคน แต่ผลการตัจรีญฮะดีษไม่ได้เผยแพร่อย่างกว้างขวางในสังคมมุสลิมแต่จะเป็นการเผยแพร่ใน สถานที่การเรียนการสอนเฉพาะของท่านเท่านั้น

ในศตวรรษที่ 5 แห่งฮิจญ์เราะฮ์ ศักราช ไม่ปรากฏหลักฐานชัดเจนว่ามีการตัจรีญฮะดีษในลักษณะเหมือนกับอิมามอัลฮากิมและอิมามอัลบัยฮะกีในกลุ่มของอุละมาฮะดีษท่านอื่นๆ เช่น อิมามอะบู นูอัยม อัลอัศบะฮานีย์และอิมามอัลเคาะฎีบ อัลบัฆดาดี แต่ที่ปรากฏก็คือ บรรดาอุละมาฮ์ได้ดำเนินการบันทึกฮะดีษด้วยกับสายรายงานของแต่ละ คนโดยปราศจากการตัจรีญฮะดีษแต่อย่างใด (Bakkār, 1997 : 18)

ในช่วง ปลายศตวรรษที่ 6 แห่งฮิจญ์เราะฮ์ ศักราช การตัจรีญฮะดีษ มีวิธีการที่มีความชัดเจนขึ้นและเป็นไปตามความหมายของการตัจรีญฮะดีษทางวิชาการฮะดีษ เช่น มีการระบุแหล่งที่มาของฮะดีษว่าอุละมาฮะดีษท่านใดบ้างที่บันทึกฮะดีษบทนี้ด้วยสายรายงานพร้อมทั้งระบุระดับของฮะดีษว่า มีความน่า เชื่อถือได้ มากน้อย เพียงใด ในยุคนี้มีอุละมาฮ์ที่ได้แต่ง หนังสือเกี่ยวกับการตัจรีญฮะดีษ เช่น อะบู บักร มุฮัมมัด เบน มุซา อัลฮากิมีย์ (เสียชีวิตปี ฮ.ศ. 584) ได้มีการตัจรีญฮะดีษในหนังสืออัลมุฮั ซะฮับ (تخريج أحاديث المهذب للشيرازي) ของท่านอิมามอะบู อิสรากอ์ อัชชีรอซีย์ โดย มุ่งที่จะศึกษาแหล่งที่มาของฮะดีษในหนังสือทั้ง 3 ประเภท¹ และท่านได้ดำเนินการศึกษาถึงสถานภาพของสายรายงานบางฮะดีษท่านนั้น ส่วนการนำเสนอผลการตัจรีญฮะดีษโดยการคัดลอกตัวบทฮะดีษที่ปรากฏในหนังสืออัลมุฮั ซะฮับ แล้วระบุ ผู้บันทึกฮะดีษจากแหล่ง หนังสือฮะดีษทั้ง 3 ประเภทนั้น แล้วระบุถึงสถานภาพของผู้รายงานฮะดีษ ที่อยู่ในสายรายงานของหนังสืออัลมุฮั ซะฮับ ว่า เป็นอย่างไร และได้ระบุสถานภาพ ของฮะดีษ ท่านได้ทำ การตัจรีญฮะดีษในหนังสือฮะดีษของท่านโดยใช้ลักษณะแบบนี้ตลอดทั้งเล่ม

¹ ได้แก่ หนังสืออัสนัน หนังสืออัลมะसानีด และ หนังสืออัลญะวามิฮ

ในช่วงปลายศตวรรษที่ 8 แห่งฮิจญ์เราะฮ์ศักราช พบว่ามีอุละมาอ์ ฮะดีษ หลายท่าน ได้ดำเนินการตัดรียงฮะดีษ เช่น

1. อิมามซันสุดดีน มุฮัมมัด บิน อะฮมัด อัลมุกตัสซีย์ (เสียชีวิตปี ฮ.ศ. 744) ได้ตัดรียงฮะดีษในหนังสือ (تخريج المختصر الكبير لابن الح-احب) อัลมุกตะศ็อร อัลกะบีรของอิมาม อิบน์ อัลฮาญิบ ท่านตั้งชื่อหนังสือว่า (تخريج أحاديث الكبير) ตักรียงฮะดีษ อัลมุกตะศ็อร อัลกะบีร เป็นต้น

2. อิมาม ญะมาลุดดีน अबดุลลอฮ์ บิน ยูซุฟอัชชะลอะอีย์ (เสียชีวิตปี ฮ.ศ. 762) ได้ตัดรียงฮะดีษในหนังสือ (المداية) อัลฮิตายะฮ์ของอะลีย์ บิน อะบี บักร อัลมิมรีน่านี่ท่านตั้งชื่อหนังสือว่า (نصب الرية لتخريج أحاديث الهداية) นัศบอัรรอยะฮ์ ลี ตักรียงฮะดีษ อะฮาดิษอัลฮิตายะฮ์ เช่นเดียวกับการตัดรียงฮะดีษในหนังสือตัฟสีร์เช่น ตัฟสีร์ อัลกัชซาฟ ของอิมาม อัชชะมค์ชะรีย์ ท่านตั้งชื่อหนังสือว่า (تخريج الأحاديث والآثار في تفسير الكشاف) ตักรียงฮะดีษ อัลกัชซาฟ วัอะอัลอาซาร ฟิ ตัฟสีร์ อัลกัชซาฟ เป็นต้น

จากการศึกษาของผู้วิจัยเกี่ยวกับการตัดรียงฮะดีษของอิมามทั้งสองท่านข้างต้นนั้น ได้ข้อสรุปว่าท่านทั้งสองมุ่ง ที่จะศึกษาแหล่ง ที่มาของ ฮะดีษที่มีความหลากหลายเพิ่มขึ้นจากอิมาม อัลฮาซิมีย์ เช่น มีการดำเนินการ ศึกษาสภาพของสายรายงาน ฮะดีษ โดยการ ศึกษาสถานะของผู้รายงานฮะดีษและบางครั้งทั้งสองท่านได้อธิบายความน่าเชื่อถือของผู้รายงานของฮะดีษบาง คน คือ อธิบายเกี่ยวกับอัลญุรฮ (ความบกพร่อง) และ เกี่ยวกับอัตตะอะดีล (คุณธรรม) ได้ศึกษาถึงสายรายงานอื่นที่ร่วมรายงานฮะดีษเดียวกันทั้งที่มาจากการรายงานของเศาะฮาบะฮ์คนเดียวกันหรือต่างกัน และ ศึกษาฮะดีษที่มีความหมายตรงกันข้าม ใช้คำว่า “ฮะดีษคุศุม” แต่ไม่ได้กล่าวถึงระดับของฮะดีษ นั้นๆ แม้แต่น้อย ทั้งนี้เนื่องจากการยึดสถานภาพของผู้รายงานแต่ละ คนของแต่ละสายรายงานฮะดีษทั้งสอง คือ อัตตะอะดีลและอัตตััจญ์รีย

นอกเหนือจากทั้งสองท่านที่ได้กล่าวมาข้างต้นนั้นยังมีอุละมาอ์ฮะดีษในยุค นั้นได้ดำเนินการตัดรียงฮะดีษ ตัวอย่างเช่น

1. อิมามบัครุดดีน มุฮัมมัด บิน อิบรอฮีม บิน ญะมาอะฮ์ (เสียชีวิตปี ฮ.ศ.767) ได้ตัดรียงฮะดีษในหนังสือ (الشرح الكبير) อัชชะรฮ อัลกะบีร ท่านตั้งชื่อหนังสือ ของท่าน ว่าตักรียงฮะดีษ อะฮาดิษ อัชชะรฮ อัลกะบีร ลี อรรอฟีอีย์ (تخريج أحاديث الشرح الكبير للرافعي)

2. อิมามอิสมาอิล บิน อุมร์ บินกะษีร (เสียชีวิตปี ฮ.ศ.774) ได้ตัดรียงฮะดีษในหนังสือ (تحفة الطالب بمعرفة أحاديث مختصر ابن الح-احب) ตุฮฟะฮ์ อัลฏอูลิบ บิ มะอริฟะฮ์ อะฮาดิษ อัลมุกตะศ็อร อิบน์ อัลฮาญิบ

3. อิหม่ามมุฮยิดดีน อับดุลกอดีร์ เป็น มุฮัมมัด อัลกุเราะซี (เสียชีวิตปี ฮ.ศ. 775) ได้ตัดคริสต์ญาณและได้ตั้งชื่อหนังสือว่า (العناية بتخريج أحاديث الهداية) อัลอินายะฮ์ บิ ตัคริจญ์ อะฮาดิษ อัลฮิตายะฮ์

ในยุคท้ายศตวรรษที่ 8 แห่งฮิจญ์เราะฮ์ศักราช ผู้วิจัยพบว่ามุลละมาอ์ ฮะดีษที่ได้ทำการตัดคริสต์ญาณฮะดีษ เช่นกัน ตัวอย่างเช่น อิหม่ามบัรุดดีน อิบน์ บะฮาดิร อัซซุรกะซี (เสียชีวิตปี ฮ.ศ. 794) ได้ตัดคริสต์ญาณฮะดีษและได้ตั้งชื่อหนังสือของท่านว่า (الذهب الإبريز في تخريج أحاديث فتح العزيز) อัลอะฮ์บ อัลอิบรีซ ฟิ ตัคริจญ์อะฮาดิษ ฟัตฮ อัลอะซีซและอีกเล่มหนึ่งชื่อว่า (المعتبر في تخريج أحاديث المختصر والمنهاج) อัลมุตะบัวร์ ฟิ ตัคริจญ์อะฮาดิษ อัลมินฮาจญ์ วะ อัลมุคตะศ็อร

ในช่วง ศตวรรษที่ 9 แห่งฮิจญ์เราะฮ์ ศักราช พบว่ามีมุลละมาอ์ฮะดีษ หลายท่านได้ดำเนินการตัดคริสต์ญาณฮะดีษในยุคนั้น ตัวอย่างเช่น

1. อิหม่ามค็อดรุดดีน มุฮัมมัด เบ็น อิบรอฮีม อัซซุลละมี ย อัลมุนาวี (เสียชีวิตปี ฮ.ศ.803) ได้ตัดคริสต์ญาณฮะดีษในหนังสือ (المصايح للبغوي) อัลมะศอบีฮ์ ของอิหม่ามอัลบะฆอวี และท่านได้ตั้งชื่อหนังสือของท่านว่า (كشف المناهج والتنقيح في تخريج أحاديث المصايح) กัฟฟ อัลมะนาฮัจญ์ วะอัตตะนากีฮ์ ฟิ ตัคริจญ์ อะฮาดิษ อัลมะศอะบีฮ์

2. อิหม่ามสีรอญุดดีน อุมร์ เบ็น อะลี ย เบ็น มุลักกิน (เสียชีวิตปี ฮ.ศ.804) ได้ตัดคริสต์ญาณฮะดีษในหนังสือ (الشرح الكبير للرافعي) อัชชัรฮ์ อัลกะบิร ของอิหม่ามอรรอฟีฮ์ ท่านตั้งชื่อหนังสือของท่านว่า (بدر المنير في التخريج الأحاديث والآثار الواقعة في الشرح الكبير) บัดร์ อัลมุนีร์ ฟิ ตัคริจญ์ อัลอะฮาดิษ วะ อัลอาษาร อัลวากีอะฮ์ ฟิ อัชชัรฮ์ อัลกะบิร และอีกสามเล่มคือ

1) خلاصة البدر المنير (คูลาค็อส อัลบัดร์ อัลมุนีร์)

2) تحفة المحتاج إلى الأحاديث المهدب (ตุฮฟะฮ์ อัลมุฮตะญัจญ์ อิลลาอัลอะฮาดิษ อัลมุฮัซซับ)

3) تذكرة الأخبار بما في الوسيط من الأخبار (ตัจกีเราะฮ์ อัลอัคยาร บิมา ฟิ อัลวะสฎู มิน อัลอัคบาร)

3. อิหม่ามซัยนุดดีน อับดุลเราะฮีม เบ็น ฮุสัยน อัลอิรอกี (เสียชีวิตปี ฮ.ศ.806) ได้ตัดคริสต์ญาณฮะดีษในหนังสือ (أحياء علوم الدين للغزالي) อัยฮาย์ อุลูม อัลดีน ของอิหม่ามอัลฆะฆะลาลี ได้ตั้งชื่อหนังสือของท่านว่า (المغني عن حمل الأسفار في الأسفار في تخريج ما في الإحياء من الأخبار) อัลมุฆนี อัน ฮัมล อัลอัศฟาร ฟิ อัลอัศฟาร ฟิ ตัคริจญ์ มา ฟิ อัลอัยฮาย์ มิน อัลอัคบาร

3. อิมามอัลฮาฟิศ นูร อัลดีน อะลีย์ เป็น อะบี บักร อัลฮัยษะมีย (เสียชีวิตปี ฮ.ศ. 807) ได้รวบรวมอะดิษพร้อมกับตัจรีญ์อะดิษ ท่านตั้งชื่อหนังสือของท่านว่า มัจญ์มะอ อัชชะวาอิด วะมันบะอ อัลพะวาอิด (مجمع الزوائد ومنبع الفوائد)

4. อิมามอิซฮุดดีน มุฮัมมัด เป็น อับดุลอะซีซ เป็น ญะมอะฮ์ (เสียชีวิตปี ฮ.ศ. 819) ได้แต่งหนังสือ ตัจรีญ์ อะฮาดีษ อัชชะรออัลกะบิร (تخريج أحاديث الشرح الكبير)

ในช่วงปลายศตวรรษที่ 9 แห่งฮิจญ์เราะฮ์ ศักราช นั้นพบว่ามีอุละมาอ์อะดิษได้ดำเนินการตัจรีญ์อะดิษ ตัวอย่างเช่น

1. อิมามอะฮมัด เป็น อะลีย์ เป็นอะญัวร์ อัลอัสเกาะลานีย (เสียชีวิตปี ฮ.ศ.852) ได้ตัจรีญ์อะดิษต่อไปนี้

1) ตัจรีญ์อะดิษในหนังสือ (شرح الوجيز الكبير للرافعي) ชัยฮ อัลวะญีซ อัลกะบิร ของอิมามอัรรอฟีอีย ท่านตั้งชื่อหนังสือของท่านว่า تلخيص الحبير في تخريج الأحاديث (تلكم الحبير في تخريج الأحاديث) ตัจรีญ์ อัลอะฮาดีษ อัลกะบิร

2) ตัจรีญ์อะดิษในหนังสือ (الهداية للمـرغـنـاني) อัลฮิตายะฮ์ของอิมาม อัลมิรฆินานีย ท่านตั้งชื่อหนังสือของท่านว่า (الدراية في تخريج أحاديث الهداية) อัลดิรอเยฮ์ ฟิ ตัจรีญ์ อะฮาดีษ อัลฮิตายะฮ์

3) หนังสือ (الكافي الشاف في تخريج أحاديث الكشاف) อัลกาฟี อัชชาฟ ตัจรีญ์ อะฮาดีษ อัลกะษะฟ

4) หนังสือ (نتائج الألفكار بتخريج أحاديث الأذكار للنووي) นะตาอิจญ์ อัลอัฟกะร บัตขะริญ อัฮาดีษ อัลอัซกะร ของอิมามนะวาอีย อัลอัฟการ บิ ตัจรีญ์ อะฮาดีษ อัลอัซการของอิมามนะวาอีย

5) หนังสือ (تخريج أحاديث المختصر الكبير لابن الحاجب) ตัจรีญ์ อะฮาดีษ อัลมุคตะศ็อร อัลกะบิร ของ อิบน์ อัลฮาญิบ

2. ชัยนุดดีน กุอสิม เป็น กอฎลุบุฆอ อัลญุมาลีย (เสียชีวิตปี ฮ.ศ.879) ได้แต่งหนังสือตัจรีญ์อะดิษหลายเล่มด้วยกันเช่น

1) หนังสือ (الاختيار لتعليق المختار) อัลอิคติยาร ลิตะอิลีล อัลมุคตาร

2) หนังสือ (تخريج أحاديث تفسير أبي الليث السمرقندي) ตัจรีญ์ อะฮาดีษ ตัฟสีร อะบี อัลลัยษ อัลสมะรรักอนดี

3) หนังสือ (تحفة الأحياء بما فات من تخريج الأحياء) ตูฮะฟะฮ์อัลอะฮยาอ์ บิมา ฟาตะ มิน ตัจรีญ์ อัลอิฮยาอ์

4) หนังสือ (تخریج أحاديث الأعوارف المعارف للسهودي) ตั้ครีจญ์ อะฮาดิซ อัลอะวาริฟ อัลมะฮารีฟ ของอิมาม อัศสะฮาว์ดี

5) หนังสือ (تخریج أحاديث كنز الوصول إلى معرفة الأصول للبزودي) ตั้ครีจญ์ อะฮาดิซ กันซุ อัลอุศูล อีลา มะฮริฟะฮ์ อัลอุศูล ของอิมามบัชตะวี

ในยุคศตวรรษที่ 9 นี้เห็นได้ชัดเจนว่าอุละมาอะฮ์จะมุ่งในการศึกษาแหล่ง ที่มาของอะฮาดิซที่มีความ หลากหลาย ศึกษาเกี่ยวกับ สถานภาพของสายรายงาน อะฮาดิซ โดยการศึกษาเกี่ยวกับสถานะของผู้รายงานอะฮาดิซ การรายงานอะฮาดิซที่มาจากสายรายงานอื่น (เรียกว่า ชะวาฮิด) และระบุสถานภาพของอะฮาดิซ เป็นต้น

ในช่วงปลายศตวรรษที่ 10 แห่งอิญญ์เราะฮ์ศักราชผู้วิจัยพบว่าในศตวรรษนี้อุละมาอะฮ์ได้ดำเนินการตั้ครีจญ์เหมือน กับในศตวรรษที่ผ่านมา แต่มีอุละมาอะฮ์สองท่านเท่านั้นที่ได้ดำเนินการตั้ครีจญ์อะฮาดิซในศตวรรษนี้ คือ

1. อิมามมุฮัมมัด เป็น อับดุลเราะฮมาน อัศสะคอวี (เสียชีวิตปี ฮ.ศ. 902) ได้ตั้ครีจญ์อะฮาดิซสองเล่มด้วยกันคือ

1) หนังสือ (تخریج أحاديث العادلين لأبي نعيم) ตั้ครีจญ์ อะฮาดิซ อัลอาดิลีน ของอะบี นุอัยม

2) หนังสือ (تخریج الأربعين السلمية) ตั้ครีจญ์ อัลอ์บะฮ์อิน อัศสุละมียะฮ์

2. อิมามอับดุลเราะฮมาน เป็น อะบี บักร อัศสุญญีย์ (เสียชีวิตปี ฮ.ศ.911) ได้แต่งหนังสือตั้ครีจญ์อะฮาดิซหลายเล่มด้วยกันคือ

1) หนังสือ (العناية في تخریج الكفایة) อัลอินายะฮ์ ฟิ ตั้ครีจญ์ อัลกิฟายะฮ์

2) หนังสือ (تخریج أحاديث شرح السعد) ตั้ครีจญ์ อะฮาดิซ ชัรฮ อัศสะอัด

3) หนังสือ (تخریج أحاديث شرح العقائد النسفية) ตั้ครีจญ์ อะฮาดิซ ชัรฮ อัลอะกออิด อันนุสะฟียะฮ์

4) หนังสือ (تخریج أحاديث شرح المواقف) ตั้ครีจญ์ อะฮาดิซ ชัรฮ อัลมะวากีฟ

5) หนังสือ (تخریج أحاديث الموطأ) ตั้ครีจญ์ อะฮาดิซ อัลมุวัฏฏะ

6) หนังสือ (العناية في تخریج أحاديث الهداية) อัลอินายะฮ์ ฟิ ตั้ครีจญ์ อะฮาดิซ อัลฮิดายะฮ์

7) หนังสือ (فلق الصباح في تخریج أحاديث الصحاح للجوهری) ฟะลัก อัศเศาะบาส ฟิ ตั้ครีจญ์ อะฮาดิซ อัศศิฮาฮ์ของ อัลญะฮะรี

8) หนังสือ (المنهاج - ل - الص - ف - في - تخريج - الش - ف - للقاضي - عي - اض) อัลมะนาฮิด
อัศเศาะฟา ฟิ ตัคริจญ์ อัซซัฟฟา ของ อัลกอฎฎิอียาฎ

9) หนังสือ (نشر العبير في تخريج أحاديث الشرح الكبير) นัซร อัลอะบิร ฟิ
ตัคริจญ์ อะฮาดิษ อัซซัรฮ อัลกะบิร

ในช่วงปลายศตวรรษที่ 11 แห่งฮิจญ์เราะฮ์ ศักราช พบว่าในศตวรรษนี้อุละมาอ์
อะดีษได้ทำการตัคริจญ์ อะดีษเหมือนในศตวรรษที่ผ่านมาแต่มีอุละมาอ์อะดีษสองท่านเท่านั้นที่ได้ ทำ
การตัคริจญ์อะดีษในศตวรรษนี้ คือ

1. อิมามอัब्ดุลเราะฮูฟ เบน ตาญลอร่าฟิอันอัลมุนาวิย (เสียชีวิตปี ฮ.ศ.1031) ได้
ตัคริจญ์อะดีษในหนังสือตัฟสิร อัลบัยฎอวิยท่านตั้งชื่อหนังสือ ของท่าน ว่า อัลฟัตฮ อัลสสะมาวี
บิ ตัคริจญ์อะฮาดิษ อัลกอฎฎิ อัลบัยฎอวิย (الفتح السماوي بتخريج أحاديث القاضي البيضاوي)

2. อิมามอัब्ดุลกอดีร อัลบักดาดี (เสียชีวิตปี ฮ.ศ.1093) ได้แต่งหนังสือตัคริจญ์
อะดีษสองเล่มด้วยกันคือ

1) หนังสือ (تخريج الأحاديث والآثار التي وردت في شرح الكفاية) ตัคริจญ์
อะฮาดิษ วะ อัลอาษาร อัลละติ วะเราะดัต ฟิ ชัรฮ อัลกิฟายะฮ์

2) หนังสือ (تخريج أحاديث الواقع في تحفة الوردية) ตัคริจญ์ อะฮาดิษ
อัลวาเกะฮ์ ฟิ ตุฮฟะฮ์ อัลวัรดิยะฮ์

ในช่วงปลายศตวรรษที่ 12 แห่งฮิจญ์เราะฮ์ ศักราช พบว่าในศตวรรษนี้อุละมาอ์
อะดีษก็ได้ดำเนินการตัคริจญ์เหมือนกับในศตวรรษที่ผ่านมา แต่มีอุละมาอ์อะดีษเพียงท่านเดียวเท่านั้น
ที่ได้ดำเนินการตัคริจญ์อะดีษในศตวรรษนี้ คือ ท่านอิมามซัมสูดดีน อะบู อับดุลลอฮ์ มุฮัมมัด เบน
อะสัน (อิบน์ อัมมาด) (เสียชีวิตปี ฮ.ศ.1175) ได้แต่งหนังสือทั้งหมด 2 เล่มด้วยกันคือ

1) (تحفة الراوي في تخريج أحاديث البيضاوي) ตุฮฟะฮ์อรรอวิย ฟิ ตัคริจญ์
อะฮาดิษ อัลบัยฎอวิย

2) (التنكيح والإفادة في تخريج أحاديث سفر السعادة) หนังสืออัตตันกีต
วะอัลอิฟาตะฮ์ ฟิ ตัคริจญ์ อะฮาดิษ สะฟัร อัลสสะอาดะฮ์

จากการศึกษาของผู้วิจัยสรุปได้ว่าการตัคริจญ์อะดีษในศตวรรษที่ 9 ถึงศตวรรษ 12
นั้นมีลักษณะที่คล้ายคลึงกันมากและการตัคริจญ์ อะดีษในลักษณะนี้ได้มีการดำเนินการจนถึงปัจจุบัน
นับว่าการตัคริจญ์ อะดีษมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการศึกษาบัพัญญูติอิสลาม นักวิชาการ นักศึกษา
และบุคคลทั่วไปต่างให้ความสำคัญในการอ้างอิงที่มาโดยเฉพาะกับอะดีษของ ท่านเราะฮ์ลุลลอฮ์ ﷺ
เนื่องจากหนังสือและตำราที่ถูกเขียนโดยอุละมาอ์มุสลิมหลายท่านที่ยังไม่ได้รับการ ตัคริจญ์อะดีษ
โดยเฉพาะหนังสือที่มีการอ้างอิงอะดีษของ ท่านเราะฮ์ลุลลอฮ์ ﷺ ไม่ว่าจะหนังสือ หลักการเชื่อมั่น

ศาสนบัญญัติ อรรถาธิบายอัลกุรอาน ประวัติศาสตร์ และอื่นๆ เป็นต้น เพื่อสนองต่อความต้องการของประชาชาติมุสลิมในเรื่องนี้ อุลมะฮาด์ที่มีความเชี่ยวชาญในด้านความรู้เกี่ยวกับหลักการพิสูจน์ฮะดีษร่วมสมัยหลายท่านที่มีการอุทิศร่างกายและปัญญาเพื่อการตัดรื้อฮะดีษ ซึ่งผู้วิจัยจะยกตัวอย่างต่อไปนี้

อุลมะฮาด์ฮะดีษที่อยู่ในศตวรรษที่ 14 แห่งฮิจญ์เราะฮ์ศักราชที่โดดเด่นและมีชื่อเสียงในการดำเนินการตัดรื้อฮะดีษคือ ชัยคฺ อัลฆุมารีย์ (Shaykh al-Ghumāriy)¹ ท่านเป็นอุลมะฮาด์ ที่เป็นชาวโมร็อกโก ท่านมีผลงาน เขียนหนังสือและตั้งชื่อหนังสือว่า อัลฮิตายะฮ์ (الهداية) ซึ่งเป็นหนังสือ ที่เกี่ยวกับการ ตัดรื้อฮะดีษที่มีอยู่ในหนังสือฟิกฮฺ บิตายะฮ์ อัลมุญญัตะฮิด วะ นิยายะฮ์ อัลมุญตะฮิด (بداية المجتهد ونهاية المقتصد) ของท่านอิมามอิบนุ รุซด์²

อุลมะฮาด์ฮะดีษที่อยู่ในศตวรรษที่ 15 แห่งฮิจญ์เราะฮ์ศักราชที่โดดเด่นและมีชื่อเสียงที่ได้มีการดำเนินการตัดรื้อฮะดีษคือ ชัยคฺฮัมมัด อัลอันศอริย์ (Shaykh Hammād al-'Anṣāriy)³ ท่านเป็น อุลมะฮาด์ที่มีความเชี่ยวชาญในด้านวิชาการ ฮะดีษที่โต้งดัง แห่งเมือง อัลมะดีนะฮ์ ประเทศซาอุดีอาระเบีย ท่านได้เขียนหนังสือที่เกี่ยวกับวิชาการอัลฮะดีษและการตัดรื้อฮะดีษหลายเล่มด้วยกัน เช่นหนังสือ สะบิล อรรุซด์ ฟิ ตักริฎญ์ อะฮาดิษบิตายะฮ์ อิบน์ รุซด์ (سبيل الرشاد في تخریج أحاديث ابن رزق) (سبيل الرشاد في تخریج أحاديث ابن رزق) เป็นหนังสือตัดรื้อฮะดีษที่ปรากฏในหนังสือฟิกฮฺ ที่ชื่อบิตายะฮ์ อัลมุญญัตะฮิด วะ นิยายะฮ์ อัลมุญตะฮิด (بداية المجتهد ونهاية المقتصد) ของอิบนุ รุซด์ นอกจากนี้ท่านได้ ดำเนินการตัดรื้อฮะดีษอื่นๆ อีกมากมาย ส่วนมากจะ ถูกตีพิมพ์ในหนังสือ ของท่านที่เป็น เล่มเล็กๆ ที่แต่งโดยท่านเอง

¹ ชื่อเต็มคือ อะฮมัด บิน มุฮัมมัด อัศศิดดีก อัลฆุมารีย์ อัลฮะสนะนี ท่านเกิดที่ประเทศ มัฆริบีย หรือ โมร็อกโกในปัจจุบัน เมื่อ ปี.ศ 1320 ท่านเป็นอุลมะฮาด์ที่มีความเชี่ยวชาญในด้านสาขาวิชาที่เกี่ยวกับฮะดีษ โดยเฉพาะวิชาที่เกี่ยวกับหลักการพิสูจน์ฮะดีษ ชีวิตของท่านเต็มไปด้วยภารกิจเผยแผ่ศาสนาอิสลาม และได้ต่อสู้กับนักล่าอาณานิคมสมัยนั้น เช่นประเทศฝรั่งเศสและประเทศสเปน ท่านเคยถูกกักขังในเรือนจำถึงสองครั้ง และเคยถูกเนรเทศออกนอกประเทศ และถูกยึดทรัพย์ของท่าน ท่านเสียชีวิตในปี .ศ 1380 ที่กรุงโคโร ประเทศอียิปต์ <http://www.muslimphilosophy.com> สืบค้นเมื่อ 5/12/2559

² ชื่อเต็มคือ มุฮัมมัด บิน อะฮมัด บิน มุฮัมมัด บิน อะฮมัด บิน รุซด์ อะบุลวะลิต เกิดเมื่อ ปี.ศ 520 และเสียชีวิตในปี.ศ 595 เป็นชาวเมืองกรูญุบะฮ์ (คอโดบาร์อยู่ในประเทศสเปน ปัจจุบัน) ท่านมีความเชี่ยวชาญในด้านกฎหมายอิสลาม และวิชาการฟิกฮฺในมัซฮับฮันบะลีย์ และท่านเป็นผู้พิพากษาที่เมืองนั้นด้วย ท่านได้ศึกษาวิชาการแพทย์ วิชาฟิกฮฺ วิชาตรรกะวิทยา ซึ่งท่านมีผลงานในการแต่งหนังสือเป็นจำนวนมากที่โดดเด่นที่สุดคือบิตายะฮ์อัลมุญญัตะฮิด <http://www.muslimphilosophy.com> สืบค้นเมื่อ 5/11/2559

³ ชื่อเต็มคือ ฮัมมัด บิน มุฮัมมัด อัลอันศอริย์ ท่านสืบเชื้อสายจากเศาะฮาบะฮ์ที่ชื่อส อัด บิน สะอิด บิน อุบาตะฮ์ อัลคอซเราะฮ์ญี ชาวอันศอรท่านเกิดที่เมือง ตาด มักกะฮ์ ประเทศมาลี แอฟริกา ตะวันตก ปี.ศ 1343 ท่านได้เริ่มศึกษาศาสนาจาก อุลมะฮาด์ในประเทศของท่านเอง ต่อมาท่านเข้ามาศึกษาที่มักกะฮ์และอัลมะดีนะฮ์เมื่อสำเร็จแล้ว ท่านได้เป็นอาจารย์สอนในโรงเรียนที่มักกะฮ์แห่งหนึ่งต่อมาเป็นอาจารย์ที่กรุงริยา ฎและสุดท้ายท่านเข้าเป็นอาจารย์สอนที่มหาวิทยาลัยอิสลามแห่ง อัลมะดีนะฮ์จน ถึงเกษียณอายุราชการแล้วท่านเสียชีวิตในปี.ศ1418 <http://www.sahab.net> สืบค้นเมื่อ 5/11/2559

อุละมาอ์อีกท่านหนึ่งที่มีความจริงจัง พยายาม อุสาหะทุมเททั้งร่างกายและแรงใจใน การดำเนินการตัดครีญ์ฮะดีษ คือ ซัยคฺมุฮัมมัด นาซีรุดดีน อัลอัลบานีย์¹ (Shaykh Muḥammad Nāsir al-Dīn al-'Albāniy) ท่านเป็นอุละมาอ์ที่มีความเชี่ยวชาญในด้านวิชาฮะดีษในปัจจุบัณ ซึ่งเป็นผู้หนึ่งที่ทุ่มเทชีวิตกับการตรวจสอบความถูกต้องของฮะดีษ เพื่อฟื้นฟูสุนนะฮ์ ท่านเราะฮ์ลุลลอฮ์ ﷺ ท่านได้เขียนหนังสือเกี่ยวกับตัดครีญ์ฮะดีษนั้นมากมาย อาทิเช่น

- 1) หนังสือ (إرواء الغليل في تخريج منار السبيل) อิรวาอ์ อัลฆะละลีล ฟิ ตักรีญ์ มะนาร์อัซสะบิล
- 2) หนังสือ (تخريج أحاديث المشكاة المصـابيح) ตักรีญ์ อะฮาดิษอัลมิฆาต อัลมะศอะบิฮ
- 3) หนังสือ (ظلال الجنة في تخريج السنة) ซิลาลอัลญันนะฮ์ ฟิ ตักรีญ์ อัสนุนนะฮ์
- 4) หนังสือ (غاية المرام في تخريج أحاديث الحلال والحرام) ฆอเยฮ์ อัลมะรอม ฟิ ตักรีญ์ อะฮาดิษอัลฮะลาล วัลฮะรอม
- 5) หนังสือ (تخريج أحاديث إصـاح المسـاجـد من البدع والعـوائد) ตักรีญ์ อะฮาดิษ อิศลาฮอัลมะสาอูดี มิน อัลบิตอ วัล อะวาอิด
- 6) หนังสือ (تخريج أحاديث الإحتجاج بالقدر) ตักรีญ์ อะฮาดิษ อัลอิฮติญาญ บิอัลเกาะดร์
- 7) หนังสือ (تخريج أحاديث فقه السير) ตักรีญ์ อะฮาดิษ ฟิ กุฮ อัลซีเราะฮ์
- 8) หนังสือ (تخريج أحاديث فضائل الشام والدمشق) ตักรีญ์ อะฮาดิษ ฟะฎอิล อัชชาม วะ อัตติมชุก
- 9) หนังสือ (تخريج أحاديث مشكلة الفقر) ตักรีญ์ อะฮาดิษ มุชกิละฮ์ อัลฟักร
- 10) หนังสือ (تخريج أحاديث الإمام لشيخ الإسلام ابن تيمية) ตักรีญ์ อะฮาดิษ อัลอิมาม ลิซัยคฺ อัลอิสลาม อิบน์ ตัยมียะฮ์
- 11) หนังสือ (أداء ما وجب من بيان وضع الوضاعين في رجب) อะด้า มา วะญิบ มิน บะยาน วักฎอ อัลวักฎอออิน ฟิ ระะญับ

¹ ชื่อเต็มคือ มุฮัมมัดนาซีรุดดีน เบน อัลฮัจญ์ญูฮ อัลอัลบานีย์ ท่านเกิดเมื่อปี ค.ศ 1333 ตรงกับ ค.ศ 1914 ที่เมืองอักษุตาฮ ประเทศ อัลบาเนีย ต่อมาครอบครัวท่านได้อพยพมายังประเทศซีเรีย ท่านได้มีศึกษาความรู้หลายแขนงวิชาที่ท่านชื่นชอบ ที่สุดคือฮะดีษ ดังนั้น ท่านได้แต่งหนังสือที่เกี่ยวกับการตัดครีญ์ฮะดีษ มากมายท่านเคยถูกกักขังในเรือนจำถึงสองครั้ง เนื่องจากทางรัฐบาลสังคมนิยมซีเรียมีความระแวงต่อ อุละมาอ์ มุสลิมท่านเคยเดินทางมาสอนหนังสือที่มหาวิทยาลัยอิสลามเมืองมะดีนะฮ์ ประเทศซาอุดีอาระเบียเป็นระยะเวลาหนึ่งต่อมาในบั้นปลายชีวิตท่านได้อพยพมาอยู่ที่ประเทศจอร์แดนท่านเสียชีวิตที่จอร์แดนเมื่อวันที่ 22 เดือน กุมภาพันธ์ ค.ศ 1420 ตรงกับวันที่ 2 ตุลาคม 1999

ปัจจุบันมีอุละมาฮ์ชาวอียิปต์ที่มีผลงานทางวิชาการเกี่ยวกับตัจรียะฮ์อะดีษที่โด่งดังคือ ซัยคอะบู อิศฮาก อัลฮุวัยนีย์ (Abū Ishāq al-Huwainiy)¹ หนังสือของท่านมีดังต่อไปนี้

- 1) หนังสือ (تخریج تفسیر بن كثير) ตัจรียะฮ์ ตัจฟะฮ์ เป็น กะษีรเป็นหนังสือที่ตัจรียะฮ์อะดีษที่ปรากฏใน
- 2) หนังสือ (بذل الإحسان بتخریج سنن النسائي أبي عبد الرحمن) ตัจฟะฮ์ของอิบนุ กะษีร หนังสือ บั ษล อัลอิ ฮसान บิ ตัจรียะฮ์ สุนัน อันนะสาอีย์ อิบน์ อับดุลเราะฮมาน เป็นหนังสือที่ ตัจรียะฮ์อะดีษที่ปรากฏในหนังสืออะดีษสุนันนะสาอีย์
- 3) หนังสือ (سد الحاجة إلى تخریج سنن ماجه) สัด อัล ฮาญะฮ์ อิลลา ตัจรียะฮ์ สุนัน เบ็น มา ญะฮ์ เป็นหนังสือที่ตัจรียะฮ์อะดีษที่ปรากฏในหนังสืออะดีษสุนันอิบนุ มาญะฮ์

นอกจากนี้แล้วยังมีหนังสือตัจรียะฮ์อื่นๆอีกหลายเล่มที่นักวิชาการและนักศึกษามุสลิมได้ทำการตัจรียะฮ์เพื่อชี้แจงความถูกต้องแก่สังคมมุสลิม

2.4 ความสำคัญของการตัจรียะฮ์อะดีษ

การตัจรียะฮ์อะดีษมีความสำคัญมากในแวดวงวิชาการอิสลามโดยเฉพาะในโลกปัจจุบันซึ่งเป็นยุคแห่งการอุปโลกน์ปลอมแปลง อะดีษขึ้นมา และในปัจจุบันจะมีกลุ่มที่ไม่หวังดีต่อการเผยแพร่ศาสนาอิสลามจึงมีบางกลุ่มได้เผยแพร่อะดีษที่ อุปโลกน์ขึ้นมามากมายอย่างกระจุกกระจายอยู่ทั่วในหนังสือและตำราที่มุสลิมใช้ในการศึกษาตามสถาบันการศึกษาและมัสยิดต่างๆทั่วโลก เพราะเหตุนี้การศึกษาเกี่ยวกับสายรายงาน อะดีษมีความจำเป็นอย่างยิ่งเพื่อ ที่จะปกป้อง รักษาอะดีษจากการอุปโลกน์สำนวนตัวบทของอะดีษ การแทรกสำนวนในตัวบท อะดีษหรือสายรายงาน การสับเปลี่ยนคำวรรคและประโยคจากหน้าเป็นหลังหรือสลับกัน ในตัวบทและสายรายงานอะดีษ สิ่งเหล่านี้มักจะมาจากผู้รายงานที่มีความบกพร่องด้านคุณธรรม เช่น การโกหก ถูกกล่าวหาเป็นคนโกหก มุนกัร มัตุรุก สับสนมาก หรือมาจากผู้ที่ไม่หวังดีต่ออะดีษของท่านเราะฮ์ลุลลอฮ์ ﷺ และศาสนาอิสลาม เช่น นักบูรพาคติ พวกมุลฮิดที่ต้องการบิดเบือนศาสนา และพวกมุชริก เป็นต้น

¹ ชื่อเต็มคือ ฮญาซีย์ เบ็น มุฮัมมัด เบ็น ชะรีฟ ท่านเกิดเมื่อ ปี ฮ.ศ. 1375 ณ ประเทศอียิปต์ท่านเริ่มศึกษาวิชาอะดีษ เมื่ออายุ 11 ขวบ และได้ศึกษาจากชัยคุมฮัมมัดนะญิบ อัลมุญีฮิดในเรื่อง กฎหมายอิสลามตาม มัชฮับฮาฟิฮีย์ ท่านได้ศึกษาจากชัยค้ออัลบานีย์ผ่านหนังสือและงานเขียน จนชัยค้ออัลบานีย์ชื่นชมในตัวท่านอย่างมาก ท่านได้มีผลงานด้านการเขียนหนังสือมากมายโดยเฉพาะหนังสือที่เกี่ยวกับอะดีษ <http://alheweny.com> สืบค้นเมื่อ 5/1/2560

ท่านอับดุลลอฮ์ เป็น อัลมุบาร็อก กล่าวว่า “สายรายงานเป็นส่วนหนึ่งของศาสนา ถ้าไม่มีสายรายงานแล้วใครๆ ก็สามารถที่จะพูดได้ในสิ่งที่เขาต้องการพูด” (al-Rāzīy, 1952 : 2/16)

ท่านอะลี๋ เป็น อัลมะดีนีย์ กล่าวว่า “เมื่อใดที่ไม่มีการรวบรวมสายสืบของอะดีษ ก็ไม่สามารถ ที่จะดำเนินการ พิสูจน์ความบกพร่องของอะดีษได้อย่างแน่นอน”(Ibn al-Ṣalāh, 1405 : 91. al-Sakhāwiy, n.d. : 1/371)

ความสำคัญอีกประการหนึ่งของตัจรีญ์คือสามารถเพิ่มคุณค่าทางวิชาการต่อตำรา และหนังสือศาสนาทุกสาขาวิชาที่อ้างอิงอะดีษเป็นหลักฐาน และที่ไม่ได้อ้างอิงอะดีษจากหนังสือ เศาะฮิฮ์อัลบะรูรีย์และเศาะฮิฮ์มุสลิม เพราะการอ้างอิงอะดีษที่ไม่ได้อยู่ในหนังสือทั้งสองเล่มนั้น จำเป็นที่จะต้องมีการตัจรีญ์อะดีษ เนื่องจากอะดีษที่ ถูกอ้างอิงนั้น ยังไม่รู้ถึงสถานภาพของอะดีษว่า สามารถนำไปใช้เป็นหลักฐานหรือไม่ มีฐานะเป็นอะดีษของท่าน เราะฮ์ลุลลอฮ์ ﷺ จริงหรือไม่ เพราะ หนังสือทางศาสนาทุกสาขาวิชาส่วนมาก จะมีการอ้างอิงอะดีษ ที่ปราศจากการตัจรีญ์ มาก่อน โดยเฉพาะอย่างยิ่งหนังสือที่เขียนในภาษามาลายูที่เป็นอักษรยาวี เมื่อระดับของแต่ละอะดีษถูก เปิดเผยก็จะเห็นน้ำหนักและคุณค่าทางวิชาการของหนังสือเพิ่มขึ้นกว่าเดิม เป็นการสร้างความ น่าเชื่อถือในการนำไปใช้ อะดีษมาเป็นหลักฐานเพื่อจะได้ ปฏิบัติตามสุนนะฮ์ของท่านเราะฮ์ลุลลอฮ์ ﷺ ที่สำคัญคือการยอมรับเป็นแหล่งข้อมูลที่สำคัญในการศึกษาค้นคว้า ศึกษาวิจัยตลอดจนการประพันธ์ ตำรา หนังสือ คู่มือ หรือ เอกสารคำสอน เป็นต้น

อิบนุ ตะกีย์อัลอีด กล่าวว่า “เมื่อมีการรวบรวมสายสืบของอะดีษโดย มีหลายๆ สาย รายงานสนับสนุนซึ่งกันและกัน และพยายามที่จะประสานระหว่างสายสืบทั้งหมด จึงสามารถแสดงถึง เจตณารมณ์ของอะดีษได้”(al-Khatīb al-Baghdādiy, n.d. : 2/280 Ibn al-Ṣalāh, 1405 : 374)

2.5 ประโยชน์ของการตัจรีญ์อะดีษ

การตัจรีญ์มีประโยชน์หลายด้านต่อวงการวิชาการ ทั้งต่อผู้ตัจรีญ์เอง และต่อสังคม มุสลิม เนื่องจากการตัจรีญ์จะให้ประโยชน์เสมอคงปรากฏจากการปฏิบัติของบรรดาอุละมาอ์ ผู้เชี่ยวชาญด้านอะดีษ อุลุมอัลอะดีษ และการตัจรีญ์อะดีษ และมีประโยชน์สำหรับผู้ที่ต้องการศึกษา เกี่ยวกับอิสลามโดยเฉพาะศึกษาอะดีษของท่านเราะฮ์ลุลลอฮ์ ﷺ

การตัจรีญ์เป็นศาสตร์แขนงหนึ่งที่มีความสำคัญเป็นอย่างมากเพราะด้วยการตัจรีญ์ จะทำให้ผู้ศึกษารู้ถึงตัวบทที่ถูกต้องของอะดีษนะบี ﷺ เนื่องจากอะดีษที่ถูกรายงาน นั้นมีจำนวนมาก และไม่มีอุละมาอ์ท่านใดที่รับประกันว่าอะดีษทุกบทเป็นอะดีษเศาะฮิฮ์ เสมอไป มีอะดีษบางบทเป็น อะดีษฎะอ์ฟ บางอะดีษเป็นอะดีษเมาฎูอ์ ซึ่งไม่สามารถนำมาเป็นหลักฐานเพื่อยึดถือหรือปฏิบัติได้

ฉะนั้นผู้ที่ศึกษาความรู้เกี่ยวกับอิสลามอย่างลึกซึ้งนั้นจำเป็นต้องจำเป็นอย่างยิ่งที่เขาจะต้องรู้ถึงวิธีการตัดครีจญ์เพื่อจะได้แยกแยะระหว่างอะดีซที่ถูกต้องกับอะดีซที่เฎาะอ็ีฟ หรือเฎาะอ็ูอ เพื่อจะได้ไม่นำอะดีซที่ถูกปลอมแปลงขึ้นมาอ้างอิงโดยรู้เท่าไม่ถึงการณ์ซึ่งจะส่งผลเสียในหลายด้านตามมาภายหลัง

ผู้วิจัยสามารถสรุปส่วนหนึ่งของประโยชน์ที่ได้รับจากการตัดครีจญ์อะดีซดังต่อไปนี้

1. ได้ทราบถึงแหล่งที่มาของตัวบทอะดีซว่ามีอะดีซที่ท่านใดบ้างได้ทำการบันทึกในตำราของตน ด้วยสายสืบอย่างไร ทั้งนี้เพื่อสามารถประเมินเบื้องต้นถึงสถานภาพของอะดีซได้
2. ได้ทราบถึงสถานะหรือระดับของอะดีซพร้อมกับแยกแยะระหว่างอะดีซที่อนุญาตนำไปใช้เป็นหลักฐานกับอะดีซที่ไม่อนุญาตนำไปใช้เป็นหลักฐาน
3. ได้ทราบถึงแหล่งที่มาของตัวบทอะดีซจากแหล่งปฐมภูมิ เช่น หนังสืออัลญะวามือ หนังสืออัศเศาะฮฮาฮ หนังสืออัซซุนัน เป็นต้น
4. ได้ทราบถึงลักษณะของสายรายงาน กระบวนการรายงาน และ สภาพของผู้รายงานแต่ละท่านในแต่ละสายรายงานทั้งทางด้านคุณธรรมและความบกพร่อง
5. ได้ทราบถึงส่วนที่มีการเพิ่มเติมหรือตัดทอนในตัวบทอะดีซ
6. ได้ทราบถึงความหมายที่แท้จริงและจุดมุ่งหมายของอะดีซ
7. ได้ทราบถึงมุตาบิอาตและชะวาอิดของอะดีซเพื่อสามารถประเมินสถานภาพของอะดีซพร้อมกับระบุระดับของอะดีซได้อย่างถูกต้องตามหลักความรู้พื้นฐานของอะดีซ
8. ได้ทราบถึงความแตกต่างในกระบวนการรายงานและข้อผิดพลาดของผู้ที่รายงานอะดีซ
9. สามารถแก้ไขตัวบทอะดีซจากการบิดเบือนหรือเกิดการผิดพลาดในการเขียนหรือบันทึกอะดีซ จนกว่าจะรับรู้ถึงตัวบทเดิมที่ถูกต้อง
10. สามารถวิเคราะห์และตัดสินอะดีซอย่างเหมาะสมตามหลักวิชาการที่ถูกต้อง มีความซื่อสัตย์ และรับผิดชอบ
11. การตัดครีจญ์จะช่วยสร้างนิสัยและทักษะแก่ผู้ทำการตัดครีจญ์ให้มีความชำนาญในการตรวจสอบและแก้ไขสิ่งที่ผิดพลาด
12. ได้ทราบถึงแนวทางปฏิบัติตามอะดีซของท่านเราะสูลุลลอฮ์ ﷺ ในฐานะเป็นแหล่งคำสอนของอิสลาม
13. ได้ความรู้ใหม่ในด้านอะดีซ ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับอะดีซ ทั้งความรู้หลักการริวายะฮ์และหลักการดิรอยะฮ์อะดีซ

การรู้ในสิ่งข้างต้นถือเป็นการรู้ที่จำเป็นอย่างยิ่งในอิสลามการตัดครีจญ์เป็นกระบวนการเดียวที่สามารถนำไปสู่ความรู้ดังกล่าว ดังนั้นการตัดครีจญ์จึงมีความจำเป็นต่อการเรียนรู้

และการเข้าใจในหลักการของอิสลาม โดยเฉพาะในส่วนที่เกี่ยวข้องกับสุนนะฮ์ของท่านนะบี ﷺ ยิ่งในสมัยปัจจุบันที่มีการนำเสนอสุนนะฮ์หรือฮะดีษของท่านนะบี ﷺ ตามสื่อต่างๆ ในรูปแบบที่ไม่เป็นวิชาการ ยิ่งทำให้การตัดครีจญ์ฮะดีษมีความจำเป็นมากยิ่งขึ้น การตัดครีจญ์ฮะดีษจึงเปรียบเสมือนเครื่องมือในการตรวจสอบความถูกต้องแม่นยำของตัวบทฮะดีษและสถานภาพของฮะดีษโดยรวม อัลเคาะฎิบ อัลบัฆดาดียก กล่าวว่า “ผู้ใดก็ตามที่ประสงค์จะได้ประโยชน์ ก็จงหันหลังเรื้องนัสคและจงรับไว้ซึ่งปากกาตัดครีจญ์” (al-Khatīb al-Baghdādiy, n.d. : 2/282)

2.6 ความจำเป็นของการตัดครีจญ์ฮะดีษ

การตัดครีจญ์ฮะดีษมีความจำเป็นใน 3 ด้านคือ 1) ด้านความรู้หรือทฤษฎีในทุกสาขาวิชาการอิสลาม 2) ด้านการบัญญัติฮุกุม 3) ด้านการปฏิบัติ ทั้งนี้เห็นได้อย่างชัดเจนจากการยอมรับของบรรดาอุละมาฮ์ฮะดีษและอุละมาฮ์ในสาขาวิชาอื่นต่างก็สนับสนุนให้มีการตัดครีจญ์ฮะดีษทุกครั้งเมื่อมีการอ้างอิงฮะดีษเป็นหลักฐาน

ปัจจุบันตัดครีจญ์ฮะดีษถูกนำไปใช้ประกอบการอธิบายและการยืนยันฮะดีษเป็นหลักประกันต่อผลงานทางวิชาการอิสลามในทุกสาขาวิชา เช่น การตัดครีจญ์ฮะดีษในหนังสืออะกีดะฮ์ หนังสือตัฟซีร์ หนังสือฟิกฮ์ หนังสือตารีคและประวัติศาสตร์อิสลาม หนังสืออัลลาฮ์และหนังสืออื่นๆ อีกมากมาย ทั้งหนังสือที่เขียนเป็นภาษาอาหรับ ภาษามลายูและภาษาไทย โดยอุละมาฮ์ฮะดีษ นักวิชาการที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญด้านฮะดีษและอุลุมอัลฮะดีษ นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา ตลอดจนผู้ที่สนใจแสวงหาวิชาความรู้ด้านอัสสุนนะฮ์ และปฏิบัติตามอัสสุนนะฮ์ ดังนั้น การตัดครีจญ์ ไม่ใช่เป็นแขนงวิชาเล็กๆ ด้านฮะดีษแต่เป็นวิชาชั้นสูงของอิสลามศึกษา (อับดุลละาะ การ์รินา , 2557: 15)

2.7 เงื่อนไขของนักตัดครีจญ์

ผลจากการพิจารณาอุละมาฮ์ที่เชี่ยวชาญด้านตัดครีจญ์ จะเป็นการดำเนินการตัดครีจญ์ คุณลักษณะของอุละมาฮ์ และผลของการตัดครีจญ์ สามารถสรุปเงื่อนไขของนักตัดครีจญ์มีดังนี้

1. มีความรู้และความเข้าใจภาษาอาหรับเป็นอย่างดี ประกอบด้วยหลักไวยากรณ์ ภาษาอาหรับ นะฮวฺและศ็อรฟ
2. มีความรู้ความเข้าใจวิชาอุลุม อัลฮะดีษเป็นอย่างดีทั้งอัลมู อัลฮะดีษ ริวายะฮ์ และอัลมู อัลฮะดีษ ดิรอยะฮ์ และลักษณะของผู้รายงาน ทั้งด้านคุณธรรม ความจำ และความบกพร่อง

3. มีความรู้และความเข้าใจวิชาตฺครีจญฺฮะดีษประกอบด้วยหลักการตฺครีจญฺ แนวทางตฺครีจญฺ และวิธีการตฺครีจญฺฮะดีษ
4. มีความรู้ความเข้าใจในเรื่องอิสนาตและมะตันฮะดีษ อัลญุรฮฺและอัตตะฮะดีล และส่วนประกอบต่างๆ ที่เกี่ยวกับอัลญุรฮฺวัตตะฮะดีล
5. มีความรู้และความเข้าใจเรื่องออดิบบาร มุตาบิอาตและชะวาฮิดฮะดีษ และวิธีการตัดสิน สถานภาพฮะดีษ
6. มีหนังสืออ้างอิงที่เป็นแหล่งปฐมภูมิของฮะดีษและหนังสือที่เกี่ยวกับอุลุมอัลฮะดีษ ริฎาลอัลฮะดีษ รุฎาตอัลฮะดีษที่สามารถเอื้อต่อการตฺครีจญฺ
7. มีความซื่อสัตย์และมีความรับผิดชอบต่อนหน้าที่การตฺครีจญฺ มีในเป็นกลาง ไม่ตะอ์ศุบในตัวของบุคคล หรือมัซฮับ (อับดุลเลาะ การีน่า, 2557: 16)

2.8 ปัญหาในการตฺครีจญฺ

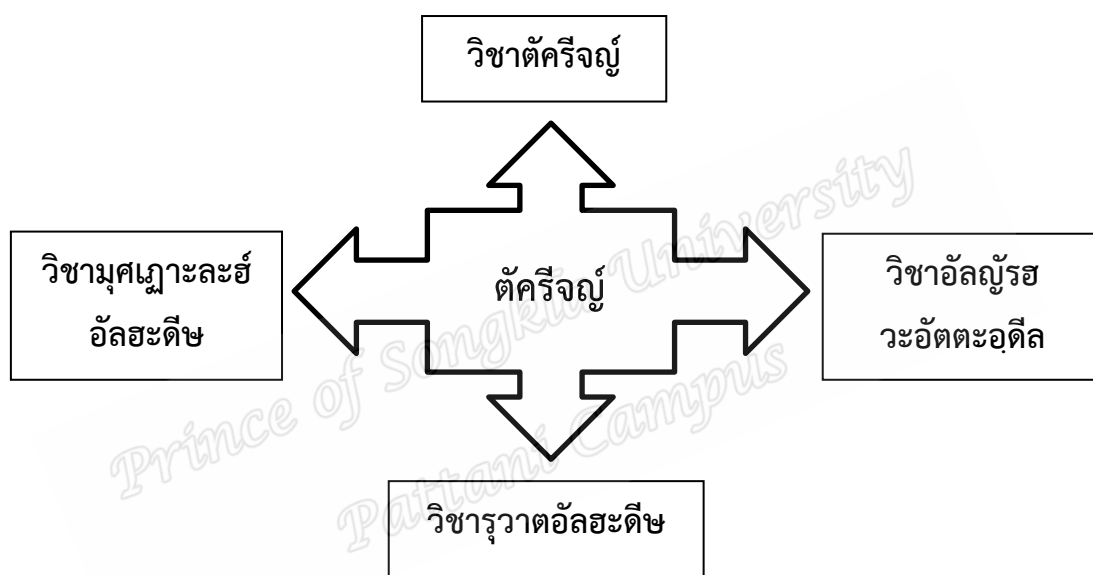
ปัญหาที่พบบ่อยครั้งในการตฺครีจญฺฮะดีษ พอสรุปมีดังต่อไปนี้

1. การสลับสับเปลี่ยนในมะตันฮะดีษจากก่อนเป็นหลังหรือจากหลังเป็นก่อน เช่นเดียวกันกับการสลับสับเปลี่ยนชื่อผู้รายงานจากชื่อจริงเป็นชื่อเล่น จากชื่อลูกเป็นชื่อพ่อ
2. การสับเปลี่ยนสระของชื่อผู้รายงาน บางครั้งมีการสับเปลี่ยนตัวอักษรของคำ เช่น การสะกดชื่อหรือการใส่สระที่ผิดจากเดิม เช่น สระข้างล่างเป็นข้างหน้า
3. การสลับชื่อของผู้รายงานโดยกล่าวชื่อไม่เป็นที่รู้จักกันอย่างแพร่หลายหรือใช้ชื่อพ่อแทนชื่อจริง
4. ตัวบทฮะดีษไม่ปรากฏในหนังสือที่เป็นแหล่งปฐมภูมิ แต่ปรากฏในหนังสืออื่นที่ไม่ใช่เป็นหนังสือฮะดีษรียาเยฮ์
5. ผู้ตฺครีจญฺไม่มีความรู้พื้นฐานวิชาตฺครีจญฺฮะดีษ วิชาอัลญุรฮฺ วะ อัตตะฮะดีล และวิชาอูลุม อัลฮะดีษ ทั้งสามวิชาหลักสำหรับการตฺครีจญฺฮะดีษ
6. หนังสืออ้างอิงไม่เพียงพอสำหรับใช้เป็นแหล่งสืบค้นฮะดีษ
7. การรายงานฮะดีษด้วยความหมายหรือคำแปลฮะดีษ โดยใช้สำนวนประโยคว่า “เพราะท่านเราะสูลุลลอฮ์ ﷺ ได้กล่าวว่า... หรือกล่าวว่า ท่านเราะสูลุลลอฮ์ ﷺ ได้กล่าวความว่า... เป็นต้น โดยไม่ได้ยกตัวบทฮะดีษที่เป็นภาษาอาหรับ
8. การยึดแหล่งอ้างอิงไม่เป็นที่ยอมรับทางวิชาการฮะดีษ เช่น ยึดซีตีรอมในการค้นหาฮะดีษ ซึ่งโดยทั่วไปแล้วพบว่าฮะดีษที่ได้บรรจุไว้ในซีตีรอมจะต่างจากหนังสือเดิม เช่นหมายเลขของฮะดีษ หมายเลขباب และเลขหน้าของหนังสือ

9. ยึดตามการตีความของคนอื่นที่ไม่ใช่เป็นนักษะติษ การตีความเช่นนี้ไม่ถือเป็น การตีความที่แท้จริง แต่จะเป็นการคัดลอกพร้อมทั้งอ้างอิงแหล่งที่มาเท่านั้น โดยไม่มีการวิเคราะห์ ข้อมูลแต่อย่างใด) อับดุลเลาะ การ์รีนา, 2557 : 17-18)

การดำเนินการตีความษะติษ เคาะบ์ร และอะษร์ที่ตั้นนั้นจะต้องมีความรู้พื้นฐานที่ เป็นส่วนประกอบที่จะทำให้การตีความสมบูรณ์มีหลายประการด้วยกัน ซึ่งมีอาจปฏิเสธได้เลยแม้แต่น้อย เพราะส่วนประกอบเหล่านั้นมีความเชื่อมโยงและให้การสนับสนุนซึ่งกันและกันอย่างแน่นแฟ้น ดัง ภาพประกอบข้างล่างนี้

ภาพประกอบที่ 5 ความสัมพันธ์ของวิชาต่างๆ ในการตีความ

จากภาพประกอบข้างต้น แสดงให้เห็นความสัมพันธ์ระหว่างการตีความกับวิชาอื่นๆ ในสาขาเดียวกัน สี่ วิชาด้วยกันใน สาม ด้าน ได้แก่

ด้านที่หนึ่ง พื้นฐานของการตีความ คือ วิชาตีความ

ด้านที่สอง สถานะของผู้รายงาน คือ วิชาอัลญุรฮ วัตตะฮอดีล และวิชารูวาต

อัลษะติษ

ด้านที่สาม การตัดสินระดับของษะติษ คือ วิชามุศฎาะละฮ์อัลษะติษ

2.9 วิธีการตัดครีญฮะดีษ

ตามที่คุณวิจัยได้ศึกษารูปแบบของฮะดีษที่ปรากฏในหนังสือต่างๆสรุปได้ดังนี้

1. ตัวบทของฮะดีษนั้นมีเพียงบางตอนเท่านั้น เนื่องจากว่าถูกตัดออกไปไม่ว่าตัวบทที่ถูกตัดนั้นจะเป็นตอนต้นตอนกลางหรือตอนท้ายก็ตาม

2. การรายงานฮะดีษด้วยความหมาย (ไม่ใช่สำนวนเดิม)

3. สายรายงานของฮะดีษมีความสมบูรณ์หรือบางส่วนของสายรายงาน

4. ตัวบทของฮะดีษมีความสมบูรณ์แต่ปราศจากสายรายงานหรืออาจจะระบุเพียงผู้บันทึกฮะดีษเท่านั้น เช่น ฮะดีษนี้บันทึกโดยมุสลิม เป็นต้น

เมื่อผู้วิจัยพิจารณาถึงรูปแบบของฮะดีษแล้ว จะพบว่าฮะดีษนั้นมีองค์ประกอบอยู่

สอง ส่วน คือ สายรายงานหรือสะนัด (السند) และตัวบทหรือมะตัน (المتن)

วิธีการตัดครีญฮะดีษนั้นมี 4 วิธีการ คือ 1) ตัดครีญฮะดีษโดยพิจารณาจากสายรายงาน 2) ตัดครีญฮะดีษโดยพิจารณาจากสำนวนหรือคำสำคัญ 3) ตัดครีญฮะดีษโดยพิจารณาจากเนื้อเรื่องและความหมายของฮะดีษ 4) ตัดครีญฮะดีษโดยพิจารณาจากสภาพทั่วไปทั้งสายรายงานและสำนวน

2.9.1 ตัดครีญฮะดีษโดยพิจารณาจากสายรายงาน

สภาพของสายรายงานที่ปรากฏทั่วไปในหนังสืออื่นที่ไม่ใช่หนังสือรวบรวมฮะดีษของอุละมาอ์ผู้บันทึกฮะดีษแล้วจะพบว่ามีอยู่ 3 ลักษณะดังนี้

1. มีสายรายงานที่สมบูรณ์ตั้งแต่ต้นสายถึงปลายสาย เช่นฮะดีษที่บันทึกโดยอะฮมัด (Ahmad, 2001 : 7656)

((حَدَّثَنَا عَبْدُ الرَّزَّاقِ، حَدَّثَنَا مَعْمَرٌ، أَخْبَرَنِي الرَّهْرِيُّ، عَنْ أَبِي سَلَمَةَ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: " مَنْ أَطَاعَنِي فَقَدْ أَطَاعَ اللَّهَ، وَمَنْ عَصَانِي فَقَدْ عَصَى اللَّهَ، وَمَنْ أَطَاعَ أَمِيرِي فَقَدْ أَطَاعَنِي، وَمَنْ عَصَى أَمِيرِي فَقَدْ عَصَانِي))¹

ความว่า “ได้เล่าให้เราฟังโดยอับดุลร็อย ฮุซัยกได้เล่าให้เราฟังโดยมะอฺมัรได้บอกให้ฉัน ฟังโดยอัสซุฮุรียะ ยูจากอะบี สะละมะฮ์ จากอะบี ฮุร็อยเราะฮ์กล่าวว่าท่านเราะสูลุลลอฮ์ ﷺ ได้กล่าวว่า “ผู้ใดที่รักดีต่อฉันแท้จริงเขาได้รักดีต่ออัลลอฮ์ และผู้ใดที่เนรคุณต่อฉันแท้จริงแล้วเขาเนรคุณต่ออัลลอฮ์ และผู้ใดที่รักดีต่อผู้นำของฉัน

¹ อัลอัลบานียได้กล่าวในเศาะฮีย อัลญามิอว่า ฮะดีษเศาะฮีย (al-Albāniy, n.d. : 2/1044) และ (al-Albāniy, 2006 : 1/87).

แท้จริงแล้วเขาได้ภักดีต่อฉันและผู้ใดเนรคุณต่อผู้นำของฉันแท้จริงแล้วเขาก็เนรคุณต่อฉัน”

สายรายงานนี้จะระบุชื่อผู้รายงานอะดิษตั้งแต่ผู้ที่อิมามอะฮมัดบันทึกอะดิษจากเขา คือ อับดุลรอ ซุซจากจนถึงเศาะฮาบะฮ์ผู้รายงานอะดิษจากท่านนะบี ﷺ คือ อะบู ฮุร็อยเราะฮ์ สายรายงานนี้ถือว่าสมบูรณ์

2. มีสายรายงานเฉพาะบางส่วนบางช่วงเท่านั้น เช่น

((رَوَى أَبُو سَلْمَةَ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: " مَنْ أَطَاعَنِي فَقَدْ أَطَاعَ اللَّهَ، وَمَنْ عَصَانِي فَقَدْ عَصَى اللَّهَ، وَمَنْ أَطَاعَ أَمِيرِي فَقَدْ أَطَاعَنِي، وَمَنْ عَصَى أَمِيرِي فَقَدْ عَصَانِي))

ความว่า “อะบูสะละมะฮ์ได้รายงานจาก อะบี ฮุร็อยเราะฮ์ กล่าวว่า ท่านเราะสูลุลลอฮ์ ﷺ ได้กล่าวว่า “ผู้ใดที่ภักดีต่อฉันแท้จริงเขาได้ภักดีต่ออัลลอฮ์ และผู้ใดที่เนรคุณต่อฉันแท้จริงแล้วเขาเนรคุณต่ออัลลอฮ์ และผู้ใดที่ภักดีต่อผู้นำของฉันแท้จริงแล้วเขาได้ภักดีต่อฉันและผู้ใดที่เนรคุณต่อผู้นำของฉันแท้จริงแล้วเขาก็เนรคุณต่อฉัน”

ในสายรายงานนี้จะระบุชื่อของผู้ที่รายงานจากเศาะฮาบะฮ์คืออะบูสะละมะฮ์ จากอะบู ฮุร็อยเราะฮ์ซึ่งเป็นสายรายงานที่ไม่สมบูรณ์เนื่องจากระบุสายรายงานเฉพาะบางส่วนเท่านั้น

3. สายรายงานนั้นมีเฉพาะชื่อของเศาะฮาบะฮ์หรือผู้รายงานสูงสุดเท่านั้นเช่น

((عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: " مَنْ أَطَاعَنِي فَقَدْ أَطَاعَ اللَّهَ، وَمَنْ عَصَانِي فَقَدْ عَصَى اللَّهَ، وَمَنْ أَطَاعَ أَمِيرِي فَقَدْ أَطَاعَنِي، وَمَنْ عَصَى أَمِيرِي فَقَدْ عَصَانِي))

ความว่า “จากอะบีฮุร็อยเราะฮ์กล่าวว่าท่าน เราะสูลุลลอฮ์ ﷺ ได้กล่าวว่า “ผู้ใดที่ภักดีต่อฉันแท้จริงเขาได้ภักดีต่ออัลลอฮ์ และผู้ใดที่เนรคุณต่อฉันแท้จริงแล้วเขาเนรคุณต่ออัลลอฮ์ และผู้ใดที่ภักดีต่อผู้นำของฉันแท้จริงแล้วเขาได้ภักดีต่อฉันและผู้ใดที่เนรคุณต่อผู้นำของฉันแท้จริงแล้วเขาก็เนรคุณต่อฉัน”

ในสายรายงานนี้จะระบุชื่อของเศาะฮาบะฮ์ คือ อะบู ฮุร็อยเราะฮ์คนเดียวเท่านั้น

เมื่อผู้วิจัยได้ศึกษาเกี่ยวกับการตัดรียะฮ์อะดิษแล้วจะพบว่าถ้าต้องการทราบถึงสายรายงานที่สมบูรณ์จะต้องอาศัยหนังสือ 4 ประเภทคือ 1) หนังสือประเภทอฎุรอฟ 2) หนังสือประเภทมุสนัด 3) หนังสือประเภทมุอญัหม 4) หนังสือประเภทประวัติศาสตร์หรือชีวประวัติบุคคลที่มีสายรายงาน

1. หนังสือประเภทอฎุรอฟ

อฎุรอฟอัลฮะดีษ (أطراف الحديث) คือบางส่วนของสำนวนฮะดีษที่สามารถบ่งชี้ถึงตัวบทฮะดีษที่สมบูรณ์ได้เช่นเมื่อกล่าวว่า “ฮะดีษมัน ยุริดีลลาฮุ บิฮิ คอยร็อน ” ((مَنْ يُرِدِ اللَّهُ بِهِ خَيْرًا)) หมายถึงฮะดีษที่มีสำนวนที่สมบูรณ์ดังนี้

((مَنْ يُرِدِ اللَّهُ بِهِ خَيْرًا يُفَقِّهُهُ فِي الدِّينِ، وَإِنَّمَا أَنَا قَاسِمٌ وَاللَّهُ يُعْطِي، وَلَنْ تَزَالَ هَذِهِ الْأُمَّةُ قَائِمَةً عَلَى أَمْرِ اللَّهِ، لَا يَضُرُّكُمْ مَنْ خَالَفَهُمْ، حَتَّى يَأْتِيَ أَمْرُ اللَّهِ))

ความว่า “ผู้ใดอัลลอฮ์ต้องการให้เขาได้รับความดีพระองค์ทรงให้ เขาได้มีความเข้าใจในศาสนาและแท้จริงฉันเป็นเพียงผู้แบ่งปัน และอัลลอฮ์ เท่านั้นทรงเป็นผู้ประทานบุคคลกลุ่มหนึ่งจากบรรดาประชาชาติของฉันยังคงดำรงตนอยู่บนสัจธรรมผู้ที่ละทิ้งพวกเขาจะไม่ทำให้พวกเขาได้รับอันตรายจนกระทั่งการงานแห่งอัลลอฮ์ มาถึง” บันทึกโดยอัลบุคอรีย์ (al-Bukhāriy, 1422 : 71,3116,7312) และมุสลิม (Muslim, n.d. : 1037)

เมื่อมีการกล่าวอฎุรอฟ ฮะดีษของบทหนึ่งบทใดแล้วอุละมาอ์วิชาฮะดีษจะทราบว่ามีฮะดีษอะไร โดยไม่ต้องนำฮะดีษที่มีสำนวนสมบูรณ์มาแสดงไว้

หนังสืออฎุรอฟคือหนังสือที่รวบรวมฮะดีษที่เศาะฮาบะฮ์ได้รายงานโดยแยกไว้เป็นส่วนๆเช่นเดียวกับหนังสือมุสนัด แต่จะแตกต่างกันตรงที่หนังสืออฎุรอฟจะกล่าวเฉพาะบางส่วนของฮะดีษ ส่วนมุสนัดนั้นจะกล่าวตัวบทฮะดีษอย่างสมบูรณ์

ผู้แต่งหนังสืออฎุรอฟจะเรียงลำดับอฎุรอฟในหนังสือแยกเป็นสายรายงานของบรรดาเศาะฮาบะฮ์ต่างๆ เรียงตามพยัญชนะอาหรับ ตัวอย่างหนังสืออฎุรอฟที่โดดเด่น

ก. หนังสือ ตูฟะฮ์ อัลอัซรอฟ บิ มะอริฟะฮ์ อัลอฎุรอฟ

(تحفة الأشراف بمعرفة الأطراف) โดย อัลมิซซี¹

ข. หนังสือ อิตติหาฟ อัลมุฮเราะฮ์ บิ อฎุรอฟ อัลอะชะเราะฮ์

(إتحاف المهرة بأطراف العشرة) โดย อิบุนุสซะญูร อัลอัศเกาะลานีย์

ตัดริจญ์โดยใช้หนังสือประเภทอฎุรอฟ

¹ ญะมาลุดดีน อะบู ฮัจญ์ญัจญ์ ยูซุฟเบน อับดุลเราะฮมาน อัลกุฎอฮีย์ อัลกัลปีย อัลมิซซีย์ท่านเกิดที่เมือง ฮะลับ (อเลบโป ประเทศซีเรียในปัจจุบัน) เมื่อปี .ศ 654 ท่านเติบโตที่เมืองอัลมิซซีฮ์ ฮีใกล้กับกรุงดามัสกัสท่านได้ศึกษาหาความรู้ ณ ประเทศต่างๆจนมีคณาจารย์มากมายอย่างเช่นอิบนุตัยมียะฮ์ อัซซะฮะบีย์และตะเกียสสุบักีย์ เป็นต้น ท่านเป็นอุละมาอ์ที่มีความชำนาญในด้านความรู้เกี่ยวกับฮะดีษ โดยเฉพาะความรู้เกี่ยวกับสาขาอัลญูรฮ์ อะฮ์ดีษ หรือความรู้เกี่ยวกับบริฎาล อัลฮะดีษ ผลงานที่โด่งดังของท่านอีกเล่มหนึ่งคือตะฮะซิบุล กะมาล ฟิ อัสม่าฮ์ อัลริฎาล ท่านเสียชีวิตในปี.ศ 742 (www.ahlalhadeth. สืบค้นเมื่อ 5/3/2560)

โดยทั่วไปแล้วหนังสืออฎรอฟจะเรียงลำดับเศาะฮาบะฮ์ตามลำดับพยัญชนะ ภาษาอาหรับ ส่วนเศาะฮาบะฮ์ที่รายงานฮะดีษมากก็จะเรียงผู้รายงานต่อจากเขาตามลำดับพยัญชนะ ภาษาอาหรับเช่น เดียวกัน ดังนั้นใน คำเนน การตัดครีจญ์ด้วยการใช้หนังสืออฎรอฟ นั้นผู้ดำเนินการ ตัดครีจญ์จะต้องรู้สายรายงานหรือบางส่วนของสายรายงาน โดยเฉพาะชื่อของเศาะฮาบะฮ์และ ชื่อของตาบิอินที่เป็นผู้รายงานฮะดีษ นั้น หากเศาะฮาบะฮ์ท่านใดที่รายงานฮะดีษน้อยก็ให้รู้ชื่อของเขาก็เพียงพอแล้ว ส่วนหนังสือประเภทอฎรอฟที่ผู้วิจัยจะยกตัวอย่างในการดำเนินการตัดครีจญ์ฮะดีษ คือ

หนังสือ ตูฮะฟะฮ์ อัลอัซรอฟ บิ มะอริฟะฮ์ อัลอฎรอฟ

(تحفة الأشراف بمعرفة الأطراف) ของอัลมิซซี ท่านได้บรรจุอฎรอฟ อัลฮะดีษจากหนังสือฮะดีษทั้งหกเล่ม¹ ผู้เขียนได้เรียงลำดับโดยเอาเศาะฮาบะฮ์ผู้อาวุโสและสำคัญขึ้นก่อนจากนั้นเรียงตามอัลกุนยะฮ์² หรือฉายานามจากนั้นผู้ที่ถูกพาดพิงยังชื่อบิดาหรือปู่ของเขาจากนั้นเศาะฮาบะฮ์นิรนามจากนั้นผู้รู้จักกันด้วยอัลกุนยะฮ์จากนั้นผู้ที่นำหน้าชื่อด้วยคำว่าอิบน์(บุตร)จากนั้นเศาะฮาบะฮ์หญิงจากนั้นผู้รายงานนิรนามจากผู้รายงานนิรนามจากนั้นเศาะฮาบะฮ์หญิงที่นิรนามจากเศาะฮาบะฮ์ชายที่นิรนามและปิดท้ายเล่มหนังสือด้วยอฎรอฟของคำพูดเศาะฮาบะฮ์คำพูดของตาบิอินและคำพูดของบุคคลรุ่นต่อมาจากตาบิอิน

วิธี ดำเนิน การตัดครีจญ์ฮะดีษจากหนังสือ ตูฮะฟะฮ์ อัลอัซรอฟ บิ มะอริฟะฮ์ อัลอฎรอฟ (تحفة الأشراف بمعرفة الأطراف)

ขั้นตอนที่ 1 ดูที่สายรายงานว่าเศาะฮาบะฮ์ที่รายงานฮะดีษ ที่ต้องการดำเนินการตัดครีจญ์นั้นมีชื่อว่าอะไร ชื่อของเขานั้นเริ่มด้วยพยัญชนะอะไร

ขั้นตอนที่ 2 เมื่อพบว่าเศาะฮาบะฮ์ผู้ ที่ต้องการค้นหา นั้นเป็นคนที่รายงานฮะดีษจำนวนมาก เช่นท่านอะบู ฮุร็อยเราะฮ์หรืออะนัส เป็นมาลิก ผู้ตัดครีจญ์ต้องดูที่ชื่อของผู้รายงานต่อจากเศาะฮาบะฮ์ว่าเริ่มต้นด้วยพยัญชนะ อะไร จากนั้นก็ค้นหาชื่อนั้นต่อจากชื่อของเศาะฮาบะฮ์ หากเป็นเศาะฮาบะฮ์นิรนามก็ให้ดูที่หมวดเศาะฮาบะฮ์นิรนามและดูว่าตาบิอินท่าน ไหน ที่รายงานต่อจากเศาะฮาบะฮ์คนนั้น

¹ หนังสือฮะดีษ ทั้งหกอันประกอบด้วย หนังสือฮะดีษ เศาะ ฮีฮ์ของอิมามอัลบุคอรีและ เศาะฮีฮ์อิมาม มุสลิม หนังสือสุนันของอิมามอาบูดาอูด หนังสือ อัลญะมาอีฮ์ของ อิมาม อัตติรมิซีย หนังสือ สุนันอัศศุฆอรอและกูรอซของ อิมาม อันนะสาอียี่ สุนันอิมาม อิบน์ มัจญะฮ์ นอกจากนี้ในหนังสือนี้อัลมิซซี ยังได้ผนวกสายรายงานจากหนังสือซุฮะมาอิล อัลมุฮัมมะดียะฮ์ ของอิมาม อัตติรมิซีย อะมัลลุลยาม วัลลัษษะฮ์ของอิมามอันนะสาอียี่ อัลมรโรฮ์ของอิมามอะบู ดาอูด

² ชื่อที่นำหน้าด้วยคำว่าอะบูซึ่งแปลว่าพ่อเช่นอะบู สัลมานหมายถึงพ่อของสัลมาน เป็นธรรมเนียมในการเรียกชื่อในหมู่ชาวอาหรับตั้งแต่โบราณ จนถึง ปัจจุบันอีกนัยหนึ่งเพื่อให้เกียรติแก่ผู้ที่ถูกเรียก เพื่อเลี่ยงการเรียกชื่อจริงที่ทำให้ดูว่าแข็งกระด้างโดยเฉพาะกับผู้ที่อาวุโสกว่า

ขั้นตอนที่ 3 หากพบฮะดีษที่ต้องการตัดครีจฎแล้ว ก็จะทำให้เห็นว่า ผู้แต่ง (อัลมิซซีย์) ได้เขียนสัญลักษณ์ในหนังสือของท่านด้วยคำว่า (حديث) ฮะดีษ¹ จากนั้นผู้แต่งก็จะนำฮะดีษ (ส่วนหนึ่ง) ของจำนวนฮะดีษนั้นๆ แสดงไว้พร้อมกับนำเสนอสายรายงานที่อุละมาฮ์ผู้บันทึกฮะดีษได้รายงานมาจากนั้นท่านก็จะกล่าวว่าฮะดีษดังกล่าวนี้ได้กล่าวไว้ในบทไหนบ้างในหนังสือฮะดีษต่างๆ

ตัวอย่างวิธีการการตัดครีจฎโดยใช้หนังสือตุฮฟะฮ์ อัลอัซรอฟ

เมื่อต้องการทำการตัดครีจฎฮะดีษบทหนึ่งที่มีสายรายงานที่สมบูรณ์ ดังตัวอย่างฮะดีษต่อไปนี้

((حَدَّثَنَا أَبُو نُعَيْمٍ قَالَ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ الْمُنْكَدِرِ وَإِبْرَاهِيمَ
 بْنِ مَيْسَرَةَ عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ صَلَّيْتُ الظُّهْرَ مَعَ
 النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِالْمَدِينَةِ أَرْبَعًا وَبِيَدِي الْحَيْفَةَ
 رَوَّعْتَيْنِ... الحديث))²

ขั้นตอนที่ 1 ต้องสังเกตดูที่สายรายงานว่าเศาะฮาบะฮ์ที่รายงานฮะดีษนี้มีชื่อว่าอะไร และในสายรายงานนี้จะมีเศาะฮาบะฮ์ที่มีชื่อว่า อะนะสฺ เบน มาลิก (أَنَسُ بْنُ مَالِكٍ) และท่านก็เป็นเศาะฮาบะฮ์ที่รายงานฮะดีษเป็นจำนวนมากผู้หนึ่งในบรรดาเศาะฮาบะฮ์ของท่านเราะสูลุลลอฮ์ ﷺ

ขั้นตอนที่ 2 สังเกตดูที่ผู้รายงานต่อจากท่านอะนะสฺ นั้นคือใคร เมื่อเราสังเกตพบว่ามีสองท่าน คือ มุฮัมมัด เบน อัลมุนกะดिर และอิบรอฮีม เบน มัยสะเราะฮ์ (مُحَمَّدُ بْنُ الْمُنْكَدِرِ وَإِبْرَاهِيمَ بْنِ مَيْسَرَةَ) หลังจากนั้นก็ให้เลือกชื่ออิบรอฮีม มาค้นหาก่อนเพราะ ชื่อของท่าน ขึ้นต้นด้วยพยัญชนะอะลิฟ (أ) ซึ่งเป็นพยัญชนะแรกของอักษรภาษาอาหรับหลังจากนั้นก็ค้นหาจนพบฮะดีษ

ขั้นตอนที่ 3 เมื่อพบฮะดีษที่ต้องการ ดำเนินการ ตัดครีจฎแล้ว ซึ่งฮะดีษนั้นผู้แต่งได้เขียนเป็นอักษรย่อกำกับดังนี้ (خ م د ت س) หมายถึงว่าฮะดีษนี้ถูกบันทึกโดย อิمام อัลบุคอรีฮ์ อิหม่ามมุสลิม อิหม่ามอะบู ดาวูด อิหม่ามอัตติรมิซีย์ และอิหม่ามอันนะสาอีย์ จากนั้นท่านอัลมิซซีย์ก็จะระบุฮะดีษของฮะดีษนี้ และจะทำการแจกแจงสายรายงานตามอักษรย่อที่ได้เขียนกำกับไว้ดังนี้

خ : في الصلاة عن أبي نعيم قال عن سفيان عن محمد بن المنكدر
 وإبراهيم بن ميسرة كلاهما عن أنس به

¹ อัลมิซซีย์จะใช้อักษรย่อกำกับในการตัดครีจฎ คือเคาะฮ์ (خ) หมายถึงมีกล่าวใน หนังสือเศาะฮิฮ์ของอัลบุคอรีฮ์ อักษรย่อเคาะฮ์ตอา (حت) คือ อัลบุคอรีฮ์ได้บันทึกในฮะดีษ ตะอิลิก อักษรย่อมิม (م) หนังสือเศาะฮิฮ์มุสลิม อักษรย่อตาด (د) คือหนังสือสุนันของอาบู ดาวูดมีมตาด (دم) คือหนังสืออัลมะรอสีล ของอะบูดาวูดตาด (ت) คือหนังสือสุนันของอัตติรมิซีย์ อักษรย่อตาดมีม (تم) คือหนังสือ อัชชะมาอิล ของอัตติรมิซีย์ อักษรย่อสิน (س) คือหนังสือสุนันของอันนะสาอีย์ อักษรย่อสินยาฮ์ (سي) คือหนังสือ อะมัล อัลยาฆะม วัลลัยละฮ์ของอันนะสาอีย์ อักษรย่อกอฟ (ك) คือหนังสือสุนันของอิบนุ มาญะฮ์

² บันทึกโดยอัลบุคอรีฮ์ (al-Bukhāriy, 1422 : 1089)

หมายถึง ฮะดีษบันทึกโดย อิมามอัลบุอริยฺ ใน บทอัศเศาะลาฮฺ มี
สายรายงาน จาก อะบู นุอัยม จาก สุฟยาน จาก มุฮัมมัดเป็นอัล
มุนกะดिर และอิบรอฮีม เป็น มัยสะเราะฮฺทั้งสองท่านนี้รายงาน
จากอะนะส

م : فيه عن سعيد بن منصور

หมายถึง ฮะดีษบันทึกโดย อิมามมุสลิม ในบทเดียวกันคืออัศเศาะลาฮฺมีสายรายงาน
จาก สะอิด เป็น มัสนุน

د : فيه عن زهير بن حرب

หมายถึง ฮะดีษบันทึกโดย อิมามอะบู ดาวูด ในบทเดียวกันมีสายรายงานจาก ชุฮัยร
เป็น ฮัรบ

تس : فيه عن قتيبة، ثلاثتهم عن سفیان بن عيينة، عنهما، وقال ت صحيح

หมายถึง ฮะดีษบันทึกโดย อิมามอัตติรมิซียฺ และ ฮะดีษบันทึกโดย อิมามอันนะซาอียฺ
ในบทเดียวกัน มีสายรายงานจากกุตัยบะฮฺ

ทั้งสามท่านที่กล่าวมานั้นคือ สะอิด เป็น มัสนุน ชุฮัยร เป็น ฮัรบ และกุตัยบะฮฺ ต่าง
ก็รายงานมาจาก สุฟยาน เป็น อุยัยนะฮฺ จากทั้งสองท่าน นั้นคือ มุฮัมมัด เป็น อัลมุนกะดिर และ
อิบรอฮีม เป็น มัยสะเราะฮฺ และอิมามอัตติรมิซียฺได้กล่าวว่าฮะดีษนี้มีเป็นฮะดีษเศาะฮียฺ

ผู้ตรวจทาน (المحقق) หนังสือตุอพะฮฺ อัลอัซรอฟ ได้อธิบายรายละเอียดที่มาของ
ฮะดีษเพิ่มเติมในวงเล็บ นอกจากนี้ผู้ตรวจทานยังจัดทำหนังสือ อัลกะซาชฟ (الكشاف) เสมือนเป็นคู่มือ
ในการสืบค้นจากหนังสือเล่มนี้ ผู้ตรวจทานอธิบายรายละเอียดเพิ่มเติม ถึงฉบับพิมพ์หนังสือฮะดีษ
ต่างๆ ของสำนักพิมพ์ที่ยึดถือในการสร้างฐานข้อมูล และยังระบุชื่อของบ ท ที่ผู้ตรวจทานกล่าวใน
หนังสือตุอพะฮฺ อัลอัซรอฟ ปี มะอริพะฮฺ อัลอัฎรอฟเฉพาะหมายเลขเท่านั้นจึงทำให้สะดวกในการ
สืบค้นแหล่งที่มาของฮะดีษถึงแม้ว่าฉบับพิมพ์ของหนังสือจะต่างกันก็ตาม

2. หนังสือประเภทมุสนัด

มุสนัด (مسند) มีความหมายเชิงภาษาและเชิงวิชาการฮะดีษดังต่อไปนี้

ก. ความหมายเชิงภาษาหมายถึง ทุกสิ่งที่มี การ พาดพิงไป ถึงอีกสิ่งหนึ่ง (Ibn
Manzūr, 1994 : 6/387)

ข. ความหมายเชิงวิชาการฮะดีษหมายถึง การรวบรวมสายรายงาน ฮะดีษของบรรดา
เศาะฮาบะฮฺโดย จะแยกเป็นรายบุคคลมารวมในที่เดียวกัน โดยไม่คำนึงถึงสถานภาพของฮะดีษนั้นๆ
หนังสือมุสนัดที่โด่งดังมีดังนี้

1) มุสนัดอะบี ดาวูด อัญญาเยยาลีสัยท่านเสียชีวิตปี ฮ.ศ.1093 (مسند أبي داود)

(الطيالسي)

2) มุสนัด อัลฮุมาัยดีย ท่านเสียชีวิตปี 219 (مسند الحميدي)

3) มุสนัด อิสฮาก เป็น รอฮะวัยฮู ท่านเสียชีวิตปี 238 (مسند إسحاق بن راهويه)

4) มุสนัด อะฮมัด เป็น ฮันบัล ท่านเสียชีวิตปี 241 (مسند أحمد بن حنبل)

5) มุสนัด अबด เป็น ฮุมาัยด ท่านเสียชีวิตปี 249 (مسند عبد بن حميد)

6) มุสนัด อะบี ยะฮอลา อัลเมาเศลีัย ท่านเสียชีวิตปี 307 (مسند أبي يعلى الموصلي)

การดำเนินการตัดครีญฮะดีษในหนังสือมุสนัด ผู้ดำเนินการตัดครีญต้องทราบชื่อของเศาะฮาบะฮ์ที่อยู่ในฮะดีษที่ต้องการดำเนินการตัดครีญ จากนั้นก็สืบค้นฮะดีษในหมวดของเศาะฮาบะฮ์ดังกล่าว

3. หนังสือประเภทมูญัหม

มูญัหม คือหนังสือที่ได้รวบรวมฮะดีษตามลำดับชื่อของ บรรดา เศาะฮาบะฮ์ชื่ออาจารย์ของผู้แต่ง โดย ปกติแล้ว จะเรียงตามพยัญชนะอาหรับ หนังสือ ของประเภทนี้จะคล้ายกับหนังสือประเภทมุสนัด แต่หนังสือมุสนัดนั้น ผู้ดำเนินการตัดครีญจะต้องทราบชื่อของเศาะฮาบะฮ์ที่อยู่ในฮะดีษที่ต้องการดำเนินการตัดครีญ ส่วนมูญัหมจะเรียงตามชื่ออาจารย์ของผู้แต่งหนังสือมูญัหมนั้น ดังนั้นผู้ทำการตัดครีญต้องทราบชื่ออาจารย์ผู้แต่งก่อนเพื่อสะดวกในการค้นหาฮะดีษที่อาจารย์คนนั้นได้รายงานไว้ หนังสือมูญัหมที่โด่งดังมีดังนี้

อัลมูญัหมที่เรียบเรียงโดย อัญญาอะบะรอนีย¹ มีทั้งหมด 3 ชุดดังนี้

1) อัลมูญัหม อัลกะบীর (المعجم الكبير) ท่านได้เรียบเรียงรายชื่อเศาะฮาบะฮ์ตามพยัญชนะภาษาอาหรับโดยเอาชื่อของบรรดาเศาะลีฟะฮ์ผู้ทรงธรรมทั้งสิ้น ท่านมาขึ้นก่อน แล้วต่อด้วยเศาะฮาบะฮ์สิบท่านท่านเราะฮ์ลุลลอฮ์ ﷺ รับรองว่าได้เข้าสวรรค์ ทั้งนี้เพราะท่านต้องการให้เกียรติแต่ท่านเหล่านั้น ส่วนสายรายงานของอะบู ฮุรอยเราะฮ์ผู้แต่งได้เขียนแยกไว้ต่างหากโดยมิได้กล่าวในอัลมูญัหมเล่มนี้

2) อัลมูญัหม อัลเอาส์ฎ (المعجم الأوسط) ได้เรียบเรียง ฮะดีษตามราย ชื่อของคณาจารย์ของเขาตามลำดับพยัญชนะของภาษาอาหรับ

3) อัลมูญัหม อัลเศาะฆีร์ (المعجم الصغير) ผู้แต่งได้เรียบเรียง อัลฮะดีษตามราย ชื่อคณาจารย์ของเขาแต่เน้นในเรื่องวันเดือนปีของการรับฟังฮะดีษจากคณาจารย์ของเขา

¹ ชื่อเต็มคือ อะบู อัลกอสิม สุไลมาน เป็น อะฮมัด เป็นอัยยูบ อัลลัคมีย อัซฆามีย อัญญาอะบะรอนียเกิดที่เมืองอักกา (ปัจจุบันอยู่ในปาเลสไตน์) เมื่อปี ฮ.ศ 260 ท่านเป็นอุละมาอ์ ที่มีความโดดเด่นในสาขาวิชาฮะ ดิษ และมีชื่อเสียงที่โด่งดังทั้งยังเป็นเจ้าของหนังสือมูญัหมทั้งสามเล่มด้วยท่านเสียชีวิตในปีฮ.ศ 442 (al-Dhahabi, 2001 : 16/119-136)

การดำเนินการตัดครีจญ์จากหนังสือประเภทมูอญุมนี้มีวิธีการเช่นเดียวกับการตัดครีจญ์โดยใช้หนังสือ มุสนัดต่างๆ

4. หนังสือประเภทประวัติศาสตร์หรือชีวประวัติของบุคคลที่มีสายรายงาน

หนังสือประเภทนี้มีใช้หนังสือ อัลฮะดีษ แต่เป็นหนังสือที่บันทึก เกี่ยวกับ ชีวประวัติของบุคคลและบุคคลอื่นๆ ได้รายงานพร้อม กับระบุสายรายงาน ของเขา หนังสือประเภทนี้จึงมีอะดีษและอาษารบรรจุอยู่ด้วยเป็นจำนวนหนึ่ง ดังต่อไปนี้

1) อัญญาอะบะกอต อัลกุบรอ (الطبقات الكبرى) โดย มุฮัมมัด เบ็นสะอัด ¹ ท่านเสียชีวิตปี 203

2) ฮิลยะฮ์ เอาเลียฮ์ (حلية الأولياء) แต่งโดย อะบู นุอัยม อัลอัศบะฮานีย์ ² ท่านเสียชีวิตปี 463

3) ตารีก บัฆดาต (تاريخ بغداد) แต่งโดยเคาะฎิบ อัลบัฆดาดี ³ ท่านเสียชีวิตปี 463

การสืบค้นอัลฮะดีษโดยใช้หนังสือประเภทนี้ ก็สามารถดำเนินการได้โดยการสังเกตที่ประวัติของ บรรดาเศาะฮาบะฮ์ และบรรดา ตาบีอิน หรือผู้รายงานอะดีษอื่นๆ ที่ถูกบันทึกในหนังสือประเภทนี้ในประวัติของบุคคลดังกล่าวอาจจะพบ เจออัลฮะดีษที่เขารายงานรวมอยู่ด้วย หรืออีกวิธีหนึ่งคือการค้นหาสารบัญหรือดัชนีสำนวนอะดีษที่ผู้แต่งหรือผู้วิเคราะห์หนังสือ สร้างขึ้นมาเพื่อสะดวกในการสืบค้นอัลฮะดีษ

2.9.2 ตัครีจญ์อะดีษโดยพิจารณาจากสำนวน

ในการดำเนินการ ตัครีจญ์ด้วยวิธีนี้สามารถ ทำได้ด้วย 2 วิธี ดังนี้ 1) ตัครีจญ์อะดีษโดยคำนึงถึงคำขึ้นต้นของสำนวนมะตันอัลฮะดีษ 2) ตัครีจญ์อะดีษโดยคำนึงถึงคำสำคัญหรือคำที่โดดเด่นในมะตันอัลฮะดีษ

1) การดำเนินการตัดครีจญ์อะดีษโดยคำนึงถึงคำขึ้นต้นของสำนวนมะตันอัลฮะดีษ แบ่งออกเป็น 2 วิธีด้วยกันคือ

¹ ชื่อเต็มคือ อะบู อับดุลลอฮ์ มุฮัมมัด เบ็น สะอัด เบ็น มะนีอ อัลบัฆดาดีเกิดเมื่อปี.ศ 160 ท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญในด้านวิชาการอะดีษ และเป็นผู้แต่งหนังสือให้แก่ อัลวาเกียตีย์ และท่านได้แต่งหนังสืออีกมากมายที่โด่งดังคือหนังสืออัญญาอะบะกอต อัลกุบรอท่านเสียชีวิตที่กรุงแบกแดดเมื่อปี ฮ.ศ 230 มี อายุของท่านรวม 62 ปี (al-Dhahabiy,2001:10/664)

² ชื่อเต็มคือ อะฮมัด เบ็น อับดุลลอฮ์ เบ็น อะฮมัด อัลมิฮรอเนียอัล อัศบะฮานีย์เกิดเมื่อปี.ศ 336 ท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญในด้านวิชาการอะดีษ และ ท่านได้แต่ง หนังสือมากมายเช่นมูอญุมของคณาจารย์ของท่าน ตารีก อัศบะฮาน ฮิลยะตุล เอาเลียฮ์ ท่านเสียชีวิตเมื่อปี ฮ.ศ 430 มีอายุของท่านรวม 94 ปี (al-Dhahabiy,2001:17/453-464)

³ ชื่อเต็มคือ อะฮมัด เบ็น อะลี เบ็น ซาบิต อัลบัฆดาดีเกิดเมื่อปี.ศ 392 บิดาของท่านเป็นเคาะฎิบประจำหมู่บ้านท่านเป็นอุละมาฮ์ที่เชี่ยวชาญในด้านวิชาการอะดีษ และได้ท่องจำอะดีษมากมาย อีกทั้งยังเป็นผู้วิพากษ์ผู้รายงานอะดีษ อีกด้วยท่าน ได้แต่งหนังสือประมาณ 50 กว่าเล่มท่านเสียชีวิตที่เมืองอัศบะฮานเมื่อปี.ศ 465 รวมอายุของท่าน 73 ปี (al-Dhahabiy, 2001 : 18/270-296)

(1) มีการแยกอะดิซแบ่งออกเป็น 2 ประเภท คืออะดิซที่เป็น เกาลียะฮ์ และอะดิซที่เป็น ฟือลียะฮ์ ของท่านท่าน เราะฮุสลุลลอฮ์ ﷺ ตัวอย่างการตัดครีญด้วยวิธีนี้ คือหนังสืออุมมอ อัลญะวามิฮอ (جمع الجوامع) แต่งโดยอิมามอัศศุญญีย์ ผู้แต่ง ได้เรียบเรียงอะดิซที่เป็น เกาลียะฮ์ โดยคำนึงถึงสำนวนแรกของ อะดิซและจะเขียนคำย่อของผู้บันทึกและเศาะฮาบะฮ์ผู้รายงาน อะดิซ ส่วนอะดิซที่เป็น ฟือลียะฮ์ ผู้เขียน ได้เรียบเรียงอะดิซตามมุนด์ ของเศาะฮาบะฮ์ โดย มีการเรียบเรียงตามลำดับพยัญชนะภาษาอาหรับ นอกจากนี้ผู้เขียนยังนำอฎุรอฟและคำย่อของผู้บันทึกอะดิซด้วย

(2) เรียบเรียงตามพยัญชนะแรกของอะดิซ โดยการเอาเฉพาะประโยคแรกมาเรียงเป็นสารบัญตามพยัญชนะ ภาษาอาหรับ ตัวอย่างในการดำเนินการตัดครีญด้วยวิธีนี้คือ หนังสือตัสตีด อัลเกาส (تسديد القوس) แต่งโดยอิบนู ฮะญัวร์ อัศเกาะลานีย์

2) ตัดครีญอะดิซโดยพิจารณาถึงคำสำคัญใน มะตันอะดิซ ซึ่งการดำเนินการตัดครีญด้วยวิธีนี้เป็นที่นิยม มากในหมู่นักวิชาการ นักศึกษาและบุคคลทั่วไป เพราะไม่สลับ ซับซ้อนมากนัก ผู้ดำเนินการตัดครีญต้องดูว่าในอะดิซมีคำไหนบ้าง เป็นศัพท์สำคัญ หรือโดดเด่น เมื่อได้คำดังกล่าวแล้ว ผู้ดำเนินการตัดครีญก็สามารถที่จะค้นหาในหนังสือดรรชนีอะดิซได้เลย

หนังสือที่ใช้ในการตัดครีญด้วยวิธีนี้คือ หนังสือ อัลมูอญิม อัลมูฟุฮุรอส ลี อัลฟา ศ อัลอะดิซ อันนะบาวีย (المعجم-م المفه — رس لألفاظ الح-ديث النبوي) โดยมีชื่อเป็นภาษาฝรั่งเศสว่า “Concordance et Indices de la tradition musulmane” เป็นผลงานทางวิชาการอันล้ำค่าที่กลุ่มนักบูรพาคติผลิตออกมาโดยมี เอ.เจ. เวนสิงค์ (A.J. Wensink)¹ เป็นบรรณาธิการและมี อุละมาฮ์มุสลิมได้เข้าร่วมผลิตงานสำคัญชิ้นนี้ด้วย คือ ซัยค มุฮัมมัด ฟุอาด อับดุลบากีย² ท่านเป็นชาวอียิปต์

2.9.3 ตัดครีญอะดิซโดยพิจารณาถึงเนื้อเรื่องและความหมายของอัลอะดิซ

การตัดครีญด้วยวิธีนี้จะ คำนึงถึงเนื้อเรื่องของอะดิซว่าเกี่ยวข้องกับเรื่องใด บ้าง อาทิ เช่น เป็นอะดิซเกี่ยวกับศาสนบัญญัติ ตาริก อัคลาก เป็นต้น เมื่อทราบว่าตัวบทอะดิซนั้น สมควรอยู่ในเรื่องไหน ก็ให้สืบค้นในหนังสือที่บรรจุเรื่องดังกล่าวไว้ เช่นในตำราสุนัน ตำราญามิฮอหรือ มุค็อนนะฟาตต่างๆ เป็นต้น

¹ ชื่อเต็มคือ Arent Jan Wensinck เกิดเมื่อปี ค.ศ. 1882 เสียชีวิตเมื่อ ค.ศ. 1939 ท่านเป็นอาจารย์สอนภาษาอาหรับที่มหาวิทยาลัยลิเดน (Lieden University) ประเทศเนเธอร์แลนด์ ท่านเคยเดินทางไปประเทศอาหรับหลายประเทศ ด้วยกัน เช่น อียิปต์ ซีเรีย เลบานอน เป็นต้น <http://www.toislam.net> สืบค้นเมื่อ 5/4/2560

² ชื่อเต็มคือ ซัยค มุฮัมมัด ฟุอาด อับดุลบากีย เกิดเมื่อวันที่ 3 กุมภาพันธ์ ค.ศ. 1299 ที่หมู่บ้านกือลยูบียะฮ์ประเทศอียิปต์ท่านศึกษาความรู้ศาสนาจากซัยคมุฮัมมัด รอซิดริฎอ จนทำให้ท่านมีความเชี่ยวชาญเกี่ยวกับวิชาการอะดิซ จนเป็นที่ยอมรับของซัยครอซิด ริฎอ โดยได้มอบหมายให้อับดุลบากียทำการแปลหนังสือมิฟตะ ฮ์ กุซซ ชุบนะฮ์ ของเวนสิงค์เป็นครั้งแรกต่อมาท่านได้ทำการตรวจสอบหนังสืออัลมูอญิม อัลมูฟุฮุรอสนอกจากนี้ท่านได้เขียนตำราเกี่ยวกับอะดิซอีกหลายเล่มด้วยกันจนท่านสิ้นชีวิตเมื่อปี .ศ 1388 ตรงกับปีค.ศ1967 <http://www.islamonline.net> สืบค้นเมื่อ 5/2/2560

ส่วนหนังสือที่ใช้ในการ ดำเนินการ ตัดריךญ์ฮะดีษด้วยวิธีนี้ สามารถจำแนกได้ 2 ประเภทด้วยกันคือ 1) หนังสือที่บันทึกฮะดีษตามหมวดหมู่ของเรื่อง 2) หนังสือที่เป็นดรรชนีฮะดีษ

1) หนังสือที่บันทึกฮะดีษตามหมวดหมู่ของเรื่อง

(1) หนังสือสุนันต่างๆ (كتب السنن) เป็นหนังสือที่บันทึกฮะดีษเกี่ยวกับศาสนบัญญัติ ซึ่งมีทั้งหมวดการปฏิบัติศาสนกิจ การปฏิสัมพันธ์ในสังคม การสมรส และบทลงโทษ เช่น หนังสือสุนันอะบิดาวูด สุนันอันนะสาอีย์ ฯลฯ

(2) หนังสือ ญามิอ (كتب الجوامع) คือหนังสือ ฮะดีษที่รวบรวมหมวดต่างๆ นอกจาก ฮะดีษเกี่ยวกับพิธีแล้วยังรวบรวมฮะดีษเรื่องอื่นๆ อีกด้วย เช่น ธรรมชาติของอัลกุรอาน ความประเสริฐของเศาะฮาบะฮ์ ชีวประวัติของท่าน เราะสุลุลลอฮ์ ﷺ เป็นต้น เช่น หนังสือ อัลญามิอ อัลมุสนัด อัศเศาะฮีฮ (الجامع المسند الصحيح) แต่งโดยอิมามอัลบุคอรี

(3) หนังสือ มุค็อนนะฟาต (كتب المصنفات) คือหนังสือ ที่รวบรวมฮะดีษหลาย ประเภทด้วยกัน นอกจากฮะดีษมีรฟุอ์แล้วยังมีฮะดีษ เมากูฟ และมักฎูอ์ เช่น ตำรามุค็อนนะฟ อับดุรรอซซาก (مصنف عبد الرزاق) เป็นต้น

(4) ตำราบันทึกฮะดีษเรื่องเฉพาะ เช่นหนังสือ กิตาบ อัชชูฮุด (كتاب الشهادة) เป็นหนังสือรวบรวมฮะดีษเกี่ยวกับ การสันโดษ สมณะ รวบรวมโดยอับดุลลอฮ์ เบ็น มุบาร็อก¹ หนังสืออะดบ อัลมุฟรูด (أدب المفرد) เป็นหนังสือรวบรวมฮะดีษเกี่ยวกับมารยาทต่างๆ หนังสืออัลบะอฺษวะ อันนุชูร (البعث والنشور) เป็นหนังสือรวบรวมฮะดีษ ที่เกี่ยวกับการฟื้นคืนชีพและการชุมนุมในวันโลกหน้า แต่งโดยอัลบัยฮะกี²

2) หนังสือที่เป็นดรรชนีฮะดีษ

(1) หนังสือตัดריךญ์ต่างๆ เช่นหนังสือ นักบอรรอยะฮ์ (نصب البراهين) หนังสืออัตตัลกีศ อัลฮะบีร (التلخيص الحبير) เป็นต้น ซึ่งจะเป็นแหล่งรวบรวมฮะดีษที่เกี่ยวกับศาสนบัญญัติ

¹ ชื่อเต็มคืออะบู อับดุลเราะฮมาน อับดุลลอฮ์ เบ็น มุบาร็อก เบ็น วาฏีฮ อัลฮันศอเลียเกิดเมื่อปี .ศ 118 ท่านเป็นอุละมาอ์ ที่โด่งดังในสมัยของท่านด้วยความเชี่ยวชาญและชำนาญในด้านวิชาการที่เกี่ยวกับอัลฮะดีษ และ ท่านยังเป็นนักรบอีกด้วย ท่านเสียชีวิตในปี .ศ 181 (al-Asqalāniy,1986 : 320)

² ชื่อเต็มคืออะบู บักร อะฮมัด เบ็น อัลฮุสัยน เบ็น อะลี อัลบัยฮะกี อัลคอสรูกุรตี อัลคุรอซานีย์ ท่านเกิดเมื่อปี .ศ 384 ท่านเริ่มศึกษาฮะดีษ ตั้งแต่อายุ 15 ปีจนท่านกลายเป็นอุละมาอ์ที่โดดเด่นด้วยความเชี่ยวชาญและชำนาญในด้านวิชาการที่เกี่ยวกับอัลฮะดีษ และได้แต่งหนังสือมากมายเช่น อัสนัน อัลอะบีร อัลอัสมาอ์ วัตศิฟาท ท่านเสียชีวิตในปี .ศ 458 ที่เมืองนัยซาบูรแต่ร่างของท่านถูกนำมาฝังที่หมู่บ้านคอสรูกุรต (al-Asnawiy,1987:1/98)

(2) หนังสือ สารบัญอะดิษต่างๆ ที่ได้เรียบเรียงตามหมวดหมู่ เช่นหนังสือ กัณษ อัลอุมมาล (كنز العمال) และหนังสือ มุนตะค็อบ กัณษ อัลอุมมาล (منتخب كنز العمال) โดยอัลมุฏกี ย อัลฮินดี¹

(3) หนังสือค้นหาอะดิษต่างๆ ที่ได้เรียบเรียงตามหมวดหมู่ เช่น หนังสือมิฟตาฮุกุซ อัลสุนนะฮ์ (مفتاح كنوز السنة) เป็นหนังสือที่แต่งโดยเอเจเวนสิงค์ (A.J. Wensink) นักบูรพาคดีชาวฮอลแลนด์

2.9.4 ตั้คริจญ์อะดิษโดยพิจารณาถึงสภาพทั่วไปทั้งสายรายงานและสำนวน

ตั้คริจญ์อะดิษ เป็นการคำนึงถึงสภาพทั่วไปและคุณลักษณะต่างๆ ที่มีในตัวบทหรือสายรายงานของอะดิษ เช่น เป็นอะดิษที่นิยมในหมู่ผู้คนทั่วไป อะดิษที่มีสัญญาณของการอุปโลกน์ อะดิษกุดสัย์ อะดิษมุสลัลลัต หรือเป็นสายรายงานที่บิดารายงานจากบุตร เมื่อทราบถึงสภาพของอะดิษนั้นแล้วจึงสามารถไปสืบค้นได้ในหนังสือที่รวบรวมอะดิษตามลักษณะต่างๆ ซึ่งสามารถแบ่งวิธีการดำเนินการ ตั้คริจญ์ได้ดังนี้ 1) พิจารณาถึงสภาพทั่วไปของ สำนวนของอะดิษ 2) พิจารณาถึงสภาพทั่วไปของมะตันอะดิษ 3) พิจารณาถึงสภาพทั่วไปของสำนวนและสายรายงานพร้อมกัน

1) พิจารณาถึงสภาพทั่วไปของสำนวนอะดิษ มีดังนี้

(1) เมื่อเป็นสายรายงานบิดาจากบุตร ก็ต้องค้นหาอะดิษนั้นในหนังสือที่รวบรวมอะดิษที่มีสายรายงาน บิดาจากบุตร เช่น หนังสือ ริวายะฮ์ อัลอับบาอ์ อัน อัลอับนาอ์ (رواية الآباء عن الأبناء) แต่งโดยอัลเคาะฎิบ อัลบัฆดาดี (เสียชีวิตปี 463)

(2) หากในสายรายงานนั้นมีสภาพเป็นมุสลัลลัต² ให้ค้นหาในหนังสือที่รวบรวมอะดิษมุสลัลลัต เช่นหนังสือ อัลมุสลัลลัต อัลกุบรอ (المسلسلات الكبرى) แต่งโดยอัซซุญญัยยี หนังสือ อัลมะนาฮิล อัลสิลสิละ ฮ์ ฟิ อัลอะฮาดีษ อัลมุสลัลลัต อัลอะฮาดีษ (المناهل السلسلة في الأحاديث المسلمة) แต่งโดยชัยคุมฮัมมัด อับดุลบากีย์ อัลอัยยูบีย (เสียชีวิตปี 1364)

(3) หากสายรายงานเป็นมุสลัลลัต³ ให้ค้นหาในหนังสือที่รวบรวมอะดิษมุสลัลลัต เช่น

¹ ชื่อเต็ม คืออัลลามะฮ์ อะลาอูดดีน อัลมุฏกี เบ็น ฮุสตามุดดีน อัลฮินดี ท่านเป็นผู้ชำนาญในด้านวิชาการที่เกี่ยวกับอัลอะดิษ ท่านเสียชีวิตในปีศ. 975 ที่นครมักกะฮ์ (www.al-eman.com สืบค้นเมื่อ 5/2/2560)

² คืออะดิษ ที่บรรดาผู้รายงานบรรยายหรือแสดงลักษณะท่าทางที่ท่านเราะฮูลุลลอฮ์ ﷺ ได้กระทำขณะกล่าวอะดิษโดยจะกระทำติดต่อกันมาอย่างต่อเนื่อง

³ อะดิษ มุสลัลลัตคืออะดิษ ที่ตาบิอิน (บุคคลสมัยต่อจากเศาะฮาบะฮ์) ระบุว่านำมาจากท่านเราะฮูลุลลอฮ์ ﷺ โดยไม่ได้ระบุว่าใครเป็นผู้รายงานอะดิษในรุ่นเศาะฮาบะฮ์ให้แก่เขา

หนังสือ อัลมะรอสีล (المراسيل) แต่งโดยอิมามอะบู ดาวูด อัสนีอุสตานีย์¹ และหนังสืออัลมะรอสีล (المراسيل) แต่งโดยอิมามอิบนุ อะบี ฮาติม (เสียชีวิตปี 327)

(4) หากในสายรายงานมีผู้รายงานที่ ฎะอ์อีฟ ก็ต้องสืบค้นหาค้นหาในหนังสือ บันทีกประวัติ ของผู้รายงานที่ ฎะอ์อีฟเช่นหนังสือ มีซาน อัลอิอิตดาล (معين الإعتدال) แต่งโดย อิมามอัชชะอะบีย์²

2) พิจารณาถึงสภาพทั่วไปของตัวบทหะดีษ

(1) ถ้าพบในตัวบทหะดีษที่มีร่องรอยของการอุปโลกน์หะดีษ ตัวอย่างเช่นพบเจอสำนวนหะดีษที่มีความหมายขัดแย้งกับอายะฮ์อัลกุรอานอย่างชัดเจน และสำนวนหะดีษไม่กระจ่างแจ้ง หรือพบสำนวน หะดีษที่ระบุถึงความประเสริฐของการทำงานที่เกินความความเป็นจริง เป็นต้น การสืบค้น หะดีษที่มีลักษณะดังกล่าวสามารถค้น หาได้ในหนังสือที่มีการรวบรวมหะดีษที่ได้ปลอมแปลงขึ้นมา เช่นหนังสือ อัลมัศนูอฺ ฟิ มะอริฟะฮ์ อัลหะดีษ อัลมาฎูอฺ (المصنوع في معرفة الحديث الموضوع) แต่ง โดยชัยคุอะลี ย อัลกอรี ย อัลฮะเราะวี ย³ (เสียชีวิตปี 1014) หนังสือ ตันซี ฮ อัชชะรีอะฮ์ อัลมัรฟูอะฮ์ อัน อัลอะฮาดิษ อัชชะนีอะฮ์ วัล มาฎูอะฮ์ (تنزيه الشريعة المرفوعة عن الأحاديث الشنيعة والموضوعة) แต่งโดย อะลี ย เบ็น มุฮัมมัด เบ็น อีรอ ก อัลกินานีย์ เสียชีวิตปี 963

(2) ถ้ามีการพบเจอว่าเป็นสำนวนหะดีษ กุดสี ย⁴ ก็ต้องค้นหาในหนังสือที่ได้ รวบรวม เฉพาะเกี่ยวกับ หะดีษกุดสี ย เช่นหนังสือ มิซกาต อัลอันวาร ฟิมา ระะวา อะ นิลละฮ์ สุบฮานะฮู วะตะอาลา มิน อัลอักบาร (مشكاة الأنوار في ما روى عن الله سبحانه وتعالى من الأخبار) แต่งโดยมุฮัมมัดเบ็น อะลี ย เบ็น อะเราะบีย์ อัล ฮาติมี ย อันตะละลูสี ย⁵ (เสียชีวิตปี 638) หนังสือ อิตติฮาฟ อัลสะนะนิยะฮ์ บิอัลอะฮาดิษ อัลกุดสิยะฮ์ (الإتحاف السنية بالأحاديث القدسية) แต่งโดยชัยคุ อับดุลเราะฮูฟ อัลมุนาวี ย (เสียชีวิตปี 1029)

¹ ชื่อเต็มคือ สุลมาน เบ็น อัลอัซฮั บั เป็น ชัดดีด อัลอัซดี ย อัสนีอุสตานีย์เกิดเมื่อปี .ศ 202 ท่านเป็นอุละมาอ์ ที่มีความชำนาญใน ด้านอัลหะดีษ ที่มีชื่อเสียงท่านหนึ่งมีผลงานทางวิชาการมากมาย เช่น หนังสืออัลสุนัน อัลมะรอสีล เป็นต้นท่านเสียชีวิตในปี.ศ 275

² ชื่อเต็มคือ ชัมสูตดีน อะบู อับดุลอฮ์ มุฮัมมัด เบ็น อะฮ์มัด เบ็น อุซมาน อัชชะอะบีย์ เกิดเมื่อปี.ศ 673 เป็นอุละมาอ์ สังกัด มัซฮับ อัชฮาฟี ยี่ ที่มีความชำนาญในด้านวิชาการอัลหะดีษ โดยเฉพาะความรู้ที่เกี่ยวกับผู้รายงานหะดีษและประวัติศาสตร์ ท่านได้แต่งหนังสือ หลายเล่มด้วยกัน เช่น ดาริก อันนุบะลาอ์ มิซานูล อิอิตดาล เป็นต้น ท่านเสียชีวิตในปี.ศ 748 (al-'Asnawi,1987:1/273)

³ ชื่อเต็มคือ อะลี ย เบ็น สุลฏอน มุฮัมมัด นูรุดดีน อัลฮะเราะวี ยเป็นที่รู้จักกันในนาม มุลาอะลี ย อัลกอรี ย ท่านเป็นอุละมาอ์ ที่มีความ ขำนาญในด้านกฎหมายอิสลามใน มัซฮับ อัลฮะนะฟี ย ท่านเกิดที่เมืองฮะรอซ แต่ใช้ชีวิตที่นครมักกะฮ์จนเสียชีวิตที่นั่นเมื่อปี.ศ 1014

⁴ คือหะดีษ มัรฟูอ์ที่เป็นคำพูดของท่านเราะฮ์สุลลอลอ์ ﷺ ที่ระบุว่ามาจากอัลลอฮ์ ﷻ

⁵ ชื่อเต็มคือ มุฮัมมัด เบ็น อะลี ย เบ็น มุฮัมมัด เบ็น อะเราะบีย์ อัลฮาติมี ย อัจญูอีย อัลอันตะละลูสี ยมีนามแฝงว่า อัชชัยคุ อัลอักบร ท่าน เกิดเมื่อปี.ศ 558 ที่เมืองมัรสียะฮ์ แคว้นอันตะละลูสียะฮ์ (ปัจจุบันคืออยู่ในประเทศสเปน) ท่านเป็นแกนนำพวก นียมกลุ่มศูฟี ย (นักรบ) ท่านเสียชีวิตในปี.ศ 638 ที่กรุงดามัสกัส (al-Dhahabi, 2001 : 23/48-49)

(3) ถ้าเป็นอะดิษมัซซุร¹ ก็ต้องสืบ ค้นอะดิษนั้นในหนังสือที่ มีการรวบรวมเกี่ยวกับอะดิษมัซซุร เช่น หนังสือ อัลมะกะอิด อัล อะสะนะฮ์ ฟิ บะยาน กะซีร มิน อะฮาดิษอะลา อัลสินะฮ์ อันนาส (المقاصد الح-سنة في بيان كثير من الأحاديث على السنة الناس) แต่งโดย มุฮัมมัด เบ็น อับดุลเราะฮมาน อัลสะเคาะวี (เสียชีวิตปี 902) หนังสือกัซฟ อัลเคาะฟาอ์ วะ มุซ็ล อัลอิลาฮียะฮ์ อัมมา อิซตะซะเราะฮ์มิน อะฮาดิษ อะลา อัลสินะฮ์ อันนาส - كشف الخفاء ومزيل الإلهاس عما اشتته من الأحاديث على السنة الناس) แต่งโดยซัยคอิสมาอิล เบ็น มุฮัมมัด อัลอัญญูนีย์² (เสียชีวิตปี1162)

3) พิจารณาถึงสภาพทั่วไปของตัวบทและสายรายงานพร้อมกัน บางครั้งพบร่องรอยที่ตัวบทและบางครั้งพบร่องรอยที่สายรายงาน เช่น อิละฮ์ (บกพร่อง) และอิบฮาม (บุคคลนิรนาม) เมื่อพบว่าในอะดิษมี ร่องรอย ใดๆ อย่างใดอย่างหนึ่ง ที่บ่งชี้ให้เห็นว่าเป็นอะดิษที่มีความบกพร่องหรือ รายงานโดยบุคคลนิรนามก็ให้ค้นหาในหนังสือที่รวบรวมเกี่ยวกับลักษณะดังกล่าว เช่น

(1) ตำรา (علل الحديث) อิลัล อัลอะดิษ แต่งโดยอิบนุ อะบี ฮาติม อัรรอซีย³ เป็นตำราที่ได้เรียบเรียงตามหมวดวิชา ศาสนบัญญัติ ในแต่ละบทจะมี การกล่าว ตัวบท อะดิษที่มีความบกพร่องและจะอธิบายจุดบกพร่องของอะดิษนั้นๆ อย่างละเอียด

(2) ตำรา (أسماء المبهمة في الأنباء المحكمة) อัสม่าอ์ อัลมุบะฮะมะฮ์ ฟิ อัลอันบ่าอ์ อัลมุฮะมะฮ์ แต่งโดย อัลเคาะฎิบ อัลบัฆดาดี เป็น ตำราที่ได้รวบรวมอะดิษที่มีในสำนวนอะดิษบุคคล นิรนาม (المبهم) ไว้ จากนั้นผู้แต่งได้ชี้แจงข้อจริงของบุคคลนิรนามด้วยการอ้าง สายรายงานอื่นที่กล่าวชื่ออย่างชัดเจนเพื่อนำมายืนยันว่าผู้นิรนามนั้นคือใคร

¹ คืออะดิษ ที่ผู้คนทั่วไปกล่าวจวนติดปากซึ่งบางทีอะดิษ นั้นอาจจะเป็นอะดิษ เคาะฮิฮ์ ฎะฮิฮ์ หรืออะดิษ ที่ถูกอุปโลกนขึ้นมาก็ได้เช่น อะดิษ (اختلاف أمي رحمة) ความว่า “ความแตกแยกของประชาชาติของฉันเป็นความเมตตา” อัลอัลบานียได้กล่าวในฎะฮิฮ์ อัลญามิอ์ ว่า อะดิษเมาฎูอ์ (al-Albāniy, n.d. : 1/34) และ (al-Albāniy, 1992 : 1/141).

² ชื่อเต็มคือ อิสมาอิล เบ็น มุฮัมมัด เบ็น อับดุลฮาดิ อัลอัญญูนีย์ ท่านเกิดที่เมืองอัญญูน (ปัจจุบันอยู่ในประเทศจอร์แดน) เมื่อปี ฮ.ศ. 1087 ท่านเป็นกวีอุละมาอ์ที่มีความชำนาญในด้านวิชาการอัลอะดิษ สังกัดมัซฮับ อัชชาฟีอีย์ ท่านเติบโตและสิ้นชีวิตที่กรุงดามัสกัสเมื่อปีฮ.ศ.1162 (www.ju.edu/publication/) สืบค้นเมื่อ 5/2/2560

³ ชื่อเต็มคือ อับดุลเราะฮมาน เบ็น อะบี ฮาติม มุฮัมมัด เบ็น อิดริส อัตตะมิมีย อัลฮันศอลียมีชื่อเรียกว่าอะบู มุฮัมมัด ท่านเกิดเมื่อปี ฮ.ศ. 240 ท่านเป็น อุละมาอ์ที่มีความชำนาญในด้านวิชาการอัลอะดิษ โดยเฉพาะความรู้ที่เกี่ยวกับผู้รายงานอะดิษ ท่านมีตำรามากมายเช่นอัลญัร ฮ วัตตะฮิฮ์ อรรธาอียอัลกุรอาน เป็นต้น ท่านเสียชีวิตที่เมืองอัรรอซียเมื่อปี ฮ.ศ. 327 (al-Dhahabi, 2001 : 263-269)

(3) ตำรา (المستغلة من مبهمات المتن والإسناد) อัลมุสตะฟาต มิน มุบ ฮะมาต อัลมะตัน วะ อีสนาต แต่งโดยอะบู ชุรอฮ์ อะฮมัด เบน อับดุลเราะฮีม อัลอิรอเกีย¹ (เสียชีวิตปี 826) เป็นตำราที่ได้รวบรวมอะดิษที่มีในตัวบทอะดิษและสายรายงานจากบุคคลนิรนามเหมือนกัน

2.9.5 ตั้คริจญ์อะดิษโดยใช้คอมพิวเตอร์

วิธีดำเนิน การตั้คริจญ์อะดิษ นั้น นอกผู้จาก ดำเนิน การตั้คริจญ์อะดิษจะใช้ ตำรา ประเภทต่างๆ ในด้านอะดิษแล้ว สำหรับผู้ที่สนใจในวิชานี้ก็ยังสามารถที่จะศึกษาค้นคว้าอะดิษ โดยใช้สื่อที่เผยแพร่ทางอินเทอร์เน็ตใน ยุคปัจจุบันก็ได้ ประเภทของสื่อที่ได้แพร่หลายในสังคมออนไลน์ในโลก ปัจจุบันนี้ที่สามารถใช้ในการตั้คริจญ์ได้นั้นมีอยู่ สาม ประเภท คือ 1) ซีดีรอม โปรแกรมบรรจุอะดิษ 2) ห้องสมุดสำเร็จรูป เช่น มัคตะบะฮ์ ซามิละฮ์ และมัคตะบะฮ์ วักฟิยะฮ์ 3) เว็บไซต์อิสลาม เช่น เว็บไซต์ อัลดะเราะร อัสนะนิยะฮ์ เว็บไซต์ของชัยคุ อิบน์ บาซุ เว็บไซต์ของชัยคุอัลอัลบานีย์ เป็นต้น

ตั้คริจญ์อะดิษโดยใช้สารสนเทศสามารถจัดอยู่ในแนวทาง การดำเนินการ ตั้คริจญ์ อะดิษโดยใช้ตัวบทอะดิษ เป็นหลัก เนื่องจากผู้ตั้คริจญ์ต้องใช้คำสำคัญจากตัวบทอะดิษหรือประโยค บางตอนของตัวบทอะดิษ แต่ด้วยเทคโนโลยีสารสนเทศที่ มีรูปแบบแตกต่างจากหนังสือและนิพนธ์ ต้นฉบับที่แพร่หลายในวงวิชาการตั้คริจญ์ อะดิษแยกออกต่างหากจากแนวทาง และการใช้สารสนเทศ ทั้ง 3 ประเภทนี้ สามารถดำเนินการค้นหาอะดิษได้อย่างรวดเร็ว

1) ซีดีรอม หมายถึง ซีดีโปรแกรมอะดิษที่บรรจุอะดิษต่างๆ และ ความรู้เกี่ยวกับ อะดิษจากตำราที่เป็นแหล่งปฐมภูมิของอะดิษและความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับอัลอะดิษ

การตั้คริจญ์อะดิษจากซีดีนั้นจะใช้แนวทางตั้คริจญ์โดย คำนึงถึงตัวบทอะดิษ คือ ผู้ ดำเนินการตั้คริจญ์จะเลือกคำสำคัญจากตัวบทอะดิษ หรือ เลือกประโยคบางตอนจากตัวบทอะดิษ มา พิมพ์ในช่องสำหรับพิมพ์ข้อความ หลังจากนั้นโปรแกรม สำเร็จรูปจะแสดงตัวบทอะดิษบางตอนให้เรา เห็นเพื่อเลือกตัวบทอะดิษที่เราต้องการดำเนินการตั้คริจญ์

ซีดีรอมโปรแกรมอะดิษ จะมีจุดอ่อนบางประการ เช่น หมายเลขอะดิษ เล่มที่ และ เลขหน้า อาจจะไม่สอดคล้องกับหมายเลขอะดิษ ต้นฉบับ เล่มที่และเลขที่ของหนังสืออะดิษต้นฉบับ บางครั้งยากต่อการตรวจสอบอะดิษ ฉะนั้นผู้ดำเนินการตั้คริจญ์จำเป็นต้องค้นหาจากหนังสือต้นฉบับที่เป็นแหล่งที่มาของอะดิษด้วย หรือที่เรียกว่า มุกอบะละฮ์ อันนุสัค ทั้งนี้เพื่อจะได้มาซึ่งข้อมูลที่ต้องการ และคัดลอกอะดิษจากแหล่งปฐมภูมิของอะดิษที่อยู่ในต้นฉบับของหนังสืออะดิษนั้นๆ

¹ ชื่อเต็มคือ อะฮมัด เบน อับดุลเราะฮีม เบน อัลฮุสัยน เบน อับดุลเราะฮมาน อัลกูรดียฺท่านมีนามแฝงว่าวะลี ยุคตินอะบูชุรอฮ์ ท่าน รู้จักกันในนามอิบนุ อัลอิรอเกีย ท่านเกิดเมื่อปี .ศ 762 ที่กรุงโคโร ประเทศอิอิบต์ ท่านเป็นอุละมาอ์ฟิกฮ์ สังคัมัยฮ์ฮะนะฟีฮ์ท่าน เป็นอุละมาอ์ ที่มีความชำนาญในด้านวิชาการอัลอะดิษ อีกด้วยท่านแต่ง หนังสือมากมายท่านเสียชีวิตในปี .ศ. 826 ที่กรุงโคโร www.ju.edu/publication/ สืบค้นเมื่อ 5/2/2560

2) ห้องสมุดสำเร็จรูป คือ โปรแกรมสำเร็จรูปที่มีชื่อว่า อัลมักตะบะฮ์ จะเป็น โปรแกรม (المكتبة الشاملة) อัลมักตะบะฮ์ อัชชามิละฮ์ (المكتبة الوفية) อัลมักตะบะฮ์อัลวะเกาะฟียะฮ์ หรือ (المكتبة الإسلامية) อัลมักตะบะฮ์ อัลอิสลามียะฮ์ที่ได้ประมวลไว้ซึ่งหนังสืออะดีษต่างๆ และ หนังสืออื่นๆ อีกมากมายที่บรรจุอยู่ในโปรแกรมนี้

วิธีการตัดครีจัญอะดีษโดยใช้ห้องสมุดสำเร็จรูป จำเป็น ต้องอาศัยแนวทาง การ ดำเนินการตัดครีจัญอะดีษโดยคำนึงถึงตัวบทอะดีษ คือ เลือกคำสำคัญหรือประโยคใดประโยคหนึ่งจาก ตัวบทอะดีษที่ต้องการตัดครีจัญ ข้อดีของการใช้สารสนเทศคือ สามารถ ดำเนินการ ตัดครีจัญอะดีษโดย บุคคลทั่วไป เขาอาจมีหนังสืออะดีษเป็นของตนเองหรือไม่มีหนังสือเป็นของตนเองก็ตาม

โปรแกรมในรูปแบบของ ห้องสมุดสำเร็จรูป นั้นได้บรรจุหนังสืออะดีษ และ ความรู้ พื้นฐานเกี่ยวกับ อัลอะดีษประเภทต่างๆ นอกจากหนังสืออะดีษ แล้วยังมีหนังสือ ที่เกี่ยวกับแขนง วิชา อื่นๆ อีกมากมาย เช่น สาขาวิชาหลักการยึดมั่น สาขาวิชาอรรถาธิบายอัลกุรอาน และความรู้เกี่ยวกับ อัตตฟีลีส สาขาวิชา กฎหมายอิสลาม และความรู้เกี่ยวกับ อัลฟิฏญ เป็นต้น ประกอบด้วยหนังสือต่างๆ เหล่านี้มากกว่า 6,000 พันเล่ม

วิธีการตัดครีจัญใช้ห้องสมุดสำเร็จรูป มีดังนี้

1. ผู้ที่ต้องการดำเนินการตัดครีจัญอะดีษนั้น จะต้องเข้าสู่หน้าแรกของโปรแกรม ห้องสมุดสำเร็จรูปแล้วจะพบไอเดิร์มต่างๆบนหน้าจอโดยการคลิกที่ไฟล์

2. กดปุ่มบะฮ์ช โปรแกรมจะแสดงให้เห็นตัวเลือกวิธีการค้นหา

3. กดปุ่มอันนุศุศ โปรแกรมจะแสดงตารางรายการทุกอย่าง

4. พิมพ์คำสำคัญจากมะตันอะดีษที่ต้องการดำเนินการตัดครีจัญ

5. เลือกหนังสือที่เป็นแหล่งปฐมภูมิของอะดีษ โดยการเลือกเล่มใดเล่มหนึ่ง ให้คลิกในช่องสี่เหลี่ยมที่ปรากฏหน้าหนังสือแต่ละเล่มตามจำนวนที่ต้องการ หรือเลือกทั้งหมดก็คลิกที่คำว่า “อัลญะมีอ์”

6. โปรแกรมจะค้นหาอะดีษต่างๆ จากแหล่งที่มาของอะดีษโดยอัตโนมัติ

7. อะดีษต่างๆ ที่ค้นหาจะประ ฎาบนหน้าจอประกอบด้วย มัตและสะนัดของ อะดีษบางส่วนหรือแสดงชื่อกิตาบหรือชื่อบท ชื่อเศาะฮาบะฮ์ เล่มที่และหน้า หรือหมายเลขอะดีษ

8. รวบรวมอะดีษตามจำนวนที่ต้องการ

สิ่งที่ควรระมัดระวังสำหรับผู้ดำเนินการตัดครีจัญด้วยวิธีการนี้คือ เล่มที่ หนังสือ และเลขหน้าของหนังสืออาจจะไม่สอดคล้องกับหนังสืออะดีษที่อยู่ในรูปของการตีพิมพ์

2) เว็บไซต์อิสลาม เป็นเว็บไซต์ที่เผยแพร่ทางอินเทอร์เน็ตนั้นมีมากมาย อาทิ เช่น เว็บไซต์ (ابن باز) อิบน์ บาช เว็บไซต์ (الألباني) อัลอัลบานีย์ เว็บไซต์ (الدرر السنية) อัดดุรออ อัลสะนียะฮ์ เป็นต้น

โดยภาพรวมเว็บไซต์ ทั้งหมด นี้ได้บรรจุหนังสืออะดิษมากมายสามารถที่จะค้นหาความรู้ในสาขาวิชาต่างๆ ของอิสลาม ดังตัวอย่างนี้

เว็บไซต์อัครอร อัสสะนิ ยะยะฮ์ เป็นที่รู้จักกันอย่างแพร่หลายในวงวิชาการอิสลาม ปัจจุบัน ในนาม <http://www.dorar.net/> ซึ่ง เว็บนี้อยู่ภายใต้ การดูแลของชัยค อะละวีเย เป็น อับดุลกอเดร์ อัสสะก็อฟ ซึ่งประกอบด้วยข้อมูลเหล่านี้

1. หนังสือและตำราที่เป็นผลงานทางวิชาการของชัยค อะละวีเย อัสสะก็อฟ
 2. บัญชีหนังสือและงานวิจัย ในแขนงวิชา ต่างๆ ของอิสลาม เช่น อัลกุรอาน อัลอะดิษ อัลอะกิดะฮ์ อัลฟิควฮ์ อัลมันฎิก สถานที่พิมพ์และปีพิมพ์หนังสือ และสาขาวิชาของหนังสือ
 3. บัญชีหนังสือที่สนับสนุนให้อ่านตามสาขาวิชาต่างๆ ของศาสนาอิสลาม
 4. วิธีการค้นหาความรู้ในแต่ละสาขาวิชาต่างๆ
- นอกจากนั้น ในเว็บไซต์นี้ยังมีอินสิกลอฟีเดียสาขาวิชาเฉพาะ เช่น

1. อินสิกลอฟีเดียสาขาวิชาอะกิดะฮ์
2. อินสิกลอฟีเดียสาขาวิชาศาสนาและความคิด
3. อินสิกลอฟีเดียสาขาวิชาอะดิษ
4. อินสิกลอฟีเดียสาขาวิชาฟิควฮ์
5. อินสิกลอฟีเดียสาขาวิชาประวัติศาสตร์
6. อินสิกลอฟีเดียสาขาวิชาวารสาร

เว็บไซต์นี้ เป็นที่นิยมกันมากในกลุ่มนักวิชาการ นักศึกษา และผู้ที่สนใจศึกษาหาวิชาความรู้สมัยใหม่ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการใช้คอมพิวเตอร์แพร่หลายอย่างกว้างขวางใน ปัจจุบัน อย่างไรก็ตาม การตัดทอนอะดิษโดยใช้หนังสือหรือตำราตลอดจนรายงานการวิจัยและวิทยานิพนธ์จะ สะดวกและง่ายกว่า

วิธีการค้นหา

- 1) พิมพ์คำสำคัญหรือประโยคอะดิษบางตอนในช่องอับเราะฮ์ไม่เกินสามคำ
- 2) ไม่ควรใช้เครื่องหมายการอ่าน
- 3) หากต้องค้นหาคำพูดของอุละมาอะดิษให้พิมพ์ชื่อของอุละมาอะดิษคนนั้นในช่องอัลมุฮัดดิษ
- 4) พิมพ์ชื่อหนังสือในช่องอัลกิตาบ หากต้องการตัดทอนอะดิษจากหนังสือเป็นการเฉพาะ
- 5) พิมพ์คำหรือประโยคบางตอนในช่องอัลญะมูฮ์ หากต้องการตัดทอนอะดิษจากหนังสืออะดิษทั้งหมด

6) หากอะดิษที่ต้องการตัดครีญาอะดิษบทนั้นมีสำนวนประโยคสั้นให้พิมพ์สำนวนอะดิษทั้งหมด

7) พิมพ์ระดับของอะดิษ เช่น อะดิษเศาะฮือฮ ในช่องอัลญะมื่อ หากต้องการตัดครีญา ระดับของอะดิษ

การตัดครีญาอะดิษโดยใช้สารสนเทศ นี้มีข้อจำกัดที่แตกต่างจากการตัดครีญา โดยใช้หนังสือ คือ รหัสของกิตาบ รหัสของباب และหมายเลขอะดิษไม่สอดคล้องกับที่ได้กำหนดไว้ในหนังสือ

2.10 หนังสือตัดครีญาอะดิษที่สำคัญ

1 ตำรา นศบ อรรอเยฮ์ ลี อะฮาดีษ อัลฮิตายะฮ์ (نصب الربة لأحاديث الهداية)

เป็นตำราที่แต่งโดย อัลฮาฟิศ ญะมาลุดดีน อะบู มุฮัมมัด อับดุลลอฮ์ เป็น ยูซุฟ อัลชัยละอีย์ อัลฮะนะฟียะ เสียชีวิตปี 762 เป็น ตำราที่เกี่ยวกับการ ตัดครีญาอะดิษที่มีอยู่ในตำราฟิกฮ์ของมัชฮับ ฮะนะฟียะ ชื่อ อัลฮิตายะฮ์ ของ ชัยคฺ อะลีเย เป็น อะบู บักร อัลมिरซีนานีย์ เสียชีวิตปี 593

เป็นตำราตัดครีญาที่มีประโยชน์มาก เนื่องจากได้รวบรวมสายรายงานของอะดิษมากมายและยัง บอกถึงแหล่ง ที่มาของอะดิษ มีการ อ้างคากล่าวของอุละมาอ์ผู้ มีหน้าที่วิเคราะห์อะดิษทั้งหลาย ซึ่งไม่มี อุละมาอ์ท่าน ใดดำเนินการ เช่นนี้มาก่อน แม้ว่าผู้แต่งหนังสือตัดครีญาที่มาภายหลังจากท่านก็ตามเช่น อิบน์ ฮะญูร์ อัลอัสเกาะลานีย์ ล้วนได้รับสืบทอดจากผลงานของท่านทั้งสิ้น

ส่วนวิธีการแต่งตำรานี้ ผู้แต่งจะ นำตัวบทอะดิษที่ผู้ แต่งตำรา อัลฮิตายะฮ์อ้างไว้จากนั้นท่าน ก็ดำเนินการ ตัดครีญา โดยการ ระบุแหล่งที่มาของอะดิษใน หนังสือ อะดิษ พร้อมทั้ง สายรายงาน จากนั้นท่าน ค้นหาอะดิษอื่นมาสนับสนุนอะดิษนั้น โดย ท่านเขียนว่า อะฮาดีษอัลباب (أحاديث الباب) หากตัวบทอะดิษที่มีความขัดแย้งกัน ท่านจะกล่าวอะดิษที่มีทัศนะตรงข้ามกับมัชฮับ ฮะนะฟียะที่ท่านยึดมั่น โดยท่านเขียนว่า อะฮาดีษ อัลคุศุม (أحاديث الخصوم) ทุกเรื่องท่านที่ท่านเขียน ท่านจะเขียนด้วยความสำนึกโดยปราศจากความลำเอียงตามมัชฮับที่ท่านยึดถืออยู่

ตำรานี้ได้ตีพิมพ์เป็นครั้งแรกที่ประเทศอินเดีย แต่มีข้อ ผิดพลาดมากมายทั้งในสายรายงานและตัวบท อะดิษ ซึ่งทำให้ไม่สามารถ ที่จะยึดเป็นหลักได้ ส่วนการพิมพ์ครั้งที่สอง พิมพ์ที่กรุง ไคโร ประเทศอียิปต์ที่โรงพิมพ์ ดารุลมะอุมูน เมื่อปี 1357 ฮ.ศ. ซึ่งอยู่ภายใต้การควบคุมของสำนักงาน วิชาการประเทศปากีสถาน (al-Tahhān, 1996 :17-18)

2 ตำรา อัลมุฆนีย์ อัน ฮัมล อัลอัศฟาร ฟิ ตักรีญา มา ฟิ อัลฮิชยาอ์ มิน อัลอัคบาร์ (المغني عن حمل الأسفار في تخريج ما في الأحياء من الأخبار)

เป็นตำราที่แต่งโดย อัลฮาฟิซ ซัยนุดดีน อับดุลเราะฮีม เบ็น อัลฮุสซัยน อัลอิรอเกีย เสียชีวิตปี 806 เป็น ตำรา ตั้คริญาฮ์อะดีษที่มีในตำรา อียายาฮ์ อุลุมุดดีน (إحياء علوم الدين) แต่งโดย อิมามอัลเฆาะซาลี เสียชีวิตปี 505 เป็นหนังสือตั้คริญาฮ์ที่มีคุณค่าอีกเล่มหนึ่ง ส่วน วิธีการตั้คริญาฮ์ อะดีษนั้นคือ ถ้า หากอะดีษนั้นเป็นอะดีษที่ อิมามอัลบุกอริยฺและ อิมามมุสลิมบันทึกแล้ว ท่านก็จะไม่ ดำเนินการตั้คริญาฮ์ เพียงแค่ชี้แหล่งที่มาว่าอยู่ที่ไหน ถ้าเป็นอะดีษ ที่บันทึกโดยคน อื่นนอกเหนือ จาก หนังสือทั้งสอง ท่านก็จะระบุชื่อผู้บันทึก ถ้าอะดีษมีบันทึกในหนังสืออะดีษทั้งหกเล่ม ท่านก็จะไม่ ตั้คริญาฮ์จากหนังสืออื่นอีก เมื่ออะดีษที่ไม่ได้อยู่ในหนังสือทั้งหกเล่มท่านก็จะ ดำเนินการ ตั้คริญาฮ์จาก ตำราอะดีษอื่นๆ ต่อไป

วิธีการเสนอ ผลของการ ตั้คริญาฮ์ อะดีษนั้น ท่านจะ นำเสนอ อฎฺรอฟอะดีษจาก ตำรา อียายาฮ์ อุลุมุดดีน พร้อม ด้วยระบุชื่อเศาะฮาบะฮ์ ที่รายงาน อะดีษนั้น ชื่อผู้บันทึก อะดีษจากหนังสือ อะดีษต่างๆ แล้วบอกระดับของอะดีษ ว่าเป็น อะดีษเศาะฮีฮ์ อะสัน หรือ เฆาะอ์ฟ เมื่ออะดีษนั้นไม่มี กล่าวในหนังสือ อะดีษเลย ท่านจะระบุ ว่า “ลา อัศละ ละฮ์ ” (لا أصل له) แปลว่าเป็นอะดีษที่ไม่มี แหล่งที่มา บางครั้งท่านกล่าวว่า “ลาอะอริฟูฮ์ ” (لا أعرفه) แปลว่า ฉันไม่รู้จักอะดีษ นี้ คือ เท่าที่ศึกษา อ่านหนังสืออะดีษมา ท่านไม่เคยพบอะดีษนี้ (al-Tahhān, 1996 :31-32)

3 ตำรา อัตตัลกีศ อัลอะบิร ฟิ ตั้คริญาฮ์ อะฮาดีษ ชุรฮ์ อัลวะญูฮ์ อัลกะบิร (التلخيص الكبير) เป็นตำราที่แต่งโดย อัลฮาฟิซ อะฮมัด เบ็น อะลี เบ็น อะญูร อัลอัศเกาะลานียฺ ท่านเสียชีวิตปี 852 เป็นหนังสือตั้คริญาฮ์อะดีษที่ สรุปร จากตำรา อัลบัตร อัลมุเนีร ฟิ ตั้คริญาฮ์ อัลอะฮาดีษ ะอัลอะฆาร อัลวาเกียฮ์ ฟิ ชุรฮ์ อัลกะบิร (البدر المنير في تخریج الأحاديث والآثار الواقعة في الشرح الكبير) เป็นตำราที่แต่งโดย อิบน์ อัลมุลักกิน เสียชีวิตปี 804 เป็น ตำรา ตั้คริญาฮ์อะดีษที่มีในหนังสือ ชุรฮ์อัลกะบิร (الشرح الكبير) ของอิมาม อะบู กอสิม อับดุลการีม เบ็น มุฮัมมัด อรรอฟีอียฺ เสียชีวิตปี 623 เป็นตำราพิศตามมัซฮับของอัชชาฟีอียฺ

วิธีการตั้คริญาฮ์ของผู้แต่งในตำราเล่มนี้คือ

- 1) เริ่มตั้คริญาฮ์ด้วยระบุแหล่ง ที่มาของอะดีษในหนังสืออะดีษทั้งสองเล่ม คือเศาะฮีฮ์ อัลบุกอริยฺ และเศาะฮีฮ์มุสลิม
- 2) ให้ข้อสังเกตต่างๆ เกี่ยวกับการคัดลอกอะดีษของผู้แต่งท่านอื่นๆ
- 3) วิเคราะห์การกำหนดสถานะภาพของอะดีษจากนักวิชาการท่านอื่นๆ ก่อนหน้านี้
- 4) ให้ความสำคัญกับสถานะภาพของอะดีษที่นำมาเป็นชะวาฮิด
- 5) การนำเสนอจะ ขึ้นต้นตั้คริญาฮ์ด้วยหนังสือของ ท่านอิมามอัชชาฟีอียฺ เนื่องจาก เป็นผู้นำของท่าน จากนั้นก็ อิมามอัตติรมิซียฺก่อนอิมามมุสลิม เนื่องจาก อิมาม อัตติรมิซียฺได้กำหนด สถานะภาพของอะดีษที่ท่านได้บันทึกทุกบท (al-‘Abid, 2001 : 131-132)

4. ตำรา (إرواء الغلیل فی تخريج منار السبیل) อีรวาอ์ อัลฆะละลีล ฟิ ตัจรีญ์ มะนาร์ อัลสะบิล เป็นตำราที่แต่งโดย ชัยคฺ นาศิรุดดีน อัลอัลบานีย์ เสียชีวิตปี 1420 เป็นตำราตัดครีจญ์ฮะดีษที่มีในตำรา มะนาร์ อัลสะบิล ฟิ ชัรฮ์ อั ดตะลีล (منار السبیل فی شرح الدلیل) ซึ่งเป็น ตำราเกี่ยวกับนิติศาสตร์อิสลามตามมัซฮับ อัลฮัมบะลี และชัยคฺอิบรอฮีม เบ็น มุฮัมมัด เบ็น สาลิม เบ็น ฎุฮัยยาน¹ เป็นผู้แต่ง ท่านเสียชีวิตปีฮ.ศ. 1353

วิธีการตัดครีจญ์ของผู้แต่งในตำราเล่มนี้คือ

- 1) มีการกำหนดสถานภาพของฮะดีษตามสายรายงานฮะดีษโดยรวม
- 2) มีการระบุชื่อของผู้รายงานฮะดีษของท่านอื่นๆ ที่ยังไม่ได้กล่าวในฮะดีษนั้นๆ
- 3) มีการตัดครีจญ์ฮะดีษตามสายรายงานที่มีอยู่ในฮะดีษ
- 4) ได้นำคำพูดของบรรดาอุละมาอ์ที่มีความชำนาญในด้านวิชาการฮะดีษที่ได้กล่าวเกี่ยวกับฮะดีษนั้นๆ แล้วนำมาวิเคราะห์ฮะดีษต่อไป
- 5) ในการนำไปอ้างอิงทัศนคติของผู้แต่ง นั้น ให้ยึดการกำหนด สถานภาพของ ฮะดีษตามสายรายงานโดยรวมที่ผู้แต่งได้ระบุไว้ในตอนต้น (al-‘Ābid,2001:135)

2.11 อัลมุตาบิอาต และอัชชะวาฮิด

2.11.1 อัลมุตาบิอาต หรือ อัลมุตาบิอะฮ์ ทางภาษาหมายถึง เหมือนกันหรือคล้ายกัน ส่วนความหมายทางวิชาการฮะดีษ หมายถึง การที่ผู้รายงานคนหนึ่งได้รายงานฮะดีษที่ เหมือนกันหรือคล้ายกันกับผู้รายงานอีกคน โดยผู้รายงานคนแรกได้รายงานฮะดีษจากอาจารย์ของผู้รายงานอีกคน หรือจากผู้ที่เหนือกว่าอาจารย์ของเขา (Nur al-Dīn ‘Itr, 1981:418)

ประเภทของอัลมุตาบิอาต มี 2 ประเภทด้วยกัน คือ อัลมุตาบิอาตที่สมบูรณ์ และอัลมุตาบิอาตที่ไม่สมบูรณ์

ก. อัลมุตาบิอาตที่สมบูรณ์ คือ การที่ คนใดคนหนึ่งได้รายงานฮะดีษ ที่เหมือนกันกับผู้รายงานอีกคน โดยผู้รายงานคนแรกนั้นได้รายงานจากอาจารย์ของผู้รายงานอีกคน ดังตัวอย่างฮะดีษต่อไปนี้

ฮะดีษที่มีการรายงานโดยท่านอิมามอัชชาฟีอีย์ จากท่านอิมามมาลิก จากอับดุลลอฮ์ เบ็น ดินาร์ จากอิบนุ อุมัร เล่าว่าแท้จริงท่านนะบี กล่าวว่า

¹ ชื่อเต็มคือชัยคฺ อิบรอฮีม เบ็น มุฮัมมัด เบ็น สาลิม เบ็น ฎุฮัยยาน อาลซุเฮร ท่านเกิดเมื่อปีฮ.ศ 1275 ที่เมืองอรั๊รอส เขตอัลเกาะซิม ประเทศซาอุดีอาระเบียท่านเป็นอุละมาอ์มัซฮับฮันบะลี ท่านมีความชำนาญในด้านสาขาวิชากฎหมายอิสลามและท่านมีผลงานในด้าน การนิพนธ์ตำราหลายเล่มด้วยกัน ท่านเสียชีวิตในปีฮ.ศ. 1353 ที่อัลเกาะซิม www.alrasvip.com สืบค้นเมื่อ 5/10/2559

((الشَّهْرُ تِسْعٌ وَعِشْرُونَ لَا تَصُومُوا حَتَّى تَرَوْا الْهَيْلَالَ وَلَا تُعْطِرُوا حَتَّى تَرَوْهُ فَإِنَّ غُمَّ عَلَيْكُمْ فَأَكْمِلُوا الْعِدَّةَ ثَلَاثِينَ))

ความว่า “เดือนนั้นมี 29 วัน พวกท่านอย่าได้ถือศีลอดจนกว่าพวกท่านจะมองเห็นจันทร์เสี้ยวและอย่าได้แก้ศีลอด (ออกอีด) จนกว่าพวกท่านจะมองเห็นมันเมื่อ (มีเมฆ) มาบังทำให้พวกท่านไม่สามารถมองเห็น (จันทร์เสี้ยว) ได้ก็จงนับวันให้ครบ 30 วัน ” บันทึกโดย อัชชาฟีอีย์ (al-Shāfi‘iy, 1991 : 3/354)

สำนวนของ ตัวบทอะดิษนี้ทำให้หลายคนเข้าใจว่า ท่านอิมามอัชชาฟีอีย์ผู้เดียวเท่านั้นที่รายงานจากท่านอิมามมาลิกด้วยสำนวนตัวบทนี้ จึงทำให้บางคนจัดอะดิษนี้เป็นส่วนหนึ่งของอะดิษเกาะริบของ ท่านอิมามอัชชาฟีอีย์ ทั้งนี้เพราะผู้รายงานท่านอื่นที่รายงานจาก ท่านอิมามมาลิก รายงานด้วยสำนวนที่ว่า ((فَإِنَّ غُمَّ عَلَيْكُمْ فَأَقْدُرُوا لَهُ)) ความว่า “เมื่อ (มีเมฆ) มาบังทำให้พวกท่านไม่สามารถมองเห็น (จันทร์เสี้ยว) คาดการณ์ด้วยการคำนวณ”

แต่อะดิษที่ ท่านอิมามอัชชาฟีอีย์รายงานนั้นมี อัลมุตาบะอะฮ์จากอะดิษที่บันทึกโดย อิมามอัลบุคอรีย์ในหนังสือเศาะฮิฮของท่าน มีดังนี้

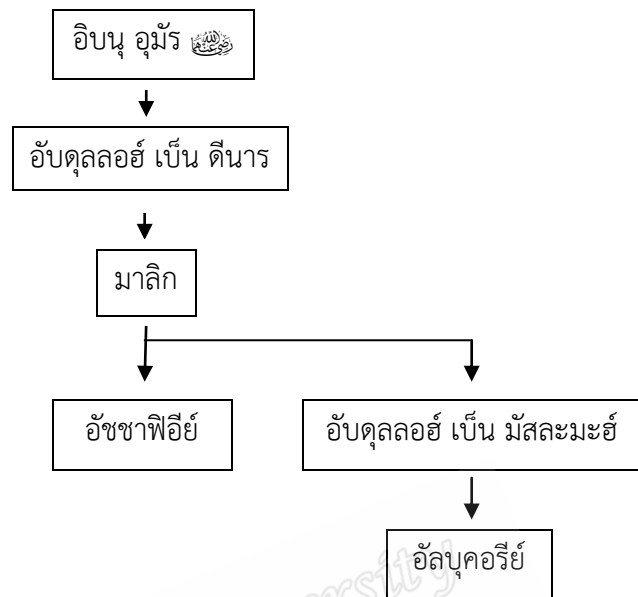
อิมามอัลบุคอรีย์กล่าวว่า अबดุลลอฮ์ เป็น มัสละมะฮ์ ได้รายงานจากอิมามมาลิก จาก अबดุลลอฮ์ เป็น ดินาร จาก อิบนูอุมร์ رضي الله عنه ได้เล่าว่า แท้จริงท่านนะบี صلى الله عليه وسلم กล่าวว่า

((الشَّهْرُ تِسْعٌ وَعِشْرُونَ لَيْلَةً، فَلَا تَصُومُوا حَتَّى تَرَوْهُ، فَإِنْ غُمَّ عَلَيْكُمْ فَأَكْمِلُوا الْعِدَّةَ ثَلَاثِينَ))

ความว่า “เดือนนั้นมี 29 คืน พวกท่านอย่าได้ถือศีลอดจนกว่าพวกท่านจะมองเห็นมัน (จันทร์เสี้ยว) และอย่าได้แก้ศีลอด (ออกอีด) จนกว่าพวกท่านจะมองเห็นมัน เมื่อ (มีเมฆ) มาบังทำให้พวกท่านไม่สามารถมองเห็น (จันทร์เสี้ยว) ได้ ก็จงคำนวณเดือนเป็น 30 วัน” บันทึกโดยอัลบุคอรีย์ (al-Bukhāriy, 1996 : 2/229)

อะดิษ บทนี้นับว่าเป็นอัลมุตาบิอาตที่สมบูรณ์สำหรับ ท่านอิมามอัชชาฟีอีย์ เนื่องจากมี अबดุลลอฮ์ เป็น มัสละมะฮ์ ได้รายงานอะดิษนี้จาก อิมามมาลิกโดยตรง ด้วยสายรายงานและสำนวนในการรายงานที่เหมือนกับท่านอิมามอัชชาฟีอีย์ แผนภูมิของสายรายงานนี้คือ

ภาพประกอบที่ 6 แผนภูมิของอัลมุตาบิอาตที่สมบูรณ์

ข. อัลมุตาบิอาตที่ไม่สมบูรณ์ คือ การที่ผู้รายงานคนหนึ่งได้รายงานฮะดีษเหมือนกันหรือคล้ายกัน กับผู้รายงานอีกคน หนึ่ง โดยผู้รายงานคนแรกได้รายงานจากอาจารย์ของอาจารย์ของผู้รายงานอีกคนหรือผู้ที่เหนือกว่า ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ฮะดีษที่บันทึกโดยอิบนุ คุซัยมะฮ์ ใน หนังสือ เศาะฮิฮของท่าน จากอาศิม เบน มุฮัมมัด จากพ่อของเขา มุฮัมมัด เบน ซัยด์จากปู่ของเขา อับดุลลอฮ์ เบน อุมัร โดยมีสำนวนว่า

((فَأَنْ أَعْمَى عَلَيْكُمْ فَأَكْمَلُوا نَأْيَيْنِ))

ความว่า “เมื่อ (มีเมฆ) มาบังทำให้พวกท่านไม่สามารถมองเห็น (จันทร์เสี้ยว) ได้ก็จงคำนวณเดือนให้ครบ 30 วัน ” บันทึกโดยอิบนุ คุซัยมะฮ์ (Ibn Khuzaimah, 1975 : 3/202)

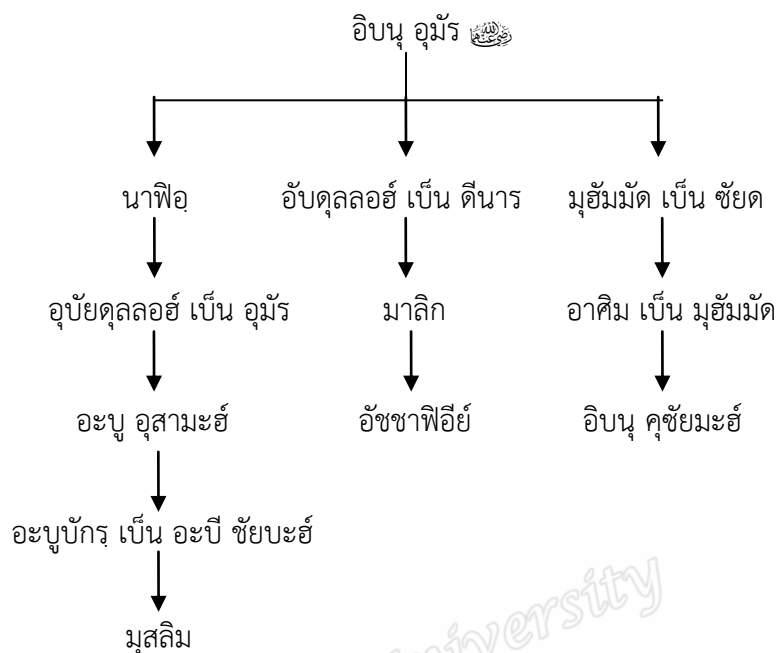
ฮะดีษที่บันทึกโดยมุสลิม ในตำราเศาะฮิฮของท่าน จากอะบู บักร เบน อะบี ซัยบะฮ์ จากอะบู อูษะมะฮ์ จากอูบัยดิลละฮ์ เบน อุมัร จากนาฟิอ จากอิบนุ อุมัร โดยมีสำนวนที่ว่า

((فَأِنْ أَعْمَى عَلَيْكُمْ فَأَقْدِرُوا لَهُ نَأْيَيْنِ))

ความว่า “เมื่อ (มีเมฆ) มาบังทำให้พวกท่านไม่สามารถมองเห็น (จันทร์เสี้ยว) ได้ ก็จงคำนวณเดือนให้ครบ 30 วัน ” บันทึกโดยมุสลิม (Muslim, 1995 : 2/622)

ฮะดีษทั้งสองนี้ นับว่าเป็นอัลมุตาบิอาตที่ไม่สมบูรณ์ สำหรับฮะดีษของ ท่านอิมาม อัชชาฟิอีย์ เนื่องจากไปตรงกับผู้รายงานที่มีระดับเหนือกว่าอาจารย์ของอัชชาฟิอีย์ ในที่นี้ คือ เศาะฮาบะฮ์ สามารถเขียนแผนภูมิของสายรายงานมีดังนี้

ภาพประกอบที่ 7 แผนภูมิของอัลมุตาบิอาตที่ไม่สมบูรณ์

จากตัวอย่างข้างต้นแสดงให้เห็นว่า ะดีษจะเป็นอัลมุตาบิอาตนั้นไม่จำเป็นต้องมีสำนวนตัวบทที่เหมือนกัน ถ้าเป็นสำนวนที่มีความหมายคล้ายคลึงกัน ก็ นับว่าเป็นอัลมุตาบิอาตได้เหมือนกัน ที่สำคัญคือ ที่มาของะดีษนั้นต้องมาจากเศาะฮาบะฮ์ผู้รายงานะดีษเป็นคนเดียวกัน

2.11.2 อัชชะวาฮิดหรืออัชชาฮิด ทางภาษาคือ พยาน ส่วนความหมายทางวิชาการะดีษ คือ ะดีษที่รายงานจากเศาะฮาบะฮ์ท่านหนึ่ง ซึ่งมีความเหมือนหรือคล้ายคลึงกับะดีษที่รายงานจากเศาะฮาบะฮ์อีก ท่านหนึ่ง ซึ่ง อาจ จะมีความ คล้ายคลึง กันในด้านสำนวนหรือความหมาย ก็ตาม (al-‘Asqalāniy, 1964 : 2/682) ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ะดีษที่บันทึกโดยอัลติรมิซีย์ จากสุฟยาน เบน อูยัยนะฮ์ จาก อัชชูรีย์ จากสาลิม เบน อับดุลลอฮ์ เบน อุมร์ จาก บิดาของเขา (อับดุลลอฮ์ เบน อุมร์ رضي الله عنه) ได้ยินท่านนะบี ﷺ กล่าวว่า

(مَنْ أَتَى الْجُمُعَةَ فَلْيَغْتَسِلْ)

ความว่า “ผู้ใดที่จะมาละหมาดในวันศุกร์ก็จงอาบน้ำก่อน ” บันทึกโดยอัลติรมิซีย์ (al-Tirmiziy, n.d.:2/364)¹

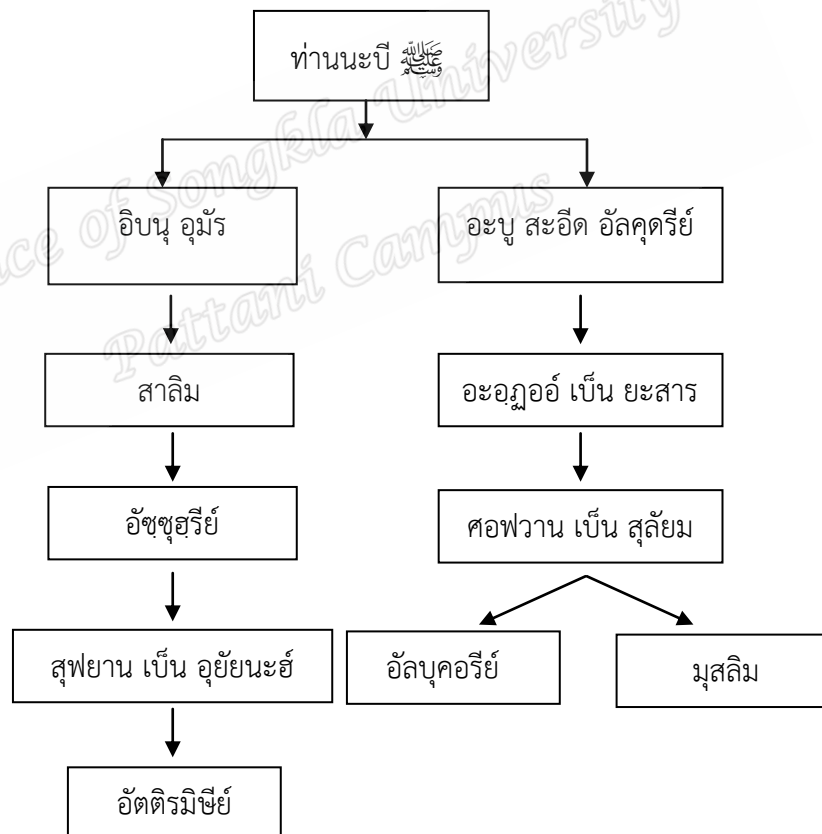
¹ อัลอัลบานีย์ได้กล่าวในเศาะฮิฮ์ อัลติรมิซีย์ ว่า ะดีษเศาะฮิฮ์ (al-Albāniy, n.d. : 1/492) และเศาะฮิฮ์ อิบุนมาญะฮ์ (al-Albāniy, n.d. : 3/88).

อะดีษนี้มีอัสชะวาฮีด จากอะดีษของอะบู สะอีด อัลคุดรีย์ บันทึกลงโดยอัลบุดอรีย์และมุสลิม จากศอฟวาน เบ็น สะลิม จากอะ อฏออ์ เบ็น ยะซาร จากอะบี สะอีด อัลคุดรีย์ เล่าว่าแท้จริงท่านนะบี ﷺ ได้กล่าวว่า

((الْغُسْلُ يَوْمَ الْجُمُعَةِ وَاجِبٌ عَلَى كُلِّ مُحْتَلِمٍ))

ความว่า “การอาบน้ำในวันศุกร์เป็นสิ่งที่จำเป็นสำหรับผู้ที่เคยฝันเปียกมาแล้ว (บรรลู่ศาสนภาวะ) ” บันทึกลงโดยอัลบุดอรีย์ (al-Bukariy, 1996 : 1/212) และมุสลิม (Muslim, 1995 : 2/486)

ภาพประกอบที่ 8 แผนภูมิของอัสชะวาฮีด

2.12 แผนภูมิของสายรายงาน

สิ่งหนึ่งที่จะช่วยให้ผู้ ดำเนิน การตัดครีจญ์ ทราบว่าอะดิษใดบ้างที่สามารถนำมาเป็น มุตาบิอาตหรืออัชชะวาอิดได้ นั้น หมายถึง การวาดแผนภูมิสายรายงาน (شجرة الإسناد) ของอะดิษที่จะดำเนินการตัดครีจญ์

การวาดแผนภูมิของสายราย หมายถึง การวาดเส้นทางของการรายงานอะดิษ จาก ท่านนะบี ﷺ ถึงตัวผู้บันทึกอะดิษ พร้อมทั้งระบุจุดที่ตรงกัน หรือจุดที่แตกต่างกัน

2.12.1 ประโยชน์ของการวาดแผนภูมิสายรายงาน

ประโยชน์ของ การวาด แผนภูมิสายรายงาน นั้นมีหลายประการ ดังนั้น ผู้วิจัยจึงขอ นำเสนอประโยชน์ที่ได้รับจากการวาดแผนภูมิได้ดังนี้

1. ทำให้ผู้ดำเนินการตัดครีจญ์ได้ทราบถึงจุดที่เป็นมุตาบิอาตหรือ ชะวาอิด ซึ่งจะช่วย ในการวินิจฉัยสายรายงานอะดิษและกำหนดสถานภาพของอะดิษ
2. ช่วยให้ผู้ดำเนินการตัดครีจญ์อะดิษทราบถึงสายรายงานไหนเป็นสายรายงานเดี่ยว
3. เพื่อให้ผู้ ดำเนิน การตัดครีจญ์ อะดิษได้ทราบถึง สายรายงาน ไหนบ้างที่ เป็นสันด อาลี (السند العالی) สายรายงานที่สูงหรือสันดนาซิล (السند الراجح) สายรายงานที่ต่ำ

2.12.2 ประเภทของแผนภูมิสายรายงาน

ประเภทของแผนภูมิสายรายงานมีสองประเภท ด้วยกันคือ แผนภูมิสายรายงานของ อะดิษที่รายงานจากแหล่งเดียวกันแต่ด้วย สายรายงานที่แตกต่างกัน และแผนภูมิสายรายงานของ อะดิษที่รายงานจากแหล่งต่างกันด้วยสายรายงานที่แตกต่างกัน

ประเภทแรก แผนภูมิสายรายงานของอะดิษที่รายงานจากแหล่งเดียวกัน แต่ด้วย สายรายงานที่แตกต่างกัน เช่น อะดิษที่บันทึกโดยอะฮมัดในหนังสือมุสนัด ซึ่งมีสายรายงานต่อไปนี้

มุฮัมมัด เป็น ญะอไฟร์ได้รายงานแก่เราว่า ซุอับะฮ์ได้รายงานแก่เราว่า จาก อับดุลอะซีซ จากอะนัส เป็น มาลิก กล่าวว่าท่านนะบี ﷺ กล่าวว่า

((تَسَحَّرُوا فَإِنَّ فِي السَّحُورِ بَرَكَةً))

ความว่า “พวกท่านจงรับประทานสะฮูรเถิด เพราะในอาหารสะฮูร นั้นมีความจำเริญ” (’Ahmad, 1313 : 3/281)¹

อะฮมัดได้บันทึกอะดิษนี้ด้วยสายรายงานหลายสายรายงานดังต่อไปนี้

¹ อัลอัลบานียได้กล่าวว่า อะดิษเศาะฮี้ฮ์ (al-Albāni, 2003 : 5/317) และอะดิษ มุตตะฟั ก อะลียฺ (al-Tibrīzi, 1985 : 1/619).

1. อัฟฟานจากฮัมมาด เป็น สะละมะฮ์ จากอับดุลอะซีซ เป็น ศุฮัยบ จากอะนัส ('Ahmad, 1313 : 3/258)
2. ยุนุส จากอะบู อะวานะฮ์ จากอับดุลอะซีซและเกาะตาตะฮ์ จากอะนัส ('Ahmad, 1313 : 3/229)
3. สุชัยมจากอับดุลอะซีซและอิสมาอีล จากอับดุลอะซีซจากอะนัส ('Ahmad, 1313 : 3/99)
4. มุฮัมมัด เป็น บักร จากสะอีด จากเกาะตาตะฮ์จากอะนัส ('Ahmad, 1313 : 3/215)
5. สุรอยจญ์ จากอะบู อะวานะฮ์ จากเกาะตาตะฮ์ จากอะนัส ('Ahmad, 1313 : 3/243)

2.12.3 วิธีการวาดแผนภูมิสายรายงาน

1. ต้องดูว่าผู้ใดที่ได้รายงานตรงจากเศาะฮาบะฮ์
2. ต้องดูว่าผู้ใดที่รายงานต่อจากตาบียีฮ์
3. ต้องพิจารณาผู้ที่ผู้ที่มีอิมามอะฮ์มัดได้รายงานจากเขา
4. เขียนตัวเลขกำกับที่ผู้รายงานแต่ละคน โดยเริ่มจากเลขหนึ่งของผู้รายงานฮะดีษจากเศาะฮาบะฮ์ และเรียงลำดับตัวเลขลงมาเรื่อยๆ จนถึงตัวผู้บันทึกฮะดีษอย่างเช่น
(3) มุฮัมมัด เป็น ญะอ์ฟัร- (2) ซุบะฮ์- (1) อับดุลอะซีซ - อะนัส เป็นมาลิก
หมายเลข 1 คือ อับดุลอะซีซ หมายเลข 2 คือ ซุบะฮ์ หมายเลข 3 คือ มุฮัมมัด
เป็น ญะอ์ฟัร

สังเกตจากสายรายงานทั้งหมดที่ ท่านอิมามอะฮ์มัดนำมาบันทึกนั้น จะเห็นได้ว่ามีผู้รายงานต่อจากเศาะฮาบะฮ์ (อะนัส เป็น มาลิก) มีจำนวน 2 คน คือ อับดุลอะซีซและเกาะตาตะฮ์ทั้งสองท่านจะกำกับด้วยหมายเลข 1

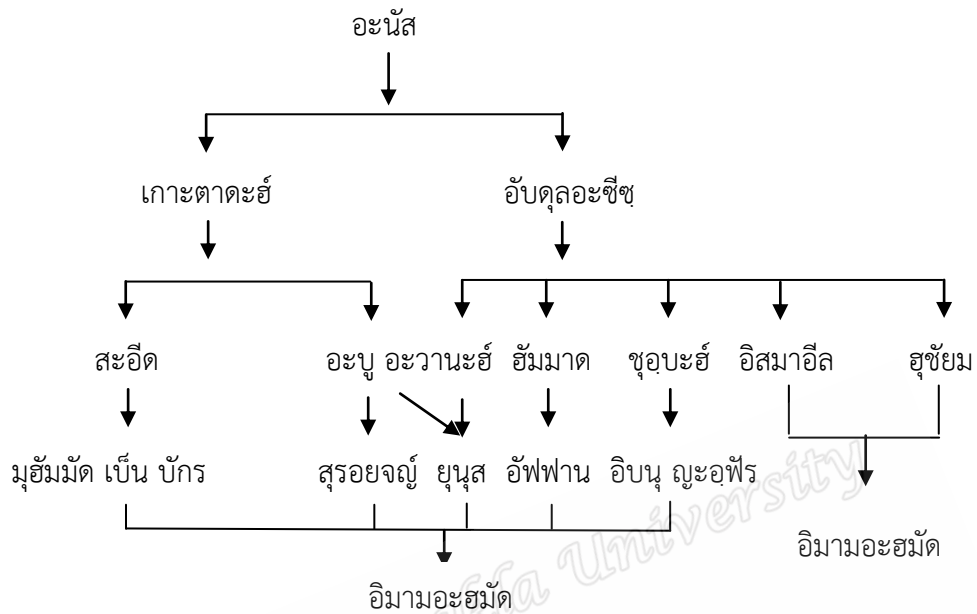
ผู้รายงานต่อจากอับดุลอะซีซ มี จำนวน 4 คน คือ สุชัยม อิสมาอีล ซุบะฮ์ และฮัมมาด ทั้งหมดจะกำกับด้วยหมายเลข 2

ผู้รายงานต่อจาก เกาะตาตะฮ์ คือ สะอีด กำกับด้วยหมายเลข 2 เช่นกัน
อะบู อะวานะฮ์ได้รายงานจากอับดุลอะซีซ และเกาะตาตะฮ์ จะกำกับด้วยหมายเลข 2 เช่นกัน

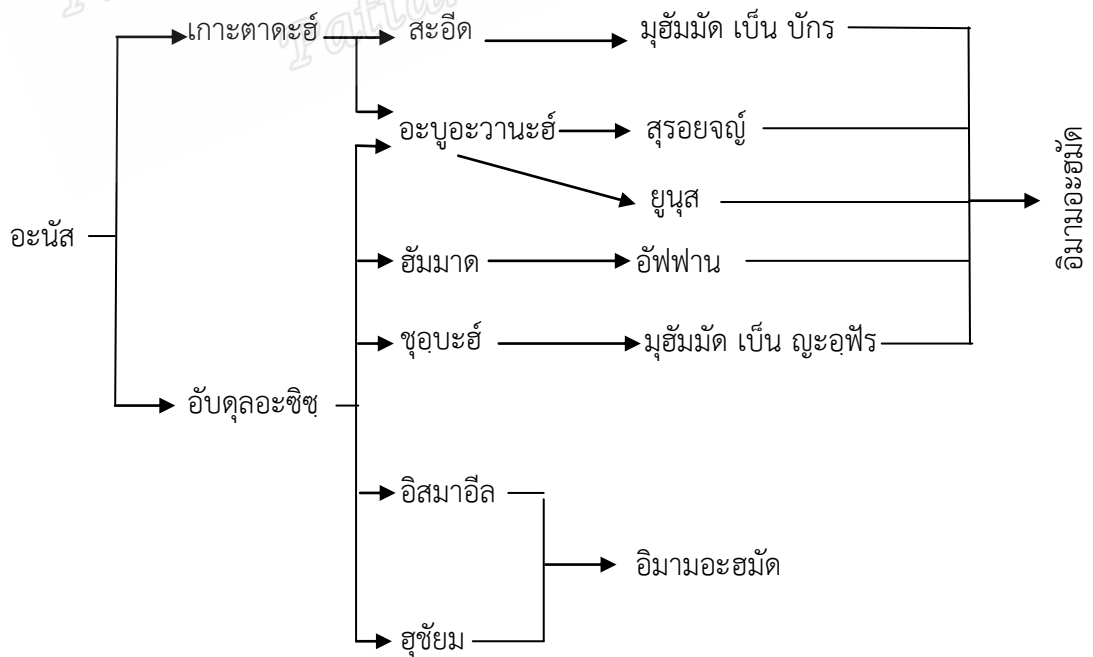
ส่วนผู้ที่อิมามอะฮ์มัดรายงานจากพวกเขาโดยตรง นั้น มี 5 คน คือ มุฮัมมัด เป็น ญะอ์ฟัร อัฟฟาน ยุนุส มุฮัมมัด เป็น บักร และสุรอยจญ์ ทั้งหมด จะกำกับด้วย หมายเลข 3 ยกเว้น สุชัยมและอิสมาอีล ซึ่งได้กำกับหมายเลข 2 ไว้แล้ว

2.12.4 รูปแบบของการวาดแผนภูมิสายรายงาน ประกอบด้วย 2 รูปแบบ คือ แบบแนวตั้ง และแบบแนวนอน

ก. รูปแบบที่ 1 แผนภูมิสายรายงานแบบแนวตั้ง (ภาพประกอบที่ 9)

ข. รูปแบบที่ 2 แผนภูมิสายรายงานแบบแนวนอน (ภาพประกอบที่ 10)

ประเภทที่สอง แผนภูมิสายรายงานของอะดิษที่รายงานจากแหล่งที่มาต่างกันด้วยสายรายงานที่แตกต่างกันเช่น อะดิษการอะซานกรอกหุทการกแรกเกิด รายงานโดยอะบู รอฟิอ จากท่านนะบี ﷺ ว่า

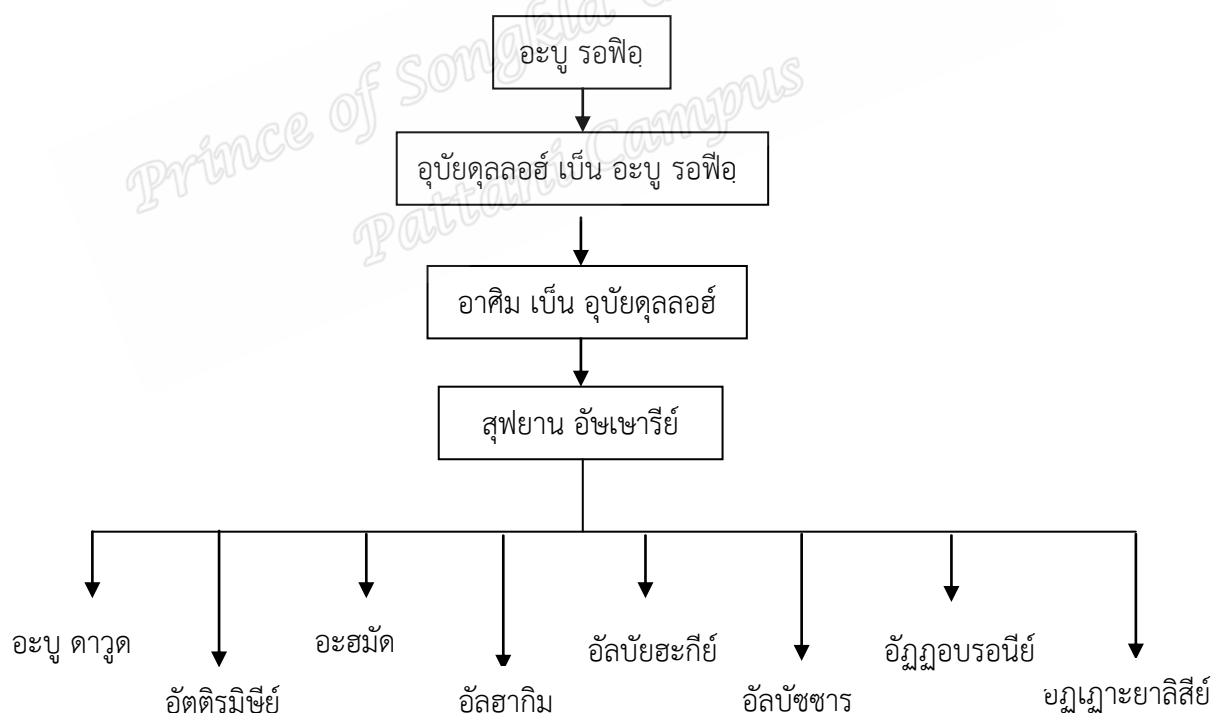
((رَأَيْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَدَّنَ فِي أُذُنِ الْحَسَنِ بْنِ عَلِيٍّ حِينَ وَلَدَتْهُ فَاطِمَةُ بِالصَّلَاةِ))¹

ความว่า “ฉันได้เห็นท่านเราะสูลุลลอฮ์ ﷺ ได้ทำการอะซานละหมาดกรอกหุอัลอะสัน เป็น อะลี เมื่อครั้งที่ท่านหญิงฟาฏิมะฮ์ได้ให้กำเนิดเขา”

สำนวนการรายงานนี้เป็นสำนวนการรายงานของอะบู ดาวูด ซึ่งอะดิษนี้มีการบันทึกโดยอุละมาอ์ที่มีความชำนาญในด้านวิชาการสาขาอะดิษหลายท่านด้วยกันคือ

อะบู ดาวูด อัตติรมิซีย์ อะฮมัด อัล ฮากิม อัลบัยฮะกี ย อัลบัซซาร อัฎฏอบรอนีย์ และ อะบู ดาวูด อัฎฏอฆะยาเลียสีย ซึ่งสามารถวาดแผนภูมิสายรายงานได้ดังนี้

ภาพประกอบที่ 11 แผนภูมิสายรายงานของอะดิษที่รายงานจากแหล่งต่างกันด้วยสายรายงานที่แตกต่างกัน

¹ อะดิษด้วยกับสายรายงานของอะบู ดาวูดเป็นอะดิษเกาะอ็อฟ เนื่องจากมีผู้รายงานชื่ออาคิม เป็น อุบัยดุลลอฮ์เป็นผู้รายงานที่ (ضعيف) อัลอัสเกาะลานีย์ (al-'Asqalāniy, 1986: 285) แต่เนื่องจากมีสายรายงานอื่นที่มีฐานะสูงกว่าจึงทำให้เลื่อนฐานะเป็นอะดิษ อะสัน ลิขอยริศ และอัลอัลบานีย์ระบุในเศาะฮืออะบู ดาวูดว่าเป็นอะดิษอะสัน (al-Albāniy, n.d.: 1/2)

บทที่ 3

ชีวประวัติของชัยคุมุฮัมมัดอัรซัด อัลบันญะรี

และหนังสือสะบีล อัลมุฮตะดีน

3.1 ชีวประวัติของชัยคุมุฮัมมัดอัรซัด อัลบันญะรี

3.1.1 ชื่อสายและต้นตระกูล

ท่านมีชื่อว่า มุฮัมมัดอัรซัด¹

บิดาของท่านคือ अबดุลลอฮ์ เป็น อัศดุรเราะฮมาน อัลบันญะรี เป็น สัยยิด อะบู บะกัร เป็น สัยยิด अबดุลลอฮ์ อัลอัยตุรุต เป็น สัยยิดอะบู บะกัร อัศศักรอน เป็น สัยยิด อัศดุรเราะฮมาน อัศสากอฟ เป็น สัยยิด มุฮัมมัด เมลาลา อัตตาวาลิฮ์ อัลอัยตุรุต (Khalidi Yusuf, 1968: 40)

มารดาของท่านคือ นางสีตีอะมีนะฮ์

ปู่ทวดของท่าน (อัศดุรเราะฮมาน) คือ กษัตริย์มินดาเนา ซึ่งได้นำทัพไปสงครามเพื่อต่อสู้และต่อต้านการล่าอาณานิคมของประเทศฮอลแลนด์ ท่านได้มีความสำเร็จในการก่อตั้งราชวงศ์ อัลอิสลามียะฮ์ที่มินดาเนาทางตอนใต้ของฟิลิปปินส์ จนสุดท้ายท่านได้อพยพในช่วงท้ายชีวิตของท่าน ไปยัง มาร์ตาปุรา (Martapura) เมืองบันญูร์ เกาะกาลิมันตัน ประเทศอินโดนีเซีย (al-Haj Khalil al-Rahman, สัมภาษณ์)²

นักวิชาการบางท่านมีความเห็นว่าภูมิลาเนาเดิมของบรรพบุรุษของชัยคุมุฮัมมัด อัรซัด อัลบันญะรีนั้นได้อพยพจากนครมักกะฮ์³ มายังโลกมาลายู กล่าวคือมีการรายงานว่า บรรพบุรุษของท่านคนแรกที่ได้อพยพจากนครมักกะฮ์มายังโลกมาลายูคือ สัยยิด अबดุลลอฮ์ เป็น สัยยิดอะบู บะกัร อัศศักรอนและนักวิชาการบางท่านได้มีความเห็นว่าชัยคุมุฮัมมัดอัรซัด อัลบันญะรี นั้นสืบเชื้อสายมาจากท่านนะบีมุฮัมมัด ﷺ ทางสายท่าน อะลีฮ์ เป็น อะบิฏออลิบ และ ท่านฟาฏิมะฮ์ เบ็นตี นะบี มุฮัมมัด ﷺ (Azyu Mardi Azra, 2010 : 529) ดังแผนภูมิดังนี้

¹ ดูรูปภาพในภาคผนวก ก. หน้า 427

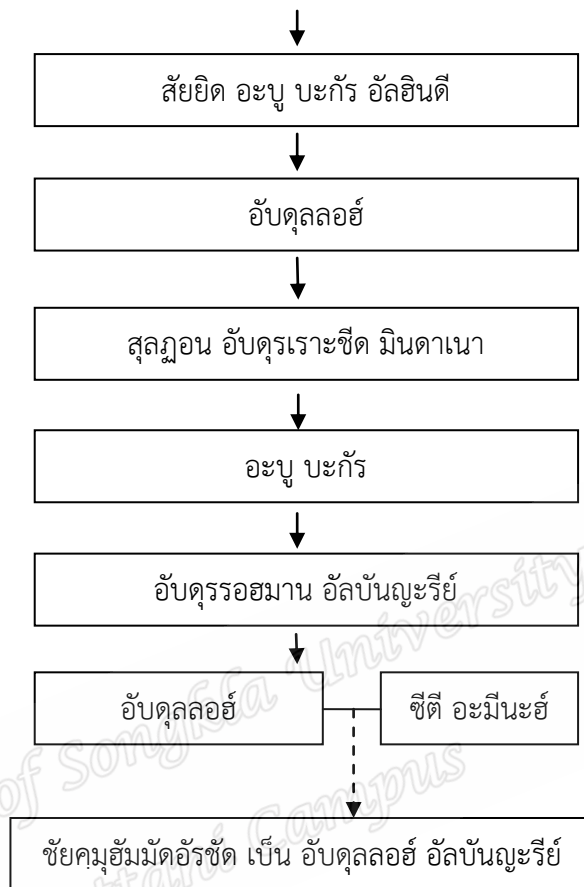
² ผู้วิจัยได้ สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 11 January 2018 เวลา 09.00น. ณ หมู่บ้าน Sekumpul, Martapura, Banjar, Kalimantan Selatan, Indonesia.

³ มักกะฮ์ มีชื่อเต็มว่า มักกะตุลมุกรเราะมะฮ์ (อาหรับ: مكة المكرمة) นอกจากนี้ยังมีชื่ออื่น ๆ อีก เช่น อุมมุลกุรอ (มารดาบ้านเมือง) และ บักกะฮ์ เป็นเมืองตั้งอยู่ที่พิกัด 21°25'0"N 39°49'0"E ในประเทศซาอุดีอาระเบีย ห่างจากเมืองทำญิดะฮ์ 73 กิโลเมตร อยู่เหนือระดับน้ำทะเล 277 เมตร ห่างจากทะเลแดง 80 กิโลเมตรและมักกะฮ์เป็นพระนครชุมতিศของโลกลอิสลาม เป็นสถานที่ตั้งของกะอ์บะฮ์

ภาพประกอบที่ 12 แผนภูมิการสืบเชื้อสายของชัยคมุฮัมมัดอัรซัด อัลบันญะรีย์

(ที่มา Azyu Mardi Azra, 2010 : 529)

ผู้วิจัยเห็นว่าการที่มีบุคคลๆ หนึ่งอ้างถึงการสืบเชื้อสายมาจากท่านนะบีมุฮัมมัด ﷺ นั้นต้องมีหลักฐานปรากฏอย่างชัดเจน ด้วยการบันทึกประวัติเชื้อสาย (تاريخ النسب) นั้นๆ ส่วนการอ้างว่าชัยคมุฮัมมัดอัรซัด อัลบันญะรีย ได้สืบเชื้อสายมาจากท่านนะบีมุฮัมมัด ﷺ นั้นผู้วิจัยยังไม่พบหลักฐานที่ปรากฏอย่างแน่ชัด และเชื้อสายก็ไม่ต่อเนื่อง กัน เนื่องจากเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัย จึงไม่อาจยืนยันถึงข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการสืบเชื้อสายของชัยคมุฮัมมัด อัรซัด อัลบันญะรียจากท่านนะบี ﷺ ได้ ถึงแม้ว่ามีนักวิชาการบางคน ได้เขียนถึงเชื้อสายต้นตระกูลของชัยคมุฮัมมัดอัรซัด อัลบันญะรียโดยเริ่มจากท่านจนถึงท่านนะบี ﷺ แต่ผู้วิจัยพบว่าบางช่วงบางตอนของสายสืบนั้นขาดความต่อเนื่อง และผู้วิจัยไม่สามารถที่จะพิสูจน์ถึงความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลดังกล่าวได้

3.1.2 สถานที่และปีเกิด

3.1.2.1 สถานที่เกิด

ท่านชัยคุมุฮัมมัดอ์รซัด อัลบันญะรีย์เกิดในตำบลลูกฆอบัง เมืองมาร์ตาปุรา (Martapura) เป็นเมืองที่อยู่ภายใต้การปกครองของกษัตริย์บันญัวร์ เกาะ บอร์เนียว หรือ กาลิมันตัน เอลาตัน¹ ประเทศอินโดนีเซีย (Hajjah Mustawah binti Mas'ud, สัมภาษณ์)²

3.1.2.2 ปีที่เกิด

ท่านเกิดตอนรุ่งเช้าเวลา 03.00 น. ของวันพฤหัสบดี 15 เราะบิอุลฟิร ปีฮ.ศ 1122 ตรงกับวันที่ 19 March ค.ศ 1710 (19 มีนาคม พ.ศ 2235) (Md. Hāshim Yahaya, 2010 : 253)

เมื่อผู้วิจัยเปรียบเทียบระหว่างปีฮิจเราะฮ์ศักราชกับคริสต์ศักราช ประมวลว่าระหว่างปีเกิดกับปีเสียชีวิตนั้นจะต่างกัน 3 ปีซึ่งถ้าเทียบปี ฮ.ศ ท่านมีอายุ 105 ปีและถ้าเทียบปี ค.ศ ท่านจะมี 102 ปีเพราะเหตุนี้ผู้วิจัยจึงขอยึดปีฮิจเราะฮ์ศักราชเป็นหลักในการเทียบปีเกิดและปีเสียชีวิตของท่าน (ดูในหัวข้อ 3.1.10 การเสียชีวิต)

3.1.3 การศึกษา

ชัยคุมุฮัมมัดอ์รซัด อัลบันญะรีย์เกิดมาในครอบครัววิชาการ ท่านได้รับการอบรมเลี้ยงดูและรับการศึกษาด้านศาสนาอย่างดี ท่านเป็นเด็กที่อัจฉริยะสามารถจดจำสิ่งต่างๆอย่างรวดเร็ว เพียงแค่ท่านอ่านหรือฟังเพียงครั้งเดียวท่านก็สามารถจดจำได้ อีกทั้งท่านยังเป็นเด็กที่มีจรรยา มารยาทที่งดงาม

ในวันหนึ่งเมื่อกษัตริย์ตะฮฺมีดูลลอฮ์ได้มาเยือนกษัตริย์บันญัวร์ และได้เยี่ยมทั่วเมืองบันญัวร์จนกระทั่งถึงตำบลลูกฆอบัง และพระองค์ก็ตกตลิ่งเมื่อได้เห็นรูปร่างที่สง่างามผ่าเผย ซึ่งทำให้กษัตริย์รู้สึกชอบและสนใจกับเด็กคนนี้ จนพระองค์ได้ถามว่าเด็กนี้คือใคร เหล่าบริวารของพระองค์ก็ตอบว่าเขาคือชัยคุมุฮัมมัดอ์รซัด อัศเศาะซีร์ ซึ่งในขณะนั้นท่านมีอายุไม่ถึง 7 ปี ในเมื่อพระองค์ได้รู้ถึงความตั้งใจและความเฉลียวฉลาด ของชัยคุมุฮัมมัดอ์รซัดอัลบันญะรีย์พระองค์ก็ชอบและต้องการที่จะนำพาเด็กนี้ไปศึกษาในพระราชวังของกษัตริย์ (Noorhaidi Hasan, 1999 : 18)

หลังจากนั้นพระองค์ก็ได้ขอชัยคุมุฮัมมัดอ์รซัด อัลบันญะรีย์จากบิดาของท่านคือ อับดุลลอฮ์และบิดาของท่านก็อนุญาตให้นำพามุฮัมมัดอ์รซัด อัลบันญะรีย์เพื่อไปใช้ชีวิตในการศึกษาแสวงหาความรู้ในพระราชวังและพระองค์ก็ได้สร้างชัยคุมุฮัมมัดอ์รซัด อัลบันญะรีย์โดยการอบรมสั่งสอนด้วยวิชาความรู้ และท่านก็เติบโตขึ้นมาในพระราชวัง จนกลายเป็นเด็กที่เฉลียวฉลาด มีจรรยา มารยาทที่ดีงาม ถ่อมตน และมีความเชี่ยวชาญในวิชาความรู้ ด้วยความมีมารยาทที่ดีงาม ความคิดที่

¹ อยู่ตอนใต้ของเกาะบอร์เนียว ประเทศอินโดนีเซีย

² ผู้วิจัยได้สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 12 January 2018 เวลา 10.00น. ณ หมู่บ้าน Dalampagar, Martapura, Banjar, Kalimantan Selatan, Indonesia.

ฉลาดปราดเปรียว พร้อมด้วยความรู้ที่กว้างขวาง จนทำให้ผู้คนรักและเอ็นดูท่าน (al-Haj Muhammad 'Amīn Badli, สัมภาษณ์)¹

ชัยคุหมัดฮัจญ์ อัลบันญะรีย์นับว่าเป็นผู้ที่โชคดีคนหนึ่งที่ได้มีโอกาสในการศึกษาที่ดีกว่าคนอื่นในเขตนั้นและในสมัยนั้นเพราะท่านเป็นคนแรกที่เติบโตขึ้นมาในพระราชวังได้ถูกอบรมสั่งสอนด้วยวิชาความรู้จนเป็นเด็กที่มีความเฉลียวฉลาดมีความพยายามหมั่นเพียรในการเรียนรู้และมีจรรยาบรรณที่ดีงามจึงเป็นสาเหตุทำให้ท่านได้ไปศึกษาต่อที่ต่างประเทศ

เมื่อท่านโตเป็นหนุ่มท่านก็ได้ไปศึกษาต่อที่นครมักกะฮ์อันเป็นศูนย์กลางของการศึกษาความรู้อิสลาม เป็นศูนย์รวมของอุละมาอ์ (ผู้รู้) ที่มีชื่อเสียงในโลกมุสลิมสมัยนั้น อาจกล่าวได้ว่าอุละมาอ์ส่วนใหญ่ของโลกมาอยู่ทุกท่านล้วนแต่ได้รับการศึกษาจากนครมักกะฮ์ ท่านได้ใช้เวลาศึกษาอยู่ในนครมักกะฮ์กับอุละมาอ์และนักวิชาการมุสลิมที่โด่งดังยาวนานถึง 30 ปีในระยะเวลาที่ท่านศึกษาอยู่ที่นครมักกะฮ์ท่านจะอยู่ที่บ้านของกษัตริย์บันญาร์ซึ่งตั้งไว้ให้แก่ท่านเพื่อให้ท่านได้พักอยู่ที่นั่นซึ่งบ้านนั้นจะอยู่ในเขตชามียะฮ์ ที่คนเขารู้จักด้วยชื่อ “บุรฮาด บันญะรีย์” และสถานที่สุดท้ายที่ท่านได้ไปศึกษาหาความรู้คือนครอัลมะดีนะฮ์ อัลมุนะวะเราะฮ์² ท่านใช้เวลาในการแสวงหาความรู้ที่นั่นเป็นเวลาทั้งหมด 5 ปี (Abū Daudi, 2003 : 45)

หลังจากที่ชัยคุหมัดฮัจญ์ อัลบันญะรีย์เดินทางจากบ้านเกิดเมืองนอนเพื่อศึกษาความรู้อิสลาม ณ ประเทศต่างๆจนท่านประสบความสำเร็จในการศึกษา เป็นอุละมาอ์ที่ถูกยอมรับในโลกมาอยู่ ก่อนที่ท่านจะเริ่มภารกิจเผยแผ่ความรู้ที่ท่านได้ร่ำเรียนมา ท่านเดินทางกลับมายังมาตุภูมิที่มรดาปุรา เมืองบันญาร์ กาลิมันตัน อินโดนีเซียในเดือนรอมฎอน ปีฮ.ศ 1186 ตรงกับปีค.ศ.1772 และในตอนนั้นกษัตริย์ ตัมฮีดุลลอฮ์ได้มอบอำนาจการปกครองให้แก่บุตรชายของพระองค์เป็นผู้ครองราชแทนพระองค์ การกลับมาของชัยคุหมัดฮัจญ์ อัลบันญะรีย์ทำให้กษัตริย์พร้อมกับประชาชนไปต้อนรับการกลับมาของท่านอย่างภาคภูมิใจ เปรียบเสมือนแสงอาทิตย์กลับมาส่องเมืองบันญาร์ให้สว่างด้วยสัจธรรมแห่งอิสลาม (al-Haj Ahmad Hanafi Badli, สัมภาษณ์)³

ดังนั้นจะเห็นได้ว่าชัยคุหมัดฮัจญ์ อัลบันญะรีย์ได้ศึกษาอยู่ที่ อัลฮิญาซ (ประเทศซาอุดีอาระเบีย ปัจจุบัน) ทั้งหมด 35 ปีนับว่าเป็นระยะเวลาที่ยาวนานมากที่ท่านได้อยู่ภายใต้ร่มเงาของความรู้ จนทำให้ท่านเป็นผู้ที่มีความเชี่ยวชาญในด้านวิชาความรู้เกี่ยวกับศาสนาอย่างกว้างขวางเกือบทุกแขนงวิชาทั้งในด้านอะกิดะฮ์ ฟิเกฮ์ และตะเศาะวูฟเป็นต้น จึงทำให้ท่านเหมาะสมที่จะเป็น

¹ ผู้วิจัยได้ สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 11 January 2018 เวลา 16.00น. ณ หมู่บ้าน Sekumpul, Martapura, Banjar, Kalimantan Selatan, Indonesia.

² อัลมะดีนะฮ์ตุลมุนะวะเราะฮ์ (อาหรับ: المدينة المنورة) อังกฤษ: Medina เป็นนครที่สำคัญทางศาสนาอิสลามอันดับที่สองรองจากมักกะฮ์ ตั้งอยู่ในประเทศซาอุดีอาระเบีย เป็นนครของศาสนทูตมุฮัมมัด ซึ่งศพของท่านฝังอยู่ในมัสยิดนะบะวีหรือมัสยิดศาสนทูต

³ ผู้วิจัยได้ สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 11 January 2018 เวลา 13.00น. ณ หมู่บ้าน Sekumpul, Martapura, Banjar, Kalimantan Selatan, Indonesia.

อุละมาอ์ที่มีความน่าเชื่อถือในด้านความรู้ศาสนาอิสลามโดยเฉพาะในประเทศอินโดนีเซียและประเทศที่อยู่ในแถบโลกมลายู

3.1.4 โต้ะครุร่วมสมัยกับชัยคุมฮัมมัดอ์รซัด อัลบันญะรีย์

ในบรรดาอุละมาอ์หรือโต้ะครุที่ร่วมสมัยกับชัยคุมฮัมมัดอ์รซัด อัลบันญะรีย์และเป็นเพื่อนของท่านในช่วงเวลาที่ท่านศึกษาอยู่ที่มักกะฮ์และมะดีนะฮ์มีดังนี้

1. ชัยคุอัब्ดุลศะอะมัด อัลปาติมบะงีย์
2. ชัยคุอับดุลรอฮ์มาน อัลมัชรี อัลบาตาวีย์
3. ชัยคุอับดุลวาฮับ บุกิส
4. ชัยคุมุฮัมมัด เบ็น สุไลมาน อัลกูรดีย์
5. ชัยคุมุฮัมมัด เบ็น อับดุลกะรีม อัซซัมมานีย์ อัลมะตะนีย์
6. ชัยคุมุฮัมมัด นาฟิส เบ็น อิดริส อัลบันญะรีย์
7. ชัยคุมุฮัมมัด ศอลิฮ์ เบ็น อุมร์ อัซซะมะรอเนีย (เสอมารัง)
8. ชัยคุอับดุลเราะฮ์มาน เบ็น อับดุลลอฮ์ เบ็น อะฮมัด อัตตำมาสัย (ชาวตะวันออก)
9. ชัยคุชัยนุดดีน เบ็น อับดุลเราะฮ์มาน อัลพะฎอนีย์และอื่นๆ (Muh. Saperi Kadir,

1976 : 72)

3.1.5 คณาจารย์ของชัยคุมุฮัมมัดอ์รซัด อัลบันญะรีย์

ชัยคุมุฮัมมัดอ์รซัด อัลบันญะรีย์ ศึกษาจากคณาจารย์หลายท่านแต่ไม่ปรากฏชื่อของบรรดาคณาจารย์ที่ท่านได้ศึกษาอย่างละเอียดและชัดเจนแต่มีปรากฏชื่อดังนี้

1. ชัยคุอาฏออุลลอฮ์ เบ็น อะฮมัด อัลมิศร อัลอัชชะรีย์ มักกะฮ์
2. ชัยคุมุฮัมมัด อับดุลกะรีม อัซซัมมาน อัลชะสะนี ย์ อัลมาดานีย์ (Asywadies Syukur Lc, 2008 : 1145)
3. ชัยคุมุฮัมมัดเบ็นสุลัยมาน อัลกูรดีย์ มาดีนะฮ์
4. ชัยคุอิบรอฮีม อัลเราะฮ์อี อัลซัมซัมีย์
5. ชัยคุอับดุลเราะฮ์มาน เบ็น อับดุลมุบีนอัล-พะฎอนีย์ประเทศไทย
6. ชัยคุมุฮัมมัดซัน เบ็น พะกีฮ์ ญาลาลุดดีน อะตาลีฮ์ (อาเจะฮ)
7. ชัยคุอะฮมัด เบ็น อับดุลมุฮัมมัด อัตตำมันฮูรีย์
8. ชัยคุสัยยิด อะบู อัลฟุฎล มุฮัมมัดมูรตะฎอ เบ็น มุฮัมมัด อัชชะบิดีย์
9. ชัยคุอะฮมัด เบ็น อะฮมัด อะกีลีฮ์ อัลยะมะนีย์
10. ชัยคุสาลิม เบ็น อับดุลลอฮ์ อัลบัสรีย์
11. ชัยคุศิดดีก เบ็น อุมร์ คาน

12. ซัยคั अबดุลลอฮ์ เบ็น ฮีญาซี อัซซัรกอเวีย
13. ซัยคั अबดุลเราะฮมาน เบ็น अबดุลอะซีซ อัลมัชรีย์
14. ซัยคั अबดุลเราะฮมาน เบ็น สุไลมาน อัลอะดัล
15. ซัยคั अबดุลฆอนี เบ็น มุฮัมมัด ฮิลาล
16. ซัยคั अबดุลวาฮับ อัฏฏอนฏอเวีย
17. ซัยคั अबดุลลอฮ์ อัลมิรฆอนีย์
18. ซัยคั มุฮัมมัด เบ็น อะฮมัด อัลญะฮะรี
19. ซัยคั अबดุลรอฮมาน อัลมัสรีย์ อัลบะตาเวีย (จาการ์ตา)
20. ซัยคั มุฮัมมัดอากีบ ฮุสนุดดีน อัลปาติมบังยี
21. ซัยคั अबดุลวาฮับ บุกิส (อุจันจัง สุลาเวสีใต้)
22. ซัยคั अबดุลศะฮะมัด อัลปาติมบังยี (เปอร์ลิมบัง สุมาตราใต้)
23. ซัยคั अबบาส อัลสันดี (Shaghīr, 1996 : 30)

ซัยคั มุฮัมมัด อรซัด อัลบันญะรี ได้ศึกษาจากคณาจารย์ที่มีความคิดหลากหลายไม่ว่าจะเป็นด้านวิชาฟิกฮ์ อะกีดะฮ์ และตะเศวูฟ แต่จุดยืนของท่านในด้านวิชาฟิกฮ์ท่านได้ยึดมั่นกับมัซฮับอัซฮัซซาฟีฮีย์ ส่วนทางด้านอะกีดะฮ์ท่านก็ยึดมั่นกับแนวทางอะชาอิเราะฮ์ และคณาจารย์ของท่านส่วนใหญ่แล้วเป็นชาวมลายูที่พำนัก ณ เมืองมังกะฮ์เนื่องจากท่านใช้เวลาศึกษาหาความรู้ที่มังกะฮ์นานกว่าสถานที่อื่นๆ

3.1.6 ซานุศิษย์

ซัยคั มุฮัมมัด อรซัด อัลบันญะรี เป็นผู้ที่ใช้เวลาอันยาวนานในการศึกษาแสวงหาความรู้ทางด้านศาสนาทั้งในประเทศและต่างประเทศจึงทำให้ท่านเป็นอุละมาอ์ที่มีความเชี่ยวชาญในด้านศาสนา เพราะเหตุนี้จึงทำให้ท่านมีโอกาสดำเนินการสอนในมัสยิดฮะรอหมมังกะฮ์ และทำให้ท่านมีบรรดาศาสนิกษย์มากมายโดยเฉพาะกลุ่มที่มาจากประเทศแถบเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ซานุศิษย์ที่มาศึกษากับท่านมีหลายระดับชั้น ตั้งแต่ปุถุชนธรรมดาจนถึงกษัตริย์ผู้ครองนคร (Ahmad Qamuli bin Abdulmurad, สัมภาษณ์)¹

เมื่อซัยคั มุฮัมมัด อรซัด อัลบันญะรี กลับมาเผยแผ่ความรู้เกี่ยวกับศาสนาอิสลามในบ้านเกิดของท่านที่บันญูร์ กาลิมันตัน อินโดนีเซียให้แก่ปุถุชนทั่วไปแล้ว จึงทำให้มีผู้คนมาศึกษากันมากมาย จนทำให้กษัตริย์เมืองบันญูร์ก็ได้ศึกษากับท่านเหมือนกัน ซึ่งไม่เป็นที่แปลกสำหรับกษัตริย์เมือง บันญูร์นั้น ได้ปกครองบ้านเมืองอย่างยุติธรรมและสงบสุข เพราะท่านได้ศึกษาศาสนาอิสลามกับ

¹ ผู้วิจัยได้สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 11 January 2018 เวลา 11.00น. ณ หมู่บ้าน Marjid Agong al-Karomah, Martapura, Banjar, Kalimantan Selatan, Indonesia.

ชัยคุมฮัมมัดอัรซัด อัลบันญะรีย์ และเมื่อวันเสาร์ วันที่ 25 เดือน สิงหาคม (August) ค.ศ.2012 ชาวมุสลิมจากทั่วอินโดนีเซีย มาเลเซีย และบรูไนได้มาร่วมงานครบรอบ 206 ปีของท่านที่ หมู่บ้าน ดาลัม ปากัร อูลู มัรตาปูราตีมุร (Rafi'I bin Sanusi bin Hasan, สัมภาษณ์)¹

3.1.7 อะกีดะฮ์ มัชฮับฟิกฮ์และตะเศาะฮะฟ

บรรดาอูละมาอ์ของโลกมลายูในช่วงศตวรรษที่ 18 และ 19 ของคริสต์ศักราชที่ยึดอะฮฺลุสสุนนะฮ์ วัลญะมาอะฮ์ ส่วนใหญ่จะยึดตามแนวทางของมัชฮับอัชชะฟีอีในด้านฟิกฮ์และอัลอะฮาอียะฮ์ในด้านอะกีดะฮ์ (Muhammad Lazim Lawi, 2005 : 60) โดยมีหลักฐานดังนี้

3.1.7.1 ด้านอะกีดะฮ์จะเห็นได้ว่าหนึ่งในบรรดาอูละมาอ์เหล่านั้นคือชัยคุมฮัมมัด อัรซัด อัลบันญะรีย์ที่ยึดตามแนวทางของอัลอะฮาอียะฮ์ในด้านของหลักการศรัทธาซึ่งเห็นได้ชัดจากตำราของท่าน “อุซูลุดดีน” ได้อธิบายเกี่ยวกับศิปัตตูวอปูโละฮ์ (คุณลักษณะยี่สิบของอัลลอฮ์) (al-Haj Muhammad Wildan, สัมภาษณ์)²

3.1.7.2 ด้านฟิกฮ์จะเห็นได้ว่าชัยคุมฮัมมัดอัรซัด อัลบันญะรีย์กล่าวถึงแนวทางของท่านในบทนำของหนังสือสะบีล อัลมุยตะดีน ลิ อัดตะฟีกุฮ์ ฟิ อัมริ อัดดีนว่า

" این سوات کتاب فد میاتکن علم فقه اتس مذهب امام شافعی "

แปลว่า “นี่คือหนังสือที่ชี้แจงเกี่ยวกับความรู้เรื่องฟิกฮ์ใน

มัชฮับของอิมามอัชชะฟีอี ”³ (al-Banjariy, n.d.:1/3)

¹ ผู้วิจัยได้สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 13 January 2018 เวลา 14.00น. ณ หมู่บ้าน Kelampaian, Martapura, Banjar, Kalimantan Selatan, Indonesia.

² ผู้วิจัยได้สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 11 January 2018 เวลา 14.00น. ณ หมู่บ้าน Sekumpul, Martapura, Banjar, Kalimantan Selatan, Indonesia.

³ ชัยคุมฮัมมัดอัรซัด อัลบันญะรีย์ได้ใช้เราะฎียาลลอฮูอันฮ์ (رضي الله عنه) กับอิมามอัชชะฟีอีซึ่งท่านอิมามดำรงชีวิตอยู่ในรุ่นตาบิอตาบิอิน ปกติแล้วอูละมาอ์ส่วนใหญ่ใช้คำว่าเราะฎียาลลอฮูอันฮ์กับบรรดาเศาะฮาบะฮ์เท่านั้นและจะใช้คำว่าเราะฮิมะฮ์ลุลลอฮ์กับรุ่นตาบิอตาบิอินและตาบิอตาบิอิน ด้วยความรู้สึกว่าท่านเป็นหนึ่งในมัชฮับอัชชะฟีอีและต้องการที่จะให้เกียรติกับอิมามของท่านดังนั้นท่านจึงดูจากอิมามของท่านว่าเราะฎียาลลอฮูอันฮ์ (ผู้วิจัย) คำกล่าวของท่านจะสอดคล้องกับคำพูดของอิมามนวะวีในหนังสือมัจญมูอว่า เป็นสิ่งที่ดีในการกล่าวดูว่าเราะฎียาลลอฮูอันฮ์เราะฮิมะฮ์ลุลลอฮ์กับบรรดาเศาะฮาบะฮ์ ตาบิอิน และบุคคลหลังจากนั้นในบรรดาอูละมาอ์ และมีคำกล่าวว่าถ้าหากอูละมาอ์ผู้ใดใช้คำว่า เราะฎียาลลอฮูอันฮ์ เฉพาะเศาะฮาบะฮ์อย่างเดียวก็น่าจะกล่าวกับผู้ที่ไม่ใช่เศาะฮาบะฮ์ว่าเราะฮิมะฮ์ลุลลอฮ์ เพื่อจะได้แยกแยะว่าผู้ใดเป็นเศาะฮาบะฮ์และไม่ใช่เศาะฮาบะฮ์ (al-Nawawiy, n.d : 6/172)

3.1.7.3 ด้านตะเศาะวูฟ จะเห็นได้ว่าชัยคุหมัมมัดอ์รซัด อัลบันญะรียีน้นนอกจากท่าน ยึดมั่นในแนวทางของลัทธิ ศูฟี¹ แล้วท่านยังดำรงตำแหน่งเป็นหนึ่งในสี่² ผู้นำกลุ่มศูฟีที่มีชื่อเสียงใน อินโดนีเซีย (al-Haj Muhammad Hatim, สัมภาษณ์)³

ชัยคุหมัมมัดอ์รซัด อัลบันญะรียีนเป็นผู้ที่มีความเชี่ยวชาญในสามแขนงวิชาที่ เกี่ยวกับอะกีดะฮ์ ฟิกฮ์และตะเศาะวูฟที่มีความสำคัญต่อผู้นับถือศาสนาอิสลามในแถบโลกมลายูและ ท่านไม่เพียงแค່เรียนรู้อาสาวิชาดังกล่าวเพียงอย่างเดียวแต่ท่านได้พยายามเขียนตำราเกี่ยวกับสาม แขนงวิชาดังกล่าวด้วยเพื่อที่จะพัฒนาความรู้แก่โลกมลายู และด้วยเหตุนี้ท่านเป็นที่รู้จักในนาม อุละมาอ์ที่มีความเชี่ยวชาญในสามแขนงวิชา ('Ilmu tiga serangkai)

3.1.8 ครอบครัว

3.1.8.1 ภรรยา

ชัยคุหมัมมัดอ์รซัด อัลบันญะรียีนมีภรรยา 11 ท่าน⁴ ด้วยกันคือ

1. บาลูต มีบุตรด้วยกันสองคน
2. บิดูร มีบุตรด้วยกันสี่คน
3. ลีปูร มีบุตรด้วยกันห้าคน
4. กูวัต นางเป็นชาวจีนจากตระกูลโกวอตนิว มีบุตรด้วยกันหกคน⁵
5. ตูรียะฮ์ มีบุตรด้วยกันสามคน
6. ราตุอะมีนะฮ์ มีบุตรด้วยกันเจ็ดคน
7. ปาลุง มีบุตรด้วยกันสามคน (Deparmen Agama, 1992 : 27)
8. กาดารมิก

¹ คือกลุ่มเคลื่อนไหวทางศาสนาที่แพร่กระจายในโลกมุสลิมโดยเริ่มแรกจากการมีบางคนที่เรียกร้องสู่ความสมณะและทำอิบาดะฮ์อย่าง สุดโต่งเพื่อเป็นปฏิกริยาตอบโต้การกระทำของกลุ่มวัตดูนิยม ต่อมาได้วิวัฒนาการกลายเป็นแนวทางต่างๆในนามกลุ่มศูฟีโดยมี จุดมุ่งหมายหลักคือขัดเกลาลใจเพื่อรู้จักอัลลอฮ์ด้วยวิธิมองเห็นกลุ่มศูฟีจัดเป็นกลุ่มหนึ่งที่หันเหจากแนวทางของอะฮ์ลุลสุนนะฮ์ วัลญะมาอะฮ์

² ผู้นำกลุ่มศูฟีทั้งสี่ท่านคือ 1.ชัยคอบุดเศาะมัด อัลปาลิมบางีฮ์ (สุมาตรา) 2.ชัยคอบุดลาฮ์ อัลบูฮีลีย (สุลาเวสี) 3.ชัยค อับดุรอฮมาน อัลบาตาวี (ชาว) 4. ชัยคุหมัมมัดอ์รซัด อัลบันญะรียีน (กาลิมันตัน) (al-Haj Ahmad Faisal, ผู้วิจัยได้สัมภาษณ์เมื่อ วันที่ 13 January 2018 เวลา 09.00น. ณ หมู่บ้าน Dalampagar, Martapura, Banjar, Kalimantan Selatan, Indonesia)

³ สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 11 January 2018 เวลา 15.00น. ณ Sekumpul, Martapura, Banjar, Kalimantan Selatan, Indonesia.

⁴ คือ ท่านจะมีภรรยาที่อยู่พร้อมกับท่าน 4 คนตลอด เมื่อคนใดคนหนึ่งเสียชีวิตท่านก็จะแต่งงานใหม่เป็นคนที่ 4 จนท่านแต่งงานทั้งหมด 11 คน (Muhammad Fadlan, ผู้วิจัยได้ สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 13 January 2018 เวลา 11.00น. ณ หมู่บ้าน Dalampagar, Martapura, Banjar, Kalimantan Selatan, Indonesia)

⁵ ท่านได้คงชื่อเดิมภรรยาของท่านเพราะมีเหตุผลว่าท่านจะเผยแพร่ศาสนาอิสลามในกลุ่มชาวจีนซึ่งจะแสดงให้เห็นว่าในอิสลามจะไม่ เปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมของชนกลุ่มใดหากสิ่งเหล่านั้นไม่ขัดแย้งกับพื้นฐานอิสลาม (Muhammad Rafi'i, ผู้วิจัยได้สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 13 January 2018 เวลา 11.00น. ณ หมู่บ้าน Dalampagar, Martapura, Banjar, Kalimantan Selatan, Indonesia)

9. มัรกีตะฮ์

10. ลีเยยูฮ์ และ

11. ดายี (Karel A. Steenbrink, 1984 : 92)

ในชีวิตประวัติของท่านนั้นได้ระบุว่าท่านมีบุตรทั้งหมด 30 คนแต่ภรรยาสี่คนสุดท้ายของท่านนั้นมีชื่อว่ากาดารมิก มัรกีตะฮ์ ลีเยยูฮ์ และดายีไม่ได้ลูกกับท่านแม่แต่คนเดียว

3.1.8.2 บุตร

ชัยคุมฮัมมัดอ์รชัด อัลบันญะรียมีบุตรดังนี้

บุตรชายของท่านมีทั้งหมด 15 ท่าน

จากแม่ที่ชื่อบีตุรมมีบุตรชายทั้งหมด 3 ท่าน

1. กอฎีฮัจญ์อะบู สะอูด

2. อะบู นะอีม

3. เคาะลีฟะฮ์ฮัจญ์ชะฮาบุตดีน

จากแม่ที่ชื่อลีปูรมมีบุตรชายทั้งหมด 5 ท่าน

1. อับดุลมะนาน

2. ฮัจญ์ญอะบู นะญิบ

3. อาลิม อัลฟาฎิล ฮัจญ์อับดุลลอฮ์

4. อับดุลเราะฮมาน

5. อาลิม อัลฟาฎิล อับดุลรอฮีม

จากแม่ที่ชื่อกุวัตมีบุตรชายทั้งหมด 3 ท่าน

1. เคาะลีฟะฮ์ฮัจญ์ฮาसानุดดีน

2. เคาะลีฟะฮ์ฮัจญ์ชัยนุดดีน

3. มุฟตีฮัจญ์ญะมาลุดดีน

จากแม่ที่ชื่อราตูอะมีนะฮ์มีบุตรชายทั้งหมด 2 ท่าน

1. มุฟตีฮัจญ์อะฮมัด

2. มุฮัมมัด

จากแม่ที่ชื่อปาlungมีบุตรชายทั้งหมด 2 ท่าน

1. สัลมาน

2. สาลิมัน (Ahmadi bin Abdulhamid, สัมภาษณ์)¹

¹ ผู้วิจัยได้สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 12 January 2018 เวลา 08.00น. ณ หมู่บ้าน Dalampagar, Martapura, Banjar, Kalimantan Selatan, Indonesia.

บุตรหญิงของท่านมีทั้งหมด 15 ท่านดังนี้

จากแม่ที่ชื่อบาอุตมีบุตรหญิงทั้งหมด 2 ท่าน

1. ชะรีพะฮ์
2. อาอิชะฮ์

จากแม่ที่ชื่อบิครมีบุตรหญิงทั้งหมด 1 ท่าน

1. สะอีดะฮ์

จากแม่ที่ชื่อกัวตมีบุตรหญิงทั้งหมด 3 ท่าน

1. อาลัยยะฮ์
2. รียานัน
3. ฮัฟเศาะฮ์

จากแม่ที่ชื่อตุรียะฮ์มีบุตรหญิงทั้งหมด 3 ท่าน

1. นูรุลอัยน
2. อามะฮ์
3. ญายา

จากแม่ที่ชื่อราตุอะมีนะฮ์มีบุตรหญิงทั้งหมด 5 ท่าน

1. ศอเฟีย
2. สาฟูรา
3. มัยมูน
4. ศอลีฮะฮ์
5. มัรยามะฮ์

จากแม่ที่ชื่อปาลุงมีบุตรหญิงทั้งหมด 1 ท่าน

1. สะละมะฮ์ (Saifuddin Zuhri, 1979 : 403)

3.1.8.3 ทายาท

ทายาทของท่านที่เป็นอุละมาอ์ในสมัยต่อมามี

1. ตูวันกูรฮัจญ์ญะมาลุดดีน (มุฟตี) เจ้าของหนังสือ “Perukunan Besar”
2. ตูวันกูรฮัจญ์ยาสีนเจ้าของหนังสือ “Hidayatul Mutafakkirīn”
3. ฮัจญ์ญะฮ์ฟาติมะฮ์ (ครูสอนศาสนา)
4. ตูวันกูรฮัจญ์อะบู สะอูด (กอฎี)
5. ตูวันกูรฮัจญ์ นะอีม (กอฎี)
6. ตูวันกูรฮัจญ์อะฮมัด (มุฟตี)
7. ตูวันกูรฮัจญ์ชะฮาบุตดีน (มุฟตี)

8. วันศุกร์ฮัจญ์มุฮัมมัด ฎอยยิบ (กอฎี)
9. วันศุกร์ฮัจญ์อัซฮัด (มฟตี)
10. วันศุกร์ฮัจญ์ญะมาลุดดีน 2 (มฟตี)
11. วันศุกร์ฮัจญ์อับดุลเราะฮมาน คิตติก(มฟตี)
12. วันศุกร์ฮัจญ์มุฮัมมัด ฎอยยิบ เป็น มัสอูด เป็น อะบู สะอูดเจ้าของหนังสือ

“Miftahul Jannah”

13. วันศุกร์ฮัจญ์ญะฮาน กอฎีกุฎออผู้ก่อตั้งโรงเรียน “Sulamul ‘ulum”
14. วันศุกร์ฮัจญ์มุฮัมมัดอะลีญญัยดี (กอฎี)
15. วันศุกร์เคาะลีฟะฮ์ซัยนัลอิลมี
16. วันศุกร์ฮัจญ์มุฮัมมัด นะวะวี (มฟตี)
17. วันศุกร์ฮัจญ์กัซฟูล อันวาร กัมปุง มลายู
18. วันศุกร์ฮัจญ์ชะอรอนีอาริฟ กัมปุง มลายู
19. วันศุกร์ฮัจญ์สรวานี อัดนัน บาจิล
20. วันศุกร์อัล อาลีมุลลอฮ์ เมลาเนา ซัยคัมมุฮัมมัด ซัยนี และอีกหลายๆ ท่านใน

บรรดาทายาทของท่าน รุ่นที่หกที่เป็นอุละมาอ์ที่โด่งดัง ในปัจจุบันเช่น al-Haj Muhammad Amin Badli, และal-Haj Ahamad Hanafi Badli เป็นต้น¹ (Muhammad Muzani, สัมภาษณ์)² การศึกษาเกี่ยวกับทายาทของซัยคัมมุฮัมมัดอัรซัด อัลบันญะรีย์นับว่าเป็นผู้ที่มีความสำเร็จในการอบรมสั่งสอนลูกหลานให้มีการสืบทอดเจตณารมณ์ของท่านซึ่งจะเห็นได้ว่าในจำนวนลูกของท่านสามสิบคนนั้นยี่สิบคนที่ได้ระบุชื่อว่ามีผลงานในด้านวิชาการและที่ไม่ได้ระบุนั้นมีอีกหลายท่านนับว่าเกินกว่า 60% ในบรรดาทายาทของท่านที่เป็นอุละมาอ์ที่โด่งดังจนถึงปัจจุบัน ซึ่งมีน้อยมากในบรรดาโต๊ะครูที่มีความสำเร็จถึงระดับนี้ นี่เป็นเพราะบะรอกัต (ศิริมลล) ดุอาของพ่อแม่ที่มีต่อลูกหลาน

3.1.9 ผลงานทางวิชาการของซัยคัมมุฮัมมัดอัรซัด อัลบันญะรีย์

จากการศึกษาชีวประวัติของท่าน พบว่าท่านมีผลงานทางวิชาการที่ได้ให้ประโยชน์แก่สังคมมุสลิมที่เห็นเด่นชัด คือการแต่งและแปลตำราวิชาการอิสลามการสอนและบรรยายศาสนา ซึ่งท่านเป็นอุละมาอ์ในโลกมลายูที่อยู่ในระดับแนวหน้าในศตวรรษของท่านชื่อเสียงของท่านได้เป็นที่รู้จักในนามของอุละมาอ์ที่เชี่ยวชาญเกี่ยวกับศาสตร์อิสลามในโลกมลายู กล่าวคือ อินโดนีเซีย สิงคโปร์ มาเลเซีย บรูไน ไทยแลนด์ และ ฟิลิปปินส์ (Abd al-Rahman Hj Abdullah, 2016 : 85)

¹ ดูรายชื่อในภาคผนวก (ค) หน้า 438

² ผู้วิจัยได้สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 12 January 2018 เวลา 13.00น. ณ หมู่บ้าน Dalampagar, Martapura, Banjar, Kalimantan Selatan, Indonesia.

ชัยคุมฮัมมัดอรัซัด อัลบันญะรียะมีผลงานทางวิชาการมากมายประมาณค่ามิได้อาจกล่าวได้ว่าท่านเป็นอุละมาอ์แห่งโลกมลายูที่มีผลงานทางวิชาการมากในสมัยนั้น โดยท่านได้เรียบเรียงและแปลตำราจากภาษาอาหรับเป็นภาษามลายูในเกือบทุกแขนงวิชา

ชัยคุมฮัมมัดอรัซัด อัลบันญะรียะได้เขียนงานนิพนธ์ที่เกี่ยวกับอิสลามหลายเล่มด้วยกัน และงานนิพนธ์ที่โด่งดังที่สุดคือ หนังสือสะบิลุ อัลมุฮตะดีน ลิ อัดตะฟีกุฮุ פי อัมริ อัดดีน ซึ่งเป็นงานนิพนธ์ที่แต่งขึ้นมาตามแนวทางของมัซฮับอิมามชาฟีอีย์ ซึ่งเป็นหนังสืออ้างอิงของผู้รู้ นักศึกษา และบุคคลทั่วไปที่อยู่ในโลกมลายูและถูกตีพิมพ์ในหลายเมืองหลายประเทศเช่น อียิปต์ อินโดนีเซีย และปัตตานี ประเทศไทย เป็นต้น (al-Banjariy,n.d.: 2/269)

งานนิพนธ์ของชัยคุมฮัมมัดอรัซัดอัลบันญะรียะเป็นที่แพร่หลายในหมู่นักวิชาการ นักเรียน นักศึกษาในภูมิภาคเอเชียอาคเนย์

ผลงานนิพนธ์ของชัยคุมฮัมมัดอรัซัด อัลบันญะรียะมีทั้งหมด 17 เล่ม สามารถแบ่งออกเป็นหมวดวิชาดังต่อไปนี้

ตารางที่ 1 หมวดวิชา เตาฮีด หรือ อุศูลุดดีนดังตารางต่อไปนี้ :-

ลำดับ	ชื่อหนังสือที่เกี่ยวข้อง	คำอธิบาย
1	ตฺฮุฟะตุ อรัรรอฮิบิน تحفة الراغبين	เป็นงานนิพนธ์ที่เกี่ยวกับเตาฮีดที่ท่านได้เขียนเสร็จเมื่อปี ฮ.ศ 1188 (ค.ศ. 1774)
2	ริสาละฮ์ อัลเกาล อัลมุคตะเศาะร פי อะลามะฮ์ อัลมะฮฺดี อัลมุนตะศิร رسالة القول المختصر في علامة المهدي المنتظر	เป็นงานนิพนธ์ที่เกี่ยวกับอิมามมะฮฺดีที่ท่านได้เขียนเสร็จเมื่อวันพฤหัสบดี วันที่ 22 เดือน รอปือลุลอวัลปี ฮ.ศ 1196 (ค.ศ. 1781)
3	อุศูลุดดีน أصول الدين	ท่านเขียนเมื่อปี ฮ.ศ 1188
4	ฟัตฮุอรัรรอฮมาน فتح الرحمن	เป็นงานนิพนธ์เกี่ยวกับเตาฮีด
5	บุลลูลุมะรอม פי บะยานิ อัลกุดอว วะ อัลเกาะดร์ วะ อัลวะบาว์ بلوغ المرام في بيان القضاء والقدر والوباء	เป็นงานนิพนธ์เกี่ยวกับเตาฮีด
6	ฮาซียะฮ์ อะลา ฟัตฮิ อัลวัฮฺฮาบ حاشية على فتح الوهاب	เป็นงานนิพนธ์เกี่ยวกับเตาฮีด

ตารางที่ 2 หมวดวิชา ฟิสิกส์ ดังตารางต่อไปนี้ :-

ลำดับ	ชื่อหนังสือที่เกี่ยวข้อง	คำอธิบาย
1	ลูกเตาะฮ์ อัลอิจญ์ลาน ฟิ อัลฮัยฎ วะ อัลอิสติฮาฎาะฮ์ วะ อันนิฟาส ลินนิสยาน لقطة العجلان في الحيض والاستحاضة والنفاس للنسيان	เป็นงานนิพนธ์ที่เกี่ยวกับฟิสิกส์ ของสตรีโดยเฉพาะที่ท่านได้ เขียนเสร็จเมื่อปี ฮ.ศ. 1192 ตรง กับ ค.ศ. 1778
2	สะบีล อัลมุฮตะดีน ลี อัตตะฟีกุฮ์ ฟิ อัมริดดีน سبيل المهتدين للتفقه في أمر الدين	เป็นงานนิพนธ์เกี่ยวกับฟิสิกส์ที่ ท่านได้เขียนเสร็จเมื่อวันอาทิตย์ วันที่ 27 เดือนรอบีอุลอาคีร ปี ฮ.ศ. 1195 ตรงกับ ค.ศ. 1780
3	ฟัตวา สุลมาน อัลกุรดี فتوى سليمان الكردي	เป็นงานนิพนธ์ที่เกี่ยวกับฟิสิกส์ ของอาจารย์ของท่านที่ชื่อ สุไลมาน อัลกุรดี
4	กิตาบ อัลฟะรออิฎ्ฐ ڪتاب الفرائض	เป็นงานนิพนธ์ที่เกี่ยวกับมรดก
5	กิตาบ บาบ อันนิกาฮ ڪتاب باب النكاح	เป็นงานนิพนธ์เกี่ยวกับฟิสิกส์

ตารางที่ 3 หมวดวิชา ตะเศาะวูฟ ดังตารางต่อไปนี้ :-

ลำดับ	ชื่อหนังสือที่เกี่ยวข้อง	คำอธิบาย
1	กันซุ อัลมะอริฟะฮ์ ڪنز المعرفة	เป็นงานนิพนธ์เกี่ยวกับตะเศาะวูฟ
2	ตุยฟะฮ์ อัลอะฮฺบาบ تخفة الأحباب	เป็นงานนิพนธ์เกี่ยวกับตะเศาะวูฟ

ตารางที่ 4 หมวดวิชา ตรีปิยะฮ์ ดังตารางต่อไปนี้ :-

ลำดับ	ชื่อหนังสือที่เกี่ยวข้อง	คำอธิบาย
1	บิดายะฮ์ อัลมุบตะดีอ วะอุมตะฮ์ อัลเอาลาดี بداية المبتدئ وعمدة الأولاد	เป็นงานนิพนธ์เกี่ยวกับตรีปิยะฮ์
2	อรักันตะอะลีม อัศศิบยาน أركان تعليم الصبيان	เป็นงานนิพนธ์เกี่ยวกับตรีปิยะฮ์

ตารางที่ 5 หมวดวิชา ดาราศาสตร์ ดังตารางต่อไปนี้ :-

ลำดับ	ชื่อหนังสือที่เกี่ยวข้อง	คำอธิบาย
1	กิตาบอิลมอัลฟะลัก ڪتاب علم الفلك	เป็นงานนิพนธ์ที่เกี่ยวกับดาราศาสตร์

ตารางที่ 6 หมวดวิชา อัลกุรอาน ดังตารางต่อไปนี้ :-

ลำดับ	ชื่อหนังสือที่เกี่ยวข้อง	คำอธิบาย
1	คัมภีร์อัลกุรอาน مصحف القرآن الكريم	นอกจากนี้ท่านได้เขียนคัมภีร์อัลกุรอาน ทั้งเล่มด้วยลายมือของท่านที่สวยงาม และสามารถชมได้ในปัจจุบันที่พิพิธภัณฑ์แห่งชาติที่ตั้งอยู่ในเมืองบันลัวร์บารูกาลิมันตัน เสอลาตัน อินโดนีเซีย และท่านได้สร้างผลงานอื่นๆอีกมากมาย

นอกจากนี้ม้งานนิพนธ์อีกหลายชิ้นที่ท่านได้เขียนในสมัยที่ท่านเป็นนักดาอีย์¹ ในประเทศอินโดนีเซียที่ถูกรวบรวมโดยผู้สืบทอดในตระกูลของชัยคุมฮัมมัดอัรซัด อัลบันญะรีย์เช่นท่าน อับดุลเราะฮมาน คิตติก อัลบันญะรีย์และถูกตีพิมพ์โดยมัญบะอะฮ์ อัลอะฮมะดียะฮ์ประเทศ สิงคโปร์ โดยไม่ได้ระบุวันเดือนปีพิมพ์และมีอีกหลายเล่มที่เป็นงานเขียนและงานนิพนธ์ที่ชัยคุมฮัมมัดอัรซัด อัลบันญะรีย์ ที่บรรดาศึกษย์ของท่านได้เก็บรักษาไว้ และหลังจากนั้นถูกตีพิมพ์ที่ อิสตัมโบล ประเทศตุรกี อียิปต์ ซาอุดีอาระเบีย บอมเบย์ สิงคโปร์ จากการ์ต้า และสุราบายา เป็นต้น (Oliver Leaman, 2006 : 51)

3.1.10. การเสียชีวิต

นักวิชาการเห็นพ้องว่าชัยคุมฮัมมัดอัรซัดอัลบันญะรีย์ได้เสียชีวิตที่เมือง บันลัวร์ในวันที่ 6 เซาวาล ฮ.ศ 1227 ตรงกับ 3 October ค.ศ 1812 (3 ตุลาคม พ.ศ 2355) อายุของท่านคือ 105 ปีสุสานของท่านเป็นที่รู้จักด้วยชื่อ ดาโตะ เกอลัมปายัน อยู่ที่เมืองบันลัวร์ (Abdulhalim bin Zainul Aqli, สัมภาษณ์)²

3.2 หนังสือสะบิลุ อัลมุฮตะดีน

3.2.1 สาเหตุของการแต่งและชื่อหนังสือ

ในบทนำของหนังสือเล่มนี้หลังจากที่ชัยคุมฮัมมัดอัรซัดอัลบันญะรีย์ได้กล่าวสรรเสริญอัลลอฮ์ กล่าวเศาะละวาตและสะลามแก่ท่านนะบี ﷺ โดยกล่าวถึงประโยชน์ของการศึกษา วิชาฟิกฮ์ท่านได้กล่าวถึงความประเสริฐของการศึกษาและเผยแผ่ความรู้ในอิสลามและท่านจึงกล่าวถึง

¹ นักเผยแพร่ศาสนาอิสลาม

² ผู้วิจัยได้สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 12 January 2018 เวลา 16.00น. ณ หมู่บ้าน Dalampagar, Martapura, Banjar, Kalimantan Selatan, Indonesia.

แรงจูงใจในการเขียนหนังสือเล่มนี้ว่า “ในปี ฮ.ศ 1193 สุลต่านตะฮมีตุลลอฮ์เป็นสุลต่าน ตัมยิดุลลอฮ์ (กษัตริย์ผู้ปกครองเมืองบันญาร์) ได้ขอให้ข้าพเจ้าเขียนหนังสือเกี่ยวกับศาสนาอิสลาม เพื่อแก้ปัญหาสังคม” (al-Banjariy, n.d.:1/2)

เพราะเหตุนี้จึงทำให้ท่านเกิดจุดประกายในความคิดของท่านที่จะเขียนหนังสือที่เกี่ยวกับศาสนา ดังที่ท่านได้กล่าวว่า

“ข้าพเจ้าอ่อนแอและต่ำต้อยที่มีความรู้เล็กน้อยแต่ทว่ายึดมั่นในอัลลอฮ์
หวังว่าพระองค์จะชี้แนะให้ไปในแนวทางที่ถูกต้องให้บ่าวของพระองค์ที่ชื่อ
ชัยคุมฮัมมัดอัรซัดอัลบันญะรียได้รวบรวมประเด็นปัญหาเกี่ยวกับฟิกฮอิบา
ดะฮ์”(al-Banjariy, n.d.:1/2)

เมื่อท่านมีความตั้งใจแน่วแน่ในการนิพนธ์หนังสือที่เกี่ยวข้องกับประเด็นปัญหาฟิกฮอิบาดะฮ์ท่านก็ได้รวบรวมข้อมูลจากแหล่งอ้างอิงที่หลากหลายที่เป็นผลงานนิพนธ์ของอุละมาอ์ในมัชฮับฮันฟีลี¹ หรือที่เรียกกันว่าอุละมาอ์ฮันฟีลี²

เมื่อรวบรวมเสร็จเป็นเล่มฉบับสมบูรณ์ ชัยคุมฮัมมัดอัรซัด อัลบันญะรียได้ตั้งชื่อหนังสือเล่มนี้ว่า سبيل المهتدين للتفقه في أمر الدين อ่านว่าสะบิลุอัลมุฮตะดีนลิ อัดตะฟิ กุช ฟิ อัมริดดีน ภาษาไทยแปลว่า ” เส้นทางสำหรับผู้ที่ได้รับทางนำเพื่อทำความเข้าใจสิ่งที่เกี่ยวข้องกับศาสนา” (al-Banjariy, n.d.:1/4)

หนังสือเล่มนี้พิมพ์ในปี ฮ .ศ 1193 ได้เสร็จสมบูรณ์เมื่อวันที่ 27 เดือนเราะบีอุลอะเศรีย ฮ.ศ 1195 (al-Banjariy, n.d.:1/3, 2/267)ท่านได้ใช้ความพยายามในการนิพนธ์หนังสือเล่มนี้รวมระยะเวลาทั้งหมด 2 ปีนับว่าใช้เวลาในการนิพนธ์หนังสือเล่มนี้นานพอสมควรโดยรวมแล้วหนังสือเล่มนี้ถูกนิพนธ์ปีละหนึ่งเล่มรวมเป็นสองปีสองเล่ม

3.2.2 เนื้อหาสาระของหนังสือ

เนื้อหาหลักของหนังสือเล่มนี้คือเกี่ยวกับบทบัญญัติด้านการกัตต่ออัลลอฮ์ ﷻ หรือฟิกฮ อัลอิบาดะฮ์ตามแนวทางมัชฮับอิมามฮันฟีลีเช่น เกี่ยวกับการทำความสะอาด การละหมาด การจ่ายซะกาต การถือศีลอด การอดิกาฟ การประกอบพิธีฮัจญ์ อุมเราะฮ์ การล่าสัตว์และการเชือดสัตว์ เป็นต้น ซึ่งผู้แต่งได้เขียนหนังสือเล่มนี้เป็นภาษามลายูอินโดนีเซียอักขระยาวี ทั้งนี้เพื่อให้หนังสือของท่านเป็นเสมือนหนังสือคู่มือสำหรับชาวมุสลิมที่อยู่ในแถบโลกมลายู ที่ศึกษาตามปอเนาะและ

¹ อิมามฮันฟีลีมีชื่อจริงว่าฮัมมัดเบน อิดริส เกิดปี ฮ.ศ. 150 เสียชีวิตในปี ฮ.ศ . 204 รวมอายุได้ 54 ปีแนวฟิกฮ(นิติศาสตร์)ของท่านมีผู้ดำเนินตามเป็นจำนวนมากจนก่อตัวเป็นสำนักนิติศาสตร์สำคัญเรียกว่ามัชฮับฮันฟีลี มัชฮับนี้ได้รับความนิยมมากในแถบประเทศเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ประเทศเยเมน บางส่วนของประเทศอียิปต์ ภาคใต้ของอินเดีย และแอฟริกาตะวันออก เป็นต้น

² อุละมาอ์ที่ได้นิพนธ์หนังสือตามแนวทางของอิมามฮันฟีลี

มัซยิดในประเทศต่างๆ เช่น ประเทศอินโดนีเซีย ฟิลิปปินส์ กัมพูชา พม่า บรูไน สิงคโปร์ มาเลเซีย และประเทศไทย เป็นต้น (Ahamad Zaini Shabri, สัมภาษณ์)¹

หนังสือเล่มนี้ผู้แต่งได้แบ่งออกเป็น 2 เล่มด้วยกัน ส่วนในบทหน้านั้นผู้แต่งได้กล่าวถึง

3 ประเด็นด้วยกันคือ

- 1) ความประเสริฐของการศึกษาและเผยแผ่ความรู้ในอิสลาม
- 2) สาเหตุของการแต่งหนังสือเล่มนี้และชื่อของหนังสือพร้อมด้วยปีที่เริ่มเขียน
- 3) กล่าวถึงหนังสือฟิกฮ์ที่ท่านได้ศึกษาค้นคว้าเพื่อเป็นการอ้างอิงของหนังสือเล่มนี้ หลังจากนั้นผู้แต่งได้เริ่มเขียนหนังสือตามบทต่างๆดังนี้

สำหรับแนวทางหรือวิธีการนำเสนอ นั้น ชัยคุมฮัมมัดอัรซัดอัลบันญะรีย ได้ใช้ความพยายามอย่างมากในการอธิบายหัวข้อต่างๆ ของแต่ละหัวข้อ โดยท่านสามารถหยิบยก โองการอัลกุรอานเป็นตัวอย่างเช่นปรากฏในหนังสือเล่มที่ 1 หน้าที่ 205

﴿فَإِذَا قَرَأْتَ الْقُرْآنَ فَاسْتَعِذْ بِاللَّهِ مِنَ الشَّيْطَانِ الرَّجِيمِ﴾ (النحل، آية 98)

ความว่า “ดังนั้นเมื่อเจ้า (ต้องการจะ) อ่านอัลกุรอาน ก็จงขอความคุ้มครองต่ออัลลอฮ์ ให้พ้นจากชัยฏอนที่ถูกสาปแช่ง” (สุเราะฮ์ อันนะฮล อายะฮ์ 98) และตัวบทอะดิษมาประกอบการอธิบายได้อย่างเหมาะสม ตัวอย่าง เช่น ปรากฏในหนังสือเล่มที่ 1 หน้าที่ 200

سبدا نبي ﷺ ((مَنْ صَلَّى قَائِمًا فَهُوَ أَفْضَلُ ، وَمَنْ صَلَّى قَاعِدًا فَلَهُ نِصْفُ أَجْرِ الْقَائِمِ، وَمَنْ صَلَّى نَائِمًا فَلَهُ نِصْفُ أَجْرِ الْقَاعِدِ))

ความว่า “ท่านนะบีได้กล่าวว่าใครที่ละหมาดทำยืนจะได้ผลบุญมากที่สุดและใครละหมาดทำนั่งก็จะได้ครึ่งของการละหมาดทำยืน และใครละหมาดทำนอนเขาจะได้ผลบุญครึ่งหนึ่งของการละหมาดทำนั่ง” (al-Bukhariy, 1422 : 1116)

ที่สำคัญก็คือท่านสามารถแยกหัวข้อย่อยต่างๆ ของเรื่องได้อย่างครอบคลุม ตัวอย่างเช่นท่านได้แยกหัวข้อย่อยต่างๆ ดังนี้ :

เล่มที่ 1 มีทั้งหมด 250 หน้ากระดาษ A4 ผู้แต่งได้แยกเป็นบท 2 บท เริ่มด้วยบทนำ 1.1 กิตาบอฎฎะฮฺฮฺเราะฮฺ (บทที่ว่าด้วยความสะอาด) มีทั้งหมด 7 หมวดดังนี้

¹ ผู้วิจัยได้สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 15 February 2013 เวลา 11.00 น. ณ ห้องสมุด Perpustakaan Nasional Jln. Salemba Raya, Jakarta Indonesia.

หมวดที่ 1 บาบอันวาว อัล-มาอ์ (หมวดที่ว่าด้วยชนิดของน้ำ) มีทั้งหมด 6 ตอนดังนี้

ตอนที่ 1 น้ำมูฏลัก (น้ำสะอาด)

ตอนที่ 2 น้ำมูฏลักที่มกรูฮ์ (ที่นารังเกียจ) ในการใช้

ตอนที่ 3 น้ำมูฏอะมัล (น้ำที่ใช้แล้วแต่ไม่ได้ปะปนกับสิ่งที่สกปรก)

ตอนที่ 4 น้ำที่ปะปนกับสิ่งที่นะญิส (สกปรก)

ตอนที่ 5 การวินิจฉัยที่เกี่ยวกับน้ำหรือดินที่จะใช้ในการทำความสะอาด

ตอนที่ 6 ฮุกุมที่เกี่ยวกับภาชนะที่เก็บน้ำ

หมวดที่ 2 บาบอันนะญาสะฮ์ วาอิซาละตุฮา (หมวดที่ว่าด้วยสิ่งสกปรกและวิธีการขจัดสิ่งสกปรก) มีทั้งหมด 4 ตอนดังนี้

ตอนที่ 1 วิธีการขจัดสิ่งสกปรก

ตอนที่ 2 การปัสสาวะและการอัสตินญวอ์ (การเช็ดด้วยของแข็งหรือของเหลว)

ตอนที่ 3 วิธีการอัสตินญวอ์ (การเช็ดด้วยของแข็งหรือของเหลว)

ตอนที่ 4 การแปรงฟัน

หมวดที่ 3 บาบอัลวุฎูอ์ (หมวดที่ว่าด้วยการอาบน้ำละหมาด) มีทั้งหมด 5 ตอนดังนี้

ตอนที่ 1 รุกุนอัลวุฎูอ์ (หลักการอาบน้ำละหมาด)

ตอนที่ 2 ชะรฎูอัลวุฎูอ์ (เงื่อนไขอาบน้ำละหมาด)

ตอนที่ 3 สุนัตอัลวุฎูอ์ (สิ่งที่ส่งเสริมให้ปฏิบัติในการอาบน้ำละหมาด)

ตอนที่ 4 มกรูฮ์อัลวุฎูอ์ (สิ่งที่ไม่ควรปฏิบัติในการอาบน้ำละหมาด)

ตอนที่ 5 การเช็ดถุงเท้าหนัง

หมวดที่ 4 บาบอัสบาบ อัลฮะดัษ (หมวดที่ว่าด้วยสาเหตุที่จะทำให้เสียน้ำละหมาด) มีทั้งหมด 1 ตอนคือ สิ่งที่ฮะรอมในการปฏิบัติสำหรับผู้ที่ไม่มิน้ำละหมาด

หมวดที่ 5 บาบอัลซุสล (หมวดที่ว่าด้วยการอาบน้ำวาญิบ) มีทั้งหมด 4 ตอนดังนี้

ตอนที่ 1 สิ่งที่ทำให้ต้องอาบน้ำวาญิบ

ตอนที่ 2 รุกุนอาบน้ำวาญิบ (หลักการอาบน้ำวาญิบ)

ตอนที่ 3 สุนัตในการอาบน้ำวาญิบ (สิ่งที่ส่งเสริมให้ปฏิบัติในการอาบน้ำวาญิบ)

ตอนที่ 4 มกรูฮ์อาบน้ำวาญิบ (สิ่งที่ไม่ควรปฏิบัติในการอาบน้ำวาญิบ)

หมวดที่ 6 บาบอัตตะยัมมุม (หมวดที่ว่าด้วยการใช้ดินแทนน้ำ) มีทั้งหมด 4 ตอนดังนี้

ตอนที่ 1 ชะรฎูในการอัตตะยัมมุม (เงื่อนไขในการใช้ดินแทนน้ำ)

ตอนที่ 2 รุกุนในการอัตตะยัมมุม (หลักการในการใช้ดินแทนน้ำ)

ตอนที่ 3 สุนัตในการอัตตะยัมมุม (สิ่งที่ส่งเสริมให้ปฏิบัติในการใช้ดินแทนน้ำ)

ตอนที่ 4 สิ่งที่ทำให้การอัตตะยัมมุมเสีย

หมวดที่ 7 บาบอัลฮัยฎ วา อัลอิสติฮาฎะฮ์ วา อันนิฟาส (หมวดที่ว่าด้วยการมาประจำเดือนของสตรี และ เลือดที่ไหลออกมาจากสตรีเนื่องจากเป็นโรค และเลือดที่ออกจากการคลอดของสตรี) มีทั้งหมด 5 ตอนดังนี้

ตอนที่ 1 อัลฮัยฎ (การมาประจำเดือนของสตรี)

ตอนที่ 2 อัลอิสติฮาฎะฮ์(เลือดที่ไหลออกมาจากสตรีเนื่องจากเป็นโรค)

ตอนที่ 3 หุกุมมุสตีฮาฎะฮ์และอื่นๆ (การวินิจฉัยเกี่ยวกับผู้ที่ตกเลือดที่ไหลออกมาจากสตรีเนื่องจากเป็นโรคและสิ่งที่เกี่ยวข้อง)

ตอนที่ 4 นะกอ์ และ ฟัตเราะฮ์ (การตรวจว่ามีเลือดค้างอยู่ที่อวัยวะเพศหญิงที่มาประจำเดือนว่าหมดหรือไม่)

ตอนที่ 5 อันนิฟาส (เลือดที่ออกจากการคลอดของสตรี)

1.2 กิตาบอัศศอลาห์ (บทที่ว่าด้วยการละหมาด)มีทั้งหมด 2 หมวดดังนี้

หมวดที่ 1 บาบอวากุอ์อัศเศาะลาห์(หมวดที่ว่าด้วยเวลาละหมาด) มี 4 ตอนดังนี้

ตอนที่ 1 วินิจฉัยเกี่ยวกับเวลาละหมาด

ตอนที่ 2 เวลาที่ห้ามละหมาด

ตอนที่ 3 ผู้ที่ต้องละหมาด

ตอนที่ 4 อะซาน และอิโกมะฮ์ (การเชิญชวนเพื่อมาทำการละหมาดร่วมกันโดยใช้เสียงอะซาน)

หมวดที่ 2 บาบซุรฎุอ์อัศเศาะลาห์ (หมวดที่ว่าด้วยเงื่อนไขในการละหมาด) มีทั้งหมด

4 ตอนดังนี้

ตอนที่ 1 สุนัตเกี่ยวกับละหมาด (สิ่งที่ส่งเสริมให้ปฏิบัติในการละหมาด)

ตอนที่ 2 สิ่งที่ทำให้ละหมาดเสีย

ตอนที่ 3 ขอบเขตของผู้ที่ละหมาด

ตอนที่ 4 มักรูฮ์ในการละหมาด (สิ่งที่ไม่ควรปฏิบัติในการละหมาด)

และจบด้วยบทลงท้ายของเล่ม1 (al-Banjariy, n.d.:1)

เล่มที่ 2 มีทั้งหมด 269 หน้ากระดาษ A4 ผู้แต่งได้แยกเป็นบททั้งหมด 7 บท

ดังต่อไปนี้คือ

บทนำของเล่มที่ 2

2.1 กิตาบอัศเศาะลาห์ (บทที่ว่าด้วยการละหมาด) ต่อจากบทที่ 1 มีทั้งหมด 8

หมวดดังนี้

หมวดที่ 1 บาบซุรฎุอ์อัศเศาะลาห์ (หมวดที่ว่าด้วยเงื่อนไขในการละหมาด) มีทั้งหมด

11 ตอนดังนี้

ตอนที่ 1 สุญต สะฮวี (การสุญตเมื่อลืมนปฏิบัติอย่างใดอย่างหนึ่งที่ถูกกำหนดใน
ละหมาด)

ตอนที่ 2 สุญต ติลาวะฮ์ (การสุญตเมื่ออ่านอายัตที่ต้องสุญต)

ตอนที่ 3 สุญต ชุกร (การสุญตเพื่อขอบคุณอัลลอฮ์)

ตอนที่ 4 การละหมาดสุนัต

ตอนที่ 5 การละหมาดญะมาอะฮ์ (การละหมาดร่วมกัน)

ตอนที่ 6 สาเหตุที่สามารถขาดละหมาดร่วมกัน

ตอนที่ 7 คุณลักษณะของผู้นำละหมาด

ตอนที่ 8 เงื่อนไขที่ผู้ตามสามารถตามผู้นำละหมาด

ตอนที่ 9 ผู้ที่มาสายในการละหมาดร่วมซึ่งสามารถละหมาดพร้อมกับผู้นำละหมาด

ได้

ตอนที่ 10 คุณลักษณะที่ผู้นำละหมาดสมควรมี

ตอนที่ 11 สุนัตในการละหมาดร่วม

หมวดที่ 2 บาบเศาะลาฮ์ อัลมุสาฟิร (หมวดที่ว่าด้วยผู้เดินทาง) มีทั้งหมด 3 ตอน

ดังนี้

ตอนที่ 1 การเริ่มเดินทาง

ตอนที่ 2 เงื่อนไขในการละหมาดเกาะเศาะร (การละหมาดย่อจากสี่เราะกะอะฮ์เป็น
สองเราะกะอะฮ์)

ตอนที่ 3 ระยะเวลาในการเดินทางและเวลามีฝนตก

หมวดที่ 3 บาบละหมาดญุมอัต (หมวดที่ว่าด้วยการละหมาดวันศุกร์) มีทั้งหมด 4

ตอนดังนี้

ตอนที่ 1 เงื่อนไขที่จะทำให้การละหมาดวันศุกร์นั้นถูกต้องตามข้อกำหนดของ

อิสลาม

ตอนที่ 2 สุนัต (สมควร) ปฏิบัติในการคุญุบะฮ์และในการละหมาดวันศุกร์

ตอนที่ 3 สุนัตปฏิบัติในวันศุกร์

ตอนที่ 4 ผู้ที่ได้รับละหมาดวันศุกร์พร้อมอิมาม (ผู้นำละหมาด) และผู้ที่ไม่ได้รับการ
ละหมาดวันศุกร์พร้อมอิมาม (ผู้นำละหมาด)

หมวดที่ 4 บาบเศาะลาฮ์อัลควาฟ (หมวดที่ว่าด้วยการละหมาดใน ยามเกรงกลัวเช่น
ขณะที่อยู่ในสมรภูมิการสู้รบ เป็นต้น)

หมวดที่ 5 บาบเศาะลาฮ์อัลอัยดีน (หมวดที่ว่าด้วยการละหมาดในวันตรุษฟิตรีและ
ตรุษอฎูฮา) มีทั้งหมด 1 ตอนดังนี้

- ตอนที่ 1 สิ่งที่เหมาะสมปฏิบัติในวันตรุษไฟตรีและตรุษอัญญา
 หมวดที่ 6 บาบเศาะลาห์ อัลกุสฎัยน (หมวดที่ว่าด้วยการละหมาดเมื่อเกิด
 จันทรุปราคาและสุริยุปราคา)
 หมวดที่ 7 บาบเศาะลาห์ อัลอิสติสกออ์ (หมวดที่ว่าด้วยการละหมาดของฝน) มี
 ทั้งหมด 2 ตอนดังนี้
- ตอนที่ 1 สุนัตปฏิบัติก่อนที่จะละหมาดของฝน
 ตอนที่ 2 ฮุกุมการทิ้งละหมาดฟิรฎูห่าเวลา
 หมวดที่ 8 บาบอัลญะนาอิซ (หมวดที่ว่าด้วยศพ) มีทั้งหมด 4 ตอนดังนี้
- ตอนที่ 1 การอาบน้ำศพ
 ตอนที่ 2 การห่อศพ
 ตอนที่ 3 การละหมาดให้แก่ศพ
 ตอนที่ 4 การฝังศพ
- 2.2 กิตาบอ์ซุซะกาต (บทที่ว่าด้วยการจ่ายซะกาต) มีทั้งหมด 5 หมวดดังนี้
- หมวดที่ 1 บาบซะกาตอัลฮะยะวาน (หมวดที่ว่าด้วยการจ่ายซะกาตสัตว์เลี้ยง) มี
 ทั้งหมด 4 ตอนดังนี้
- ตอนที่ 1 จำนวนพิกัดที่จะต้องจ่ายซะกาตสัตว์เลี้ยง
 ตอนที่ 2 จำนวนพิกัดที่จะต้องจ่ายซะกาตวัวและควาย
 ตอนที่ 3 จำนวนพิกัดที่จะต้องจ่ายซะกาตแพะ และ แกะ
 ตอนที่ 4 ซะกาตสำหรับผู้ที่ยืมส่วนกัน
- หมวดที่ 2 บาบซะกาตอันนะบาต (หมวดที่ว่าด้วยการจ่ายซะกาตผลไม้และพืชผัก)
 มีทั้งหมด 1 ตอนดังนี้
- ตอนที่ 1 จำนวนที่จะต้องจ่ายซะกาต
 หมวดที่ 3 บาบซะกาตอันนักรุด (หมวดที่ว่าด้วยการจ่ายซะกาตเงินทอง)
 หมวดที่ 4 บาบซะกาตอัลมะฮุดัน วะ อ์เราะกะษุ วะ อัดติญาเราะฮ์ (หมวดที่ว่า
 ด้วยการจ่ายซะกาตแร่ธาตุ โลหะและการค้า) มีทั้งหมด 3 ตอนดังนี้
- ตอนที่ 1 ซะกาตอัลมะฮุดัน (การจ่ายซะกาตแร่ธาตุ)
 ตอนที่ 2 ซะกาตอ์เราะกะษุ (การจ่ายซะกาตโลหะ)
 ตอนที่ 3 ซะกาตอัดติญาเราะฮ์ (จ่ายซะกาตการค้าขาย)
 หมวดที่ 5 บาบซะกาต อัลฟิตเราะฮ์ (หมวดที่ว่าด้วยการจ่ายซะกาตฟิตเราะฮ์) มี
 ทั้งหมด 5 ตอนดังนี้
- ตอนที่ 1 การตั้งเจตนาเพื่อจ่ายซะกาตและตามระยะเวลาที่กำหนด

ตอนที่ 2 การจ่ายชะกาตแก่ผู้ที่มีสิทธิที่จะได้รับ

ตอนที่ 3 ผู้ที่ต้องจ่ายชะกาตและผู้ที่มีสิทธิรับชะกาต

ตอนที่ 4 การจ่ายชะกาตให้แก่ผู้ที่อยู่ในถิ่นอื่นๆ

ตอนที่ 5 การบริจาคทานที่สุนัต

2.3 กิตาบอัศศิยาม (บทที่ว่าด้วยการถือศีลอด) มีทั้งหมด 7 ตอนดังนี้

ตอนที่ 1 เงื่อนไขและหลักการถือศีลอด

ตอนที่ 2 เงื่อนไขที่จำเป็นต้องถือศีลอดในเดือนเราะมะฎอน

ตอนที่ 3 สถานการณ์ที่สามารถละศีลอดได้

ตอนที่ 4 สุนัตในการถือศีลอด

ตอนที่ 5 การจ่ายฟิทยะฮ์(ค่าปรับ)ในการถือศีลอด

ตอนที่ 6 กิฟาระฮ์(การจ่ายค่าปรับ)เมื่อมีการร่วมประเวณีกันกับภรรยาในตอน

กลางวันของเดือนเราะมะฎอน

ตอนที่ 7 การถือศีลอดตะฎะฮ์วูฮ์ (สุนัต)

2.4 กิตาบอัลอิติกัฟ (บทที่ว่าด้วยอิติกาฟ) มีทั้งหมด 1 ตอนดังนี้

ตอนที่ 1 สิ่งที่ทำให้การอิติกาฟเสีย และสิ่งที่ไม่ต่อเนื่องในการอิติกาฟ

2.5 กิตาบฮัจญ์และอุมเราะฮ์ (บทที่ว่าด้วยการประกอบพิธีฮัจญ์และอุมเราะฮ์) มีทั้งหมด 3 หมวดดังนี้

หมวดที่ 1 บาบอัลมะวะกัิต (หมวดที่ว่าด้วยเขตสถานที่การเริ่มต้นในการประกอบพิธีฮัจญ์) มีทั้งหมด 14 ตอนดังนี้

ตอนที่ 1 รุกนอัลฮัจญ์และอุมเราะฮ์ (หลักการการประกอบพิธีฮัจญ์และอุมเราะฮ์)

ตอนที่ 2 อิศรอหม (การตั้งเจตนาและการครองผ้าอิสรอหม)

ตอนที่ 3 สุนัตอัลฮัจญ์ (สิ่งที่ส่งเสริมในการปฏิบัติในขณะที่ประกอบพิธีฮัจญ์)

ตอนที่ 4 วาญิบและสุนัต ฎะฮ์วาฟ

ตอนที่ 5 วาญิบและสุนัต สะอา

ตอนที่ 6 วุกูฟในวันอะเราะเราะฮ์

ตอนที่ 7 การตัดหรือโกนผม

ตอนที่ 8 วาญิบ ฮัจญ์

ตอนที่ 9 สุนัตข้างคินที่มุขตะลัฟะฮ์ มินา และขว้างเสอาหิน

ตอนที่ 10 การตัดหรือโกนผมหลังจากประกอบพิธีฮัจญ์

ตอนที่ 11 วิธีการประกอบพิธีฮัจญ์และอุมเราะฮ์

ตอนที่ 12 การจ่ายดัม (ค่าปรับ)

ตอนที่ 13 สิ่งทีฮะรอม (ไม่อนุมัติ) ให้ปฏิบัติในการประกอบพิธีฮัจญ์และอุมเราะฮ์
 ตอนที่ 14 สิ่งทีซัดกันในการประกอบพิธีฮัจญ์และอุมเราะฮ์
 หมวดที่ 2 บาบอัลอฎุฮียะฮ์ (หมวดที่ว่าด้วยการเชือดกุรบาน)
 หมวดที่ 3 บาบอะกิเกาะฮ์ (หมวดที่ว่าด้วยการเชือดสัตว์เพื่อขอบคุณอัลลอฮ์ ที่ได้ให้
 บุตร)

2.6 กิตาบอัศศอยดและอัชชะบาอีย (บทที่ว่าด้วยการล่าสัตว์และการเชือดสัตว์) มี
 ทั้งหมด 1 ตอนดังนี้

ตอนที่ 1 การครอบครองสัตว์ที่ถูกล่า

2.7 กิตาบอัลอฎุฮิมะฮ์ (บทที่ว่าด้วยอาหารการกิน) ทีฮะลาล (เป็นที่อนุมัติให้
 รับประทาน) และฮะรอม (เป็นที่ไม่อนุมัติให้รับประทาน)

และบทส่งท้ายของเล่ม 2 (al-Banjariy, n.d.:2)

3.2.3 รูปแบบในการอ้างอิง

เนื้อหาของหนังสือเล่มนี้มีการอ้างอิงหลักฐานจากอัลกุรอาน ฮะดีษ และทัศนะของ
 อุละมาอ์เพื่อเพิ่มคุณค่าและน้ำหนักของหนังสือให้มีความน่าเชื่อถือ

ในหนังสือเล่มนี้พบว่าการอ้างอิงหลักฐานจากอัลกุรอานดังนี้

3.2.3.1 การอ้างอิงอัลกุรอาน

ก. ระบุคำตรัสของพระองค์อัลลอฮ์ ﷻ และยกส่วนหนึ่งจากอายะฮ์อัลกุรอานโดย
 ไม่ได้ระบุซูเราะฮ์และหมายเลขอายะฮ์ดังตัวอย่างที่ได้ปรากฏในหนังสือเล่มที่ 1 หน้าที 34

فرمانت ﴿وَلَقَدْ كَرَّمْنَا بَنِي آدَمَ﴾¹

ความว่า “พระองค์อัลลอฮ์ ﷻ ตรัสว่าและโดยแน่นอน เราได้ให้
 เกียรติแก่ลูกหลานของอาดัม”

فرمانت ﴿إِنَّمَا الْمُشْرِكُونَ نَجَسٌ﴾²

ความว่า “พระองค์อัลลอฮ์ ﷻ ตรัสว่าแท้จริงบรรดามุชริกนั้น
 โสมม”

ข. ระบุคำตรัสของพระองค์อัลลอฮ์ ﷻ และยกอายะฮ์อัลกุรอานเต็มอายะฮ์โดย
 ไม่ได้ระบุซูเราะฮ์และหมายเลขอายะฮ์ดังตัวอย่างที่ได้ปรากฏในหนังสือเล่มที่ 1 หน้าที 148

¹ ซูเราะฮ์อัลฮุรออ์ ส่วนหนึ่งของอายะฮ์ 70

² ซูเราะฮ์อัลเตาบะฮ์ ส่วนหนึ่งของอายะฮ์ 28

فرمانش ﴿ يَا أَيُّهَا الْمُزَّمِّلُ قُمِ اللَّيْلَ إِلَّا قَلِيلًا نَضَعُهُ أَوْ انْقُصْ مِنْهُ قَلِيلًا أَوْ زِدْ عَلَيْهِ¹﴾

ความว่า “พระองค์อัลลอฮ์ ตรัสว่าไอ้ผู้คลุมกา ยออยู่เอ๋ย จงยืนขึ้น (ละหมาด) เวลากลางคืน เว้นแต่เพียงเล็กน้อย (ไม่ใช่ตลอดคืน) ครึ่งหนึ่งของเวลากลางคืน หรือน้อยกว่านั้นเพียงเล็กน้อยหรือมากกว่านั้น”

3.2.3.2 การอ้างอิงฮะดีษ

ในหนังสือเล่มนี้พบว่าการอ้างอิงหลักฐานจากฮะดีษดังนี้

ก. ระบุผู้บันทึกที่ระบุท่านเราะฮ์ลุลลอฮ์ ﷺ กล่าวว่า...และยกตัวบทฮะดีษอย่างสมบูรณ์ดังตัวอย่างที่ปรากฏในหนังสือเล่มที่ 1 หน้าที่ 15

حديث مسلم سبدا نبي ﷺ ((إِذَا اسْتَيْقَظَ أَحَدُكُمْ مِنْ نَوْمِهِ ؛ فَلَا يَغْمِسُ يَدَهُ فِي الْإِنَاءِ حَتَّى يَغْسِلَهَا ثَلَاثًا ؛ فَإِنَّهُ لَا يَدْرِي أَيْنَ بَاتَتْ يَدُهُ))

ความว่า ฮะดีษบันทึกโดยมุสลิม² ท่านนะบี ﷺ ได้กล่าวว่า: “เมื่อคนหนึ่งคนใดในหมู่พวกท่านตื่นจากนอน ก็จงอย่าได้จุ่มมือลงในภาชนะ (ที่มีน้ำ) จนกว่าเขาจะได้ล้างมือสามครั้งเสียก่อน เพราะเขาไม่สามารถรู้ว่าเมื่อคืนมือของเขาไปวาง ณ ที่ใด”

ข. ระบุท่านเราะฮ์ลุลลอฮ์ ﷺ กล่าวว่า...ระบุผู้บันทึก ยกตัวบทฮะดีษอย่างสมบูรณ์ และระบุผู้บันทึกฮะดีษดังตัวอย่างที่ปรากฏในหนังสือเล่มที่ 1 หน้าที่ 20

سبدا نبي ﷺ ((إِذَا وَقَعَ الدُّبَابُ فِي شَرَابِ أَحَدِكُمْ، فَلْيَغْمِسْهُ كُلَّهُ، ثُمَّ لِيَنْزِعْهُ فَإِنَّ فِي إِحْدَى حَنَاحَيْهِ دَاءٌ وَالْآخَرَى شِفَاءٌ وَإِنَّهُ يَنْتَقِي بِحَنَاحِهِ الَّذِي فِيهِ الدَّاءُ)) رواه البخاري وأبو داود

ความว่า “เมื่อแมลงวันตกลงไปในเครื่องดื่มของพวกท่านจงกดมันให้จมทั้งตัวแล้วยกมันออกไปเพราะว่าแท้จริงในปีกข้างหนึ่งของมันนั้นมีโรคและอีกข้างหนึ่งมียารักษาซึ่งกล่าวว่าปีกของมันที่ตกลงไปในเครื่องดื่มนั้นมีโรค” บันทึกโดยอัลบุคอรีย³ และอะบูดาวูด⁴

¹ สุเราะฮ์อัลมุซมิล आयะฮ์ 3-1 ส่วนหนึ่งของอายะฮ์ 4

² บันทึกโดย Muslim, n.d. : 87

³ บันทึกโดย al-Bukhāriy, 1422 : 3320.

⁴ บันทึกโดย Abū Dāwūd, n.d. : 3844.

ค. ระบุผู้รายงานระบุท่านเราะสูลุลลอฮ์ ﷺ กล่าวว่า...ยกตัวบทอะดีษบางส่วนและระบุผู้บันทึกอะดีษดังตัวอย่างที่ปรากฏในหนังสือเล่มที่ 1 หน้าที่ 130

حديث أبي ذر سبدا نبي ﷺ ((التُّرَابُ كَأَفِيكَ وَلَوْ لَمْ تَجِدِ الْمَاءَ عَشْرَ

حججٍ فَإِذَا وَجَدْتَ الْمَاءَ فَأَمْسُهُ جِلْدَكَ)) رواية حاكم دان ترمذي

ความว่า “ฝุ่นดินเพียงพอแล้วสำหรับ ท่านและถึงแม้ว่าท่านไม่เจอน้ำในระยะเวลา สิบปีก็ตาม เมื่อเจ้าเจอน้ำก็จงใช้น้ำในการชำระล้างร่างกายของท่าน” บันทึกโดยฮาكيمและติรมิซีย์¹

ง. ระบุท่านเราะสูลุลลอฮ์ ﷺ กล่าวว่า...ยกตัวบทอะดีษบางส่วนดังตัวอย่างที่ปรากฏในหนังสือเล่มที่ 1 หน้าที่ 69

سبدا نبي ﷺ ((إِذَا أَمَرْتُكُمْ بِأَمْرٍ فَأْتُوا مِنْهُ مَا اسْتَطَعْتُمْ))²

ความว่า “เมื่อฉันได้สั่งพวกท่านให้กระทำการหนึ่งสิ่งใด พวกท่านก็จงปฏิบัติเท่าที่พวกท่านสามารถที่จะปฏิบัติได้”

จากตัวอย่างทั้งสี่ข้างต้นแสดงถึงรูปแบบในการอ้างอิงอะดีษมีดังนี้

1. การอ้างอิงตัวบทอะดีษอย่างสมบูรณ์และการอ้างอิงส่วนหนึ่งของตัวบทอะดีษ
2. ขึ้นต้นการอ้างอิงด้วยการระบุผู้บันทึกอะดีษและท่านเราะสูลุลลอฮ์ ﷺ กล่าวว่า
3. ขึ้นต้นการอ้างอิงด้วยการระบุผู้รายงานอะดีษ ท่านเราะสูลุลลอฮ์ ﷺ กล่าวว่า... และลงท้ายด้วยระบุผู้บันทึกอะดีษ
4. ขึ้นต้นการอ้างอิงด้วยท่านเราะสูลุลลอฮ์ ﷺ กล่าวว่า ...ลงท้ายการอ้างอิงด้วยระบุผู้บันทึกอะดีษ
5. ขึ้นต้นการอ้างอิงด้วยท่านเราะสูลุลลอฮ์ ﷺ กล่าวว่า...

¹ บันทึกโดย al-Hākim, 1990 : 627. al-Tirmidhiy, 1998 : 124 อะดีษเดียวกับสายรายงานของ อัลฮาكيمเป็นอะดีษเฉพาะอิฟ เนื่องจากมีผู้รายงานชื่อ อัมร เบน บุญญาดาน เป็นผู้รายงานที่ (لا يعرف حاله) อัลอัศเกาะลานีย์ (al-‘Asqalāniy, 1986: 419) แต่เนื่องจากมีสายรายงานอื่นที่มีฐานะสูงกว่าจึงทำให้เลื่อนฐานะเป็นอะดีษ อะสัน ลิฆอยริฮ

² บันทึกโดย al-Bukhāriy, 1422 : 7288.

3.2.4 หนังสือหะดีษที่ชัยคุหมัมมัดอรัซด์อัลบันญะรียีใช้ในการอ้างอิง

ชัยคุหมัมมัดอรัซด์ อัลบันญะรียีได้ใช้หนังสืออ้างอิงที่หลากหลายมีทั้งหนังสือที่เป็นแหล่งปฐมภูมิ ที่มีทั้งมาตรฐานสูง¹ มาตรฐานปานกลาง² มาตรฐานต่ำ³ และไม่มีมาตรฐาน ผู้วิจัยขอ ยกตัวอย่างโดยสรุปดังนี้

มาตรฐานสูง ได้แก่หนังสือ อัลญะวามิอุประกอบด้วยเศาะฮิฮ์อัลบุคอรีเยเศาะฮิฮ์ มุสลิม

มาตรฐานปานกลาง ได้แก่หนังสือสุนันต่างๆ เช่น สุนันของอบูดาอูด สุนันอัตติรมิซียี สุนันอันนะสาอีเยี สุนันอิบนุมาญะฮฺ หนังสือมุสนัดของอิมามอะฮมัด หนังสือมุวัฏฏะฮฺของอิมาม มาลิก หนังสือมุสนัดของอิมามอัชชาฟีอีเยี หนังสือสุนันอัลกุบรอของอัลบัยฮะกีเยี หนังสือสุนันของ อัลญะวามิอุบะรอญียี หนังสือมุสตัดรอกของอัลฮากิม หนังสืออัลมะसानีดและหนังสืออัลมุคอนนะฟาต เป็นต้น

มาตรฐานต่ำ เช่น หนังสืออะมัล อัลเยาม์ วะ อัลลัยะฮ์ของอิบนุ อัลสุนันียี เป็นต้น นอกจากนี้มีหะดีษจำนวนมากที่ท่านไม่ได้อ้างอิงท่านจะรายงานด้วยบทหะดีษอย่างเดียวโดยไม่ได้กล่าวว่าใครเป็นผู้รายงานหะดีษ และบางหะดีษท่านจะนำแค่ ส่วนหนึ่งของหะดีษเท่านั้น และมีหะดีษมากมายที่ท่านรายงานเป็นภาษามลายูอย่างเดียวโดยไม่ได้อ้างด้วยบทหะดีษที่เป็นภาษา อหรับ

3.2.5 การเรียบเรียงหนังสือสะบีลุล อัดมุฮ์ตะดีน

3.2.5.1 การเรียบเรียงและลำดับเนื้อหา

การเรียบเรียงหนังสือของท่านจะเริ่มด้วยบัสมะละฮ์⁴ คือกล่าว

﴿بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ﴾

บิสมิลลาฮิรรอฮมานิรเราะฮีมความว่า “ด้วยพระนามของอัลลอฮ์ ผู้ทรงกรุณาปรานี ผู้ทรงเมตตาเสมอ ” ฮัมตะละฮ์⁵ คือกล่าว

¹ หนังสือที่มีมาตรฐานสูงคือ หนังสือที่อุละมาอ์ได้ให้ความเชื่อถือในระดับสูงมากและอุละมาอ์ได้เห็นพ้องกันว่าทุกหะดีษที่อยู่ในหนังสือ นั้นทั้งหมดเป็นหะดีษเศาะฮิฮ์แม้ว่ามีอุละมาอ์บางท่านได้วิจารณ์สายรายงานก็ตาม

² หนังสือที่มีมาตรฐานปานกลางคือ หนังสือที่อุละมาอ์ได้ให้ความเชื่อถือในระดับปานกลางซึ่งในหนังสือเหล่านั้นจะมีการวิพากษ์วิจารณ์ โดยอุละมาอ์ที่มีความเชี่ยวชาญในด้านหะดีษและสายรายงานพอสมควรเพราะในหนังสือเหล่านั้นจะมีหะดีษที่ไม่ถึงระดับเศาะฮิฮ์และ สะสันปะปนอยู่ด้วย

³ หนังสือที่มีมาตรฐานต่ำคือ หนังสือที่ได้รับการวิพากษ์วิจารณ์มากโดยอุละมาอ์ที่มีความเชี่ยวชาญในด้านสายรายงานและหะดีษ

⁴ เป็นอักษรย่อของคำว่า ﴿بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ﴾ อ่านว่าบิสมิลลาฮิรรอฮมานิรเราะฮีม ความว่า “ด้วยพระนามของอัลลอฮ์ ผู้ทรงกรุณา ปรานี ผู้ทรงเมตตาเสมอ”

⁵ คือคำย่อมาจากคำว่า ﴿الْحَمْدُ لِلَّهِ﴾ อ่านว่าอัลฮัมดุลิลลาฮฺความว่ามวลการสรรเสริญเป็นสิทธิ์ของอัลลอฮ์

﴿الْحَمْدُ لِلَّهِ﴾ อัลฮัมดุลิลลาฮ์ ความว่า “มวลการสรรเสริญเป็น
สิทธิ์ของอัลลอฮ์” เศาะละวาตและสะลาม¹ คือกล่าวคำว่า

“الصلاة والسلام على رسول الله وعلى آله وصحبه وتابعيه
أجمعين”

อัศเศาะลาตุ วัสสะลาม อะลาเราะฮะสุลิลล อัย วะอะลา อาลียี
วะเศาะบียี วะตาบียีอิม อัจญุมะอีน ความว่า “การประสาทพร
และศานติแก่ท่านเราะฮะสุลุลลอฮ์ ﷺ ครอบครัวของท่าน
เศาะฮะบะฮ์ของท่าน และผู้ที่ตามแนวทางของท่านทั้งหลาย
หลังจากนั้น ” ท่านก็ได้กล่าวคำที่ถ่อมตนยอมรับว่าท่านตาม
แนวทางของมัซฮับอัชชาฟีอียี แล้วก็ดูเอาให้แก่อุละมาอ์ที่ท่านได้
เรียนรู้มาและ อุละมาอ์ที่ท่านได้อ้างหนังสือของพวกเขาเหล่านั้น
(al-Banjariy, n.d.:1/2-4)

การเริ่มด้วยสำนวนดังกล่าวเป็นวัฒนธรรมของการนิพนธ์หนังสือของบรรดาอุละมาอ์
ในโลกมลายู เช่น ซัยคุดาอูด อัลฟาฏอนียี เป็นต้น

ท่านได้บอกถึงสาเหตุการนิพนธ์หนังสือเล่มนี้พร้อมด้วยกล่าวหนังสืออ้างอิงที่ท่านใช้
ในการนิพนธ์ในครั้งนี้ คือหนังสือ มินฮา จัญ อัลญูออลิบิน (منهاج الطالبين) ของอิมามนะวะวียี หนังสือ
ตุยฟะฮ์ อัลมุฮตะจา จัญ (تحفة المحتاج) ของซัยคอะฮ์มัด เบ็น ฮะญูร์อัลฮัยษะมียี หนังสืออนิฮายะฮ์
อัลมุฮตะจา จัญ (نهایة المحتاج) ของซัยคอะรรอหมลี หนังสืออัลมุฆนียี (المغني) ของซัยคเคาะฎีบ ชัรบีเนีย
หนังสือฟัตฮ อัลวะฮาบ (فتح الوهاب) ของซัยคชะกาเรีย อัลอันศอริยี และหนังสือฟิกฮ์อื่นๆตาม
มัซฮับ อัซซัฮาฟีอียีอีกหลายเล่มที่เป็นบท (มะตัน) อรรถาธิบาย (ชัรฮ) (ฮาซียะฮ์) อีกมากมาย
(al-Banjariy, n.d.:1/4)

ด้วยเหตุนี้จึงกลายเป็นวิชาฟิกฮ์ที่ผู้แต่งได้รวบรวมเนื้อหาต่างๆจากหนังสือดังกล่าว
และได้จัดลำดับเนื้อหา โดยเริ่มจากบทที่หนึ่ง คือ บทว่าด้วยอัญญาอะฮะเราะฮ์ (ความสะอาด) จนถึง
บทสุดท้ายจากหนังสือคือบทที่ว่าด้วยอัล-อัญอิมะฮ์ (บทบัญญัติว่าด้วยอาหารการกิน) ซึ่งเป็นหนังสือที่
อุละมาอ์และนักวิชาการในโลกมลายูยอมรับว่าเป็นหนังสือที่อยู่ในมัซฮับ อัซซัฮาฟีอียี

การจัดบทตอนในเนื้อหาของหนังสือเล่มนี้ผู้แต่งได้จัดตามหลักวิชาฟิกฮ์ทั่วไปดังนี้

1) บทใช้คำว่ากิตาบ (كتاب) ตัวอย่างเช่นปรากฏในหนังสือเล่มที่ 1 หน้าที่ 5

¹ คือคำย่อมาจากคำว่า “الصلاة والسلام على رسول الله وعلى آله وصحبه وتابعيه أجمعين” อัศเศาะลาตุ วัสสะลาม อะลาเราะฮะสุลิลล อัย วะอะลา อาลียี วะเศาะบียี วะตาบียีอิม อัจญุมะอีน ความว่า “การประสาทพรและศานติแก่ท่าน เราะฮะสุลุลลอฮ์ครอบครัวของท่าน เศาะฮะบะฮ์ของท่าน และผู้ที่ตามแนวทางของท่านทั้งหลาย”

คำกล่าวของผู้แต่งว่า “كتاب الطهارة” (บทที่ว่าด้วยความสะอาด)

“این سوات کتاب فد میاتاکن طهارة”

หมายความว่า “บทนี้ได้ชี้แจงเกี่ยวกับการทำความสะอาด”

2) หมวดใช้คำว่าباب (باب) ตัวอย่างเช่นปรากฏในหนังสือเล่มที่ 1 หน้าที่ 33

คำกล่าวของผู้แต่งว่า “باب النجاسة وإزالتها” (หมวดที่ว่าด้วยสิ่งสกปรกและวิธีการขจัดสิ่งสกปรก)

“این باب فد میاتاکن نجاسة دان مغهیلغکندی”

หมายความว่า “หมวดนี้ได้ชี้แจงเกี่ยวกับสิ่งสกปรกและวิธีการขจัดความสกปรก”

3) ตอนใช้คำว่าฟัศล (فصل) ตัวอย่างเช่นปรากฏในหนังสือเล่มที่ 1 หน้าที่ 12

คำกล่าวของผู้แต่งว่า (فصل)

“فد میاتاکن ایر مستعمل”

หมายความว่า “(ตอนที่ว่าด้วยน้ำที่ถูกรื้อแล้ว) นี้เป็นตอนที่ได้ชี้แจงเกี่ยวกับน้ำที่ถูกรื้อแล้ว”

4) ประเด็นปัญหาใช้คำว่ามัสอะละฮ์ (مسئلة) ตัวอย่างเช่นปรากฏในหนังสือเล่มที่ 1 หน้าที่ 17

คำกล่าวของผู้แต่งว่า (مسئلة)

“جكلو سؤرغ براستنجاه دغن بات جوا كمدین مك م لم أي كدالم

ایریغ کورغ درفد دو اقله مك ایرایت نجسله”

หมายความว่า “(ประเด็นปัญหา) ถ้าใครเช็ดปัสสาวะหรืออุจจาระด้วยก้อนหินแล้วไปลงแช่ในน้ำที่ไม่ครบสองเกาะละฮ์¹ น้ำนั้นก็จะ เป็นน้ำที่สกปรกทันที”

5) คำถามใช้คำว่าสؤال (سؤال) ตัวอย่างเช่นปรากฏในหนังสือเล่มที่ 1 หน้าที่ 147 คำกล่าวของผู้แต่งว่า (سؤال)

“دهول درفد دفرضوکن الله تعالی سمبهیغ لیم ایت اف واجب یغ درفد

سمبهیغ اتس نبی دان امتن فد وقت ایت ”

¹ สองเกาะละฮ์นั้นนักวิชาการมุสลิมได้ให้ความหมายว่าจำนวนน้ำที่มีปริมาณเท่ากับสองร้อยเจ็ดสิบลิตรโดยประมาณ (al-Zuhailiy, 1985 : 1/122)

หมายความว่า “(คำถาม) ก่อนที่พระองค์อัลลอฮ์ จะฟิรฎู (บังคับ) ให้ละหมาด 5 เวลา¹ ภายในหนึ่งวันนั้น ละหมาดอะไรบ้างที่วาญิบ (จำเป็น) สำหรับนะบีและประชาชาติของท่านจะต้องละหมาด”

6) คำตอบใช้คำว่าญะวาบ (جواب) ตัวอย่างเช่นปรากฏในหนังสือเล่มที่ 1 หน้าที่ 148 คำกล่าวของผู้แต่งว่า (جواب)

"بهو اسن یٰ واجب اتسن دان اتس او متن فد وقت ایت قیام اللیل"

หมายความว่า “(คำตอบ) สิ่งบังคับที่เป็นบัญญัติประการแรก ที่อัลลอฮ์ ทรงกำหนดแก่นะบีและประชาชาติของท่านก็คือการทำ ละหมาดเวลากลางคืน (กียามุลลัยล)²”

7) เกร็ดความรู้ใช้คำว่าฟาอิเตฮ์ (فائده) ฟาอิเตทาน (فتاوان) ตัวอย่างเช่นปรากฏ ในหนังสือเล่มที่ 1 หน้าที่ 153 คำกล่าวของผู้แต่งว่า(فائده)

"برمول سنخ در فد سکل حکم باب این بهوسن واجب اتس فرمفوان"

بر لاجر در فد سکل

حکم حیض دان استحاضه دان نفاس "

หมายความว่า “(เกร็ดความรู้) ส่วนหนึ่งของฮุกุม (บทบัญญัติ) หมวดนี้คือ จำเป็นสำหรับสตรีจะต้องศึกษาสิ่งที่เกี่ยวข้อง

บทบัญญัติฮัยฎ³ อีสติฮาฎะฮ์ (استِحاضة)⁴

¹ การละหมาดฟิรฎูอัลลอฮ์ทรงกำหนดให้มุสลิมทำการละหมาดวันละ 5 เวลาคือ 1. ละหมาดซุบฮมี 2 ร็อกอะฮ์เวลาเริ่มตั้งแต่ฟ้าสว่างจนถึงก่อนดวงอาทิตย์ขึ้น 2. ละหมาดซุฮรมี 4 ร็อกอะฮ์เวลาเริ่มตั้งแต่ดวงตะวันคล้อยจนเงาของสิ่งหนึ่งสิ่งใดทอดยาวออกไปเท่าตัว 3. ละหมาดอัครมี 4 ร็อกอะฮ์เวลาเริ่มตั้งแต่เมื่อเงาของสิ่งหนึ่งสิ่งใดยาวกว่าเท่าตัวของมันเองจนถึงดวงอาทิตย์ตกดิน 4. ละหมาดมัฆริบมี 3 ร็อกอะฮ์เวลาเริ่มตั้งแต่ดวงอาทิตย์ตกดินจนสิ้นแสงอาทิตย์คือเวลาพลบค่ำ 5. ละหมาดอิชอามี 4 ร็อกอะฮ์เวลาเริ่มตั้งแต่เวลาค่ำจนถึงก่อนฟ้าสว่าง (al-Zuhailiy, 1985 : 1/506-511)

² กียามุลลัยล คือการละหมาดสุนตอย่างหนึ่งซึ่งอยู่ช่วงเวลาระหว่างเสร็จสิ้นการละหมาดอิชอาจนกระทั่งถึงละหมาดซุบฮส่วนละหมาดตะฮัจญ์ญุด คือการละหมาดสุนตหลังจากที่นอนแล้วซึ่งก็ถือเป็นการละหมาดกียามุลลัยลด้วย (al-Zuhailiy, 1985 : 2/47)

³ เลือดประจำเดือนที่ออกมาจากสตรีอย่างน้อย 1 วันปกติก็ 7 วันและอย่างมากไม่เกิน 15 วัน (al-Zuhailiy, 1985 : 1/455)

⁴ อีสติฮาฎะฮ์หมายถึงเลือดที่ไหลออกมาจากสตรีที่ไม่ใช่ฮัยฎและนิฟาสแต่เนื่องจากผิดปกติและเป็นโรค (al-Zuhailiy, 1985 : 1/478)

และนิฟาซ (نفاس)¹”

คำกล่าวของผู้แต่งว่า (ناتان)

"این دو فائده یغیرتاما کتا ستغ علماء"

หมายความว่า “(สองเกร็ดความรู้)นี่คือสองเกร็ดความรู้ หนึ่งใน
นั้นคือคำกล่าวของ อุละมาอ์บางคน”

8) กฎใช้คำว่ากออิดะฮ์ (قاعدة) ตัวอย่างเช่นปรากฏในหนังสือเล่มที่ 1 หน้าที่ 29

คำกล่าวของผู้แต่งว่า (قاعدة)

"برمول بر یغیح سوات یغیح اصلن سوچ یغیح دیقینکن افبیل دظنکن اکندی

کنا نجس کارن غالب نجاسه فد سو فمان سفره کاین اور یغیح مینم ارق

مک سکلین ایت اداله د حکمکن اکندی د غن سچیث "

หมายความว่า “(กฎ) สิ่งดั้งเดิมนั้นเรามั่นใจว่าสะอาดและเมื่อเรา
สงสัยว่าปะปนกับสิ่งสกปรก เช่น ผ้าของคนตีมเหล่าเป็นต้น สิ่ง
เหล่านั้นถือว่าเป็นสิ่งที่สะอาด”

9) สิ่งที่ควรระวังใช้คำว่าชะฮะดาน (شهدان) ตัวอย่าง เช่น ปรากฏในหนังสือเล่มที่

1 หน้าที่ 96 คำกล่าวของผู้แต่งว่า (شهدان)

"د کتهوی در فد سکلین یغیح تر سبت ایت بهوسن تیاد بطل وضوء لاک ۲ یغیح تر سنته د غن

لاک ۲ دان تیاد بطل وضوء فر مفوان یغیح تر سنته د غن فر مفوان "

หมายความว่า “(สิ่งที่ควรระวัง) จงรู้เถอะว่าทั้งหมดนั้นไม่เสียน้ำ
ละหมาดหากว่าผู้ชายได้สัมผัสกับผู้ชายและผู้หญิงได้สัมผัสกับ
ผู้หญิง”

3.2.5.2 จำนวนที่ใช้ในหนังสือ

จากการศึกษาวิเคราะห์สำนวนของผู้แต่งในหนังสือเล่มนี้พบว่า บางตอนผู้แต่งใช้
สำนวนแปลศัพท์ตัวต่อตัวจากหนังสือฟิกฮ์ที่เป็นภาษาอาหรับและพยายามยึดหลักตามไวยากรณ์ภาษา

¹ นิฟาซหมายถึงเลือดหลังคลอดบุตรหรือน้ำคาวปลาหรือนิฟาซในภาษาอาหรับแม้จะแท้งบุตรมีเลือดก็ตกมาก็เรียกเลือดนิฟาซเช่นกัน
ถึงแม้ว่ามีเลือดออกมาเพียงแค่นี้ ดเดียวปกติทั่วไปจะมีระยะเวลาประมาณ 40 วันและถ้าตามทัศนะของมัซฮับชาฟีอียะฮ์และ
มาลิกียะฮ์กล่าวอย่างมากที่สุดคือ 60 วันหมดระยะเวลาแล้วก็อาบน้ำยกชะดัสได้แม้จะมีเลือดมาหลังจากนั้นก็ตามแต่ตามทัศนะ
ของมัซฮับฮันฟีอียะฮ์และฮันบาลียะฮ์กล่าวว่าเลือดนิฟาซ (نفاس) คือเลือดหลังคลอดบุตรนั้นศาสนาระบุว่าต้องไม่เกิน 40 วันและได้
ชะดิสของนางอุมมุสสะละมะฮ์เล่าว่า"ปรากฏว่าสตรีที่มีเลือดหลังคลอดบุตรในสมัยของท่านเราะซูลุลลอฮ์นั้นนางจะพัก 40 วันเท่านั้น"
(บันทึกโดย ตีรมิซียะฮ์ที่129) ดังนั้นเมื่อครบ 40 วันแล้วยังมีเลือดอยู่อีกเลือดนั้นถือว่าเป็นเลือดอิสติฮาญะฮ์ (เลือดเสีย) เช่นนี้ก็
ต้องอาบน้ำญะนาบะฮ์ (ยกชะดัส) ได้เลย (al-Zuhailiy, 1985 : 1/466-467)

อาหรับ ซึ่งอาจทำให้ผู้อ่านเข้าใจยาก ในบางครั้งผู้แต่งก็ทับศัพท์ภาษาอาหรับโดยตรง หากผู้อ่านขาดความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับภาษาอาหรับก็จะเป็นอุปสรรคในการเข้าใจเนื้อหาของหนังสือ ด้วยเหตุนี้ผู้ที่ จะศึกษาหนังสือเล่มนี้มักจะอาศัยการเรียนกับโต๊ะครู ผู้มีความรู้ตามสถาบันปอเนาะต่างๆ เพื่อไม่ให้ เข้าใจเนื้อหาคลาดเคลื่อนจากความจริง

ผู้แต่งพยายามอ้างอิงหลักฐานจากอัลกุรอานและอัลหะดีษในทุกประเด็นปัญหาใน เล่มที่ 1 ที่ผู้วิจัยศึกษาพบว่ามีหะดีษที่เป็นสำนวนภาษาอาหรับจำนวน 143 บท และในเล่มที่ 2 ที่ ผู้วิจัยศึกษาพบว่ามีหะดีษที่เป็นสำนวนภาษาอาหรับมีจำนวน 134 บท รวมทั้งหมด 277 บทดังที่ได้ ชี้แจงในตารางดังต่อไปนี้

ตารางที่ 7 แสดงถึงจำนวนหะดีษที่มีอยู่ในหนังสือสะบีลุล อัลมุฮตะดีนเล่มที่ 1 และ 2

เล่มที่	หะดีษที่มีตัวบทเป็นภาษาอาหรับ
1	143
2	134
รวม	277

3.2.6 หนังสือหะดีษที่ได้อ้างอิงในหนังสือสะบีลุล อัลมุฮตะดีน

ตารางที่ 8 หนังสือหะดีษที่ท่านซัยคุดได้อ้างไว้ในหนังสือเล่มนี้ดังในตารางต่อไปนี้

ลำดับ	ชื่อของอุลาม่าหะดีษ	ชื่อหนังสือ
1	al-Bukhārīy, Muḥammad Ibn Ismā‘il	Ṣaḥīḥ al-Bukhārīy
2	Muslim bin al-Ḥajjāj	al-Jāmi‘ al-Musnad al-Ṣaḥīḥ
3	Mālik bin Anas	al-Muwatta’ al-Imām Mālik bin Anas
4	Abu Dawūd, Sulaiman Ibn al-‘Ash‘ath	Sunan Abī Dawūd
5	al-Tirmidhīy, Muḥammad Ibn ‘Isā Ibn Surah	Sunan al-Tirmidhīy
6	al-Nasā‘īy, Abd al-rahmān Ibn Shu‘ayb	Sunan al-Nasā‘iy
7	Ibn Mājah, Muḥammad Ibn Yazīd	Sunan Ibn Mājah
8	Aḥmad, Ibn Ḥanbal	Musnad. al-Imām Aḥmad Ibn Ḥanbal
9	al-Shāfi‘īy, Muḥammad Ibn Idrīs	al-Musnad
10	al-Bayhaqiy, Aḥmad bin al-Ḥusayn	al-Sunan al-Kubrā
11	al-Ṭabarāniy, Sulaiman bin Aḥmad	al-Mu‘jam al-Kabīr, al-Mu‘jam al-‘Awsaṭ, al-Mu‘jam al-Ṣaghīr
12	al-Ḥākīm, Abū Abdillāh Muḥammad Ibn Abdillāh al-Naysābūrīy	Mustadrak ‘Ala al-Ṣaḥīḥayn

3.2.7 การพิมพ์เผยแพร่ของหนังสือสะบีล อัลมุฮตะดีน

หนังสือสะบีล อัลมุฮตะดีนตีพิมพ์พร้อมกับหนังสือ ศิรอฎาะ อัลมุฮตะกิม¹
(صراط المستقيم) โดยเนื้อหาของหนังสือเล่มนี้จะอยู่ข้างๆเนื้อหาของหนังสือสะบีล อัลมุฮตะดีน

หนังสือสะบีล อัลมุฮตะดีนตีพิมพ์ที่โรงพิมพ์ " مطبعة دار إحياء الكتب العربية " มัฎบะอะฮ์ ดารุ อียาย์ อัลกุดุบ อัลอะเราะบียะฮ์ โดย อีซา อัลบาบี อัล-ฮะละบี ที่ไคโร ประเทศ อียิปต์ และพิมพ์ที่ " مطبعة بن هلايبي : فطاني، تايلند " มัฎบะอะฮ์ เบ็น ฮะลา บี ฝะฎอญี ประเทศไทย ได้จัดพิมพ์หนังสือเล่มนี้และเข้าเล่มปกแข็งอย่างดี

ในการจัดพิมพ์จะรวมหนังสือทั้ง 2 เล่มเป็นเล่มเดียว เล่มที่ 1 มีจำนวนหน้า 250 หน้า ส่วนเล่มที่ 2 มี 269 หน้า

3.2.8 จุดเด่นและจุดด้อยของหนังสือ

3.2.8.1 จุดเด่นและความพิเศษของหนังสือ

หนังสือสะบีล อัลมุฮตะดีนมีจุดเด่นและความพิเศษซึ่งผู้วิจัยพอสรุปได้ดังนี้

1. เป็นหนังสือเกี่ยวกับบทบัญญัติด้านการกัศดีและอิบาดะฮ์ที่เกือบสมบูรณ์
2. เป็นหนังสือฟิกฮ์ที่มีหลักฐานจากอัลกุรอานและอัลหะดีษ
3. ผู้แต่งมีความพิถีพิถันละเอียดอ่อนในการแปลเอกสารจากหนังสือฟิกฮ์ที่เป็นภาษาอาหรับโดยยึดหลักไวยากรณ์ภาษาอาหรับเป็นหลัก
4. เป็นหนังสือที่ใช้ทำการเรียนการสอนในสถาบันปอเนาะอย่างแพร่หลายนับตั้งแต่อดีตจวบจนปัจจุบัน
5. ผู้แต่งหนังสือเล่มนี้ได้วินิจฉัยปัญหาต่างๆโดยยึดหลักของมัซฮับอัซซัฮาฟีฮีย
6. เป็นหนังสือที่ผู้แต่งได้ระบุวันเดือนปีที่เริ่มแต่งและปีที่แต่งเสร็จ
7. เป็นหนังสือที่นักวิชาการศาสนา² ได้ยกย่องว่าเป็นหนังสือที่ยอดเยี่ยมมีค่ามากเป็นพิเศษ

3.2.8.2 จุดด้อยของหนังสือ

หนังสือสะบีล อัลมุฮตะดีนมีจุดด้อยซึ่งผู้วิจัยสรุปได้ดังนี้

1. การอ้างอิงตัวบทหะดีษหรืออะฮ์รในหนังสือเล่มนี้ส่วนใหญ่จะไม่มีระบุแหล่งที่มาอย่างชัดเจน

¹ หนังสือเล่มนี้เป็นงานเขียนของชัยคุนุรุดดีนมุฮัมมัด ญัยลาญี เบ็น อาลี ฮัสนาญี เบ็น มุฮัมมัดฮามิด อรรอนญี เป็นนักวิชาการจากเมืองอาเจซโดยมีเนื้อหาสาระเกี่ยวกับบทบัญญัติว่าด้วยการปฏิบัติศาสนกิจ (ฟิกฮ์ อิบาดะฮ์)

² เช่นคำกล่าวยกย่องของชัยคอะหมัด อัล-ฝะฎอญีและคำยกย่องของชัยครอจีญี มุฟรอนอัล-มะสาวีฮ์ที่ได้ตรวจทานโดยอิลยาสะเยออุบ อัล-อัซซะรีย์ที่ท้ายบทของหนังสือส่าบีลอัลมุฮตะดีน ของชัยคุนุรุดดีนอัล-บันญะรีย์ (al-Banjariy,n.d.:2/268-269)

2. หนังสือเล่มนี้ บางคำมีการทับศัพท์เป็นภาษาอาหรับ ซึ่งผู้อ่านจะต้องมีความรู้ด้านภาษาอาหรับพอสมควร

3.2.9 การยืนยันหนังสือเป็นของผู้แต่ง

การยืนยันหนังสือเป็นของผู้แต่งคือผู้แต่งได้แต่งหนังสือเกี่ยวกับอิสลามหลายเล่มด้วยกัน และหนังสือที่โด่งดังที่สุดของท่านคือ หนังสือสะบีล อัลมุฮตะดีน ลิ อัดตะฟักุฮ์ ฟิ อัมริอัดดีน (سبيل المهتدين للتفقه في أمر الدين) ซึ่งเป็นหนังสือ ฟิกฮ์ที่ท่านได้เขียนเสร็จเมื่อวันที่ 27 เดือนเราะบิอุลอะฮ์ดี ปี ฮ.ศ. 1195 ตรงกับ ค.ศ. 1780 เป็นหนังสือที่แต่งขึ้นมาตามแนวทางของมัซฮับอิมามอัชชาฟีอีย์ ซึ่งเป็นหนังสืออ้างอิงของผู้รู้ นักศึกษาและบุคคลทั่วไปที่อยู่ในโลกมลายูและถูกตีพิมพ์ในหลายเมืองหลายประเทศเช่น อียิปต์ อินโดนีเซีย และปัตตานี ประเทศไทย เป็นต้น (al-Banjariy, n.d.:2/269)

3.2.10 ต้นฉบับเอกสารวิจัย

ต้นฉบับเอกสารวิจัยนั้นผู้วิจัยได้ใช้ฉบับหนังสือสะบีล อัลมุฮตะดีนที่ตีพิมพ์พร้อมกับหนังสือศิรอฎาะ อัลมุสตะกิม (صراط المستقيم) โดยเนื้อหาของหนังสือเล่มนี้จะอยู่ข้างๆเนื้อหาของหนังสือสะบีล อัลมุฮตะดีน

หนังสือสะบีล อัลมุฮตะดีนตีพิมพ์ที่โรงพิมพ์ " مطبعة دار احياء الكتب العربية " มัฎบะอะฮ์ ดารุ อิชยาอ์ อัลกุตุบ อัลอะเราะบียะฮ์ โดย อีซา อัลบาบี อัล-ฮะล าบิ ที่โคโร ประเทศอียิปต์ และพิมพ์ที่ " مطبعة بن هلابي : فطاني ، تايلند " มัฎบะอะฮ์ เป็น ฮะลาบี ฆะฎอญี ประเทศไทย

ในการจัดพิมพ์จะรวมหนังสือทั้ง 2 เล่มเป็นเล่มเดียว เล่มที่ 1 มีจำนวนหน้า 250 หน้า ส่วนเล่มที่ 2 มี 269 หน้าและ ได้จัดพิมพ์หนังสือเล่มนี้และเข้าเล่มปกแข็งอย่างดี

อะดีษเดียวกันปรากฏใน บันทึกร่วมของอิมามอะดีษ จากสายสืบ ของ สะอัด เป็น
 อุบัยดะฮ์¹ มุฮัมมัด เป็น ซัยด² อิกริมะฮ์ เป็น คอลิด³ ยะซีด เป็น บิซร⁴ อะบูสุวัยด อัลอับดี⁵
 สะบิบ เป็น อะบี ซาบิต⁶ สาลิม เป็น อัลดุลลอฮ์⁷ อัลดุรเราะฮมาน เป็น อะบี อินดี⁸ นาฟีอ⁹
 มุญาอิด¹⁰ สะละมะฮ์ เป็น กุฮัยล¹¹ อะบี วาอิล¹² และฏออุส¹³ ทั้งหมดรายงานจากอิบนุ อุมร์

อะดีษเดียวกันมีรายงานจาก **ญะรீร เป็น อัลดุลลอฮ์** จากสายสืบของ
 อัชชะอบี¹⁴ อามิร¹⁵ และมุฮัมมัด เป็น ซัยด¹⁶ **อิบนุอับบาส** จากสายสืบของอะบี อัลญะฮาล¹⁷

¹ บันทึกร่วมโดย Muslim, n.d. : 16. al-Bayhaqiy, 2003 : 7891. Abū Nu‘aim, 1996 : 99. al-Marwaziyy, 1406 : 413. Ibn ‘Asākir, 2000 : 423. al-Khatīb al-Baghdādīy (al-Kifayyah), n.d. : 1/175. al-Lālakā‘iy, 2003 : 1491. และ Ibn Mandah, 1406 : 42,43.

² บันทึกร่วมโดย Muslim, n.d. : 16. Aḥmad, 2001 : 6015. al-Bayhaqiy (Su‘b al-Iman), 2003 : 3021, 3686, 7221. Abū Ya‘lā al-Mausiliyy, 1984 : 5788. Abū Nu‘aim, 1996 : 100, 101. Ibn Khuzaymah, n.d. : 309. al-Marwaziyy, 1406 : 411, 415, 418. Abū Bakar al-Khallāl, 1989 : 1184. Ibn Mandah, 1406 : 41,149,150. al-Jurjāniyy, 2001 : 138. al-Mundhiriyy, 1987 : 1/22 และ al-‘ĀJuriyy, 1999 : 203.

³ บันทึกร่วมโดย al-Nasā‘iy, 1986: 5001. al-Bayhaqiy, 2003 : 20. Ibn ‘Asākir, 2000 : 994. al-Mariyyiy, 2009 : 6. Ibn Hibbān, 1988 : 1446. al-Baghawiy, 1983: 6. al-Qāsim bin Sallām, 1994 : 2 และ Suhaib Abd al-Jabbār, 2013 : 1,4. Abū Nu‘aim, 1996 : 102. Ibn Khuzaymah, n.d.: 1880. al-Marwaziyy, 1406 : 414. Abū Bakar al-Khallāl, 1989 : 1382. al-‘ĀJuriyy, 1999 : 202. Ibn ‘Asākir, 2000 : 166, 994. Suhaib Abd al-Jabbār, 2013 : 1/6 และ Ibn Mandah, 1406 : 40.

⁴ บันทึกร่วมโดย Aḥmad, 2001 : 4798. Suhaib Abd al-Jabbār, 2014 : 1/19 และ al-Khatīb al-Baghdādīy, n.d. : 1/176.

⁵ บันทึกร่วมโดย Aḥmad, 2001 : 5672.

⁶ บันทึกร่วมโดย al-Bukhāriyy, 1999 : 705. al-Ṭabarāniyy, 1994 : 1382. al-Marwaziyy, 1406 : 413. al-‘ĀJuriyy, 1999 : 201. al-Bazzār, 1997 : 480. Abu al-Faḍl al-Baghdādīy, 1998 : 554 และ al-Jurjāniyy, 2001 : 130.

⁷ บันทึกร่วมโดย al-Ṭabarāniyy, 1994 : 13203.

⁸ บันทึกร่วมโดย al-Ṭabarāniyy, n.d. : 2930.

⁹ บันทึกร่วมโดย al-Ṭabarāniyy, n.d. : 6707. al-Albāniyy, 2002 : 620. al-Muhallab al-Mariyyiy, 2009 : 4514 และ Ibn Sam‘un al-Wa‘iz, 2002 : 201.

¹⁰ บันทึกร่วมโดย al-Ṭabarāniyy, 1994 : 13518.

¹¹ บันทึกร่วมโดย Kassiy, 1988 : 821, 823.

¹² บันทึกร่วมโดย Abū Nu‘aim, 1974 : 3/62.

¹³ บันทึกร่วมโดย. al-Bayhaqiy, 1401 : 1/247. Ibn al-Muqri‘, 1998 : 554. al-Bayhaqiy, 1989 : 249. Abu Awānah, 2014 : 1/48. al-Bayhaqiy, 1410 : 31. al-Daulābiyy, 2000 : 439. Ibn Hibbān, 1993 : 158. Ibn Mandah, 1406 : 148 และ 2002 : 163.

¹⁴ บันทึกร่วมโดย al-Ṭabarāniyy, 1985 : 782. Abū Ya‘lā al-Mausiliyy, 1984 : 7507. และ al-Marwaziyy, 1406 : 419.

¹⁵ บันทึกร่วมโดย Abū Ya‘lā al-Mausiliyy, 1984 : 7502. Aḥmad, 2001 : 19226, 19220. Muhammad al-Mukhalliṣ, 2008 : 2476, 2921. al-Haythamiyy, n.d. : 12 และ Ibn Baṭṭah al-Akbariyy, 1994 : 825, 1082, 1083.

¹⁶ บันทึกร่วมโดย al-Marwaziyy, 1406 : 420, 422.

¹⁷ บันทึกร่วมโดย al-Ṭabarāniyy, 1994 : 12800.

อับดุลลอฮ์ อิบน์ มัสอูด رضي الله عنه จากสายสืบของ มุฮัมมัด เป็น ชัยค¹ และอะบู ฮุร็อยเราะฮ์ رضي الله عنه จากสายสืบของฮัมมาม² และฮะสัน³

การตัดสินฮะดีษ

ฮะดีษเศาะฮิฮ์ และผู้แต่งหนังสือเล่มนี้ได้ระบุว่าเป็นฮะดีษเศาะฮิฮ์ (Muḥammad 'Arshad al-Banjarī, n.d.: 1/5)

ฮะดีษที่ 2 หน้า 6 บรรทัดที่ 26 ส่วนวนฮะดีษ

((مِفْتَاحُ الصَّلَاةِ الطُّهُورِ)) حَدِيثُ حَاكِمٍ دَانَ لَا يَنْبَغُ ٢

ความว่า : “กุญแจของการละหมาดคือความสะอาด” ฮะดีษ ฮากิม และท่านอื่นๆ

การตัด κρίญ์ฮะดีษ

ส่วนวน ฮะดีษในเอกสารวิจัยตรงกับ ส่วนหนึ่งของ ส่วนวนฮะดีษที่บ้านทีก โดย อัลฮากิม อัลกะบิร (al-Hākim al-Kabīr, n.d : 45) จากสายสืบของมุฮัมมัด เป็น อัลฮะนะฟิยะฮ์ จากบิดาของเขา (อะลี ยะ เป็น อะบีฏอลิบ رضي الله عنه) จากท่านเราะฮ์สุลุลลอฮ์ صلى الله عليه وسلم กล่าวว่า:

((مِفْتَاحُ الصَّلَاةِ الطُّهُورُ وَتَحْرِيمُهَا التَّكْبِيرُ، وَتَحْلِيلُهَا التَّنْسِيمُ))

ความว่า : “กุญแจของการละหมาดคือความสะอาด และตะฮริม (การเริ่มต้น) การละหมาดด้วยการกล่าวตักบิรและตะฮลีล (จบลง) ด้วยการกล่าวสลาม”

ฮะดีษเดียวกันปรากฏใน บ้านทีก ของอิมามฮะดีษ จากสายสืบ ของมุฮัมมัด เป็น อัลฮะนะฟิยะฮ์⁴ และอะบู ฟาคิเศฮ์⁵ ทั้งสองรายงานจากอะลี ยะ เป็น อะบีฏอลิบ رضي الله عنه

¹ บ้านทีกโดย al-Bayhaqiy (Su‘b al-Iman), 2003 : 3021.

² บ้านทีกโดย Ibn ‘Asākir, 2000 : 969.

³ บ้านทีกโดย Qādī al-Māristān, 1422 : 549.

⁴ บ้านทีกโดย Abū Dāwūd, n.d. : 61,618. al-Tirmidhiy, 1998 : 3. Ibn Mājah, 2009 : 275. Abd al-Razzāq , 1403 : 2539. Ibn Abī Shaybah, 1409 : 2378. Aḥmad, 2001 : 1006. al-Dārimiy, 2000 : 714. al-Bazzār, 2009 : 633. Abū Ya‘lā al-Mausiliy, 1984 : 616. al-Ṭahāwiy, 1994: 1634. Ibn al-‘Arābiy, 1997 : 371. al-Dāraqutniy, 2004 : 1359, 1421. al-Bayhaqiy, 2003 : 2261,2962,3373,3970 และ 1989:462. al-Baghawiy,1983 : 558. Diyā’ al-Dīn al-Maqdisiy, 2000: 718,719. al-Kardush, 1415 : 1/145. Abū Bakar al-Naisābūriy, 2005 : 1/231. Ibn Dukain, 1996 : 1/63. Sufyān al-Thauriy, 2004 : 1/52. Ḥāmid al-Harawiy, 2010 : 147. Abu Ṭāhir al-Bālisiy, 2001 : 1/171. Abū Bakar al-Baghdādiy, 2010 : 147. Abū Muḥammad al-Baghdādiy,2010 : 1/77. และAbū Nu‘iam,1974 : 8/372.

⁵ บ้านทีกโดย Abū Nu‘iam, 1974 : 7/124.

อะดีษเดียวกันมีรายงานจาก อะบี สะอีด อัลคุดรี رضي الله عنه จากสายสืบของ อะบู นัฏเราะฮ์¹ อิบน์อับบาต رضي الله عنه จากสายสืบของกูรอยบ² และอะฏอฮ์³ และ อับดุลลอฮ์ เป็น ซัยด رضي الله عنه จากสายสืบของอับบาต เป็น ตะมิม⁴

การตัดสินอะดีษ

อะดีษ ด้วยกับสายรายงานของ อัลฮากิ ม อัลกะบิรเป็นอะดีษฎะอียะฮ์ เนื่อง จากมีผู้รายงานชื่ออะลีเย็บ มุฮัมมัด เป็น อะบี อัลเคาะศิบบเป็นผู้รายงานที่ صدوق ربما أخطأ (มีสัจจะแต่อาจจะมีข้อผิดพลาด) (al-‘Asqalāniy, 1986: 405) อัลดิมิซีย์กล่าวว่า هَذَا الْحَدِيثُ (อะดีษนี้เป็นอะดีษที่เศาะฮิฮ์และดีที่สุดในบทนี้) (al-Tirmidhiy, 1975 : 1/8) เนื่องจากมีสายรายงานอื่นที่มีฐานะสูงกว่าจึงทำให้เลื่อนฐานะเป็นอะดีษ สะสัน ลิฆอยริฮ์

อะดีษที่ 3 หน้า 7 บรรทัดที่ 28 จำนวนอะดีษ

سبدا نبي ﷺ ((نَعَمْ إِذَا رَأَتْ الْمَاءَ))

ความว่า : ท่านนะบี ﷺ กล่าวว่า “ใช่แล้ว (สำหรับนางแล้ว จำเป็นต้องอาบน้ำ) เมื่อนางผืนเห็นน้ำ (ผืนเปียก)”

การตัดครีจญ์อะดีษ

จำนวนอะดีษในเอกสารวิจัย เป็นส่วนหนึ่งของตัวบท อะดีษที่บันทึกโดยอัลบุคอรี (al-Bukhāriy, 142: 282,3328,6091,6121) จากสายสืบของอุรวะฮ์ เป็น อัซซุบัยร รายงาน จาก ซัยนับ เป็นติ อะบี สะละมะฮ์ จากอุมมุ สะละมะฮ์ رضي الله عنها ภรรยาของท่านนะบี ﷺ กล่าวว่า :

((جَاءَتْ أُمُّ سَلِيمٍ امْرَأَةً أَبِي طَلْحَةَ إِلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَتْ يَا رَسُولَ اللَّهِ : إِنَّ اللَّهَ لَا يَسْتَحْيِي مِنَ الْحَقِّ، هَلْ عَلَى الْمَرْأَةِ مِنْ غُسْلٍ إِذَا هِيَ اخْتَلَمَتْ؟ فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: نَعَمْ إِذَا رَأَتْ الْمَاءَ))

¹ บันทึกโดย al-Tirmidhiy, 1975 : 3 และ 1998: 238. Ibn Mājah, n.d. : 276. Ibn Abī Shaybah, 1409 : 2380. al-Bayhaqi, 2003 : 2553. และ Ibn Bushrān, 1999 : 1473.

² บันทึกโดย Ibn Abī Shaybah, 1409 : 2380.

³ บันทึกโดย al-Ṭabarāniy, 1994: 11369 และ n.d. : 9267.

⁴ บันทึกโดย al-Ṭabarāniy, n.d.: 7175. และ al-Rūyāniy, 1416: 1011

ความว่า : “อุมมุสลัยม (ภริยาของท่านอ ะบฏอล ฮะฮ์) ได้มาหา
ท่านนะบี ﷺ แล้วกล่าวว่า โอ้ท่านเราะ สูลุลลอฮ์ แท้จริงอัลลอฮ์
ทรงไม่เอาที่จะตรัสความจริง (ดังนั้นฉันอยากจะถามว่า)ผู้หญิง
จำเป็นต้องอาบน้ำหรือไม่เมื่อนางฝัน ท่านเราะสูลุลลอฮ์ ﷺ
กล่าวว่า ใช่แล้วสำหรับนางแล้วจำเป็นต้องอาบน้ำเมื่อนางฝันเห็น
น้ำ (ฝันเปียก)”

ฮะดีษเดียวกันปรากฏใน บันทึกของอิมามฮะดีษ จากสายสืบ ของซัยนั บ ะนิตี อะบี
สะละมะฮ์¹ และอับดุลลอฮ์ เบน รอฟีอ² ทั้งสองรายงานจากอุมมุ สะละมะฮ์ ﷺ

ฮะดีษเดียวกันมีรายงานจาก เคาละฮ์ เบนติ ฮ ะกีม ﷺ จากสายสืบของ สะอีด
เบน อัลมุสยิบ³ และฮะดีษ สะฮุละฮ์ เบนติ สุฮัยล ﷺ จากสายสืบของอับดุลลอฮ์ เบน ฮุบัยเราะฮ์⁴

การตัดสินฮะดีษ

ฮะดีษเศาะฮี้ฮ์ เนื่องจากมีคุณสมบัติของฮะดีษเศาะฮี้ฮ์ครบทุกประการ

ฮะดีษที่ 4 หน้า 8 บรรทัดที่ 5 ส่วนนวนฮะดีษ

رسول الله ﷺ برسبدا ((صُبُّوا عَلَيْهِ ذُنُوبًا مِنْ مَاءٍ))

ความว่า : ท่านเราะสูลุลลอฮ์ ﷺ กล่าวว่า “จงราดลงไปทีปัสสาวะ
นั้นด้วยน้ำจำนวนหนึ่ง”

การตัด κρίญ์ฮะดีษ

ส่วนนวนฮะดีษในเอกสารวิจัย คล้ายกับ ส่วนนวนฮะดีษที่บันทึก โดย อัลบุคอรี
(al-Bukhāriy, 1422 : 220,6128) จากสายสืบของอูบัยดุลลอฮ์ เบน อับดุลลอฮ์ เบน อุตบะฮ์

¹ บันทึกโดย Muslim, n.d. : 313. Mālik, 2004 : 44. al-Nasā'iy, 1986: 197 และ 2001: 199,5856. Ibn Mājah, n.d. : 600. al-Syāfī'iy,2004:93. Abd al-Razzāqal-Šan‘āniy,1403:1094. Aḥmad, 2001: 26503,26579,26503,26579. Abū Ya‘lā al-Mausiliy, 1984 : 6895. al-Sarāj, 2004 : 1853,1865. Abū ‘Awānah, 1998 : 835, 836, 838. Ibn Hibbān, 1988 : 1165. Ibn Abī ‘Āšim, 1991 : 3265. al-Ṭabarāniy, 1994: 794, 802, 990. al-Jauhariy, 1997:777. al-Bayhaqiy,2003: 791และ1989:135. al-Azdiy al-Jahdāmiy, 2002 : 1/26. al-Baghawiy, 1983: 244.และ al-Albāniy, 2002: 1/64.

² บันทึกโดย al-Ṭabarāniy, 1994: 998.

³ บันทึกโดย al-Ṭabarāniy, 1994: 611.

⁴ บันทึกโดย al-Ṭabarāniy, 1994: 743.

รายงานจากอะบู ฮุร็อยเราะฮ์ رضي الله عنه ได้เล่าให้กับเขาว่า มีอาหรับชนบทคนหนึ่งได้ฉีกลงในมัสยิด ทุกคนก็ลุกขึ้นเพื่อไปห้ามเขา แต่ท่านนะบี ﷺ ได้ห้ามพวกเขาไว้โดยกล่าวด้วยสำนวนว่า

" دَعُوهُ، وَأَهْرِيغُوا عَلَيَّ بِؤْلِهِ دَنْوًا مِنْ مَاءٍ، أَوْ سَحْلًا مِنْ مَاءٍ، فَإِنَّمَا بُعِثْتُمْ مُبَسِّرِينَ وَمَنْ تُبِعْتُمْ مُعَسِّرِينَ " ¹

ความว่า : “ปล่อยเขาไปเถิด แล้วเอาน้ำราดลงไปที่ยี่สิบสามวาระนั้น กระทบน้ำหนึ่งหรือน้ำจำนวนหนึ่งแท้จริงแล้วพวกท่านถูกส่งมา เป็นผู้ให้ความสะดวก มิใช่ถูกส่งมาเพื่อเป็นผู้สร้างความลำบากหนึ่ง”

อะดีษเดียวกันปรากฏใน บันทึกของอิมามอะดีษ จากสายสืบ ของอับดุลลอฮ์ เป็น อับดุลลอฮ์ เป็น อุตบะฮ์² และสะอีด อัลมุสยิบ³ ทั้งสองรายงานจากอะบู ฮุร็อยเราะฮ์ رضي الله عنه อะดีษเดียวกันมีรายงานจาก อะนัส เบน มาลิก رضي الله عنه จากสายสืบของยะฮยา เป็น สะอีด⁴

การตัดสินอะดีษ

อะดีษเศาะฮีฮ์ เนื่องจากมีคุณสมบัติของอะดีษเศาะฮีฮ์ครบทุกประการ

อะดีษที่ 5 หน้า 12 บรรทัดที่ 18 สำนวนอะดีษ

ترسبت ددالم حديث يغ صحيح سبدا نبي ﷺ ((دَعْ مَا يَرِيْبِكَ إِلَى مَا لَا يَرِيْبِكَ))

ความว่า : ถูกกล่าวในอะดีษเศาะฮีฮ์ ท่านนะบี ﷺ กล่าว ว่า “ท่านจงละทิ้งสิ่งที่ทำให้ท่านเกิดความสงสัย (ว่าเป็นสิ่งที่ศาสนาอนุมัติให้หรือไม่) ไปสู่สิ่งที่จะไม่ทำให้ท่านเกิดความสงสัย”

¹ สำนวนบันทึกโดยอัลบุคอรี กับสำนวนที่มีอยู่ในเอกสารวิจัยต่างกันคือคำว่า وَأَهْرِيغُوا แทนด้วยคำว่า صَبُّوا ทั้งสองคำนี้มีความหมายที่เหมือนกันคือจรดลงไป

² บันทึกโดย Ahmad, 2001 : 7799. al-Bazzār, 1997 : 8051, 8053. Ibn Khuzaymah, n.d.: 297. al-Bayhaqi, 2003 : 4239. และ al-Ṭabarāni, 1984: 1755, 3119.

³ บันทึกโดย Ahmad, 2001 : 7255. al- Humaidiy, 1996 : 967. Abū Dāwūd, n.d. : 380. al-Tirmidhiy, 1998 : 147. al-Bayhaqi, 2003 : 4240. al-Bazzār, 1997 : 8051, 8053. และ Ibn al-Jārūd, 2003 : 4240.

⁴ บันทึกโดย al-Syāfi'iy, 1400:1\20. al-Humaidiy, 1996 : 1230. al-Bayhaqi, 1991 5059 และ 2003 : 4235. และ Abū 'Awānah, 1998 : 566.

การตักรีจัญฮะดีษ

สำนวนฮะดีษในเอกสารวิจัยตรงกับ ส่วนหนึ่งของ สำนวนฮะดีษที่บันทึก โดย อัดติรมิซีย์ (al-Tirmidhiy, : 1975 : 2518) จากสายสืบของอะบี อัลเฮารอ์ อัลสะฮะอดียฺ กล่าวว่า ฉันทได้ถามท่าน *ฮะสัน เบน อะลียฺ* رضي الله عنه ว่า อะไรบ้างที่ท่านได้ ท่องจำจากท่านเราะฮะลุลลอฮ์ رضي الله عنه ท่าน กล่าวว่าฉันได้ท่องจำจากท่านเราะฮะลุลลอฮ์ رضي الله عنه คือ:

(عَنْ مَا يَرِيكَ إِلَى مَا لَا يَرِيكَ، فَإِنَّ الصَّدَقَ طُمَأْنِينًا، وَإِنَّ الْكَذِبَ رِيئًا)

ความว่า : “ท่านจงละทิ้งสิ่งที่ทำให้ท่านเกิดความสงสัย (ว่าเป็นสิ่งที่ศาสนาอนุมัติให้หรือไม่) ไปสู่สิ่งที่จะไม่ทำให้ท่านเกิดความสงสัย เพราะความสัจจริงคือความมั่นใจ ส่วนความมุสาคือ คลางแคลงใจ”

ฮะดีษเดียวกันปรากฏใน บันทึกของอิมามฮะดีษ จากสายสืบ ของอะบี อัลเฮารอ์ อัลสะฮะอดียฺ¹ ได้รายงานจาก*ฮะสัน เบน อะลียฺ* رضي الله عنه

ฮะดีษเดียวกันมีรายงานจาก *อะนัส เบน มาลิก* رضي الله عنه จากสายสืบของอัลมุคตาร เบน ฟุลฟูล² *วาฆิละฮ์ เบน อัลอัลเกาะอ* رضي الله عنه จากสายสืบของตอวูส³ และอะบี อัลมะลียฺ อัลฮุซัยลียฺ⁴ *วาบิเคาะฮ์ เบน มะอับด* رضي الله عنه จากสายสืบของรอชิด เบน อะบี รอชิด⁵ และ*อับดุลลอฮ์ เบน อุมร์* رضي الله عنه จากสายสืบของนาฟิอ⁶

การตัดสินฮะดีษ

ฮะดีษด้วยสายรายงานของอัดติรมิซีย์เป็นฮะดีษเศาะฮียฺ เนื่องจาก สายรายงานนี้ ประกอบด้วยผู้รายงานที่มีความน่าเชื่อถือทุกคน พร้อมด้วย ท่านได้ระบุในหนังสือของท่านว่า *هذا حديث صحيح* (ฮะดีษนี้เป็นฮะดีษเศาะฮียฺ) (al-Tirmidhiy, 1998 : 4/249) และอัลอัลบานียฺ

¹ บันทึกโดย al-Nasā'iy, 1986: 5711และ2001: 5201. Abū Dāwūd al-Ṭayālisiy, 1999 : 1274. Abd al-Razzāq al-Ṣan'āniy, 1403 : 4984. Aḥmad, 2001 : 1723,1727. al-Dārimiy, 2000 : 2574. al-Bazzār, 2009 : 1336. Abū Ya'ālā al-Mausiliy, 1984 : 6762. Ibn Khuzaymah, n.d.: 2348. Ibn al-'Arābiy, 1997: 2283. Ibn Hibbān, 1988 : 722. al-Ṭabarāniy, 1994: 2708,7211. Abū Nu'iam, 1974 : 8/264. al-Bayhaqiy,2003: 10819 และ (Su'b al-Iman) 2003 : 5363. Abū al-Syaikh al-Aṣbihāniy, 1987 : 38. Abū Tahīr al-Aṣbihāniy, 2004 : 544. Ibn Abī 'Āṣim, 1991 : 417. และ al-Hākim, 1990 : 2169,2170,7046

² บันทึกโดย Aḥmad, 2001 : 12099. และ Ibn Bushrān, 1997 : 449.

³ บันทึกโดย al-Ṭabarāniy, 1994: 197.

⁴ บันทึกโดย Abū Ya'ālā al-Mausiliy, 1984 : 7492. และ Abū al-Syaikh al-Aṣbihāniy, 1987 : 37.

⁵ บันทึกโดย al-Ṭabarāniy, 1994: 339.

⁶ บันทึกโดย Abū al-Syaikh al-Aṣbihāniy, 1987 : 40. Abū Nu'iam, 1974 : 6/352. Al-Qadā'iy al-Misriy, 1986 : 6/352. และ al-Hākim, 1990 : 166

ระบุว่าอะดิษเศาะฮีย (al-Albāniy,n.d.:6/19) ซึ่งสอดคล้องกับผู้แต่งหนังสือเล่มนี้ก็ได้ระบุ
เหมือนกันว่าเป็นอะดิษเศาะฮีย (Muḥammad 'Arshad al-Banjariy, n.d.:1/5)

อะดิษที่ 6 หน้า 15 บรรทัดที่ 11 ส่วนนวนอะดิษ

حديث مسلم سبدا نبي ﷺ ((إِذَا اسْتَيْظَأَ أَحَدُكُمْ مِنْ نَوْمِهِ فَلَا
يَغْمِسُ يَدَهُ فِي الْإِنَاءِ حَتَّى يَغْسِلَهَا ثَلَاثًا فَإِنَّهُ لَا يَدْرِي أَيْنَ بَاتَتْ يَدُهُ))
ความว่า : อะดิษมุสลิมท่านนะบี ﷺ ได้กล่าวว่า “เมื่อคนหนึ่งคน
ใดในหมู่พวกท่านตื่นจากนอน ก็จงอย่าได้จุ่มมือลงในภาชนะ (ที่มี
น้ำ) จนกว่าเขาจะได้ล้างมือสามครั้งเสียก่อน เพราะเขาไม่สามารถ
รู้ว่าเมื่อคืนมือของเขาไปวาง ณ ที่ใด”

การตัดครีจญ์อะดิษ

ส่วนนวนอะดิษในเอกสารวิจัยตรงกับส่วนนวนอะดิษที่บันทึก โดยมุสลิม (Muslim,
n.d. : 87) จากสายสืบของอับดุลลอฮ์ เป็น ซะกีกจาก อะบูฮุร็อยเราะฮ์ رضي الله عنه จากท่านเราะสูลุลลอฮ์
ﷺ ด้วยส่วนนวนข้างต้น

อะดิษเดียวกันปรากฏใน บันทึกของอิมามอะดิษ จากสายสืบ ของอับดุลลอฮ์ เป็น
ซะกีก¹ อะบี สะละมะฮ์² อะบา มรยัม³ อัลอะอะเราะจญ์⁴ มุฮัมมัด เป็น ซัยยาด⁵ ทั้งหมด รายงาน
จากอะบู ฮุร็อยเราะฮ์ رضي الله عنه

อะดิษเดียวกันมีรายงานจาก ท่านหญิงอาอิชะฮ์ رضي الله عنها จากสายสืบของอัลกอสิม เป็น
มุฮัมมัด อัตตัยมีย์⁶ อับดุลลอฮ์ เป็น อุมร์ رضي الله عنه จากสายสืบของ สาลิม เป็น อับดุลลอฮ์⁷ และญาบิร
رضي الله عنه จากสายสืบของอะบี อัสซุบัยร⁸

¹ บันทึกโดย Abū 'Awānah, 1998 : 728. Ibn Khuzaymah, n.d.: 100.

² บันทึกโดย al-Nasā'iy, 1986 : .1al- Ḥumaidiy, 1996 : 981. Aḥmad, 2001 : 8965. al-Syāfi'iy, 2004: 41, 1400 : 1/11
และ 1951 : 67. al-Dārimiy, 2000 : 793. al-Bayhaqiy,1991: 598 และ 2003 : 202. Abū 'Awānah, 1998 : 726.
al-Baghawiy, 1983: 1/407. Ibn Khuzaymah, n.d.: 99. al-Bazzār, 1997 : 7637, 7860. และ Abū Nu'iam, 1996 : .99

³ บันทึกโดย Abū Dāwūd, n.d. : 105. Ibn Ḥibbān, 1988 : 1061. al-Bayhaqiy,1991: 208. al-Ṭabarāniy, 1984: 1908.
และ al-Dāraqutniy, 2004 :130.

⁴ บันทึกโดย Mālik, 1985 : 8 และ 1412 : 50 . Aḥmad, 2001 : 9996. al-Bayhaqiy, 2003 : 201. Ibn Ḥibbān, 1988 :
1061. al-Ṭahāwiy, 1994: 5096. และ al-Baghawiy, 1983: 1/407.

⁵ บันทึกโดย Aḥmad, 2001 : 9139. และ Qāḍī al-Māristān, 1422 : 528.

⁶ บันทึกโดย Ibn Mājah, n.d. : 612.

⁷ บันทึกโดย Ibn Mājah, n.d. : 394.

⁸ บันทึกโดย al-Bazzār, 1997 : 7637, 7619.

การตัดสินชะดีษ

ชะดีษเศาะฮือฮ์

เนื่องจากมีคุณสมบัติของชะดีษเศาะฮือฮ์ครบทุกประการ

ชะดีษที่ 7 หน้า 15 บรรทัดที่ 18 ส่วนนนวนชะดีษ

سبدا نبی ﷺ ((إِذَا بَلَغَ الْمَاءُ فُلْتَيْنِ لَمْ يَحْمِلْ حَبَا))

ความว่า : ท่านนะบี ﷺ ได้กล่าวว่า “เมื่อน้ำดังกล่าวครบสอง

กอลละฮ์¹ มันก็จะไม่แบกรับสิ่งสกปรก”

การตัดครีจญ์ชะดีษ

ส่วนนวนชะดีษในเอกสารวิจัยตรงกับส่วนนวนชะดีษที่บันทึก โดยอิมามอัฏเฏาะฮาวี (al-Tahāwiy, 1994 : 25) จากสายสืบของอุบัยดิลลาฮ์ เป็น อับดุลเลาะฮ์ เป็น อุมร์ จาก บิดาของเขา (อับดุลเลาะฮ์ เป็น อุมร์ رضي الله عنه) จากท่านนะบี ﷺ แท้จริงท่านถูกถามถึงเรื่องแหล่งน้ำที่ขังอยู่ในทุ่ง ซึ่งมีสัตว์มาดื่มกินจากแหล่งน้ำแห่งนั้น แล้วท่านเราะสูลุลลอฮ์ ﷺ ได้กล่าวด้วยส่วนนวนข้างต้น

ชะดีษเดียวกันปรากฏใน บันทึกของอิมามชะดีษ จากสายสืบของอุบัยดิลลอฮ์ เป็น อับดุลลอฮ์² รายงานจาก *อิบนุ อุมร์* رضي الله عنه

การตัดสินชะดีษ

ชะดีษ ด้วยกับสายรายงานของอิมาม อัฏเฏาะฮาวี เป็นชะดีษฎะอ์ฟ เนื่องจากมีผู้รายงานชื่ออุมมัมมัด เป็น อิสฮากเป็นผู้รายงานที่ صدوق يدل (มีศัจจะ ที่ชอบอ้าง) (al-‘Asqālāniy, 1986: 467) แต่เนื่องจากมีสายรายงานอื่นที่มีฐานะสูงกว่าจึงทำให้เลื่อนฐานะเป็นชะดีษ ฮะสัน ลิฆอยริฮ์

¹ กอลละฮ์ Jug , pitcher. คือภาชนะที่เป็นรูปเหยือกหรือ โห่แม่เมื่อเติมน้ำให้เต็มภาชนะก็ยังสามารถแบกมันได้แม้ช้ำขาพิ้อก็ได้เทียบจำนวนสองกอลละฮ์ ปริมาตรความจุของสระทรงสี่เหลี่ยมโดยแต่ละมุมเท่ากับ 1วากบ¼ หรือเท่ากับ 93.75คอกหรือเท่ากับ 160.5ลิตร MuhammadRawas Qalahjiy & Hamid Sadiq Qunaibiy,1988.

² บันทึกโดย Abū Dāwūd, n.d. : 63. al-Syafī‘iy, n.d. : 4 . al-Tirmidhiy, 1975 : 67 และ 1998 : 67. al-Nasā‘iy, 1986 : 52, 328 และ 2001 : 50. Ibn Abī Shaybah, 1409 : 1525. Aḥmad, 2001 : 4961. al-Dārimiy, 2000 : 759. Ibn al-Jārūd, 1998: 44. Ibn Khuzaymah, n.d. : 99. al-Tahāwiy, 1994 : 2645. al-Dāraqūṭniy, 200 4: 2,3,8,12,15. al-Hākim, 1990 : 459,461. Al-Qāsim bin Sallām, 1994: 166. Ibn Mājah, n.d. : 517. และ al-Bayhaqiy, 1991 : 1854, 1869, 2003:1231, 1233 และ 1989 : 193.

อะดีษที่ 8 หน้า 16 บรรทัดที่ 16 จำนวนอะดีษ

سبدا نبي ﷺ ((إِذَا بَلَغَ الْمَاءُ قُلَّتَيْنِ لَمْ يَحْمِلِ الْحَبْثُ))¹

อะดีษที่ 9 หน้า 20 บรรทัดที่ 14 จำนวนอะดีษ

سبدا نبي ﷺ ((إِذَا وَقَعَ الدُّبَابُ فِي شَرَابٍ أَحَدِكُمْ، فَلْيَغْمِسْهُ كُلَّهُ، ثُمَّ لِيَنْزِعْهُ فَإِنَّ فِي أَحَدِ جَنَاحَيْهِ دَاءٌ وَفِي الْآخَرِ شِفَاءٌ وَإِنَّهُ يَنْتَقِي بِجَنَاحِهِ الَّذِي فِيهِ الدَّاءُ)) رواه البخاري وأبو داود

ความว่า : ท่าน นบี ﷺ กล่าวว่า “เมื่อแมลงวันตกลงไปในเครื่องดื่มของพวกท่านจงกดมันให้จมทั้งตัวแล้วยกมันออกไป เพราะว่าแท้จริงในปีกข้างหนึ่งของมันนั้นมีโรคและอีกข้างหนึ่งมียารักษาซึ่งกล่าวว่าปีกของมันที่ตกลงไปในเครื่องดื่มนั้นมีโรค ” บันทึกโดยอัลบุคอรีย์และอะบูดาวูด

การตีความอะดีษ

จำนวนอะดีษในเอกสารวิจัย คล้าย กับจำนวนอะดีษที่บันทึก โดย อัลบุคอรีย์ (al-Bukhāriy, 1422 : 3320) จากสายสืบของของอุบายด์ เป็น ฮุนัยนได้ยืมจากอะบูสุรอุยเราะฮ์

ﷺ กล่าวว่าท่านเราะฮ์สุลลอลฮ์ ﷺ กล่าวว่าด้วยจำนวน

((إِذَا وَقَعَ الدُّبَابُ فِي شَرَابٍ أَحَدِكُمْ فَلْيَغْمِسْهُ كُلَّهُ، ثُمَّ لِيَنْزِعْهُ، فَإِنَّ فِي أَحَدِ جَنَاحَيْهِ دَاءٌ وَالْآخَرِ شِفَاءٌ))²

ความว่า “เมื่อแมลงวันตกลงไปในเครื่องดื่มของพวกท่านจงกดมันให้จมทั้งตัวแล้วยกมันออกไป เพราะว่าแท้จริงในปีกข้างหนึ่งของมันนั้นมีโรคและอีกข้างหนึ่งมียารักษา”

อะดีษเดียวกันปรากฏในบันทึกของอิมามอะดีษจากสายสืบของสะอิด อัลมัฏบุรีย³

¹ ดูอะดีษที่ 7

² เปรียบเทียบระหว่างตัวบทที่ปรากฏในเอกสารวิจัยกับจำนวนบันทึกโดยอัลบุคอรีย์ พบว่ามีความแตกต่างที่คำว่า أَحَدٌ แทนด้วยคำว่า إِحْدَى คำว่า وَالْآخَرِ และมีการเพิ่มประโยคในเอกสารวิจัยคือ คำว่า كُلَّهُ และ إِنَّهُ يَنْتَقِي بِجَنَاحِهِ الَّذِي فِيهِ الدَّاءُ

³ บันทึกโดย Abū Dāwūd, n.d. : 3844. Ibn Khuzaymah, n.d.: 105. Ibn Hibbān, 1988 : 1246. al-Bayhaqi, 2003 : 1191. และ Qādī al-Māristān, 1422 : 478.

อุบัยด เป็น ฮุนัยน¹ ชุมามะฮ์ เป็น อับดุลลอฮ์ เป็น อะนัส² มุฮัมมัด เป็น ลีรีน³ และอะบี ศอลิฮ⁴ ทั้งหมดรายงานจากอะบู ฮุร็อยเราะฮ์ رضي الله عنه

อะดีษเดียวกันมีรายงานจาก อะบู สะอิด อัลคุดรีย์ رضي الله عنه จากสายสืบของอะบู สะละมะฮ์ เป็น อับดุลเราะฮมาน⁵ และ อะนัส เป็น มาลิก رضي الله عنه จากสายสืบของ ชุมามะฮ์ เป็น อับดุลลอฮ์ เป็น อะนัส⁶ และอับดุลลอฮ์ เป็น อัลมุซันนา⁷

การตัดสินอะดีษ

อะดีษเศาะฮิฮ์ เนื่องจากมีคุณสมบัติของอะดีษเศาะฮิฮ์ครบทุกประการ

อะดีษที่ 10 หน้า 22 บรรทัดที่ 19 จำนวนอะดีษ

حديث رواه إمام كيت شافعي دان ترمذي دان بيهقي سبدا نبي ﷺ
(إِذَا بَلَغَ الْمَاءُ قُلَّتَيْنِ بِقِلَالٍ هَجْرٌ لَمْ يُنَجِّسْ))

ความว่า อะดีษบันทึกโดยอิมามเรชาฟีอีย์ อัตติรมิซีย์และบัยฮะกีษท่านนะบี ﷺ กล่าวว่า “เมื่อน้ำดังกล่าวมีปริมาณถึงสองกิโลกรัมของชาวเมืองฮะญุร⁸ จะไม่มีสิ่งใดเปลี่ยนน้ำนั้นให้เป็นน้ำสกปรกได้”

การตัด κρίจน์ อะดีษ

จำนวนอะดีษนี้ไม่ปรากฏ ในหนังสืออะดีษของอัชชาฟีอีย์ อัตติรมิซีย์ และอัลบัยฮะกีษ⁹ แต่พบจากการบันทึกของอิบน์อะดีษ (Ibn ‘Adiy, n.d. 6/2358) ท่านได้กล่าวว่า การเพิ่มประโยค (مِنْ قِلَالٍ هَجْرٌ) นั้นไม่มีอุละมาอ์อะดีษท่านใดบันทึกนอกจากในสายรายงาน ของ

¹ บันทึกโดย Ahmad, 2001 : 9168. Ibn al-Jārūd, 1988: 55. al-Ṭahāwiy, 1994 : 3291. al-Baghawiy, 1983: 2813. และ Abū Ishāq al-Madaniy, 1998: 433.

² บันทึกโดย Ishāq bin Rāhuwaih, 1991 : 125. Ahmad, 2001 : 7572. และ al-Dārimiy, 2000 : 2082.

³ บันทึกโดย Ahmad, 2001 : 9036. al-Bazzār, 1997 : 10057. และ al-Ṭahāwiy, 1994 : 3017.

⁴ บันทึกโดย al-Bazzār, 1997 : 8929.

⁵ บันทึกโดย al-Nasā’iy, 1986: 4262. Ibn Hibbān, 1988 : 1247. และ Abū Dāwūd al-Ṭayālisiy, 1999 : 1274.

⁶ บันทึกโดย al-Bazzār, 1997 : 7323.

⁷ บันทึกโดย al-Ṭahāwiy, 1994 : 2735.

⁸ คือภาษาสำหรับบรรจุน้ำที่ชาวฮะญุรประดิษฐ์ฮะญุรคือหมู่บ้านหนึ่งใกล้กับเมืองมะดีนะฮ์ Ibn Manzūr, 1992:11/565.

⁹ ส่วนจำนวนบันทึกของทั้งสามท่านนั้นเหมือนกับอะดีษที่ 7

มุฮิเราะฮ์ เป็น ลิกลาบ จากมุฮัมมัด เป็น อิสฮาก จากนาฟิอ จากอิบนุ อุมร์ رضي الله عنه เท่านั้น ท่านกล่าวว่า ท่านเราะฮ์สุลลอลฮ์ ﷺ กล่าวด้วยสำนวนว่า

((إِذَا كَانَ الْمَاءُ قُلَّتَيْنِ مِنْ قِلَالٍ هَجَرَ لَمْ يُحْسِنْهُ شَيْءٌ))

ความว่า “เมื่อน้ำดังกล่าวมีปริมาณถึงสองกุลละฮ์ ของชาวเมืองอะญูร จะไม่มีสิ่งใดเปลี่ยนน้ำนั้นให้เป็นน้ำสกปรกได้”

การตัดสินชะดีษ

ชะดีษด้วยกับสายรายงานของอิบนุ อาดีย เป็นชะดีษเฆาะอ์ฟฎิดันเนื่องจากมีผู้รายงานที่ชื่อ มุฮิเราะฮ์ เป็น ลิกลาบ อัลฮัรอนีย เป็นบุคคล منكر الحديث (รายงานขัดแย้งกับผู้รายงานที่น่าเชื่อถือ) (Ibn ‘Adiy, n.d. 6/2358)

ชะดีษที่ 11 หน้า 30 บรรทัดที่ 23 สำนวนชะดีษ

سبأ نبي ﷺ ((لَا تَشْرَبُوا فِي آيَةِ الذَّهَبِ وَالْفِضَّةِ، وَلَا تَأْكُلُوا فِي

صِحَافِهَا، رواه البخاري ومسلم))

ความว่า : ท่านนะบี ﷺ กล่าวว่า “จงอย่าดื่มในภาชนะทองคำหรือเงิน และจงอย่าทานในจานของมัน(ทองและเงิน) ”บันทึกโดยอัลบุคอรีและมุสลิม

การตัดครีจญ์ชะดีษ

สำนวนชะดีษในเอกสารวิจัย คล้าย กับส่วนหนึ่งของ สำนวนชะดีษที่บันทึก โดยอัลบุคอรี (al-Bukhāriy, 1422 : 5426) จากสายสืบของของ อับดุลเราะฮ์มาน เป็น อะบี ลัยลา พวกเขาได้ออกไปพร้อมกับซุฮัยฟะฮ์ رضي الله عنه และท่านได้กล่าวว่าฉันได้ยิน ท่านนะบี ﷺ กล่าวว่าด้วยสำนวน

((لَا تَلْبَسُوا الْحَرِيرَ وَلَا الدِّيْبَاجَ، وَلَا تَشْرَبُوا فِي آيَةِ الذَّهَبِ وَالْفِضَّةِ،

وَلَا تَأْكُلُوا فِي صِحَافِهَا، فَإِنَّهَا هُمْ فِي الدُّنْيَا وَلَنَا فِي الْآخِرَةِ))

ความว่า : จงอย่าสวมใส่ผ้าไหมและจงอย่าดื่มในภาชนะทองคำและเงิน และจงอย่าทานในจานของมัน(ทองและเงิน) เพราะมันเป็นของพวกเขา(ผู้ปฏิเสธศรัทธา) ในโลกดุนยาและเป็นของพวกเขาเราในวันอาคิเราะฮ์”

อะดีษเดียวกันปรากฏใน บันทึกของอิมามอะดีษ จากสายสืบของอับดุลเราะฮมาน
เป็น อะบี ลัยลา¹ รายงานจากฮุซัยฟะฮ์

การตัดสินอะดีษ

อะดีษเศาะฮียะฮ์ เนื่องจากมีคุณสมบัติของอะดีษเศาะฮียะฮ์ครบทุกประการ

อะดีษที่ 12 หน้า 33 บรรทัดที่ 34 สำนวนอะดีษ

سبدا نبي ﷺ ((إِذَا وَلَعَ الْكَلْبُ فِي إِنَاءٍ أَحَدِكُمْ فَلْيُقِهِ ثُمَّ يَغْسِلْهُ سَبْعَ
مَرَّاتٍ رواه البخاري ومسلم))

ความว่า : ท่านนะบี ﷺ กล่าวว่า “เมื่อมีสุนัขเลียภาชนะของคน
หนึ่งคนใดในหมู่พวกท่าน ก็จงเทสิ่งที่อยู่ในภาชนะทิ้งแล้วจง ล้าง
ด้วยน้ำสะอาดเจ็ดครั้ง” บันทึกโดยอัลบุคอรีและมุสลิม

การตัดครีจญ์อะดีษ

สำนวนอะดีษในเอกสารวิจัย ตรงกับสำนวนอะดีษที่บันทึก โดยมุสลิม (Muslim,
n.d. : 89) จากสายสืบของอะบู เราะฮีนและอะบู คอลิฮจาก อะบูฮุรอัยเราะฮ์ กล่าวว่าท่าน
เราะฮ์ลุลลอฮ์ ﷺ กล่าวด้วยสำนวนข้างต้น

อะดีษเดียวกันปรากฏใน บันทึกของอิมามอะดีษ จากสายสืบ ของอัลอะอะเราะจญ์²
อะบี เราะฮีน³ อะบี เราะฮีนและอะบีคอลิฮ⁴ มุฮัมมัด เป็น สิริน⁵ ซักวาน⁶

¹ บันทึกโดย Muslim, n.d. : 2067. al-Baghawiy, 1983: 3031. al-Mariyy, 2009 : 3/260. Abu Awānah, 1998 : 8446. al-Baihaqiy, 1989 : 216. al-Nasā'iy, 2001: 6841. al-Baihaqiy, 2003 : 103. al-Ṭabarāniy, n.d.: 7365. al-Dāraqutniy, 2004: 4795. และ al-Baihaqiy, 1991 : 560.

² บันทึกโดย al-Bukhāriy, 1422 : 172. Ibn Mājah, n.d. : 364. al-Syāfi'iy, 2004 : 9. Ahmad, 2001 : 7346,7347. al- Ḥumaidiy, 1996 : 997. Abū 'Awānah, 1998 : 537. Ibn Ḥibbān, 1988 : 1294. al-Bayhaqiy, 1991: 1722,1732,1807. และ Ibn al-Mukri', 1998 : 464.

³ บันทึกโดย al-Nasā'iy, 1986: 64. Abd al-Razzāq , 1403 : 335. Ahmad, 2001 : 7672. al-Nasā'iy, 1986: 66,335. Ibn Mājah, n.d. : 363. และ Ibn Abī Shaybah, 1409 : 1829,36243.

⁴ บันทึกโดย al-Nasā'iy, 2001: 65. Ibn al-Jārūd, 1988: 55. Ibn Khuzaymah, n.d.: 98. Abū 'Awānah, 1998 : 1/176. Ibn Ḥibbān, 1988 : 1296. al-Ṭabarāniy, 1985: 256. al-Dāraqutniy, 2004: 181,182 . Abū Nu'iam, 1996 : 643. และ al-Bayhaqiy, 1989 : 172 และ 2003 : 60, 1140, 1209.

⁵ บันทึกโดย al-Syāfi'iy, 1004 : 1/8 . และ al-Bazzār, 2009 : 9994.

⁶ บันทึกโดย Abū Dāwūd al-Ṭayālisīy, 1999 : 2539.

อุบัยด เป็น ฮุนัยน ¹ อับดุลเราะฮมาน เป็น อะบี กะรีมะฮ์ อัศสุตดีย ² และอะฏอ์ เป็น ยะซาร ³
ทั้งหมดรายงานจากอะบู ฮุรอยเราะฮ์

อะดีษเดียวกันมีรายงานจากอับดุลลอฮ์ เป็น อุมร์ จากสายสืบของนาฟิอ ⁴

การตัดสินอะดีษ

อะดีษเศาะฮี้ฮ์ เนื่องจากมีคุณสมบัติของอะดีษเศาะฮี้ฮ์ครบทุกประการ

อะดีษที่ 13 หน้า 34 บรรทัดที่ 3 ส่วนนวนอะดีษ

سبدا نبي ﷺ ((طَهُورٌ إِنَاءٌ أَحَدِكُمْ إِذَا وَلَعَ فِيهِ الْكَلْبُ أَنْ يَغْسِلَهُ سَبْعَ
مَرَّاتٍ أَوْ لَاهُنَّ بِالتَّرَابِ)) رواية مسلم

ความว่า : ท่านนะบี กล่าวว่า “การทำมาสะอาดภาชนะ
ของพวกท่านเมื่อมีสุนัขเลียคือ ต้องล้างด้วยน้ำสะอาดเจ็ดครั้ง ครั้ง
แรกนั้นให้ล้างด้วยดิน” บันทึกโดยมุสลิม

การตัดครีจญ์อะดีษ

ส่วนนวนอะดีษในเอกสารวิจัย ตรงกับส่วนนวนอะดีษที่บันทึก โดยมุสลิม (Muslim, n.d. : 279) จากสายสืบของมุฮัมมัด เป็น สี่รีนจากอะบู ฮุรอยเราะฮ์ กล่าวว่าท่านเราะฮ์ลุลลอฮ์ กล่าวด้วยส่วนนวนข้างต้น

อะดีษเดียวกันปรากฏในบันทึกของอิมามอะดีษจากสายสืบของมุฮัมมัด เป็น สี่รีน ⁵
อัลฮะสัน ⁶ อะบี เราะฮะซิน ⁷ อัลอะฮะเราะจญ์ ⁸ ซักวาน ⁹

¹ บันทึกโดย Ahmad, 2001 : 9169. และ Ibn Abi Shaybah, 1409 : 1829,36243.

² บันทึกโดย al-Qāsim bin Sallām, 1994 : 203. และ Muḥammad al-Mukhallis, 2008 : 663.

³ บันทึกโดย al-Ṭabarāniy, n.d.: 3719,4911.

⁴ บันทึกโดย al-Ṭabarāniy, 1994 : 13357. Ibn Mājah, n.d. : 366. และ al-'A'rābiy, 1997 : 2172.

⁵ บันทึกโดย Abū Dāwūd, n.d. : 71. Ibn Abi Shaybah, 1409 : 1830, 36242. al-Hākim, 1990 : 572. al-Ṭahāwiy, 1415 : 7/69. Abū 'Awānah, 1998 : 540. al-Bayhaqiy, 1996 : 1735,2003 : 1169 และ 1989 : 171. Muḥammad al-Mukhallis, 2008 : 241,796. Ahmad, 2001 : 9511. al-Ṭabarāniy, n.d.: 1326. Abū Nu'iam, 1996 : 645. Ibn Khuzaymah, n.d.:95. Ibn Hibbān, 1993:1297. Abū al-Qāsim al-Rāziy, 1412:1427. และ al-Dāraqutniy, 2004:185.

⁶ บันทึกโดย al-Dāraqutniy, 2004: 184.

⁷ บันทึกโดย al-Ṭabarāniy, n.d.: 7644.

⁸ บันทึกโดย Ibn Khuzaymah, n.d.: 96.

⁹ บันทึกโดย Abū Dāwūd al-Ṭayālisiy, 1999 : 2539.

อะมาม เป็น มุหนับบี¹ ทั้งหมดรายงานจากอะบู ฮุร็อยเราะฮ์ رضي الله عنه

อะดิษเดียวกันมีรายงานจาก رضي الله عنه อับดุลลอฮ์ อัลมุฮอฟฟัล อัลมุชะนี رضي الله عنه จากสายสืบของมูอริฟ เป็น อับดุลลอฮ์² อับดุลลอฮ์ เป็น อุมร์ رضي الله عنه จากสายสืบของ นาฟิอ์³ อับดุลลอฮ์ เป็น อับบาส رضي الله عنه จากสายสืบของ อิกริมะฮ์บันทึกโดย⁴ และ อะลี رضي الله عنه จากสายสืบของ ฮุบัยเราะฮ์ เป็น ยะริมบันทึกโดย⁵

การตัดสินอะดิษ

อะดิษเศาะฮี้ฮ์ เนื่องจากมีคุณสมบัติของอะดิษเศาะฮี้ฮ์ครบทุกประการ

อะดิษที่14 หน้า 36 บรรทัดที่ 34 ส่วนนวนอะดิษ

سبدا نبي ﷺ ((الْمِسْكُ أَطْيَبُ الطَّيِّبِ))

ความว่า : ท่านนะบี ﷺ กล่าวว่า “อัลมิสก (น้ำมันชะมดเซียะ) คือเครื่องหอมที่ดีที่สุด”

การตัดครีจญ์อะดิษ

ส่วนนวนอะดิษในเอกสารวิจัย ตรงกับส่วนหนึ่งของ ส่วนนวนอะดิษที่บันทึก โดยมุสลิม (Muslim, n.d. : 2252) จากสายสืบของอะบี นัจญเราะฮ์ จาก อะบู สะอิด อัลคูดรี رضي الله عنه กล่าวว่า ท่านเราะฮ์สุลุลลอฮ์ ﷺ กล่าวว่า :

((أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ذَكَرَ امْرَأَةً مِنْ بَنِي إِسْرَائِيلَ
حَشَّتْ خَاتَمَهَا مِسْكًَا وَالْمِسْكُ أَطْيَبُ الطَّيِّبِ))

ความว่า “ท่านเราะฮ์สุลุลลอฮ์ ﷺ กล่าวถึงหญิงสาวจากชนอิสราเอลนางหนึ่งที่ได้สอดน้ำหอมอัลมิสก (น้ำมันชะมดเซียะ) ในแหวนของนาง และอัลมิสก (น้ำมันชะมดเซียะ) เป็นเครื่องหอมที่ดีที่สุด”

¹ บันทึกโดย Ibn Hibbān, 1993 : 1295. และ Abd al-Razzāq , 1403 : 329.

² บันทึกโดย Muslim, n.d. : 280. และ al-Bayhaqi, 1991 : 1738.

³ บันทึกโดย Ibn Mājah, n.d. : 366. และ al-Ṭabarāni, 1994 : 13357.

⁴ บันทึกโดย al-Ṭabarāni, 1994 : 11566.

⁵ บันทึกโดย al-Dāraḩṩniy, 2004: 192. และ al-Bayhaqi, n.d. : 7899.

ฮะดีษเดียวกันปรากฏใน บันทึกของอิมามฮะดีษ จากสายสืบของอะบี นัฎเราะฮ์ อัลอัब्ดี¹ รายงานจากอะบุ สะอีด อัลคุดรี² ﷺ

การตัดสินฮะดีษ

ฮะดีษเศาะฮี้ฮ์ เนื่องจากมีคุณสมบัติของฮะดีษเศาะฮี้ฮ์ครบทุกประการ

ฮะดีษที่ 15 หน้า 41 บรรทัดที่ 17 ส่วนฮะดีษ

سبدا نبي ﷺ ((إِذَا دُبِعَ الْإِهَابُ فَقَدْ طُهِرَ)) رواية مسلم

ความว่า : ท่านนะบี ﷺ กล่าวว่า “เมื่อหนังที่เป็นซากสัตว์ (ที่ตายโดยไม่ถูกเชือด) ได้รับการฟอก มันก็จะกลายเป็นหนังที่สะอาด ”
บันทึกโดยมุสลิม

การตัด κρίญฮะดีษ

ส่วนฮะดีษในเอกสารวิจัย ตรงกับส่วนฮะดีษที่บันทึก โดยมุสลิม (Muslim, n.d. : 105) จากสายสืบของอับดุลเราะฮมาน เป็น วะอละฮ์จาก อับดุลลอฮ์ เป็น อับบาซ ﷺ กล่าวได้ว่าฉันได้ยินท่านเราะฮ์สุลุลลอฮ์ ﷺ กล่าวด้วยส่วนข้างต้น

ฮะดีษเดียวกันปรากฏใน บันทึกของอิมามฮะดีษ จากสายสืบของอับดุลเราะฮมาน เป็น วะอละฮ์² รายงานจากอับดุลลอฮ์ เป็น อับบาซ ﷺ

ฮะดีษเดียวกันมีรายงานจาก อับดุลลอฮ์ เป็น อุมร์ ﷺ จากสายสืบของนาฟิอ³

การตัดสินฮะดีษ

ฮะดีษเศาะฮี้ฮ์ เนื่องจากมีคุณสมบัติของฮะดีษเศาะฮี้ฮ์ครบทุกประการ

¹ บันทึกโดย Aḥmad, 2001 : 11646, 11269, 11439, 11426. Abū Ya‘lā al-Mausiliy, 1984 : 1232. Ibn Khuzaymah, 2003 : 1699. al-Bayhaqiy, 2003 : 6706. al-Nasā‘iy, 1986: 5119. Ibn Hibbān, 1988 : 1378. Ibn al-Jārūd, 1988: 877. Abū Nu‘iam, 1974 : 9/50. Abū ‘Awānah, 1998 : 9922. และ Ibn al-Ja‘d, 1990 : 1505.

² บันทึกโดย Abū Dāwūd, n.d. : 4123. al-Bayhaqiy, 1991 : 533 และ 2003 : 67. Abū Nu‘iam, 1996:805. al-Dāraquṭniy, 2004 : 114. Mālik, 1985 : 17, n.d. : 985, 1412 : 2180 และ 2004 : 484/1830. al-Syāfi‘iy, 1400 : 1/10. Ibn Bushrān, 1997 : 487. Abū al-Qāsim al-Jauhariy al-Mālikiy, 1997 : 357. และ al-Baghawiy, 1983: 303.

³ บันทึกโดย al-Dāraquṭniy, 2004 : 121.

อะดีษที่ 16 หน้า 41 บรรทัดที่ 19 สำนักนวนอะดีษ

سبدا نبي ﷺ ((طَهُورُ كُلِّ أَدِيمٍ دِبَاغُهُ)) رواية دار قطني

ความว่า : ท่านนะบี ﷺ กล่าวว่า “การทำความสะอาดหนังของ
ซากสัตว์ทั้งหมด (ที่ตายโดยไม่ถูกเชือด) ด้วยการฟอกมัน ”บันทึก
โดยดาเราะะกุนนี

การตัดครีจุญอะดีษ

สำนักนวนอะดีษในเอกสารวิจัย ตรงกับสำนักนวนอะดีษที่ บันทึกโดยอัดดาเราะะกุนนี (al-Dāraqūṭniy, 2004 : 124) จากสายสืบของอะฎอ์ เป็น ยะสาร จากอาอิชะฮ์ رضي الله عنها จากท่าน
เราะฮ์ลุลลอฮ์ رضي الله عنه กล่าวด้วยสำนักนวนข้างต้น

อะดีษเดียวกันปรากฏใน บันทึกของอิมามอะดีษ จากสายสืบของอะฎอ์ เป็น
ยะสาร¹ รายงานจากอาอิชะฮ์ رضي الله عنها

การตัดสินอะดีษ

อะดีษเศาะฮียะฮ์ เนื่องจาก มีคุณสมบัติของอะดีษเศาะฮียะฮ์ ครบทุกประการ และ
อัลอัลบานียะฮ์ ระบุว่า เป็นอะดีษเศาะฮียะฮ์ (al-Albāniy, n.d.: 2/730)

อะดีษที่ 17 หน้า 42 บรรทัดที่ 21 สำนักนวนอะดีษ

سبدا نبي ﷺ ((طَهُورُ إِنَاءٍ أَحَدِكُمْ إِذَا وَلَعَ فِيهِ الْكَلْبُ أَنْ يَغْسِلَهُ سَبْعَ
مَرَّاتٍ أَوْ لَاهُنَّ بِالتُّرَابِ)) رواية مسلم²

อะดีษที่ 18 หน้า 44 บรรทัดที่ 7 สำนักนวนอะดีษ

سبدا نبي ﷺ ((يُغَسَّلُ مِنْ
بَوْلِ الْجَارِيَةِ وَيُرَشُّ مِنْ بَوْلِ الْعَلَامِ))

ความว่า : บันทึกโดยอัดติรมิซียะฮ์ ท่านนะบี ﷺ กล่าวว่า “ให้ล้าง
ปัสสาวะของเด็กผู้หญิง และให้พรมน้ำจากปัสสาวะของเด็กผู้ชาย”

¹ บันทึกโดย al-Bazzār, 1997 : 852. และ al-Bayhaqiy, 1991 : 538.

² ดูอะดีษที่ 13

การตัดศรีษะดิษ

สำนวนชะดิษในเอกสารวิจัย คล้าย กับสำนวนชะดิษที่ บันทึกโดยอัคริมิซีย์ (al-Tirmidhiy, 1975 : 610) จากสายสืบของอะบี อัลอัสวัต อัลดอะลีย์ จากอะลีย์ เป็น อะบี ฎอลิบ رضي الله عنه ท่านเราะฮ์สุลลอลฮ์ ﷺ กล่าวด้วยสำนวนว่า :

((فِي بَوْلِ الْغُلَامِ الرَّضِيعِ: يُنْضَخُ بَوْلُ الْغُلَامِ، وَيُغَسَّلُ بِوَلِّ الْجَارِيَةِ))¹

ความว่า : “ให้พรมน้ำลงบนปัสสาวะของเด็กผู้ชายที่ยังดื่มนมแม่ และให้ล้างปัสสาวะของเด็กผู้หญิง”

ชะดิษเดียวกันปรากฏใน บันทึก ของอิมามชะดิษ จากสายสืบของอะบี อัลอัสวัต อัลดอะลีย์² รายงานจากอะลีย์ เป็น อะบี ฎอลิบ رضي الله عنه

ชะดิษเดียวกันมีรายงานจาก อะบู อัลลัมฮ์ رضي الله عنه จากสายสืบของมุฮัล เป็น เคาะลีฟะฮ์³

การตัดสินชะดิษ

ชะดิษด้วยกับสายรายงานของ อัคริมิซีย์ เป็นชะดิษฎะอ์ฟ เนื่องจากมีผู้รายงานชื่อ มุอาซ เป็น อิซามเป็นผู้รายงานที่ صدوق ربما وهم (บุคคลที่มีสัจจะแต่มีการเข้าใจผิดในการรายงาน ชะดิษ) (al-‘Asqalāniy, 1986: 536) อัคริมิซีย์กล่าวว่า هذا حديث حسن (ชะดิษนี้เป็นชะดิษ ฮะสัน) (al-Tirmidhiy, 1975 : 2/509) เนื่องจากมีสายรายงานอื่นที่มีฐานะสูงกว่าจึงทำให้เลื่อนฐานะเป็นชะดิษ ฮะสัน ลิขอยริฮ์

ชะดิษที่ 19 หน้า 47 บรรทัดที่ 19 สำนวนชะดิษ

سبدا نبي ﷺ ((إِنْ كَانَ جَامِدًا فَأَلْفُوهَا وَمَا حَوْلَهَا ، وَإِنْ كَانَ مَائًا

فَلَا تَقْرُبُوهُ وَفِي رِوَايَةٍ فَأَرِيقُوهُ))

ความว่า : ท่านนะบี ﷺ กล่าวว่า “ถ้าหากเป็น (เนย) ที่แข็งตัวก็ให้พวกท่านจับมัน (หนูที่ตกลงในเนย) โยนทิ้งไปพร้อมกับตักเนยบริเวณโดยรอบ (ที่มันตกลงไปตายนั่น) ทิ้งด้วย แต่ถ้าหากเป็นเนย

¹ สำนวนตัวพระหว่างตัวบทที่ปรากฏในเอกสารวิจัยกับสำนวนบันทึกโดยอัคริมิซีย์ พบว่ามีความแตกต่างที่คำว่า يُنْضَخُ แทนด้วยคำว่า يُنْضَخُ ทั้งสองคำนี้มีความหมายที่เหมือนกันคือพรมน้ำและมีการเรียงลำดับก่อนหลังไม่เหมือนกัน

² บันทึกโดย al-Baghawiy, 1983: 296.

³ บันทึกโดย Abū Dāwūd, n.d. : 376. al-Nasā'iy, 1986:304 และ 2001: 289. และ al-Bayhaqiy, 2003 : 4157.

เหลว พวกท่านอย่าเข้าใกล้มันอีกเลย (อย่าใช้น้ำมันบริโภคร)และใน
สายรายงานอื่นบันทึกว่าต้องโยนทิ้งมัน”

การตัดครีจญ์ฮะดีษ

สำนวนฮะดีษในเอกสารวิจัย คล้ายกับสำนวนฮะดีษที่บันทึกโดยอะฮมัด (Aḥmad, 2001:7601) จากสายสืบของสะอีด เป็น อัลมุสัยยิบ จาก อะบี สุรอยเราะฮ์ رضي الله عنه โดยมีสำนวนดังนี้

((عَنْ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنَّهُ سُئِلَ عَنِ الْفَأْرَةِ تَقَعُ فِي السَّمَنِ
فَقَالَ إِنْ كَانَ جَامِدًا فَأَلْفُوهَا وَمَا حَوْلَهَا وَإِنْ كَانَ مَائِعًا
فَلَا تَقْرُبُوهَا))¹

ความว่า : “จากท่านนะบี ﷺ ท่านถูกถามเกี่ยวกับหนูที่ตกลงไป
ในเนย ท่านนะบี ﷺ จึงตอบว่าถ้าหากเป็น (เนย) ที่แข็งตัวก็ให้
พวกท่านจับมัน (หนูที่ตกลงในเนย) โยนทิ้งไปพร้อมกับตักเนย
บริเวณโดยรอบ (ที่มันตกลงไปตายนั่น) ทิ้งด้วย แต่ถ้าหากเป็น
เนยเหลว พวกท่านอย่าเข้าใกล้มันอีกเลย (อย่าใช้น้ำมันบริโภคร)”

ฮะดีษเดียวกันปรากฏใน บันทึก ของอิมามฮะดีษ จากสายสืบของสะอีด เป็น
อัลมุสัยยิบ² รายงานจากอะบี สุรอยเราะฮ์ رضي الله عنه

ฮะดีษเดียวกันมีรายงานจาก *अबدูลลอฮ์* เป็น *อุมร์* رضي الله عنه จากสายสืบของสาละม เป็น
 *अबดูลลอฮ์*³ *มัยมูนะฮ์* رضي الله عنه จากสายสืบของ อุบัยดิลละฮฺ เป็น *अबดูลลอฮ์* จาก *अबدูลลอฮ์* เป็น
 *अबباس*⁴ และ *อะบี สะอีด* رضي الله عنه จากสายสืบของอะบี ฮารูน⁵

การตัดสินฮะดีษ

ฮะดีษเดียวกับสายรายงานของ อะฮมัดเป็นฮะดีษเศาะฮี้ฮ์ เนื่องจากมีคุณสมบัติของ
ฮะดีษเศาะฮี้ฮ์ครบทุกประการ

¹ ประโยคคำว่า *رواية فأربعوه* رضي الله عنه ที่ปรากฏในเอกสารวิจัย ผู้วิจัยไม่พบในสำนวนบันทึกโดยอิมามฮะดีษ แต่ที่พบคือเหมือนกับส่วนหนึ่ง
ของสำนวนตัวบทฮะดีษที่บันทึกโดยอัชชีรอซียี (al-Shīrāziy, n.d. : 1/455)

² บันทึกโดย Abū Dāwūd, n.d. : 3842. Ibn Ḥibbān, 1988 : 1393. al-Baghawiy, 1983: 2812. al-Bayhaqiy, 2003 : 19621. Abd al-Razzāq , 1403 : 2539. และ Ibn al-Jārūd, 1988: 55.

³ บันทึกโดย al-Dāraquṭniy, 2004: 4789. Abū Nu‘iam, 1409 : 3/380. และ al-Bayhaqiy, 1989 : 3105.

⁴ บันทึกโดย .al-Bukhāriy, 1422 : 5538,5540 Mālik, 1985 : 20. al-Ṭabarāniy, 1994: 26, 1045. และ al-Nasā‘iy, 1986 : 4260 และ 2001 : 4575. al-Ḥumaidiy, 1996 : 314. al-Tirmidhiy, 1998 : 1798. Ibn Abī Shaybah, 1409 : 24393. Ishāq bin Rāhuwaih, 1991 : 2007. al-Dārimiy, 2000 : 765. Abū Ya‘lā al-Mausiliy, 1984 : 7078. Ibn al-Jārūd, 1988: 872. และ al-Ṭahāwiy, 1994: 5356.

⁵ บันทึกโดย al-Dāraquṭniy, 2004: 4790, 4791. และ al-Bayhaqiy, 2003 : 19628.

ฮะดีษที่ 20 หน้า 55 บรรทัดที่ 33 จำนวนฮะดีษ

سبدا نبي ﷺ ((رُكْعَتَانِ بِسَوَاكٍ خَيْرٌ مِنْ سَبْعِينَ رُكْعَةً بِغَيْرِ سَوَاكٍ))

ความว่า : ท่านนะบี ﷺ กล่าวว่า “การละหมาดสองรอกาอัตด้วยการแปรงฟันดีกว่าการละหมาดเจ็ดสิบรอกาอัตโดยไม่ได้แปรงฟัน”

การตัดครีจญ์ฮะดีษ

จำนวนฮะดีษในเอกสารวิจัย ตรง กับจำนวนฮะดีษที่บันทึก โดย อัลฮัยตะมีเย่ (al-Haitamiy, 2000 : 1/20) จากสายสืบของอัดดารอกุญนีเย่จากอุมมี ดัรดาอ์ ﷺ ด้วยจำนวนข้างต้น

ฮะดีษเดียวกันปรากฏใน บันทึกของอิมามฮะดีษ จากสายสืบของ อัดดารอกุญนีเย่¹ รายงานจากอุมมี ดัรดาอ์ ﷺ

การตัดสินฮะดีษ

ฮะดีษเฎาะอ็อฟ² อัลอัลบานีเย่ระบุว่า เป็นฮะดีษเฎาะอ็อฟ (al-Albāniy, n.d.: 3128)

ฮะดีษที่ 21 หน้า 56 บรรทัดที่ 1 จำนวนฮะดีษ

سبدا نبي ﷺ ((لَوْلَا أَنْ أَشَقَّ عَلَى أُمَّتِي لَأَمَرْتُهُمْ بِالسَّوَاكِ عِنْدَ كُلِّ

صَلَاةٍ وَفِي رِوَايَةٍ عِنْدَ كُلِّ وُضُوءٍ))³ رواية بخاري دان مسلم

ความว่า : ท่านนะบี ﷺ กล่าวว่า “หากไม่เป็นที่ลำบากสำหรับประชาชาติของฉันแล้ว แน่อนฉันคงมีคำสั่งให้พวกเขาแปรงฟันทุกครั้งที่จะทำการละหมาดและมีบางสายรายงานว่าเมื่ออาบน้ำละหมาด”บันทึกโดยอัลบุคอรีเย่และมุสลิม

¹ บันทึกโดย Suyūṭiy, 2003: 6624. al-Manāwiy al-Qāhiriy, 1356 : 4466. al-Muttaqiy al-Hindiyy, 1981: 26179. al-‘Ajlūniyy, 2000 : 1399. และ Abū Ibrāhīm ‘Izz al-Dīn, 2011 : 4450.

² ฮะดีษนี้ผู้วิจัยไม่พบสายรายงานที่สมบูรณ์ ในจำนวนบันทึกโดยอิมามฮะดีษ แต่พบในหนังสือของอัลอัลบานีเย่ ซึ่งท่านตัดสินว่าเป็นฮะดีษเฎาะอ็อฟโดยไม่ได้นำสายรายงานมาประกอบกับการตัดสินของท่าน

³ ประโยคคำว่า عَنْ كُلِّ وُضُوءٍ ที่ปรากฏในเอกสารวิจัย เป็นส่วนหนึ่งของจำนวนบันทึกโดยอัลบุคอรีเย่ (al-Bukhāriyy, 1422 : 3/31)

การตักรีจัญชะติษ

สำนวนชะติษในเอกสารวิจัย คล้ายกับสำนวนชะติษที่ บันทึกโดยมุสลิม (Muslim, n.d. : 252) จากสายสืบของอัลอะอเราะอะจัญ จากอะบี สุรอยเราะฮ์ رضي الله عنه ท่าน เราะอะสุลุลลอฮ์ رضي الله عنه กล่าวด้วยสำนวนข้างต้น

ชะติษเดียวกันปรากฏใน บันทึกของอิมามชะติษ จากสายสืบของสะอีด อัลมักรูรีย¹ อัลอะอเราะอะจัญ² ฮุมยัด เป็น อับดุลเราะฮมาน³ อะบี สะละมะฮ์⁴ และอะฏอฮ์⁵ ทั้งหมด รายงานจากอะบู สุรอยเราะฮ์ رضي الله عنه

ชะติษเดียวกันมีรายงานจากซัยด เป็น คอลิด อัลญุฮะนี⁶ จากสายสืบของอะบี สะละมะฮ์ เป็น อับดุลเราะฮมาน⁶ อะลีย رضي الله عنه จากสายสืบของ อะบี รอฟิอ⁷ อัลอับบาส เป็น อับดุลมุฏฏะฮะลิบ رضي الله عنه จากสายสืบของ ตัมมาม⁸ ท่านหญิงอาอิชะฮ์ رضي الله عنها จากสายสืบของ อะบี สะละมะฮ์⁹ ญาบิร เป็น อับดุลลอฮ์ رضي الله عنه จากสายสืบของมุฮัมมัด เป็น อะกีล¹⁰ และท่านหญิงชะบีบะฮ์ บิยะฮ์ เป็นต อะบีสุฟยาน رضي الله عنه จากสายสืบของอัลญุรรอฮ์¹¹

การตัดสินชะติษ

ชะติษเศาะฮิฮ์ เนื่องจากมีคุณสมบัติของชะติษเศาะฮิฮ์ครบทุกประการ

ชะติษที่ 22 หน้า 57 บรรทัดที่ 6 สำนวนชะติษ

سبدا نبي ﷺ ((نِعْمَ السَّوَاكُ الرَّيُّنُونَ مِنْ شَحْرَةِ مَبَارَكَةِ يُطَيَّبُ الْفَمَ
وَيُذْهِبُ بِالْحُفْرِ وَهُوَ سَوَاكِي وَسَوَاكُ الْأَنْبِيَاءِ مِنْ قَبْلِي))

¹ บันทึกโดย Ahmad, 2001 : 9511. al-Marwaziyy, 1406 : 1231. Abd al-Razzāq, 1403 : 2106. Ibn Mājah, n.d. : 287. และ al-Sarāj, 2002: 30.

² บันทึกโดย al-Bukhāriyy, 1422 : 887. al-Dārimiy, 2000 : 710. Mālik, 2004 : 44. al-Syāfi'iy, 2004 : 55. al-Dārimiy, 2000 : 710. al-Nasā'iy, 2001 : 6. Abū 'Awānah, 1998 : 474. และ al-Bayhaqiyy, 2003 : 154.

³ บันทึกโดย Ibn Khuzaymah, n.d.:140. Ibn al-Jārūd, 2003:4240. al-Bazzār, 1997: 480. และ Ibn al-'Arābiyy, 1997 : 371.

⁴ บันทึกโดย al-Rāziyy, 1412 : 662.

⁵ บันทึกโดย Ibn Shāhīn, 2004 : 511.

⁶ บันทึกโดย Ahmad, 2001:17048. Abū Dāwūd, n.d: 47. al-Tirmidhiyy, 1975 : 23. al-Bayhaqiyy, 2003 : 156. al-Ṭabarāniyy, 1994: 5224. Ibn Abī Shaybah, 1409 : 1786. และ al-Bazzār, 1997 : 3767.

⁷ บันทึกโดย al-Ṭabarāniyy, n.d. : 1238. al-Ṭahāwiyy, 1994 : 228. และ al-Bazzār, 1997 : 478.

⁸ บันทึกโดย al-Hākim, 1990 : 517 al-Haisamiyy, n.d. : 122 และ Abū Nu'iam, 2006 : 210.

⁹ บันทึกโดย Ibn Hibbān, 1993 : 1069. และ al-Haisamiyy, 1992 : 142.

¹⁰ บันทึกโดย al-Dārimīyy, 1995 : 131.

¹¹ บันทึกโดย Abū Ya'la al-Mausiliyy, 1984 : 7127.

ความว่า : ท่านนะบี ﷺ กล่าวว่า “แปร่งที่ดีที่สุดคือไม้ชัยตุณ
ที่มาจากไม้ที่บารอกะฮฺทำให้กลิ่นปากหอมและทำให้หายจากโรค
ฟัน มันคือแปร่งของฉันและแปร่งท่านบรรดานะบีทั้งหลายก่อน
ฉัน”

การตัดครีจญ์ฮะดีษ

สำนวนฮะดีษในเอกสารวิจัย ตรงกับสำนวนฮะดีษที่ บันทึกโดยอ็ฏฏะาะบะรอนีย์
(al-Ṭabarānī, 1984: 46 และ n.d. 679) จากสายสืบของอับดุลเราะฮมาน เป็น ขอนม จาก
มุอาษะ เป็น ญะบัล ﷺ กล่าวว่าฉันได้ยินท่านเราะฮ์ลุลลอฮ์ ﷺ กล่าวด้วยสำนวนข้างต้น

การตัดสินฮะดีษ

ฮะดีษ ด้วยกับสายรายงานของ อ็ฏฏะาะบะรอนีย์ เป็น ฮะดีษเมาญูอ์ เนื่อง
จากมีผู้รายงานชื่อ มุฮัมมัด เป็น มุฮักคินเป็นผู้รายงานที่ كذبوه (ผู้คนว่าเขาเป็น บุคคลที่โกหก)
(al-‘Asqalānī, 1986 : 505) อัลอัลบานีย์ ระบุว่าป็นฮะดีษเมาญูอ์ (al-Albānī, 1992 :
5360)

ฮะดีษที่ 23 หน้า 58 บรรทัดที่ 5 สำนวนฮะดีษ

دروایتکن اکندی اوله جماعه درفد محدثین سبدا نبی ﷺ ((إِنَّ مِنْ
خُصُوصِيَّاتِ هَذِهِ الْأُمَّةِ أَنَّهُمْ يَمْسُونَ وَخَلُوفُ أَفْوَاهِهِمْ أَطْيَبُ عِنْدَ اللَّهِ
مِنْ رِيحِ الْمِسْكِ))

ความว่า : ท่านนะบี ﷺ กล่าวว่า “ส่วนหนึ่งจากความเฉพาะ
โดดเด่นของประชาชาตินี้คือพวกเขาเหล่านั้นถือศีลอดในช่วงตอน
เย็นและกลิ่นปากของพวกเขาเหล่านั้นสำหรับอัลลอฮ์แล้วมีกลิ่น
หอมกว่ากลิ่นชะมดเชียง”

การตัดครีจญ์ฮะดีษ

สำนวนฮะดีษในเอกสารวิจัย เป็นส่วนหนึ่งของ สำนวนฮะดีษที่ บันทึกโดยอัลบุคอรี
(al-Bukhāri, 1422 : 7492) จากสายสืบของอะบี คอลิษ รายงานจากอะบี ฮุรอัยเราะฮ์ ﷺ จาก
ท่านเราะฮ์ลุลลอฮ์ ﷺ กล่าวว่าพระองค์อัลลอฮ์ ﷻ ตรัสด้วยสำนวนดังนี้

((الصَّوْمُ لِي وَأَنَا أُجْزِي بِهِ، يَدْعُ شَهْوَتَهُ وَأَكْلُهُ وَشُرْبُهُ مِنْ أَجْلِي،
وَالصَّوْمُ حُنَّةٌ، وَلِلصَّائِمِ فَرْحَتَانِ: فَرْحَةٌ حِينَ يُفْطِرُ، وَفَرْحَةٌ حِينَ يَلْتَمِ
رُهُ، وَخُلُوفٌ فَمِ الصَّائِمِ أَطْيَبُ عِنْدَ اللَّهِ مِنْ رِيحِ الْمِسْكِ))¹

ความว่า : “การถือศีลอดมันเป็นของข้า (อัลลอฮ์) และข้าจะเป็น
ผู้ตอบแทนแก่เขา เขาอดกลั้นความต้องการของเขา อดการกิน
การดื่มของเขาเพราะข้า การถือศีลอดเป็นเกราะคุ้มกัน สำหรับผู้
ถือศีลอดนั้นมีเวลาดีใจสองครั้ง เขาจะดีใจในเวลาทั้งสองคือ เมื่อ
เขาแก้ศีลอดเขาจะดีใจ และเมื่อเขาพบพระเจ้าของเขา แท้จริง
กลิ่นปากของผู้ถือศีลอดนั้นมีกลิ่นหอม ณ ที่อัลลอฮ์มากกว่ากลิ่น
หอมของชะมดเชียง”

ฮะดีษเดียวกันปรากฏใน บันทึกของอิมามฮะดีษ จากสายสืบของสะอีด อัลมุสยิบ²
อะบี ศอลิฮ³ อัลอะฮฺเราะญญ⁴ มุฮัมมัด เป็น ซัยยาด⁵ ทั้งหมดรายงานจากอะบู สุรอยเราะฮ์⁶
ฮะดีษเดียวกันมีรายงานจากอิบนุ มัลอูด⁷ จากสายสืบของ อะบี อัลอะฮฺวัค⁶

การตัดสินฮะดีษ

ฮะดีษเศาะฮิฮ์ เนื่องจากมีคุณสมบัติของฮะดีษเศาะฮิฮ์ครบทุกประการ

ฮะดีษที่ 24 หน้า 61 บรรทัดที่ 14 จำนวนฮะดีษ

سبدا نبی ﷺ ((إِنَّمَا الْأَعْمَالُ بِالنِّيَّاتِ)) رواية بخاري دان مسلم

¹ จำนวนตัวบทระหว่างตัวบทที่ปรากฏในเอกสารวิจัยกับจำนวนบันทึกโดย อัลบุคอรีพบว่ายกเว้นประโยคคำว่า إِذْ مِنْ خُصُوصِيَّاتِ هَذِهِ إِذْ مِنْ خُصُوصِيَّاتِ هَذِهِ ที่ปรากฏในเอกสารวิจัย ผู้วิจัยไม่พบในจำนวนบันทึกโดยอิมามฮะดีษ และมีความแตกต่างที่คำว่า فَمِ الصَّائِمِ แทนด้วยคำว่า أَفْوَاهِهِمْ

² บันทึกโดย Muslim, n.d. : 1181. al-Bazzār, 1998 : 7723. al-Tirmidhiy, 1975 : 764. และ Abd al-Razzāq, 1403 : 7898.

³ บันทึกโดย Ibn Mājah, n.d. : 1638. al-Nasā'iy, 2001 : 2534. Abū 'Awānah, 1998 : 2676. Ibn Abī Shaybah, 1409 : 8893. (Abū Dāwūd al-Ṭayālisīy, 1999 : 2535) Ibn Hibbān, 1988 : 3422. al-Bayhaqiy, 2003 : 8333. al-Ṭahāwīy, 1994 : 2975. และ al-Sarāj, 2002: 2459.

⁴ บันทึกโดย Aḥmad, 2001:16693.

⁵ บันทึกโดย (Ishāq bin Rāhuwaih, 1991 : 58)

Ibn Khuzaymah, n.d.: 140. Ibn al-Jārūd, 2003: 4280. al-Bazzār, 1997 : 880. และ Ibn al-'Arābiy, 1997 : 381. Abd al-Razzāq, 1403 : 2166. al-Dārimiy, 2000 : 760. Mālik, 2004 : 854. al-Syāfi'iy, 2004 : 65. al-Nasā'iy, 2001 : 8. Abū 'Awānah, 1998 : 484. และ al-Bayhaqiy, 2003 : 158.

⁶ บันทึกโดย (al-'ĀJurīy, 2001 : 1/373).

ความว่า : ท่านนะบี ﷺ กล่าวว่า “แท้จริง กิจการงานทั้งหลาย (ขึ้นอยู่กับ) กับการเจตนา” บันทึกโดยอัลบุคอรีและมุสลิม

การตัดครีจญ์ฮะดีษ

สำนวนฮะดีษในเอกสารวิจัย ตรงกับส่วนหนึ่งของ สำนวนฮะดีษที่ บันทึกโดย อัลบุคอรี (al-Bukhāriy, 1422 : 1) จากสายสืบของอัลเกาะมะฮ์ เป็น วัฏกอค อัลลัยซี กล่าวว่ามีนอุมัร เป็น อัลคอฎฏอบ กล่าวบนิบร์ ท่านกล่าวว่า ฉันได้ยินท่านเราะสูลุลลอฮ์ ﷺ กล่าวด้วยสำนวนดังนี้

((إِنَّمَا الْأَعْمَالُ بِالنِّيَّاتِ، وَإِنَّمَا لِكُلِّ امْرِئٍ مَّا نَوَى، فَمَنْ كَانَتْ هِجْرَتُهُ إِلَى دُنْيَا يُصِيبُهَا، أَوْ إِلَى امْرَأَةٍ يَنْكِحُهَا، فَهِيَ حِرَّتُهُ إِلَى مَا هَاجَرَ إِلَيْهِ))¹

ความว่า : “แท้จริงกิจการงานทั้งหลาย (ขึ้นอยู่กับ) กับการเจตนาและแท้จริงสำหรับทุกคนนั้น (คือ) สิ่งที่เขาได้มีเจตนาไว้ ดังนั้น ผู้ใดซึ่งการอพยพของเขาเพื่อโลกหรือเพื่อผู้หญิงที่เขาจะแต่งงานด้วย ดังนั้นการอพยพของเขานั้นไปสู่ที่เขาเป้าหมายไว้”

ฮะดีษเดียวกันปรากฏใน บันทึกของอิมามฮะดีษ² จากสายสืบของอัลเกาะมะฮ์ เป็น วัฏกอค อัลลัยซี³ จากอุมัร เป็น อัลคอฎฏอบ

¹ จากการเทียบสำนวนตัวบทระหว่างตัวบทที่ปรากฏในเอกสารวิจัยกับสำนวนบันทึกโดยอัลบุคอรีและมุสลิมพบว่าสำนวนฮะดีษตรงกับสำนวนของอัลบุคอรีส่วนสำนวนของมุสลิมใช้คำว่า

² บันทึกโดย Muslim, n.d. : 1907. al-Nasā'iy, 2001: 75,2437,2794. Ibn Mājah, n.d. : 4227. Abū Dāwūd al-Ṭayālisīy, 1999 : 37. al-Ḥumaidīy, 1996 : 28. Mālik, n.d. : 983. Aḥmad, 2001 : 168. Ibn Khuzaymah, n.d.: 142,455. Abū 'Awānah, 1998 : 7438. Ibn al-Muqri', 1998 : 1,1139,1265. al-Dāraqūṭniy, 2004: 131. Abū Nu'iam, 1974 : 6/342,8/42. al-Ṭabarāniy, n.d.: 40,7050. al-'a'rābiy, 1997 : 638. Abū Dāwūd, n.d : 2201. al-Tirmidhiy, n.d.1647. al-Baghawiy, 1983: 206. Ibn 'Asākir, 2000 : 575,700,1030. al-Ṭahāwiyy, 1994: 4650,5107. Abū Tāhir al-Aṣbihāniy, 2004: 871. al-Kalābāziy, 1999: 1/121. Ibn Mubārak , n.d. : 1/62. al-Qadhā'iy, 1986: 1171. Ibn Kasir , 1991 : 1/103. al-Rāziy, 1412: 483,484,486,489. al-Jauhariy, 1997: 4. Ibn Mandah, 1406 : 17, 210. และ al-Bayhaqiyy, 1991 : 587 และ 2003: 181, 1031, 1422, 12907, 14997.

³ บันทึกโดย Muslim, n.d. : 1907. al-Nasā'iy, 2001: 75,2437,2794. Ibn Mājah, n.d. : 4227. Abū Dāwūd al-Ṭayālisīy, 1999 : 37. al-Ḥumaidīy, 1996 : 28. Mālik, n.d. : 983. Aḥmad, 2001 : 168. Ibn Khuzaymah, n.d.: 142,455. Abū 'Awānah, 1998 : 7438. Ibn al-Muqri', 1998 : 1,1139,1265. al-Dāraqūṭniy, 2004: 131. Abū Nu'iam, 1974 : 6/342,8/42. al-Ṭabarāniy, n.d.: 40,7050. al-'a'rābiy, 1997 : 638. Abū Dāwūd, n.d : 2201. al-Tirmidhiy, n.d.1647. al-Baghawiy, 1983: 206. Ibn 'Asākir, 2000 : 575,700,1030. al-Ṭahāwiyy, 1994: 4650,5107. Abū Tāhir al-Aṣbihāniy, 2004: 871. al-Kalābāziy, 1999: 1/121. Ibn Mubārak , n.d. : 1/62. al-Qadhā'iy, 1986: 1171. Ibn Kasir , 1991 : 1/103. al-Rāziy, 1412: 483,484,486,489. al-Jauhariy, 1997: 4. Ibn Mandah, 1406 : 17, 210. และ al-Bayhaqiyy, 1991 : 587 และ 2003: 181, 1031, 1422, 12907, 14997.

การตัดสินชะดีษ

ชะดีษเศาะฮี้ฮ์ เนื่องจากมีคุณสมบัติของชะดีษเศาะฮี้ฮ์ครบทุกประการ

ชะดีษที่ 25 หน้า 69 บรรทัดที่ 17 จำนวนชะดีษ

سبدا نبي ﷺ ((إِذَا أَمَرُكُمْ بِأَمْرٍ فَأْتُوا مِنْهُ مَا اسْتَطَعْتُمْ))

ความว่า : ท่านนะบี ﷺ กล่าวว่า “เมื่อฉันได้สั่งพวกท่านให้
กระทำสิ่งหนึ่งสิ่ง พวกท่านก็จงปฏิบัติเท่าที่พวกท่านสามารถที่จะ
ปฏิบัติได้”

การตัดร็ญชะดีษ

จำนวนชะดีษในเอกสารวิจัย ตรงกับส่วนหนึ่งของ จำนวนชะดีษที่ บันทึกโดย
อัลบุคอรี (al-Bukhāriy, 1422 : 7288) จากสายสืบของ อัลอะอเราะอะญ์รายงานจากอะบู
สุรอยเราะฮ์ رضي الله عنه จากท่านเราะฮ์สุลลอลฮ์ ﷺ กล่าวด้วยสำนวนดังนี้

((دُعُونِي مَا تَرَئْتُمْكُمْ، إِنَّمَا هَلَكَ مَنْ كَانَ قَبْلَكُمْ بِسُؤَالِهِمْ وَاخْتِلَافِهِمْ
عَلَى أَنْبِيَائِهِمْ، فَإِذَا نَهَيْتُمْكُمْ عَنْ شَيْءٍ فَاجْتَنِبُوهُ، وَإِذَا أَمَرُكُمْ بِأَمْرٍ فَأْتُوا
مِنْهُ مَا اسْتَطَعْتُمْ))

ความว่า “เพียงพอแล้วสำหรับพวกท่าน (ไม่จำเป็นต้องตั้งคำถาม
อย่างละเอียด) กับสิ่งที่ฉันได้ทิ้งไว้สำหรับพวกท่าน แท้จริงสิ่งที่ทำ
ให้ชนรุ่นก่อนพวกท่านต้องประสบกับความพินาศนั้นก็คือพวกเขา
ชอบตั้งคำถามมากมายและชอบขัดแย้งกับบรรดานะบีของพวกเขา
เขาเอง ดังนั้นสิ่งใดที่ฉันห้ามพวกท่าน พวกท่านจงละเว้นเสีย และ
สิ่งใดที่ฉันใช้พวกท่าน พวกท่านก็จงปฏิบัติอย่างสุดความสามารถ”

ชะดีษเดียวกันปรากฏใน บันทึก ของอิมามชะดีษ จากสายสืบ ของอิมาม เป็น
มุ่บบิฮ์¹ อัลอะอเราะอะญ์² อิบน์ อัจญ์ลาน³ ทั้งหมดรายงานจากอะบู สุรอยเราะฮ์ رضي الله عنه

การตัดสินชะดีษ

ชะดีษเศาะฮี้ฮ์ เนื่องจากมีคุณสมบัติของชะดีษเศาะฮี้ฮ์ครบทุกประการ

¹ บันทึกโดย Ibn Hibbān, 1993 : 20.

² บันทึกโดย Ibn Hibbān, 1993 : 19. al-Mariyyi, 2009 : 7288. และ al-Bayhaqiy, 2000 : 296.

³ บันทึกโดย Ahmad, 2001 : 9523.

อะดีษที่ 26 หน้า 71 บรรทัดที่ 11 ส่วนนวนอะดีษ

سبدا نبي ﷺ ((أَبْدَأُ بِمَا بَدَأَ اللَّهُ بِهِ))

ความว่า : ท่านนะบี ﷺ กล่าวว่า “ฉันขอเริ่ม (ทำ) ด้วยสิ่ง
ที่อัลลอฮ์ได้เริ่ม (ในโองการของพระองค์)”

การตัดรื้อญะฮ์อะดีษ

ส่วนนวนอะดีษในเอกสารวิจัย ตรงกับส่วนหนึ่งของส่วนนวนอะดีษที่บันทึกโดย มุสลิม (Muslim, n.d. : 1218) จากสายสืบของญะฮ์อะดีษ เป็น มุฮัมมัด จาก บิดาของเขา จาก ญาบิร เป็น อับดุลลอฮ์ ﷺ โดยส่วนนวนอะดีษบางส่วนของมุสลิมมีดังนี้

((...)) ثُمَّ خَرَجَ مِنَ الْبَابِ إِلَى الصَّفَا فَلَمَّا دَنَا مِنَ الصَّفَا قَرَأَ ﴿إِنَّ الصَّفَا
وَالْمَرْوَةَ مِنْ شَعَائِرِ اللَّهِ﴾ أَبْدَأُ بِمَا بَدَأَ اللَّهُ بِهِ فَبَدَأُ بِالصَّفَا فَرَقِي عَلَيْهِ حَتَّى رَأَى
الْبَيْتَ فَاسْتَقْبَلَ الْقِبْلَةَ فَوَحَّدَ اللَّهَ وَكَبَّرَهُ وَقَالَ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَحْدَهُ لَا شَرِيكَ
لَهُ لَهُ الْمُلْكُ وَلَهُ الْحَمْدُ وَهُوَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَحْدَهُ أَنْجَزَ
وَعْدَهُ وَنَصَرَ عَبْدَهُ وَهَزَمَ الْأَكْزَابَ وَحْدَهُ ثُمَّ دَعَا بَيْنَ ذَلِكَ قَالَ مِثْلَ هَذَا
ثَلَاثَ مَرَّاتٍ ثُمَّ نَزَلَ إِلَى الْمَرْوَةِ حَتَّى إِذَا انْصَبَّتْ قَدَمَاهُ فِي بَطْنِ الْوَادِي سَعَى
حَتَّى إِذَا صَعِدْنَا مَشَى حَتَّى أَتَى الْمَرْوَةَ فَفَعَلَ عَلَى الْمَرْوَةِ كَمَا فَعَلَ عَلَى
الصَّفَا حَتَّى إِذَا كَانَ آخِرَ طَوَافِهِ عَلَى الْمَرْوَةِ...))

ความว่า “จากนั้นท่านได้เดินออกจากทางประตู มายังเนิน
เขาอัศเศาะฟา เมื่อท่านเดินถึงใกล้กับอัศเศาะฟาแล้วท่านได้
อ่านอายะฮ์ที่ว่า ﴿إِنَّ الصَّفَا وَالْمَرْوَةَ مِنْ شَعَائِرِ اللَّهِ﴾ ความว่า "แท้จริง
เศาะฟา และ มَرْวะฮ์ นั้นเป็นส่วนหนึ่งในบรรดาสัญลักษณ์
ของอัลลอฮ์ (จากสุเราะฮ์อัล-บะเกาะเราะฮ์ 158) ฉันขอเริ่ม(ทำ)
ด้วยสิ่งที่อัลลอฮ์ได้เริ่ม(ในโองการของพระองค์) จากนั้นท่านได้
เริ่มทำการสะอีย์จากเนินเขาอัศเศาะฟา โดยท่านได้ขึ้นไปยืนบน
เนินเขาสูงนั้นจนตัวท่านสามารถมองเห็นอาคารอัลกะฮ์บะฮ์
ในขณะนั้นท่านก็หันหน้าไปยังกิบละฮ์ ท่านได้ให้เอกภาพ
แต่อัลลอฮ์และได้ทำการตักบีร์ และกล่าวว่า ไม่มีพระเจ้าอื่นใดที่
เที่ยงแท้ นอกจากอัลลอฮ์ พระองค์เดียวเท่านั้นไม่มีการตั้งภาคี
ใดๆสำหรับพระองค์ อำนาจและการสรรเสริญนั้นสำหรับ
พระองค์ และพระองค์นั้นทรงเดชานุภาพเหนือทุกสิ่ง ไม่มีพระ
เจ้าอื่นใดที่เที่ยงแท้ นอกจากอัลลอฮ์ พระองค์ได้ทรงทำตาม

สัญญา ได้ทรงช่วยเหลือบ่าวของพระองค์ และได้ให้เหล่าศัตรูที่
รวมตัวเพื่อทำลายอิสลามได้พ่ายแพ้ จากนั้นท่านนบีได้อ่านดุอาอ์
ระหว่างนั้น สามครั้ง จากนั้นท่านได้เดินลงเพื่อไปยังเขาอัลมร
วะฮฺต่อ เมื่อเท้าของท่านย่ำบนหุบเขาท่านได้ทำการสะอีย์ จน
กระทั่งใกล้ถึงเนินเขาอัลมรวะฮฺท่านได้เดินขึ้นเนินนั้นและได้
กระทำดังเช่นที่ท่านได้กระทำบนเขาอัศเศาะฟา ท่านได้กระทำ
เช่นนั้นจนจบการสะอีย์ ณ เนินเขาอัลมรวะฮฺ”

ฮะดีษเดียวกันปรากฏในบันทึกของอิมามฮะดีษ จากสายสืบของ มุฮัมมัด¹ รายงาน
จากญาบิร เป็น อัब्ดุลลอฮ์

การตัดสินฮะดีษ

ฮะดีษเศาะฮิฮ์ เนื่องจากมีคุณสมบัติของฮะดีษเศาะฮิฮ์ครบทุกประการ

ฮะดีษที่ 27 หน้า 74 บรรทัดที่ 3 จำนวนฮะดีษ

سبدا نبي ﷺ ((تَوَضُّؤُوا بِسْمِ اللّٰهِ))

ความว่า : ท่านนบี ﷺ กล่าวว่า “จงอาบน้ำละหมาดด้วยกล่าว
คำว่าบิสมิลลาฮ์ (ด้วยพระนามของอัลลอฮ์)”

การตัดครีจญ์ฮะดีษ

จำนวนฮะดีษในเอกสารวิจัย ตรงกับส่วนหนึ่งของจำนวนฮะดีษที่บันทึกโดยอะหมัด
(Ahmad, 2001 : 12694) จากสายสืบของ ซาบิต และ เกาะตาเดฮ์ รายงานจากอะนัส
กล่าวว่า : ขอหาบะฮฺบางคนของท่านเราะฮ์ลุลลอฮ์ ﷺ ได้เห็นน้ำแล้วปรากฏว่าไม่มีน้ำที่นั่น ท่าน
นบี ﷺ กล่าวว่า : ที่นั่นมีน้ำ ท่านอะนัสก็กล่าวว่า แล้วฉันได้เห็นท่านนบี ﷺ เอามือของท่านจุ่ม
ลงในภาชนะที่มีน้ำบรรจุอยู่ แล้วท่านกล่าวว่า

((تَوَضُّؤُوا بِاسْمِ اللّٰهِ فَرَأَيْتُ الْمَاءَ يَفُورُ - بَيْنَ أَصَابِعِهِ - وَالْقَوْمُ
يَتَوَضُّؤُونَ، حَتَّى تَوَضُّؤُوا عَنْ آخِرِهِمْ قَالَ ثَابِتٌ: قُلْتُ لِأَنْسٍ: كَمْ
رَأَاهُمْ كَانُوا؟ قَالَ: نَحْوًا مِنْ سَبْعِينَ))

¹ บันทึกโดย Ibn Abī Shaybah, 1409 : 14705. al-Dārimiy, 2000 : 1892. al-Bayhaqiy, 1989 : 1642. Ibn al-Jārūd, 1998: 469. Ibn Khuzaymah, n.d. : 2757. และ Ibn Hibbān, 1993 : 3944.

ความว่า “จงอาบน้ำละหมาดด้วยพระนามของอัลลอฮ์เถิด แล้วฉันได้เห็นน้ำไหลออกมาจากนิ้วมือของท่าน แล้วบรรดาพวกของท่านก็ได้อาบน้ำละหมาดด้วยน้ำนั้นจนเหลือคนสุดท้ายของพวกเขา ซาบิตได้กล่าวว่า ฉันกล่าวต่ออะนัสว่า พวกเขาเหล่านั้นมีกี่คน อะนัสก็กล่าวว่า ประมาณเจ็ดสิบคน”

ฮะดีษเดียวกันปรากฏใน บันทึก ของอิมามฮะดีษ จากสายสืบของ ซาบิต และ เราะซิดอะฮ์ รายงานจากอะนัส

การตัดสินฮะดีษ

ฮะดีษด้วยสายรายงานของ อะฮมัด เป็นฮะดีษเศาะฮียะฮ์ เนื่องจาก สายรายงานนี้ประกอบด้วยผู้รายงานที่มีความน่าเชื่อถือทุกคน

ฮะดีษที่ 28 หน้า 74 บรรทัดที่ 8 จำนวนฮะดีษ

سبدا نبي ﷺ ((لَا وُضُوءَ لِمَنْ لَمْ يُسَمِّ))

ความว่า : ท่านนบี กล่าวว่า “ไม่ถือว่าเป็น การอาบน้ำละหมาด สำหรับผู้ที่ไม่กล่าวนาม (ของอัลลอฮ์)”

การตัด κρίญ์ฮะดีษ

จำนวนฮะดีษในเอกสารวิจัย คล้ายกับจำนวนฮะดีษที่ บันทึกโดยอะฮมัด (Ahmad, 2001 : 11370) จากสายสืบของรُبัยฮ์ เป็น อับดุลเราะฮมาน เป็น อะบูสะอีด อัลคุดรีย์ จากบิดาของเขาจากปู่ของเขา (อะบูสะอีด อัลคุดรีย์) ได้กล่าวว่า ท่านเราะซูลุลลอฮ์ กล่าวด้วยจำนวนดังนี้

((لَا وُضُوءَ لِمَنْ لَمْ يَذْكُرْ اسْمَ اللَّهِ عَلَيْهِ))²

ความว่า “ไม่มีการอาบน้ำละหมาด สำหรับผู้ที่ไม่กล่าวนามของอัลลอฮ์”

¹ บันทึกโดย Ibn Hibbān, 1988 : 6544. และ al-Bayhaqi, 1991 : 592.

² จำนวนบันทึกโดย อะฮมัด กับจำนวน ที่มีอยู่ในเอกสารวิจัย ต่างกันคือคำว่า يَذْكُرْ اسْمَ اللَّهِ عَلَيْهِ แทนด้วยคำว่า سَمَّ ทั้งสองประโยคนี้มีความหมายที่เหมือนกันคือผู้ที่ไม่กล่าวนามของอัลลอฮ์

อะดีษเดียวกันปรากฏใน บันทึกของอิมามอะดีษ จากสายสืบของอับดุลเราะฮมาน¹
รายงานจากอะบู สะอีด อัลคุดรีย์ رضي الله عنه

อะดีษเดียวกันมีรายงานจาก อะบูสุรอรเราะฮ์ رضي الله عنه จากสายสืบของ สะละมะฮ์
อัลลัยษีย์² อะบู สุฟยาน ฮุวัยฎิบ رضي الله عنه จากสายสืบของเราะบาส³ และอัสมาอ์ เบ็นต สะอีด เบ็น ซัยด
เบ็น อัมร رضي الله عنه จากสายสืบของเราะบาส เบ็น อับดุลเราะฮมาน เบ็น อะบี สุฟยาน⁴

การตัดสินอะดีษ

อะดีษเดียวกับสายรายงานของ อะฮมัดเป็นอะดีษฎะอ์ฟ เนื่องจากมีผู้รายงานชื่อ
กะษีร์ เบ็น ซัยดเป็นผู้รายงานที่ صدوق يخطئ (มีสัจจะแต่อาจจะมียุติพลาด) (al-‘Asqalāniy,
1986: 459) แต่เนื่องจากมีสายรายงานอื่นที่มีฐานะสูงกว่าจึงทำให้เลื่อนฐานะเป็นอะดีษ สะสัน
ลิฆอยริฮ์

อะดีษที่ 29 หน้า 80 บรรทัดที่ 8 จำนวนอะดีษ

سبدا نبي ﷺ ((إِنَّ أُمَّتِي يُدْعَوْنَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ غُرًّا مُحَجَّلِينَ مِنْ آثَارِ
الْوُضُوءِ، فَمَنْ اسْتَطَاعَ مِنْكُمْ أَنْ يُطِيلَ غُرَّتَهُ وَتَحْجِيْلَهُ فَلْيُفْعَلْ)) رواية
مسلم

ความว่า : ท่านนะบี ﷺ กล่าวว่า “แท้จริงประชาชาติของฉันจะ
ถูกเรียกไปในสภาพมีแสงประกาย ซึ่งเป็นร่องรอยที่เคยอาบน้ำ
ละหมาด ดังนั้นผู้ใดในหมู่พวกท่านสามารถอาบน้ำละหมาดเกิน
ขอบเขตที่กำหนดให้ก็จงปฏิบัติกันเถิด” บันทึกโดยมุสลิม

การตัดครีญ์อะดีษ

จำนวนอะดีษในเอกสารวิจัย คล้ายกับจำนวนอะดีษที่บันทึก โดยมุสลิม (Muslim,
n.d. : 246) จากสายสืบของนุอัยม เบ็น อับดุลลอฮ์ อัลมุญญิมิร รายงานจากอะบูสุรอรเราะฮ์ رضي الله عنه
ได้อาบน้ำละหมาดที่มีสยิดและกล่าวว่าฉันได้ยินท่านเราะฮ์สุลลอลอ์ ﷺ ได้กล่าวว่า:

¹ บันทึกโดย Ibn Mājah, n.d. : 398. al-Dāraquṭniy, 2004: 223. al-Ṭabarāniy, 1413: 380. al-Qāsim bin Salām, 1984 :
53. al-Dārimiy, 2000 : 718. Ibn Abī Shaybah, 1409 : 14. Ibn al-Sunniy, n.d. : 26. และ Abū Ya‘lā al-Mausiliy,
1984 : 1060, 1221.

² บันทึกโดย Abū Dāwūd, n.d: 101.

³ บันทึกโดย al-Tirmidhiy, 1975 : 25. และ al-Dāraquṭniy, 2004 : 225, 227.

⁴ บันทึกโดย al-Hākim, 1990 : 6899

((إِنَّ أُمَّتِي يَأْتُونَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ غُرًّا مُحَجَّلِينَ مِنْ أَثَرِ الْوُضُوءِ، فَمَنْ اسْتَطَاعَ مِنْكُمْ أَنْ يُطِيلَ غُرَّتَهُ فَلْيَفْعَلْ))¹

ความว่า “แท้จริงประชาชาติของฉันไปยังโลกหน้าในสภาพมีแสงประกาย ซึ่งเป็นร่องรอยที่เคยอาบน้ำละหมาด ดังนั้นผู้ใดในหมู่พวกท่านสามารถอาบน้ำละหมาดเกินขอบเขตที่กำหนดให้ก็จงปฏิบัติกันเถิด”

ฮะดีษเดียวกันปรากฏใน บันทึก ของอิมามฮะดีษ จากสายสืบ ของ นุอัยม เป็น अबดุลลอฮ์ อัลมุจญ์มิร² अबดุลเราะฮมาน³ ทั้งสองรายงานจากอะบู ฮุร็อยเราะฮ์

ฮะดีษเดียวกันมีรายงานจาก अबดุลลอฮ์ เป็น บุสร จากสายสืบของยะซีด เป็น คุมัยร⁴ अबดุลลอฮ์ เป็น มัสอูด จากสายสืบของซิริร เป็น ฮุบัยษ⁵ อะบี อุมามะฮ์ อัลบาสิตีย์ จากสายสืบของ อะบี อุตบะฮ์ อัลกินดี ⁶ และ ญาบิร จากสายสืบของ อะบี มุสลิม⁷

การตัดสินฮะดีษ

ฮะดีษเศาะฮี้ฮ์ เนื่องจากมีคุณสมบัติของฮะดีษเศาะฮี้ฮ์ครบทุกประการ

ฮะดีษที่ 30 หน้า 82 บรรทัดที่ 23 จำนวนฮะดีษ

((أَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَحْدَهُ لَا شَرِيكَ لَهُ، وَأَشْهَدُ أَنَّ مُحَمَّدًا عَبْدُهُ وَرَسُولُهُ، اللَّهُمَّ اجْعَلْنِي مِنَ التَّوَّابِينَ وَاجْعَلْنِي مِنَ الْمُتَطَهِّرِينَ سُبْحَانَكَ اللَّهُمَّ وَبِحَمْدِكَ، أَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ، أَسْتَغْفِرُكَ وَأَتُوبُ إِلَيْكَ وَصَلَّى اللَّهُ عَلَى مُحَمَّدٍ وَعَلَى آلِ مُحَمَّدٍ وَسَلَّمَ)) رواه مسلم

ความว่า : “ข้าพระองค์ ขอปฏิญาณว่า ไม่มีพระเจ้าใด ๆ ที่เป็นที่เคารพสักการะอย่างแท้จริงนอกจากอัลลอฮ์เพียงองค์เดียวเท่านั้น

¹ จำนวนบันทึกโดยอะหมัดกับจำนวนที่มีอยู่ในเอกสารวิจัยต่างกันคือคำว่า وَتُؤْتُونَ แทนด้วยคำว่า وَتُؤْتُونَ คำว่า تَرْتَابُونَ แทนด้วยคำว่า تَرْتَابُونَ ทั้งสองประโยคนี้มีความหมายที่เหมือนกันและในเอกสารวิจัยมีเพิ่มคำว่า وَتُؤْتُونَ

² บันทึกโดย al-Bukhāriy, 1422 : 136. Aḥmad, 2001 : 8413. Abū ‘Awānah, 1998 : 603. และ al-Baghawiy, 1983 : 218.

³ บันทึกโดย Mālik, 1985 : 28. al-Nasā’iy, 1986 : 150. Ibn Ḥibbān, 1988 : 1646. และ al-Bayhaqiy, 2003 : 388.

⁴ บันทึกโดย al-Tirmidhiy, 1975 : 607.

⁵ บันทึกโดย al-Qāsim bin Sallām, 1994 : 27.

⁶ บันทึกโดย al-Ṭabarāniy, 1994 : 7509.

⁷ บันทึกโดย al-Ṭabarāniy, n.d. : 8222.

ไม่มีภาคีใด ๆ ร่วมกับพระองค์ และข้าพระองค์ขอปฏิญาณว่า มุฮัมมัด เป็นบ่าวและศาสนทูตของพระองค์ โอ้อัลลอฮ์ ขอพระองค์ได้โปรดให้ข้าพระองค์เป็นผู้หนึ่งในหมู่ผู้ที่สำนึกผิดต่อพระองค์ และขอได้โปรดให้ข้าพระองค์เป็นผู้หนึ่งในหมู่ผู้ที่รักษาความสะอาดด้วยเถิด โอ้อัลลอฮ์มหาบริสุทธิ์และมวลการสรรเสริญมีต่อพระองค์เท่านั้น ข้าพระองค์ ขอปฏิญาณว่า ไม่มีพระเจ้าอื่นใดที่จะต้องเคารพบูชานอกจากอัลลอฮ์เพียงองค์เดียว ข้าพระองค์ขออภัยโทษและสารภาพผิดต่อพระองค์เพียงผู้เดียวและขอให้พระองค์จงให้ความเมตตาและความปลอดภัยต่อท่านมุฮัมมัดและครอบครัวของท่านด้วย” บันทึกโดยมุสลิม

การตักรีญฮะดีษ

สำนวนฮะดีษในเอกสารวิจัย คล้ายกับสำนวนฮะดีษที่บันทึก โดยมุสลิม (Muslim, n.d. : 234) จากสายสืบของญะบัยร เป็น นุฟัยร เป็น มาลิก อัลฮัฎเราะหะมีย จาก อุฎษะฮ์ เป็น อามิร อัลญะฮะนีย رضي الله عنه ท่านเราะสูลุลลอฮ์ صلى الله عليه وسلم ได้กล่าวว่า

((مَنْ تَوَضَّأَ فَقَالَ أَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَحْدَهُ لَا شَرِيكَ لَهُ وَأَشْهَدُ أَنَّ مُحَمَّدًا عَبْدُهُ وَرَسُولُهُ))¹

ความว่า “ใครก็ตามที่อาบน้ำละหมาดแล้วกล่าวว่าข้าพระองค์ขอปฏิญาณว่า ไม่มีพระเจ้าใด ๆ ที่เป็นที่เคารพสักการะอย่างแท้จริงนอกจากอัลลอฮ์เพียงองค์เดียวเท่านั้น ไม่มีภาคีใด ๆ ร่วมกับพระองค์ และข้าพระองค์ขอปฏิญาณว่ามุฮัมมัด เป็นบ่าวและ ศาสนทูตของพระองค์”

ฮะดีษเดียวกันมีรายงานจาก *อุมัร* เป็น *อัลคอฎูบ* رضي الله عنه จากสายสืบของ อะบี อิดริส อัลเคาลานีและอะบี อุษมาน² อะบี อุมามะฮ์³

¹ อัดติรมิซีย์ al-Tirmidhiy, 1975 : 55. ด้วยสำนวน :

مَنْ تَوَضَّأَ فَأَحْسَنَ الوُضُوءَ ثُمَّ قَالَ: أَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَحْدَهُ لَا شَرِيكَ لَهُ، وَأَشْهَدُ أَنَّ مُحَمَّدًا عَبْدُهُ وَرَسُولُهُ، اللَّهُمَّ اجْعَلْنِي مِنَ التَّوَّابِينَ، وَاجْعَلْنِي مِنَ الْمُتَطَهِّرِينَ، فُيْحَتْ لَهُ ثَمَانِيَةُ أَبْوَابِ الْجَنَّةِ يَدْخُلُ مِنْ أَيِّهَا شَاءَ.

² อัดติรมิซีย์ al-Tirmidhiy, 1975 : 55. ด้วยสำนวน :

مَنْ تَوَضَّأَ فَأَحْسَنَ الوُضُوءَ ثُمَّ قَالَ: أَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَحْدَهُ لَا شَرِيكَ لَهُ، وَأَشْهَدُ أَنَّ مُحَمَّدًا عَبْدُهُ وَرَسُولُهُ، اللَّهُمَّ اجْعَلْنِي مِنَ التَّوَّابِينَ، وَاجْعَلْنِي مِنَ الْمُتَطَهِّرِينَ، فُيْحَتْ لَهُ ثَمَانِيَةُ أَبْوَابِ الْجَنَّةِ يَدْخُلُ مِنْ أَيِّهَا شَاءَ..

³ อัญญาะบะรอનીยฺ al-Tabarāniy, 1984 : 176.

และอุกบะฮ์ เป็น อามिर อัลญุฮะนีฮ์¹ อะนัส เป็น มาลิก رضي الله عنه จากสายสืบของ ซัยด อัลอัมมียะฮ์² และอะบู อัลฮะวารียะฮ์³ อะบี สะอีด رضي الله عنه จากสายสืบของก๊อยส เป็น อุบาด⁴

การตัดสินชะดีษ

ชะดีษบันทึกโดยอิมามมุสลิม อัตติรมิซียะฮ์และอันนาสาอียะฮ์ทั้งหมดเป็นชะดีษเศาะฮียะฮ์ หากดูในเอกสารวิจัยจะเห็นได้ว่าจากชะดีษสองบทได้รวมเป็นชะดีษบทเดียวและยังเพิ่มประโยคคำว่า (وصلى الله على محمد وعلى آله محمد وسلم) ผู้วิจัยคัดลอกตัวบทจากเอกสารวิจัย แต่ไม่พบการบันทึกชะดีษที่มีบทรวมกันตามเอกสารวิจัยนี้และไม่พบสายรายงาน สถานภาพของชะดีษในสำนวนบันทึกดังกล่าวโดยอิมามชะดีษ

ชะดีษที่ 31 หน้า 84 บรรทัดที่ 5 สำนวนชะดีษ

سبدا نبي ﷺ ((هَكَذَا الْوُضُوءُ فَمَنْ زَادَ عَلَى هَذَا أَوْ نَقَصَ فَقَدْ أَسَاءَ وَظَلَمَ))

ความว่า : ท่านนบี ﷺ กล่าวว่า “นี่คือวิธีการอาบน้ำละหมาดใครที่เพิ่มเติมจากนี้หรือทำไม่ครบสมบูรณ์ตามนี้แท้จริงแล้วเป็นการกระทำที่เลวร้ายและอธรรม”

การตัดครีจญ์ชะดีษ

สำนวนชะดีษในเอกสารวิจัย ตรงกับส่วนหนึ่งของ สำนวนชะดีษ ที่บันทึกโดยอะบู ดาวูด (Abū Dāwūd, n.d. : 135) จากสายสืบของอัมร เป็น ซุอัยบ จากพ่อของเขา (ซุอัยบ เป็น

¹ ในเอกสารวิจัยมีประโยคคำว่า (وصلى الله على محمد وعلى آله محمد وسلم) ประโยคนี้ผู้วิจัยค้นหาแล้วไม่พบในสำนวนบันทึกโดยอิมามชะดีษ

مَنْ تَوَضَّأَ فَأَحْسَنَ الْوُضُوءِ، ثُمَّ رَفَعَ بَصْرَهُ إِلَى السَّمَاءِ فَقَالَ: أَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ، وَحَدَّثَهُ لَا شَرِيكَ لَهُ، وَأَشْهَدُ أَنَّ مُحَمَّدًا عَبْدُهُ وَرَسُولُهُ، فَبَحِثَ لَهُ تَمَائِيْنَةُ أَبْوَابٍ مِنَ الْجَنَّةِ يَدْخُلُ مِنْ أَيِّهَا شَاءَ.

² บันทึกโดย Ibn ‘Asākir, 2000 : 1350. Ibn Mājah, n.d. : 469. Ibn Abī Shaybah, 1409 : 22, 29895. และ al-Ṭabarāniy, 1984: 176.

³ บันทึกโดย al-Daulābiy, 2000 : 1796.

⁴ บันทึกโดย al-Nasā’iy, 2001: 9829, 9831. al-Ṭabarāniy, 1413: 388. Ibn Abī Shaybah, 1409 : 19. และ Abd al-Razzāq , 1403 : 6023. ดัวยสำนวน :

مَنْ تَوَضَّأَ فَقَالَ: سُبْحَانَكَ اللَّهُمَّ، وَبِحَمْدِكَ أَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ، أَسْتَغْفِرُكَ وَأَتُوبُ إِلَيْكَ، كُتِبَ فِي رِزْقِي ثُمَّ طُبِعَ بِطَائِعٍ فَلَمْ يُكْسَرْ إِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ.

อับดุลลอฮ์ เป็น อัมร เป็น อัลอาศ) จากปู่ของเขา (อับดุลลอฮ์ เป็น อัมร เป็น อัลอาศ) ﷺ มีผู้ขาย คนหนึ่งมาหาท่านเราะสูลุลลอฮ์ ﷺ เขากล่าวว่า:

((يَا رَسُولَ اللَّهِ كَيْفَ الطُّهُورُ فَدَعَا بِمَاءٍ فِي إِنَاءٍ فَعَسَلَ كَفَّيْهِ ثَلَاثًا،
ثُمَّ غَسَلَ وَجْهَهُ ثَلَاثًا، ثُمَّ غَسَلَ ذِرَاعَيْهِ ثَلَاثًا، ثُمَّ مَسَحَ بِرَأْسِهِ فَأَدْخَلَ
إِصْبَعَيْهِ السَّبَّاحَتَيْنِ فِي أُذُنَيْهِ، وَمَسَحَ بِإِبْهَامَيْهِ عَلَى ظَاهِرِ أُذُنَيْهِ،
وَبِالسَّبَّاحَتَيْنِ بَاطِنِ أُذُنَيْهِ، ثُمَّ غَسَلَ رِجْلَيْهِ ثَلَاثًا ثَلَاثًا» ، ثُمَّ قَالَ:
هَكَذَا الْوُضُوءُ فَمَنْ زَادَ عَلَى هَذَا أَوْ نَقَصَ فَقَدْ أَسَاءَ وَظَلَمَ - أَوْ
ظَلَمَ وَأَسَاءَ))

ความว่า “โอ้เราะสูลุลลอฮ์การทำความสะอาดนั้นอย่างไร ท่าน
เราะสูลุลลอฮ์ได้เรียกให้นำมาน้ำในถากน้ำแล้วท่านก็ล้างมือสาม
ครั้งแล้วล้างหน้าสามครั้งแล้วล้างศอกสามครั้งแล้วเช็ดหัวพร้อม
กับเช็ดสองหูโดยการเอาหัวแม่มือเช็ดด้านนอกหูของท่านและ
นิ้วชี้เช็ดด้านในหูของท่านแล้วล้างเท้าสามครั้งแล้วท่านกล่าวว่า
นี่คือวิธีการอาบน้ำละหมาดใครที่เพิ่มเติมจากนี้หรือไม่ครบ
สมบูรณ์ตามนี้แท้จริงแล้วเป็นการกระทำที่เลวร้ายและอธรรม
หรือ ตามรายงานอื่นคืออธรรมและเลวร้าย”

อะดีษเดียวกันปรากฏใน บันทึกของอิมามอะดีษ จากสายสืบของ อัมร เป็น ชุอัยบ
จากพ่อของเขา (ชุอัยบ เป็น อับดุลลอฮ์ เป็น อัมร เป็น อัลอาศ)¹ รายงานจากปู่ของเขา (อับดุลลอฮ์
อัมร เป็น อัลอาศ) ﷺ

การตัดสินอะดีษ

อะดีษ ด้วยกับสายรายงานของ อะบู ดาวูด เป็นอะดีษ สะสัน เนื่องจาก
มีผู้รายงานชื่อ ชุอัยบ เป็น อับดุลลอฮ์เป็นผู้รายงานที่ صدوق ثبت، سماعه عن جده (บุคคลที่มี
สัจจะจดบันทึกได้แม่นยำและได้รายงานจากปู่ของเขาด้วยการฟัง) (al-‘Asqalāniy, 1986: 267)
แต่เนื่องจากมีสายรายงานอื่นที่มีฐานะสูงกว่าจึงทำให้เลื่อนฐานะเป็นอะดีษ เคาชะฮีย ลิมฮอยริย

อะดีษที่ 32 หน้า 94 บรรทัดที่ 20 สำนักอนอะดีษ

سبدا نبی ﷺ ((الْعَيْنَانِ وَكَأُ السَّهِّ فَمَنْ نَامَ فَلَيْتَوَضَّأُ))

¹ บันทึกโดย al-Bayhaqiy, 2003 : 374. al-Baghawiy, 1983: 1/445. และ al-Ṭahāwiy, 1994: 176.

ความว่า : ท่านนบี ﷺ กล่าวว่า “ดวงตาทั้งสองข้างคือเชือกผูกทวารหนักนั้น ดังนั้นผู้ใดนอนหลับ จงให้เขาอาบน้ำละหมาดเถิด”

การตัดครีจณ์ฮะดีษ

สำนวนฮะดีษในเอกสารวิจัยคล้ายกับสำนวนฮะดีษที่บันทึกโดย อะบู ดาวูด (Abū Dāwūd, n.d: 203) จากสายสืบของอัฏรเราะฮมาน เป็น อาอิษะ รายงานจากอะลีเย์ เป็น อะบี ฏอลิบ رضي الله عنه ได้กล่าวว่า ท่านเราะสูลุลลอฮ์ ﷺ ได้กล่าวด้วยสำนวนดังนี้

((وَكَأَيُّ السَّهِّ الْعَيْنَانِ، فَمَنْ نَامَ فَلْيَتَوَضَّأْ))

ความว่า “ดวงตาทั้งสองข้างคือเชือกผูกทวารหนักนั้น ดังนั้นผู้ใดนอนหลับ จงให้เขาอาบน้ำละหมาดเถิด”

ฮะดีษเดียวกันปรากฏใน บันทึกของอิมามฮะดีษ จากสายสืบ ของอัฏรเราะฮมาน เป็น อาอิษะ¹ รายงานจากอะลีเย์ เป็น อะบี ฏอลิบ رضي الله عنه

ฮะดีษเดียวกันมีรายงานจาก มุอาวิยะฮ์ เป็น อะบี สุฟยาน رضي الله عنه จากสายสืบของอะฏียะฮ์ เป็น กอยส อัลกะลาอียะ²

จากการเทียบสำนวนตัวบทระหว่างตัวบทที่ปรากฏในเอกสารวิจัยกับสำนวนบันทึกโดยอะบู ดาวูด พบว่ามีการเรียงลำดับก่อนหลังไม่เหมือนกัน

การตัดสินฮะดีษ

ฮะดีษเดียวกับสายรายงานของ อะบู ดาวูดเป็นฮะดีษฎะอ์ฟ เนื่องจากมีผู้รายงานชื่อ บะกียะฮ์เป็นผู้รายงานที่ *الضعفاء عن التدليس* (บุคคลที่มีสัจจะแต่ชอบอำพรางการรายงานจากบุคคลที่ฎะอ์ฟ) และอัลละฎีน เป็น อะฏอ์อ์เป็นผู้รายงานที่ *سوء الحفظ ورمي* (บุคคลที่มีสัจจะ แต่มีความจำไม่ดีและถูกกล่าวหาว่าเป็นพวกเกาะดะรียะฮ์) (al-‘Asqalāniy, 1986: 126, 581) แต่เนื่องจากมีสายรายงานอื่นที่มีฐานะสูงกว่าจึงทำให้เลื่อนฐานะเป็นฮะดีษ ฮะสัน ลิฆอยริฮ์

ฮะดีษที่ 33 หน้า 98 บรรทัดที่ 9 สำนวนฮะดีษ

سبدا ني ﷺ ((مَنْ مَسَّ فَرْجَهُ فَلْيَتَوَضَّأْ)) رواية ترمذي

¹ บันทึกโดย al-Baghawiy, 1983 : 1/337.

² บันทึกโดย al-Dārimiy, 2000 : 749. al-Ṭahāwiy, 1994 : 3434.

ความว่า : ท่านนบี ﷺ กล่าวว่า “ผู้ใดที่สัมผัสอวัยวะเพศของเขา
ตั้งนั้นเขาจงอาบน้ำชำระหมดเถิด” บันทึกโดยอัคริมิซีย์

การตัดครีจญ์ฮะดีษ

ฮะดีษในเอกสารวิจัยผู้วิจัยไม่พบการบันทึก ของอัคริมิซีย์ แต่ตรงกับสำนวนฮะดีษ
ที่บันทึกโดยอะหมัด (Aḥmad, 2001: 21689) จากสายสืบของอุรวะฮ์เป็น อัลซุบัยร จาก ซัยด เป็น
คอลิด อัลญุฮันนี رضي الله عنه ได้กล่าวว่า ฉันได้ยินท่านเราะสูลุลลอฮ์ ﷺ ได้กล่าวตามสำนวนข้างต้น

ฮะดีษเดียวกันปรากฏใน บันทึก ของอิมามฮะดีษ จากสายสืบของอุรวะฮ์เป็น
อัลซุบัยร¹ ทั้งสองรายงานจากซัยด เป็น คอลิด อัลญุฮันนี رضي الله عنه

ฮะดีษเดียวกันมีรายงานจากบุสเราะฮ์ بنت คอฟวาน رضي الله عنها จากสายสืบของอุรวะฮ์
เป็น อัลซุบัยร² และมัรวาน เป็น อัลฮะกัม³ อุมมุ ฮะบิบะฮ์ رضي الله عنها จากสายสืบของ อันบะสะฮ์ เป็น
อะบี สุฟยาน⁴ อะบู อัยยูบ رضي الله عنه จากสายสืบของ अबدुरเราะฮมาน⁵ अबดุลลอฮ์ เป็น อุมร์ رضي الله عنه จาก
สายสืบของนาฟิอ⁶ อาอิชะฮ์ رضي الله عنها จากสายสืบของอุรวะฮ์⁷

การตัดสินฮะดีษ

ฮะดีษ ด้วยกับสายรายงานของ อะหมัด เป็นฮะดีษฎะอ์ฟ เนื่องจากมีผู้รายงาน
ชื่อ อิบน์ อิสฮากเป็นผู้รายงานที่ ص-دوق يـدلس ورم-ي بالتشـيع والقـدر (บุคคลที่มีสัจจะแต่
มีพฤติกรรมอำพรางและถูกกล่าวหาว่าเป็นพวกนิยมแนวคิดชีอะฮ์และพวกเกาะดะรียะฮ์)
(al-‘Asqālāniy, 1986: 467) แต่เนื่องจากมีสายรายงานอื่นที่มีฐานะสูงกว่าจึงทำให้เลื่อนฐานะเป็น
ฮะดีษ ฮะสัน ลิฆอยริย

¹ บันทึกโดย al-Ṭahāwiy, 1994: 441. al-Bayhaqiy, 1991: 1031. al-Bazzār, 2009 : 3762. Ibn Abī Shaybah, 1409 : 1723. และ al-Ṭabarāniy, 1994: 5221.

² บันทึกโดย al-Nasā’iy, 1986: 444. Aḥmad, 2001 : 27294. al-Dārimiy, 2000 : 752. al-Ṭabarāniy, 1985: 1133. Ibn al-Muqri’, 1998 : 1107. Ibn ‘Asākir, 2000 : 837. al-Rāziy, 1412 : 1257. และ Ishāq, 1991 : 2174.

³ บันทึกโดย al-Ṭabarāniy, 1994: 486. Ibn Ḥibbān, 1993 : 1114. al-Hākim, 1990 : 473. และ al-Haisamiy, n.d : 211.

⁴ บันทึกโดย Ibn Mājah, n.d. : 481. Ibn Abī Shaybah, 1409 : 1724. al-Ṭabarāniy, 1994: 447, 1516, 1984 : 3032 และ n.d.: 3084. Ibn al-Muqri’, 1998 : 1041. Ishāq, 1991 : 2070. al-Ṭahāwiy, 1994: 450. al-Bayhaqiy, 2003: 626. Abū Ya‘lā al-Mausiliy, 1984 : 7144. al-Qāsim bin Sallām, 1994 : 1433. และ Daulābiy, 2000 : 2099.

⁵ บันทึกโดย Ibn Mājah, n.d. : 482.

⁶ บันทึกโดย al-Bazzār, 2009 : 3762.

⁷ บันทึกโดย Ishāq, 1991 : 1716. และ al-Bazzār, 2009 : 131.

ฮะดีษที่ 34 หน้า 98 บรรทัดที่ 11 สำนวนฮะดีษ

سبدا نبي ﷺ ((إِذَا أَفْضَى أَحَدُكُمْ بِيَدِهِ إِلَى فَرْجِهِ وَلَيْسَ بَيْنَهُمَا سِتْرٌ
وَلَا حِجَابٌ فَلْيَتَوَضَّأْ)) رواية ابن حبان

ความว่า : ท่านนบี ﷺ กล่าวว่า “ผู้ใดนำมือของเขาไปสัมผัสกับ
อวัยวะเพศของเขา โดยไม่มีสิ่งใดกั้นระหว่างทั้งสอง ก็จงให้เขา
อาบน้ำละหมาด” บันทึกโดยอิบนุ ฮิบบาน

การตัดครีจุญฮะดีษ

สำนวนฮะดีษในเอกสารวิจัย ตรงกับสำนวนฮะดีษที่บันทึก โดยอิบนุ ฮิบบาน (Ibn Hibbān, 1993 : 1118) จากสายสืบของอัลมักบุรียะฮ์รายงานจากอะบู ฮุร็อยเราะฮ์ رضي الله عنه กล่าวว่าท่าน
เราะฮ์สุลุลลอฮ์ ﷺ ได้กล่าวด้วยสำนวนข้างต้น

ฮะดีษเดียวกันปรากฏใน บันทึก ของอิมามฮะดีษ จากสายสืบของ อัลมักบุรียะฮ์ ¹
รายงานจากอะบู ฮุร็อยเราะฮ์ رضي الله عنه

ฮะดีษเดียวกันมีรายงานจากบุษเราะฮ์ رضي الله عنها ² เป็นต ศอฟวาน رضي الله عنه จากสายสืบของฮุรเราะฮ์
เป็น อัลซุบัยร ² และมัรวาน رضي الله عنه เป็น อัลฮะกัม ³

การตัดสินฮะดีษ

ฮะดีษ ด้วยกับสายรายงานของ อิบนุ ฮิบบาน เป็นฮะดีษฎะอ์ฟ เนื่องจากมี
ผู้รายงานชื่อยะซีต رضي الله عنه เป็น อับดุลมะลิกเป็นผู้รายงานที่ ضعيف (บุคคลที่อ่อน) (al-‘Asqalāniy, 1986: 603) แต่เนื่องจากมีสายรายงานอื่นที่มีฐานะสูงกว่าจึงทำให้เลื่อนฐานะเป็นฮะดีษ ฮะสัน
ลิฆอยริฮ์

ฮะดีษที่ 35 หน้า 98 บรรทัดที่ 19 สำนวนฮะดีษ

فد استغفه رواية ((مَنْ مَسَّ ذَكَرًا فَلْيَتَوَضَّأْ))

ความว่า : ในบางรายงาน “ผู้ใดที่สัมผัสอวัยวะเพศ ดังนั้นเขาจง
อาบน้ำละหมาดเกิด”

¹ บันทึกโดย al-Dāraqutniy, 2004: 532.

² บันทึกโดย al-Nasa’iy, 1986:445.

³ บันทึกโดย al-Bayhaqi, 2003: 626.

การตักรีญ์ฮะดีษ

สำนวนฮะดีษในเอกสารวิจัยคล้ายกับสำนวนฮะดีษที่บันทึกโดยอะบู ดาวูด (Abū Dāwūd, n.d. : 181) สายสืบของมัรวาน เป็น อัลฮะกัม จากบุสเราะฮ์ เป็นต ศอฟวาน رضي الله عنه เขาได้ ยินท่านเราะฮ์สุลลอลอฮ์ صلى الله عليه وسلم ได้กล่าวว่า

¹((مَنْ مَسَّ ذِكْرَهُ فَلَيْتَوْضَأُ))

ความว่า “ผู้ใดที่สัมผัสอวัยวะเพศของเขา ดังนั้นเขาจงอาบน้ำ ละครหมาดเถิด”

ฮะดีษเดียวกันปรากฏใน บันทึก ของอิมามฮะดีษ จากสายสืบของ มัรวาน เป็น อัลฮะกัม² และอูเราะฮ์เป็น อัลซุบัยร³ ทั้งสองรายงานจากบุสเราะฮ์ เป็นต ศอฟวาน رضي الله عنه

ฮะดีษเดียวกันมีรายงานจาก अबدুলลอฮ์ เป็น อุมร์ رضي الله عنه จากสายสืบของ अबดุล วาฮิด⁴ และนาฟิอ⁵

การตัดสินฮะดีษ

ฮะดีษด้วยสายรายงานของ อะบู ดาวูดเป็นฮะดีษเศาะฮิฮ์ เนื่องจาก สายรายงานนี้ ประกอบด้วยผู้รายงานที่มีความน่าเชื่อถือทุกคน

ฮะดีษที่ 36 หน้า 100 บรรทัดที่ 11 สำนวนฮะดีษ

سبدا نبى صلى الله عليه وسلم ((لَا يَقْبَلُ اللَّهُ صَلَاةَ أَحَدِكُمْ إِذَا أَحَدَتْ حَتَّى يَتَوَضَّأَ))

ความว่า : ท่านน ะบี صلى الله عليه وسلم กล่าวว่า “อัลลอฮ์จะไม่ทรงรับการ ละครหมาดของผู้หนึ่งผู้ใดในหมู่พวกท่านเมื่อมีฮะดีษจนกว่าเขาผู้นั้น จะอาบน้ำละครหมาดเสียก่อน”

¹ สำนวนบันทึกโดยอัลบุคอรีร์ กับสำนวนที่มีอยู่ในเอกสารวิจัย ต่างกันคือคำว่า ذِكْرٌ แทนด้วยคำว่า رَجُلٌ ทั้งสองคำนี้มีความหมายที่ เหมือนกันคืออวัยวะเพศ

² บันทึกโดย Aḥmad, 2001 : 27293. al-Nasā'iy, 1986:163. al-Bayhaqiy, 2003: 621. Ibn Abī Shaybah, 1409 : 1725. al-Ṭabarāniy, 1994: 13118. Abū Dāwūd al-Ṭayālisīy, 1999 : 1762. al- Ḥumaidiy, 1996: 355. Ibn Abū 'Asim, 1991: 3220. Ibn Jārūd, 1988: 16. และ al-Hākīm, 1990 : 475.

³ บันทึกโดย al-Dāraquṭniy, 2004: 532.

⁴ บันทึกโดย al-Bayhaqiy, 1991: 1034.

⁵ บันทึกโดย Abd al-Razzāq al-Ṣan'āniy, 1403: 421.

การตักรีจญ์ฮะดีษ

สำนวนฮะดีษในเอกสารวิจัยตรงกับสำนวนฮะดีษที่บันทึกโดยอัลบุคอรี (al-Bukhāriy, 1422 : 6954) จากสายสืบของฮัมมาม เป็น มุหนับบิฮ์จากอะบู สุรอยเราะฮ์ จากท่านนะบี ได้กล่าวด้วยสำนวนข้างต้น

ฮะดีษเดียวกันปรากฏในบันทึกโดย¹ จากสายสืบของฮัมมาม เป็น มุหนับบิฮ์รายงานจากอะบู สุรอยเราะฮ์

การตัดสินฮะดีษ

ฮะดีษเศาะฮิฮ์ เนื่องจากมีคุณสมบัติของฮะดีษเศาะฮิฮ์ครบทุกประการ

ฮะดีษที่ 37 หน้า 100 บรรทัดที่ 16 สำนวนฮะดีษ

حديث صحيح رواية حاكم بهو سبدا نبي ((الطَّوَّافُ بِمَنْزِلَةِ الصَّلَاةِ، إِلَّا أَنَّ اللَّهَ تَعَالَى قَدْ أَحَلَّ فِيهِ النُّطْقَ، فَمَنْ نَطَقَ، فَلَا يَنْطِقُ إِلَّا بِحَيِّرٍ))

ความว่า : ฮะดีษ เศาะฮิฮ์ บันทึกโดย อัลฮากิม ท่านนะบี กล่าวว่า “ การเฆาะวะฟเหมือนกับละหมาดแต่ว่าพระองค์อัลลอฮ์ได้อนุมัติให้พูด (ในขณะที่กำลังเฆาะวะฟ) ดังนั้นใครที่ต้องการพูดก็จงพูดเฉพาะในสิ่งที่ดี”

การตักรีจญ์ฮะดีษ

สำนวนฮะดีษในเอกสารวิจัยคล้ายกับสำนวนฮะดีษที่บันทึกโดยอัลฮากิม (al-Hākim, 1990 : 3056) จากสายสืบของสะอีด เป็น ญุบัยร จากอิบนุ อับบาส ได้กล่าวว่า

((قَالَ اللَّهُ لِنَبِيِّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: ﴿طَهَّرْنَا بَيْتِي لِلطَّائِفِينَ وَالْعَاكِفِينَ وَالرُّكَّعِ السُّجُودِ﴾ فَالطَّوَّافُ قَبْلَ الصَّلَاةِ، وَقَدْ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: الطَّوَّافُ بِالْبَيْتِ بِمَنْزِلَةِ الصَّلَاةِ، إِلَّا أَنَّ اللَّهَ قَدْ أَحَلَّ فِيهِ الْمِنْطِقَ، فَمَنْ نَطَقَ فَلَا يَنْطِقُ إِلَّا بِحَيِّرٍ)) هَذَا حَدِيثٌ صَحِيحٌ عَلَى شَرْطِ مُسْلِمٍ

¹ บันทึกโดย Abū Dāwūd, n.d. : 60. Abū Nu‘iam, 1996 : 1/291. และ al-Bayhaqiy, 2003: 1089.

ความว่า “พระองค์อัลลอฮ์ได้ตรัสแก่นะบี ﷺ ของพระองค์ว่า เจ้าทั้งสองจงทำความสะอาดบ้านของข้าเพื่อบรรดาผู้ทำการฎะวาฟและบรรดาผู้ทำการเอียะติกาฟและบรรดาผู้ที่ทำรุกัวะและสุญูด (อัลบากอเราะฮฺ :125) ดังนั้นการฎะวาฟก่อนการละหมาดและท่านเราะสูลุลลอฮ์ ﷺ ได้กล่าวว่า การฎะวาฟเหมือนกับละหมาดแต่ว่าพระองค์อัลลอฮ์ได้อนุมัติให้พูด (ในขณะที่กำลังฎะวาฟ) ดังนั้นใครที่ต้องการพูดก็จงพูดเฉพาะในสิ่งที่ดี ”

ชะดีษนี้เป็นชะดีษเศาะฮิฮตามเงื่อนไขของอิมามมุสลิม

ชะดีษเดียวกันปรากฏในบันทึกของอิมามชะดีษจากสายสืบของสะอีด เป็น ญุบัร¹ และฏอวูสบัน² ทั้งสองรายงานจากอิบน์ อับบาซ رضي الله عنهما

การตัดสินชะดีษ

ชะดีษด้วยสายรายงานของ อัลฮากิม เป็นชะดีษเศาะฮิฮ เนื่องจาก สายรายงานนี้ประกอบด้วยผู้รายงานที่มีความน่าเชื่อถือทุกคน พร้อมด้วย ท่านได้ระบุในหนังสือของท่านว่าชะดีษเศาะฮิฮตามเงื่อนไขของอิมามมุสลิม ซึ่งสอดคล้องกับผู้แต่งหนังสือเล่มนี้ก็ได้ระบุเหมือนกันว่าเป็นชะดีษเศาะฮิฮ (Muhammad 'Arshad al-Banjariy, n.d.:1/100)

ชะดีษที่ 38 หน้า 100 บรรทัดที่ 23 จำนวนชะดีษ

سبدا نبي ﷺ ((لَا يَمَسُّ الْقُرْآنَ إِلَّا طَاهِرٌ))

ความว่า : ท่านนบี ﷺ กล่าวว่า “อย่าได้สัมผัสคัมภีร์อัลกุรอานนอกจากผู้ที่สะอาด (ปลอดจากชะดีษ)”

การตัดครีจญ์ชะดีษ

จำนวนชะดีษในเอกสารวิจัย ตรงกับส่วนหนึ่งของ จำนวนชะดีษที่บันทึกโดยมาลิก (Malik, 1985 : 219/685) จากสายสืบของอับดุลลอฮ์ เป็น อะบี บักร เป็น ฮัซม กล่าวว่า มีปรากฏในหนังสือที่ท่านนะบี ﷺ เขียนถึง อัมร เบ็น ฮัซม رضي الله عنه ว่า

¹ บันทึกโดย al-Bayhaqi, 1991: 9903.

² บันทึกโดย Ibn Abī Shaybah, 1409 : 12808. al-Ṭabarānī, 1994: 10955. Ibn Jārūd, 1988: 16. al-Dārimī, 2000 : 749. al-Ṭahāwī, 1994 : 3434. และ Ibn Hibbān, 1993 : 1114.

1 ((أَنْ لَا يَمَسَّ الْقُرْآنَ إِلَّا طَاهِرًا))

ความว่า “จงอย่าได้สัมผัสคัมภีร์อัลกุรอานนอกจากผู้ที่สะอาด
(ปลอดจากอะตัม)”

อะตัมเดียวกันปรากฏใน บันทึกของอิมามอะตัม จากสายสืบของ अबดุลลอฮ์ เป็น
อะบี บักร เป็น ฮัมม² รายงานจากอัมร เป็น ฮัมม

อะตัมเดียวกันมีรายงานจาก अबดุลลอฮ์ เป็น อุมร์ จากสายสืบของสาอิม³

การตัดสินอะตัม

อะตัมด้วยสายรายงานมาลิกเป็นอะตัมเศาะฮิฮ์ เนื่องจากสายรายงานนี้
ประกอบด้วยผู้รายงานที่มีความน่าเชื่อถือทุกคน

อะตัมที่ 39 หน้า 104 บรรทัดที่ 26 สำนวนอะตัม

سبدا نبى ﷺ ((إِذَا وَجَدَ أَحَدُكُمْ فِي بَطْنِهِ شَيْئًا، فَأَشْكَلَ عَلَيْهِ أَخْرَجَ
مِنْهُ شَيْءٌ أَمْ لَا، فَلَا يَخْرُجَنَّ مِنَ الْمَسْجِدِ حَتَّى يَسْمَعَ صَوْتًا، أَوْ يَجِدَ
رِيحًا رواه مسلم))

ความว่า : ท่านนบี ﷺ กล่าวว่า “เมื่อผู้หนึ่งผู้ใดพบว่ามีสิ่งหนึ่งอยู่
ในท้องของเขา และทำให้เกิดสงสัยว่าจะมีสิ่งหนึ่งออกมาจากท้อง
หรือไม่ ดังนั้นเขาจะต้องไม่ออกจากมัสยิดจนกว่าเขาจะ (มั่นใจ
ด้วยการ) ได้ยินเสียงหรือได้กลิ่น”บันทึกโดยมุสลิม

การตัดครีจญ์อะตัม

สำนวนอะตัมในเอกสารวิจัย ตรงกับสำนวนอะตัมที่บันทึกโดยมุสลิม (Muslim,
n.d : 362) จากสายสืบของสุฮัยล จาก บิดาของเขา (อะบีศอลิฮ) จาก อะบูสุรอยเราะฮ์ ได้กล่าว
ว่าท่านเราะสูลุลลอฮ์ ﷺ ได้กล่าวด้วยสำนวนข้างต้น

¹ สำนวนบันทึกโดยมาลิกกับสำนวนที่มีอยู่ในเอกสารวิจัยต่างกันคือในเอกสารวิจัยไม่มีคำว่า بِ

² บันทึกโดย Abū Dāwūd, 1408 : 92,93. al-Darimiy, 2000 : 2312. al-Bayhaqiy, 1991:763. al-Baghawiy, 1983: 275.
al-Lālakā'iy, 2003 : 572. al-Fākihiy, 1414 : 2917. และ al-Dāraqutniy, 2004 : 439.

³ บันทึกโดย al-Bayhaqiy, 2003 : 410. al-Ṭabarāniy, 1985: 1162,13217. และ al-Dāraqutniy, 2004: 437.

อะดีษเดียวกันปรากฏใน บันทึกของอิมามอะดีษหลายท่าน จากสายสืบของ สุฮัยล จาก บิดาของเขา (อะบีศอลิฮ)¹ รายงานจากอะบู ฮุรอยเราะฮ์

การตัดสินอะดีษ

อะดีษเศาะฮิฮ์ เนื่องจากมีคุณสมบัติของอะดีษเศาะฮิฮ์ครบทุกประการ

อะดีษที่ 40 หน้า 106 บรรทัดที่ 30 สำนักนวนอะดีษ

سبدا نبي ﷺ ((إِذَا التَّقَى الْحِتَانَانَ، فَقَدْ وَجَبَ الْغُسْلُ وَإِنْ لَمْ يُنْزِلْ

رواه مسلم))

ความว่า : ท่านนะบี กล่าวว่า “เมื่ออวัยวะเพศระหว่างทั้งสอง(ชายและหญิง) มาเจอกันก็ถือว่าวาญิบต้องอาบน้ำแล้ว ถึงแม้ว่าไม่ออกนํ้าอสุจิ” บันทึกโดยมุสลิม

การตัดครีจญ์อะดีษ

สำนักนวนอะดีษในเอกสารวิจัยมีความคล้ายกับสำนักนวนอะดีษที่บันทึกโดย มุสลิม (Muslim, n.d. : 348) จากสายสืบของอะบี รอฟิอ์ รายงานจากอะบูฮุรอยเราะฮ์ ท่านนะบี ได้กล่าวโดยสำนักนวนอะดีษดังนี้

((إِذَا جَلَسَ بَيْنَ شُعْبَيْهَا الْأَرْبَعِ ثُمَّ جَهَدَهَا، فَقَدْ وَجَبَ عَلَيْهِ الْغُسْلُ

وَبِي حَدِيثٍ مَطْرٍ وَإِنْ لَمْ يُنْزِلْ))²

ความว่า “เมื่อผู้ใดนั่งคร่อมระหว่างอวัยวะทั้งสองสี่ของสตรี หลังจากนั้นมีการใช้ความพยายามเพื่อให้สำเร็จต่อนาง ก็ถือว่าวาญิบต้องอาบน้ำแล้ว และมีรายงานในอะดีษของมะฆูรอว่า ถึงแม้ว่าไม่ออกนํ้าอสุจิ”

อะดีษเดียวกันปรากฏใน บันทึก ของอิมามอะดีษ จากสายสืบของ อะบี รอฟิอ์³ รายงานจากอะบู ฮุรอยเราะฮ์

¹ บันทึกโดย Ahmad, 2001 : 9355. Abū Dāwūd, n.d. : 177. al-Tirmidhiy, 1975 : 75. al-Dārimiy, 2000 : 747. al-Bayhaqiy, 2003 : 571. Abū Nu‘iam, 1996 : 787. Ibn Khuzaymah, n.d.: 24,28. และ Abū ‘Awānah, 1998 : 741.

² ตัวบทที่ปรากฏในเอกสารวิจัยกับสำนักนวนบันทึกโดยมุสลิมพบว่ามีแตกต่างกันแต่อยู่ในเรื่องเดียวกัน

³ บันทึกโดย al-Bukhāriy, 1422 : 291. Ahmad, 2001 : 7198. al-Nasā‘iy, 1986: 191และ 2001: 195. al-Darimiy, 2000:788. Ishāq, 1991 : 19. Ibn Abī Shaybah, 1409 : 931. al- Sarāj, 2004 : 1502. al-Bayhaqiy,1991: 764. Ibn Hībbān, 1988 : 1178. al-Baghawiy, 1983: 231. Ibn ‘Asākir, 2000 : 1043. al-Dāraqutniy, 2004: 397. และ Abū ‘Awānah, 1998 : 824.

อะดีษเดียวกันมีรายงานจาก **อับดุลลอฮ์** **บีน อัมร** رضي الله عنه จากสายสืบของ **ซุอัยบ**¹ และ **ท่านหญิงอาอิชะฮ์** رضي الله عنها จากสายสืบของ **อะบี สะละมะฮ์**² **กอสิม** **บีน มุฮัมมัด**³ และ **อะบี มุซา**⁴

การตัดสินอะดีษ

อะดีษเศาะฮียะฮ์ เนื่องจากมีคุณสมบัติของอะดีษเศาะฮียะฮ์ครบทุกประการ

อะดีษที่ 41 หน้า 108 บรรทัดที่ 26 ส่วนนวนอะดีษ

سبداث ((نَعَمْ إِذَا رَأَتْ الْمَاءَ))⁵

อะดีษที่ 42 หน้า 110 บรรทัดที่ 24 ส่วนนวนอะดีษ

سبدا نبي صلى الله عليه وسلم ((لَا أَحِلُّ الْمَسْجِدَ لِحَائِضٍ وَلَا حُجُبٍ))

ความว่า : ท่านนะบี ﷺ กล่าวว่า “ฉันไม่อนุญาตสตรีที่มีรอบเดือน และผู้มีญุนุบ⁶ เข้าไปในมัสยิด”

การตัดครีจญ์อะดีษ

ส่วนนวนอะดีษในเอกสารวิจัย ตรงกับส่วนหนึ่งของส่วนนวนอะดีษที่บันทึกโดยอะบู ดาวูด (Abū Dāwūd, n.d. : 232) จากสายสืบของญัสเราะฮ์ **บีนต** **ติญาญะฮ์** ได้ยินจากท่านหญิง **อาอิชะฮ์** رضي الله عنها กล่าวว่า ท่านนะบี ﷺ ได้มาเห็นประตูบ้านของบรรดาเศาะฮาบะฮ์หันหน้ามาทาง **มัสยิด** ท่านนะบี ﷺ จึงกล่าวว่า พวกท่านจงหันประตูบ้านเหล่านี้ไปทางอื่นจากมัสยิด จากนั้นท่านนะบี ﷺ ได้เข้าไปในมัสยิด บรรดาเศาะฮาบะฮ์ก็ยังมีได้ทำอะไร (เกี่ยวกับประตูบ้านของพวกเขา) โดยพวกเขาหวังว่าจะมีการผ่อนปรนในเรื่องดังกล่าว จากนั้นท่านนะบี ﷺ ก็ออกมาอีกครั้ง แล้วท่านกล่าวโดยส่วนนวนอะดีษดังนี้

((وَجَّهُوا هَذِهِ الْبُيُوتَ عَنِ الْمَسْجِدِ، فَإِنِّي لَا أَحِلُّ الْمَسْجِدَ لِحَائِضٍ
وَلَا حُجُبٍ))

¹ บันทึกโดย Ibn Mājah, n.d. : 611. และ Ibn Abī Shaybah, 1409 : 956.

² บันทึกโดย Ishāq, 1991 : 1044.

³ บันทึกโดย Ibn Mājah, n.d. : 608. และ al-Bayhaqiy, 1991: 1372.

⁴ บันทึกโดย Ibn Hibbān, 1993 : 1183. และ al- Sarāj, 2004 : 1618.

⁵ ดูในอะดีษที่ 3

⁶ ญุนุบคือภาวะที่คนหนึ่งยังมิได้ชำระร่างกายด้วยการอาบน้ำหลังจากที่เขาพร้อมหลับนอนกับคู่สมรสหรือฝันเปียก

ความว่า “ท่านนะบี ﷺ พวกท่านจงหันประตูบ้านเหล่านี้ออกไป
ทางอื่นจากมัสยิด เพราะฉันไม่อนุญาตสตรีที่มารอบเดือนและผู้
มีญنبเข้าไปในมัสยิด”

อะดีษเดียวกันปรากฏในบันทึกของอิมามอะดีษหลายท่านจากสายสืบของญัสเราะฮ์
เบนต ดิญาญะฮ์¹ รายงานจากท่านหญิงอาอิชะฮ์ رضي الله عنها

การตัดสินอะดีษ

อะดีษด้วยกับสายรายงานของอะบู ดาวูดเป็นอะดีษอะสัน เนื่องจากมีผู้รายงาน ชื่อ
ญัสเราะฮ์ เบนต ดิญาญะฮ์เป็นผู้รายงานที่ مقبولة (รับได้) และ อัฟลัด เบน เคาะลีฟะฮ์เป็นผู้รายงาน
ที่ صدوق (มีศัจจะ) (al-‘Asqalāniy, 1986: 744, 114)

อะดีษที่ 43 หน้า 111 บรรทัดที่ 25 จำนวนอะดีษ

سبدا نبي ﷺ ((لَا يقرأ الجنُّبُ وَلَا الحائِضُ شَيْئًا مِنَ الْقُرْآنِ))

ความว่า : ท่านนะบี ﷺ กล่าวว่า “ไม่อนุญาตให้ผู้ที่มีญนะบาฮะฮ์
และสตรีที่มีรอบเดือนอ่านส่วนหนึ่งส่วนใดจากอัลกุรอาน”

การตัดครีจญ์อะดีษ

จำนวนอะดีษในเอกสารวิจัย คล้ายกับ จำนวนอะดีษที่บันทึกโดย อัตติร มิซีย์
(al-Tirmidhiy, 1998 : 131) จากสายสืบของนาฟิอฺ รายงานจากอิบนุ อุมร์ رضي الله عنه จากท่าน
เราะสุลุลลอฮ์ ﷺ กล่าวด้วยจำนวนดังนี้

((لَا تقرأ الحائِضُ، وَلَا الجنُّبُ شَيْئًا مِنَ الْقُرْآنِ))

ความว่า “ไม่อนุญาตให้ผู้ที่มีญนะบาฮะฮ์และสตรีที่มีรอบเดือน
อ่านส่วนหนึ่งส่วนใดจากอัลกุรอาน”

อะดีษเดียวกันปรากฏใน บันทึกของอิมามอะดีษ จากสายสืบของ นาฟิอ์² รายงาน
จากอิบนุ อุมร์ رضي الله عنه

¹ บันทึกโดย al-Bayhaqiy, 1991: 5099 และ 2003 : 4323. Ishāq, 1991 : 1783. Ibn Khuzaymah, n.d.: 1327. และ
al-Daulābiy, 2000 : 843.

² บันทึกโดย al-Bayhaqiy, 2003 : 1479. และ Qādī al-Māristān, 1422 : 165.

อะดีษเดียวกันมีรายงานจาก *อะลี ยะ บิน อะบีฏอลิบ* رضي الله عنه จากสายสืบของ *อะบี อัลฆะเราะฟ*¹

การตัดสินอะดีษ

อะดีษ ด้วยกับสายรายงานของ *อັตติร มิซัย* เป็นอะดีษฎะอ์ฟ เนื่องจากมีผู้รายงานชื่อ *อิสมาอิล* เป็น *อัยยาซ* เป็นผู้รายงานที่ *مخلط في روايته عن أهل بلده،* (บุคคลที่มีสัจจะในการรายงานจากผู้คนในเมืองของเขาแต่มีการเลอะเลือนเมื่อรายงานจากผู้อื่น) (al-‘Asqalāniy, 1986: 109) และ *อัลอัลบานีย* ได้ระบุว่าอะดีษนี้เป็นอะดีษฎะอ์ฟ (al-Albaniy, 1985:1/143)²

อะดีษที่ 44 หน้า 119 บรรทัดที่ 16 ส่วนนวนอะดีษ

سبدا نبي ﷺ ((جَعَلْتُ لَنَا الْأَرْضَ كُلَّهَا مَسْجِدًا وَتُرْبَتُهَا طَهُورًا)) رواية مسلم

ความว่า : ท่านนบิ ﷺ กล่าวว่า “สำหรับพวกเราแล้วพื้นดินทุกแห่งเป็นที่สัจูด และดินนั้นถือว่าเป็นสิ่งที่สะอาด ” บันทึกโดยมุสลิม

การตัดครีจญ์อะดีษ

ส่วนนวนอะดีษในเอกสารวิจัย คล้ายกับส่วนนวนอะดีษที่บันทึกโดยมุสลิม (Muslim, n.d: 522) จากสายสืบของ *ริบอีย* เป็น *อิรอก* รายงานจาก *ฮุซัยฟะฮ์* เป็น *อัลยะมาน* رضي الله عنه ได้กล่าวว่าท่านเราะฮ์ลุลลอฮ์ ﷺ กล่าวด้วยส่วนนวนดังนี้

((فُضِّنَا عَلَى النَّاسِ بِثَلَاثٍ: جَعَلْتُ صُفُوفَنَا كَصُفُوفِ الْمَلَائِكَةِ، وَجَعَلْتُ لَنَا الْأَرْضَ كُلَّهَا مَسْجِدًا، وَجَعَلْتُ تُرْبَتُهَا لَنَا طَهُورًا، إِذَا لَمْ يَجِدِ الْمَاءَ وَذَكَرَ خَصْلَةً أُخْرَى))³

¹ บันทึกโดย Ahmad, 2001 : 872.

² เนื่องจากอะดีษนี้ไม่มีผู้ใดรายงานอะดีษนั้นนอกจาก *อิสมาอิล* เป็น *อัยยาซ* คนเดียว ซึ่งเป็นบุคคลที่อะฮมัดและอัลบุคอรีย์ระบุว่าบุคคลฎะอ์ฟ ตามคำกล่าวของ *อิบนุอะดี* กล่าวว่าอะดีษนี้ด้วยสายรายงานเช่นนี้ไม่มีบุคคลใดรายงานนอกจาก *อิสมาอิล* เป็น *อัยยาซ* ซึ่งเป็นบุคคลที่อะฮมัดและอัลบุคอรีย์ระบุว่าบุคคลฎะอ์ฟ al-Zaila‘iy, 1997:1/195.

³ ตัวอย่างที่ปรากฏในเอกสารวิจัยกับส่วนนวนบันทึกโดยมุสลิมพบว่ามี ความแตกต่างกันแต่อยู่ในเรื่องเดียวกัน

ความว่า “พวกเราได้รับสิทธิพิเศษกว่าประชาชาติอื่น ในสาม
ประการ คือแถวละหมาดถูกจัดประหนึ่งแถวของมะลาอิกะฮ์
แผ่นดินเป็นที่สุญุดทุกหนแห่ง และดินนั้นถือว่าสะอาดสำหรับ
พวกเรา ในกรณีที่ไม่มีน้ำ และท่านได้กล่าวสิทธิพิเศษประการอื่น
ด้วยๆ”

ฮะดีษเดียวกันปรากฏในบันทึกของอิมามฮะดีษ จากสายสืบของริบอียี เป็น อิรอซ¹
รายงานจากฮุซัยฟะฮ์ เป็น อัลดะมาน

การตัดสินฮะดีษ

ฮะดีษเศาะฮี้ฮ์ เนื่องจากมีคุณสมบัติของฮะดีษเศาะฮี้ฮ์ครบทุกประการ

ฮะดีษที่ 45 หน้า 122 บรรทัดที่ 28 ส่วนฮะดีษ

سبدا نبي ﷺ ((إِذَا أَمَرْتُكُمْ بِأَمْرٍ فَأَتُوا مِنْهُ مَا اسْتَطَعْتُمْ))²

ฮะดีษที่ 46 หน้า 126 บรรทัดที่ 11 ส่วนฮะดีษ

سبدا نبي ﷺ ((الْتِيْمُمْ ضَرْبَانِ: ضَرْبَةٌ لِلْوَجْهِ، وَضَرْبَةٌ لِلْيَدَيْنِ إِلَى
الْمَرْفُوقَيْنِ)) رواية حاكم

ความว่า : ท่านนะบี ﷺ กล่าวว่า “การต่ายมมุม คือ การตบลง
บนฝ่ามือสองครั้ง การตบฝ่ามือครั้งแรกเพื่อเอามาลูบใบหน้าและการตบ
ฝ่ามือครั้งที่สองเพื่อเอามาลูบมือทั้งสองจนถึงข้อศอกทั้งสอง ” บันทึก
โดยฮากิม

การตัดครีจญ์ฮะดีษ

ส่วนฮะดีษในเอกสารวิจัย ตรงกับ ส่วนฮะดีษที่บันทึก โดย อัลดะมาน
(al-Hākim, 1990 : 634, 636) จากสายสืบของนาฟิอ รายงานจากอิบนุ อุมร์ จากท่านนะบี
ﷺ กล่าวด้วยส่วนข้างต้น

¹ บันทึกโดย al-Nasā'iy, 2001 : 7968. Ibn Khuzaymah, n.d. : 264. Ibn Hibbān, 1988 : 1697. Abū Dāwūd al-Tayālīsīy, 1999 : 418. al-Bayhaqīy, 2003: 1022. Abd al-Razzāq al-Šan‘āniy, 1403 : 31649. Abū ‘Awānah, 1998 : 874. al-Bazzāz, 1997 : 2845. al-Taḥāwīy, 1994 : 1024. และ al- Sarāj, 2004 : 504.

² ดูในฮะดีษที่ 25

อะดีษเดียวกันปรากฏใน บันทึกของอิมามอะดีษ จากสายสืบของ นาฟิอ¹ รายงานจากอิบนุ อุมร์

อะดีษเดียวกันมีรายงานจาก *ญาบิร* จากสายสืบของอะบี อัสซุบัยร²

การตัดสินอะดีษ

อะดีษด้วยกับสายรายงานของ อัลฮากิมเป็นอะดีษเฎาะอ์ฟ เนื่องจากมีผู้รายงานชื่ออะลี๊ยะ เป็น ศอบยาน เป็นผู้รายงานที่ *ضعيف* (บุคคลที่อ่อน) (al-‘Asqalāniy, 1986: 402) แต่เนื่องจากมีสายรายงานอื่นที่มีฐานะสูงกว่าจึงทำให้เลื่อนฐานะเป็นอะดีษ อะสัน ลิหมอยริศ

อะดีษที่ 47 หน้า 130 บรรทัดที่ 31 สำนวนอะดีษ

حديث أبي ذر سبدا نبي ﷺ ((الْتَرَابُ كَافِيكَ وَلَوْ لَمْ يَجِدِ الْمَاءَ عَشْرَ

حَجَجٍ فَإِذَا وَجَدْتَ الْمَاءَ فَأَمْسَهُ جِلْدَكَ)) رواية حاكم دان ترمذي

ความว่า : ท่านนะบี กล่าวว่า “ฝุ่นดินเพียงพอแล้วสำหรับเจ้า และถึงแม้ว่าเจ้าไม่เจอน้ำสิบปีก็แล้วแต่ เมื่อเจ้าเจอน้ำก็จงใช้น้ำในการชำระล้างร่างกายของเจ้า” บันทึกโดยฮากิมและอัสติรมิซัย

การตัดครีจญ์อะดีษ

สำนวนอะดีษในเอกสารวิจัย มีความคล้าย กับสำนวนอะดีษที่บันทึก โดยอัลฮากิม (al-Hākim, 1990 : 627) จากสายสืบของอุมร์ เป็น บุญญูดาน รายงานจากอะบี ซัร กล่าวว่า มีแพะฝูงหนึ่งที่มีคนบริจาครักษาให้แก่ท่านนะบี แล้วท่านนะบี ก็ได้กล่าวว่า โอ้อะบี ซัรฉันขอฝากเจ้าเพื่อนำพาไปที่บัตวียใน (ชนบท) แล้วฉันก็พาไปที่อรรเราะบะชะฮ์แล้วฉันก็ถูบ (ออกน้อสุจิ) จนทำให้ฉันอยู่อย่างไม่สะอาดห้าและหกวัน แล้วฉันไปหาท่านนะบี แล้วท่านก็เรียก โอ้อะบู ซัรแล้วฉันก็หยุดนิ่ง แล้วท่าน กล่าวตำหนิอะบู ซัรแล้วนะบี ก็เรียกคนรับใช้ผิวดำเพื่อนำพาขณะที่บรรจุน้ำมาให้แก่ฉัน (อะบู ซัร) แล้วก็เขาช่วยบังฉันด้วยผ้าและฉันก็บังตัวฉันด้วยอูฐและฉันก็อาบน้ำ หลังจากนั้นฉันมีความรู้สึกเหมือนกับว่าฉันได้เอาภูเขาออกจากตัวของฉัน(เพราะเจ็ดวันไม่ได้อาบน้ำ) แล้วท่านนะบี ก็ได้กล่าวด้วยสำนวนดังนี้

¹ บันทึกโดย al-Tabarāniy, 1994: 13366. al-Bayhaqiy, 2003 : 997, 1991 : 1554. al-Baghawiy, 1983 : 6. และ al-Dāraḩḩniy, 200 4: 686.

² บันทึกโดย al-Hākim, 1990 : 638.

((الصَّعِيدُ الطَّيِّبُ وَضَوْءُ الْمُسْلِمِ وَلَوْ إِلَى عَشْرِ سِنِينَ، فَإِذَا وَجَدَتْ
الْمَاءَ فَأَمْسَتْهُ جِلْدَكَ فَإِنَّ ذَلِكَ خَيْرٌ))

ความว่า “ฝุ่นดินที่สะอาดเป็นน้ำของมุสลิมและถึงแม้ว่าเจ้าจะใช้
มันสืบทอดมาแล้ว แต่เมื่อเจ้าเจอน้ำก็จงใช้น้ำในการชำระล้างร่างกาย
ของเจ้านั้นคือเป็นสิ่งที่ดี”

ฮะดีษเดียวกันปรากฏใน บันทึก ของอิมามฮะดีษ จากสายสืบของอัมร เป็น
บุญญูดาน¹ รายงานจากอะบี ซัร

การตัดสินฮะดีษ

ฮะดีษเดียวกับสายรายงานของ อัลฮากิมเป็นฮะดีษฎะอียะฮ์ เนื่องจากมีผู้รายงานชื่อ
อัมร เป็น บุญญูดาน เป็นผู้รายงานที่ لا يعرف حاله (ไม่เป็นที่รู้จักสภาพของเขา) (al-‘Asqalāniy,
1986 : 419) เนื่องจากมีสายรายงานอื่นที่มีฐานะสูงกว่าจึงทำให้เลื่อนฐานะเป็นฮะดีษ ฮะสัน
ลิฆอยริฮ์

ฮะดีษที่ 48 หน้า 135 บรรทัดที่ 13 จำนวนฮะดีษ

سيدا نبي ﷺ ((هَذَا شَيْءٌ كَتَبَهُ اللَّهُ عَلَى بَنَاتِ آدَمَ)) رواية بخاري دان
مسلم

ความว่า : ท่านนะบี ﷺ กล่าวว่า “(เลือดประจำเดือน) นี้คือสิ่ง
ที่อัลลอฮ์ได้กำหนดสำหรับบรรดาสตรีจากลูกหลานของอาดัม ”
บันทึกโดยอัลบุคอรีและมุสลิม

การตัดครีจญ์ฮะดีษ

จำนวนฮะดีษในเอกสารวิจัย มีความคล้าย กับจำนวนฮะดีษที่บันทึก โดยอัลบุคอรี
(al-Bukhāriy, 1422 : 294) จากสายสืบของอัลกอซิม เป็น มุฮัมมัด รายงานจาก ท่านหญิง
อาอิชะฮ์ กล่าวว่า เราได้เดินทางออกเดินทางโดยไม่มีจุดประสงค์ใดนอกจากจะไปประกอบพิธี
ฮัจญ์ เมื่อเราถึงหมู่บ้านแห่งหนึ่งชื่อสะริฟ เลือดประจำเดือนของฉันก็มา ท่านนะบี ﷺ เข้ามาหาฉัน

¹ บันทึกโดย al-Tirmidhiy, 1998 : 124. Aḥmad, 2001 : 21568. Abū Dāwūd, n.d. : 332. al-Nasā’iy, 1986: 307. al-Bayhaqiy, 2003:15,245. Ibn Ḥibbān, 1988 : 1313. Abd al-Razzāq , 1403 : 913. al-Bazzāz, 1997 : 2973. Ibn al-‘Arābiy, 1997 : 729. และ al-Dāraqutniy, 200 4: 721.

ในขณะที่ฉันนั่งร้องไห้ ท่าน ﷺ ถามว่า เธอมีรอบเดือนหรือ ฉันตอบว่าใช่ ท่านนะบี ﷺ จึงกล่าวด้วยสำนวนดังนี้

((إِنَّ هَذَا أَمْرٌ كَتَبَهُ اللَّهُ عَلَى بَنَاتِ آدَمَ، فَأَقْضِي مَا يَقْضِي الْحَاجُّ،
غَيْرَ أَنْ لَا تَطُوبِي بِالْبَيْتِ قَالَتْ: وَضَحَّى رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ
وَسَلَّمَ عَنْ نِسَائِهِ بِالْبَقْرِ))

ความว่า “นี่คือสิ่งที่อัลลอฮ์ได้กำหนดสำหรับบรรดาสตรีจากลูกหลานของอาดัม ดังนั้นเธอจงประกอบพิธีฮัจญ์เหมือนคนที่ทั่วไปกระทำ นอกจากเธออย่าได้ไปเฆาะวาฟ (เวียน) รอบกะอเบะฮฺ ท่านหญิงอาอิชะฮฺ ﷺ ได้กล่าวว่า ท่านเราะสูลุลลอฮ์ ﷺ ได้เชือดสัตว์พลีให้บรรดาภรรยาของท่านโดยใช้วัว”

ฮะดีษเดียวกันปรากฏใน บันทึกของอิมามอะดิษ จากสายสืบของ อัลกอซิม เป็นมุฮัมมัด¹ รายงานจากท่านหญิงอาอิชะฮฺ ﷺ

การตัดสินฮะดีษ

ฮะดีษเศาะฮี้ฮฺ เนื่องจากมีคุณสมบัติของฮะดีษเศาะฮี้ฮฺครบทุกประการ

ฮะดีษที่ 49 หน้า136 บรรทัดที่ 29 สำนวนฮะดีษ

سبدا نبي ﷺ ((الَيْسَ إِذَا حَاضَتْ الْمَرْأَةُ لَمْ تُصَلِّ وَمَمْ تَصُمْ)) رواية بخاري
دان مسلم

ความว่า : ท่านนะบี ﷺ กล่าวว่า “การที่หญิงมีเลือดประจำเดือนไม่ต้องละหมาดและไม่ต้องถือศีลอดมิใช่หรือ ” บันทึกโดยอัลบุคอรีและมุสลิม

การตัดครีจญ์ฮะดีษ

สำนวนฮะดีษในเอกสารวิจัย มีความคล้าย กับสำนวนฮะดีษที่บันทึก โดยอัลบุคอรี (al-Bukhāriy, 1422 : 1951) จากสายสืบของอียาฎ เป็น อับดุลลอฮ์ รายงานจากท่านอะบี สะอีด อัลคุดรีฮ์ ﷺ กล่าวว่า ท่านนะบี ﷺ กล่าวด้วยสำนวนดังนี้

¹ บันทึกโดย Muslim, 1996 : 1211. Ahmad, 2001 : 26344. al-Nasā'iy, 2001: 3707. Abū Nu'iam, 1996 : 2810. Ibn Hibbān, 1988 : 4005. Abū 'Awānah, 1998 : 3181. Ibn Jārud, 1988 : 466. และ al-Bayhaqiy, 2003:8805.

((أَلَيْسَ إِذَا حَاضَتْ لَمْ تُصَلِّ وَمَ تَصُومُ، فَذَلِكَ نُقْصَانُ دِينِهَا))

ความว่า : ท่านนะบี ﷺ กล่าวว่า “การที่หญิงมีเลือดประจำเดือนไม่ต้องละหมาดและไม่ต้องถือศีลอดมิใช่หรือ นี่แหละคือความบกพร่องทางศาสนาของนาง”
ฮะดีษเดียวกันมีรายงานจาก **อิบนุ อุมร์** رضي الله عنه จากสายสืบของ **อับดุลลอฮ์** เป็น **ดีนาร์**¹

สำนวนตัวบทระหว่างตัวบทที่ปรากฏในเอกสารวิจัยกับสำนวนบันทึกโดยอัลบุคอรีพบว่ามี ความคล้ายกันแต่การเรียงลำดับก่อนหลังไม่เหมือนกัน

การตัดสินฮะดีษ

ฮะดีษเศาะฮี้ฮ์ เนื่องจากมีคุณสมบัติของฮะดีษเศาะฮี้ฮ์ครบทุกประการ

ฮะดีษที่ 50 หน้า 136 บรรทัดที่ 32 สำนวนฮะดีษ

حديث مسلم در فـد عائشة رضي الله عنها كتـا ث ((كُنَّا نُوْمِرُ بِقِضَاءِ الصَّوْمِ وَلَا نُوْمِرُ بِقِضَاءِ الصَّلَاةِ))

ความว่า : ฮะดีษบันทึกโดยมุสลิมจากท่านหญิงอาอิชะฮ์

رضي الله عنها กล่าวว่า “พวกเราถูกใช้ให้ชดการถือศีลอดและไม่ได้ถูกใช้ให้ชดการละหมาด”

การตัดครีจญ์ฮะดีษ

สำนวนฮะดีษในเอกสารวิจัย มีความคล้าย กับสำนวนฮะดีษที่บันทึก โดยมุสลิม (Muslim, n.d. : 335) จากสายสืบของมุอาชะฮ์ อัลอะดะวียะฮ์ กล่าวว่า ฉันได้ถาม ท่านหญิงอาอิชะฮ์ رضي الله عنها ทำไมสตรีที่มีรอบเดือนจะต้องชดเชยถือศีลอดแต่ไม่ต้องชดเชยละหมาดท่านหญิงอาอิชะฮ์กล่าวว่า เธอเป็นพวก ฮะรูรียะฮ์² กระนั้นหรือ ฉันตอบว่า ฉันไม่ใช่พวก ฮะรูรียะฮ์หรือแต่ฉันถามเพียงต้องการทราบเท่านั้น ท่านหญิงอาอิชะฮ์ตอบด้วยสำนวนว่า

((كَانَ يُصَيِّنَا ذَلِكَ، فَتُوْمِرُ بِقِضَاءِ الصَّوْمِ، وَلَا نُوْمِرُ بِقِضَاءِ الصَّلَاةِ))

¹ บันทึกโดย Muslim, 1996 : 79. Ibn Mājah, n.d. : 275. al-Ṭahāwiy, 1994: 1634.และ al-Bayhaqiy, 2003 : 20540.

² ฮะรูรียะฮ์คือชื่อเรียกอีกชื่อหนึ่งของพวกเคาะวาริจญ์ที่เป็นกบฏต่อผู้นำรัฐมุสลิมพวกเขาจะเคร่งครัดในการทำการกัฎีและจะตัดสินว่าผู้ที่กระทำบาปใหญ่นั้นเป็นผู้ตักศาสนา

ความว่า “พวกเราเคยมีรอบเดือน พวกเราถูกใช้ให้ชดเชยศีลอด
แต่ไม่ถูกใช้ให้ชดเชยการละหมาด”

ฮะดีษเดียวกันปรากฏใน บันทึก ของอิมามฮะดีษ จากสายสืบของ มุอาษะฮ์
อัลอะดะวียะฮ์¹ รายงานจากท่านหญิงอาอิชะฮ์

การตัดสินฮะดีษ

ฮะดีษเศาะฮี้ฮ์ เนื่องจากมีคุณสมบัติของฮะดีษเศาะฮี้ฮ์ครบทุกประการ

4.2 กีตาบอัศศอลาฮ์² (บทที่เกี่ยวกับการละหมาด)

ฮะดีษที่ 51 หน้า 147 บรรทัดที่ 15 สำนักฮะดีษ

سبدا نبي ﷺ ((فَرَضَ اللَّهُ عَلَىٰ أُمَّتِي لَيْلَةَ الْإِسْرَاءِ خَمْسِينَ صَلَاةً فَلَمْ
أَزَلْ أُرَاجِعْهُ وَأَسْأَلُهُ التَّخْفِيفَ حَتَّىٰ جَعَلَهَا خَمْسًا فِي كُلِّ يَوْمٍ وَلَيْلَةٍ))
رواية بخاري دان مسلم

ความว่า : ท่านนบี กล่าวว่า “อัลลอฮ์ ได้บัญญัติการละหมาด
เหนือประชาชาติของฉัน ห้าสิบเวลาในค่ำคืนแห่งการอิสเราะฮ์
ดังนั้นฉันจึงเข้าเฝ้าพระองค์หลายครั้งเพื่อขอให้พระองค์ลดหย่อน
บทบัญญัตินั้น จนกระทั่งพระองค์ได้ลดหย่อนการละหมาดเหลือ
เพียงห้าเวลาในวันกับคืนหนึ่ง” บันทึกโดยอัลบุคอรีและมุสลิม

การตัด κρίญฮะดีษ

สำนักฮะดีษในเอกสารวิจัย ความคล้าย กับสำนักฮะดีษที่บันทึก โดยอัลบุคอรี
(al-Bukhāriy, 1422 : 3342) จากสายสืบของอิบนุ ซิยาบ จากอะนัส เบน มาลิก กล่าวว่า
อะบู ซัร ได้เล่าว่าท่านเราะสูลุลลอฮ์ กล่าวว่า

((...فَفَرَضَ اللَّهُ عَلَيَّ خَمْسِينَ صَلَاةً، فَرَجَعْتُ بِدَلِيلِكَ حَتَّىٰ أَمَرَ بِمُوسَىٰ،
فَقَالَ: مُوسَىٰ مَا الَّذِي فَرَضَ عَلَيَّ أُمَّتِكَ؟ قُلْتُ: فَرَضَ عَلَيْهِمْ
خَمْسِينَ صَلَاةً، قَالَ: فَرَاغِعْ رَبِّكَ، فَإِنَّ أُمَّتَكَ لَا تُطِيقُ ذَلِكَ،

¹ บันทึกโดย Abū Dāwūd, n.d. : 263. Abū Nu‘iam, 1996 : 758. Abū ‘Awānah, 1998 : 941. al-Sarāj, 2004 : 444. Abd al-Razzāq , 1403 : 1277. Ishāq, 1991 : 1385. และ al-Bayhaqi, 1989:1360,1375,8112.

² หนังสือสะบิ์ลุมุฮาดิตินเล่มที่1หน้าที147

فَرَجَعْتُ فَرَجَعْتُ رَبِّي فَوَضَعَ شَطْرَهَا، فَرَجَعْتُ إِلَى مُوسَى، فَقَالَ
 رَاجِعْ رَبِّكَ: فَذَكَرَ مِثْلَهُ، فَوَضَعَ شَطْرَهَا، فَرَجَعْتُ إِلَى مُوسَى فَأَخْبَرْتُهُ
 فَقَالَ: رَاجِعْ رَبِّكَ، فَإِنَّ أُمَّتَكَ لَا تُطِيقُ ذَلِكَ، فَرَجَعْتُ فَرَجَعْتُ
 رَبِّي، فَقَالَ: هِيَ خَمْسٌ وَهِيَ خَمْسُونَ، لَا يُبَدَّلُ الْقَوْلُ لَدَيَّ، فَرَجَعْتُ
 إِلَى مُوسَى، فَقَالَ رَاجِعْ رَبِّكَ، فَقُلْتُ: قَدْ اسْتَحْيَيْتُ مِنْ رَبِّي (...)

ความว่า “อัลลอฮ์ได้บัญญัติการละหมาดเหนือประชาชาติของฉัน
 ห้าสิบเวลา ต่อฉันจึงนำเรื่องดังกล่าวกลับไปอีกครั้งจนมาพบ
 นะบีมุซา ﷺ นะบีมุซา ﷺ ถามว่าพระผู้อภิบาลของท่านได้
 บัญญัติอะไรเหนือประชาชาติของท่าน ฉันกล่าวว่า พระองค์ได้
 บัญญัติการละหมาดห้าสิบเวลาแก่ฉัน ท่านนะบีมุซากล่าวว่า
 ท่านจงกลับไปเฝ้าพระผู้อภิบาลของท่านอีกครั้ง เพราะ
 ประชาชาติของท่านไม่สามารถที่จะปฏิบัติในบัญญัติดังกล่าวได้
 ฉันจึงเข้าเฝ้าพระองค์อีกครั้งและพระองค์ได้ลดหย่อนเหลือ
 ครั้งหนึ่ง แล้วจากนั้นฉันจึงมุ่งกลับจนมาพบนะบีมุซาแล้วได้เล่า
 เหตุการณ์แก่ท่าน นะบีมุซากล่าวว่าท่านจงกลับไปเฝ้าพระผู้
 อภิบาลของท่านอีกครั้ง เพราะประชาชาติของท่านไม่สามารถที่จะ
 ปฏิบัติในบัญญัติดังกล่าวได้ ฉันจึงเข้าเฝ้าพระองค์อีกครั้งและ
 พระองค์ได้กล่าวว่า การละมานั้นคือ ห้าเวลาแต่มีภาคผลความ
 ดีเท่ากับการละหมาดห้าสิบเวลา ไม่มีผู้ใดสามารถเปลี่ยนแปลง
 คำพจนารถของฉันได้ แล้วฉันจึงมุ่งกลับจนมาพบนะบีมุซาแล้ว
 ท่านกล่าวว่าจงเข้ากลับไปเข้าเฝ้าพระองค์อีกครั้ง ฉันตอบว่าฉัน
 ละอายต่อพระผู้อภิบาลของฉันแล้ว...”

ฮะดีษเดียวกันปรากฏใน บันทึกของอิมามฮะดีษ จากสายสืบของ อิบน์ ซิยาบ¹ และ
 อิบน์ ฮัซม² ทั้งสองรายงานจากอะนัส เบน มาลิก رضي الله عنه

ฮะดีษเดียวกันมีรายงานจาก อิบน์ อับบาส رضي الله عنه จากสายสืบของ अबดุลลอฮ์ เป็น
 อุศม์บันทึกโดย³ และอิบน์ ฮัซม⁴

¹ บันทึกโดย Muslim, n.d. : 163. Ibn Mājah, n.d : 1399. Abū ‘Awānah, 1998 : 354. al-Nasā’iy, 1986: 310. และ Ibn Hibbān, 1988 : 7406.

² บันทึกโดย Ahmad, 2001: 35/212. และ al-Baghawiy, 1993 : 13/346.

³ บันทึกโดย Ahmad, 2001: .2891

⁴ บันทึกโดย Ibn Mandah, 1406 : 2/721.

การตัดสินชะดีษ

ชะดีษเศาะฮียี เนื่องจากมีคุณสมบัติของชะดีษเศาะฮียีครบทุกประการ

ชะดีษที่ 52 หน้า 148 บรรทัดที่ 20 ส่วนนวนชะดีษ

سبدا نبی ﷺ بك معاذ تتكال مپورهكن أي اكندي كنكري يمن
 ((أَخْبَرَهُمْ أَنَّ اللَّهَ فَرَضَ عَلَيْهِمْ خَمْسَ صَلَوَاتٍ فِي كُلِّ يَوْمٍ وَلَيْلَةٍ)) رَوَايَةٌ
 بخاري دان مسلم

ความว่า : ท่านนะบี ﷺ กล่าวว่า “จงให้พวกเขาารู้เถิดว่าแท้จริง
 แล้วอัลลอฮ์ได้บังคับให้พวกเขาได้ละหมาดห้าเวลาทุกๆในเวลา
 กลางวันและกลางคืน” บันทึกโดยอัลบุคอรีย์และมุสลิม

การตัดครีจญ์ชะดีษ

ส่วนนวนชะดีษในเอกสารวิจัย ตรงกับ ส่วนหนึ่ง ของส่วนนวน ชะดีษที่บันทึกโดย
 อัลบุคอรีย์ (al-Bukhāriy, 1422 : 1496) จากสายสืบของอะบี มะอับด์ เมาลา อิบน์ อับบาส
 จากอิบน์ อับบาส ﷺ กล่าวว่า ท่านเราะสูลุลลอฮ์ ﷺ ได้กล่าวแก่มุอาษะ เป็น ญะบัลตอนี่ ท่าน
 เราะสูลุลลอฮ์ ﷺ ส่งเขาไปยังเมืองอัลยะมันว่า

((إِنَّكَ سَتَأْتِي قَوْمًا أَهْلَ كِتَابٍ، فَإِذَا جِئْتَهُمْ، فَادْعُهُمْ إِلَى أَنْ
 يَشْهَدُوا أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ، وَأَنَّ مُحَمَّدًا رَسُولُ اللَّهِ، فَإِنْ هُمْ أَطَاعُوا
 لَكَ بِذَلِكَ، فَأَخْبِرْهُمْ أَنَّ اللَّهَ قَدْ فَرَضَ عَلَيْهِمْ خَمْسَ صَلَوَاتٍ فِي كُلِّ
 يَوْمٍ وَلَيْلَةٍ، فَإِنْ هُمْ أَطَاعُوا لَكَ بِذَلِكَ، فَأَخْبِرْهُمْ أَنَّ اللَّهَ قَدْ فَرَضَ
 عَلَيْهِمْ صَدَقَةً تُؤْخَذُ مِنْ أَعْيُنَائِهِمْ فَرُدُّ عَلَى فُقَرَائِهِمْ، فَإِنْ هُمْ
 أَطَاعُوا لَكَ بِذَلِكَ، فَإِيَّاكَ وَكَرَائِمَ أَمْوَالِهِمْ وَاتَّقِ دَعْوَةَ الْمَظْلُومِ، فَإِنَّهُ
 لَيْسَ بَيْنَهُ وَبَيْنَ اللَّهِ حِجَابٌ))

ความว่า “แท้จริงแล้วเจ้าจะต้องไปพบกับชาวกิตาบ เมื่อเจ้าไป
 ถึงที่พวกเขา เจ้าจงเชิญชวนพวกเขาให้ปฏิญาณตนว่าไม่มีพระเจ้า
 อื่นใดที่จะต้องสละกระบุงานอกจากอัลลอฮ์ และ ท่านมูฮัมหมัด
 เป็นศาสนทูตของพระองค์อัลลอฮ์ เมื่อพวกเขาภักดีต่อเจ้าด้วยสิ่ง
 นั้นจงประกาศให้พวกเขาู้เถิดว่าแท้จริงแล้วอัลลอฮ์ได้บังคับให้
 พวกเขาได้ละหมาดห้าเวลาทุกๆในเวลากลางวันและกลางคืน

เมื่อเขาภักดีต่อเจ้า เจ้าจงประกาศให้แก่พวกเขาว่าแท้จริงแล้วอัลลอฮ์ได้บังคับให้พวกเขาจ่ายซากาต(บริจาคทาน) โดยการเอาทรัพย์สินส่วนหนึ่งของคนรวยแล้วให้แก่คนจน เมื่อพวกเขาภักดีต่อเจ้าด้วยสิ่งเหล่านั้น เจ้าจงระมัดระวังให้ดีในการเก็บทรัพย์สินของคนเหล่านั้น จงอย่าเกรงต่อการขอรูดูอาฮ์ของคนที่ถูกอธรรม เพราะว่า(ดูอาฮ์ของเขาอัลลอฮ์จะรับทันที)โดยไม่มีมันกั้นระหว่างเขากับอัลลอฮ์”

ฮะดีษเดียวกันปรากฏใน บันทึก ของอิมามฮะดีษ จากสายสืบ ของ อะบี มะอฺบุด¹
รายงานจากอิบนุ อับบาส

การตัดสินฮะดีษ

ฮะดีษเศาะฮี้ฮ์ เนื่องจากมีคุณสมบัติของฮะดีษเศาะฮี้ฮ์ครบทุกประการ

ฮะดีษที่ 53 หน้า 149 บรรทัดที่ 10 ส่วนฮะดีษ

سبدا نبي ﷺ ((أَمَنِي جِبْرَائِيلُ عِنْدَ الْبَيْتِ مَرَّتَيْنِ فَصَلَّى بِي الظُّهْرَ حِينَ زَالَتِ الشَّمْسُ وَالْعَصْرَ حِينَ كَانَ ظِلُّهُ أَيْ الشَّيْءِ مِثْلَهُ وَالْمَغْرِبَ حِينَ أَفْطَرَ الصَّائِمَ أَيْ دَخَلَ وَقْتُ إِفْطَارِهِ وَالْعِشَاءَ حِينَ غَابَ الشَّقَقُ وَالْفَجْرَ حِينَ حَزَمَ الطَّعَامُ وَالشَّرَابَ عَلَى الصَّائِمِ، فَلَمَّا كَانَ الْعَدُوَّ صَلَّى بِي الظُّهْرَ حِينَ كَانَ ظِلُّهُ مِثْلَهُ وَالْعَصْرَ حِينَ كَانَ ظِلُّهُ مِثْلِيهِ وَالْمَغْرِبَ حِينَ أَفْطَرَ الصَّائِمَ وَالْعِشَاءَ إِلَى ثُلْثِ اللَّيْلِ وَالْفَجْرَ فَأَسْفَرَ وَقَالَ هَذَا وَقْتُ الْأَنْبِيَاءِ مِنْ قَبْلِكَ، وَالْوَقْتُ مَا بَيْنَ هَذَيْنِ الْوَقْتَيْنِ رَوَاهُ أَبُو دَاوُدَ وَغَيْرُهُ وَصَحَّحَهُ الْحَاكِمُ وَغَيْرُهُ))

ความว่า : ท่านนะบี ﷺ กล่าวว่า “ท่านมาลาอิกะฮ์ญิบรออิลได้นำละหมาดฉันที่บัยตุลลอฮ์สองครั้งด้วยกัน ท่านละหมาดซุฮรีพร้อมฉัน เมื่อตะวันคล้อยและละหมาดอัศรีเมื่อเงาของมันยาวเท่ากับสิ่งต่างๆ และละหมาดมัฆริบเมื่อผู้ที่ถือศีลอดได้ละศีลอดคือถึงเวลาละศีลอดและละหมาดอิซาฮ์เมื่อ แสงสีแดงหายจากขอบ

¹ บันทึกโดย Muslim, n.d. : 19. Ibn Hibbān, 1988 : 156. Abū ‘Awānah, 1998 : 2615. al-Bayhaqiy, 1989 : 1259 และ 2003 : 7303 . Ibn Mandah, 1406 : 118. และ al-Ṭabarānīy, n.d. : 2789.

ฟ้าและละหมาดฟิฏรเมื่อถูกห้ามรับประทานอาหารและเครื่องดื่มสำหรับผู้ที่ถือศีลอด และเมื่อถึงเวลากลางวันในวันรุ่งขึ้นเขาได้ละหมาดพร้อมฉันละหมาดซุฮรีเมื่อเงาของม้ายาวเท่ากันและละหมาดอัศรเมื่อเงาของม้ายาวสองเท่าและละหมาดมัฆริบเมื่อผู้ที่ถือศีลอดได้ละศีลอดและเวลาละหมาดอิชาอ์จนถึงเศษหนึ่งส่วนสามของเวลากลางคืนและละหมาดฟิฏรเมื่อเวลาเช้าเริ่มมีแสงแล้วก็มาลาอิกะฮฺญิบรออิลได้กล่าวแก่ในปี ﷺ ว่านี่คือเวลาละหมาดของบรรดานะบีก่อนท่าน และเวลาละหมาดนั้นจะอยู่ระหว่างสองเวลานี้”บันทึกโดยอะบู ดาวูด และท่านอื่นๆ อัลฮากิม และท่านอื่นๆ กล่าวว่า เศาะฮิฮ์

การตัดรีญฮฺฮะดีษ

สำนวนฮะดีษในเอกสารวิจัย คล้ายกับสำนวน ฮะดีษที่บันทึกโดย อะบูดาวูด (Abū Dāwūd, n.d. : 393) จากสายสืบของนาฟิอ์ เบน ญะบْرِ เบน มุฏอิม รายงานจากอิบนุ อับบาส رضي الله عنه กล่าวว่า ท่านเราะสูลุลลอฮ์ ﷺ กล่าวด้วยสำนวนดังนี้

((أَمَّنِي جِبْرِيلُ عَلَيْهِ السَّلَامُ عِنْدَ الْبَيْتِ مَرَّتَيْنِ، فَصَلَّى بِي الظُّهْرَ حِينَ زَالَتِ الشَّمْسُ وَكَانَتْ قَدْرَ الشَّرَاكِ، وَصَلَّى بِي الْعَصْرَ حِينَ كَانَ ظِلُّهُ مِثْلَهُ، وَصَلَّى بِي يَغْنِي الْمَغْرِبَ حِينَ أَفْطَرَ الصَّائِمُ، وَصَلَّى بِي الْعِشَاءَ حِينَ غَابَ الشَّمْسُ، وَصَلَّى بِي الْفَجْرَ حِينَ حُرِّمَ الطَّعَامُ وَالشَّرَابُ عَلَى الصَّائِمِ، فَلَمَّا كَانَ الْعَدُّ صَلَّى بِي الظُّهْرَ حِينَ كَانَ ظِلُّهُ مِثْلَهُ، وَصَلَّى بِي الْعَصْرَ حِينَ كَانَ ظِلُّهُ مِثْلَيْهِ، وَصَلَّى بِي الْمَغْرِبَ حِينَ أَفْطَرَ الصَّائِمِ، وَصَلَّى بِي الْعِشَاءَ إِلَى ثُلُثِ اللَّيْلِ، وَصَلَّى بِي الْفَجْرَ فَأَسْفَرَ ثُمَّ التَّمَّتْ إِلَيَّ فَقَالَ: يَا مُحَمَّدُ، هَذَا وَقْتُ الْأَنْبِيَاءِ مِنْ قَبْلِكَ، وَالْوَقْتُ مَا بَيْنَ هَذَيْنِ الْوَقْتَيْنِ))

ความว่า “ท่านมาลาอิกะฮฺญิบรออิลได้นำละหมาดฉันที่บัยตุลลอฮ์สองครั้งด้วยกัน ท่านละหมาดซุฮรีพร้อมฉัน เมื่อตะวันคล้อยและละหมาดอัศรี พร้อมฉันเมื่อเงาของม้ายาวเท่ากับสิ่งต่างๆ และละหมาดมัฆริบ พร้อมฉัน เมื่อผู้ที่ถือศีลอดได้ละศีลอด และละหมาดอิชาอ์พร้อมฉันเมื่อแสงสีแดงหายจากขอบ

ฟ้าและละหมาดฟัฎรพร้อมฉันเมื่อถูกห้ามรับประทานอาหารและ
เครื่องดื่มสำหรับผู้ที่ถือศีลอด และเมื่อถึงเวลากลางวันใน
วันรุ่งขึ้นเขาได้ละหมาดพร้อมฉันละหมาดซุฮรีเมื่อเงาของม้ายาว
เท่ากันและละหมาดอัศรเมื่อเงาของม้ายาวสองเท่าและ
ละหมาดมัฆริบเมื่อผู้ที่ถือศีลอดได้ละศีลอดและเวลาละหมาด
อิชาอ์พร้อมฉัน จนถึงเศษหนึ่งส่วนสามของเวลากลางคืนและ
ละหมาดฟัฎรพร้อมฉันเมื่อเวลาเช้าเริ่มมีแสง แล้วก็มาลาอีกะฮฺ
ญิบรออีลหันมาหาฉันแล้วกล่าวว่าโอมุหัมหมัดนี่คือเวลาละหมาด
ของบรรดานะบีก่อนท่าน และเวลาละหมาดนั้นจะอยู่ระหว่าง
สองเวลานี้”

ฮะดีษเดียวกันปรากฏใน บันทึกลงของอิมามฮะดีษ จากสายสืบของนาฟีอฺ เป็น ญะบัยร
เป็น มุฏอิม¹ รายงานจากอิบนุ อับบาส

ฮะดีษเดียวกันมีรายงานจาก อะบู สุรอยเราะฮ์ จากสายสืบของมุหัมหมัด เป็น
อัมมารุ เป็น สะอัด²

การตัดสินฮะดีษ

ฮะดีษด้วยกับสายรายงานของ อะบู ดาวูดเป็นฮะดีษฎะอียะฮ์ เนื่องจากมีผู้รายงาน
ชื่อ अब್ದुरเราะฮมาน เป็น อัลฮาริช เป็น อัยยาซ เป็น อะบี เราะอะฮ์ เป็นผู้รายงานที่
صَدُوقٌ لَهُ أَوْهَام (บุคคลที่มีสัจจะแต่บางครั้งมีความสับสน) (al-‘Asqalāniy, 1986 : 338) แต่
เนื่องจากมีสายรายงานอื่นที่มีฐานะสูงกว่าจึงทำให้เลื่อนฐานะเป็นฮะดีษ ฮะสัน ลิฆอยริฮฺ

ฮะดีษที่ 54 หน้า 149 บรรทัดที่ 31 จำนวนฮะดีษ

حديث مسلم ((وَقْتُ الظُّهْرِ إِذَا زَالَتِ الشَّمْسُ مَا لَمْ يَخْضُرِ الْعَصْرُ))
ความว่า : ฮะดีษบันทึกโดยมุสลิม “เวลาละหมาดซุฮรนั้นเมื่อตะวัน
คล้อยไปจนถึงเข้าเวลาอัศร”

¹ บันทึกโดย Ahmad, 2001 : 3081. Ibn al-Jārud, 1988 : 149. Abd al-Razzāq al-Ṣan‘āniy, 1403 : 2028. Ibn Abī Shaybah, 1409 : 3220. al-Baghawiy, 1983: 2/182. al-Ṭabarāniy, 1994: 10753. al-Ṭahāwiy, 1994: 900. Ibn Khuzaymah, n.d. : 325. al-Kassiy, 1988:703. และ al-Bayhaqiy, 2003:1703,1710.

² บันทึกโดย al-Bazzār, 2009 : 8777. และ al-Sarāj, 2004 : 961,1324.

การตักรีญ์ฮะดีษ

สำนวนฮะดีษในเอกสารวิจัย คล้ายกับส่วนหนึ่งของสำนวนฮะดีษที่บันทึกโดยมุสลิม (Muslim, n.d. : 612) จากสายสืบของอะบูอัยยูบ ยะฮยา เป็น มาลิก อัลอัซดีย์ รายงานจาก अबดุลลอฮ์ เป็น อัมร رضي الله عنه จากท่านนะบี صلى الله عليه وسلم ได้กล่าวด้วยสำนวนดังนี้

((وَقْتُ الظُّهْرِ مَا لَمْ يَخْضُرِ العَصْرُ، وَوَقْتُ العَصْرِ مَا لَمْ تَصْفُرْ الشَّمْسُ، وَوَقْتُ المَغْرِبِ مَا لَمْ يَسْقُطْ ثَوْرُ الشَّقَقِ، وَوَقْتُ العِشَاءِ إِلَى نِصْفِ اللَّيْلِ، وَوَقْتُ الفَجْرِ مَا لَمْ تَطْلُعِ الشَّمْسُ))

ความว่า “เวลาละหมาดศุอรนั้นมีไปจนถึงเข้าเวลาอัสรส่วนเวลาละหมาดอัสรนั้นมีไปจนถึงตะวันยังไม่เป็นสีเหลืองและเวลาละหมาดมัฆริบมีไปจนถึงแสงสีแดงยังไม่หายจากขอบฟ้าเวลาของละหมาดอีซาว์จะดำเนินได้ถึงเที่ยงคืน ส่วนเวลาละหมาดศุบอมีไปจนถึงตะวันยังไม่ปรากฏขึ้น”

ฮะดีษเดียวกันปรากฏใน บันทึกของอิมามฮะดีษจากสายสืบของอะบูอัยยูบ ยะฮยา เป็น มาลิก อัลอัซดีย์¹ รายงานจาก अबดุลลอฮ์ เป็น อัมร رضي الله عنه

การตัดสินฮะดีษ

ฮะดีษเศาะฮือฮ์ เนื่องจากมีคุณสมบัติของฮะดีษเศาะฮือฮ์ครบทุกประการ

ฮะดีษที่ 55 หน้า 150 บรรทัดที่ 9 สำนวนฮะดีษ

حديث بخاري دان مسلم ((مَنْ أَدْرَكَ رُكْعَةً مِنْ العَصْرِ قَبْلَ أَنْ تَغْرُبَ الشَّمْسُ فَقَدْ أَدْرَكَ العَصْرَ))

ความว่า : ฮะดีษบันทึกโดยอัลบุคอรีย์และมุสลิม “ผู้ใดที่ทันละหมาดอัสรหนึ่งร็อกอะฮ์ก่อนที่ตะวันจะตกดินถือว่าเขาทันละหมาดอัสรในเวลานั้น”

การตักรีญ์ฮะดีษ

สำนวนฮะดีษในเอกสารวิจัย ตรงกับ ส่วนหนึ่ง ของสำนวน ฮะดีษที่บันทึกโดยอัลบุคอรีย์ (al-Bukhāriy, 1422 : 579) จากสายสืบอะฆอว์ เป็น ยะฮยา และบุสร เป็น สะอีด และ อัลอะอรอญ์ รายงานจากอะบู สุรอเยเราะฮ์ رضي الله عنه ท่านเราะฮ์สุลลอลอฮ์ صلى الله عليه وسلم ได้กล่าวด้วยสำนวนว่า

¹ บันทึกโดย Abū ‘Awānah, 1998:1098. al-Sarāj, 2004:1334. และ al-Bayhaqiy, 2003:1715.

((مَنْ أَدْرَكَ مِنَ الصُّبْحِ رُكْعَةً قَبْلَ أَنْ تَطْلُعَ الشَّمْسُ، فَقَدْ أَدْرَكَ الصُّبْحَ، وَمَنْ أَدْرَكَ رُكْعَةً مِنَ الْعَصْرِ قَبْلَ أَنْ تَغْرِبَ الشَّمْسُ، فَقَدْ أَدْرَكَ الْعَصْرَ))

ความว่า “ผู้ใดที่ทันละหมาดศุบฮหนึ่งร็อกอะฮุก่อนที่ตะวันจะขึ้น
ถือว่าเขาทันละหมาดศุบฮในเวลานั้นผู้ใดที่ทันละหมาดอัศรหนึ่ง
ร็อกอะฮุก่อนที่ตะวันจะตกดินถือว่าเขาทันละหมาดอัศรในเวลา
นั้น”

อะดีษเดียวกันปรากฏใน บันทึกรายงานของอิมามอะดีษ จากสายสืบของบุสร เป็น สะอิด
และอัลอะอรอญญ¹ รายงานจากอะบุ สุรอยเราะฮ์ رضي الله عنه

อะดีษเดียวกันมีรายงานจากท่านหญิงอาอิชะฮ์ رضي الله عنها จากสายสืบของอูรวะฮ์²

การตัดสินอะดีษ

อะดีษเศาะฮือฮ เนื่องจากมีคุณสมบัติของอะดีษเศาะฮือฮครบทุกประการ

อะดีษที่ 56 หน้า 150 บรรทัดที่ 11 จำนวนอะดีษ

حديث مسلم ((وَقْتُ الْعَصْرِ مَا لَمْ تَغْرِبِ الشَّمْسُ))³

อะดีษที่ 57 หน้า 150 บรรทัดที่ 24 จำนวนอะดีษ

حديث مسلم ((وَقْتُ الْمَغْرِبِ مَا لَمْ يَغِبِ الشَّمْسُ))

ความว่า : อะดีษบันทึกโดยมุสลิม “เวลาละหมาดมัฆริบนั้นคือเวลา
ที่ทราบใดแสงสีแดง (บนท้องฟ้า) ยังไม่หายลับ”

การตัดครีญญ์อะดีษ

จำนวนอะดีษในเอกสารวิจัย คล้ายกับส่วนหนึ่งของจำนวนอะดีษที่บันทึกโดยมุสลิม
(Muslim, n.d. : 612) จากสายสืบของอะบูอัยยูบ รายงานจากอับดุลลอฮ์ เป็น อัมร رضي الله عنه จากท่าน
เราะสุลุลลอฮ์ ﷺ ได้กล่าวด้วยจำนวนดังนี้

¹ บันทึกโดย Muslim, n.d. : 608. Ibn Mājah, n.d. : 699. Aḥmad, 2001 : 7798. Abū Dāwūd, n.d. : 412. Abū ‘Awānah, 1998 : 1102. al- Sarāj, 2002:937. Ibn Hibbān, 1993:1585. al-Bayhaqiy, 2003:1717 และ Abū Nu‘iam, 1996 : 1355.

² บันทึกโดย al-Nasā’iy, 1986: .551

³ ดูในอะดีษที่ 54

((وَقْتُ الظُّهْرِ إِذَا زَالَتِ الشَّمْسُ وَكَانَ ظِلُّ الرَّجُلِ كَطَوِيلِهِ، مَا لَمْ يَحْضُرِ العَصْرُ، وَوَقْتُ العَصْرِ مَا لَمْ تَضْفَرِ الشَّمْسُ، وَوَقْتُ صَلَاةِ المَغْرِبِ مَا لَمْ يَغِبِ الشَّفَقُ، وَوَقْتُ صَلَاةِ العِشَاءِ إِلَى نِصْفِ اللَّيْلِ الأَوْسَطِ، وَوَقْتُ صَلَاةِ الصُّبْحِ مِنْ طُلُوعِ الفَجْرِ مَا لَمْ تَطْلُعِ الشَّمْسُ، فَإِذَا طَلَعَتِ الشَّمْسُ فَأَمْسِكْ عَنِ الصَّلَاةِ، فَإِنَّهَا تَطْلُعُ بَيْنَ قَرْنَيْ شَيْطَانٍ))

ความว่า “เวลาซุฮรนับตั้งแต่ดวงอาทิตย์เริ่มคล้อยไปจนถึงเงาเท่าตัวคนคือก่อนเวลาอัสร์ และเวลาอัสร์มีไปจนถึงแสงอาทิตย์ยังไม่เป็นสีเหลือง เวลามัฆริบมีไปจนถึงแสงสีแดงยังไม่หายไปจากขอบฟ้า เวลาอิซาอมีไปจนถึงหนึ่งในสองของคืนส่วนเวลาศุบฮ์ตั้งแต่เริ่มมีแสงยามรุ่งอรุณไปจนถึงตราบดวงอาทิตย์ยังไม่โผล่ออกมา เมื่อดวงอาทิตย์โผล่ออกมาท่านต้องงดการละหมาด (ช่วงนั้น) เพราะมันโผล่ออกมาระหว่างเขาของมารร้าย”

ฮะดีษเดียวกันปรากฏใน บันทึก ของอิมามฮะดีษ จาก สายสืบ ของอะบูอัยยูบ ¹

รายงานจาก अबดุลลอฮ์ เป็น อัมร رضي الله عنه

การตัดสินฮะดีษ

ฮะดีษเศาะฮี้ฮ์ เนื่องจากมีคุณสมบัติของฮะดีษเศาะฮี้ฮ์ครบทุกประการ

ฮะดีษที่ 58 หน้า 151 บรรทัดที่ 10 สำนักฮะดีษ

حديث مسلم ((لَيْسَ فِي النَّوْمِ تَفْرِيطٌ إِذَا التَّفْرِيطُ عَلَى مَنْ لَمْ يُصَلِّ الصَّلَاةَ حَتَّى يَجِيءَ وَقْتُ الصَّلَاةِ الأُخْرَى))

ความว่า : ฮะดีษบันทึกโดยมุสลิม “ในการนอนหลับนั้น ไม่ใช่เป็นการละเลย ความจริงการละเลยนั้น อยู่ในขณะที่ตื่น(ไม่ได้นอนหลับ) โดยการประวิงเวลาละหมาด จนกระทั่ง เวลาละหมาดอื่นเข้ามา”

¹ บันทึกโดย Ahmad, 2001 : 7077.

การตักรีญ์ฮะดีษ

สำนวนฮะดีษในเอกสารวิจัย ตรงกับส่วนหนึ่งของสำนวน ฮะดีษที่บันทึกโดย มุสลิม (Muslim, n.d. : 681) จากสายสืบของ अबดุลลอฮ์ เป็น เราะบะฮ์ อัลอันศอริย์ รายงานจากอะบู เกาะตาดะฮ์ رضي الله عنه จากท่านเราะสูลุลลอฮ์ صلى الله عليه وسلم ได้กล่าวด้วยสำนวนดังนี้

((... أَمَا إِنَّهُ لَيْسَ فِي النَّوْمِ تَفْرِيطٌ وَإِنَّمَا التَّفْرِيطُ عَلَى مَنْ لَمْ يُصَلِّ الصَّلَاةَ حَتَّى يَجِيءَ وَقْتُ الصَّلَاةِ الْآخَرَى فَمَنْ فَعَلَ ذَلِكَ فَلْيُصَلِّهَا حِينَ يَنْتَبِهُ لَهَا فَإِذَا كَانَ الْعُدُ فُلْيُصَلِّهَا عِنْدَ وَقْتِهَا ...))

ความว่า “...แท้จริงในการนอนหลับนั้น ไม่ใช่เป็นการละเลย ความจริงการละเลยนั้น อยู่ในขณะที่ตื่น(ไม่ได้นอนหลับ) โดยการประวิงเวลาละหมาด จนกระทั่ง เวลาละหมาดอื่นเข้ามาผู้ใดที่ประสบเหตุการณ์นั้นกับตัวเขาก็จงละหมาดเมื่อเขาตื่นตัวและเมื่อวันรุ่งขึ้นก็ให้เข้าละหมาดในเวลาของมันเช่นเดิม...”

ฮะดีษเดียวกันปรากฏใน บันทึก ของอิมามฮะดีษ จากสายสืบ ของ अबดุลลอฮ์ เป็น เราะบะฮ์ อัลอันศอริย์¹ รายงานจากอะบู เกาะตาดะฮ์ رضي الله عنه

การตัดสินฮะดีษ

ฮะดีษเศาะฮือฮ์ เนื่องจากมีคุณสมบัติของฮะดีษเศาะฮือฮ์ครบทุกประการ

ฮะดีษที่ 59 หน้า 151 บรรทัดที่ 32 สำนวนฮะดีษ

حديث مسلم ((وَقْتُ صَلَاةِ الصُّبْحِ مِنْ طُلُوعِ الْفَجْرِ مَا لَمْ تَطْلُعِ الشَّمْسُ))²

ฮะดีษที่ 60 หน้า 151 บรรทัดที่ 33 สำนวนฮะดีษ

حديث بخاري دان مسلم ((مَنْ أَدْرَكَ رُكْعَةً مِنَ الصُّبْحِ قَبْلَ أَنْ تَطْلُعَ الشَّمْسُ فَقَدْ أَدْرَكَ الصُّبْحَ))³

¹ บันทึกโดย Ahmad, 2001 : 22600. Abū Dāwūd, n.d. : 437. al-Tirmidhiy, 1975: 177. al-Nasā'iy, 2001: 1596. Ibn Mājah, n.d. : 698. al-Dāraqūṭniy, 2004 : 1443. Ibn Khuzaymah, n.d.: 989. al-Baghawiy, 1983:439. และ al-Bayhaqiy, 1991:4041.

² ดูในฮะดีษที่ 57

³ ดูในฮะดีษที่ 55

อะดีษที่ 61 หน้า 153 บรรทัดที่ 23 ส่วนนอะดีษ

ترسبت دالم حديث ((إِنَّ اللَّهَ وَتُرُّ يُحِبُّ الْوَتْرَ))

ความว่า : มีกล่าวในอะดีษ “แท้จริงอัลลอฮ์ทรงคือ (ไม่มีคู่) ซึ่งพระองค์ทรงโปรดจำนวนคี่”

การตัดครีญ์อะดีษ

ส่วนนอะดีษในเอกสารวิจัย ตรงกับ ส่วนหนึ่งของ ส่วนนอะดีษที่บ้านทีกโดย อัดติรมิซีย (al-Tirmidhiy, 1975: 453) จากสายสืบของอาติม เป็น ฎอมเราะฮ์ รายงานจากอะลีญ์ กล่าวว่าการละหมาดวิตรไม่ใช่เป็นการละหมาดที่วาญิบเหมือนกับละหมาดฟัรฎูแต่ว่าท่านเราะสูลุลลอฮ์ ได้บอกว่าเป็นสิ่งสุนัตแล้วท่านก็กล่าวด้วยส่วนนดังนี้

((إِنَّ اللَّهَ وَتُرُّ يُحِبُّ الْوَتْرَ، فَأَوْتِرُوا يَا أَهْلَ الْقُرْآنِ))

ความว่า “แท้จริงอัลลอฮ์ เป็นเอกะ พระองค์ทรงโปรดจำนวนคี่ ดังนั้นโอ้ ผู้ที่ศรัทธาในอัลกุรอานทั้งหลายจงละหมาดวิตรเถิด”

อะดีษเดียวกันปรากฏใน บ้านทีก ของอิมามอะดีษ จาก สายสืบ ของอาติม เป็น ฎอมเราะฮ์¹ รายงานจากอะลีญ์

อะดีษเดียวกันมีรายงานจาก ท่านหญิงอาอิชะฮ์ จากสายสืบของอะบี อัลเกาะมะฮ์² अबดุลลอฮ์ เป็น มัสอูด จากสายสืบของอะบี อุบัยดะฮ์³ अबดุลลอฮ์ เป็น อุมร์ จากสายสืบของนาฟิอ์⁴ และอะบู สุรอยเราะฮ์ จากสายสืบของอิบนุ สิริน⁵ ฮัมมาน เป็น มุئابบิฮ์⁶

การตัดสินอะดีษ

อะดีษด้วยกับสายรายงานของ อัดติรมิซียเป็นอะดีษอะสัน เนื่องจากมีผู้รายงานชื่ออาติม เป็น ฎอมเราะฮ์ เป็นผู้รายงานที่ صدوق (มีศีลจะ) (al-‘Asqālāniy, 1986: 285) แต่เนื่องจากมีสายรายงานอื่นที่มีฐานะสูงกว่าจึงทำให้เลื่อนฐานะเป็นอะดีษ เคาเฮฮีย ลิหมอยริย

¹ บ้านทีกโดย Abū Dāwūd, n.d. : 1416. al-Nasā’iy, 2001: 440. al-Baghawiy, 1983:976. และ Abū Dāwūd al-Ṭayālisiy, 1999 : 1274.

² บ้านทีกโดย Ibn Abī Shaybah, 1409 : 29686.

³ บ้านทีกโดย Ibn Mājah, n.d. : 698. และ al-Bayhaqiy, 1991:4041.

⁴ บ้านทีกโดย Aḥmad, 2001 : 5880. และ al-Bazzār, 2009 : 5841.

⁵ บ้านทีกโดย al-Dārimiy, 2000 : 1621.

⁶ บ้านทีกโดย Abd al-Razzāq , 1403 : 9801.

อะดีษที่ 62 หน้า 154 บรรทัดที่ 27สำนวนอะดีษ

حديث ابن مسعود رضي الله عنه كُنَّا نَتْلُو كِتَابًا أَكْبَنَ نَبِيِّ ﷺ أَفْ
عَمَلٍ أَفْضَلَ مِنْكَ سَيِّدَانِ ((الصَّلَاةُ لِأَوَّلِ وَقْتِهَا)) تَلُو مَرَاوَيْتُكَنْ أَكْنَدِي
دَارِقَطْنِي دَانَ لِأَيْنِشْ
ความว่า : อะดีษรายงานโดยอิบน์ มัสอูด رضي الله عنه กล่าวว่า ฉันได้ถาม
ท่านนะบี ﷺ ว่าการปฏิบัติศาสนกิจอะไร ที่ประเสริฐที่สุด ท่าน
ﷺ กล่าวว่า “การละหมาดทันทีเมื่อเข้าเวลาละหมาด” บันทึกโดย
อัดดาเราะฮ์ กุญนี และท่านอื่นๆ

การตัดครีญ์อะดีษ

สำนวนอะดีษในเอกสารวิจัย ตรงกับ สำนวนอะดีษที่บันทึกโดย อัดดาเราะฮ์ กุญนี (al-Dāraqūṭniy, 2004 : 973) จากสายสืบของ อัลกอสิม เป็น ขอนนาม จากอุมม ฟัรวะฮ์ رضي الله عنه กล่าวว่า ฉันได้ถามท่านเราะฮ์สุลลอลฮ์ ﷺ ว่าการอะมาล (การปฏิบัติศาสนกิจ) อะไรที่ดีที่สุด ท่านเราะฮ์สุลลอลฮ์ ﷺ ตอบด้วยสำนวนข้างต้น

อะดีษเดียวกันปรากฏในบันทึกของอิมามอะดีษหลายท่าน จากสายสืบของอัลกอสิม เป็น ขอนนาม จากยายของเขา¹ รายงานจากอุมม ฟัรวะฮ์ رضي الله عنه

อะดีษเดียวกันมีรายงานจาก अबدูลลอฮ์ เป็น มัสอูด رضي الله عنه² จากสายสืบของ อะบา อัมร อัซซัยบานีย์³ ชีรร์ เป็น ฮุบัยษ⁴ และอะบี อุบัยดะฮ์⁵

¹ บันทึกโดย Abū Dāwūd, n.d. : 426. al-Bayhaqī, 2003 : 1100. Abd al-Razzāq al-Ṣanʿānī, 1403 : 2217. al-Tirmidhiy, 1998 : 170. และ Ishāq bin Rāhuwaih, 1991 : 2268.

² สำนวนบันทึกโดยอัดดาเราะฮ์ กุญนี (al-Dāraqūṭniy, 2004 : 967). ที่เป็นอะดีษเศาะฮีฮ์ จากสายสืบของอะบา อัมร อัซซัยบานีย์ รายงานจาก अबدูลลอฮ์ เป็น มัสอูด رضي الله عنه กับสำนวนที่มีอยู่ในเอกสารวิจัย ต่างกันคือคำว่า جُرِّيْ แทนด้วยคำว่า جُرِّيْ ทั้งสองคำนี้มีความหมายที่เหมือนกันคือ (ละหมาด) ทันที

³ บันทึกโดย al-Bukhāriy, 1422 : 7534. al-Dārimiy, 2000 : 1261. Ibn Abī Shaybah, 1409 : 25399. al-Shāshiy al-Binkathiy, 1410 : 761. Ibn Harb al-Marwāziy, 1419 : 2. Abū Nuʿiam, 1996 : 256. Ibn Mandah, 1406 : 460,461. Abū ʿAwānah, 1998 : 182,186. Ibn Hībbān, 1988 : 1475. al-Hākīm, 1990 : 677. และ al-Ṭabarānīy, 1985: 455 และ n.d. : 3583.

⁴ บันทึกโดย Saʿīd bin Maṣūūr, 1982 : 2302. al-Daulābiy, 2000 : 2/634.

⁵ บันทึกโดย Aḥmad, 2001 : 3973. al-Marwāziy, 1406 : 164. และ Maʿmar bin Rāshid, 1403 : 20295.

การตัดสินชะดีษ

ชะดีษด้วยกับสายรายงานของ อัลดาระเกฎนีย เป็นชะดีษฎาะอ์ฟ เนื่องจากมีผู้รายงาน ชื่อ อับดุลลอฮ์ เป็น อุมร์ อัลอุมะรีย เป็นผู้รายงานที่ **عابد ضعيف** (บุคคลที่อ่อนแต่เป็นผู้ปฏิบัติศาสนกิจ) (al-‘Asqalāniy, 1986 : 314) และอัลกอซิม เป็น ขอนนาม เป็นผู้รายงานที่ **صدوق مضطرب الحديث** (มีสัจจะแต่สับสนทางด้านของการรายงาน ชะดีษ) (al-‘Asqalāniy, 1986 : 451) แต่เนื่องจากมีสายรายงานอื่นที่มีฐานะสูงกว่าจึงทำให้เลื่อนฐานะเป็นชะดีษ ชะสัน ลิขอยริย

ชะดีษที่ 63 หน้า 155 บรรทัดที่ 24 สำนวนชะดีษ

حديث بخاري دان مسلم ((إِذَا اشْتَدَّ الْحَرُّ فَأَبْرِدُوا بِالصَّلَاةِ فَإِنَّ شِدَّةَ الْحَرِّ مِنْ فَيْحِ جَهَنَّمَ))

ความว่า : ชะดีษบันทึกโดยอัลบุคอรีและมุสลิม “ถ้าอากาศร้อนแรงเกินไปก็จงละหมาดให้สายหน่อย เพราะว่าความร้อนรแรงนั้นมาจากไอร้อนจากไฟนรก”

การตัดครีจญ์ชะดีษ

สำนวนชะดีษในเอกสารวิจัยตรงกับ สำนวนชะดีษที่บันทึกโดย อัลบุคอรี (al-Bukhāriy, 1422 : 536) จากสายสืบของ สะอิด เป็น อัลมุสัยิบ และมุสลิม (Muslim, n.d. : 615) จากอะบี สะละมะฮ์ เป็น อับดุลเราะฮมาน ทั้งสองรายงานจาก อะบู ฮุรอยเราะฮ์ ได้กล่าวด้วยสำนวนข้างต้น

ชะดีษเดียวกันปรากฏใน บันทึกของอิมามชะดีษหลายท่าน จากสายสืบของ สะอิด เป็น อัลมุสัยิบ และ อะบี สะละมะฮ์ เป็น อับดุลเราะฮมาน¹ และอัลอะอเราะจญ์² รายงานจากอะบู ฮุรอยเราะฮ์

ชะดีษเดียวกันมีรายงานจากอะนัส เป็น มาลิก จากสายสืบของอัลอะฮ์สัน³ อะบี สะอิด จากสายสืบของอะบี ศอลิฮ์⁴ และ อะบี ซัร จากสายสืบของซัยด เป็น วะฮบ⁵

¹ บันทึกโดย Mālik, 2004 : 44 . al-Syāfi‘iy, 1400 : 1/27. Aḥmad, 2001 : 7613. Abū Dāwūd, n.d. : 402. al-Tirmidhiy, 1975 : 157. al-Nasā‘iy, 1986: 500. Ibn Mājah, n.d. : 678. al-Dārimiy, 2000 : 1243. al-Bazzār, 1997 : 7632. al- Ḥumaidiy, 1996 : 971. และ Abd al-Razzāq, 1403 : 2049.

² บันทึกโดย Mālik, 2004 : 29.

³ บันทึกโดย al-Hākim, 1990 : 7482.

⁴ บันทึกโดย al-Ṭahāwiy, 1994: 1114.

⁵ บันทึกโดย al-Ṭahāwiy, 1994: 1113. และ al-Sarāj, 2002: 30.

การตัดสินฮะดีษ

ฮะดีษเศาะฮี้ฮ์ เนื่องจากมีคุณสมบัติของฮะดีษเศาะฮี้ฮ์ครบทุกประการ

ฮะดีษที่ 64 หน้า 156 บรรทัดที่ 19 สำนักฮะดีษ

حديث بخاري دان مسلم ((مَنْ أَدْرَكَ رُكُوعًا مِنَ الصَّلَاةِ، فَقَدْ أَدْرَكَ الصَّلَاةَ))

ความว่า : ฮะดีษบันทึกโดยอัลบุคอรีและมุสลิม “ผู้ใดที่ทัน
ละหมาดหนึ่งร็อกอะฮ์ถือว่าเขาทันละหมาดในเวลานั้นคือการ
ละหมาดในเวลา”

การตัดครีจญ์ฮะดีษ

สำนักฮะดีษในเอกสารวิจัยตรงกับ สำนักฮะดีษที่บันทึกโดย อัลบุคอรี
(al-Bukhāriy, 1422 : 580) และมุสลิม (Muslim, n.d. : 615) จากสายสืบของอะบี สะละมะฮ์
เบ็น อับดุลเราะฮมาน รายงานจาก อะบู สุรอยเราะฮ์ رضي الله عنه ท่านเราะฮ์ลุลลอฮ์ ﷺ ได้กล่าว ด้วย
สำนักข้างต้น

ฮะดีษเดียวกันปรากฏใน บันทึกของอิมามฮะดีษหลายท่าน จากสายสืบของ อะบี
สะละมะฮ์ เบ็น อับดุลเราะฮมาน¹ รายงานจากอะบู สุรอยเราะฮ์ رضي الله عنه

การตัดสินฮะดีษ

ฮะดีษเศาะฮี้ฮ์ เนื่องจากมีคุณสมบัติของฮะดีษเศาะฮี้ฮ์ครบทุกประการ

ฮะดีษที่ 65 หน้า 157 บรรทัดที่ 34 สำนักฮะดีษ

حديث بخاري دان مسلم ((مَنْ نَامَ عَنِ صَلَاةٍ أَوْ نَسِيَهَا فَلْيُصَلِّهَا إِذَا ذَكَرَهَا))

ความว่า : ฮะดีษบันทึกโดยอัลบุคอรีและมุสลิม “ผู้ใดนอนหลับจน
ไม่ได้ละหมาดหรือลืม ดังนั้นให้เขาละหมาด เมื่อเขานึกขึ้นได้”

¹ บันทึกโดย Abū Dāwūd, n.d. : 1121. Mālik, 1985 : 15. al-Syāfi‘iy, 1400 : 150. Aḥmad, 2001 : 7665. al-Nasā‘iy, 2001: 1754. al-Bayhaqiy, 2003:1813. Ibn Hibbān, 1988 : 1484. Abū Nu‘iam, 1996 : 1349. al-Ṭahāwiy, 1994: 2318. al- Sarāj, 2002:1196. al-Baghawiy, 1983: 401. Abd al-Razzāq , 1403 : 3369. และ Abū ‘Awānah, 1998 : 1104.

การตักรีญ์ฮะดีษ

สำนวนฮะดีษในเอกสารวิจัยคล้ายกับสำนวนฮะดีษที่บันทึกมุสลิม (Muslim, n.d. : 615) จากสายสืบของเกาะตาตะฮ์รายงานจากอะนัส เป็น มาลิก رضي الله عنه ท่านเราะฮ์ลุลลอฮ์ صلى الله عليه وسلم กล่าวด้วยสำนวนดังนี้

((مَنْ نَسِيَ صَلَاةً، أَوْ نَامَ عَنْهَا، فَكَفَّارَتُهَا أَنْ يُصَلِّيَهَا إِذَا ذَكَرَهَا))

ความว่า “ผู้ใดลืมจนไม่ได้ละหมาด หรือนอนหลับ เขา จะต้องทดแทนมันด้วยการละหมาดเมื่อเขานึกขึ้นได้”

ฮะดีษเดียวกันปรากฏใน บันทึก ของอิมามฮะดีษ จากสายสืบของ เกาะตาตะฮ์¹ รายงานจากอะนัส เป็น มาลิก رضي الله عنه

การตัดสินฮะดีษ

ฮะดีษเศาะฮี้ฮ์ เนื่องจากมีคุณสมบัติของฮะดีษเศาะฮี้ฮ์ครบทุกประการ

ฮะดีษที่ 66 หน้า 160 บรรทัดที่ 20 สำนวนฮะดีษ

سبدا نبي صلى الله عليه وسلم ((يَا بَنِي عَبْدِ مَنَافٍ لَا تَمْنَعُوا أَحَدًا طَافَ بِهَذَا الْبَيْتِ وَصَلَّى آيَةً سَاعَةً شَاءَ مِنْ لَيْلٍ أَوْ نَهَارًا)) مروايتكن اكندي ترمذي دان لا ينش

ความว่า : ท่านนะบี صلى الله عليه وسلم กล่าวว่า “ท่านนะบี صلى الله عليه وسلم กล่าวว่า โอ้บะนี อับติม ะนาฟ พวกเจ้าอย่าห้ามบุคคลที่มาเฝ้าวะวาฟและละหมาดที่กะอะบะฮ์นี้ ปล่อยให้เขาเฝ้าวะวาฟและละหมาดเวลาไหนก็ได้ตามที่เขาต้องการ” บันทึกโดยอັตติรมิซีย์ และท่านอื่นๆ

การตักรีญ์ฮะดีษ

สำนวนฮะดีษในเอกสารวิจัยตรงกับสำนวนฮะดีษที่บันทึกโดย อັตติรมิซีย์ (al-Tirmidhiy, 1975 : 868) จากสายสืบของ अबดุลลอฮ์ เป็น บาบารีย์รายงานจากญะบัยร เป็น มุฏอิม رضي الله عنه ท่านนะบี صلى الله عليه وسلم ได้กล่าวด้วยสำนวนข้างต้น

¹ บันทึกโดย al-Bukhariy, 1422 : 597. al-Dārimiy, 2000 : 1265. Aḥmad, 2001 : 13550. Abū Dāwūd, n.d. : 442. al-Tirmidhiy, 1975 : 178. al-Nasā'iy, 1986: 613. Ibn Mājah, n.d. : 696. al-Bayhaqiy, 1989:927. Ibn Khuzaymah, n.d.: 993. Ibn Hibbān, 1988 : 2647. Abū Ya'lā al-Mausiliy, 1984 : 3086. al-Ṭahāwiy, 1994: 2681. al- Sarāj, 2002:1364. และ Abū 'Awānah, 1998 : 1144.

อะดีษเดียวกันปรากฏใน บันทึก ของอิมามอะดีษหลายท่าน จากสายสืบของ अबดุลลอฮ์ เป็น บาบารีย์บันทึกโดย¹ รายงานจากญบัยร เป็น มุฏอิม

การตัดสินอะดีษ

อะดีษ ด้วยกับสายรายงานของ อัตติรมิซีย์ เป็นอะดีษฎาะอ์ฟ เนื่องจาก มีผู้รายงานชื่ออะบี อัสซุบัยร (มุฮัมมัด เป็น มุสลิม อัลมักกี) เป็นผู้รายงานที่ صدوق إلا أنه يدللس (บุคคลที่มีสัจจะแต่มีพฤติกรรมอำพราง) (al-‘Asqalāniy, 1986: 506) แต่เนื่องจากมีสายรายงาน อื่นที่มีฐานะสูงกว่าจึงทำให้เลื่อนฐานะเป็น อะดีษ อะสัน ลิฆอยริฮ์

อะดีษที่ 67 หน้า 162 บรรทัดที่ 31 สำนวนอะดีษ

سبدا نبي ﷺ ((مُرُوا أَوْلَادَكُمْ بِالصَّلَاةِ وَهُمْ أَبْنَاءُ سَبْعٍ وَاضْرِبُوهُمْ عَلَيْهَا وَهُمْ أَبْنَاءُ عَشْرٍ وَفَرِّقُوا بَيْنَهُمْ فِي الْمَضَاجِعِ))

ความว่า : ท่านนะบี ﷺ กล่าวว่า “จงสั่งลูก ๆ ของท่านให้ดำรง ละหมาด เมื่อเขาเหล่านั้นอายุได้เจ็ดขวบและจงตีพวกเขา(หาก พวกเขาไม่ดำรงละหมาด)เมื่อพวกเขาอายุได้สิบขวบและจงแยกที่ นอนระหว่างพวกเขา”

การตัดครีจญ์อะดีษ

สำนวนอะดีษในเอกสารวิจัยตรงกับสำนวนอะดีษที่บันทึกโดย อะบูดาอูด (Abū Dāwūd, n.d. : 495) จากสายสืบของอัมร เป็น ซุอัยบ จากบิดาของเขา จากปู่ของเขา กล่าวว่าท่านเราะฮ์ลุลลอฮ์ ﷺ กล่าวด้วยสำนวนข้างต้น

อะดีษเดียวกันปรากฏในบันทึกของอิมามอะดีษหลายท่านจากสายสืบของอัมร เป็น ซุอัยบ จากบิดาของเขาบันทึกโดย² รายงานจาก अबดุลลอฮ์ เป็น อัมร

การตัดสินอะดีษ

¹ บันทึกโดย Abū Dāwūd, n.d. : 1894. al-Nasā'iy, 1986: 585. Ibn Mājah, n.d. : 1254. Ibn Abī Shaybah, 1409 : 13243. al-Ṭabarāniy, 1994: 1601. al-Hākim, 1990 : 1643. al-Bayhaqiy, 2003:9329. Ibn Ḥibbān, 1988 : 1553. Abū Ya'ālā al-Mausiliy, 1984 : 7415.

² บันทึกโดย Aḥmad, 2001:6756. al-Baghawiy, 1983: 505. al-Khaṭīb al-Baghādādiy, n.d. : 1/63. และ al-Daulābiy, 2000 : 892.

ฮะดีษด้วยกับสายรายงานของอะบูดาูดเป็นฮะดีษฎะอ์ฟ เนื่องจากมีผู้รายงานชื่อ เสาววาร เป็น ดาูด อะบู ฮัมซะฮ์ อัศศอยเราะหีย์เป็นผู้รายงานที่ صدوق له أو هام (บุคคลที่มีสัจจะแต่บางครั้งมีความสับสน) (al-‘Asqalāniy, 1986: 259) แต่เนื่องจากมีสายรายงานอื่นที่มีฐานะสูงกว่า จึงทำให้เลื่อนฐานะเป็น ฮะดีษ ฮะสัน ลิหอยรีย์

ฮะดีษที่ 68 หน้า 167 บรรทัดที่ 13 สำนักฮะดีษ

سبدا نبي ﷺ ((إِذَا حَضَرْتَ الصَّلَاةَ فَلْيُؤَدِّنْ لَكُمْ أَحَدَكُمْ)) تله

مروایتکن آکندی بخاری دان مسلم

ความว่า : ท่านนะบี ﷺ กล่าวว่า “เมื่อเข้าเวลาละหมาดก็ให้คนหนึ่งในหมู่พวกท่านทำการอะซาน¹” บันทึกโดยอัลบุคอรีและมุสลิม

การตีความฮะดีษ

สำนักฮะดีษในเอกสารวิจัยตรงกับ ส่วนหนึ่งของ สำนักฮะดีษที่บันทึก โดยอัลบุคอรี (al-Bukhāriy, 1422:628,631และ7246) จากสายสืบของอะบี กิลาบะฮ์ รายงานจากมาลิก เป็น อัศฮุวัยรีย์ ﷺ เล่าว่าฉันได้มาหาท่านนะบี ﷺ โดยมีคณะบุคคลจากเผ่าของฉันมาด้วย พวกเราได้พำนักอยู่กับท่านนะบี ﷺ ยี่สิบคืน ท่านนะบี ﷺ เป็นคนเมตตามาก และอ่อนโยนเมื่อท่าน ﷺ เห็นว่าพวกเราคิดถึงครอบครัว ท่าน ﷺ จึงกล่าวด้วยสำนักว่า

((ارْجِعُوا فَكُونُوا فِيهِمْ، وَعَلِّمُوهُمْ، وَصَلُّوا، فَإِذَا حَضَرَتِ الصَّلَاةُ

فَلْيُؤَدِّنْ لَكُمْ أَحَدَكُمْ، وَلْيُؤَمِّمْكُمْ أَكْبَرَكُمْ))

ความว่า “พวกท่านจงเดินทางกลับไปหาครอบครัวพวกท่านเถิด และจงสั่งสอนพวกเขาพร้อมกับดำรงการละหมาด เมื่อเข้าเวลาละหมาดก็ให้คนหนึ่งในหมู่พวกท่านทำการอะซานและให้ผู้ที่อาวุโสกว่าในหมู่พวกท่านเป็นผู้นำละหมาด”

ฮะดีษเดียวกันปรากฏใน บันทึก ของอิมามฮะดีษ จากสายสืบของอะบี กิลาบะฮ์² รายงานจากมาลิก เป็น อัศฮุวัยรีย์ ﷺ

¹ อะซานคือการประกาศเรียกให้มุสลิมมาร่วมละหมาดโดยมีผู้ประกาศเรียกในภาษาอาหรับว่าอัลมุอ์ซซิน

² บันทึกโดย Muslim, n.d. : 674. al-Syāfi‘iy, 2004 : 319. Abū Dāwūd, n.d. : 589. al-Nasā‘iy, 1986: 669. Ibn Mājah, n.d. : 979. Aḥmad, 2001 : 20529. al-Dārimiy, 2000 : 1288. al-Baghawiy, 1983 : 2/296.

จากนั้นชายผู้นั้นไม่ได้ไปไกลจากฉันนักเขาจึงกล่าวต่อว่าเมื่อท่านต้องการยื่นเพื่อทำการละหมาดจงกล่าวว่า

((اللَّهُ أَكْبَرُ اللَّهُ أَكْبَرُ أَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ أَشْهَدُ أَنَّ مُحَمَّدًا رَسُولُ اللَّهِ حَيَّ عَلَى الصَّلَاةِ حَيَّ عَلَى الْفَلَاحِ قَدْ قَامَتِ الصَّلَاةُ قَدْ قَامَتِ الصَّلَاةُ اللَّهُ أَكْبَرُ اللَّهُ أَكْبَرُ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ))

พอวันรุ่งขึ้นฉันจึงไปหาท่านเราะสูลุลลอฮ์ ﷺ และบอกแก่ท่านให้ทราบถึงสิ่งที่ฉันได้ฝันท่านเราะสูลุลลอฮ์ ﷺ กล่าวว่า

((إِنَّهَا لَرُؤْيَا حَقٌّ إِنْ شَاءَ اللَّهُ، فَعُمِّ مَعَ بِلَالٍ فَأَلْقَى عَلَيْهِ مَا رَأَيْتَ، فَلِيُوَدِّدُنِي بِهِ، فَإِنَّهُ أَنْدَى صَوْتًا مِنْكَ فَعُمِّتُ مَعَ بِلَالٍ، فَجَعَلْتُ أَلْقِيهِ عَلَيْهِ، وَيُوَدِّدُنِي بِهِ، قَالَ: فَسَمِعَ ذَلِكَ عُمَرُ بْنُ الْخَطَّابِ، وَهُوَ فِي بَيْتِهِ فَخَرَجَ يَجُرُّ رِدَاءَهُ، وَيَقُولُ: وَالَّذِي بَعَثَكَ بِالْحَقِّ يَا رَسُولَ اللَّهِ، لَقَدْ رَأَيْتُ مِثْلَ مَا رَأَى، فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: فَلِلَّهِ الْحَمْدُ))

ความว่า “แท้จริงมันเป็นความฝันที่เป็นจริงหากมันเป็นความประสงค์ของอัลลอฮ์ ท่านจงลุกขึ้นพร้อมกับบิลาลและบอกกับเขาถึงสิ่งที่ท่านฝันเพราะแท้จริงเขามีเสียงที่ดังกว่าท่าน ดังนั้นฉันจึงลุกไปพร้อมกับบิลาลและได้สอนให้บิลาลกล่าวคำดังกล่าวเพื่อทำการอะซาน ต่อมาท่านอุมร์ เบน อัลคอกฏออบได้ยินสิ่งดังกล่าวและท่านได้ออกมาจากบ้านของท่านในสภาพที่ลากผ้าของเขาพร้อมกล่าวว่า ขอสาบานด้วยผู้ที่แต่งตั้งท่านด้วยสัจธรรม แท้จริงฉันก็ได้ฝันเห็นดังที่ชายคนนั้นฝันเห็นเหมือนกัน ท่านเราะสูลุลลอฮ์ ﷺ กล่าวว่า อัลหัมดุลิลละฮ์”

ฮะดีษเดียวกันปรากฏใน บันทึกลงของอิมามฮะดีษ จากสายสืบของ มุฮัมหมัด เบน अबดุลลอฮ์ เป็น ¹ รายงานจาก अबดุลลอฮ์ เป็น ¹

การตัดสินฮะดีษ

¹ บันทึกลงโดย Ahmad, 2001 : 16478. al-Tirmidhiy, 1975 : 189. al-Dārimiy, 2000 : 1224. al-Dāraqutniy, 2004: 935. al-Bayhaqi, 1989 : 273. Ibn Khuzaymah, n.d.: 363. และ Abū ‘Awānah, 1998 : 966.

อะดีซด้วยกับสายรายงานของ อะบู ดาวูดเป็นอะดีซเฉพาะอิฟ เนื่องจากมีผู้รายงาน ชื่อ มุฮัมหมัด เป็น อิสฮาก เป็นผู้รายงานที่ ¹ صدوق يدللس ورمى بالتشيع والقدر (บุคคลที่มีสี่จะแต่มี พฤติกรรมอำพรางและถูกกล่าวหาว่าเป็นพวกนิยมแนวคิดชีอะฮ์และพวกเกาะดะรียะฮ์) (al-‘Asqalāniy, 1986: 467) แต่เนื่องจากมีสายรายงานอื่นที่มีฐานะสูงกว่าจึงทำให้เลื่อนฐานะเป็น อะดีซ สะสัน ลิขอยริฮ

อะดีซที่ 70 หน้า 167 บรรทัดที่ 32 ส่วนนวนอะดีซ

سبدا رسول الله ﷺ (فَلِلَّهِ الْحَمْدُ)²

อะดีซที่ 71 หน้า 170 บรรทัดที่ 1 ส่วนนวนอะดีซ

ترست ددالمث حديث بخاري سبدا نبي ﷺ بك أبي سعيد الخدري ((إِنِّي أَرَاكَ تُحِبُّ الْعَنَمَ وَالْبَادِيَةَ فَإِذَا كُنْتُ فِي غَنَمِكَ أَوْ بَادِيَتِكَ فَأَذَّنْتُ بِالصَّلَاةِ فَارْفَعُ صَوْتَكَ بِالنِّدَاءِ فَإِنَّهُ لَا يَسْمَعُ مَدَى صَوْتِ الْمُؤَذِّنِ حِينَ وَلَا إِنْسٍ وَلَا شَيْءٍ إِلَّا شَهِدَ لَهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ))

ความว่า : อะดีซบันทึกโดยอัลบุคอรีย์ ท่านนะบี ﷺ กล่าวแก่ อะบี สะอิด อัลคุดรีย์ ว่า “ฉันเห็นท่านรักแพะรักป่าเขาเมื่อท่านอยู่ท่ามกลางฝูงแพะหรือท่ามกลางป่าเขาและท่านได้อะซานท่านจงเปล่งเสียงให้ดังด้วยการป่าวร้องนั้นเพราะไม่มีใครหรือสิ่งใดที่ได้ยินเสียงผู้อะซานจากภูมิจน มนุษย์ และสิ่งใดๆก็ดี นอกจากมันจะเป็นพยานให้แก่เขาในวันกิยามะฮ์”

การตักรีจญ์อะดีซ

ส่วนนวนอะดีซในเอกสารวิจัยตรงกับส่วนนวนอะดีซที่บันทึกโดย อัลบุคอรีย์ (al-Bukhāriy, 1422:609) จากสายสืบของอัब्ดุลเราะฮมาน เป็น อับลลอลฮ์ เป็น อัब्ดุลเราะฮมาน เป็น อะบี เตะอะอะอะฮ์ อัลอันศอรีย์ จากบิดาของเขา รายงาน จากอะบู สะอิด อัลคุดรีย์ ﷺ กล่าวด้วยส่วนนวนข้างต้น

¹ คือเป็นบุคคลเศาะดุก และมีพฤติกรรมอำพรางอะดีซและถูกกล่าวหาว่าโน้มเอียงทางแนวทางชีอะฮ์และเกาะดะรียะฮ์ ถึงแม้ว่ามุฮัมหมัด เป็น อิสฮากจะเป็นผู้ที่มีพฤติกรรมอำพรางแต่ในสายรายงานของอะฮมัดได้ยืนยันว่าเขาได้ฟังจากอาจารย์ของเขาจริงและท่านอัลอัลบานียระบุว่า เป็นอะดีซสะสัน al-Albaniy, 1985 : 1/265.

² ดูในอะดีซที่ 69

อะดีษเดียวกันปรากฏในบันทึกของอิมามอะดีษหลายท่านจากสายสืบของอัมร เป็น ชุอัยบ จากบิดาของเขา¹ รายงานจากอับดุลลอฮ์ ร.ฮ. **อัมร** ร.ฮ.

การตัดสินอะดีษ

อะดีษเศาะฮียะฮ์ เนื่องจากมีคุณสมบัติของอะดีษเศาะฮียะฮ์ครบทุกประการ

อะดีษที่ 72 หน้า 170 บรรทัดที่ 13 จำนวนอะดีษ

((الصَّلَاةُ جَامِعَةٌ)) حَدِيثٌ بِحَارِي دَانَ مُسْلِمًا

ความว่า : “จงมาละหมาดญะมาอะฮ์” บันทึกโดยอัลบุคอรีและมุสลิม

การตัด κρίญ์ อะดีษ

จำนวนอะดีษในเอกสารวิจัยตรงกับ ส่วนหนึ่งของ จำนวนอะดีษที่บันทึกโดย อัลบุคอรี (al-Bukhāriy, 1422 : 1045) จากสายสืบของอะบู สะละมะฮ์ เป็น อัศดุรเราะฮมาน เป็น อาฟ อัลซุฮรี รายงานจากอับดุลลอฮ์ ร.ฮ. **อัมร** ร.ฮ. กล่าวว่าเมื่อเกิดสุริยุปราคาในสมัยของท่านเราะซูลุลลอฮ์ ﷺ ก็ถูกเรียกให้ไปละหมาดสุนัตกุสุฟ (สุริยุปราคา) ด้วยจำนวนข้างต้น

อะดีษเดียวกันปรากฏใน บันทึก ของอิมามอะดีษหลายท่าน จากสายสืบ ของอะบู สะละมะฮ์ เป็น อัศดุรเราะฮมาน เป็น อาฟอัลซุฮรี² รายงานจากอับดุลลอฮ์ ร.ฮ. **อัมร** ร.ฮ.

อะดีษเดียวกันมีรายงานจาก **ท่านหญิงอาอิชะฮ์** ร.ฮ. จากสายสืบของอูรวะฮ์³ และอัลบะรอฮ์ ร.ฮ. เป็น อาชิบ ร.ฮ. จากสายสืบของอะดีษ **ซัยดี** เป็น ซาบิต⁴

การตัดสินอะดีษ

อะดีษเศาะฮียะฮ์ เนื่องจากมีคุณสมบัติของอะดีษเศาะฮียะฮ์ครบทุกประการ

อะดีษที่ 73 หน้า 171 บรรทัดที่ 11 จำนวนอะดีษ

¹ บันทึกโดย Mālik, 1985 : 5. Aḥmad, 2001 : 11305. al-Dārimiy, 2000 : 1288. และ al-Bayhaqiy, 1989:293.

² บันทึกโดย al-Bayhaqiy, 1991 : 6300. Ibn Khuzaymah, n.d.: 1375. al-Baghawiy, 1983: 1139. และ Abū ‘Awānah, 1998 : 2433.

³ บันทึกโดย Muslim, n.d. : 2942. al-Nasā’iy, 1986: 1465. และ Abū Dāwūd, n.d. : 1190. al-Dāraqtūniy, 2004: 1786. และ Ibn Ḥibbān, 1988 : 2842.

⁴ บันทึกโดย Aḥmad, 2001 : 18479. และ Ibn Mājah, n.d. : 116.

ترسبت ددالم حديث يغب صحيح بهوسن نبي ﷺ سبدا أي ((إِنَّ بِلَالَ
يُؤَدِّنُ بَلِيلًا فَكُلُوا وَاشْرَبُوا حَتَّى يُؤَدِّنَ ابْنُ أُمِّ مَكْنُومٍ))

ความว่า : ถูกกล่าวในอะดิษ เสาะฮีย ท่านนะบี ﷺ กล่าวว่า
“แท้จริงท่านบิลาลอะษานในเวลากลางคืน พวกท่านจงกิน และจง
ดื่มจนกระทั่งอับนุอุมมีมิกตุม (อะษานพวกท่านจงหยุดกินหยุด
ดื่ม)”

การตัดครีจญ์อะดิษ

สำนวนอะดิษในเอกสารวิจัยตรงกับสำนวนอะดิษที่บันทึกโดย ยอัลบุคอรีย
(al-Bukhāriy, 1422 : 622) จากสายสืบของนาฟิอฺรายงานจากอับนุ อุมร์ رضي الله عنه ท่านนะบี ﷺ ด้วย
สำนวนข้างต้น

อะดิษเดียวกันปรากฏในบันทึกของอิมามอะดิษจากสายสืบของนาฟิอ์¹ สาลิม² และ
อับดุลลอฮ์ เป็น ดินาร์³ รายงานจากอับดุลลอฮ์ เป็น อัมร رضي الله عنه

อะดิษเดียวกันมีรายงานจาก ท่านหญิงอาอิชะฮ์ رضي الله عنها จากสายสืบของอัลกอสิม เป็น
มุฮัมมัด⁴ และอุนัยสะฮ์ رضي الله عنه จากสายสืบของคุบัยบ เป็น อับดุลเราะฮมาน⁵

การตัดสิ้นอะดิษ

อะดิษเสาะฮีย เนื่องจากมีคุณสมบัติของอะดิษเสาะฮียครบทุกประการ

อะดิษที่ 74 หน้า 173 บรรทัดที่ 10 สำนวนอะดิษ

ترسبت ددالم حديث بخاري دان مسلم بهوا سبدا نبي ﷺ باك بلال
((يَا بِلَالُ قُمْ فَتَادِ))

¹ บันทึกโดย Muslim, n.d. : 1092. Aḥmad, 2001 : 5195. al-Tirmidhiy, 1998 : 1/277. Ibn Wahb, 2005 : 290. และ al-Bazzār, 1997 : 5591.

² บันทึกโดย Abū Dāwūd al-Ṭayālisiy, 1999 : 1928. al-Dārimiy, 2000 : 1226. al-Syāfi‘iy, 2004 : 726. และ Abd al-Razzāq, 1403 : 1886.

³ บันทึกโดย al-Nasā‘iy, 1986: 1613. และ Abd al-Razzāq , 1403 : 7614.

⁴ บันทึกโดย al-Bukhāriy, 1422 : 622. Aḥmad, 2001 : 24168. al-Dārimiy, 2000 : 1227.

⁵ บันทึกโดย Abū Dāwūd al-Ṭayālisiy, 1999 : 1274. และ al-Bayhaqiy,1989:293.

ความว่า : ฮะดีษบันทึกโดยอัลบุคอรีย์และมุสลิม ท่านนะบี ﷺ
กล่าวแก่บิลาลว่า “โอ้ บิลาล จงลุกขึ้นอะซาน (ประกาศเชิญชวน
ให้ผู้คนมาละหมาด)”

การตักรีญ์ฮะดีษ

สำนวนฮะดีษในเอกสารวิจัยตรงกับ ส่วนหนึ่งของ สำนวนฮะดีษที่บันทึกโดย อัลบุคอรีย์ (al-Bukhāriy, 1422 : 609) จากสายสืบของนาฟิอ์รายงานจากอิบน์ อุมร์ رضي الله عنه กล่าวว่า เมื่อบรรดามุสลิมอพยพมาอยู่ที่เมืองมะดีนะฮ์เมื่อพวกเขาจะทำการละหมาดพวกเขาจะคาดคะเน เวลาละหมาดแล้วก็มาชุมนุมกันเพื่อทำการละหมาดโดยไม่มีการอะซานแต่อย่างใด อยู่มาวันหนึ่ง บรรดามุสลิมได้ปรึกษาหารือในเรื่องดังกล่าว (วิธีจะเรียกร้องสู่การละหมาด) บางคนก็เสนอให้นำเอา ระฆังดังเช่นชวานะศอรอ บางคนก็เสนอให้เป่าปี่ดังเช่นชาวยะฮูดี๊ยะกระทำแต่ท่านอุมร์ ได้กล่าว ว่าทำไมพวกท่านไม่ให้ใครคนหนึ่งทำการอะซานดังนั้นท่านนะบี ﷺ กล่าวด้วยสำนวนดังนั้น

¹ ((يَا بِلَالُ قُمْ فَنادِ بِالصَّلَاةِ))

ความว่า “โอ้ บิลาล จงลุกขึ้นอะซาน (ป่าวร้องให้ผู้คนมาละหมาด)”

ฮะดีษเดียวกันปรากฏในบันทึกของอิมามฮะดีษจากสายสืบของนาฟิอ์² รายงานจาก
อับดุลลอฮ์ เป็น อัมร์ رضي الله عنه

การตัดสินฮะดีษ

ฮะดีษเศาะฮิฮ์ เนื่องจากมีคุณสมบัติของฮะดีษเศาะฮิฮ์ครบทุกประการ

ฮะดีษที่ 75 หน้า 174 บรรทัดที่ 9 สำนวนฮะดีษ

حديث ترمذي دان لأينش ((مَنْ أَدَّنَ سَبْعَ سِنِينَ مُخْتَبِئًا كَتَبَ اللَّهُ لَهُ
بِرَاءَةً مِنَ النَّارِ))

ความว่า : ฮะดีษบันทึกโดยอัตติรมิซีย์และท่านอื่นๆ “ผู้ใดที่ทำ
หน้าที่อะซานเป็นเวลาเจ็ดปี ด้วยความหวังในผลบุญของอัลลอฮ์
อัลลอฮ์ได้บันทึกเขาให้เป็นบุคคลที่ปลอดภัยจากไฟนรก”

¹ สำนวนบันทึกโดยอัลบุคอรีย์กับสำนวนที่มีอยู่ในเอกสารวิจัยต่างกันคือในเอกสารวิจัยไม่มีคำว่า بِالصَّلَاةِ

² บันทึกโดย Muslim, n.d. : 377. Ahmad, 2001 : 6357. al-Nasā'iy, 1986: 626. al-Tirmidhiy, 1975: 190. al- Sarāj, 2002:35. และ al-Bayhaqiy, 2003 : 2553.

การตัด κρίญ์ฮะดีษ

สำนวนฮะดีษในเอกสารวิจัยตรงกับสำนวนฮะดีษที่บันทึกโดย ยอฮันนาฮ์ อัดติรมิซียี (al-Tirmidhiy, 1975: 206) จากสายสืบของมุญาฮิด รายงานจากอิบนุ อับบาส رضي الله عنه ท่านนะบี صلى الله عليه وسلم กล่าวด้วยสำนวนดังนี้

((مَنْ أَدَّنَ سَعْعَ سِنِينَ مُحْتَسِبًا كُتِبَتْ لَهُ بَرَاءَةٌ مِنَ النَّارِ))¹

ความว่า “ผู้ใดที่ทำหน้าที่อะชานเป็นเวลาเจ็ดปี ด้วยความหวัง
ในผลบุญของ อัลลอฮ์เขาจะถูกบันทึกให้เป็นบุคคลที่ปลอดภัย
จากไฟนรก”

ฮะดีษเดียวกันปรากฏใน บันทึก ของอิมามฮะดีษ จากสายสืบ ของมุญาฮิด² และ
อิกริมะฮ์³ ทั้งสองรายงานจากอิบนุ อับบาส رضي الله عنه

การตัดสินฮะดีษ

ฮะดีษด้วยกับสายรายงานของ อัดติรมิซียี เป็นฮะดีษฎะอ์อีฟ เนื่องจากมีผู้รายงาน
ชื่อ มุฮัมมัด เป็น ฮุมาйд อรรอซียี เป็นบุคคล حافظ ضعيف (บุคคลที่เป็นนักท่องแต่อ่อน) และญาบิร
เป็น ยะซีด อัลญุฟีย เป็นบุคคลฎะอ์อีฟ และ ضعيف رافضى (บุคคลที่อ่อนและเป็นพวกนิยม
แนวคิด รอฟีฎะอ์) (al-‘Asqalāniy, 1986 : 475, 137) ส่วนสายรายงานอื่นที่มาสันนิษฐานก็เป็น
ฮะดีษที่ฎะอ์อีฟเช่นกันด้วยเหตุนี้อิมามอันนะวารียีจึงระบุในหนังสือคุลาเศาะฮ์ อัลอะหฺกามว่าฮะดีษ
นี้เป็นฮะดีษฎะอ์อีฟ (al-Nawawiy,2003:1/294) และท่านอัลอัลบานียี (al-Albāniy,1991 :
1/25) ได้ระบุว่าเป็น ฮะดีษฎะอ์อีฟ อัดติรมิซียีกล่าวว่า حَدِيثُ ابْنِ عَبَّاسٍ حَدِيثٌ غَرِيبٌ (ฮะดีษ
อิบนุ อับบาสเป็นฮะดีษฆะริบ) (al-Tirmidhiy, 1975 : 1/400)

ฮะดีษที่ 76 หน้า 174 บรรทัดที่ 11 สำนวนฮะดีษ

فد سات روايه ((مَنْ أَدَّنَ خَمْسَ صَلَوَاتٍ إِيمَانًا وَاحْتِسَابًا غُفِرَ لَهُ مَا
تَقَدَّمَ مِنْ ذَنْبِهِ))

¹ สำนวนบันทึกโดย อัดติรมิซียี กับสำนวน ที่มีอยู่ในเอกสารวิจัย ต่างกันคือคำว่า كُتِبَتْ แทนด้วยคำว่า كُنِيَ اللهُ ทั้งสองคำนี้มีความหมายที่เหมือนกันคือบันทึก.

² บันทึกโดย al-Bazzār, 2009:4937. และ Ibn Shahin, 2004:560.

³ บันทึกโดย Ibn Mājah, n.d.:727.

ความว่า : ในการรายงานหนึ่ง “ผู้ใดที่ทำหน้าที่อะซานละหมาด
 ทำเวลาด้วยความศรัทธาและหวังในผลบุญของอัลลอฮ์เขาจะถูก
 อภัยในบาปที่ผ่านมา”

การตัดครีญฮะดีษ

สำนวนฮะดีษในเอกสารวิจัย คล้าย กับสำนวนฮะดีษที่บันทึกโดย ยอัลบัยฮะกี๊
 (al-Baihaqi, 2003 : 2039) จากสายสืบของอะบู สะละมะฮ์ รายงานจากอะบูสุรอยเราะฮ์
 กล่าวว่าท่านเราะสูลุลลอฮ์ กล่าวด้วยสำนวนดังนี้

(مَنْ أَدَّى خَمْسَ صَلَوَاتٍ وَأَمَّهُمْ إِيمَانًا وَاحْتِسَابًا غُفِرَ لَهُ مَا تَقَدَّمَ مِنْ
 ذَنْبِهِ)¹

ความว่า “ผู้ใดที่ทำหน้าที่อะซานและเป็นผู้นำละหมาดทำเวลา
 ด้วยความศรัทธาและหวังในผลบุญของอัลลอฮ์เขาจะถูกอภัยใน
 บาปที่ผ่านมา”

การตัดสินฮะดีษ

ฮะดีษด้วยสายรายงานของอัลบัยฮะกี๊ เป็นฮะดีษฎะอ์ฟ ญิดตัน เนื่องจากมี
 ผู้รายงาน ชื่อมุฮัมหมัด เป็น ยะซีด อัลสุละมี๊ เป็นผู้รายงานที่ (ضعيف) อัลอัสเกาะลานี๊
 (al-Asqalāniy, 1996 : 1/151) และอิบรอฮีม เป็น รุสตูม เป็นบุคคลฎะอ์ฟ อิบนุอะดี๊ยกกล่าวว่า
 เขาเป็นบุคคลมุจกัร อัลฮะดีษ (منكر الحديث) อัษชะฮะบีย (al-Dhahabiy, 1963: 1/30)

สายรายงานนี้ไม่มีการสนับสนุนจากสายรายงานอื่นๆ อัลบัยฮะกี๊
 (al-Baihaqi, 2003:1/636) กล่าวว่า ฉันไม่เคยรู้จักฮะดีษนี้นอกจากด้วยสายรายงานของอิบรอฮีม
 เป็น รุสตูม จาก ฮัมมาดเท่านั้น ดังนั้นสายรายงานนี้ถือว่าเป็นสายรายงานเดี่ยวแต่มีผู้รายงานเป็น
 บุคคลฎะอ์ฟ จึงทำให้ระดับฮะดีษจัดอยู่ในประเภทฎะอ์ฟญิดตัน ไม่สามารถที่จะเลื่อนขึ้นเป็น
 ฮะดีษชะฮัดได้เพราะไม่มีการสนับสนุนจากสายรายงานอื่น และอัลบัยฮะกี๊ (al-Baihaqi, 1989 :
 1/206) กล่าวว่า (لم يصح إسناد) สายรายงานนี้ไม่เศาะฮิฮ

ฮะดีษที่ 77 หน้า 174 บรรทัดที่ 21 สำนวนฮะดีษ

¹ สำนวนบันทึกโดยอัลบัยฮะกี๊กับสำนวนที่มีอยู่ในเอกสารวิจัยต่างกันคือในเอกสารวิจัยไม่มีคำว่า مُؤْمِنًا

سيدا نبي ﷺ ((إِذَا سَمِعْتُمُ الْمُؤَذِّنَ فَعُولُوا مِثْلَ مَا يَقُولُ ثُمَّ صَلُّوا عَلَيَّ))

رواية مسلم

ความว่า : ท่านนะบี ﷺ กล่าวว่า “เมื่อพวกท่านได้ยินเสียงมุอัซซิม(ผู้ประกาศเชิญชวนให้มาละหมาด)ขอให้พวกท่านจงกล่าวทวนคำพูดของเขา จากนั้นขอให้กล่าวเศาะละวาต(ขอพร)ให้แก่ฉัน” บันทึกโดยมุสลิม

การตักรีจญ์อะติษ

สำนวนอะติษในเอกสารวิจัยตรงกับ ส่วนหนึ่งของ สำนวนอะติษที่บันทึกโดย มุสลิม (Muslim, n.d. : 384) จากสายสืบของอับดุลเราะฮมาน เป็น ญะบัยร รายงานจาก อับดุลลอฮ์ เป็น อัมร เป็น อัลอาศ ได้ยินท่านนะบี ﷺ กล่าวว่า

((إِذَا سَمِعْتُمُ الْمُؤَذِّنَ، فَعُولُوا مِثْلَ مَا يَقُولُ ثُمَّ صَلُّوا عَلَيَّ، فَإِنَّهُ مَنْ صَلَّى عَلَيَّ صَلَاةً صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ بِهَا عَشْرًا، ثُمَّ سَأَلُوا اللَّهَ لِي الْوَسِيلَةَ، فَإِنَّهَا مَنْزِلَةٌ فِي الْجَنَّةِ، لَا تَنْبَغِي إِلَّا لِعَبْدٍ مِنْ عِبَادِ اللَّهِ، وَأَرْجُو أَنْ أَكُونَ أَنَا هُوَ، فَمَنْ سَأَلَ لِي الْوَسِيلَةَ حَلَّتْ لَهُ الشَّقَاعَةُ))

ความว่า “เมื่อพวกท่านได้ยินเสียงอะซานก็จงกล่าวตาม ผู้ที่อะซานได้กล่าวจากนั้นก็จงให้กล่าวเศาะละวาตแก่ฉัน เพราะผู้ที่กล่าวเศาะละวาตแก่ฉันหนึ่งครั้ง อัลลอฮ์จะทรงเศาะละวาตให้แก่เขาถึงสิบครั้ง จากนั้นเขาจึงวิงวอนขอจากอัลลอฮ์เพื่อให้พระองค์ประทานอัลวะสีละฮ์แก่ฉัน เพราะเป็นสถานที่ในสวรรค์ซึ่งไม่มีใครเหมาะสมกับใครนอกจากบ่าวของอัลลอฮ์เพียงคนเดียวเท่านั้นจากบรรดาบ่าวทั้งหลาย ฉันหวังว่าฉันจะได้ทำหน้าที่ ณ ที่นั้นและผู้ทิวอนขอ อัลวะสีละฮ์ เพื่อฉันแล้วความช่วยเหลือก็จะเป็นที่อนุมัติสำหรับเขา”

อะติษเดียวกันปรากฏใน บันทึกของอิมามอะติษ จากสายสืบ ของอับดุลเราะฮมาน เป็น ญะบัยร¹ รายงานจากอับดุลลอฮ์ เป็น อัมร เป็น อัลอาศ

การตักสินอะติษ

¹ บันทึกโดย Abū Dāwūd, n.d. : 523. al-Nasā'iy, 2001: 1654. al-Tirmidhiy, 1975: 3614. Abū Nu'iam, 1996 : 842. Ibn Khuzaymah, n.d.: 418. Ibn Hibbān, 1988 : 1690. และ al-Ṭahāwiy, 1994: 878.

ฮะดีษเศาะฮี้ฮ์ เนื่องจากมีคุณสมบัติของฮะดีษเศาะฮี้ฮ์ครบทุกประการ

ฮะดีษที่ 78 หน้า 174 บรรทัดที่ 25 สำนวนฮะดีษ

حديث مسلم ((وَإِذَا قَالَ حَيٌّ عَلَى الصَّلَاةِ قَالَ لَا حَوْلَ وَلَا قُوَّةَ إِلَّا بِاللَّهِ
 بِاللَّهِ وَإِذَا قَالَ حَيٌّ عَلَى الْفَلَاحِ قَالَ لَا حَوْلَ وَلَا قُوَّةَ إِلَّا بِاللَّهِ))
 ความว่า : ฮะดีษบันทึกโดยมุสลิม “และเมื่อมีคนกล่าว
 และเมื่อมีคน
 กล่าว لَا حَوْلَ وَلَا قُوَّةَ إِلَّا بِاللَّهِ ต้องตอบว่า الْحَيُّ عَلَى الصَّلَاةِ
 ” لَا حَوْلَ وَلَا قُوَّةَ إِلَّا بِاللَّهِ ต้องตอบว่า الْحَيُّ عَلَى الْفَلَاحِ ”

การตัดรื้อฮะดีษ

สำนวนฮะดีษในเอกสารวิจัยตรงกับ ส่วนหนึ่งของ สำนวนฮะดีษที่บันทึกโดย มุสลิม (Muslim, n.d. : 385) จากสายสืบของฮัฟษฺ เป็น อาศิม เป็น อุมัร เป็น อัลคอฏฏอบ จากพ่อของเขา จากปู่ของเขา อุมัร เป็น อัลคอฏฏอบ ﷺ ได้กล่าวว่า ท่านเราะฮ์ลุลลอฮ์ ﷺ กล่าวด้วยสำนวน ดังนี้

((إِذَا قَالَ الْمُؤَدِّدُ: اللَّهُ أَكْبَرُ اللَّهُ أَكْبَرُ، فَقَالَ أَحَدُكُمْ: اللَّهُ أَكْبَرُ اللَّهُ أَكْبَرُ، ثُمَّ قَالَ: أَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ، قَالَ: أَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ، ثُمَّ قَالَ: أَشْهَدُ أَنَّ مُحَمَّدًا رَسُولُ اللَّهِ، ثُمَّ قَالَ: حَيٌّ عَلَى الصَّلَاةِ، قَالَ: لَا حَوْلَ وَلَا قُوَّةَ إِلَّا بِاللَّهِ، ثُمَّ قَالَ: حَيٌّ عَلَى الْفَلَاحِ، قَالَ: لَا حَوْلَ وَلَا قُوَّةَ إِلَّا بِاللَّهِ، ثُمَّ قَالَ: اللَّهُ أَكْبَرُ اللَّهُ أَكْبَرُ، قَالَ: اللَّهُ أَكْبَرُ اللَّهُ أَكْبَرُ، ثُمَّ قَالَ: لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ، قَالَ: لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ مِنْ قَلْبِهِ دَخَلَ الْجَنَّةَ))

ความว่า “เมื่อพวกท่านได้ยินเสียงผู้อะซานอะซานกล่าวว่า ก็จงกล่าวตามที่ได้กล่าว اللَّهُ أَكْبَرُ اللَّهُ أَكْبَرُ ก็จงให้พวกท่านกล่าว اللَّهُ أَكْبَرُ اللَّهُ أَكْبَرُ หลังจากนั้นเมื่อเขากล่าว اللَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ ก็กล่าวว่า اللَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ หลังจากนั้นเมื่อเขากล่าว اللَّهُ أَكْبَرُ اللَّهُ أَكْبَرُ ก็กล่าวว่า اللَّهُ أَكْبَرُ اللَّهُ أَكْبَرُ หลังจากนั้นเมื่อเขากล่าว اللَّهُ لَا حَوْلَ وَلَا قُوَّةَ إِلَّا بِاللَّهِ ก็กล่าวว่า اللَّهُ لَا حَوْلَ وَلَا قُوَّةَ إِلَّا بِاللَّهِ หลังจากนั้นเมื่อเขากล่าว اللَّهُ لَا حَوْلَ وَلَا قُوَّةَ إِلَّا بِاللَّهِ ก็กล่าวว่า اللَّهُ لَا حَوْلَ وَلَا قُوَّةَ إِلَّا بِاللَّهِ หลังจากนั้นเมื่อเขากล่าว اللَّهُ لَا حَوْلَ وَلَا قُوَّةَ إِلَّا بِاللَّهِ ก็กล่าวว่า اللَّهُ لَا حَوْلَ وَلَا قُوَّةَ إِلَّا بِاللَّهِ

اللَّهُ أَكْبَرُ اللَّهُ أَكْبَرُ اللَّهُ أَكْبَرُ اللَّهُ” หลังจากนั้นเมื่อเขากล่าว لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ ก็กล่าว

اللَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ จากหัวใจของเขา เขาจะได้เข้าสวรรค์”

ฮะดีษเดียวกันปรากฏใน บันทึกของอิมามฮะดีษ จากสายสืบ ของอาศิม เป็น อุมัร¹ รายงานจากอุมัร เป็น *อัลคอฎฎอบ*

การตัดสินฮะดีษ

ฮะดีษเศาะฮี้ฮ์ เนื่องจากมีคุณสมบัติของฮะดีษเศาะฮี้ฮ์ครบทุกประการ

ฮะดีษที่ 79 หน้า 174 บรรทัดที่ 31 ส่วนฮะดีษ

((صَدَقَتْ وَبَرَزَتْ)) وارد يغدمكين ايت فد حديث

ความว่า : “เจ้าพูดความจริงและเจ้าพูดความดี ” มีการรายงาน ประโยคนั้นในฮะดีษ

การตัด κρίญฮะดีษ

ตัวบทที่มีในเอกสารวิจัยนี้ ตรงกับสำนวนตัวบทที่บันทึกโดยบะกัร เป็น อับดุลลอฮ์ (Bakar bin Abdullah, 1996 : 1/327) แต่เป็นฮะดีษที่ไม่มีสายรายงาน (لا أصل له) ผู้วิจัยไม่พบ การบันทึกสายรายงาน ตัวบท และสภาพภาพของฮะดีษในสำนวนบันทึกโดยอิมามฮะดีษ และ ท่านอัลอัลบานีย์ (al-Albaniy, 1985 : 1/259) ก็ได้ระบุว่า เป็นฮะดีษ ที่ไม่มีสายรายงานกล่าวคือ เมื่อผู้เขียนกล่าวว่า الصَّحِّاحُ لَا خَيْرَ مِنَ النَّوْمِ และผู้ที่ได้ยินกล่าวว่า ((صَدَقَتْ وَبَرَزَتْ))

การตัดสินฮะดีษ

สำนวนตัวบทที่บันทึกโดยบะกัร เป็น อับดุลลอฮ์เป็นฮะดีษเมฆาฎ (لا أصل له) ไม่มีสายรายงาน (al-Albaniy, 1985 : 1/259)

ฮะดีษที่ 80 หน้า 174 บรรทัดที่ 33 ส่วนฮะดีษ

((أَقَامَهَا اللَّهُ وَأَدَامَهَا وَجَعَلَنِي مِنْ صَالِحِي أَهْلِهَا)) وارد يغدمكين ايت

فد حديث

¹ บันทึกโดย Abū Dāwūd, n.d. : 527. al-Nasā'iy, 2001: 9785. Abū Nu'iam, 1996 : 843. Ibn Khuzaymah, n.d.: 417. Ibn Hibbān, 1988 : 1685. Abū 'Awānah, 1998 : 993. และ al-Bayhaqiy, 1989 : 294.

ความว่า : “อัลลอฮ์ให้ลุกขึ้นละหมาด และให้ดำรงการละหมาด และขออัลลอฮ์จงทำให้ฉันเป็นคนดีในบ่าวของอัลลอฮ์ ” มีการรายงานประโยคนั้นในอะดิษ

การตักรีญญ์อะดิษ

สำนวนอะดิษในเอกสารวิจัย ตรงกับส่วนหนึ่งของ สำนวนอะดิษที่บันทึกโดย อะบู ดาวูด (Abū Dāwūd, n.d. : 528) จากสายสืบของชะฮฺร เป็น เหาซิบ จาก อะบี อุมามะฮ์ رضي الله عنه หรือจากเศาะฮาบะฮ์บางคน กล่าว แท้จริงแล้วเมื่อบิลาล อิกอุมะฮ์ ถึงคำว่า **قَدِ قَامَتِ الصَّلَاةُ** ท่านนะบี صلى الله عليه وسلم ก็กล่าวว่า

((أَقَامَهَا اللهُ وَأَدَامَهَا))

ความว่า : “อัลลอฮ์ให้ลุกขึ้นละหมาด และให้ดำรงการละหมาด”

อะดิษเดียวกันปรากฏใน บันทึก ของอิมามอะดิษหลายท่าน จากสายสืบ ของชะฮฺร เป็น เหาซิบบันทึกโดย¹ รายงานจากอะบี อุมามะฮ์ رضي الله عنه

การตัดสินอะดิษ

อะดิษด้วยกับสายรายงานของ อะบู ดาวูดเป็นอะดิษฎะอียะฮ์ เนื่องจากมีผู้รายงานชื่อ ชะฮฺร เป็น เหาซิบ เป็นบุคคลที่ **صِدْقٌ كَثِيرٌ الْإِسْرَارِ وَالْأَوْهَامِ** (บุคคลที่มีสัจจะแต่รายงานอะดิษมุร้อลเป็นจำนวนมากและมีความสับสน) และมุฮัมมัด เป็น ฆาบิต เป็นบุคคลที่ **صِدْقٌ لَيْنٌ الْحَدِيثِ** (บุคคลที่มีสัจจะแต่เป็นอ่อนในด้านการรายงานอะดิษ) (al-‘Asqalāniy, 1986 : 269, 471) ส่วนสายรายงานอื่นที่มาสนับสนุนก็เป็นอะดิษที่ฎะอียะฮ์เช่นกันด้วยเหตุ นี้ท่านอัลอัลบานีย์ (al-Albaniy, 1985 : 1/258) ได้ระบุว่าเป็นอะดิษฎะอียะฮ์

อะดิษที่ 81 หน้า 175 บรรทัดที่ 22 สำนวนอะดิษ

سبدا نبي صلى الله عليه وسلم ((مَنْ قَالَ ذَلِكَ حِينَ يَسْمَعُ النَّدَاءَ حَلَّتْ لَهُ شَفَاعَتِي يَوْمَ

الْقِيَامَةِ)) رواية بخاري

¹ บันทึกโดย al-Bayhaqiy, 2009 : 71, 1989 : 297 และ 2003 : 1940. Ibn al-Sunniy, n.d. : 104. al-Baghawiy, 1983: 2/288. และ al-Ṭabarāniy, 1413 : 491.

ความว่า : ท่านนะบี ﷺ กล่าวว่า “ผู้ใดที่กล่าวเช่นนั้นเมื่อเขาได้
ยินเสียงอะซาน เขาผู้นั้นจะได้รับการชะฟาอะฮ์¹ (การค้ำประกัน)
ของฉันในวันกิยามะฮ์” บันทึกโดยอัลบุคอรีย์

การตักรีญญ์อะดีษ

อะดีษที่มีอยู่ในเอกสารวิจัยนี้ตรงกับ ส่วนหนึ่งของ สำนวนอะดีษที่บันทึกโดย
อัลบุคอรีย์ (al-Bukhāriy, 1422 : 614, 4719) จากสายสืบของ มุฮัมมัด เป็น อัลมุนกะดिर
รายงาน จาก ญาบิร เป็น अबดุลลอฮ์ ﷺ ท่านเราะฮ์ลุลลอฮ์ ﷺ กล่าวว่า

((مَنْ قَالَ حِينَ يَسْمَعُ النَّدَاءَ : اللَّهُمَّ رَبِّ هَذِهِ الدَّعْوَةُ النَّائِمَةِ،
وَالصَّلَاةِ الْقَائِمَةِ آتِ مُحَمَّدًا الْوَسِيلَةَ وَالْفَضِيلَةَ، وَابْعَثْهُ مَقَامًا مَحْمُودًا
الَّذِي وَعَدْتَهُ، حَلَّتْ لَهُ شَفَاعَتِي يَوْمَ الْقِيَامَةِ))

ความว่า “ผู้ใดที่กล่าวเช่นนั้นเมื่อเขาได้ยินเสียงอะซานว่า (โอ้
พระผู้เป็นเจ้า ผู้เป็นเจ้าของคำป่าวร้องที่สมบูรณ์นี้ เป็นเจ้าของ
ละหมาดที่ได้เวลาต้องกระทำ จงให้ตำแหน่งอัลวะสีละฮ์
และอัลพะฎีละฮ์แก่มุฮัมมัด จงแต่งตั้งเขาให้อยู่ในตำแหน่งที่น่า
สรรเสริญตามที่พระองค์ได้สัญญาไว้) เขาผู้นั้นจะได้รับการ
ชะฟาอะฮ์ (การค้ำประกัน) ของฉันในวันกิยามะฮ์”

อะดีษเดียวกันปรากฏใน บันทึก ของอิมามอะดีษ จากสายสืบ ของมุฮัมมัด เป็น
อัลมุนกะดिर² รายงานจากญาบิร เป็น अबดุลลอฮ์ ﷺ

การตัดสินอะดีษ

อะดีษเศาะฮี้ฮ์เนื่องจากมีคุณสมบัติของอะดีษเศาะฮี้ฮ์ครบทุกประการ

อะดีษที่ 82 หน้า 175 บรรทัดที่ 26 สำนวนอะดีษ

سبدا نبی ﷺ ((الدُّعَاءُ لَا يُرَدُّ بَيْنَ الْأَذَانِ وَالْإِقَامَةِ قَالُوا: فَمَاذَا نَقُولُ يَا
رَسُولَ اللَّهِ قَالَ اسْأَلُوا اللَّهَ الْعَاقِبَةَ فِي الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ)) رواية ترمذي

¹ อัจชะฟาอะฮ์คือความอนุเคราะห์จากท่านนะบี ﷺ ในการลดหย่อนโทษหรือให้รอดพ้นจากการลงโทษของอัลลอฮ์แก่ประชาชาติของท่านในวันกิยามะฮ์

² บันทึกโดย al-Bukhāriy, n.d. : 1/50. al-Baghawiy, 1983: 2/284 และ al-Ṭabarāniy, 1984 : 2972

ความว่า : ท่านนะบี ﷺ กล่าวว่า “การขอคู่อริระหว่างอะฮฺซาน และอีกอุมะฮฺจะไม่ถูกปฏิเสธ บรรดาศอหาบะฮฺได้ถามว่า โอ้เราะสุลุลลอฮ์ ﷺ แล้วพวกเราจะอ่านคู่อริอะไร ท่าน ﷺ เราะสุลุลลอฮ์ได้กล่าวว่า จงขอจาก อัลลอฮ์ให้มีความปลอดภัยทั้งในโลกนี้และโลกหน้า” บันทึกโดยอัครมิซีย์

การตัด κρίญุฮะดีษ

สำนวนฮะดีษในเอกสารวิจัย ตรงกับ สำนวนฮะดีษ ที่บันทึกโดย อัคร มิซีย์ (al-Tirmidhiy, 1975 : 3597) จากสายสืบของ อะบี อียาส มุอาวียะฮ์ เบน กุรรอฮ์ รายงานจากอะนัส เบน มาลิก กล่าวว่า ท่านเราะสุลุลลอฮ์ ﷺ กล่าวด้วยสำนวนข้างต้น

การตัด สิบฮะดีษ

ฮะดีษด้วยกับสายรายงานของ อัครมิซีย์เป็นฮะดีษฎะอ์ฟ เนื่องจากมีผู้รายงานชื่อ อะบู อิชาม อรริฟายี มุฮัมมัด เบน ยะซีด อัลกุฟัยเป็นบุคคลที่ ليس بقوي (บุคคลที่มีความจำไม่ดี) ยะฮยา เบน อัลย ะมานเป็นบุคคล ที่ صدوق عابد يخطفه كثيرا وقد تغير (มีสัจจะเป็นคนที่ชอบประกอบศาสนกิจแต่มีข้อผิดพลาดเป็นจำนวนมากและมีความจำเลอะเลือน) และซัยด อัลฮะวารีย์ อัลอัมมียะเป็นบุคคลที่ ضعيف (บุคคลที่อ่อน) (al-‘Asqalāniy, 1986 : 514, 598 และ 223) อัครมิซีย์ได้กล่าวว่า هَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ (ฮะดีษนี้เป็นฮะดีษสะสัน) แท้จริงแล้วประโยคตอนท้ายของฮะดีษนี้คือ (قَالُوا: فَمَاذَا نَقُولُ يَا رَسُولَ اللَّهِ قَالَ: سَلُوا اللَّهَ الْعَافِيَةَ فِي الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ) เป็นการเพิ่มเติมของ ยะฮยา เบน อัลยามาน (al-Tirmidhiy, 1975 : 3597) ดังนั้นอัลอัลบานีย ได้กล่าวว่าการเพิ่มตอนท้ายนี้เป็นการเพิ่มเติมของ ยะฮยา เบน อัลย ะมาน เพียงผู้เดียวเท่านั้นและท่านเป็นบุคคลที่ฎะอ์ฟเพราะความจำไม่ดี (al-Albāniy, 1985 : 1/262)

ฮะดีษที่ 83 หน้า 176 บรรทัดที่ 19 สำนวนฮะดีษ

حديث ((كَرِهْتُ أَنْ أَدْكُرَ اللَّهَ إِلَّا عَلَى طُهُرٍ))

ความว่า : ฮะดีษ “แท้จริงแล้วฉันรังเกียจที่จะกล่าวคำว่าอัลลอฮ์ นอกจากอยู่ในความสะอาด”

การตัดครีญ์ฮะดีษ

สำนวนฮะดีษในเอกสารวิจัย คล้ายกับ สำนวนฮะดีษ ที่บันทึกโดย อิบน์ กุซัยมะฮ์ (Ibn Khuzaymah, n.d.: 206) จากสายสืบของฮุศัยน เป็น อัลมุญซิร ท่านอะบู บะกัร กล่าวว่า เขา คือ อิบน์ อะบี สาसान จากอัลมุฮฮาญิร เป็น กุณฟู ษ เป็น อุมัร เป็น ญุดอาน رضي الله عنه เขาได้ไปหาท่าน นะบี صلى الله عليه وسلم ขณะที่ท่านกำลังอาบน้ำละหมาดเขาก็ให้สะลามแก่ท่านนะบี صلى الله عليه وسلم แล้วท่านเราะสูลุลลอฮ์ صلى الله عليه وسلم ก็ไม่ตอบสะลามจนกระทั่งท่านเสร็จ จากการอาบน้ำละหมาด แล้วท่าน صلى الله عليه وسلم ก็ขอโทษแก่เขาโดยกล่าวว่า

((إِنِّي كَرِهْتُ أَنْ أذُكَّرَ اللَّهَ إِلَّا عَلَى طَهْرٍ أَوْ قَالَ: عَلَى طَهَارَةٍ))

ความว่า “แท้จริงแล้วฉันรังเกียจที่จะกล่าวคำว่าอัลลอฮ์
นอกจากอยู่ในความสะอาด”

ฮะดีษเดียวกันปรากฏใน บันทึก ของอิมามฮะดีษ จากสายสืบของ ฮุศัยน เป็น อัลมุญซิร¹ รายงานจากอัลมุฮฮาญิร เป็น กุณฟูษ เป็น อุมัร เป็น ญุดอาน رضي الله عنه

การตัดสินฮะดีษ

ฮะดีษด้วยสายรายงานของอิบนุ กุซัยมะฮ์เป็นฮะดีษเศาะฮิฮ์ เนื่องจาก สายรายงานนี้ประกอบด้วยผู้รายงานที่มีความน่าเชื่อถือทุกคน

ฮะดีษที่ 84 หน้า 176 บรรทัดที่ 20 สำนวนฮะดีษ

حديث ((لا يُؤَدَّنُ إِلَّا مُتَوَضِّئًا))

ความว่า : ฮะดีษ “ไม่อนุญาตให้ทำการอะซานนอกจากผู้มีน้ำ
ละหมาดเท่านั้น”

การตัดครีญ์ฮะดีษ

สำนวนฮะดีษในเอกสารวิจัย ตรงกับ สำนวนฮะดีษ ที่บันทึกโดย อัตติร มิซีย (al-Tirmidhiy, 1975 : 200) จากสายสืบของอัชชูฮริยัย รายงานจากอะบี ฮุร็อยเราะฮ์ رضي الله عنه จากท่านนะบี صلى الله عليه وسلم กล่าวด้วยสำนวนข้างต้น

¹ บันทึกโดย al-Hākim, 1990 : 592. Ibn Hibbān, 1988 : 803. และ al-Baghawiy, 1983: 274.

อะดีษเดียวกันปรากฏใน บันทึกของอิมามอะดีษจากสายสืบของอัซซุฮรีย¹ รายงานจากอะบี สุรอยเราะฮ์

การตัดสินอะดีษ

อะดีษด้วยกับสายรายงานของ อัตติรมิซียเป็นอะดีษฎะอียฟ เนื่องจากมีผู้รายงานชื่อ มุอาวิยะฮ์ เบน ยะฮยา อัศเศาะตะฟีเย์เป็นบุคคล ที่ *ضعيف* (บุคคลที่อ่อน) (al-‘Asqalāniy, 1986 : 538) อิบน์หะญรรกล่าวว่า อะดีษนี้เป็นอะดีษมุนเคาะฎิอ(ขาดความต่อเนื่อง)ระหว่างอัซซุฮรียกับ อะบีสุรอยเราะฮ์ผู้รายงานอะดีษจากอัซซุฮรียเป็นบุคคลฎะอียฟ (al-Asqalāniy, 1995: 1/368)

อะดีษที่ 85 หน้า 176 บรรทัดที่ 30 จำนวนอะดีษ

سيدا نبي ﷺ ((لَا يَسْمَعُ مَدَى صَوْتِ الْمُؤَذِّنِ حِنَّ وَلَا إِنْسٍ وَلَا شَيْءٍ إِلَّا شَهِدَ لَهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ))²

อะดีษที่ 86 หน้า 177 บรรทัดที่ 4 จำนวนอะดีษ

دأمل أوله ابن حبان يغدمكين ايت درفد سيدا نبي ﷺ ((مَنْ دَلَّ عَلَى خَيْرٍ فَلَهُ مِثْلُ أَجْرِ فَاعِلِهِ))

ความว่า : บันทึกโดยอิบนุ ฮิบบาน ท่านนะบี ﷺ กล่าวว่า “ผู้ใดที่ชี้แนะในเรื่องความดีงาม เขาจะได้รับผลบุญเสมือนผู้กระทำสิ่งนั้นด้วยตนเอง”

การตัดครีจญ์อะดีษ

จำนวนอะดีษในเอกสารวิจัย ตรงกับ จำนวนอะดีษ ที่บันทึกโดย อิบนุ ฮิบบาน (Ibn Hibbān, 1988 : 289) จากสายสืบของอะบู อัมร อัชชัยบานีย รายงานจากอะบี มัสฮูด อัลอันศอรีย มีชายคนหนึ่งไปหาท่านนะบี ﷺ แล้วกล่าวว่า โอ้ ท่านเราะฮ์สุลลอลฮ์ ﷺ ฉันไม่สามารถเดินทางต่อไปเพราะสัตว์ที่เป็นพาหนะของฉันได้ตายไปแล้ว ดังนั้นจงช่วยหาพาหนะอื่นเพื่อนำพาฉันไปด้วย แล้วท่านนะบี ﷺ ก็ได้กล่าวว่า ฉันไม่มีสัตว์อื่นที่เป็นพาหนะแล้วมีผู้ชายอีกคนหนึ่งได้กล่าวว่าโอ้ท่านเราะฮ์สุลลอลฮ์ ﷺ ฉันสามารถชี้แนะผู้ที่จะนำพาเขาไป แล้วท่านเราะฮ์สุลลอลฮ์ ﷺ ได้กล่าวด้วยจำนวนข้างต้น

¹ บันทึกโดย al-Baghawiy, 1983: 2/266. และ al-Bayhaqiy, 2003 : 1858.

² ดูอะดีษที่ 71.

ฮะดีษเดียวกันปรากฏใน บันทึก ของอิมามฮะดีษ จากสายสืบ ของ อะบู อัมร อัซชัยบานีย์¹ รายงานจากอะบี มัสอูด อัลอันศอรี

การตัดสินฮะดีษ

ฮะดีษด้วยสายรายงานของอิบนุ อิบบานเป็นฮะดีษเศาะฮี้ฮ์ เนื่องจาก สายรายงานนี้ ประกอบด้วยผู้รายงานที่มีความน่าเชื่อถือทุกคน

ฮะดีษที่ 87 หน้า 177 บรรทัดที่ 29 สำนักฮะดีษ

ترسبت ددالم حدیث یغ صحیح بهوسن نبی صلی الله علیه وسلم
برسبدا ای ((إِذَا فَسَا أَحَدُكُمْ فِي صَلَاتِهِ فَلْيَنْصِرْ فَلْيَنْصِرْ وَلْيَتَوَضَّأْ وَلْيُعِدِّ
صَلَاتَهُ))

ความว่า : ถูกกล่าวในฮะดีษเศาะฮี้ฮ์ท่านนะบี กล่าวว่า “เมื่อบุคคลใดในหมู่พวกท่านผายลมในขณะที่กำลังละหมาด เขาก็จงเลิกทำการละหมาดนั้นเสีย แล้วอาบน้ำละหมาดใหม่และทำการละหมาดใหม่อีกครั้ง”

การตัด κρίญ์ฮะดีษ

สำนักฮะดีษในเอกสารวิจัย ตรงกับ สำนักฮะดีษ ที่บันทึกโดย อะบู ดาวูด (Abū Dāwūd, n.d.:205) จากสายสืบของมุสลิม เป็น สัลลาม รายงานจากอะลี เป็น ฎอลก ได้กล่าวว่าท่านเราะฮ์ลุลลอฮ์ กล่าวด้วยสำนักดังนี้

² ((إِذَا فَسَا أَحَدُكُمْ فِي الصَّلَاةِ، فَلْيَنْصِرْ فَلْيَنْصِرْ وَلْيَتَوَضَّأْ وَلْيُعِدِّ الصَّلَاةَ))

ความว่า “เมื่อบุคคลใดในหมู่พวกท่านผายลมในขณะที่กำลังละหมาด เขาก็จงเลิกทำการละหมาดนั้นเสีย แล้วอาบน้ำละหมาดใหม่และทำการละหมาดใหม่อีกครั้ง”

ฮะดีษเดียวกันปรากฏในบันทึกของอิมามฮะดีษจากสายสืบของมุสลิม เป็น สัลลาม¹ รายงานจากอะลี เป็น ฎอลก

¹ บันทึกโดย Muslim, n.d.: 1893. Ahmad, 2001 : 17084. Abū Dāwūd, n.d. : 5129. al-Tirmidhiy, 1975 : 2671. Abū ‘Awānah, 1998 : 7399. al-Ṭabarāniy, 1994: 623. และ al-Bayhaqi, 1989:2765.

² สำนักบันทึกโดยอะบู ดาวูดกับสำนักที่มีอยู่ในเอกสารวิจัย ต่างกันคือคำว่า الصَّلَاةِ แทนด้วยคำว่า صَلَاتِهِ คำว่า فَلْيَتَوَضَّأْ แทนด้วยคำว่า وَلْيَتَوَضَّأْ คำว่า الصَّلَاةِ แทนด้วยคำว่า صَلَاتِهِ ทั้งหมดนี้มีความหมายที่เหมือนกัน.

การตัดสินชะดีษ

ชะดีษด้วยกับสายรายงานของ อะบู ดาวูด เป็นชะดีษฮะสัน เนื่องจากมีผู้รายงานชื่อ อีซา เป็น อิฎฎอน مقبول (รับได้) และมุสลิม เป็น สัลลาม مقبول (รับได้) (al-‘Asqalāniy, 1986: 438, 529) อัตติรมิซีย์ระบุว่าชะดีษของอะลี เป็น ฎอลกนี้เป็นชะดีษ ฮะสัน (al-Tirmidhiy, 1975: 3/460)

ชะดีษที่ 88 หน้า 178 บรรทัดที่ 14 ส่วนนวนชะดีษ

سبدا نبي ﷺ ((فَاغْسِلِي عَنْكَ الدَّمَ))

ความว่า : ท่านนะบี ﷺ กล่าวว่า “จงทำความสะอาดจากคราบ เลือดที่ติดกับตัวเจ้า”

การตัดครีจญ์ชะดีษ

ส่วนนวนชะดีษในเอกสารวิจัยตรงกับ ส่วนหนึ่งของ ส่วนนวนชะดีษที่บันทึกโดย อัลบุคอรี (al-Bukhāriy, 1422 : 331) จากสายสืบของอูรวะฮ์ รายงานจากท่านหญิงอาอิชะฮ์ ได้กล่าวว่าท่านนะบี ﷺ กล่าวว่าด้วยส่วนนวนดังนี้

((إِذَا أَقْبَلَتِ الْحَيْضَةَ، فَدَعِي الصَّلَاةَ، وَإِذَا أَدْبَرْتِ، فَاعْسِلِي عَنْكَ الدَّمَ وَصَلِّي))

ความว่า “เมื่อประจำเดือนมาก็จงละทิ้งการละหมาด เมื่อถึงเวลา ครบกำหนดก็จงล้างทำความสะอาดเลือดจากตัวเจ้าแล้วก็ ละหมาด”

ชะดีษเดียวกันปรากฏใน บันทึกของอิมามชะดีษ จากสายสืบของอูรวะฮ์² รายงาน จากท่านหญิงอาอิชะฮ์ ﷺ

การตัดสินชะดีษ

¹ บันทึกโดย al-Tirmidhiy, 1975 : 1164. al-Nasā’iy, 2001 : 8976. al-Bayhaqi, 1989 : 28, 2003 : 3381 และ 1991 : 4178. และ al-Dāraqutniy, 2004 : 562.

² บันทึกโดย Muslim, n.d. : 333. Malik, 1412 : 171. Aḥmad, 2001 : 25622. Abū Dāwūd, n.d. : 282. al-Dārimiy, 1986: 212. al-Nasā’iy, 1986: 212. al-Tirmidhiy, 1975 : 125. Ibn Mājah, n.d. : 621. al-Bayhaqi, 2003 : 1547. al-Ṭabarāniy, 1994: 893. al-Baghawiy, 1983: 324. Abū Nu’iam, 1996 : 428. Ibn Abī Shaybah, 1409 : 1344. และ al-Dāraqutniy, 2004 : 787.

อะดีษะเศาะฮี้ฮ์ เนื่องจากมีคุณสมบัติของอะดีษะเศาะฮี้ฮ์ครบทุกประการ

อะดีษะที่ 89 หน้า 178 บรรทัดที่ 15 ส่วนนวนอะดีษะ

سبدا نبي ﷺ ((تَنَزَّهُوا عَنِ الْبَوْلِ فَإِنَّ عَامَّةَ عَذَابِ الْعَبْرِ مِنْهُ))

ความว่า : ท่านนะบี ﷺ กล่าวว่า “พวกท่านจงทำความสะอาดจากปัสสาวะ (ด้วยการปัสสาวะให้สุด) ทั้งนี้เพราะการลงโทษส่วนมากนั้นเกิดจากเรื่องนี้ทั้งสิ้น”

การตัดครีจญ์อะดีษะ

ส่วนนวนอะดีษะในเอกสารวิจัย คล้ายกับ ส่วนนวนอะดีษะ ที่บันทึกโดย อัลดาระเกฎนี (al-Dāraquṭniy, 2004: 459) จากสายสืบของเกาะตาตะฮ์ รายงานจากอะนัส رضي الله عنه กล่าวว่าท่านเราะสูลุลลอฮ์ ﷺ กล่าวด้วยส่วนนวนดังนี้

¹ ((تَنَزَّهُوا مِنَ الْبَوْلِ فَإِنَّ عَامَّةَ عَذَابِ الْعَبْرِ مِنْهُ))

ความว่า “ได้กล่าวพวกท่านจงทำความสะอาดจากปัสสาวะ (ด้วยการปัสสาวะให้สุดเสียก่อน) ทั้งนี้เพราะการลงโทษส่วนมากในหลุมฝังศพนั้นเกิดจากเรื่องนี้ทั้งสิ้น”

อะดีษะเดียวกันมีรายงานจาก อะบู ฮุร็อยเราะฮ์ رضي الله عنه จากสายสืบของ อะบู ศอลิฮ์² และท่านหญิงอาอิชะฮ์ رضي الله عنها จากสายสืบของญัสเราะฮ์³

การตัดสิ้นอะดีษะ

อะดีษะ ด้วยกับสายรายงานของ อัลดาระเกฎนี เป็นอะดีษะฎะอ์ฟ เนื่องจากมีผู้รายงานชื่ออะบูญะอ์ฟัร อรรอซีฮ์เป็นผู้รายงานที่ *سيء الحفظ خصوصا عن المغيرة* (บุคคล

¹ ส่วนนวนบันทึกโดยอัลดาระเกฎนีกับส่วนนวนที่มีอยู่ในเอกสารวิจัยต่างกันคือคำว่า *عَنِ* แทนด้วยคำว่า *عَنْ* ทั้งสองคำนี้มีความหมายที่เหมือนกันคือจาก.

² บันทึกโดย Ahmad, 2001 : 9059. และ Abu Bakar al-Mālikiy, 1419 : 3.

³ บันทึกโดย al-Nasā'iy, 1986: 1345. และ Ahmad, 2001 : 24324.

ที่มีสัจจะแต่มีความจำไม่ได้โดยเฉพาะการรายงานจากมุฮัมมัดเราะฮ์) (al-‘Asqalāniy, 1986: 629) แต่เนื่องจากมีสายรายงานอื่นที่มีฐานะสูงกว่าจึงทำให้เลื่อนฐานะเป็นอะดิษ อะฮ์มัด ลีหมอยริฮ์¹

อะดิษที่ 90 หน้า 183 บรรทัดที่ 16 สำนักอะดิษ

سبدا نبي ﷺ ((عَوْرَةُ الْمُؤْمِنِ مَا بَيْنَ سُرَّتِهِ وَرُكْبَتَيْهِ))

ความว่า : ท่านนะบี ﷺ กล่าวว่า “เอาเราะฮ์ของคณมูมินคือระหว่างสะดือกับหัวเข่า”

การตัดครีจญ์อะดิษ

สำนักอะดิษในเอกสารวิจัย คล้ายกับสำนักอะดิษที่บันทึกโดยอะฮ์มัด (Ahmad, 2001 : 6756) จากสายสืบของอัมรฺ เป็น ซุฮัยบ จาก บิดาของเขา จาก ปู่ของเขา ﷺ กล่าวว่าท่านเราะฮ์สุลุลลอฮ์ ﷺ กล่าวด้วยสำนักดังนี้

((مُرُوا أَبْنَاءَكُمْ بِالصَّلَاةِ لِسَبْعِ سِنِينَ، وَاضْرِبُوهُمْ عَلَيْهَا لِعَشْرِ سِنِينَ، وَفَرِّقُوا بَيْنَهُمْ فِي الْمَضَاجِعِ، وَإِذَا أَنْكَحَ أَحَدُكُمْ عَبْدَهُ أَوْ أَجِيرَهُ، فَلَا يَنْظُرَنَّ إِلَى شَيْءٍ مِنْ عَوْرَتِهِ، فَإِنَّ مَا أَسْفَلَ مِنْ سُرَّتِهِ إِلَى رُكْبَتَيْهِ مِنْ عَوْرَتِهِ))

ความว่า “จงสั่งลูก ๆ ของท่านให้ดำรงละหมาด เมื่อเขาเหล่านั้นอายุได้เจ็ดขวบและจงตีพวกเขา(หากพวกเขาไม่ดำรงละหมาด) เมื่อพวกเขาอายุได้สิบขวบและจงแยกที่นอนระหว่างพวกเขา เมื่อท่านได้ทำการแต่งงานบ่าวหรือทาสของท่าน ท่านจงอย่าได้มองยังสิ่งที่เป็นเอาเราะฮ์ของเขา เนื่องจากอวัยวะตั้งแต่ได้สะดือลงไปถึงหัวเข่าของเขาเป็นเอาเราะฮ์”

การตัดสินอะดิษ

อะดิษด้วยกับสายรายงานของ อะฮ์มัดเป็นอะดิษฎะอ์อิฟ เนื่องจากมีผู้รายงานชื่อ เสาวาร เป็น ดาวูด อะบู ฮัมชะฮ์ อัศศอยเราะฮ์ฟีแยเป็นผู้รายงานที่ صدوق له أوهام (บุคคลที่มีสัจจะแต่

¹ อัดดาร์กุนนียฺ กล่าวว่า ที่ถูกต้องอะดิษนี้เป็นอะดิษมุรซัล al-Dāraqutniy, 2004: 459. แต่ซัยค้อลอัลบานีมีทัศนะว่าอะดิษนี้ที่ถูกต้องเป็นอะดิษเมาศูล มีความต่อเนื่องถึงท่านนะบี ﷺ. โดยมีสายรายงาน ของอัมมาด เป็น สะละมะฮ์ จาก ซุมามะฮ์ จาก อะนัส ดั่งที่อบนุ อะบี ฮาติม อ้างจาก อะบูซุรอฮ์ ได้กล่าวว่า สายรายงานอะดิษนี้เศาะฮิฮ์ al-Albaniy, 1985:1/310.

บางครั้งมีความสับสน)(al-‘Asqalāniy, 1986: 259) แต่เนื่องจากมีสายรายงานอื่นที่มีฐานะสูงกว่า จึงทำให้เลื่อนฐานะเป็นฮะดีษ ฮะสัน ลิขอยริย

ฮะดีษที่ 91 หน้า 183 บรรทัดที่ 17 จำนวนฮะดีษ

سبدا نبي ﷺ ((عَطَّ فَحَدَّكَ فَإِنَّ الْفَحْدَ عَوْرَةٌ))

ความว่า : ท่านนะบี ﷺ กล่าวว่า “จงปกปิดน้อง (ขาอ่อน) ของเจ้าไว้แท้จริงแล้วน้องนั้นคือเอาระฮ์”

การตัดครีญฮะดีษ

จำนวนฮะดีษในเอกสารวิจัย คล้ายกับ จำนวนฮะดีษ ที่บันทึกโดย อัตติรมิซีย์ (al-Tirmidhiy, 1975 : 2798) จากสายสืบของอิบนุ ญุรฮัดรายงานจากญุรฮัด رضي الله عنه ท่านนะบี ﷺ ได้เดินผ่านเขา และในขณะนั้นน้องของเขาได้เปิดออก ท่านนะบี ﷺ จึงกล่าวแก่เขาด้วยจำนวนดังนี้

¹ ((عَطَّ فَحَدَّكَ فَإِنَّهَا مِنَ الْعَوْرَةِ))

ความว่า : “จงปกปิดน้อง (ขาอ่อน) ของเจ้าไว้แท้จริงแล้วมันคือเอาระฮ์”

ฮะดีษเดียวกันปรากฏใน บันทึก ของอิมามฮะดีษ จากสายสืบของซุรอเราะฮ์ เป็น อัศดุรเราะฮมาน เป็น ญุรฮัด² รายงานจากญุรฮัด رضي الله عنه

ฮะดีษเดียวกันมีรายงานจาก มุฮัมมัด เป็น ญะฮซ رضي الله عنه จากสายสืบของอะบี กะษีร³ และอะลี⁴ จากสายสืบของอาคิม เป็น ฎอุมเราะฮ์⁴

การตัดสินฮะดีษ

¹ จำนวนบันทึกโดยอัตติรมิซีย์กับจำนวนที่มีอยู่ในเอกสารวิจัยต่างกันคือคำว่า عَوْرَةٌ แทนด้วยคำว่า عَوْرَةٌ ทั้งสองคำนี้มีความหมายที่เหมือนกันคือแท้จริงแล้วน้องนั้นคือเอาระฮ์

² บันทึกโดย al-Bayhaqi, 1991 : 4100. al-Ṭabarāniy, 1994: 2138. และ Ma‘mar bin Rāshid, 1403 : 19808.

³ บันทึกโดย al-Bayhaqi, 2003 : 7367. และ Abu Bakar al- Sāmiri, 1999 : 458.

⁴ บันทึกโดย al-Bayhaqi, 2003 : 3232.

อะดิษด้วยกับสายรายงานของ อะฮมัด เป็นอะดิษอะสัน เนื่องจากมีผู้รายงานชื่อ อิบน์ อุรฺฮัดเป็นผู้รายงานที่ مقبول (รับได้) (al-‘Asqalāniy, 1986: 298) และอัตติรมิซีย์กล่าวว่า อะดิษนี้เป็นอะดิษอะสัน (al-Tirmidhiy, 1975 : 5/11)

อะดิษที่ 92 หน้า 184 บรรทัดที่ 26 จำนวนอะดิษ

سبدآن ((هٰذِهِ الْقِبْلَةُ))

ความว่า : ท่านนะบี ﷺ กล่าวว่า “นี่คือ กิบละฮ์¹”

การตัดครีญ์อะดิษ

จำนวนอะดิษในเอกสารวิจัยตรงกับ ส่วนหนึ่งของ จำนวนอะดิษที่บันทึกโดย อัลบุคอรี (al-Bukhāriy, 1422:398) จากสายสืบของอะฏอ์ ได้ยินจากอิบนุ อับบาส رضي الله عنه กล่าวว่าเมื่อท่าน นะบี ﷺ ได้เข้าไปยังบ้านของอัลลอฮ์ (อัลกะอฺบะฮ์) และท่านได้ขออาว (วิงวอนขอ) ณ ทูมมของอัลกะอฺบะฮ์และท่านไม่ได้ละหมาดจนกว่าท่านเดินออกมา เมื่อท่านเดินออกมาท่านได้ ละหมาดสองเราะกะอะฮ์ ด้านหน้าของอัลกะอฺบะฮ์และกล่าวว่าด้วยจำนวนข้างต้น

อะดิษเดียวกันปรากฏในบันทึกของอิมามอะดิษจากสายสืบของอะฏอ์² และสะอิด เป็น ญะบัยร³ ทั้งสองรายงานจากอิบนุ อับบาส رضي الله عنه

อะดิษเดียวกันมีรายงานจากอุสมะฮ์ เป็น ซัยด رضي الله عنه จากสายสืบของอะฏอ์⁴

การตัดสิ้นอะดิษ

อะดิษเศาะฮีฮ์ เนื่องจากมีคุณสมบัติของอะดิษเศาะฮีฮ์ครบทุกประการ

อะดิษที่ 93 หน้า 184 บรรทัดที่ 28 จำนวนอะดิษ

سبدآن نبي ﷺ ((صَلُّوا كَمَا رَأَيْتُمُونِي أُصَلِّي))

ความว่า : ท่านนะบี ﷺ กล่าวว่า “พวกท่านจงละหมาดดังที่พวก

ท่านเห็นฉันละหมาด”

การตัดครีญ์อะดิษ

¹ กิบละฮ์คือทิศที่ตั้งของอัลกะอฺบะฮ์เมื่อมีกะฮ์บะฮ์ประเทศซาอุดีอาระเบียชาวมุสลิมจะหันหน้าไปยังกิบละฮ์ในเวลาละหมาด

² บันทึกโดย Muslim, n.d. : 1330. Aḥmad, 2001 : 21809. al-Hākim, 1990 : 1763. al-Bayhaqiy, 1991 : 4502. และ al-Baghawiy, 1983: 448.

³ บันทึกโดย al-Dāraquṭniy, 2004 : 787. al-Ṭabarāniy, 1994: 12347. และ al-Ṭahāwiyy, 1994: 2279.

⁴ บันทึกโดย al-Nasā'iyy, 1986: 1345. Ibn Khuzaymah, n.d.: 432. และ Ibn Abī Shaybah, 1409 : 2378.

สำนวนอะดีษในเอกสารวิจัยตรงกับ ส่วนหนึ่งของ สำนวนอะดีษที่บันทึกโดย อัลบุคอรี (al-Bukhāri, 1422: 631 และ 6008) จากสายสืบของอะบี กิลาบะฮ์ รายงานจาก มาลิก เป็น อัลฮุวัยริษ رضي الله عنه กล่าวว่า พวกเราได้มาหาท่านนะบี ﷺ ขณะนั้นพวกเรายังหนุ่มมีอายุไล่เลี่ยกัน ดังนั้นพวกเราจึงอยู่กับท่านเราะฮ์สุลุลลอฮ์ ﷺ ถึง 20 วันกับ 20 คืน ท่านเราะฮ์สุลุลลอฮ์ ﷺ ได้เมตตาต่อพวกเราอย่างมาก เมื่อท่านคิดว่าพวกเราคงคิดถึงครอบครัวท่านจึงถามถึงคนที่พวกเราจากมา พวกเราก็ได้เล่าให้ท่าน ﷺ ฟังท่านจึงกล่าวว่า ด้วยสำนวนดังนี้

((ارْجِعُوا إِلَىٰ أَهْلِيكُمْ، فَأَقِيمُوا فِيهِمْ وَعَلِّمُوهُمْ وَمُرُوهُمْ وَذَكَرْ أَسْيَاءَ أَحْفَظْهَا أَوْ لَا أَحْفَظْهَا وَصَلُّوا كَمَا رَأَيْتُمُونِي أُصَلِّي، فَإِذَا حَضَرَتِ الصَّلَاةُ فَلْيُؤَدِّدْ لَكُمْ أَحَدُكُمْ، وَلْيُؤَمِّمْكُمْ أَكْبَرُكُمْ))

ความว่า “พวกท่านจงกลับไปหาครอบครัวของท่านเถิดและจงสั่งสอนพวกเขา ท่านได้บอกอะไรมากมายแก่พวกเรา ฉันจำได้บ้างจำไม่ได้บ้าง และพวกท่านจงละหมาดดังที่พวกท่านเห็นฉันละหมาด เมื่อเข้าเวลาละหมาดก็ให้คนหนึ่งคนใดในพวกท่านทำการอะซานและจงให้ผู้อูโซในหมู่พวกท่านเป็นอิมามนำละหมาด”

อะดีษเดียวกันปรากฏใน บันทึกของอิมามอะดีษ จากสายสืบของอะบี กิลาบะฮ์¹ รายงานจากมาลิก เป็น อัลฮุวัยริษ رضي الله عنه

อะดีษเดียวกันมีรายงานจากญาบิร เป็น अबدลลอฮ์ رضي الله عنه จากสายสืบของมุฮัมมัด²

การตัดสินอะดีษ

อะดีษเศาะฮี้ฮ์ เนื่องจากมีคุณสมบัติของอะดีษเศาะฮี้ฮ์ครบทุกประการ

อะดีษที่ 94 หน้า 194 บรรทัดที่ 22 สำนวนอะดีษ

سبدا نبي ﷺ ((تَحْرِيمُهَا التَّكْبِيرُ وَتَحْلِيلُهَا التَّسْلِيمُ))³

อะดีษที่ 95 หน้า 194 บรรทัดที่ 24 สำนวนอะดีษ

¹ บันทึกโดย al-Dārimiy, 2000 : 1288. Ibn Khuzaymah, n.d.: 397. Ibn Hibbān, 1988 : 1658. al-Bayhaqiy, 2003 : 5923. al-Dāraquṭniy, 2004: 1068. และ al-Baghawiy, 1983: 2/296.

² บันทึกโดย al-Shāfi‘iy, 2004 : 418.

³ ดูอะดีษที่ 2

سيدا نبي ﷺ ((إِذَا قُمْتَ إِلَى الصَّلَاةِ فَكَبِّرْ))

ความว่า : ท่านนบีมูฮัมมัด ﷺ กล่าวว่า “เมื่อท่านยืนเพื่อละหมาดก็จงกล่าวตักบীর”

การตักบীরฮะดีษ

สำนวนฮะดีษในเอกสารวิจัยตรงกับ ส่วนหนึ่งของ สำนวนฮะดีษที่บันทึกโดย อัลบุคอรี (al-Bukhāriy, 1422 : 757) จากสายสืบของสะอีด เป็น อะบีสะอีด จาก บิดาของเขา รายงานจากอะบูสุรเราะฮ์   แต่จริงท่านเราะฮ์สุลลอลฮ์ ﷺ ได้เข้ามายังมัสยิด จากนั้นมีชายคนหนึ่งเดินเข้ามามัสยิดและได้ละหมาดจากนั้นเขาได้มาให้สลามกับท่านนบีมูฮัมมัด ﷺ และท่านก็ได้ตอบสลาม และท่านกล่าวว่า เจ้าจงกลับไปละหมาดใหม่เพราะท่านยังไม่ได้ละหมาดแล้วเขาจึงกลับไปละหมาดดังเช่นที่เขาละหมาดครั้งแรก จากนั้นเขาได้มาให้สลามกับท่านนบีมูฮัมมัด ﷺ ท่านนบีมูฮัมมัด ﷺ กล่าวว่า เจ้าจงกลับไปละหมาดใหม่เพราะท่านยังไม่ได้ละหมาด ท่านกล่าวเช่นนี้สามครั้ง ชายคนนั้นกล่าวว่า ขอสาบานด้วยพระองค์ผู้ซึ่งแต่งตั้งท่านด้วยสัจธรรม ฉันไม่เคยละหมาดดีกว่าครั้งนี้อีกแล้ว ดังนั้นท่านจึงสอนข้าพเจ้าด้วย ท่านนบีมูฮัมมัด ﷺ ตอบด้วยสำนวนดังนี้

((إِذَا قُمْتَ إِلَى الصَّلَاةِ فَكَبِّرْ، ثُمَّ اقْرَأْ مَا تَيَسَّرَ مَعَكَ مِنَ الْقُرْآنِ، ثُمَّ ارْكَعْ حَتَّى تَطْمَئِنَّ رَاكِعًا، ثُمَّ اِرْفَعْ حَتَّى تَعْدِلَ قَائِمًا، ثُمَّ اسْجُدْ حَتَّى تَطْمَئِنَّ سَاجِدًا، ثُمَّ اِرْفَعْ حَتَّى تَطْمَئِنَّ جَالِسًا، وَافْعَلْ ذَلِكَ فِي صَلَاتِكَ كُلِّهَا))

ความว่า “เมื่อท่านยืนละหมาดท่านจงกล่าวตักบীরแล้วก็จงอ่านจากอาเยฮ์อัลกุรอานที่ง่ายตายสำหรับเจ้า จากนั้นเจ้าจงโค้งค้ำบจนกระทั่งการโค้งนั้นนิ่งอยู่ชั่วขณะและท่านจงเงยหน้ายืนตรงจนกระทั่งยืนนิ่งชั่วขณะจากนั้นท่านจงก้มกราบจนกระทั่งการก้มกราบนั้นนิ่งอยู่ชั่วขณะจากนั้นท่านจงเงยหน้าขึ้นและนั่งให้นิ่งอยู่ชั่วขณะและท่านจงกระทำเช่นนั้นในการละหมาดของเจ้าทั้งหมด”

ฮะดีษเดียวกันปรากฏใน บันทึก ของอิมามฮะดีษ จากสายสืบของอะบีสะอีด¹
รายงานจากอะบู ฮุร็อยเราะฮ์

การตัดสินฮะดีษ

ฮะดีษเศาะฮี้ฮ์ เนื่องจากมีคุณสมบัติของฮะดีษเศาะฮี้ฮ์ครบทุกประการ

ฮะดีษที่ 96 หน้า 195 บรรทัดที่ 31 สำนวนฮะดีษ

سيدا نبي ﷺ ((صَلُّوا كَمَا رَأَيْتُمُونِي أُصَلِّي))²

ฮะดีษที่ 97 หน้า 200 บรรทัดที่ 14 สำนวนฮะดีษ

سيدا نبي ﷺ ((مَنْ صَلَّى قَائِمًا فَهُوَ أَفْضَلُ وَمَنْ صَلَّى قَاعِدًا فَلَهُ
نِصْفُ أَجْرِ الْقَائِمِ وَمَنْ صَلَّى نَائِمًا فَلَهُ نِصْفُ أَجْرِ الْقَاعِدِ)) رواية
بخاري

ความว่า : ท่านนะบี กล่าวว่า “บุคคลใดที่ยืนละหมาดก็เป็น
สิ่งที่ประเสริฐที่สุดและผู้ใดนั่งละหมาดเขาก็จะได้รับผลบุญ
ครึ่งหนึ่งของผู้ยืนละหมาดและผู้ใดนอนละหมาดเขาก็จะได้รับผล
บุญครึ่งหนึ่งของผู้นั่งละหมาด” บันทึกโดยอัลบุคอรีย์

การตัด κρίญ์ฮะดีษ

สำนวนฮะดีษในเอกสารวิจัยตรงกับสำนวนฮะดีษที่บันทึกโดย อัลบุคอรีย์
(al-Bukhāriy, 1422 : 1116) จากสายสืบของอับดุลลอฮ์ บิน บูร็อยดะฮ์ รายงานจากอิมรอน เป็น
ฮุคอยน กล่าวว่าฉัน (อิมรอน เป็น ฮุคอยน) ได้ถามท่านนะบี ถึงการละหมาดของผู้ชายใน
สภาพการนั่งท่านนะบี ตอบด้วยสำนวนข้างต้น

¹ บันทึกโดย Muslim, n.d. : 397. Abū Dāwūd, n.d. : 856. al-Nasā'iy, 1986: 884. al-Tirmidhiy, 1975 : 303. Aḥmad, 2001 : 9635. Abū 'Awānah, 1998 : 1609. Abū Ya'īlā al-Mausiliy, 1984 : 616. Ibn Khuzaymah, n.d.: 461. Ibn Hibbān, 1988 : 1890. และ al-Bayhaqiy, 2003 : 2360.

² ดูฮะดีษที่ 93

อะดีษเดียวกันปรากฏใน บันทึก ของอิมามอะดีษ จากสายสืบของ अबดุลลอฮ์ เป็น
บुरอยดะฮ์¹ รายงานจากอิหมรอน เป็น ฮุคอยน ﴿﴾

การตัดสินอะดีษ

อะดีษเศาะฮียะฮ์ เนื่องจากมีคุณสมบัติของอะดีษเศาะฮียะฮ์ครบทุกประการ

อะดีษที่ 98 หน้า 201 บรรทัดที่ 7 สำนักนวนอะดีษ

سبدا نبي ﷺ ((لَا صَلَاةَ لِمَنْ لَمْ يُقْرَأْ بِفَاتِحَةِ الْكِتَابِ)) رواية بخاري دان
مسلم

ความว่า : ท่านนะบี ﷺ กล่าวว่า “ไม่ถือว่าเป็นการละหมาด
สำหรับบุคคลที่ไม่อ่านฟาติฮะฮ์ อัลกิตาบ (สุเราะฮ์ อัลฟาติฮะฮ์) ”
บันทึกโดยอัลบุคอรีและมุสลิม

การตัด κρίญ์อะดีษ

สำนักนวนอะดีษในเอกสารวิจัยตรงกับสำนักนวนอะดีษที่บันทึกโดย ยอัลบุคอรี
(al-Bukhāriy, 1422:756) จากสายสืบของ มะฮฺมุด เป็น อรรเราะฮ์ รายงาน จากอุบาตะฮ์ เป็น
อัศศอมิต ﴿﴾ ท่านเราะฮ์สุลลอลฮ์ ﷺ กล่าวด้วยสำนักนวนข้างต้น

อะดีษเดียวกันปรากฏใน บันทึก ของอิมามอะดีษ จากสายสืบของ अबดุลลอฮ์ เป็น
บुरอยดะฮ์² รายงานจากอิหมรอน เป็น ฮุคอยน ﴿﴾

การตัดสินอะดีษ

อะดีษเศาะฮียะฮ์ เนื่องจากมีคุณสมบัติของอะดีษเศาะฮียะฮ์ครบทุกประการ

อะดีษที่ 99 หน้า 206 บรรทัดที่ 18 สำนักนวนอะดีษ

سبدا نبي ﷺ ((إِذَا قَالَ الْإِمَامُ غَيْرَ الْمَعْضُوبِ عَلَيْهِمْ وَلَا الضَّالِّينَ فَقُولُوا
آمِينَ فَإِنَّهُ مَنْ وَافَقَ قَوْلَهُ قَوْلَ الْمَلَائِكَةِ غُفِرَ لَهُ مَا تَقَدَّمَ مِنْ ذَنْبِهِ))

¹ บันทึกโดย al-Nasā'iy, 1986: 1660. al-Tirmidhiy, 1975 : 371. Ibn Mājah, n.d. : 1231. Aḥmad, 2001 : 19974. al-Baghawiy, 1983: 982. al-Ṭabarāniy, n.d.: 7117. al-Ṭahāwiy, 1994: 1694. Ibn al-Jārūd, 1988: 230. และ al-Bayhaqiy, 1989 : 858.

² บันทึกโดย Muslim, n.d. : 394. Abū Dāwūd, n.d. : 822. al-Nasā'iy, 1986 : 910. al-Tirmidhiy, 1975 : 247. Aḥmad, 2001 : 22677. al-Baghawiy, 1983: 576. Ibn Abī Shaybah, 1409 : 3618. al-Dāraquṭniy, 2004: 1225. Abū 'Awānah, 1998 : 1664. และ al-Bayhaqiy, 1989 : 378.

ความว่า : ท่านนะบี ﷺ กล่าวว่า “เมื่ออิมามอ่านถึงอายะฮ์ **غَيْرِ الْمَغْضُوبِ عَلَيْهِمْ وَلَا الضَّالِّينَ** (แปลว่า ไม่ใช่แนวทางของพวกที่ถูก โกรธกริ้วและหลงผิด) ท่านทั้งหลายจงกล่าวว่า อามีน เพราะผู้ใดที่ คำพูดของเขาตรงกับกรกล่าวอามีนของมลาอิกะฮ์เขาจะได้รับการ อภัยบาปที่แล้วๆ มา”

การตักรีญญะฮ์ฮะดีษ

สำนวนฮะดีษในเอกสารวิจัยตรงกับสำนวนฮะดีษที่บันทึกโดย ยอัลบุคอรี (al-Bukhāriy, 1422:4475) จากสายสืบของ อะบี ศอลิฮ รายงานจากอะบู สุรอยเราะฮ์ رضي الله عنه ท่าน เราะฮ์สุลลอลอฮ์ ﷺ กล่าวด้วยสำนวนข้างต้น

ฮะดีษเดียวกันปรากฏในบันทึกของอิมามฮะดีษจากสายสืบของอะบี ศอลิฮ¹ สะอิด เป็น อัลมุสัยับบและอะบีสะละมะฮ์² ทั้งหมดรายงานจากอะบู สุรอยเราะฮ์ رضي الله عنه

ฮะดีษเดียวกันมีรายงานจาก กะอ์บะ มูซา อัลอัชชะรี رضي الله عنه จากสายสืบของ ฮัมมาน เป็น अबدูลลอฮ์ อัรริกอซ³ และ अबدูลลอฮ์ เป็น อัมร رضي الله عنه จากสายสืบของซุอัยบ⁴

การตัดสินฮะดีษ

ฮะดีษเศาะฮิฮ์ เนื่องจากมีคุณสมบัติของฮะดีษเศาะฮิฮ์ครบทุกประการ

ฮะดีษที่ 100 หน้า 212 บรรทัดที่ 29 สำนวนฮะดีษ

قنوت يغ أفضل يائت يغ وارد درفد نبي ﷺ يائت ((اللَّهُمَّ اهْدِنِي
فِيمَنْ هَدَيْتَ، وَعَافِنِي فِيمَنْ عَافَيْتَ، وَتَوَلَّنِي فِيمَنْ تَوَلَّيْتَ، وَبَارِكْ لِي
فِيمَا أُعْطَيْتَ، وَقِنِي شَرَّ مَا قَضَيْتَ، فَإِنَّكَ تَقْضِي وَلَا يُقْضَى عَلَيْكَ،
إِنَّهُ لَا يَذُلُّ مَنْ وَالَيْتَ، وَلَا يَعِزُّ مَنْ عَادَيْتَ تَبَارَكْتَ رَبَّنَا وَتَعَالَيْتَ
فَلَكَ الْحَمْدُ عَلَى مَا قَضَيْتَ أَسْتَغْفِرُكَ وَأَتُوبُ إِلَيْكَ)) انيله لفظ
قنوت يغ وارد درفد نبي ﷺ فد رواية بيهتمي

¹ บันทึกโดย Mālik, 1985 :45. Abū Dāwūd, n.d. : 935. al-Nasā'iy, 1986: 929. Aḥmad, 2001 :9922. al-Bayhaqiy, 2003 : 2435. และ Abū 'Awānah, 1998 : 1689.

² บันทึกโดย Aḥmad, 2001 : 7660. al-Dārimiy, 2000 : 1274. และ al-Nasā'iy, 1986: 927.

³ บันทึกโดย Abd al-Razzāq , 1403 : 2647.

⁴ บันทึกโดย Abd al-Razzāq , 1403 : 2793.

ความว่า : การอ่านกุนุตที่ดีคือสิ่งที่มาจากท่านนะบี ﷺ คือ “โอ้อัลลอฮ์ ขอได้โปรดนำทางฉัน ให้อยู่กับบรรดาผู้ที่อยู่ในทางนำ แล้วด้วยเถิดและขอให้ฉันมีความปลอดภัย กับบรรดาผู้ที่มีความปลอดภัยและขอพระองค์ทรงช่วยเหลือฉัน กับหมู่ที่พระองค์ทรงช่วยเหลือพวกเขาและขอพระองค์ทรงให้ความจำเริญแก่ฉัน ในสิ่งที่ทรงประทานแก่ฉันและขอพระองค์ทรงคุ้มครองฉันให้พ้นจากความเลวร้ายที่พระองค์กำหนดทรงไว้แล้วแท้จริงพระองค์เท่านั้นที่ทรงมีสิทธิกำหนดกฎสถานะและตัดสินผู้อื่น โดยไม่มีผู้ใดมีอำนาจกำหนดและตัดสินต่อพระองค์ท่าน ¹ และแท้จริงไม่มีใครจะต้านต่อหากเขาคือผู้ที่พระองค์สนับสนุนช่วยเหลือและไม่มีใครจะมีเกียรติสูงส่ง หากพระองค์ถือว่าเขาเป็นศัตรู ² มหาจำเริญแด่พระองค์ ผู้ทรงอภิบาลพวกเรา และพระองค์ทรงสูงส่งแล้วสำหรับพระองค์นั้น คือการสรรเสริญในสิ่งที่พระองค์ได้กำหนด ฉันขออภัยโทษต่อพระองค์และฉันขอกลับเนื้อกลับตัวไปสู่แนวทางของพระองค์ ” นี้คือกุนุตที่มาจากท่านนะบี ﷺ บันทึกโดยอัลบัยฮะกี

การตักรีญญ์ฮะดีษ

สำนวนฮะดีษในเอกสารวิจัยตรงกับ ส่วนหนึ่งของ สำนวนฮะดีษที่บันทึกโดยอัลบัยฮะกี (al-Bayhaqiy, 2003 : 3138) จากสายสืบของอะบี อัล- ฮารอ์ รายงานจากอัลฮะสัน เป็น อะลี (رضي الله عنه) กล่าวว่า ท่านเราะสูลุลลอฮ์ ﷺ ได้สอนฉันเกี่ยวกับดุอาอ์ ที่กล่าวในกุนุตด้วยสำนวนดังนี้

((اللَّهُمَّ اهْدِنِي فِيمَنْ هَدَيْتَ، وَعَافِنِي فِيمَنْ عَافَيْتَ، وَتَوَلَّنِي فِيمَنْ تَوَلَّيْتَ، وَبَارِكْ لِي فِيمَا أَعْطَيْتَ، وَقِنِي شَرَّ مَا قَضَيْتَ، إِنَّكَ تَقْضِي

¹ หมายถึง อัลลอฮ์ทรงมีอำนาจในการกำหนดกฎสถานะ และผู้อื่นไม่สามารถกำหนดขอบเขตไม่ให้พระองค์เข้ามาได้ อำนาจของพระองค์ไม่มีขีดจำกัด นี่คืออะกีดะฮ์ของมุสลิม อัลลอฮ์ ทรงเป็นผู้ตัดสินและกำหนดเพียงองค์เดียว ดังที่พระองค์ตรัสในอัลกุรอานว่า لَا يُسْأَلُ عَمَّا يَفْعَلُ وَهُمْ يُسْأَلُونَ

“พระองค์จะไม่ทรงถูกสอบถามในสิ่งที่พระองค์ทรงปฏิบัติแต่พวกเขาต่างหากที่อัลลอฮ์ยอมมีสิทธิสอบสวน” อัลอัมบิยาฮ์21/23.

² ไม่มีใครจะได้รับความช่วยเหลือถ้าหากเป็นศัตรูกับอัลลอฮ์

وَلَا يُغْضَىٰ عَلَيْكَ، وَإِنَّهُ لَا يَذِلُّ مَنْ وَالَيْتَ، وَلَا يَعِزُّ مَنْ عَادَيْتَ،
تَبَارَكْتَ رَبَّنَا وَتَعَالَيْتَ¹

ความว่า “ขอได้โปรดนำทางฉัน ให้อยู่กับบรรดาผู้ที่อยู่ในทางนำ แล้วด้วยเถิดและขอให้ฉันมีความปลอดภัย กับบรรดาผู้ที่มีความปลอดภัยและขอพระองค์ทรงช่วยเหลือฉัน กับหมู่ที่พระองค์ทรงช่วยเหลือพวกเขาและขอพระองค์ทรงให้ความจำเริญแก่ฉัน ในสิ่งที่ทรงประทานแก่ฉันและขอพระองค์ทรงคุ้มครองฉันให้พ้นจากความเลวร้ายที่พระองค์กำหนดทรงไว้แล้วแท้จริงพระองค์เท่านั้นที่ทรงมีสิทธิกำหนดกฎสภาวะและตัดสินผู้อื่น โดยไม่มีผู้ใดมีอำนาจกำหนดและตัดสินต่อพระองค์ท่านและแท้จริงไม่มีใครจะต่ำต้อย หากเขาคือผู้ที่พระองค์สนับสนุนช่วยเหลือและไม่มีใครจะมีเกียรติสูงส่ง หากพระองค์ถือว่าเขาเป็นศัตรูมหาจำเริญ แต่พระองค์ ผู้ทรงอภิบาลพวกเรา และพระองค์ทรงสูงส่ง”

ฮะดีษเดียวกันปรากฏใน บันทึกของอิมามฮะดีษ จากสายสืบของอะบี อัล ฮารอ²
รายงานจากอัลฮะสัน เบน อะลี رضي الله عنه

การตัดสินฮะดีษ

ฮะดีษด้วยสายรายงานของ อัลบัยฮะกีเย เป็นฮะดีษฎะอ็อฟ เนื่องจากมีผู้รายงานชื่อ อัลอะลาอ์ เบน คอลิฮเป็นผู้รายงานที่ صدوق له أو هاه (บุคคลที่มีสัจจะแต่บางครั้งมีความสับสน) (al-‘Asqalāniy, 1986: 435) แต่เนื่องจากมีสายรายงานอื่นที่มีฐานะสูงกว่าจึงทำให้เลื่อนฐานะเป็นฮะดีษ ฮะสัน ลิฆอยริฮ

¹ ฮะดีษด้วยสายรายงานของอัลอะลาอ์ เบน คอลิฮ จาก บุรอยดะฮ์ เบน อาบี มัรยัมได้เพิ่มเติมว่า ฉันได้กล่าวแก่มุฮัมมัด อิบน์ อัลฮะนะฟียะฮ์ ด้วยดุอาอ์ นี้ แล้วท่านกล่าวว่า แท้จริงแล้ว ดุอาอ์ นี้เป็นดุอาอ์ ที่บิดาของฉันได้อ่านในกุนทุละหมาดอัลฟัจญ์ร (บันทึกโดย al-Bayhaqiy, 1991 : 3997) และประโยคคำว่า (فَلَيْتَ الْحَمْدُ عَلَىٰ مَا فَضَّيْتَ أَسْتَعِيزُكَ رَبُّنَا بِكَ) หมายถึง เป็นประโยคเพิ่มเติมและไม่พบในสำนวนบันทึกโดยอิมามฮะดีษ.

² บันทึกโดย Abū Dāwūd, n.d. : 1425 . al-Nasā’iy, 1986: 1745. Aḥmad, 2001 : 1718. al-Tirmidhiy,1975: 464. al-Ṭabarāniy, 1994: 2701. Abd al-Razzāq , 1403 : 4984. Ibn Abī Shaybah, 1409 : 6889. al-Dārimiy, 2000 : 1634. al-Bazzār, 2009 : 1337. Abū Dāwūd al-Ṭayālisiy, 1999 : 1275. และ al-Bayhaqiy, 1989 : 435.

อะดีษที่ 101 หน้า 213 บรรทัดที่ 4 ส่วนนวนอะดีษ

يغ وارد يائت ((رَبِّ اغْفِرْ لِي وَارْحَمْنِي)) هَذَا آحَرْنَ

ความว่า : ที่ได้รายงานมาคือ “โอ้อัลลอฮ์จงให้อภัยแก่ข้าและขอ
พระองค์ให้ความเมตตาแก่ข้าด้วย” จนจบ

การตัดครีจญ์อะดีษ

ส่วนนวนอะดีษในเอกสารวิจัยตรงกับ ส่วนหนึ่งของ ส่วนนวนอะดีษที่บันทึกโดย อะฮมัด (Ahmad, 2001 : 2895) จากสายสืบของอะบีบ เป็น อะบี ซาบิต หรือ สะอิด เป็น ญะบัยร รายงาน จากอิบนุ อับบาส อ่านดุอาอ์ ระหว่างสองสุญูดในละหมาดกลางคืนด้วยส่วนนวนดังนี้

((رَبِّ اغْفِرْ لِي، وَارْحَمْنِي، وَارْزُقْنِي، وَاهْدِنِي سَبِيلَكَ))

ความว่า “โอ้อัลลอฮ์ผู้ทรงเมตตาแก่ข้า ได้โปรดประทานอภัยแก่ข้า
พระองค์ เมตตาข้าพระองค์ ยกระดับ แก่ข้าพระองค์ ประทาน
ปัจจัยยังชีพแก่ข้าพระองค์ และชี้แนะข้าพระองค์ หลังจากนั้นท่าน
ก็สุญูด”

อะดีษเดียวกันปรากฏในบันทึกของอิมามอะดีษจากสายสืบของสะอิด เป็น ญะบัยร¹
รายงานจากอับดุลลอฮ์ เป็น อับบาส

อะดีษเดียวกันมีรายงานจากอับดุลลอฮ์ เป็น อุมัร จากสายสืบของนาฟิอ์ และ
มุญาอิด² อะลีย จากสายสืบของ อัลฮาริษ และ สุลัยมาน อัตตัยมี³ อุมมุ สะละมะฮ์ จาก
สายสืบของ อัลฮะสัน⁴ อิบนุ อะบี ฮาฟะ จากสายสืบของญอลละฮ์ เป็น มุศอรริฟ⁵ บุรอยดะฮ์
 จากสายสืบของอับดุลลอฮ์ เป็น บุรอยดะฮ์⁶

การตัดสินอะดีษ

อะดีษ ด้วยกับสายรายงานของอะฮมัดเป็นอะดีษฎะอ์ฟ เนื่องจากมีผู้
รายงานชื่ออามิล อะบี อัลอะลาอ์เป็นผู้รายงานที่ صدوق يخطيء (มีสัจจะแต่อาจจะมีข้อผิดพลาด)

¹ บันทึกโดย Abū Dāwūd, n.d. : 850. Ibn Mājah, n.d. : 898. al-Tirmidhiy, 1975: 284. al-Ṭabarāniy, 1994: 12363. al-Dārimiy, 2000 : 1634. al-Bazzār, 2009: 5128. al-Baghawiy, 1983: 667. al-Hākim, 1990:1004. และ al-Bayhaqiy, 1989 : 421.

² บันทึกโดย al-Ṭabarāniy, 1413: 1825 และ n.d. : 13532.

³ บันทึกโดย Ibn Abī Shaybah, 1409 : 8837. Abd al-Razzāq , 1403 : 3009. และ al-Bayhaqiy, 1989 : 421.

⁴ บันทึกโดย Abū Ya‘lā al-Mausiliy, 1984 : 6893.

⁵ บันทึกโดย Ibn Hibbān, 1993 : 1810.

⁶ บันทึกโดย al-Bazzār, 2009 : 4462. และ al-Jurjāniy, 2001 : 1160.

(al-‘Asqalāniy, 1986: 459) แต่เนื่องจากมีสายรายงานอื่นที่มีฐานะสูงกว่าจึงทำให้เลื่อนฐานะเป็น
ฮะดีษ ฮะสัน ลิขอยริย

ฮะดีษที่ 102 หน้า 215 บรรทัดที่ 4 จำนวนฮะดีษ

سبدا نبي ﷺ ((إِذَا سَحَدْتَ فَمَكِّنْ جَبْهَتَكَ مِنَ الْأَرْضِ وَلَا تُنْفِرْ
نَقْرًا))

ความว่า : ท่านนะบี ﷺ กล่าวว่า “เมื่อท่านสวดท่านจงวาง
หน้าผากแนบกับพื้น และอย่าได้รับแรง (เหมือนดังที่ไก่จิกอาหาร)”

การตัดครีจญ์ฮะดีษ

จำนวนฮะดีษในเอกสารวิจัย คล้ายกับ ส่วนหนึ่งของ จำนวนฮะดีษที่บันทึก โดยอิบนุ
ฮิบบาน (Ibn Hibban, 1993:1887) จากสายสืบของมุญาฮิด รายงานจาก อิบนุอุมร์ رضي الله عنه โดยมี
จำนวนดังนี้

((إِذَا رَكَعْتَ، فَضَعْ رَاحَتَيْكَ عَلَى رُكْبَتَيْكَ، ثُمَّ فَرِّجْ بَيْنَ أَصَابِعِكَ، ثُمَّ
امْكُثْ حَتَّى يَأْخُذَ كُلُّ عَضْوٍ مَا خَذَهُ، وَإِذَا سَحَدْتَ، فَمَكِّنْ
جَبْهَتَكَ، وَلَا تُنْفِرْ نَقْرًا، وَصَلِّ أَوَّلَ النَّهَارِ وَآخِرَهُ))¹

ความว่า “เมื่อท่านรุกอ์ก็จงวางมือทั้งสองของท่านบนหัวเข่าทั้ง
สองพร้อมกับแยกนิ้วมือจากกัน และให้หยุดนิ่งชั่วขณะจนกว่า
อวัยวะทุกส่วนกลับเข้าที่ และเมื่อท่านสวดก็จงวางหน้าผากแนบ
กับพื้นและอย่าได้รับแรง (เหมือนดังที่ไก่จิกอาหาร) และจง
ละหมาดยามหัวรุ่งและตอนท้ายของวัน”

ฮะดีษเดียวกันปรากฏใน บันทึกของอิมามฮะดีษ จากสายสืบของมุญาฮิด² รายงาน
จากอิบนุ อุมร์ رضي الله عنه

ฮะดีษเดียวกันมีรายงานจาก อิบนุ อับบาส رضي الله عنه จากสายสืบของ ศอลิฮ เมาลา
อัสเตอะมะฮ์³

¹ จำนวนที่มีอยู่ในเอกสารวิจัย مِنْ الْأَرْضِ ไม่พบในหนังสือของ บันทึกโดยอิบนุ ฮิบบาน และในจำนวนบันทึกของอะหมัดมีจำนวน
مِنْ الْأَرْضِ แต่ไม่พบคำว่า نَقْرًا وَلَا تُنْفِرْ และผู้วิจัยไม่พบการบันทึกโดยอิมามฮะดีษที่ตรงกับจำนวนที่มีอยู่ในเอกสารวิจัย

² บันทึกโดยAbd al-Razzāq , 1403 : 8830. และal-Ṭabarāniy, 1994 : 13566.

³ บันทึกโดย Ahmad, 2001:2604.

การตัดสินชะดีษ

ชะดีษด้วยกับสายรายงานของ อัลบัยฮะกี๊ยะ เป็นชะดีษฎะอ์ฮิฟ เนื่องจากมีผู้รายงาน ซื่อมุฮัมมัด เป็น อุมัร เป็น อัลฮัยยา จณู เป็นบุคคล صدوق (มีสัจจะ) ยะฮยา เป็น อับดุลเราะฮมาน อัลอัรซะบียี เป็นบุคคล ربما أخطأ صدوق (บุคคลที่มีสัจจะแต่อาจจะมีข้อผิดพลาด) อุบัยดะฮ์ เป็น อัลอัศวัต เป็นบุคคล ربما دلس صدوق (บุคคลที่มีสัจจะ บางครั้งจะทำการอำพรางสายรายงาน) และ กอสิม เป็น อัลวะลีด เป็นบุคคล صدوق يغرب (มีสัจจะแต่เกาะริบ) (al-‘Asqalāniy, 1986: 498, 593, 379 และ 452) เนื่องจากมีสายรายงานอื่นที่มีฐานะสูงกว่าจึงทำให้เลื่อนฐานะเป็นชะดีษ สะสัน ลิขอยริฮ และตรงกับ คำวินิจฉัยของอัลอัลบานียี ระบุว่าชะดีษนี้เป็นชะดีษหะสันลิขอยริฮ (al-Albaniy,1420: 3/355)

ชะดีษที่ 103 หน้า 215 บรรทัดที่ 6 ส่วนนวนชะดีษ

حديث ((أَنَّهُمْ شَكُّوا إِلَيْهِ ﷺ حَرَّ الرَّمْضَاءِ فِي جَبْهَتِهِمْ فَلَمْ يَرَلْ شَكْوَاهُمْ))

ความว่า : ชะดีษ “แท้จริงแล้วพวกเขาได้ร้องเรียนแก่ท่านนะบี ﷺ เกี่ยวกับทรายร้อน(จากการเผาผลาญของดวงอาทิตย์)ที่หน้าผากของพวกเขาแล้วท่านนะบี ﷺ ก็ไม่สนใจในสิ่งที่พวกเขาเรียน”

การตัดครีจญ์ชะดีษ

ส่วนนวนชะดีษในเอกสารวิจัย เป็นส่วนหนึ่งที่คล้ายกับส่วนนวนชะดีษที่บันทึกโดยมุสลิม (Muslim, n.d. : 619) จากสายสืบของสะอีด เป็น วะฮิบ รายงานจากคอบบาบ ฎ็อบได้กล่าวด้วยส่วนนวนดังนี้

((أَتَيْنَا رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَشَكَّوْنَا إِلَيْهِ حَرَّ الرَّمْضَاءِ، فَلَمْ يُشْكِنَا قَالَ زُهَيْرٌ: قُلْتُ لِأَبِي إِسْحَاقَ: أَيْ الظُّهْرِ قَالَ: نَعَمْ، قُلْتُ: أَيْ تَعَجَّلِهَا قَالَ: نَعَمْ))¹

ความว่า “พวกเขาได้ไปหาท่านเราะฮ์มุลลอฮ์ ﷺ แล้วเราก็อธิบายเรื่องร้อนแก่ท่าน ﷺ เกี่ยวกับทรายร้อน(จากการเผาผลาญของ

¹ ส่วนนวนที่มีอยู่ในเอกสารวิจัยไม่พบในส่วนนวนบันทึกโดยอิมามชะดีษนอกจากคำว่า حَرَّ الرَّمْضَاءِ ส่วนคำอื่นๆ นั้นแต่ละอิมามจะใช้คำที่ไม่เหมือนกันแต่มีความหมายเดียวกัน ดังนั้นผู้วิจัยไม่พบการบันทึกโดยอิมามชะดีษที่ตรงกับส่วนนวนที่มีอยู่ในเอกสารวิจัย

ดวงอาทิตย์)แล้วท่าน ﷺ ก็ไม่สนใจชู้หัยรได้กล่าวว่า ฉันได้ถาม
อะบี อิสฮากว่า เป็นการละหมาดซุหฺรฺหรือ เขาตอบว่า ใช่ แล้ว
ฉันได้ถามว่า ให้ละหมาดในตอนต้นๆของเวลาซุหฺรฺหรือท่านก็
ตอบว่าใช่”

อะดีษเดียวกันปรากฏใน บันทึกรักของอิมามอะดีษจากสายสืบของอะฮฺมัด เป็น วัชษบ¹

รายงานจากคอบบาบ

การตัดสินอะดีษ

อะดีษเศาะฮี้ฮ์ เนื่องจากมีคุณสมบัติของอะดีษเศาะฮี้ฮ์ครบทุกประการ

อะดีษที่ 104 หน้า 215 บรรทัดที่ 14 สำนวนอะดีษ

يَغْتَرُ سَبْتٌ دَدَا لَمْ حَدِيثٍ ((أَقْرَبُ مَا يَكُونُ الْعَبْدُ مِنْ رَبِّهِ إِذَا كَانَ
سَاجِدًا))

ความว่า : ถูกกล่าวในอะดีษ “ช่วงที่บ่าวใกล้ชิดที่สุดต่อองค์
อภิบาลของเขาคือขณะที่ทำการก้มกราบ (สุญูด)”

การตัดครีจญ์อะดีษ

สำนวนอะดีษในเอกสารวิจัย คล้ายกับส่วนหนึ่งของสำนวนอะดีษที่บันทึกโดยมุสลิม
(Muslim, n.d. : 482) จากสายสืบของอะบู ศอลิฮฺ ชักวาน รายงานจากอะบู ฮุร็อยเราะฮฺ
ท่านเราะสูลุลลอฮฺ ﷺ กล่าวด้วยสำนวนว่า

2 ((أَقْرَبُ مَا يَكُونُ الْعَبْدُ مِنْ رَبِّهِ، وَهُوَ سَاجِدٌ، فَأَكْثَرُوا الدُّعَاءَ))

ความว่า “ช่วงที่บ่าวใกล้ชิดที่สุดต่อองค์อภิบาลของเขาคือขณะ
สุญูด ดังนั้น (ในสุญูด) จงวอนขอมากๆ”

¹ บันทึกโดย Abū Nu‘iam, 1996 : 1384. al-Nasā‘iy, 1986: 497. Ibn Mājah, n.d. : 675. al-Baghawiy, 1983 : 358. al-Ṭabarāniy, 1994: 3699. al-Ṭahāwiy, 1994: 1101. al-Sarāj, 2004 : 1129. al-Shāsiy, 1410 : 1023. และ al-Bayhaqiy, 1989 : 2065.

² บันทึกโดย Abū Dāwūd, n.d. : 875. Aḥmad, 2001 : 9461. Abū Nu‘iam, 1996 : 1073. al-Nasā‘iy, 1986: 727. al-Baghawiy, 1983: 558. Abū ‘Awānah, 1998 : 1856. Abū Ya‘lā al-Mausiliy, 1984 : 6658. Ibn Ḥibbān, 1993 : 1928. และ al-Bayhaqiy, 2003 : 2686.

ฮะดีษเดียวกันปรากฏใน บันทึก ของอิมามฮะดีษ จากสายสืบของอะบู ศอลิฮ ษักันวาน¹ รายงานจากอะบู ฮุร็อยเราะฮ์ رضي الله عنه

การตัดสินฮะดีษ

ฮะดีษเศาะฮี้ฮ์ เนื่องจากมีคุณสมบัติของฮะดีษเศาะฮี้ฮ์ครบทุกประการ

ฮะดีษที่ 105 หน้า 215 บรรทัดที่ 23 สำนวนฮะดีษ

حديث بخاري دان مسلم سبدا نبي ﷺ ((أَمَرْتُ أَنْ أَسْجُدَ عَلَى سَبْعَةٍ

أَعْضَاءِ الْجُبْهَةِ وَالْيَدَيْنِ وَالرُّكْبَتَيْنِ وَأَطْرَافِ الْقَدَمَيْنِ))

ความว่า : ฮะดีษบันทึกโดยอัลบุคอรีย์และมุสลิม ท่านนะบี ﷺ

กล่าวว่า “ฉันได้รับบัญชาให้สujudด้วยอวัยวะเจ็ดส่วน หน้าผาก ฝ่ามือทั้งสอง หัวเข่าทั้งสอง และนิ้วเท้าทั้งสอง”

การตีครุญฮะดีษ

สำนวนฮะดีษในเอกสารวิจัยใกล้เคียง กับสำนวนฮะดีษที่บันทึกโดย อัลบุคอรีย์ (al-Bukhāriy, 1422 : 812) จากสายสืบของญอฮุส รายงานจากอิบนุ อับบาส رضي الله عنهما ได้กล่าวว่า ท่านนะบี ﷺ กล่าวด้วยสำนวนดังนี้

((أَمَرْتُ أَنْ أَسْجُدَ عَلَى سَبْعَةٍ أَعْظَمَ عَلَى الْجُبْهَةِ وَأَشَارَ بِيَدِهِ عَلَى أَنْفِهِ وَالْيَدَيْنِ وَالرُّكْبَتَيْنِ وَأَطْرَافِ الْقَدَمَيْنِ وَلَا نَكَفَتِ الثِّيَابَ وَالشَّعْرَ))²

ความว่า “ฉันได้รับบัญชาให้สujudด้วยอวัยวะเจ็ดส่วน หน้าผาก และได้ชี้ด้วยมือท่านยังจมูก ฝ่ามือทั้งสอง หัวเข่าทั้งสอง และนิ้วเท้าทั้งสองข้างโดยไม่อนุญาตให้เรารองด้วยผมหรือเสื้อผ้า”

¹ สำนวนที่มีอยู่ในเอกสารวิจัย كَا سَجِدًا وَأَشَارَ بِيَدِهِ عَلَى أَنْفِهِ وَالْيَدَيْنِ وَالرُّكْبَتَيْنِ وَأَطْرَافِ الْقَدَمَيْنِ وَلَا نَكَفَتِ الثِّيَابَ وَالشَّعْرَ ُ بْنُ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ . ผู้วิจัยไม่พบในหนังสือของ บันทึกโดย อิมามฮะดีษด้วยสำนวนนี้ ส่วนในสำนวนบันทึกของมุสลิมมีคำว่า سَجِدًا وَهُوَ และในเอกสารวิจัยไม่มีคำว่า أَعْظَمَ وَأَشَارَ

² สำนวนที่มีอยู่ในเอกสารวิจัย أَعْظَمَ أَعْظَمَ ُ بْنُ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ . ผู้วิจัยไม่พบในหนังสือของ บันทึกโดย อิมามฮะดีษด้วยสำนวนนี้ ส่วนในสำนวนบันทึกของอัลบุคอรีย์และมุสลิมมีคำว่า أَعْظَمَ وَأَشَارَ بِيَدِهِ عَلَى أَنْفِهِ وَالْيَدَيْنِ وَالرُّكْبَتَيْنِ وَأَطْرَافِ الْقَدَمَيْنِ وَلَا نَكَفَتِ الثِّيَابَ وَالشَّعْرَ

ฮะดีษเดียวกันปรากฏใน บันทึกของอิมามฮะดีษ จากสายสืบของฏอวูส¹ รายงาน จากอิบนุ อับบาส

การตัดสินฮะดีษ

ฮะดีษเศาะฮี้ฮ์ เนื่องจากมีคุณสมบัติของฮะดีษเศาะฮี้ฮ์ครบทุกประการ

ฮะดีษที่ 106 หน้า 218 บรรทัดที่ 19 ส่วนฮะดีษ

حديث مسلم ((أَقْرَبُ مَا يَكُونُ الْعَبْدُ مِنْ رَبِّهِ وَهُوَ سَاجِدٌ فَأَكْتَرُوا
الدُّعَاءَ))²

ฮะดีษที่ 107 หน้า 219 บรรทัดที่ 1 ส่วนฮะดีษ

((رَبِّ اغْفِرْ لِي، وَارْحَمْنِي وَاجْبُرْنِي وَارْزُقْنِي وَاهْدِنِي وَعَافِنِي)) مروایتكن
أكندي فد ستغهن بخاري دان مسلم دان فد ستغهن ترمذي دان فد
ستغهن أبو داود دان فد ستغهن ابن ماجه
ความว่า : “โอ้ ผู้อภิบาลแห่งข้า ได้โปรดประทานอภัยแก่ข้า
พระองค์ เมตตาข้าพระองค์ ดูแลแก้ไขข้าพระองค์ ยกฐานะข้า
พระองค์ ชี้นำข้าพระองค์ ให้ความปลอดภัยแก่ข้าพระองค์ ” ส่วน
หนึ่งบันทึกโดยอัลบุคอรีและมุสลิมส่วนหนึ่งบันทึกโดยอัคริมิซีย์
ส่วนหนึ่งบันทึกโดยอะบู ดาวูด และส่วนหนึ่งบันทึกโดยอิบนุ
มาญะฮ์

การตัดครีจญ์ฮะดีษ

ส่วนฮะดีษในเอกสารวิจัย คล้ายกับส่วนฮะดีษที่บันทึกโดย มุสลิม (Muslim, n.d. : 2697) จากอะบูมาลิก อัลอัชญาอีย์ รายงาน จากบิดาของเขา (ฏอริก เป็น อัลอะซีม อัลอัชญาอีย์) กล่าวว่าเมื่อมีบุคคลเข้ารับอิสลาม ท่านนะบี ﷺ ก็สอนเขาเกี่ยวกับการละหมาด หลังจากนั้นท่าน ﷺ ก็สั่งให้เขาอ่านดุอาอ์ในละหมาดด้วยประโยคดังต่อไปนี้

¹ บันทึกโดย Muslim, n.d. : 490. al-Nasā'iy, 1986: 1096. Aḥmad, 2001 : 2527. Ibn Mājah, n.d. : 883. al-Dārimiy, 2000 : 1358. Abd al-Razzāq , 1403 : 2972. Ibn Abī Shaybah, 1409 : 2682. Ibn Khuzaymah, n.d.: 633. al-Sarāj, 2004 : 331. Ibn al-Ja'diy, 1990: 1625. al-Bazzār , 1997 : 4866. Abū 'Awānah, 1998 : 1867. al-Tabarāniy, 1994: 10865. Abū Ya'ālā al-Mausiliy, 1984 : 2464. Abū Nu'iam, 1996 : 1090. Ibn Hibbān, 1988 : 1923. al-Baghawiy, 1983: 644. และ al-Bayhaqiy, 2003 : 2646.

² ดูฮะดีษที่ 104.

((اللَّهُمَّ اغْفِرْ لِي، وَارْحَمْنِي، وَاهْدِنِي، وَعَافِنِي وَارْزُقْنِي))¹

ความว่า “โอ้ ผู้อภิบาลแห่งข้า ได้โปรดประทานอภัยแก่ข้า

พระองค์ เมตตาข้าพระองค์ ชี้นำข้าพระองค์ ให้ความปลอดภัย

แก่ข้าพระองค์ ประทานปัจจัยยังชีพแก่ข้าพระองค์”

ฮะดีษเดียวกันมีรายงานจากอิบนุ อับบาส رضي الله عنه จากสายสืบของสะอีด เป็น ญะบัยร²

การตัดสินฮะดีษ

ฮะดีษเศาะฮี้ฮ์ เนื่องจากมีคุณสมบัติของฮะดีษเศาะฮี้ฮ์ครบทุกประการ

ฮะดีษที่ 108 หน้า 219 บรรทัดที่ 18 ส่วนฮะดีษ

سبدا نبي ﷺ بك كامي ((لَا تَقُولُوا السَّلَامَ عَلَى اللَّهِ، فَإِنَّ اللَّهَ هُوَ

السَّلَامُ، وَلَكِنْ قُولُوا: التَّحِيَّاتُ لِلَّهِ إِلَى آخِرِهِ))

ความว่า : ท่านนะบี ﷺ กล่าวแก่พวกเราว่า “พวกเจ้าทั้งหลาย

อย่ากล่าวว่ ขอความสันติสุขจงประสบแด่อัลลอฮ์ แท้จริง

แล้วอัลลอฮ์คืออัสสะลาม(สันติสุข) แต่ว่าจงกล่าว มวลการสดุดี

ทั้งหลายมอบแด่อัลลอฮ์...จนจบ”

การตัดครีจญ์ฮะดีษ

ส่วนฮะดีษในเอกสารวิจัยตรง กับบางส่วนของส่วนฮะดีษที่บันทึกโดย

อัลบุคอรี (al-Bukhāriy, 1422 : 835) จากสายสืบของชะกีกุ รายงานจาก अबดุลลอฮ์ رضي الله عنه ได้

กล่าวว่าพวกเราเมื่อละหมาดพร้อมท่านนะบี ﷺ พวกเราจะกล่าวว่า ขอความสันติสุขจงประสบ

แด่อัลลอฮ์จากบ่าวของพระองค์ ขอความสันติสุขจงประสบแด่คนนั้นคนนั้น ท่านนะบี ﷺ ได้

กล่าวว่า

¹ ผู้วิจัยพบว่าส่วนบันทึกโดยอัลบุคอรีที่เหมือนกันมีเพียงคำว่า اغْفِرْ لِي وَارْحَمْنِي ในส่วนฮะดีษบันทึกโดยมุสลิมและอะบู ดาวูด ไม่มีคำว่า وَارْحَمْنِي และ ارْزُقْنِي และมีเพิ่มจากเอกสารวิจัยคำว่า ارْزُقْنِي ในส่วนฮะดีษบันทึกโดยอติรมิซียไม่มีคำว่า وَعَافِنِي และ ارْزُقْنِي และมีเพิ่มจากเอกสารวิจัยคำว่า ارْزُقْنِي และในส่วนฮะดีษบันทึกโดยอิบนุ มาญะฮ์ไม่มีคำว่า وَعَافِنِي และ وَاهْدِنِي และมีเพิ่มจากเอกสารวิจัยคำว่า ارْزُقْنِي และประโยคที่เรียงลำดับตามที่มีอยู่ในเอกสารวิจัยนั้นไม่พบในส่วนบันทึกโดยอิมามฮะดีษแต่ที่พบก็คือการเรียงลำดับก่อนหลังจะไม่เหมือนกันดังนี้ ((اللَّهُمَّ (وَيْ لَفْظ: رَبِّ) اغْفِرْ لِي، وَارْحَمْنِي، وَاهْدِنِي، وَعَافِنِي، وَارْزُقْنِي))

² บันทึกโดย al-Bukhāriy, 1422 : 4440 และ 5674. Abū Dāwūd, n.d. : 850. Ibn Mājah, n.d. : 898. Ahmad, 2001 : 2895. al-Tirmidhiy, 1975: 284. al-Ṭabarāniy, 1994 : 12363. al-Dārimiy, 2000 : 1634. al-Bazzār, 2009 : 5128. al-Baghawiy, 1983: 667. al-Hākim, 1990 :1004. และ al-Bayhaqiy, 1989 : 421.

((لَا تَقُولُوا السَّلَامُ عَلَى اللَّهِ، فَإِنَّ اللَّهَ هُوَ السَّلَامُ، وَلَكِنْ قُولُوا:
التَّحِيَّاتُ لِلَّهِ وَالصَّلَوَاتُ وَالطَّيِّبَاتُ، السَّلَامُ عَلَيْكَ أَيُّهَا النَّبِيُّ وَرَحْمَةُ
اللَّهِ وَبَرَكَاتُهُ، السَّلَامُ عَلَيْنَا وَعَلَى عِبَادِ اللَّهِ الصَّالِحِينَ، فَإِنَّكُمْ إِذَا قُلْتُمْ
أَصَابَ كُلَّ عَبْدٍ فِي السَّمَاءِ أَوْ بَيْنَ السَّمَاءِ وَالْأَرْضِ، أَشْهَدُ أَنْ لَا
إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ، وَأَشْهَدُ أَنَّ مُحَمَّدًا عَبْدُهُ وَرَسُولُهُ، ثُمَّ يَنْخَبِرُ مِنَ الدُّعَاءِ
أَعْجَبُهُ إِلَيْهِ، فَيَدْعُو))

ความว่า “พวกเจ้าทั้งหลายอย่ากล่าววว่า ขอความสันติสุขของ
ประสบแต่อัลลอฮ์ แท้จริงแล้วอัลลอฮ์คืออัสสะลาม(สันติสุข) แต่
ว่าจงกล่าว มวลการสวดที่ทั้งหลายมอบแต่อัลลอฮ์ รวมทั้งการ
สรรเสริญด้วยพรและความดีงามต่างๆ ขอความสันติสุขของ
ประสบแต่ท่านโองผู้เป็นนบีนบี รวมทั้งเมตตาแห่งอัลลอฮ์และความ
ประเสริฐทั้งหลายของพระองค์ขอความสันติสุขของประสบแต่เรา
และแต่บรรดาบ่าวผู้ทรงคุณธรรมทั้งหลาย แท้จริงแล้วเมื่อพวก
เจ้ากล่าวก็จะครอบคลุมบ่าวของพระองค์ทั้งหมดที่อยู่ในฟากฟ้า
และระหว่างฟากฟ้าและพื้นแผ่นดิน ข้ำขอปฏิญาณว่าไม่มีพระ
เจ้าอื่นใดนอกจากอัลลอฮ์ และข้ำขอปฏิญาณว่ามุฮัมมัดนั้นเป็น
บ่าวและศาสนทูตของพระองค์ หลังจากนั้นพวกท่านก็เลือกดูอาร์
ตามความต้องการแล้วก็ดูอาร์”

ฮะดีษเดียวกันปรากฏใน บันทึก ของอิมามฮะดีษ จากสายสืบของชะเก็กี เป็น
สะละมะฮ์¹ รายงานจากอับดุลลอฮ์ เป็น มัสอูด

การตัดสินฮะดีษ

ฮะดีษเศาะฮี้ฮ์ เนื่องจากมีคุณสมบัติของฮะดีษเศาะฮี้ฮ์ครบทุกประการ

ฮะดีษที่ 109 หน้า 221 บรรทัดที่ 1 จำนวนฮะดีษ

حديث ابن عباس كُتِبَ إِدَالَهُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ
مُغْجَارِي أَيُّ أَيْ كُنْكَامِي أَكُنْ تَشْهَدُ مَكَدَالَهُ أَيُّ مِمْبَاجٍ تَشْهَدُ يَغْ

¹ บันทึกโดย Mālik, n.d.: 148. บันทึกโดย al-Nasā'iy, 1986: 1127. Aḥmad, 2001 : 3920. Abū Dāwūd, n.d. : 968. Ibn Mājah, n.d. : 899. al-Ṭabarāniy, 1994: 9886. al-Shāshiy al-Binkathiy, 1410 : 501. al-Ṭahāwiy, 1994: 1418.และ Abū Yūsuf al-'Anṣāriy, n.d. : 268.

أَكْمَلُ يَأْتِ ((التَّحِيَّاتُ الْمُبَارَكَاتُ الصَّلَوَاتُ الطَّيِّبَاتُ لِلَّهِ، السَّلَامُ عَلَيْكَ أَيُّهَا النَّبِيُّ وَرَحْمَةُ اللَّهِ وَبَرَكَاتُهُ، السَّلَامُ عَلَيْنَا وَعَلَى عِبَادِ اللَّهِ الصَّالِحِينَ، أَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ، وَأَشْهَدُ أَنَّ مُحَمَّدًا عَبْدُهُ وَرَسُولُهُ)) تله مروايتكن أكن حديث ايت مسلم¹

ความว่า : ฮะดีษ อิบน์ อับบาสได้กล่าวว่าท่านเราะสูลุลลอฮ์ ﷺ ได้สอนพวกเราในการอ่าน ตะชะฮฮุด ซึ่งท่านได้อ่านตะชะฮฮุดที่สมบูรณ์ดังนี้ “มวลการศุบัติทั้งหลายที่ประเสริฐการสรรเสริญด้วยพรและความดีงามต่างๆทั้งหลายขอมอบแด่อัลลอฮ์ขอความสันติสุขจงประสบแด่ท่านโอ้ผู้เป็นนบีมุฮัมมัดแห่งอัลลอฮ์และความประเสริฐทั้งหลายของพระองค์ขอความสันติสุขจงประสบแด่เราและแต่บรรดาบ่าวผู้ทรงคุณธรรมทั้งหลายข้าขอปฏิญาณว่าไม่มีพระเจ้าอื่นใดนอกจากอัลลอฮ์และข้าขอปฏิญาณว่ามุฮัมมัดนั้นเป็นบ่าวและศาสนทูตของอัลลอฮ์” ฮะดีษบันทึกโดยมุสลิม

การตัด κρίญ์ ฮะดีษ

สำนวนฮะดีษในเอกสารวิจัย ตรงกับสำนวนฮะดีษที่บันทึกโดย มุสลิม (Muslim, n.d. : 403) จากสายสืบของฏอูส รายงานจากอิบนุ อับบาส ﷺ ได้กล่าวว่า ท่านเราะสูลุลลอฮ์ ﷺ ได้สอนพวกเราในการอ่านอัตตะชะฮฮุดเหมือนกับท่านได้สอนพวกเราในการอ่านสุเราะฮจากอัลกุรอาน แล้วท่าน ﷺ ก็อ่านด้วยสำนวนดังนี้

((التَّحِيَّاتُ الْمُبَارَكَاتُ، الصَّلَوَاتُ الطَّيِّبَاتُ لِلَّهِ، السَّلَامُ عَلَيْكَ أَيُّهَا النَّبِيُّ وَرَحْمَةُ اللَّهِ وَبَرَكَاتُهُ، السَّلَامُ عَلَيْنَا وَعَلَى عِبَادِ اللَّهِ الصَّالِحِينَ، أَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ، وَأَشْهَدُ أَنَّ مُحَمَّدًا رَسُولُ اللَّهِ))

ความว่า “มวลการศุบัติทั้งหลายที่ประเสริฐ การสรรเสริญด้วยพรและความดีงามต่างๆ ทั้งหลาย ขอมอบแด่อัลลอฮ์ ขอความสันติสุขจงประสบแด่ท่านโอ้ผู้เป็นนบีมุฮัมมัดแห่งอัลลอฮ์และความประเสริฐทั้งหลายของพระองค์ ขอความสันติสุขจงประสบแด่เราและแต่บรรดาบ่าวผู้ทรงคุณธรรมทั้งหลาย ข้าขอปฏิญาณ

¹ สำนวนที่มีอยู่ในเอกสารวิจัย ٱَشْهَدُ وَأَشْهَدُ ٱَشْهَدُ ٱَشْهَدُ ไม่พบในบันทึกของมุสลิม

ว่าไม่มีพระเจ้าอื่นใดนอกจากอัลลอฮ์ และข้าขอปฏิญาณว่า
มุฮัมมัดนั้นเป็นศาสนทูตของอัลลอฮ์”
ฮะดีษเดียวกันปรากฏใน บันทึกของอิมามฮะดีษ จากสายสืบของฏอวูส¹ รายงาน
จากอิบนุ อับบาส

การตัดสินฮะดีษ

ฮะดีษเศาะฮี้ฮ์ เนื่องจากมีคุณสมบัติของฮะดีษเศาะฮี้ฮ์ครบทุกประการ

ฮะดีษที่ 110 หน้า 221 บรรทัดที่ 5 สำนวนฮะดีษ

تله مروايتكندي أكندي امام شافعي دان ترمذي ((التَّحِيَّاتُ لِلَّهِ سَلَامٌ
عَلَيْكَ أَيُّهَا النَّبِيُّ وَرَحْمَةُ اللَّهِ وَبَرَكَاتُهُ، سَلَامٌ عَلَيْنَا وَعَلَى عِبَادِ اللَّهِ
الصَّالِحِينَ، أَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَأَنَّ مُحَمَّدًا رَسُولُ اللَّهِ))

ความว่า : บันทึกโดยอิมามอัซซาฟิอีย์และอัตติรมิซีย์ “มวลการ
สดุดีทั้งหลายที่ประเสริฐทั้งหลาย ขอมอบแด่อัลลอฮ์ ขอความสันติ
สุขจงประสบแด่ท่านโองผู้เป็นนบีมุฮัมมัดรวมทั้งเมตตาแห่งอัลลอฮ์และ
ความประเสริฐทั้งหลายของพระองค์ ขอความสันติสุขจงประสบ
แด่เราและแด่บรรดาบ่าวผู้ทรงคุณธรรมทั้งหลาย ข้าขอปฏิญาณว่า
ไม่มีพระเจ้าอื่นใดนอกจากอัลลอฮ์ และข้าขอปฏิญาณว่า มุฮัมมัด
นั้นเป็นศาสนทูตของอัลลอฮ์”

ผู้วิจัยคัดลอกตัวบทจากเอกสารวิจัย แต่ไม่พบการบันทึกฮะดีษในสำนวน
เหมือนกับบทนี้ และฮะดีษที่บันทึกโดย อัซซาฟิอีย์ (al-Syāfi'iy, 1400 : 1/42) และอัตติรมิซีย์
(al-Tirmidhiy, 1975 : 290) มีสำนวนฮะดีษเหมือนกับสำนวนฮะดีษที่บันทึกโดยมุสลิม²

ฮะดีษที่ 111 หน้า 222 บรรทัดที่ 19 สำนวนฮะดีษ

دان ستغه درفد دعاء يغ منقول ايت ((اللَّهُمَّ اغْفِرْ لِي مَا قَدَّمْتُ وَمَا
أَخَّرْتُ، وَمَا أَسْرَرْتُ وَمَا أَعْلَنْتُ، وَمَا أَسْرَفْتُ، وَمَا أَنْتَ أَعْلَمُ بِهِ مِنِّي،

¹ บันทึกโดย Abū Dāwūd, n.d. : 974. al-Syāfi'iy, 1400 : 1/42. Ibn Mājah, n.d. : 900. Aḥmad, 2001 : 2665. al-Tirmidhiy, 1975: 290. al-Nasā'iy, 1986: 1174. al-Ṭabarāniy, 1994: 10996. Ibn Khuzaymah, n.d.: 705. Ibn Hibbān, 1988 : 1952. Abū 'Awānah, 1998 : 2022. และ al-Bayhaqiy, 1989 : 441.

² ดูฮะดีษที่ 109

أَنْتَ الْمُقَدَّمُ وَأَنْتَ الْمُؤَخَّرُ، لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ)) تله مروايتكن اكندي
مسلم

ความว่า : ส่วนหนึ่งของดุอาอ์ที่ได้ถ่ายทอด(จากท่านนะบี ﷺ)คือ
“โอ้พระผู้อภิบาลแห่งข้าพระองค์ ได้โปรดอภัยในสิ่งที่ข้าพระองค์
ทำก่อนหน้านี้และทำหลังจากนี้ สิ่งที่ข้าพระองค์ปิดบังและสิ่งที่ข้า
พระองค์เปิดเผยสิ่งที่ข้าพระองค์ทำเกินเลยและสิ่งที่พระองค์รู้
ดีกว่าตัวข้าพระองค์แท้จริงพระองค์เป็นผู้อยู่ก่อนหน้าและเป็นผู้อยู่
ภายหลัง ไม่มีพระเจ้าอื่นใดนอกจากพระองค์เท่านั้น ”บันทึกโดย
มุสลิม

การตักรีญ์ฮะดีษ

ฮะดีษที่มีอยู่ในเอกสารวิจัยนี้ตรงกับ ส่วนหนึ่งของ สำนวนฮะดีษที่บันทึกโดย
มุสลิม (Muslim, n.d. : 771) จากสายสืบของอุบัยดิลลาฮ์ เป็น อะบี รอฟิอ รายงานจากอะลีเย์ เป็น
อะบี ฏอลิบ จากท่านเราะสูลุลลอฮ์ ﷺ กล่าวด้วยสำนวนดังนี้

((...وَإِذَا رَكَعَ، قَالَ: اللَّهُمَّ لَكَ رَكَعْتُ، وَبِكَ آمَنْتُ، وَلَكَ أَسَلَمْتُ،
خَشَعَ لَكَ سَمْعِي، وَبَصَرِي، وَخُفِّي، وَعَظْمِي، وَعَصْبِي وَإِذَا رَفَعَ،
قَالَ: اللَّهُمَّ رَبَّنَا لَكَ الْحَمْدُ مِلءَ السَّمَاوَاتِ، وَمِلءَ الْأَرْضِ، وَمِلءَ
مَا بَيْنَهُمَا، وَمِلءَ مَا شِئْتَ مِنْ شَيْءٍ بَعْدُ وَإِذَا سَجَدَ، قَالَ: اللَّهُمَّ
لَكَ سَجَدْتُ، وَبِكَ آمَنْتُ، وَلَكَ أَسَلَمْتُ، سَجَدَ وَجْهِي لِلَّذِي
خَلَقَهُ، وَصَوَّرَهُ، وَشَقَّ سَمْعَهُ وَبَصَرَهُ، تَبَارَكَ اللَّهُ أَحْسَنُ الْخَالِقِينَ، ثُمَّ
يَكُونُ مِنْ آخِرِ مَا يَقُولُ بَيْنَ التَّسْبِيحِ وَالتَّنْزِيلِ: اللَّهُمَّ اغْفِرْ لِي مَا
قَدَّمْتُ وَمَا أَخَّرْتُ، وَمَا أَسْرَرْتُ وَمَا أَعْلَنْتُ، وَمَا أَسْرَفْتُ، وَمَا أَنْتَ
أَعْلَمُ بِهِ مِنِّي، أَنْتَ الْمُقَدَّمُ وَأَنْتَ الْمُؤَخَّرُ، لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ))

ความว่า “... และเมื่อท่าน ﷺ ก้ม (รอกูอ) ท่าน ﷺ จะกล่าวว่า
โอ้อัลลอฮ์ แต่พระองค์ข้าได้รอกูอ กับพระองค์ข้าได้ศรัทธา แต่
พระองค์ข้าได้ยอมสยบมอบตน หูของข้า ตาของข้า สมอของข้า
กระดูกของข้า และเส้นประสาทของข้า ได้สงบต่อพระองค์แล้ว
แท้จริงแล้วเมื่อท่านลุกขึ้นจากรุกูอท่านจะกล่าวว่าโอ้อัลลอฮ์
พระผู้อภิบาลแห่งเรา และสำหรับพระองค์นั้นคือการสรรเสริญ

ทั้งหลายการสรรเสริญที่เต็มปากฟ้าและแผ่นดิน และระหว่างทั้งสองนั้น รวมทั้งทุกสิ่งทีพระองค์ทรงประสงค์นอกจากนั้นและเมื่อสญูดก็อ่าน โอ้อู้อภิบาลของข้า ข้าพระองค์ได้กราบสญูดแต่พระองค์ ศรีทธาต่อพระองค์ และได้จำนนต่อพระองค์ ไบหน้าของข้าพระองค์ได้กราบแต่ผู้ที่สร้างมัน กำหนดรูปร่างของมัน และสร้างให้มีหูและตา พระองค์อัลลอฮ์คือผู้ทรงสร้างที่ดีเยี่ยมและประเสริฐที่สุดหลังจากนั้นสุดท้ายก็อ่านดูอาร์ะหว่างอิตตาฮาซุดและอิตตัสลิมีด้วยดูอาโอ้อู้อภิบาลแห่งข้าพระองค์ ได้โปรดอภัยในสิ่งที่ข้าพระองค์ทำก่อนหน้านี้และทำหลังจากนี้ สิ่งที่ข้าพระองค์ปิดบังและสิ่งที่ข้าพระองค์เปิดเผย สิ่งที่ข้าพระองค์ทำเกินเลยและสิ่งที่พระองค์รู้ดีกว่าตัวข้าพระองค์ แท้จริงพระองค์เป็นผู้อยู่ก่อนหน้าและผู้อยู่ภายหลัง ไม่มีพระเจ้าอื่นใดนอกจากพระองค์เท่านั้น”

อะดีษเดียวกันปรากฏใน บันทีกของอิมามอะดีษ จากสายสืบของอูบัยดิลลาฮ์ เป็นอะบี รอฟิอ¹ รายงานจากอะลีเย์ เป็น อะบฏอูลิบ

อะดีษเดียวกันมีรายงานจาก กอบู สุรอยเราะฮ์ จากสายสืบของอะฏอว์ เป็นยะซาร²

การตัดสินอะดีษ

อะดีษเศาะฮือฮ์ เนื่องจากมีคุณสมบัติของอะดีษเศาะฮือฮ์ครบทุกประการ

อะดีษที่ 112 หน้า 222 บรรทัดที่ 21 สำนักอนอะดีษ

دان ستغه درفد دعاء یغ منقول درفد نبی ﷺ ((اللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ مِنْ
عَذَابِ الْقَبْرِ، وَمِنْ عَذَابِ النَّارِ، وَمِنْ فِتْنَةِ الْمَحْيَا وَالْمَمَاتِ، وَمِنْ
فِتْنَةِ الْمَسِيحِ الدَّجَالِ)) مروایتکن آکندی بخاری دان مسلم

¹ บันทีกโดย Abū Dāwūd, n.d. : 760 และ 2009 : 2/73. al-Nasā'iy, 1986: 1051. al-Tirmidhiy, 1975 : 3421. Aḥmad, 2001 : 729, 1983 : 1188 และ 1995 : 803. al-Ṭabarāniy, 1413: 525. Abū Nu'iam, 1996 : 1761. Ibn Khuzaymah, n.d.: 607. Ibn Ḥibbān, 1988 : 5/230 และ 1993 : 1903. Abū 'Awānah, 1998 : 1607. Abū Dāwūd al-Ṭayālisiy, 1999 : 147. al-Taḥāwiyy, 1994: 1396. al-Dāraquṭniyy, 2004: 1137. Ibn al-Jārūd, 1988: 179 และ al-Bayhaqiyy, 2003 : 3343, 1989 : 373, 2009 : 79, 1991 : 3379.

² บันทีกโดย al-Syāfi'iy, 1400 : 1/38.

ความว่า : ส่วนหนึ่งของคูอาร์ที่ได้ถ่ายทอดจากท่านนะบี ﷺ คือ
 “โอ้ พระผู้อภิบาลแห่งข้าพระองค์ แท้จริงข้าพระองค์ขอความ
 ค้ำครองต่อพระองค์จากการทรمانในหลุมฝังศพ จากการทรมาน
 ในนรก จากการทดสอบของชีวิตและความตาย จากความชั่วร้ายที่
 เป็นบททดสอบของดัจญาล” บันทึกโดยอัลบุคอรีและมุสลิม

การตัดครีญ์อะดิษ

สำนวนอะดิษในเอกสารวิจัยตรง กับสำนวนอะดิษที่บันทึกโดย อัลบุคอรี
 (al-Bukhāriy, 1422 : 3370) จากสายสืบของอะบี สะละมะฮ์ รายงานจากอะบี ฮุรอยเราะฮ์
 ได้กล่าวว่า ท่านเราะฮ์ลุลลอฮ์ ﷺ ได้ขอคูอาร์ด้วยสำนวนข้างต้น

อะดิษเดียวกันปรากฏใน บันทึกของอิมามอะดิษ จากสายสืบของอะบี สะละมะฮ์ ¹
 รายงานจากอะบี ฮุรอยเราะฮ์

การตัดสินอะดิษ

อะดิษเศาะฮิฮ์ เนื่องจากมีคุณสมบัติของอะดิษเศาะฮิฮ์ครบทุกประการ

อะดิษที่ 113 หน้า 222 บรรทัดที่ 24 สำนวนอะดิษ

دان ستغه درفد دعاء يغ منقول درفد نبي ﷺ ((اللَّهُمَّ إِنِّي ظَلَمْتُ
 نَفْسِي ظُلْمًا كَثِيرًا، وَلَا يَغْفِرُ الذُّنُوبَ إِلَّا أَنْتَ، فَاعْفِرْ لِي مَغْفِرَةً مِنْ
 عِنْدِكَ وَارْحَمْنِي إِنَّكَ أَنْتَ الْعَفُورُ الرَّحِيمُ)) مروایتکن أكندي بخاري

ความว่า : ส่วนหนึ่งของคูอาร์ที่ได้ถ่ายทอดจากท่านนะบี ﷺ คือ
 “โอ้พระผู้อภิบาลแห่งข้าแท้จริงข้าพระองค์ได้ก่อความอยุติธรรม
 อย่างมากมายแก่ตัวข้าเองและไม่มีผู้ใดที่อภัยโทษได้เว้นแต่
 พระองค์เท่านั้นได้โปรดอภัยแก่ข้าพระองค์ด้วยการประทานอภัย
 จากพระองค์ขอทรงเมตตาข้าพระองค์ด้วยเถิดแท้จริงพระองค์นั้น
 ทรงเป็นผู้ที่เปี่ยมยิ่งด้วยการอภัยและความเมตตา ” บันทึกโดย
 อัลบุคอรี

¹ บันทึกโดย Muslim, n.d. : 589. Aḥmad, 2001 : 10768. al-Bayhaqiy, 2009 : 105. al-Hākīm, 1990 :1011.
 al-Ṭabarāniy, 1413: 1374. al-Bayhaqiy, 2003 : 2882. และ Uthmān al-Dāniy, 1416 : 77.

การตักรีจญ์ฮะดีษ

สำนวนฮะดีษในเอกสารวิจัยตรง กับสำนวนฮะดีษที่บันทึกโดย อัลบุคอรี (al-Bukhāriy, 1422 : 834) จากสายสืบของ अबดุลลอฮ์ เบ็น อัมร รายงานจากอะบี บะกัร อัศศิดดีก رضي الله عنه ได้กล่าวว่า แท้จริงเขาได้กล่าวแก่ท่านเราะสูลุลลอฮ์ ﷺ ช่วยสอนแก่ฉันดูอาหรับจะดูอาหรับในละหมาดของฉัน ท่านก็กล่าวให้อ่าน ด้วยสำนวนข้างต้น

ฮะดีษเดียวกันปรากฏใน บันทึก ของอิมามฮะดีษ จากสายสืบของ अबดุลลอฮ์ เบ็น อัมร¹ รายงานจากอะบี บะกัร อัศศิดดีก رضي الله عنه

การตัดสินฮะดีษ

ฮะดีษเศาะฮี้ฮ์ เนื่องจากมีคุณสมบัติของฮะดีษเศาะฮี้ฮ์ครบทุกประการ

ฮะดีษที่ 114 หน้า 222 บรรทัดที่ 26 สำนวนฮะดีษ

دان سنغه درفد یغ منقول ((يَا مُقَلَّبَ الْقُلُوبِ نَبَّتْ قَلْبِي عَلَى دِينِكَ وَعَلَى طَاعَتِكَ))

ความว่า : ส่วนหนึ่งที่ได้ถ่ายทอดจากท่านนะบี ﷺ คือ “โอ้พระองค์ผู้สามารถเปลี่ยนแปลงจิตใจของมนุษย์ จงทำให้จิตใจของข้า มั่งคั่งในศาสนาของพระองค์และอยู่ในความภักดีต่อพระองค์ด้วยเถิด”

การตักรีจญ์ฮะดีษ

สำนวนฮะดีษในเอกสารวิจัยตรงกับส่วนหนึ่งของสำนวนฮะดีษที่บันทึกโดย อัตติรมิซีย์ (al-Tirmidhiy, 1975: 2140) จากสายสืบของอะบี สุฟยาน รายงานจากอะนัส رضي الله عنه ได้กล่าวว่า ท่านเราะสูลุลลอฮ์ ﷺ กล่าวบ่อยครั้งดังนี้

((يَا مُقَلَّبَ الْقُلُوبِ نَبَّتْ قَلْبِي عَلَى دِينِكَ))²

ความว่า “โอ้พระองค์ผู้สามารถเปลี่ยนแปลงจิตใจของมนุษย์ จงทำให้จิตใจของข้า มั่งคั่งในศาสนาของพระองค์”

¹ บันทึกโดย Ahmad, 2001 : 8. Ibn Mājah, n.d. : 3835. al-Nasā'iy, 1986: 1302al-Tirmidhiy,1975: 3531. Ibn Hibbān, 1988 : 1976. al-Baghawiy, 1983: 694. al-Bayhaqiy, 1989 : 459. Ibn Mandah, 1406 : 302.Abū Ya'lā al-Mausiliy, 1984 : 32. และIbn Khuzaymah, n.d.: 846.

² ประโยคท่อนท้าย (وَعَلَى طَاعَتِكَ) ที่มีอยู่ในเอกสารวิจัยนั้นไม่พบในสำนวนบันทึกโดยอิมามฮะดีษ

อะดีษเดียวกันปรากฏใน บันทึกของอิมามอะดีษ จากสายสืบของ อะบี สุฟยาน¹
รายงานจากอะนัส رضي الله عنه

อะดีษเดียวกันมีรายงานจาก กอุมมุ สะละมะฮ์ رضي الله عنه จากสายสืบของชะฮูร เป็น
เฮาซบ² อันเนาวัส เป็น สัมอาน อัลกลาบี رضي الله عنه จากสายสืบของอะบู อิดริส อัลเคาลานีย์³ ญาบิร
เป็น अबّดูลลอฮ์ رضي الله عنه จากสายสืบของอะบี สุฟยาน⁴ และอาอิชะฮ์ رضي الله عنه จากสายสืบของอัลฮะสัน⁵

การตัดสินอะดีษ

อะดีษเดียวกับสายรายงานของ อัตติรมิซีย์เป็นอะดีษอะสัน เนื่องจากมีผู้รายงานชื่อ
อะบี สุฟยาน (อะฮมัด เป็น สุฟยาน) เป็นบุคคลที่สะอาด صدوق (มีสี่จจะ) (al-Asqalāniy, 1986 :
80) เนื่องจากมีสายรายงานอื่นที่มีฐานะสูงกว่าจึงทำให้เลื่อนฐานะเป็นอะดีษ เคาเฮฮีย ลิมอัยริย และ
ตรงกับคำวินิจฉัยของอัลอัลบานีย์ว่าเป็นอะดีษเคาเฮฮีย (al-Albāniy, n.d. : 2/871) เพราะมีสาย
รายงานที่หลากหลายที่ถูกรับบันทึกโดยอิมามอะดีษ

อะดีษที่ 115 หน้า 222 บรรทัดที่ 33 จำนวนอะดีษ

سبدا نبي صلى الله عليه وسلم ((مَا مِنْ دُعَاءٍ أَحَبُّ إِلَى اللَّهِ مِنْ قَوْلِ
الْعَبْدِ اللَّهُمَّ اغْفِرْ لَأُمَّةٍ مُحَمَّدٍ مَغْفِرَةً عَامَةً))

ความว่า : ท่านนะบี ﷺ กล่าวว่า “ไม่มีดุอาอ์ใดที่อัลลอฮ์รัก
มากกว่าดุอาอ์ ที่บ่าวของพระองค์กล่าวว่า โอ้อัลลอฮ์จงอภัยโทษ
แก่ประชาชาติของมุฮัมมัดทั้งหมด”

การตัดครีจญ์อะดีษ

จำนวนอะดีษในเอกสารวิจัย คล้ายกับจำนวนอะดีษที่บันทึกโดยอัลเคาะฎิบ
อัลบัทดาดี (al-Khatīb al-Baghdādiy, 2002 : 2010) จากสายสืบของจาก อะบี สะละมะฮ์
รายงานจากอะบี ฮุรอยเราะฮ์กล่าวว่า ท่านเราะฮ์สุลลลอฮ์ ﷺ ได้กล่าวด้วยจำนวนว่า

¹ บันทึกโดย Aḥmad, 2001 : 12107. al-Bazzār, 2009 : 7508. Abū Ya‘lā al-Mausiliy, 1984 : 3687. และ Ibn Abī Shaybah, 1409 : 30405.

² บันทึกโดย Abū Dāwūd al-Ṭayālisiy, 1999 : 1713. al-Ṭabarāniy, 1994 : 772. Ibn al-‘Arābiy, 1997 : 1622. และ Ishāq, 1991 : 1879.

³ บันทึกโดย Ibn Hibbān, 1988 : 943. al-Baghawiy, 1983: 1/166. Ibn Mandah, 1406 : 272. และ al-Hākim, 1990 : 1926.

⁴ บันทึกโดย al-Bayhaqiy, 2003 : 741.

⁵ บันทึกโดย al-Nasā‘iy, 1986: 7690.

((مَا مِنْ دُعَاءٍ أَحَبُّ إِلَى اللَّهِ مِنْ أَنْ يُعْمَلَ الْعَبْدُ: اللَّهُمَّ ارْحَمْنَا
مُحَمَّدٍ رَحْمَةً عَامَّةً))

ความว่า “ไม่มีดุอาอ์ ใดที่อัลลอฮ์รักมากกว่าดุอาอ์ ที่บ่าวของ
พระองค์กล่าวว่า โอ้อัลลอฮ์จงแผ่ความเมตตาแก่ประชาชาติของ
มุฮัมมัดทั้งหมด”

การตัดสินชะดีษ

ชะดีษด้วยกับสายรายงานของ อัลเคาะฎิบอัลบัฆดาดี เป็นชะดีษเฎาะอ์ฟฎิด ดังนั้น
เนื่องจากมีผู้รายงานที่ชื่อ อับดุลเราะฮมาน เบน ยะฮยา เบน สะอิด อัลอันศอรีย์ ตามคำกล่าวของ
อัยษะอะบีย (al-Dhahabiy, 1963: 2/597) และอัลอัสเกาะลานีย์ (al-Asqalāniy, 2002: 5/146)
ว่า เป็นคนที่ไม่มีความรู้ว่าเขาได้รายงานชะดีษของบิดาของเขา และท่านอิบนุ อะดีย ได้กล่าวว่า ھٰذَا
مَوْضُوعٌ (เหมือนกับผู้ที่ปลอมแปลงชะดีษ) (Ibn ‘Adiy, 1997 : 5/506) และอัลอัลบานีย์ได้ระบุว่า
สายรายงานเป็นสายรายงานที่เฎาะอ์ฟฎิดัน (al-Albaniy, 1992:5/124)

ชะดีษที่ 116 หน้า 223 บรรทัดที่ 7 สำนักนวนชะดีษ

سبداً ((عَمَّمْ فِي دُعَائِكَ فَإِنَّ بَيْنَ الدُّعَاءِ الْخَاصِّ وَالْعَامِّ كَمَا بَيَّنَّ
السَّمَاءَ وَالْأَرْضَ))

ความว่า : ท่านนะบี ﷺ กล่าวว่า “จงดุอาอ์ ด้วยคำพหูพจน์(แบบ
รวมในดุอาอ์ ของเจ้า แท้จริงแล้วดุอาอ์เฉพาะกับทั่วไปนั้นจะห่าง
ระหว่างฟากฟ้ากับพื้นแผ่นดิน”

การตัดครีจญ์ชะดีษ

ตัวบทที่มีในเอกสารวิจัยนี้ คล้ายกับสำนวน ตัวบทที่บันทึกโดยอะบู ดาวูด (Abū
Dāwūd, 1408 : 80) จากสายสืบของซาบิต รายงาน จากอัมร เบน ซุฮัยบ ได้กล่าว ว่า
ท่านเราะฮ์ลุลลอฮ์ ﷺ ได้มาพบกับอาลี เบน อาบี ฏอลิบ และได้ออกไปละหมาดอัลฟัจญ์รี อะลีได้
กล่าวว่า اللَّهُمَّ ارْحَمْنِي، اللَّهُمَّ ارْحَمْنِي، اللَّهُمَّ ارْحَمْنِي، اللَّهُمَّ ارْحَمْنِي، اللَّهُمَّ ارْحَمْنِي
แล้วท่านนะบี ﷺ ได้ตบบนไหล่ของอาลี
พร้อมกล่าวว่าด้วยสำนวนดังนี้

((عَمَّمْ فَفَضَّلْ مَا بَيْنَ الْعُمُومِ وَالْخُصُوصِ كَمَا بَيَّنَّ السَّمَاءَ وَالْأَرْضَ))

ความว่า : “(จงดูอาอ์) ด้วยคำพหูพจน์ (แบบรวม) ในดูอาอ์ ของ
เจ้า แท้จริงแล้ว ความประเสริฐระหว่าง ดูอาอ์ทั่วไปกับเฉพาะนั้น
จะห่างระหว่างฟากฟ้ากับพื้นแผ่นดิน”

การตัดสินฮะดีษ

ฮะดีษ ด้วยกับสายรายงานของอะบู ดาวูด เป็นฮะดีษมุรสลอยในระดับฮะสัน
เนื่องจากมีผู้รายงานชื่อ อัมร เบน ซุัยบ เป็นบุคคลที่ صدوق (มีสัจจะ) (al-Asqalāniy,1986 :
123)

ฮะดีษที่ 117 หน้า 223 บรรทัดที่ 28 สำนวนฮะดีษ

سبدا نبي ﷺ ((تَحْرِيمُهَا التَّكْبِيرُ، وَتَحْلِيلُهَا التَّنْسِيمُ)) مروايتكن اكندي مسلم¹

ฮะดีษที่ 118 หน้า 223 บรรทัดที่ 34 สำนวนฮะดีษ

((السَّلَامُ عَلَيْكُمْ)) ثابت درفد نبي صلى الله عليه وسلم
ความว่า : “ขอความสันติสุขจงมีแด่ท่านทั้งหลาย ” ได้ยืนยันจาก
ท่านนะบี ﷺ

การตัดครีจญ์ฮะดีษ

สำนวนฮะดีษในเอกสารวิจัย ตรงกับส่วนหนึ่งของ สำนวนฮะดีษที่บันทึกโดย มุสลิม
(Muslim, n.d. : 431) จากสายสืบของอุบัยดิลลาฮ์ รายงานจากญาบิร เป็น สะมุเราะฮ์ ฎ ได้
กล่าวด้วยสำนวนว่า

((صَلَّيْتُ مَعَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَكُنَّا إِذَا سَلَّمْنَا قُلْنَا
بِأَيْدِينَا: السَّلَامُ عَلَيْكُمْ، السَّلَامُ عَلَيْكُمْ، فَنَظَرَ إِلَيْنَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى
اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَ: مَا شَأْنُكُمْ تُشِيرُونَ بِأَيْدِيكُمْ كَأَنَّهَا أَدْنَابُ
خَيْلٍ تُنْمَسُ؟ إِذَا سَلَّمْنَا أَحَدَكُمْ فَلْيَلْتَفِتْ إِلَى صَاحِبِهِ، وَلَا يُومِئْ بِيَدِهِ))
ความว่า “ฉันได้ละหมาดพร้อมกับท่านเราะ สุลลอลอฮ์ ﷺ เมื่อ
พวกเราให้สะลามพวกเราจะชี้ด้วยมือของพวกเราเรากล่าวว่
السَّلَامُ عَلَيْكُمْ، السَّلَامُ عَلَيْكُمْ แล้วท่านเราะสูลลอลอฮ์ ﷺ ก็ได้

¹ ดูฮะดีษที่ 2 แต่ผู้วิจัยไม่พบฮะดีษนี้ในบันทึกของมุสลิมตามที่เจ้าของหนังสือได้อ้างไว้

มองพวกเราพร้อมกล่าวว่าพวกเจ้าทำอะไรถึงได้ชี้ด้วยมือของ
พวกเจ้าเหมือนกับหางม้าที่ไม่เคยหยุด เมื่อพวกเจ้าให้สะลามก็จง
หันไปหาเพื่อนของเจ้าไม่ใช่ชี้ด้วยมือของเจ้า”

อะดีษเดียวกันปรากฏใน บันทึก ของอิมามอะดีษ จากสายสืบของอุบัยดิลลาฮ์ ¹
รายงานจากญาบิร เป็น *สะมุเราะฮ์*

อะดีษเดียวกันมีรายงานจาก*อับดุลลอฮ์* เป็น *บุสร* จากสายสืบของมุฮัมมัด เป็น
อับดุลเราะฮมาน ²

การตัดสินอะดีษ

อะดีษเศาะฮียเพราะมีคุณสมบัติของอะดีษเศาะฮียครบทุกประการ

อะดีษที่ 119 หน้า 224 บรรทัดที่ 8 ส่วนนอะดีษ

ثابت بهوسن نبي ﷺ سلام يغ أكمل ايت ((السلام عليكم ورحمة
الله))

ความว่า : ได้ยืนยันจากท่านนะบี ﷺ ว่าสะลามที่สมบูรณ์คือ “ขอ
ความสันติสุขจงมีแต่ท่านและด้วยความเมตตาของอัลลอฮ์”

การตัดครีจญ์อะดีษ

ส่วนนอะดีษในเอกสารวิจัย ตรงกับส่วนหนึ่งของ ส่วนนอะดีษที่บันทึกโดย มุสลิม
(Muslim, n.d. : 431) จากสายสืบของอุบัยดิลลาฮ์ เป็น อัลกิบฎียะฮ์ รายงานจากญาบิร เป็น
สะมุเราะฮ์ ได้กล่าวด้วยส่วนนอะดีษดังนี้

((كُنَّا إِذَا صَلَّيْنَا مَعَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قُلْنَا: السَّلَامُ
عَلَيْكُمْ وَرَحْمَةُ اللَّهِ السَّلَامُ عَلَيْكُمْ وَرَحْمَةُ اللَّهِ، وَأَشَارَ بِيَدِهِ إِلَى
الْجَانِبَيْنِ، فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: عَلَامَ تَوْمُئُونَ
بِأَيْدِيكُمْ كَأَنَّهَا أَذْنَابُ خَيْلٍ شُمُسٍ؟ إِنَّمَا يَكْفِي أَحَدُكُمْ أَنْ يَضَعَ يَدَهُ
عَلَى فَخْذِهِ ثُمَّ يُسَلِّمُ عَلَى أَخِيهِ مَنْ عَلَى يَمِينِهِ، وَشِمَالِهِ))

¹ บันทึกโดย Ahmad, 2001 : 20972. al-Nasā'iy, 1986: 1185. al-Shāfi'iy, 2004: 280. al-Baghawiy, 1983: 699. Abū
'Awānah, 1998 : 2056. al-Tabarāniy, 1994: 1836. al-Ḥumaidiy, 1996: 920. และ al-Bayhaqiy, 2003 : 2960.

² บันทึกโดย Abū Dāwūd, n.d. : 5186.

ความว่า “เมื่อพวกเราละหมาดพร้อมกับท่านเราะฮ์ สุลุลลอฮ์ ﷺ พวกเรากล่าวว่า اللَّهُمَّ عَلَيْنَا اللَّهُمَّ عَلَيْنَا اللَّهُمَّ عَلَيْنَا وَرَحْمَةُ اللَّهِ، السَّلَامُ عَلَيْكُمْ وَرَحْمَةُ اللَّهِ، السَّلَامُ عَلَيْكُمْ แล้วพวกเราเอานิ้วชี้ไปทั้งสองด้านและแล้วท่านเราะฮ์ สุลุลลอฮ์ ﷺ ก็กล่าวว่าทำไมพวกเจ้าถึงได้ชี้ด้วยมือของพวกเจ้าเหมือนกับหางม้าที่ไม่เคยหยุด เพียงพอด้วยพวกเจ้าตั้งมือของพวกเจ้าบนขาอ่อนแล้วให้สะลามแก่เพื่อนของเจ้าที่อยู่ทางขวาและทางซ้ายของเจ้า”

อะดีษเดียวกันปรากฏใน บันทึกของอิมามอะดีษ จากสายสืบของอูบัยดิลลาฮ์ เป็น อัลกิบฎียะฮ์¹ รายงานจากญาบิร เป็น *สมุเราะฮ์* ﷺ

อะดีษเดียวกันมีรายงานจาก *กัอับดุลลอฮ์* เป็น *มัลฮูด* ﷺ จากสายสืบของอะบี อัลอะฮวัศ และ อัลอัศวัศ² อะบี อัลอะฮวัศ³ อัลอัศวัศ และ อัลเกาะมะฮ์⁴ และมัสรูค⁵ *สะฮุด* ﷺ จากสายสืบของอามิร เป็น *สะฮุด*⁶ และ *อัมมาร* เป็น *ยาสิร* ﷺ จากสายสืบของศิละฮ์ เป็น *ซุฟิร*⁷

การตัดสินอะดีษ

อะดีษเศาะฮิฮ์เพราะมีคุณสมบัติของอะดีษเศาะฮิฮ์ครบทุกประการ

อะดีษที่ 120 หน้า 230 บรรทัดที่ 8 ส่วนนวนอะดีษ

سبدا نبي ﷺ ((لَيْسَ لِلْمَرْءِ مِنْ صَلَاتِهِ إِلَّا مَا عَقَلَ مِنْهَا))

ความว่า : ท่านนะบี ﷺ กล่าวว่า “แต่ละคนจะไม่ได้ผลบุญจากการละหมาดของเขา นอกจากจิตใจของเขาบ่น้อมต่ออัลลอฮ์”

¹ บันทึกโดย al- Humaidiy, 1996: 920.

² บันทึกโดย Abū Dāwūd, n.d. : 996.

³ บันทึกโดย Aḥmad, 2001 : 3699. al-Tirmidhiy, 1975: 295. Abū Ya‘lā al-Mausiliy, 1984 : 5102. Ibn Ḥibbān, 1988 : 943. และ al-Taḥāwiy, 1994: 1634.

⁴ บันทึกโดย al-Nasā‘iy, 1986: 1319. al-Ṭabarāniy, 1994: 10172. และ Ibn Abī Shaybah, 1409 : 426.

⁵ บันทึกโดย al-Bayhaqiy, 2003 : 2977. al-Bazzār, 2009:1962. และ al-Sarāj, 2004 : 874.

⁶ บันทึกโดย al-Baghawiy, 1983: 698.

⁷ บันทึกโดย Ibn Mājah, n.d. : 916.และ al-Dāraquṭniy, 2004: 1347.

การตัดครีญ์ฮะดีษ

สำนวนฮะดีษ ในเอกสารวิจัย ตรงกับสำนวน ตัวบท ที่บันทึก โดย อัลฆะฆะซาลี (al-Ghazāliyy, n.d. : 1/218)

การตัดสินฮะดีษ

ฮะดีษลาอ์ศละละฮู (لا أصل له مرفوعاً) ตามที่อัลอัลบานีย์ได้ระบุว่าไม่มีสายรายงานไปถึงนะบี ﷺ (al-Albāniyy, 1992 : 14/1026)

ฮะดีษที่ 121 หน้า 231 บรรทัดที่ 21 สำนวนฮะดีษ

دان ستغه درفد ذکر یغ منقول یائت ((أَسْتَغْفِرُ اللَّهَ)) تله مروایتکن اوله

ความว่า : ส่วนหนึ่งที่ได้ถ่ายทอดจากท่านนะบี ﷺ คือ
“ข้าพระองค์ขออภัยโทษจากอัลลอฮ์” บันทึกโดยมุสลิม

การตัดครีญ์ฮะดีษ

สำนวนฮะดีษในเอกสารวิจัย ตรงกับ ส่วนหนึ่งของ สำนวนฮะดีษที่บันทึกโดย มุสลิม (Muslim, n.d. : 591) จากสายสืบของอะบี อัสมาอ์ รายงานจากเชาบาน رضي الله عنه ได้กล่าวว่าเมื่อท่านเราะฮ์ลุลลอฮ์ ﷺ ละหมาดเสร็จแล้วท่าน ﷺ จะกล่าวอัสติฆิรสามครั้ง... ท่านอัลวะลีดได้กล่าวว่าฉันได้ถามอัลเอาซาอีย์ว่า การอัสติฆิรนั้นอย่างไร ท่านก็ตอบด้วยสำนวนดังนี้

((أَسْتَغْفِرُ اللَّهَ، أَسْتَغْفِرُ اللَّهَ))

ความว่า“เจ้ากล่าวว่า اللَّهُ أَسْتَغْفِرُ اللَّهَ، اللَّهُ أَسْتَغْفِرُ اللَّهَ ความว่าข้า
พระองค์ขออภัยโทษจากอัลลอฮ์”

ฮะดีษเดียวกันปรากฏใน บันทึก ของอิมามฮะดีษ จากสายสืบของอะบี อัสมาอ์ ¹
รายงานจากเชาบาน رضي الله عنه

การตัดสินฮะดีษ

ฮะดีษเศาะฮิฮ เพราะมีคุณสมบัติของฮะดีษเศาะฮิฮครบทุกประการ

¹ บันทึกโดย al-Nasā'iy, 1986: 1337. al-Ṭabarāniyy, 1984: 1088. และ Ibn Khuzaymah, n.d.: 738.

อะดีษที่ 122 หน้า 231 บรรทัดที่ 21 จำนวนอะดีษ

((اللَّهُمَّ أَنْتَ السَّلَامُ وَمِنْكَ السَّلَامُ، تَبَارَكْتَ رَبَّنَا وَتَعَالَيْتَ يَا ذَا

الْجَلَالِ وَالْإِكْرَامِ)) تله مروایتکن اوله مسلم

ความว่า : “โอ้ พระผู้อภิบาลแห่งข้าพระองค์ พระองค์คืออัสสลาม (ผู้เปี่ยมด้วยสันติ) จากพระองค์นั้นคือที่มาของสันติ ประเสริฐยิ่ง และมีความสูงส่ง โอ้ผู้เปี่ยมด้วยความยิ่งใหญ่และบุญคุณอันล้น เหลือ” บันทึกโดยมุสลิม

การตัดครีจญ์อะดีษ

จำนวนอะดีษในเอกสารวิจัย ตรงกับส่วนหนึ่งของ จำนวนอะดีษที่บันทึกโดย มุสลิม (Muslim, n.d. : 592) จากสายสืบของ अबดุลลอฮ์ เป็น อัลฮาริษ รายงานจากอาอิชะฮ์ ได้ กล่าวด้วยจำนวนอะดีษดังนี้

((كَانَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِذَا سَلَّمَ لَمْ يَقْعُدْ إِلَّا مِقْدَارَ مَا

يَقُولُ: اللَّهُمَّ أَنْتَ السَّلَامُ وَمِنْكَ السَّلَامُ، تَبَارَكْتَ يَا ذَا الْجَلَالِ وَالْإِكْرَامِ

وَفِي رِوَايَةِ ابْنِ مُمَيَّرٍ يَا ذَا الْجَلَالِ وَالْإِكْرَامِ))

ความว่า “เมื่อท่านนะบี ให้สลามแล้วท่านจะไม่นั่งในที่

ละหมาดนอกจากเพียงแค่ช่วงระยะคำกล่าวของท่านว่า

اللَّهُمَّ أَنْتَ السَّلَامُ وَمِنْكَ السَّلَامُ، تَبَارَكْتَ يَا ذَا الْجَلَالِ وَالْإِكْرَامِ

ความหมาย โอ้ พระผู้อภิบาลแห่งข้าพระองค์ พระองค์คือ

อัสสลาม (ผู้เปี่ยมด้วยสันติ) จากพระองค์นั้นคือที่มาของสันติ

ประเสริฐยิ่งเถิด โอ้ผู้เปี่ยมด้วยความยิ่งใหญ่และบุญคุณอันล้น

เหลือ และในจำนวนการรายงานโดย อิบน์ มุญร็อบคือ

اللَّهُمَّ أَنْتَ السَّلَامُ وَمِنْكَ السَّلَامُ، تَبَارَكْتَ يَا ذَا الْجَلَالِ وَالْإِكْرَامِ

ความหมายโอ้ผู้เปี่ยมด้วยความยิ่งใหญ่และ

บุญคุณอันล้นเหลือ”

อะดีษเดียวกันปรากฏใน บันทึกของอิมามอะดีษ จากสายสืบของ अबดุลลอฮ์ เป็น อัลฮาริษ¹ รายงานจากอาอิชะฮ์

¹ บันทึกโดย al-Nasā'iy, 1986: 9844. Ahmad, 2001 : 25507. al-Tirmidhiy, 1975:298. al-Sarāj, 2004 : 651. และ al-Ṭabarāniy, 1413: 644.

การตัดสินชะดีษ

ชะดีษเศาะฮือเพราะมีคุณสมบัติของชะดีษเศาะฮือครบทุกประการ

ชะดีษที่ 123 หน้า 231 บรรทัดที่ 23 จำนวนชะดีษ

سيدا نبي ﷺ ((مَنْ سَبَّحَ اللَّهَ دُبُرَ كُلِّ صَلَاةٍ ثَلَاثًا وَثَلَاثِينَ، وَحَمَدَ اللَّهَ ثَلَاثًا وَثَلَاثِينَ، وَكَبَّرَ اللَّهَ ثَلَاثًا وَثَلَاثِينَ، ثُمَّ قَالَ تَمَامَ الْمِائَةِ : لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَحْدَهُ إِلَى قَوْلِهِ قَدِيرٍ، غُفِرَتْ خَطَايَاهُ وَإِنْ كَانَتْ مِثْلَ زَبَدِ الْبَحْرِ))
 تله مروايتكن اوله مسلم

ความว่า : ท่านนะบี ﷺ กล่าวว่า “ผู้ใด ตัสบีฮ์ทุกครั้งหลังละหมาดสามสิบสามครั้ง ตะหมัดสามสิบสามครั้ง และตักบิรสามสิบสามครั้ง ก็เป็นเก้าสิบเก้าครั้ง แล้วกล่าวให้ครบหนึ่งร้อยครั้ง ด้วย لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَحْدَهُ จนถึง قَدِيرٍ มีความว่า ไม่มีพระเจ้าอื่นใดนอกจากอัลลอฮ์องค์เดียว จนถึงคำว่า พระองค์นั้นเป็นผู้ทรงอำนาจเหนือทุกสิ่งอย่าง เขาจะถูกอภัยโทษความผิดของเขา ถึงแม้ว่าความผิดของเขานั้นเหมือนฟองทะเลก็ตาม ” บันทึกโดยมุสลิม

การตัดครีจญ์ชะดีษ

จำนวนชะดีษในเอกสารวิจัย คล้ายกับจำนวนชะดีษที่บันทึกโดย มุสลิม (Muslim, n.d. : 597) จากสายสืบของอะฏอ์ เป็น ยะซีด อัลลัยซีบี รายงานจากอะบี สุรอยเราะฮ์ จากท่านเราะสูลุลลอฮ์ ﷺ ได้กล่าวด้วยจำนวนว่า

((مَنْ سَبَّحَ اللَّهَ فِي دُبُرِ كُلِّ صَلَاةٍ ثَلَاثًا وَثَلَاثِينَ، وَحَمَدَ اللَّهَ ثَلَاثًا وَثَلَاثِينَ، وَكَبَّرَ اللَّهَ ثَلَاثًا وَثَلَاثِينَ، فَتَبَلَّكَ تِسْعَةٌ وَتِسْعُونَ، وَقَالَ: تَمَامَ الْمِائَةِ: لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَحْدَهُ لَا شَرِيكَ لَهُ، لَهُ الْمُلْكُ وَلَهُ الْحَمْدُ وَهُوَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ غُفِرَتْ خَطَايَاهُ وَإِنْ كَانَتْ مِثْلَ زَبَدِ الْبَحْرِ))

ความว่า “ใครตัสบีฮ์ทุกครั้งหลังละหมาดสามสิบสามครั้ง ตะหมัดสามสิบสามครั้ง และตักบิรสามสิบสามครั้ง ก็เป็น

เก้าสิบเก้าครั้ง แล้วกล่าวให้ครบหนึ่งร้อยครั้ง ด้วย لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ

وَوَحْدَهُ لَا شَرِيكَ لَهُ، لَهُ الْمُلْكُ وَلَهُ الْحَمْدُ وَهُوَ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ
มีความว่า “ไม่มีพระเจ้าอื่นใดนอกจากอัลลอฮ์องค์เดียว ไม่มีภาคี
ใด ๆ กับพระองค์ และการสรรเสริญนั้นเป็นกรรมสิทธิ์ของ
พระองค์ และพระองค์นั้นเป็นผู้ทรงอำนาจเหนือทุกสิ่งอย่าง
เขาจะถูกอภัยโทษความผิดของเขาถึงแม้ว่าความผิดของเขานั้น
เหมือนฟองทะเลก็ตาม”

อะดีษเดียวกันปรากฏในบันทึกของอิมามอะดีษจากสายสืบของอะฏอ์ เป็น ยะซีด
อัลลัยซี¹ รายงานจากอะบี สุรอยเราะฮ์

การตัดสินอะดีษ

อะดีษเศาะฮียะฮ์เพราะมีคุณสมบัติของอะดีษเศาะฮียะฮ์ครบทุกประการ

อะดีษที่ 124 หน้า 231 บรรทัดที่ 30 ส่วนนวนอะดีษ

دان ستغه درفد يغ منقول مباح ((اللَّهُمَّ لَا مَانِعَ لِمَا أَعْطَيْتَ، وَلَا
مُعْطِيٍّ لِمَا مَنَعْتَ، وَلَا يَنْفَعُ ذَا الْجَدِّ مِنْكَ الْجُدُّ)) تله مروايتكن
أكندي اوله مسلم

ความว่า : ส่วนหนึ่งที่ได้ถ่ายทอด (จากท่านนะบี) คืออ่าน
“โอ้อัลลอฮ์ไม่มีสิ่งใดกั้นขวางสิ่งที่พระองค์ประทานให้และไม่มีสิ่ง
ใดมอบในสิ่งที่พระองค์กั้นขวางได้และความมั่งมีมีอาจให้ประโยชน์
แก่เจ้าของผู้มั่งมีนั้น ณ พระองค์ได้เลย” บันทึกโดยมุสลิม

การตัดครีจญ์อะดีษ

อะดีษที่มีอยู่ในเอกสารวิจัยนี้ คล้ายกับ ส่วนนวนอะดีษที่บันทึกโดย มุสลิม (Muslim,
n.d. : 477) จากสายสืบของกอซอะฮ์ รายงานจากอะบี สะอิด อัลคุดรี กล่าวว่า เมื่อท่าน
เราะสุลุลลอฮ์ ลุกขึ้นจากรุกูท่านจะกล่าวว่า

((رَبَّنَا لَكَ الْحَمْدُ مِلْءُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ، وَمِلْءُ مَا شِئْتَ مِنْ شَيْءٍ
بَعْدُ، أَهْلَ الثَّنَاءِ وَالْمَجْدِ، أَحَقُّ مَا قَالَ الْعَبْدُ، وَكُنَّا لَكَ عَبْدًا: اللَّهُمَّ

¹ บันทึกโดย Ahmad, 2001 : 18183. Ibn Khuzaymah, n.d.: 750. al-Baghawiy, 1983: 3/229. al-Bayhaqiy, 2003 : 3025. Abū Ya‘lā al-Mausiliy, 1984 : 6362. และ Ibn Hibbān, 1988 : 2016.

لَا مَانِعَ لِمَا أُعْطِيتَ، وَلَا مُعْطِي لِمَا مَنَعْتَ، وَلَا يَنْفَعُ ذَا الْجَدِّ مِنْكَ
 ((الجدُّ))

ความว่า “โอ้อัลลอฮ์ พระผู้อภิบาลแห่งเรา และสำหรับพระองค์
 นั่นคือการสรรเสริญทั้งหลายการสรรเสริญที่เต็มปากฟ้าและ
 แผ่นดิน และระหว่างทั้งสองนั้น รวมทั้งทุกสิ่งที่พระองค์ทรง
 ประสงค์นอกจากนั้น โอ้อัลลอฮ์ผู้ควรแก่การสรรเสริญและให้
 เกียรติ นี่เป็นสิ่งที่สมควรอย่างยิ่งที่บ่าวของพระองค์กล่าวถึง และ
 เราทุกคนเป็นบ่าวของพระองค์ โอ้อัลลอฮ์ ไม่มีสิ่งใดกั้นขวางสิ่งที่
 พระองค์ประทานให้ และไม่มีสิ่งใดมอบในสิ่งที่พระองค์กั้นขวาง
 ได้ และความมั่งมีมีอาจให้ประโยชน์แก่เจ้าของผู้มั่งมีนั้น ณ
 พระองค์ได้เลย”

ฮะดีษเดียวกันปรากฏใน บันทึกของอิมามฮะดีษ จากสายสืบของ กุซออะฮ์¹ และ
 อะหมฺียะฮ์ เป็น กอยส² ทั้งสองรายงานจากอะบี สะอีด อัลคุดรีย์ رضي الله عنه

ฮะดีษเดียวกันมีรายงานจาก กออิบน์ อับบาส رضي الله عنه จากสายสืบของอะฆออ์³ และ
 อุบัยดิลลาฮ์ เป็น อุบัยด เป็น อุมัยร⁴

การตัดสินฮะดีษ

ฮะดีษเศาะฮิฮ์ เนื่องจากมีคุณสมบัติของฮะดีษเศาะฮิฮ์ครบทุกประการ

ฮะดีษที่ 125 หน้า 231 บรรทัดที่ 32 จำนวนฮะดีษ

دان ستغه درفد يغ منقول مباح ((اللَّهُمَّ أَعِنِّي عَلَى ذِكْرِكَ، وَشُكْرِكَ،
 وَحُسْنِ عِبَادَتِكَ))

ความว่า : ส่วนหนึ่งที่ได้ถ่ายทอด (จากท่านนะบี ﷺ) คืออ่าน “โอ้อัลลอฮ์
 พระผู้อภิบาลแห่งข้าพระองค์ ขอทรงช่วยข้าพระองค์ในการกล่าว
 รำลึกถึงพระองค์ การขอบคุณแด่พระองค์ และการปฏิบัติอิบาดะฮ์
 ให้ดีเลิศแด่พระองค์”

¹ บันทึกโดย Ahmad, 2001 : 11828 และ al-Dārimiy, 2000 : 1352.

² บันทึกโดย Ahmad, 2001 : 11827.

³ บันทึกโดย Ahmad, 2001 : 18521. al-Tabarāniy, 1994: 8985. Abū Nu'iam, 1996 : 1761. Ibn Hibbān, 1988 : 1906
 และ al-Bayhaqiy, 2003 : 2608.

⁴ บันทึกโดย Ibn Abī Shaybah, 1407 : 6890 และ Abū 'Awānah, 1998 : 2/92.

การตัดครีญ์ฮะดีษ

สำนวนฮะดีษในเอกสารวิจัยตรง กับสำนวนฮะดีษที่บันทึกโดย อะฮมัด (Ahmad, 2001 : 22126) จากสายสืบของอัศศุนาบีฮีย์ รายงานจากมูอาษะ เป็น ญะบัล رضي الله عنه กล่าวว่าท่านเราะสูลุลลอฮ์ ﷺ ได้มาพบฉัน แล้วกล่าวว่าโอ้อูมาษะ แท้จริงแล้วข้ารักเจ้า แล้วฉันกล่าวว่า และข้าวัลลอฮิ (ขอสาบานด้วยอัลลอฮ์) ข้าก็รักเจ้า พร้อมด้วยท่าน ﷺ กล่าวว่า ข้าได้สั่งเสียเจ้า โอ้อูมาษะด้วยการอ่านดุอาอ์ทุกครั้งหลังละหมาดโดยกล่าวด้วยสำนวนข้างต้น

ฮะดีษเดียวกันปรากฏใน บันทึก ของอิมามฮะดีษ จากสายสืบของอัศศุนาบี ฮีย์¹ รายงานจากมูอาษะ เป็น ญะบัล رضي الله عنه

การตัดสิ้นฮะดีษ

ฮะดีษด้วยสายรายงานของ อะฮมัดเป็นฮะดีษ เศาะฮิฮ์เพราะผู้รายงานทุก คนเป็นบุคคลที่รายงานโดยอัลบุคอรีฮ์และมุสลิมนอกจากอุกบะฮ์ เป็น มุสลิม เท่านั้นที่ทั้งสองไม่ได้รายงานด้วย แต่เขาเป็นบุคคลที่ชิเกาะฮ์ (al-Asqalāniy, 1986 : 395)

ฮะดีษที่ 126 หน้า 232 บรรทัดที่ 1 สำนวนฮะดีษ

دان ستغه درفد يغ منقول مباح ((لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَحْدَهُ لَا شَرِيكَ لَهُ، لَهُ الْمُلْكُ وَلَهُ الْحَمْدُ يُحْيِي وَيُمِيتُ وَهُوَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ))²

ความว่า : ส่วนหนึ่งที่ได้ถ่ายทอด (จากท่านนะบี ﷺ) คืออ่าน “ไม่มีพระเจ้าอื่นใดนอกจากอัลลอฮ์องค์เดียว ไม่มีภาคีใด ๆ กับพระองค์ และการสรรเสริญนั้นเป็นกรรมสิทธิ์ของพระองค์ และพระองค์นั้นเป็นผู้ทรงอำนาจเหนือทุกสิ่งอย่าง”

การตัดครีญ์ฮะดีษ

ฮะดีษที่มีในเอกสารวิจัยนี้ตรง กับสำนวนฮะดีษที่บันทึกโดย อัลบุคอรีฮ์ (al-Bukhāriy, 1422 : 6330) จากสายสืบของวีรรอด เมลา อัลมุฮิเราะฮ์ เป็น ซุบะฮ์ ได้เขียนถึงมูอาวียะฮ์ เป็น อะบี สุฟยาน رضي الله عنه ว่าท่านเราะสูลุลลอฮ์ ﷺ ได้กล่าวทุกครั้งหลังละหมาดเมื่อให้สละมาว่าด้วยสำนวนข้างต้น

¹ บันทึกโดย Abū Dāwūd, n.d. : 1522.al-Nasā'iy, 1986: 9857. Ibn Khuzaymah, n.d.: 751. al-Bayhaqiy, 1989 : 11. Ibn Hibbān, 1988 : 2021. al-Bazzār, 2009 : 2661.Abd bin Humaid, 1988 : 120.al-Hākim, 1990 : 1010. al-Bukhāriy, 1989 : 690. และ al-Ṭabarāniy, 1994: 110.

² ดูฮะดีษที่ 178

อะดีษเดียวกันปรากฏใน บันทึก ของอิมามอะดีษ จากสายสืบของวีรรอด เมมาลา อัลมุหิเราะฮ์ เป็น ซุอบะฮ์¹ รายงานจากมูอาวียะฮ์ เป็น อะบี สุฟยาน رضي الله عنه

การตัดสินอะดีษ

อะดีษเศาะฮี้ฮ์เพราะมีคุณสมบัติของอะดีษเศาะฮี้ฮ์ครบทุกประการ

อะดีษที่ 127 หน้า 232 บรรทัดที่ 4 ส่วนนอะดีษ

دان ستغه درفد دعاء یغ منقول درفد نبی ﷺ ((اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ
مُوجِبَاتِ رَحْمَتِكَ، وَعَزَائِمَ مَغْفِرَتِكَ وَالسَّلَامَةَ مِنْ كُلِّ إِثْمٍ وَالْغَنِيمَةَ مِنْ
كُلِّ بَرٍّ وَالْفُوزَ بِالْجَنَّةِ وَالنَّجَاةَ مِنَ النَّارِ))

ความว่า : ส่วนหนึ่งของดุอาอ์ที่มาจากท่านนะบี ﷺ คือ
“โอ้อัลลอฮ์ เราวิงวอนขอต่อพระองค์ ซึ่งสิ่งจำเป็นทั้งหลายที่จะ
ได้รับความเอ็นดูเมตตาของพระองค์ ความมุ่งมั่นที่จะได้รับการ
อภัยโทษจากพระองค์ ความรอดพ้นปลอดภัยจากความผิดบาปทั้ง
ปวงความมั่งมีจากความดีงามทั้งปวง ชัยชนะแห่งสรวงสวรรค์ และ
การรอดพ้นจากไฟนรกด้วยเถิด”

การตัดครีจญ์อะดีษ

ส่วนนส่วนอะดีษในเอกสารวิจัยใกล้เคียงกับส่วนนอะดีษที่บันทึก
โดยอิบนุ อะบี ชัยบะฮ์ (Ibn Abī Shaybah, 1407 : 29532) จากสายสืบของฮุศอยน เป็น ยะซีด
อัชชะอะละบี รายงานจาก अबดุลลอฮ์ เป็น มัสอูด رضي الله عنه เมื่อท่านนะบี ﷺ ได้ละหมาดเสร็จแล้ว
ท่านก็จะกล่าวดังนี้

¹ บันทึกโดย Muslim, n.d. : 593. al-Nasā'iy, 1986: 1341. al-Dārimiy, 2000 : 1389. Ibn Khuzaymah, n.d.: 762. Abū Dāwūd, n.d. : 1506. Aḥmad, 2001 : 18183 และ al-Ṭabarānī, 1994: 927.

((اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ مُوجِبَاتِ رَحْمَتِكَ، وَعَزَائِمَ مَغْفِرَتِكَ، وَالْعَنِيمَةَ مِنْ كُلِّ بَرٍّ، وَالسَّلَامَةَ مِنْ كُلِّ إِثْمٍ، اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ الْفَوْزَ بِالْجَنَّةِ، وَالْجُوزَ مِنَ النَّارِ))¹

ความว่า “ความว่า โอ้อัลลอฮ์ เราวิงวอนขอต่อพระองค์ ซึ่งสิ่งจำเป็นทั้งหลายที่จะได้รับความเอ็นดูเมตตาของพระองค์ ความมุ่งมั่นที่จะได้รับการอภัยโทษจากพระองค์ ความมั่งมีจากความดีงามทั้งปวง ความรอดพ้นปลอดภัยจากความผิดบาปทั้งปวง โอ้อัลลอฮ์ เราวิงวอนขอต่อพระองค์ช่วยชนะแห่งสรวงสวรรค์ และการรอดพ้นจากไฟนรกด้วยเถิด”

การตัดสินชะติษ

ชะติษด้วยกับสายรายงานของอิบนุ อะบี ซัยบะฮ์เป็นชะติษเฉพาะอิฟเนื่องจากมีผู้รายงานที่ชื่อ อะบี อัลยักศอน เป็นบุคคลเฉพาะอิฟ *ضعيف واختلط وكان يدلس ويغلو في التشيع* (บุคคลที่อ่อน ผิดพลาด มีพฤติกรรมอำพรางและเป็นผู้ที่ถลาลึกในแนวคิดชีอะฮ์) (al-Asqalāniy, 1986 : 386) และอัลอัลบานีย์ได้ระบุในหนังสือริยาฎ อัศศอลิ ฮีน ของอิมามอันนะวะวีว่าชะติษนี้เป็นชะติษเฉพาะอิฟ (al-Nawawiy, n.d. : 1/509)

ชะติษที่ 128 หน้า 232 บรรทัดที่ 6 สำนักนชะติษ

دان ستغه درفد دعاء يغ منقول درفد نبي ﷺ ((اللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ مِنَ الْهَمِّ وَالْكَسَلِ، وَمِنَ الْجُبْنِ، وَالْفَشْلِ، وَمِنَ غَلْبَةِ الدِّينِ، وَفَقْهِ الرِّجَالِ))
 ความว่า : ส่วนหนึ่งของดุอาอ์ที่มาจากท่านนะบี ﷺ คือ “โอ้พระผู้อภิบาลแห่งข้า แท้จริงข้าพระองค์ขอความคุ้มครองด้วยพระองค์ จากความกังวลใจความเกียจคร้านความขลาด ความพ่ายแพ้ จากการล้มเหลวต่อการจ่ายหนี้ จากการบังคับของผู้อื่น”

¹ สำนักนที่มีอยู่ในเอกสารวิจัย *والتَّحَاذُّ مِنَ النَّارِ* แต่สำนักนบันทึกโดยอิบนุ อะบี ซัยบะฮ์มีคำว่า *وَالْجُوزَ مِنَ النَّارِ* และในเอกสารวิจัยไม่มีคำว่า *اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ* ตรงกลางประโยค

การตักรีญ์ฮะดีษ

สำนวนฮะดีษในเอกสารวิจัยใกล้เคียง กับสำนวนฮะดีษที่บันทึกโดย อัลบุคอรี (al-Bukhāriy, 1422 : 6369) จากสายสืบของอัมร เป็น อะบี อัมร รายงานจาก อะนัส เป็น มาลิก ท่านนะบี ได้กล่าวด้วยสำนวนฮะดีษดังนี้

((اللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ مِنَ الْهَمِّ وَالْحَزَنِ، وَالْعَجْزِ وَالْكَسَلِ، وَالْجُبْنِ وَالْبُخْلِ، وَضَلَعِ الدِّينِ، وَغَلْبَةِ الرَّجَالِ))¹

ความว่า “โอ้พระผู้อภิบาลแห่งข้า แท้จริงข้าพระองค์ขอความคุ้มครองต่อพระองค์จากความกังวลใจและความโศกเศร้า ความอ่อนแอและความเกียจคร้าน ความขยาดและความตระหนี่ การติดหนี้ที่มากมายจนล้นตัว และการพ่ายแพ้ต่อผู้อื่น”

ฮะดีษเดียวกันปรากฏใน บันทึก ของอิมามฮะดีษ จากสายสืบของอัมร เป็น อะบี อัมร² รายงานจากอะนัส เป็น มาลิก

การตัดสินฮะดีษ

ฮะดีษเศาะฮี้ฮ์เพราะมีคุณสมบัติของฮะดีษเศาะฮี้ฮ์ครบทุกประการ

ฮะดีษที่ 129 หน้า 232 บรรทัดที่ 7 สำนวนฮะดีษ

دان ستغه درفد دعاء يغ منقول درفد نبي ((اللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ مِنْ جَهْدِ الْبِلَاءِ، وَدَرْكِ الشَّقَاءِ، وَسُوءِ الْقَضَاءِ، وَشَمَاتَةِ الْأَعْدَاءِ))

ความว่า : ส่วนหนึ่งของดุอาอ์ที่มาจากท่านนะบี คือ “โอ้พระผู้อภิบาลแห่งข้า แท้จริงข้าพระองค์ขอความคุ้มครองด้วยพระองค์จากความยุ่งยากของการทดสอบภัยพิบัติ จากการประสบกับความโศคร้าย จากความเลวร้ายของกำหนดสภาวะ และจากความยินดีของข้าศึก (ต่อสภาพความทุกข์ยากของชาวมุสลิม)”

¹ สำนวนที่มีอยู่ในเอกสารวิจัย وَمِنْ غَلْبَةِ الدِّينِ แต่สำนวนบันทึกโดยอัลบุคอรีมีคำว่า وَضَلَعِ الدِّينِ และในเอกสารวิจัย มีคำว่า وَالْبُخْلِ แต่สำนวนบันทึกโดยอัลบุคอรีมีคำว่า وَالْعَجْزِ وَالْكَسَلِ ส่วนในเอกสารวิจัยมีคำว่า وَالْفَشْلِ แต่ไม่มีในสำนวนบันทึกโดยอัลบุคอรี และในเอกสารวิจัยไม่มีคำว่า وَالْحَزَنِ، وَالْعَجْزِ และคำว่า وَالْبُخْلِ

² บันทึกโดย al-Nasā'iy, 1986: 5776. Abū Dāwūd, n.d. : 1541. Aḥmad, 2001 : 12616. al-Tirmidhiy, 1975: 3484. al-Baghawiy, 1983: 1355. Abū Ya'āl al-Mausiliy, 1984 : 3701 และ al-Ṭabarāniy, 1413: 1349.

การตัดครีจญ์ฮะดีษ

สำนวนฮะดีษในเอกสารวิจัยใกล้เคียง กับสำนวนฮะดีษที่บันทึกโดย อัลบุคอรี (al-Bukhāriy, 1422 : 6616) จากสายสืบของอะบี คอลิษ รายงานจากอะบู ฮุรอยเราะฮ์ จากท่านนะบี กล่าวด้วยสำนวนฮะดีษว่า

((تَعَوَّذُوا بِاللَّهِ مِنْ جَهْدِ الْبَلَاءِ، وَدَرْكِ الشَّقَاءِ، وَسُوءِ الْقَضَاءِ، وَشَمَاتَةِ الْأَعْدَاءِ))¹

ความว่า “จงขอความคุ้มครองต่ออัลลอฮ์ จากความยุ่งยากของการทดสอบ /ภัยพิบัติ จากการประสบกับความโชคร้าย จากความเลวร้ายของกำหนดสถานะ และจากคามยินดีของข้าศึก (ต่อสภาพความทุกข์ยากของชาวมุสลิม)”

ฮะดีษเดียวกันปรากฏใน บันทึก ของอิมามฮะดีษ จากสายสืบของอะบี คอลิษ ² รายงานจากอะบู ฮุรอยเราะฮ์

การตัดสิ้นฮะดีษ

ฮะดีษเศาะฮี้ฮ์เพราะมีคุณสมบัติของฮะดีษเศาะฮี้ฮ์ครบทุกประการ

ฮะดีษที่ 130 หน้า 232 บรรทัดที่ 27 สำนวนฮะดีษ

حديث بخاري دان مسلم ((فَصَلُّوا أَيُّهَا النَّاسُ فِي بُيُوتِكُمْ فَإِنَّ أَفْضَلَ صَلَاةِ الْمَرْءِ فِي بَيْتِهِ إِلَّا الْمَكْتُوبَةَ))

ความว่า : ฮะดีษบันทึกโดยอัลบุคอรีและมุสลิม “โอ้มนุษย์จงละหมาดในบ้านของพวกเจ้าเถิด แท้จริงแล้วการละหมาดที่ดีที่สุดของแต่ละคนนั้นคือละหมาดในบ้านของเขา นอกจากการละหมาดฟิรฎู”

การตัดครีจญ์ฮะดีษ

สำนวนฮะดีษในเอกสารวิจัย คล้าย กับสำนวนฮะดีษที่บันทึกโดย อัลบุคอรี (al-Bukhāriy, 1422 : 6616) จากสายสืบของบุสร เบ็น สะอิด รายงานจาก ซัยด เบ็น ซาบิต

¹ สำนวนบันทึกโดยอัลบุคอรีมีคำว่า بِاللَّهِ تَعَوَّذُوا แต่สำนวนที่มีอยู่ในเอกสารวิจัยแทนด้วยคำว่า بِكَ أَعُوذُ

² บันทึกโดย Muslim, n.d.: 2707. Aḥmad, 2001 : 7355. al-Nasā'iy, 1986: 5492. al-Baghawiy, 1983: 1360. Abū Ya'la al-Mausiliy, 1984 : 3701. Ibn Hibbān, 1988 : 1016. และ al- Ḥumaidiy, 1996 : 1002.

แท้จริงแล้วท่านเราะสูลุลลอฮ์ ﷺ ได้เอา (มุมนั่งในมัสยิด) เป็นห้อง (บุสร) กล่าวว่า ฉันได้คาดหวังว่าเขา (ซัยด เบ็น ซาบิต) ได้กล่าวว่า กั้นด้วยเสื่อในเดือนรอมฎอน แล้วท่านก็ละหมาดกลางคืนที่นั่นบางคืน หลังจากนั้นบรรดาสาวกของท่านก็ละหมาดตามท่านนะบี ﷺ เมื่อท่านนะบี ﷺ รู้ถึงการกระทำของพวกเขา ท่านก็นั่งอยู่ (ในบ้านของท่าน) หลังจากนั้นท่านนะบี ﷺ ก็ได้ออกไปเจอกับพวกเขาแล้วกล่าวว่าด้วยสำนวนอะดิษดังนี้

((قَدْ عَرَفْتُ الَّذِي رَأَيْتُ مِنْ صَنِيعِكُمْ، فَصَلُّوا أَيُّهَا النَّاسُ فِي بُيُوتِكُمْ، فَإِنَّ أَفْضَلَ الصَّلَاةِ صَلَاةَ الْمَرْءِ فِي بَيْتِهِ إِلَّا الْمَكْتُوبَةَ))

ความว่า “แท้จริงแล้วข้ารู้สิ่งที่ข้าเห็นพวกเจ้ากำลังทำอยู่ โอ้มนุษย์จงละหมาดในบ้านของพวกเจ้าเถิด แท้จริงแล้วการละหมาดที่ดีที่สุดของแต่ละคนนั้นคือละหมาดในบ้านของเขา นอกจากการละหมาดฟรฎู”

อะดิษเดียวกันปรากฏใน บันทึกของอิมามอะดิษ จากสายสืบของบุสร เป็น สะอีด¹ รายงานจากซัยด เบ็น ซาบิต

การตัดสินอะดิษ

อะดิษเศาะฮิฮ์เพราะมีคุณสมบัติของอะดิษเศาะฮิฮ์ครบทุกประการ

อะดิษที่ 131 หน้า 241 บรรทัดที่ 30 สำนวนอะดิษ

حديث يَغِيغُ دُرَايْتِكُنْ أَوْلَاهُ حَاكِمٌ ((اسْتَتَرُوا فِي صَلَاتِكُمْ وَلَوْ بِسَهْمٍ))
 ความว่า : อะดิษบันทึกโดยอัลฮากิม “จงวางสิ่งกั้น (สุตเราะฮ์) ในการละหมาดของพวกเจ้าถึงแม้ว่าด้วยลูกธนู”

การตัดครีจญ์อะดิษ

สำนวนอะดิษในเอกสารวิจัย คล้าย กับสำนวนอะดิษที่บันทึกโดยอัลฮากิม (al-Hākim, 1990 : 926) จากสายสืบของฮัรเราะฮ์ เบ็น สับเราะฮ์ อัลญุฮะนีย รายงานจาก สับเราะฮ์ อัลญุฮะนีย ﷺ กล่าวว่าท่านเราะสูลุลลอฮ์ ﷺ กล่าวด้วยสำนวนว่า

¹ บันทึกโดย Muslim, n.d.: 781. Aḥmad, 2001 : 21582. al-Nasā'iy, 1986: 1599. Ibn Hibbān, 1988 : 2491. al-Ṭabarāniy, 1994: 4892. al-Ṭahāwiyy, 1994: 613. Abū Nu'iam, 1996 : 1774. Abū 'Awānah, 1998:3058. Ibn Khuzaymah, n.d.: 1204. และ al-Bayhaqiy, 2003 : 4278.

1 ((اسْتَتَرُوا بِصَلَاتِكُمْ وَأَلَوْ بِسَهْمِهِمْ))

ความว่า “จงวางสิ่งกัน (สุตเราะฮ์) ในการละหมาดของพวกเขา
ถึงแม้ว่าด้วยลูกธนู”

อะดีษเดียวกันปรากฏใน บันทึกของอิมามอะดีษ จากสายสืบของอรั ระะบือ เป็น
สับเราะฮ์ อัลญะนี² รายงานจากสับเราะฮ์ อัลญะนี² ﷺ

การตัดสินอะดีษ

อะดีษด้วยกับสายรายงานของอัลฮากิมเป็นอะดีษฎะอียะฮ์เนื่องจากมีผู้รายงานที่ชื่อ
มุฮัมมัด เป็น อุษมาน อัลอุษมานีย เป็นบุคคล ที่ صدوق يخطيء (บุคคลที่มีสัจจะแต่อาจจะ
ข้อผิดพลาด) และ अबดุลอะชีษ เบ็น อรัระะบือ อัลญะนีเป็นบุคคล ที่ صدوق ربما غلط (บุคคลที่มี
สัจจะแต่อาจจะข้อผิดพลาด) (al-Asqalāniy, 1986 : 496 และ 356) แต่เนื่องจากมีสายรายงาน
อื่นที่มีฐานะสูงกว่าจึงทำให้เลื่อนฐานะเป็นอะดีษ สะสัน ลิชอยริฮ

อะดีษที่ 132 หน้า 241 บรรทัดที่ 32 จำนวนอะดีษ

حديث يغ دروايتكن اوله ابو داود ((إِذَا صَلَّى أَحَدُكُمْ فَلْيَجْعَلْ أَمَامَ
وَجْهِهِ شَيْئًا فَإِنْ لَمْ يَجِدْ فَلْيَنْصِبْ عَصًا فَإِنْ لَمْ يَكُنْ مَعَهُ عَصًا فَلْيُحِطْ
خَطُّكُمْ لَا يَضُرُّ مَا مَرَّ أَمَامَهُ))

ความว่า : อะดีษบันทึกโดยอะบู ดาอูด “เมื่อคนหนึ่งคนใดในหมู่
พวกท่านจะละหมาดก็จงให้เขาวางสิ่งหนึ่งสิ่งใดข้างหน้าของเขา
ถ้าหากไม่พบสิ่งใดๆให้ปักไม้เท้า ถ้าหากไม่มีไม้เท้าให้ขีดที่พื้นหนึ่ง
ขีดหลังจากนั้นบุคคลที่เดินผ่านข้างหน้าเขาจะไม่เป็นอันตรายกับ
เขา”

¹ จำนวนบันทึกโดยอัลฮากิมต่างกับจำนวนที่มีอยู่ในเอกสารวิจัยคือคำว่า بِصَلَاتِكُمْ แทนด้วยคำว่า صَلَاتِكُمْ และในจำนวนอะดีษ
บันทึกโดยอับดุลมุฮัมมัดจากสายสืบเดียวกันคือ ((اسْتَتَرُوا فِي صَلَاتِكُمْ وَأَلَوْ بِسَهْمِهِمْ))

² บันทึกโดย Ibn Khuzaymah, n.d.: 810 และ 2003: 841. al-Bayhaqi, 2003 : 3465 และ 1989: 917. และ al-Baghawiy, 1983: 2/403.

การตัดศรีษะฮะดีษ

สำนวนฮะดีษในเอกสารวิจัยใกล้เคียงกับสำนวนฮะดีษที่บันทึกโดยอะบู ดาอูด (Abū Dāwūd, n.d. : 689) จากสายสืบของฮุรอัยษ เป็น สุลัยม รายงานจากอะบู ฮุรอัยเราะฮ์ رضي الله عنه ท่านเราะฮ์สุลลุลลอฮ์ ﷺ กล่าวด้วยสำนวนดังนี้

((إِذَا صَلَّى أَحَدُكُمْ فَلْيَجْعَلْ تِلْقَاءَ وَجْهِهِ شَيْئًا، فَإِنْ لَمْ يَجِدْ فَلْيَنْصِبْ عَصًا، فَإِنْ لَمْ يَكُنْ مَعَهُ عَصًا فَلْيَخُطِّطْ خَطًّا، ثُمَّ لَا يَضُرُّهُ مَا مَرَّ أَمَامَهُ))¹

ความว่า “เมื่อคนใดคนหนึ่งในพวกท่านละหมาด ก็จงหาสิ่งของวางไว้ข้างหน้าถ้าหากไม่พบสิ่งใดก็จงเอาไม้เท้าปักไว้ ถ้าหาไม่ได้จริงๆก็จงขีดเส้นบอกเขตไว้แล้วอะไรที่มาจากหน้าเขาก็จะได้อะไรที่ผ่านไปหน้าเขาก็จะ

ไม่ได้มาทักอันใดแก่เขา”

ฮะดีษเดียวกันปรากฏในบันทึกของอิมามฮะดีษจากสายสืบของฮุรอัยษ เป็น สุลัยม² รายงานจากอะบู ฮุรอัยเราะฮ์ رضي الله عنه

การตัดสินฮะดีษ

ฮะดีษเดียวกับสายรายงานของอะบู ดาอูดเป็นฮะดีษฎะอ์อีฟเนื่องจากมีผู้รายงานที่ชื่ออะบู มุฮัมมัด เป็น อัมร เป็น ฮุรอัยษ เป็นบุคคลที่ مجهول (ไม่เป็นที่รู้จัก) (al-Asqalāniy, 1986: 661) และ อัลอัลบานียได้ระบุว่า ฮะดีษนี้เป็นฮะดีษฎะอ์อีฟ (al-Albaniy, n.d.: 1/300)

ฮะดีษที่ 133 หน้า 242 บรรทัดที่ 7 สำนวนฮะดีษ

حديث صحيح ((إِذَا صَلَّى أَحَدُكُمْ إِلَى شَيْءٍ يَسْتُرُهُ مِنَ النَّاسِ فَأَرَادَ أَحَدٌ أَنْ يَجْتَازَ بَيْنَ يَدَيْهِ فَلْيَفْعَلْهُ فَإِنْ أَبِي فَلْيَقَاتِلْهُ فَإِنَّمَا هُوَ شَيْطَانٌ)) تله مروايتكن أكندي بخاري دان مسلم

ความว่า : ฮะดีษ เศาะฮ์ฮ์ “เมื่อคนใดคนหนึ่งในพวกท่านละหมาด โดยมีสิ่งกั้นขวางจากผู้คนดังนั้นเมื่อผู้ใดต้องการจะผ่านเบื้องหน้า

¹ สำนวนบันทึกโดยอะบู ดาอูดต่างกับสำนวนที่มีอยู่ในเอกสารวิจัยคือคำว่า ءَلَيْتَ แทนด้วยคำว่า ءَمَامَ

² บันทึกโดย Ahmad, 2001 : 21582. Ibn Mājah, n.d. : 943. Abd al-Razzāq , 1403 : 2286. Ibn Abī Shaybah, 1409 : 8844. Ibn Hībbān, 1988 : 2361. Ibn Khuzaymah, n.d.: 811. al- Ḥumaidiy, 1996 : 1023. และ al-Bayhaqiy, 2003 : 3467.

เขาก็กังวลกลัวยิ่งผู้นั้นไว้ถ้าเขายังฝันอีกก็งงสู้กับเขา เพราะแท้จริง
นั้นแหละคือชัยฏอน” บันทึกโดยอัลบุคอรีและมุสลิม

การตัดศรีษะดิษ

สำนวนชะดิษในเอกสารวิจัยตรงกับสำนวนชะดิษที่บันทึก โดย อัลบุคอรี
(al-Bukhāri, 1422 : 6616) จากสายสืบของอะบี ศอลิฮ รายงานจากอะบี สะอีด อัลคุดรี
กล่าวว่าท่านนะบี ﷺ กล่าวว่า

((إِذَا صَلَّى أَحَدُكُمْ إِلَى شَيْءٍ يَسْتُرُهُ مِنَ النَّاسِ فَأَرَادَ أَحَدٌ أَنْ يَجْتَازَ
بَيْنَ يَدَيْهِ، فَلْيَدْفَعْهُ فَإِنَّ أَبِي فَلْيَعَاتِلْهُ فَإِنَّمَا هُوَ شَيْطَانٌ))¹

ความว่า “เมื่อคนใดคนหนึ่งเ็นพวกท่านละหมาดโดยมีสิ่งกั้นขวาง
จากผู้นั้นเมื่อผู้ใดต้องการจะผ่านเบื้องหน้าเขาก็กังวลกลัว
ยิ่งผู้นั้นไว้ถ้าเขายังฝันอีกก็งงสู้กับเขา เพราะแท้จริงนั้นแหละคือ
ชัยฏอน”

ชะดิษเดียวกันปรากฏใน บันทึกของอิมามชะดิษ จากสายสืบของอับดุลเราะฮมาน
เป็น อะบี สะอีด² อะบี ศอลิฮ³ และอะฆอ้อ เบน ยะสาร⁴ รายงานจากอะบี สะอีด อัลคุดรี

การตัดลิ้นชะดิษ

ชะดิษเศาะฮิฮเพราะมีคุณสมบัติของชะดิษเศาะฮิฮครบทุกประการ

ชะดิษที่ 134 หน้า 242 บรรทัดที่ 18 สำนวนชะดิษ

سبدا نبي ﷺ ((لَوْ يَعْلَمُ الْمَارُّ بَيْنَ يَدَيْ الْمُصَلِّي مَاذَا عَلَيْهِ مِنَ الْإِثْمِ
لَكَانَ أَنْ يَقِفَ أَرْبَعِينَ خَرِيفًا خَيْرًا لَهُ مِنْ أَنْ يَمُرَّ بَيْنَ يَدَيْهِ)) تله
مروايتكن أكندي بخاري دان مسلم دان بزار

¹ สำนวนบันทึกโดยอัลบุคอรีต่างกับสำนวนที่มีอยู่ในเอกสารวิจัยคือคำว่า فَلْيَدْفَعْهُ แทนด้วยคำว่า فَلْيَعَاتِلْهُ

² บันทึกโดย Muslim, n.d.: 505. Mālik, 1985 :273. Abū Dāwūd, n.d. : 697. Aḥmad, 2001 : 11299. al-Dārimiy, 2000 : 1451. al-Sarāj, 2004 : 371. Ibn Hibbān, 1988 : 2368. Abū ‘Awānah, 1998:1388. Ibn al-Jārūd, 1988 : 167. Ibn Khuzaymah, n.d.: 816. และ al-Bayhaqi, 2003 : 3445.

³ บันทึกโดย Muslim, n.d.: 505. al-Baghawiy, 1983: 544. และ Abū Ya‘lā al-Mausiliy, 1984 : 1240.

⁴ บันทึกโดย al-Nasā’iy, 1986: 4862.

ความว่า : ท่านนะบี ﷺ กล่าวว่า “ถ้าหากคนที่เดินตัดหน้าผู้ที่กำลังละหมาดรู้ถึงบาปของเขาที่จะได้รับแน่นอนการที่เขาจะหยุดรอนานถึงสี่สิบนั้นยิ่งดีกว่าที่จะเดินผ่านหน้าเขา ” บันทึกโดยอัลบุคอรี มุสลิม และบิฮซาร์

การตัดศรีษะดิษ

สำนวนอะดิษในเอกสารวิจัยใกล้เคียงกับสำนวนอะดิษที่บันทึก โดยอัลบุคอรี (al-Bukhāriy, 1422 : 510) จากสายสืบของซัยด เป็น คอลิด รายงานจากอะบู ญะฮิม رضي الله عنه ซึ่งซัยดได้ถามอะบี ญะฮิมว่า อะไรบ้างที่ได้ยินจากท่านเราะฮ์ลุลลอฮ์ ﷺ เกี่ยวกับผู้ที่เดินผ่านหน้าผู้ละหมาดแล้วอะบู ญะฮิม رضي الله عنه ก็ได้กล่าวว่าท่านเราะฮ์ลุลลอฮ์ ﷺ กล่าวด้วยสำนวนดังนี้

(لَوْ يَعْلَمُ الْمَارُّ بَيْنَ يَدَيِ الْمُصَلِّي مَاذَا عَلَيْهِ، لَكَانَ أَنْ يَقِفَ أَرْبَعِينَ خَيْرًا لَهُ مِنْ أَنْ يَمْرُ بَيْنَ يَدَيْهِ قَالَ أَبُو النَّضْرِ: لَا أَدْرِي، أَقَالَ أَرْبَعِينَ يَوْمًا، أَوْ شَهْرًا، أَوْ سَنَةً)¹

ความว่า “ถ้าหากคนที่เดินตัดหน้าผู้ที่กำลัง

ละหมาดรู้ถึงบาปของเขาที่จะได้รับแน่นอนเขาจะยอมหยุดรอเป็นเวลาสี่สิบดีกว่าที่จะเดินตัดหน้าผู้ที่กำลังละหมาด ” อะบู ญะฮิม (ผู้รายงานคนหนึ่งในสายรายงานนี้) กล่าวว่า “ฉันไม่รู้ว่าท่านกล่าวว่าสี่สิบวัน หรือว่าเดือน หรือว่าปีกันแน่”

อะดิษเดียวกันปรากฏใน บันทึกของอิมามอะดิษ จากสายสืบของซัยด เป็น คอลิด ²

รายงานจากอะบู ญะฮิม رضي الله عنه

การตัดสินอะดิษ

อะดิษเศาะฮิฮ์เพราะมีคุณสมบัติของอะดิษเศาะฮิฮ์ครบทุกประการ

¹ สำนวนบันทึกโดยอัลบุคอรีต่างกับสำนวนที่มีอยู่ในเอกสารวิจัยคือในเอกสารวิจัยมีเพิ่มคำว่า خَيْرًا

² บันทึกโดย Muslim, n.d.: 507. Mālik, 1985 :34. Abū Dāwūd, n.d. : 701. Aḥmad, 2001 : 17540. al-Tirmidhiy, 1975 : 336. al-Nasā'iy, 1986: 756. al-Dārimiy, 2000 : 1457. Ibn Ḥibbān, 1988 : 2366. Abū 'Awānah,1998:1391. al-Baghawiy, 1983:2/454. al-Bazzār, 2009 : 3782. Abū Nu'iam, 1974 : 1121. และ al-Bayhaqiy, 2003 : 3452.

อะดีษที่ 135 หน้า 243 บรรทัดที่ 14 จำนวนอะดีษ

سبدا نبي ﷺ ((إِذَا تَنَاءَبَ أَحَدُكُمْ فِي صَلَاتِهِ فَلْيُمْسِكْ بِيَدِهِ عَلَى فِيهِ
فَإِنَّ الشَّيْطَانَ يَدْخُلُ))

ความว่า : ท่านนะบี ﷺ กล่าวว่า “เมื่อคนหนึ่งคนใดในหมู่พวก
เจ้าหวาในละหมาดของเขา ก็จงเอามือของเขาปิดปากเพราะ (หาก
ไม่ปิดปาก) ซัยฎอนจะเข้าไปในปากได้”

การตักรีญ์อะดีษ

จำนวนอะดีษในเอกสารวิจัยใกล้เคียงกับจำนวนอะดีษที่บันทึกโดยมุสลิม (Muslim, n.d.: 2995) จากสายสืบของ อับดุลเราะฮมาน เป็น อะบี สะอีด อัลคุดรีย์ รายงานจากบิดาของเขา (อะบี สะอีด อัลคุดรีย์) ﷺ ท่านเราะฮ์สูลุลลอฮ์ ﷺ กล่าวว่า

((إِذَا تَنَاءَبَ أَحَدُكُمْ، فَلْيُمْسِكْ بِيَدِهِ، فَإِنَّ الشَّيْطَانَ يَدْخُلُ))¹

ความว่า “เมื่อพวกท่านคนใดหาวก็จงใช้มือปิดปากไว้เพราะ
ซัยฎอนจะเข้าไป”

อะดีษเดียวกันปรากฏใน บันทึกของอิมามอะดีษ จากสายสืบของอับดุลเราะฮมาน
เป็น อะบี สะอีด อัลคุดรีย์² รายงานจากอะบี สะอีด อัลคุดรีย์ ﷺ

การตัดสินอะดีษ

อะดีษเศาะฮียะฮ์เพราะมีคุณสมบัติของอะดีษเศาะฮียะฮ์ครบทุกประการ

อะดีษที่ 136 หน้า 243 บรรทัดที่ 17 จำนวนอะดีษ

سبدا نبي ﷺ ((إِذَا تَنَاءَبَ أَحَدُكُمْ وَهُوَ فِي الصَّلَاةِ فَلْيُرِدُّهُ مَا اسْتَطَاعَ
فَإِنَّ أَحَدَكُمْ إِذَا قَالَ هَا هَا ضَحِكَ الشَّيْطَانُ مِنْهُ))

ความว่า : ท่านนะบี ﷺ กล่าวว่า “เมื่อคนหนึ่งคนใดในหมู่พวก
เจ้าหวาในละหมาดของเขา ก็จงพยายามต้าน (อย่าได้เปล่งเสียง

¹ จำนวนบันทึกโดยอัลบุคอรีย์ต่างกับจำนวนที่มีอยู่ในเอกสารวิจัยคือในเอกสารวิจัยมีเพิ่มคำว่า عَلَيْهِ فِيهِ صَلَاتِهِ และ عَلَيْهِ فِيهِ

² บันทึกโดย Ahmad, 2001 : 11916. Abū Dāwūd, n.d. : 5026. al-Bukhārī, 1989 : 951. al-Dārimī, 2000 : 1422. Ibn Hibbān, 1988 : 2360. al-Baghawī, 1983:3347. Abū Ya‘lā al-Mausiliy, 1984 : 1162. Ibn al-Jārūd, 1988 : 221. Ibn Khuzaymah, n.d.: 919. และ al-Bayhaqī, 2003 : 8923.

ขณะหา) ตามความสามารถของพวกเจ้าเมื่อคนใดที่คนหนึ่งเขา
ออกเสียงอาฮฺ อาฮฺ (ขณะหา) ซัยฎอนจะหัวเราะเยาะต่อเขา”

การตีครีญญะฮฺ

สำนวนอะดีษในเอกสารวิจัยคล้ายกับบางส่วนของสำนวนอะดีษที่บันทึก โดย
อัลบุคอรี (al-Bukhāriy, 1422 : 6223) จากสายสืบของอะบู สะอีด อัลมักริบี (กัยसान เป็น
สะอีด) รายงานจากอะบู ฮุรอยเราะฮฺ رضي الله عنه จากท่านนะบี صلى الله عليه وسلم กล่าวว่าด้วยสำนวนบางส่วนดังนี้

((... وَأَمَّا التَّائِبُ: فَإِنَّمَا هُوَ مِنَ الشَّيْطَانِ، فَلْيُرِدْهُ مَا اسْتَطَاعَ، فَإِذَا
قَالَ: هَا، ضَحِكَ مِنْهُ الشَّيْطَانُ))¹

ความว่า “...การทวามันมาจากซัยฎอน ก็จงพยายามต้าน
(อย่าได้เปล่งเสียงขณะหา) ตามความสามารถของพวกเจ้า เมื่อ
เขาออกเสียงอาฮฺ (ขณะหา) ซัยฎอนจะหัวเราะเยาะต่อเขา”

อะดีษเดียวกันปรากฏใน บันทึก ของอิมามอะดีษ จากสายสืบของ อะบู สะอีด
อัลมักริบี² รายงานจากอะบู ฮุรอยเราะฮฺ رضي الله عنه

การตัดสินอะดีษ

อะดีษเศาะฮียะฮฺเพราะมีคุณสมบัติของอะดีษเศาะฮียะฮฺครบทุกประการ

อะดีษที่ 137 หน้า 244 บรรทัดที่ 6 สำนวนอะดีษ

سبداث ((إِذَا كَانَ أَحَدُكُمْ فِي الصَّلَاةِ فَإِنَّهُ يُنَاجِي رَبَّهُ عَزَّ وَجَلَّ فَلَا
يَبْرُقَنَّ يَمِينُ يَدَيْهِ وَلَا عَن يَمِينِهِ وَلَكِنْ عَلَى يَسَارِهِ أَوْ تَحْتَ قَدَمِهِ)) رواية
بخاري دان مسلم

ความว่า : ท่านนะบี صلى الله عليه وسلم กล่าวว่า “ขณะที่คนหนึ่งกำลังละหมาด
เขาผู้นั้นกำลังเข้าเฝ้าพระผู้อภิบาลของเขาตั้งนั้นอย่าถ่มน้ำลายไป

¹ ประโยคที่เรียนลำดับตามที่มีอยู่ในเอกสารวิจัยนั้นไม่พบในสำนวนบันทึกโดยอิมามอะดีษแต่ที่พบก็คือการเรียนลำดับก่อนหลังจะไม่
เหมือนกัน

² บันทึกโดย Ahmad, 2001 : 7599. Abū Dāwūd, n.d. : 5028. al-Bukhāriy, 1989 : 919. al-Tirmidhiy, 1975 : 2747.
al-Nasā'iy, 1986: 9972. Ibn Hibbān, 1988 : 598. al-Baghawiy, 1983:3340. Abū Ya'la al-Mausiliy, 1984 : 6627.
Ibn al-Jārūd, 1988 : 221. Ibn al-Ja'd, 1990 : 2840. Abd al-Razzāq, 1403 : 3322. และ Ibn Khuzaymah, n.d.: 922.

ด้านหน้าหรือด้านขวาแต่อนุญาตให้ถ่มน้ำลายทางซ้ายได้หรือใต้ฝ่าเท้า” บันทึกโดยอัลบุคอรีและมุสลิม

การตัดจีวรอะดีษ

สำนวนอะดีษในเอกสารวิจัย คล้ายกับ สำนวนอะดีษที่บันทึก โดย อัลบุคอรี (al-Bukhāriy, 1422 : 1214) จากสายสืบของเกาะตาเดฮ์ รายงานจากอะนัส เป็น มาลิก จากท่านนะบี ﷺ กล่าวว่า

((إِذَا كَانَ فِي الصَّلَاةِ، فَإِنَّهُ يُنَاجِي رَبَّهُ، فَلَا يَبْرُقُ بَيْنَ يَدَيْهِ، وَلَا عَنْ يَمِينِهِ وَلَكِنْ عَنْ شِمَالِهِ تَحْتَ قَدَمِهِ الْيُسْرَى))¹

ความว่า “ขณะที่คนหนึ่งกำลังละหมาดเขาผู้นั้นกำลังเข้าเฝ้าพระเจ้าผู้อภิบาลของเขาตั้งน้อมอย่าถ่มน้ำลายไปด้านหน้าหรือด้านขวาแต่อนุญาตให้ถ่มน้ำลายทางซ้ายหรือใต้เท้าซ้ายได้”

อะดีษเดียวกันปรากฏใน บันทึก ของอิมามอะดีษ จากสายสืบของ เกาะตาเดฮ์² รายงานจากอะนัส เป็น มาลิก

การตัดสินอะดีษ

อะดีษเศาะฮียะฮ์เพราะมีคุณสมบัติของอะดีษเศาะฮียะฮ์ครบทุกประการ

อะดีษที่ 138 หน้า 244 บรรทัดที่ 26 สำนวนอะดีษ

سبدا نبی ﷺ ((البُصَاقُ فِي الْمَسْجِدِ خَطِيئَةٌ وَكَفَّارُهَا دَفْنُهَا))

ความว่า : ท่านนะบี ﷺ กล่าวว่า “การถ่มน้ำลายในมัสยิดถือเป็นความผิดส่วนการจะลบล้างความผิดนั้นคือการกลบมัน”

¹ สำนวนบันทึกโดยอัลบุคอรีต่างกับสำนวนที่มีอยู่ในเอกสารวิจัยคือสำนวนบันทึกโดยอัลบุคอรีไม่มีคำว่า *أَخَذْتُ* และ *عَزَّ وَجَلَّ* ในสำนวนบันทึกโดยอัลบุคอรีมีคำว่า *أَخَذْتُ* แทนด้วยคำว่า *أَخَذْتُ* และในเอกสารวิจัยไม่มีคำว่า *الْيُسْرَى*

² บันทึกโดย Muslim, n.d.: 551. Abū ‘Awānah, 1998:1208. Abū Nu‘iam, 1974 : 1211. Abū Ya‘lā al-Mausiliy, 1984 : 2968. Ibn ‘Asākir, 2000 : 651. Abū Dāwūd al-Ṭayālisīy, 1999 : 2086 และ al-Bayhaqiy, 2003 : 3596.

การตักรีจญ์ฮะดีษ

สำนวนฮะดีษในเอกสารวิจัยตรง กับสำนวนฮะดีษที่บันทึก โดย อันนะสาอีย์ (al-Nasā'iy, 1986: 723) จากสายสืบของเกาะตาเดฮ์ รายงานจากอะนัส เป็น มาลิก กล่าวว่า ท่านเราะสูลุลลอฮ์ กล่าวว่า

¹ ((الْبُصَاقُ فِي الْمَسْجِدِ خَطِيئَةٌ وَكَفَّارَتُهَا دَفْنُهَا))

ความว่า “การถ่มน้ำลายในมัสยิดถือเป็นความผิดส่วนการจะลบ
ล้างความผิดนั้นคือการกลบมัน”

ฮะดีษเดียวกันปรากฏใน บันทึก ของอิมามฮะดีษ จากสายสืบของ เกาะตาเดฮ์ ²
รายงานจากอะนัส เป็น มาลิก

การตัดสินฮะดีษ

ฮะดีษเศาะฮี้ฮ์เพราะมีคุณสมบัติของฮะดีษเศาะฮี้ฮ์ครบทุกประการ

ฮะดีษที่ 139 หน้า 248 บรรทัดที่ 6 สำนวนฮะดีษ

سبذان ((صَلُّوا فِي مَرَابِضِ الْعَنَمِ، وَلَا تُصَلُّوا فِي أَعْطَانِ الْإِبِلِ، فَإِنَّهَا
خُلِفَتْ مِنَ الشَّيْطَانِ))

ความว่า : ท่านนะบี กล่าวว่า “จงละหมาดในคอกแพะและ
อย่าละหมาดในคอกอูฐ แท้จริงแล้วคอกอูฐนั้นถูกสร้างจาก
ชัยฏอน”

การตักรีจญ์ฮะดีษ

สำนวนฮะดีษในเอกสารวิจัย ตรงกับสำนวนฮะดีษที่บันทึก โดยอิบนุ มาญะฮ์ (Ibn
Mājah, n.d. : 769) จากสายสืบของอัลอะฮ์สัน รายงานจากอับดุลลอฮ์ เป็น มุฆอฟฟัล อัลมุชะนี
 กล่าวว่า ท่านนะบี กล่าวว่า

¹ สำนวนของอัลบุคอรีมุสลิมและผู้บันทึกฮะดีษอื่นๆใช้คำว่า (الْبُزْءُ) แต่ในสำนวน ของอันนะสาอีย์ และอิบนุอับบานตรงกับเอกสาร
วิจัยใช้คำว่า (الْبُصَاقُ) ทั้งสองคำมีความหมายเหมือนกันคือ การถ่มน้ำลาย

² บันทึกโดย al-Bukhāriy, 1422 : 415. Muslim, n.d.: 552. Abū Dāwūd, n.d. : 475. Aḥmad, 2001 : 13433.
al-Tirmidhiy, : 1975.572. al-Sarāj, 2004 : 2453. al-Bazzār, 2009 : 7064. Ibn Khuzaymah, n.d.: 1309.
al-Ṭabarāniy, 1985: 101. Abū Ya'lā al-Mausiliy, 1984 : 2850. Abū Dāwūd al-Ṭayālisiy, 1999 : 2099. Ibn
Hibbān, 1988 : 1637. และ al-Bayhaqiy, 1989 : 3588.

((صَلُّوا فِي مَرَابِضِ الْعَنَمِ، وَلَا تُصَلُّوا فِي أَعْطَانِ الْإِبِلِ، فَإِنَّهَا خُلِفَتْ
مِنَ الشَّيَاطِينِ))¹

ความว่า “จงละหมาดในคอกแพะและอย่าละหมาดในคอกอูฐ
แท้จริงแล้วคอกอูฐนั้นถูกสร้างจากชัยฏอน”

ฮะดีษเดียวกันปรากฏใน บันทึกของอิมามฮะดีษจากสายสืบของอัลฮะสัน² รายงาน
จากอับดุลลอฮ์ เป็น มุฆอฟฟัล อัลมุชะนี

การตัดสินฮะดีษ

ฮะดีษเศาะฮี้ฮเพราะมีคุณสมบัติของฮะดีษเศาะฮี้ฮครบทุกประการ

ฮะดีษที่ 140 หน้า 248 บรรทัดที่ 26 จำนวนฮะดีษ

سبدا نبي ﷺ ((لَا تَتَّخِذُوا الْقُبُورَ مَسَاجِدَ))

ความว่า : ท่านนะบี ﷺ กล่าวว่า “จงอย่าเอาสุสานมาเป็นมัสยิด”

การตัดครีจญ์ฮะดีษ

จำนวนฮะดีษในเอกสารวิจัย คล้ายกับส่วนหนึ่งของจำนวนฮะดีษที่บันทึก โดยมุสลิม
(Muslim, n.d.: 505) จากสายสืบของอับดุลลอฮ์ เป็น อัลฮาริษ อันนัจญ์รอนีย์ รายงาน จากญุนดุบ
 แท้จริงแล้วเขาได้ยินท่านนะบี ﷺ กล่าวก่อนที่จะท่านจะเสียชีวิตห้าปีว่า

((...فَلَا تَتَّخِذُوا الْقُبُورَ مَسَاجِدَ فَإِنِّي أَنهَاكُمْ عَنْ ذَلِكَ))

ความว่า “จงอย่ายึดเอาสุสานมาเป็นมัสยิด แท้จริงแล้วห้าได้ห้าม
พวกเจ้าในการกระทำดังกล่าว”

ฮะดีษเดียวกันปรากฏใน บันทึก ของอิมามฮะดีษ จากสายสืบของ อับดุลลอฮ์ เป็น
อัลฮาริษ อันนัจญ์รอนีย์³ รายงานจากญุนดุบ

¹ จำนวนบันทึกโดยอัลบุคอรีร์ต่างกับจำนวนที่มีอยู่ในเอกสารวิจัยคือคำว่า الشَّيَاطِينِ แทนด้วยคำว่า الشَّيْطَانِ

² บันทึกโดย Ahmad, 2001 : 16799. Ibn Hibbān, 1988 : 1702. Ibn Abī Shaybah, 1409 : 3877. Ibn al-Ja'diy, 1990: 3180. และ al-Bayhaqi, 2003 : 4357.

³ บันทึกโดย Abū 'Awānah, 1998:1192. al-Ṭabarāniy, 1994: 1686. Ibn Abī Shaybah, 1409 : 8844. Ibn Bishrān, 1997 : 495. และ al-Ruyaniy, 1416 : 960.

การตัดสินฮะดีษ

ฮะดีษเศาะฮี้ฮ์เพราะมีคุณสมบัติของฮะดีษเศาะฮี้ฮ์ครบทุกประการ

ฮะดีษที่ 141 หน้า 248 บรรทัดที่ 28 ส่วนฮะดีษ

سبدا نبی ﷺ ((لَا يَجْلِسُوا عَلَى الْقُبُورِ، وَلَا تُصَلُّوا إِلَيْهَا))

ความว่า : ท่านนะบี ﷺ กล่าวว่า “พวกเจ้าจงอย่านั่งบนสุสาน และพวกเจ้าจงอย่าละหมาดบนสุสาน”

การตัด κρίญ์ฮะดีษ

ส่วนฮะดีษในเอกสารวิจัยตรง กับส่วนฮะดีษที่บันทึกโดยมุสลิม (Muslim, n.d.: 972) จากสายสืบของ วาฆิละฮ์ รายงานจากอะบี มัรซัด อัลฆะนะวี رضي الله عنه กล่าวว่า ท่านเราะสูลุลลอฮ์ ﷺ กล่าวด้วยส่วนข้างต้น

ฮะดีษเดียวกันปรากฏใน บันทึกของอิมามฮะดีษ จากสายสืบของ วาฆิละฮ์¹ รายงานจากอะบี มัรซัด อัลฆะนะวี رضي الله عنه

การตัดสินฮะดีษ

ฮะดีษเศาะฮี้ฮ์เพราะมีคุณสมบัติของฮะดีษเศาะฮี้ฮ์ครบทุกประการ

ฮะดีษที่ 142 หน้า 249 บรรทัดที่ 28 ส่วนฮะดีษ

سبدا نبی ﷺ ((مَا بَأَلْ أَقْوَامٌ يَرْفَعُونَ أَبْصَارَهُمْ إِلَى السَّمَاءِ فِي صَلَاتِهِمْ

لِيَنْتَهِنَ أَوْ لِيَخْطَفَنَّ أَبْصَارَهُمْ)) رواه بخاري

ความว่า : ท่านนะบี ﷺ กล่าวว่า “เป็นเพราะเหตุใดที่ผู้คนบางกลุ่มมองฟ้าในขณะที่ละหมาดของพวกเขา พวกเขาจะต้องยุติจากการกระทำเช่นนั้นหรือว่าตาของเขาจะถูกควักเอาไป ” บันทึกโดยอัลบุคอรี

¹ บันทึกโดย Abū Dāwūd, n.d. : 3229. al-Tirmidhiy, 1975: 1050. Aḥmad, 2001 : 11785. Abū ‘Awānah,1998:1179. Abū Nu‘iam, 1974 : 2179.Ibn Khuzaymah, n.d.: 793.Abū Ya‘lā al-Mausiliy, 1984 : 1514. Ibn Ḥibbān, 1988 : 2320.al-Ṭabarāniy, 1994: 433. al-Hākīm, 1990 : 4969. และ al-Bayhaqiy, 2003 : 4276.

การตัดครีจญ์ฮะดีษ

สำนวนฮะดีษในเอกสารวิจัย ตรงกับ สำนวนฮะดีษที่บันทึก โดย อัลบุคอรี (al-Bukhāriy, 1422 : 750) จากสายสืบของ เกาะตาเดฮ์ รายงานจากอะนัส เป็น มาลิก กล่าวว่าคุณนะบี กล่าวด้วยสำนวนข้างต้น

ฮะดีษเดียวกันปรากฏใน บันทึก ของอิมามฮะดีษ จากสายสืบของ เกาะตาเดฮ์ ¹ รายงานจากอะนัส เป็น มาลิก

การตัดลินฮะดีษ

ฮะดีษเศาะฮี้ฮ์เพราะมีคุณสมบัติของฮะดีษเศาะฮี้ฮ์ครบทุกประการ

ฮะดีษที่ 143 หน้า 249 บรรทัดที่ 32 สำนวนฮะดีษ

سبدا نبى ﷺ ((أَهْتَنِي أَعْلَامٌ هَذِهِ أَذْهَبُوا بِهَا إِلَى أَبِي جَهْمٍ وَأَثُونِي

بِأَنْبِجَانِيَّتِهِ)) رَوَاةُ بَخَارِي دَانَ مُسْلِمَ

ความว่า : ท่านนะบี กล่าวว่า “(ผ้าที่มีสีลวดลายนี้จะทำให้
รบกวน(จิตใจ)ของฉัน(ในละหมาด)ดังนั้นจงนำมันไปให้แก่อะบี
ญะฮุม และให้เขานำผ้าใหม่ที่มีชื่อว่าอันบิญานียะฮ์(ที่ไม่มีสี
ลวดลาย)” บันทึกโดยอัลบุคอรีและมุสลิม

การตัดครีจญ์ฮะดีษ

สำนวนฮะดีษในเอกสารวิจัย คล้ายกับส่วนหนึ่งของ สำนวนฮะดีษที่บันทึก โดย อัลบุคอรี (al-Bukhāriy, 1422 : 373) จากสายสืบของอูรวะฮ์ รายงานจากท่านหญิงอาอิชะฮ์ ท่านนะบี ละหมาดโดยใช้ผ้าที่มีสีลวดลาย แล้วท่านนะบี ก็มองไปยังผ้าดังกล่าว แล้ว พอเสร็จจากการละหมาดท่าน ก็กล่าวด้วยสำนวนว่า

((أَذْهَبُوا بِحَمِيصَتِي هَذِهِ إِلَى أَبِي جَهْمٍ وَأَثُونِي بِأَنْبِجَانِيَّةِ أَبِي جَهْمٍ،
فَإِنَّمَا أَهْتَنِي آتِنَا عَنْ صَلَاتِي))²

¹ บันทึกโดย Abū Dāwūd, n.d. : 913. Aḥmad, 2001 : 13710. al-Nasā'iy, 1986: 1193. Ibn Mājah, n.d. : 1044. al-Sarāj, 2004 : 134. al-Bazzār, 2009 : 7054. Ibn Khuzaymah, n.d.: 475. Abū Ya'ālā al-Mausiliy, 1984 : 2918. Ibn Hibbān, 1988 : 2284. Abū Dāwūd al-Ṭayālisīy, 1999 : 2131. Ibn Abī Shaybah, 1409 : 6317. al-Dārimiy, 2000 : 1340. al-Baghawiy, 1983: 739. และ al-Bayhaqiy, 2003 : 3536.

² ประโยคที่เรียงลำดับตามที่มีอยู่ในเอกสารวิจัยนั้นไม่พบในสำนวนบันทึกโดยอิมามฮะดีษแต่ที่พบก็คือการเรียง ลำดับก่อนหลังจะไม่เหมือนกันและมีบางคำที่มีในสำนวนบันทึกโดยอิมามฮะดีษแต่ไม่มีในเอกสารวิจัยเช่นคำว่า بِحَمِيصَتِي และ عَنْ صَلَاتِي

ความว่า “จงนำผ้าฉันนี้ไปให้แก่อะบี ญะฮุม และจงนำผ้าใหม่ที่มีชื่อว่าอันบิฏานียะฮ์(ที่ไม่มีสีลวดลาย) จากอะบี ญะฮุม มาให้ฉัน แท้จริงแล้วมันรบกวน(จิตใจ)ของฉันในละหมาดของฉัน”

ฮะดีษเดียวกันปรากฏใน บันทึกของอิมามฮะดีษ จากสายสืบของ อุรวะฮ์¹ รายงานจากท่านหญิงอาอิชะฮ์

การตัดสินฮะดีษ

ฮะดีษเศาะฮี้หฺเพราะมีคุณสมบัติของฮะดีษเศาะฮี้หฺครบทุกประการ

Prince of Songkla University
Pattani Campus

¹ บันทึกโดย Muslim, n.d. : 62. Abū Dāwūd, n.d. : 4052. Aḥmad, 2001 : 25635. Abd al-Razzāq , 1403 : 1389. Abū Ya‘lā al-Mausiliy, 1984 : 4414. Abū Nu‘iam, 1996 : 1218. Ibn Ḥibbān, 1988 : 2337. Abū ‘Awānah, 1998 : 1472. Ibn ‘Asākir, 2000 : 583. al-Baghawiy, 1983: 523. และ al-Bayhaqiy, 2003 : 3871.

เล่มที่ 2

อะดีษที่ 144 หน้า 4 บรรทัดที่ 15 สำนักอนอะดีษ

حديث رواية مسلم سبدا نبي ﷺ ((إِذَا شَكَّ أَحَدُكُمْ فِي صَلَاتِهِ، فَلَمْ يَدْرِ أَصَلَّى ثَلَاثًا أَمْ أَرْبَعًا، فَلْيَطْرَحِ الشَّكَّ وَلْيَبْنِ عَلَى مَا اسْتَيْقَنَ، ثُمَّ يَسْجُدُ سَجْدَتَيْنِ قَبْلَ أَنْ يُسَلَّمَ، فَإِنْ كَانَ صَلَّى خَمْسًا شَفَعَنَ لَهُ صَلَاتُهُ))

ความว่า : อะดีษบันทึกโดยมุสลิม ท่านนะบี ﷺ กล่าวว่า “เมื่อคนหนึ่งคนใดจากพวกท่านเกิดความลังเลในการละหมาดของเขาว่าเพิ่งละหมาดสามหรือละหมาดไปสี่หรืออะฮ์แล้ว ก็ให้เขาจัดภาวะลังเลทิ้งไปแล้วให้ยึดเอาที่แน่ชัดหลังจากนั้นให้เขาทำการสุญูดสองครั้งก่อนที่จะให้สลาม แต่หากปรากฏว่าเขาได้ละหมาดห้าหรืออะฮ์ก็ถือว่าส่วนนั้นได้ละหมาดครบถ้วนแล้ว)”

การตีความอะดีษ

สำนักอนอะดีษในเอกสารวิจัย คล้ายกับสำนักอนอะดีษที่บันทึกโดยมุสลิม (Muslim, n.d.: 571) จากสายสืบของอะฏอ์ เป็น ยะซาร์ รายงานจาก อะบีสะอิด อัลคุดรี กล่าวว่า ท่านเราะฮ์ลุลลอฮ์ ﷺ กล่าวว่า

((إِذَا شَكَّ أَحَدُكُمْ فِي صَلَاتِهِ، فَلَمْ يَدْرِ كَمْ صَلَّى ثَلَاثًا أَمْ أَرْبَعًا، فَلْيَطْرَحِ الشَّكَّ وَلْيَبْنِ عَلَى مَا اسْتَيْقَنَ، ثُمَّ يَسْجُدُ سَجْدَتَيْنِ قَبْلَ أَنْ يُسَلَّمَ، فَإِنْ كَانَ صَلَّى خَمْسًا شَفَعَنَ لَهُ صَلَاتُهُ، وَإِنْ كَانَ صَلَّى إِتْمَامًا لِأَرْبَعٍ كَانَتْ تَرْغِيمًا لِلشَّيْطَانِ))¹

ความว่า “เมื่อคนหนึ่งคนใดจากพวกท่านเกิดความลังเลในการละหมาดของเขาว่าเพิ่งละหมาดสามหรือละหมาดไปสี่หรืออะฮ์แล้ว ก็ให้เขาจัดภาวะลังเลทิ้งไปแล้วให้ยึดเอาที่แน่ชัดหลังจากนั้นให้เขาทำการสุญูดสองครั้งก่อนที่จะให้สลาม แต่หากปรากฏว่าเขาได้ละหมาดห้าหรืออะฮ์ก็ถือว่าส่วนนั้นได้ละหมาด

¹ มีบางคำที่มีในสำนักอนอะดีษ แต่ไม่มีในเอกสารวิจัยเช่นคำว่า صَلَّى كَمْ และคำลงท้าย إِتْمَامًا لِأَرْبَعٍ كَانَتْ تَرْغِيمًا لِلشَّيْطَانِ

ครบถ้วนแล้ว แต่หากปรากฏเขาได้ละหมาดครบสี่ร็อกอะฮ์แล้ว
สองสุญูดข้างต้นเป็นการสาปแช่งของมารร้าย”
ฮะดีษเดียวกันปรากฏใน บันทึก ของอิมามฮะดีษ จากสายสืบของ อะฏอ์ เป็น
ยะสาร¹ รายงานจากอะบีสะอีด อัลคุดรี

การตัดสินฮะดีษ

ฮะดีษเศาะฮี้หฺเพราะมีคุณสมบัติของฮะดีษเศาะฮี้หฺ ครบทุกประการ

ฮะดีษที่ 145 หน้า 8 บรรทัดที่ 7 ส่วนนวนฮะดีษ

حديث رواية نسائي سبدا نبي ﷺ ((سَجَدَهَا دَاوُدُ دُؤْبَةً وَنَسْنَجُهَا
شُكْرًا))

ความว่า : ฮะดีษบันทึกโดยอันนะสาอีย์ ท่านนะบี ﷺ กล่าวว่า

“นะบีดาวูดได้ทำการสุญูดเพื่อการกลับตัว ส่วนพวกเราทำการ

สุญูดเพื่อขอบคุณ (ต่ออัลลอฮ์)”

การตัด κρίญ์ฮะดีษ

ส่วนนวนฮะดีษในเอกสารวิจัยตรงกับส่วนนวนฮะดีษที่บันทึกโดยอันนะสาอีย์
(al-Nasā'iy, 1986: 957) จากสายสืบของสะอีด เป็น ญะบัยร จากอิบนุ อับบาส แท้จริงท่าน
นะบี ﷺ ได้ทำการสุญูดเมื่ออ่านซูเราะฮ์ค็อด และท่านได้กล่าวด้วยส่วนนวนข้างต้น

ฮะดีษเดียวกันปรากฏในบันทึกของอิมามฮะดีษ จากสายสืบของสะอีด เป็น ญะบัยร²
รายงานจากอิบนุ อับบาส

การตัดสินฮะดีษ

ฮะดีษเศาะฮี้หฺเพราะมีคุณสมบัติของฮะดีษเศาะฮี้หฺ ครบทุกประการ

¹ บันทึกโดย Abū Dāwūd, n.d. : 1026. Aḥmad, 2001 : 11782. al-Nasā'iy, 1986: 1238. Ibn Mājah, n.d. : 1210. al-Dāraqutniy, 2004:1398. และ al-Bayhaqiy, 1989 : 878.

² บันทึกโดย al-Ṭabarāniy, 1994: 12387. และ al-Nasā'iy, 1986: 957.

อะดีษที่ 146 หน้า 8 บรรทัดที่ 27 สำนักอนอะดีษ

حديث يغتله دروايتكن أكندي اوله بخاري دان مسلم درفد أنق عمرو ((أَنَّهُ ﷺ كَانَ يَقْرَأُ الْقُرْآنَ فَيَقْرَأُ السُّورَةَ فِيهَا سَجْدَةٌ فَيَسْجُدُ وَنَسْجُدُ مَعَهُ حَتَّىٰ مَا يَجِدُ بَعْضُنَا مَوْضِعًا لِمَكَانِ حَبَّتِهِ))

ความว่า : ท่านนะบี ﷺ กล่าวว่า “ ครั้งหนึ่งขณะที่ท่านนะบี ﷺ อ่านอัลกุรอานเมื่ออ่านสุเราะฮ์ที่มีอายะฮ์ อัสสัจญะดะฮ์ ท่านก็ลงสujud พวกเราทั้งหมดก็ลงสujudพร้อมกับท่านนะบี จนกระทั่งบางคนในหมู่พวกเราเกือบหาที่สujudไม่ได้ ” บันทึกโดยอัลบุคอรีและมุสลิม

การตัดครีญอะดีษ

สำนักอนอะดีษในเอกสารวิจัยตรงกับสำนักอนอะดีษที่บันทึก โดยมุสลิม (Muslim, n.d.: 575) จากสายสืบของนาฟิอ รายงานจากอิบน์ อุมร์ رضي الله عنه ด้วยสำนักข้างต้น

อะดีษเดียวกันปรากฏใน บันทึกของอิมามอะดีษ จากสายสืบของนาฟิอ ¹ รายงานจากอิบน์ อุมร์ رضي الله عنه

การตัดสิ้นอะดีษ

อะดีษเศาะฮี้ฮเพราะมีคุณสมบัติของอะดีษเศาะฮี้ฮครบทุกประการ

อะดีษที่ 147 หน้า 10 บรรทัดที่ 6 สำนักอนอะดีษ

((سَجَدَ وَجْهِي لِلَّذِي خَلَقَهُ وَصَوَّرَهُ، وَشَقَّ سَمْعَهُ وَبَصَرَهُ بِحَوْلِهِ وَقُوَّتِهِ

فَتَبَارَكَ اللَّهُ أَحْسَنُ الْخَالِقِينَ)) وارد يغدمكين ايت ددالم حديث رواية

ترمذي مليكن لفظ دوصوره مك يائت فد رواية بيهقي دان

مليكن لفظ فتارك الله هقك آخرن مك رواية حاكم

ความว่า “ใบหน้าของข้าพระองค์ได้กราบแต่ผู้ที่สร้างมัน กำหนดรูปร่างของมัน และสร้างให้มีหูและตา ด้วยความปรีชาสามารถยิ่ง พระองค์อัลลอฮ์คือผู้ทรงสร้างที่ดียิ่งและประเสริฐที่สุด ” บันทึก

¹ บันทึกโดย al-Bukhāriy, 1422 : 1075,1076,1079. Abū Dāwūd, n.d. :1412. Aḥmad, 2001 : 4669. Abū Nu‘iam, 1996 : 1271. Abū ‘Awānah, 1998 : 1947. Al-Bazzār , 1997: 5663.Ibn Khuzaymah, n.d.: 557. al-Baghawiy, 1983: 768.al-Hākim, 1990 : 808. และ al-Bayhaqiy, 2003 : 3699.

โดยอัคริมิซีย์ นอกจากคำว่า وَصَّ—رُؤُเป็นการบันทึกของ
อัลบัยฮะกีญ์และคำว่า فَتَبَارَكَ اللهُ จนจบเป็นการบันทึกของ
อัลฮากิม

การตัดครีจญ์ฮะดีษ

ฮะดีษที่มีอยู่ในเอกสารวิจัยนี้ คล้าย กับสำนวนฮะดีษที่บันทึกโดย อัคริมิซีย์ (al-Tirmidhiy, 1998 : 580) จากสายสืบของอะบี อัลอาลียะฮ์รายงาน จากท่านหญิงอาอิชะฮ์ رضي الله عنها กล่าวว่าท่านเราะฮ์ลุลลอฮ์ ﷺ กล่าวในสฤตขณะทีอ่านอัลกุรอานในเวลากลางคืนด้วยสำนวน ดังนี้

((سَجَدَ وَجْهِي لِلَّذِي خَلَقَهُ وَشَقَّ سَمْعَهُ وَبَصَرَهُ بِحَوْلِهِ وَقُوَّتِهِ))

ความว่า “ใบหน้าของข้าพระองค์ได้กราบแต่ผู้สร้างมัน กำหนด และสร้างให้มีหูและตาด้วยความปรีชาสามารถยิ่ง”

ส่วนเพิ่มคำว่า وَرُؤُเป็นการบันทึกโดยอัลบัยฮะกีญ์ (al-Bayhaqiy, 2003 : 3343) จากสายสืบของอุบัยดิลลาฮ์ เบน อะบี รอฟีอรายงานจากอะลีเย์ เบน อะบีฏอลิบ رضي الله عنه และคำ ว่า أَحْسَنُ الْخَالِقِينَ فَتَبَارَكَ اللهُ เป็นการบันทึกโดยอัลฮากิม (al-Hakim, 1990 : 802)

ฮะดีษเดียวกันปรากฏใน บันทึกของอิมามฮะดีษ จากสายสืบของอะบี อัลอาลียะฮ์¹ รายงานจากท่านหญิงอาอิชะฮ์ رضي الله عنها

ฮะดีษเดียวกันมีรายงานจาก กอะลีเย์ เบน อะบี ฏอลิบ رضي الله عنه จากสายสืบของ อุบัยดิลลาฮ์ เบน อะบี รอฟีอ² จากญาบิร رضي الله عنه จากสายสืบของ มุฮัมมัด เบน อัลมุนกะดिर³ และ จากอะบู สุรอเยเราะฮ์ رضي الله عنه จากสายสืบของอะฏว็อ์ เบน ยะซาร⁴

การตัดตลินฮะดีษ

ฮะดีษ ด้วยสายรายงานของ อัคริมิซีย์ อัลบัยฮะกีญ์ และ อัลฮากิม เป็นฮะดีษ เเศาะฮิฮ์ และท่านอัคริมิซีย์ กล่าวว่าฮะดีษนี้เป็นฮะดีษเศาะสันเศาะฮิฮ์

¹ บันทึกโดย Ibn Khuzaymah, n.d.: 563. Ibn Abī Shaibah, 1409 : 4372 และ Ishāq bin Rahawaih, 1991 : 3/965.

² บันทึกโดย Muslim, n.d. : 771. Abū Dāwūd, n.d. : 760 และ 2009 : 2/73 al-Nasā'iy, 1986: 1051. Aḥmad, 2001 : 729, 1983 : 1188 และ 1995 : 803. al-Ṭabarāniy, 1413: 525. Abū Nu'aim, 1996 : 1761. Ibn Khuzaymah, n.d.: 607. Ibn Ḥibbān, 1988 : 5/230 และ 1993 : 1903. Abū 'Awānah, 1998 : 1607. Abū Dāwūd al-Tayālisiy, 1999 : 147. al-Ṭahāwiy, 1994: 1396. al-Dāraqūṭniy, 2004: 1137. Ibn al-Jārūd, 1988: 179 และ al-Bayhaqiy, 1989 : 373, 2009 : 79, 1991 : 3379.

³ บันทึกโดย al-Nasā'iy, 2001: 716.

⁴ บันทึกโดย al-Shāfi'iy, 1400 : 1/38.

อะดีษที่ 148 หน้า 10 บรรทัดที่ 9 ส่วนนวนอะดีษ

((اللَّهُمَّ اكْتُبْ لِي بِهَا عِنْدَكَ أَجْرًا وَاجْعَلْهَا لِي عِنْدَكَ دُخْرًا وَصَعِّ عَنِّي بِهَا
وَزْرًا وَاقْبَلْهَا مِنِّي كَمَا قَبَلْتَهَا مِنْ عَبْدِكَ دَاوُدَ)) رواية ترمذي دان لاينث
دغن إسناد يغب حسن

ความว่า “โอ้อัลลอฮ์จงบันทึกผลบุญแก่ฉันด้วยและช่วยเก็บรักษา
ผลบุญนั้นที่พระองค์ด้วยเถิดและจงอภัยโทษแก่ฉันด้วย และจงรับ
ความดีจากฉันด้วยเหมือนกับพระองค์เคยรับการกระทำความดี
จากบ่าวของท่านดาวิด ”บันทึกโดยอัคริมิซีย์และท่านอื่นๆ ด้วย
สายรายงานที่สะอาด

การตัดครีจุญอะดีษ

ส่วนนวนอะดีษในเอกสารวิจัย ใกล้เคียงกับ ส่วนนวนอะดีษที่บันทึก โดยอัคริมิซีย์
(al-Tirmidhiy, 1975: 579) จากสายสืบของ อุบัยดิลลาฮ์ เป็น อะบี ยะซีด ได้กล่าวว่า อิบน์
นุรอยญ์ ได้กล่าวแก่ฉันว่า โอ้ หะสัน อุบัยดิลลาฮ์ เป็น อะบี ยะซีด ได้บอกแก่ฉันว่า รายงานจาก
อิบนุ อับบาส رضي الله عنه ได้กล่าวว่า มีชายคนหนึ่งได้ไปหาท่านนะบี صلى الله عليه وسلم แล้วกล่าวว่าโอ้ ท่าน
เราะสุลุลลอฮ์ صلى الله عليه وسلم แท้จริงแล้วข้าพระองค์ได้ฝันเมื่อคืนเหมือนกับว่าข้าพระองค์ได้ละหมาดข้างหลัง
ต้นไม้ต้นหนึ่ง แล้วข้าพระองค์ได้สุญูด และต้นไม้ต้นนั้นก็สุญูดตามข้าพระองค์ แล้วข้าพระองค์ได้ยืน
มันกล่าวว่า

((اللَّهُمَّ اكْتُبْ لِي بِهَا عِنْدَكَ أَجْرًا، وَصَعِّ عَنِّي بِهَا وَزْرًا، وَاجْعَلْهَا لِي
عِنْدَكَ دُخْرًا، وَتَقَبَّلْهَا مِنِّي كَمَا تَقَبَّلْتَهَا مِنْ عَبْدِكَ دَاوُدَ))¹

ความว่า “โอ้อัลลอฮ์จงบันทึกผลบุญแก่ฉันด้วย และจงอภัยโทษ
แก่ฉันด้วย และช่วยเก็บรักษาผลบุญนั้นที่พระองค์ด้วยเถิด และ
จงรับความดีจากฉันด้วยเหมือนกับพระองค์เคยรับการกระทำ
ความดีจากบ่าวของท่านดาวิด”

¹ ประโยคที่เรีย งลำดับตามที่มีอยู่ในเอกสารวิจัยนั้นไม่พบในส่วนนวนบันทึกโดยอิมามอะดีษแต่ที่พบก็คือการเรีย งลำดับก่อนหลังไม่
เหมือนกันและมีบางคำที่ส่วนนวนบันทึกโดยอิมามอะดีษไม่เหมือนกับเอกสารวิจัยเช่นคำว่า

واقبلها مِنِّي كَمَا قَبَلْتَهَا مِنِّي وَتَقَبَّلْتَهَا مِنِّي

อะดีษเดียวกันปรากฏใน บันทึกของอิมามอะดีษ จากสายสืบของ อุบัยดิลลาห์ เป็น อะบี ยะซีด¹ รายงานจากอิบนุ อับบาส رضي الله عنه

การตัดสินอะดีษ

อะดีษด้วยกับสายรายงานของอะบู ดาวูดเป็นอะดีษอะสันเนื่องจากมีผู้รายงานที่ชื่อ มุฮัมมัด เป็น ยะซีด เป็น คุณัยส เป็นบุคคล ที่ مقبول (รับได้) และ อัลอะสัน เป็น มุฮัมมัด เป็น อุบัยดิลลาห์ เป็น อะบี ยะซีด เป็นบุคคล ที่ مقبول (รับได้) (al-Asqalāniy, 1986: 513 และ 163) แต่เนื่องจากมีสายรายงานอื่นที่มีฐานะสูงกว่าจึงทำให้เลื่อนฐานะเป็นอะดีษ เคาะฮ์ฮิ ลีหมอยริย

อะดีษที่ 149 หน้า 11 บรรทัดที่ 4 ส่วนนวนอะดีษ

بِكُ بَرِغْسِيَّافٍ مَلِيهَتْ أَوْ رَغِيغٍ كُنَّا بِلَاءِ دَغْنٍ فَيَا كَيْتُ مِمَّا جَ ((الْحَمْدُ لِلَّهِ
الَّذِي عَافَانِي وَمَا ابْتَلَانِي وَفَضَّلَنِي عَلَى كَثِيرٍ مِنْ خَلْقِهِ تَفْضِيلاً)) دَدَا لَمْ
حَدِيثُ رَوَايَةُ تَرْمِذِي سَبَدَا نَبِي ﷺ ((مَنْ قَالَ ذَلِكَ غُوبِيٍّ مِنْ ذَلِكَ
الْبَلَاءِ مَا عَاشَ))

ความว่า : ใครที่พบเห็นผู้ที่ประสบบะลาอ์ด้วยโรคต่างๆ (ถูก
ทดสอบโดยพระองค์อัลลอฮ์) แล้วกล่าวว่า “มวลการสรรเสริญ
แต่อัลลอฮ์ผู้ซึ่งให้ฉันปลอดภัยจากสิ่งที่ถูกทดสอบและพระองค์ทรงให้
เกียรติแก่ฉันเหนือกว่าสรรพสิ่งอื่นๆ ” ในอะดีษบันทึกโดยอัคร
มิชัย ท่านนะบี ﷺ กล่าวว่า “ผู้ใดที่กล่าวเช่นนี้เขาจะถูกปกป้อง
จากภัยดังกล่าวตราบใดที่เขายังมีชีวิต”

การตัด κρίญ์ อะดีษ

ส่วนนวนอะดีษในเอกสารวิจัย คล้ายกับ ส่วนนวนอะดีษที่บันทึก โดย อัครมิชัย
(al-Tirmidhiy, 1975 : 3431) จากสายรายงานของ อิบนุ อุมัร รายงานจากอุมัร رضي الله عنه ท่าน
เราะสุลุลลอฮ์ ﷺ กล่าวว่า

¹ บันทึกโดย Ibn Mājah, n.d. : 1053. Ibn Ḥibbān, n.d. : 691. al-Baghawiy, 1983: 3/314. al-Ṭabarāniy, 1994: 11262.
และ al-Bayhaqiy, 2003 : 3752.

((مَنْ رَأَى صَاحِبَ بَلَاءٍ، فَقَالَ: الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي عَافَانِي مِمَّا ابْتَلَاكَ بِهِ، وَفَضَّلَنِي عَلَى كَثِيرٍ مِمَّنْ خَلَقَ تَفْضِيلًا، إِلَّا عُوفِيَ مِنْ ذَلِكَ الْبَلَاءِ كَأَنَّ مَا كَانَ مَا عَاشَ))¹

ความว่า “บุคคลใดที่เห็นผู้ประสบภัย แล้วเขากล่าวว่า มวลการสรรเสริญแด่ อัลลอฮ์ ผู้ซึ่งให้ฉันปลอดภัยจากสิ่งที่ถูกทดสอบและพระองค์ทรงให้เกียรติแก่ฉันเหนือกว่าสรรพสิ่งอื่นๆ ผู้ใดที่กล่าวเช่นนี้เขาจะถูกปกป้องจากภัยดังกล่าวตราบใดที่เขายังมีชีวิต”

อะดิษเดียวกันปรากฏในบันทึกของอิมามอะดิษจากสายสืบของอิบนุ อุมร์² รายงานจากอุมร์

การตัดสินอะดิษ

อะดิษด้วยกับสายรายงานของอัตติรมิซีย์ เป็นอะดิษเฎาะอิฟ เนื่องจากมีผู้รายงานที่ชื่ออัมร เบน ดินาร เมาลา อัซซุบัยรเป็นบุคคลที่ *ضعيف* (บุคคลที่อ่อน) (al-Asqalāniy, 1986 : 421) และอัลอัลบานียมีทัศนะว่าอะดิษนี้เป็นอะดิษเฎาะอิฟ (al-Albaniy, n.d.:1/805)

อะดิษที่ 150 หน้า 11 บรรทัดที่ 11 จำนวนอะดิษ

دعا نبي ﷺ ((اللَّهُمَّ لَا تَجْعَلْ مُصِيبَتَنَا فِي دِينِنَا))

ความว่า : ดุอาของท่านนะบี ﷺ กล่าวว่า “โอ้อัลลอฮ์ได้โปรดอย่าทรงให้ความทุกข์ยากของเราเกิดกับศาสนาของเรา”

การตักรียญอะดิษ

จำนวนอะดิษในเอกสารวิจัย ตรงกับ ส่วนหนึ่งของจำนวนอะดิษที่บันทึก โดยอัตติรมิซีย์ (al-Tirmidhiy, 1975: 3502) จากสายสืบของคอลิด เบน อะบีอิรอน รายงานจากอิบนุอุมร์ ได้กล่าวว่า น้อยครั้งที่ท่านเราะสูลุลลอฮ์ ﷺ จะลุกจากที่นั่งนอกจากท่านจะขอวิงวอนให้กับบรรดาสหายของท่านว่า

¹ ประโยคที่เรีย งดลำดับตามที่มีอยู่ในเอกสารวิจัยนั้นไม่พบในจำนวนบันทึกโดยอิมามอะดิษแต่ที่พบก็คือการเรีย งดลำดับก่อนหลังไม่เหมือนกันและมีบางคำที่จำนวนบันทึกโดยอิมามอะดิษไม่เหมือนกับเอกสารวิจัยเช่นคำว่า *مِمَّنْ* *بَلَاءٍ* *بِهِ* เป็น *بَلَاءٍ* *بِهِ* และมีบางคำที่มีในอะดิษแต่ไม่มีในเอกสารวิจัยเช่น *بَلَاءٍ* และ *بَلَاءٍ* บางคำมีการเพิ่มในเอกสารวิจัยคือ *بَلَاءٍ* *بِهِ*

² บันทึกโดย Ibn Mājah, n.d. : 3431. Abī 'Usāmah, 1992 : 1056. และ Ibn al-'A'rābiy, 1997 : 371.

((اللَّهُمَّ اقسِم لَنَا مِنْ خَشِيَّتِكَ مَا يَجُولُ بَيْنَنَا وَبَيْنَ مَعَاصِيكَ، وَمِنْ طَاعَتِكَ مَا تُبَلِّغُنَا بِهِ جَنَّتِكَ، وَمَنْ اليَقِينِ مَا تُهَوِّنُ بِهِ عَلَيْنَا مُصِيبَاتِ الدُّنْيَا، وَمَتَّعْنَا بِأَسْمَاعِنَا وَأَبْصَارِنَا وَقُوَّتِنَا مَا أَحْيَيْتَنَا، وَاجْعَلْهُ الْوَارِثَ مِنَّا، وَاجْعَلْ ثَأْرَنَا عَلَى مَنْ ظَلَمَنَا، وَانصُرْنَا عَلَى مَنْ عَادَانَا، وَلَا تَجْعَلْ مُصِيبَتَنَا فِي دِينِنَا، وَلَا تَجْعَلِ الدُّنْيَا أَكْبَرَ هَمِّنَا وَلَا مَبْلَغَ عِلْمِنَا، وَلَا تُسَلِّطْ عَلَيْنَا مَنْ لَا يَرْحَمُنَا))

ความว่า “โอ้อัลลอฮ์!ขอได้โปรดทรงประทานความรู้สึกเกรงกลัวต่อพระองค์ที่สามารถปิดกั้นระหว่างเรากับการล่วงละเมิดต่อพระองค์ให้แก่พวกเราด้วยเถิดขอได้โปรดทรงประทานการกระทำความภักดีต่อพระองค์ที่สามารถเชื่อมเราไปยังสวนสวรรค์และความเชื่อมั่นที่สามารถใช้บรรเทาความทุกข์ยากลำบากของโลกคุณยาด้วยเถิดขอได้โปรดทรงให้เรามีความสุขในการฟังของเรา การมองเห็นของเรา และพลังกำลังของเราตราบใดที่พระองค์ยังทรงให้เรามีชีวิตอยู่และขอโปรดทรงให้มันเป็นสิ่งที่คงอยู่กับพวกเราด้วยเถิดขอได้โปรดทรงช่วยเหลือพวกเราให้มีชัยเหนือผู้ที่เป็นปรปักษ์กับเราด้วยเถิดและขอโปรดอย่าทรงให้ความทุกข์ยากของเราเกิดกับศาสนาของเราและขอโปรดทรงอย่าทำให้โลกคุณยาเป็นสุดยอดความกังวลของพวกเราหรือเป็นจุดสุดสิ้นความรู้ของพวกเราและขอได้โปรดทรงอย่าให้พวกที่ไร้ปรานีต่อเราได้ควบคุมพวกเราเถิด”

ฮะดีษเดียวกันปรากฏใน บันทึกของอิมามฮะดีษ จากสายสืบของ คอลิด เป็น อะบี อิมรอน¹ รายงานจากอิบน์ อุมร์

การตัดสินฮะดีษ

ฮะดีษเดียวกับสายรายงานของอัดดีร์มิซีย์ เป็นฮะดีษ **ฎาะอียะฟ** เนื่องจากมีผู้รายงานที่ชื่อ **ยะฮยา** เป็น **อัยยูบ** เป็นบุคคลที่ **صدوق ربما أخطأ** (บุคคลที่มีศีลจะแต่อาจจะมิชอบผิดพลาด) และ **อุบัยดิลละฮ์** เป็น **ชะฮูร** เป็นบุคคลที่ **صدوق يخطئ** (บุคคลที่มีศีลจะแต่มี

¹ บันทึกโดย Ibn al-Mubārak, n.d. : 431. al-Nasā'iy, 2001: 10161. al-Ṭabarāniy, 1413: 1911. Ibn al-Sunniy, n.d. : 446. al-Jurjāniy, 2001 : 1099. al-Baghawiy, 1983: 1374. al-Bazzār, 1997 : 5989. และ Abū Bakar al-Mālikiy, 1419 : 725.

ข้อผิดพลาด) แต่คอลิต เป็น อะบี อิมรอนเป็นบุคคลที่ صدوق فقيه (บุคคลที่มีสัจจะ อีกทั้งยังเป็นอุละมาอ์ด้านวิชาฟิกฮฺ) (al-Asqalāniy, 1986 : 588, 371 และ 189) และอัลอัลบานียมีทัศนะว่าฮะดีษนี้เป็นฮะดีษเกาะอ์ฟ (al-Albaniy, n.d.: 1/805)

อัคริมิซีย ระบุว่าฮะดีษนี้เป็นฮะดีษ ฮะสันและเป็นสายรายงานเดี่ยว (al-Tirmidhiy, 1975: 3502) และอัลอัลบานียมีทัศนะว่าฮะดีษที่เป็นสายรายงานของอิบนุ อุมร์ นั้นเป็นฮะดีษ ฮะสัน (al-Albaniy, n.d. :1/272) แต่เนื่องจากมีสายรายงานอื่นที่มีฐานะสูงกว่าจึงทำให้เลื่อนฐานะเป็น ฮะดีษ ฮะสัน ลิฆอยริษ ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยได้ตัดสินว่าฮะดีษนี้เป็นฮะดีษฮะสัน ลิฆอยริษ

ฮะดีษที่ 151 หน้า 12 บรรทัดที่ 8 จำนวนฮะดีษ

سيدا نبي ﷺ ((إِنَّ اللَّهَ أَمَدُّكُمْ بِصَلَاةٍ هِيَ خَيْرٌ لَكُمْ مِنْ حُمْرِ النَّعَمِ وَهِيَ الْوُزْرُ)) رواية ترمذي دان حاكم

ความว่า : ท่านนะบี ﷺ กล่าวว่า “แท้จริงอัลลอฮ์ได้ทรงเพิ่มอีก
ละหมาดหนึ่งสำหรับพวกท่านซึ่งมันเป็นสิ่งทีประเสริฐกว่าอูฐสีแดง
นั่นคือการละหมาดวิตร” บันทึกโดยอัคริมิซียและอัลฮากิม

การตัด κρίญ์ฮะดีษ

จำนวนฮะดีษในเอกสารวิจัย ตรงกับบาง ส่วนของจำนวนฮะดีษที่บันทึก โดยอัคริมิซีย (al-Tirmidhiy, 1975: 452) จากสายสืบของ अबดุลลอฮ์ เป็น อะบี มุรเราะฮ์ อัซเซาฟีร รายงานจาก คอริญะฮ์ เป็น ฮุษาพะฮ์ ﷺ กล่าวว่าท่านเราะสูลุลลอฮ์ ﷺ ได้ออกมาหาพวกเราแล้วกล่าวว่าด้วยจำนวนดังนี้

((إِنَّ اللَّهَ أَمَدُّكُمْ بِصَلَاةٍ هِيَ خَيْرٌ لَكُمْ مِنْ حُمْرِ النَّعَمِ: الْوُزْرُ، جَعَلَهُ
اللَّهُ لَكُمْ فِيمَا بَيْنَ صَلَاةِ الْعِشَاءِ إِلَى أَنْ يَطْلُعَ الْفَجْرُ))

ความว่า “แท้จริงอัลลอฮ์ได้ทรงเพิ่มอีกละหมาดหนึ่งสำหรับพวก
ท่านซึ่งมันเป็นสิ่งทีประเสริฐกว่าอูฐสีแดงนั่นคือการละหมาดวิตร
อัลลอฮ์ได้ทรงกำหนดให้แก่พวกท่านในช่วงเวลาระหว่างละหมาด
อิชาจนถึงแสงอรุณปรากฏขึ้น”

อะดีษเดียวกันปรากฏใน บันทึก ของอิมามอะดีษ จากสายสืบของ अबดุลลอฮ์ เป็น อะบี มุรเราะฮ์ อัซเซาฟี¹ รายงานจากคอริญะฮ์ เป็น ฮุซาฟะฮ์

การตัดสินอะดีษ

อะดีษด้วยกับสายรายงานของอัคริมิซีย เป็นอะดีษฎะอ์ฟ เนื่องจากมีผู้รายงานที่ ชื่อ अबดุลลอฮ์ เป็น รอชิด อัซเซาฟีเป็นบุคคลที่ مستور (บุคคลที่ถูกปกปิดประวัติ) (al-Asqalāniy, 1986:302) อัคริมิซีย ระบุว่าสายรายงานอะดีษนี้เป็นสายรายงานเดียวจากสายรายงานของยะซีด เป็น อะบี ฮะบีบเท่านั้น (al-Tirmidhiy,1975:452) และ อัลอัลบานียมีทัศนะว่าอะดีษนี้เป็น อะดีษฎะอ์ฟ (al-Albaniy,1985:1/397)

อะดีษที่ 152 หน้า12 บรรทัดที่ 21 สำนวนอะดีษ

سبدا نبي ﷺ ((مَنْ أَحَبَّ أَنْ يُوتَرَ بِخَمْسٍ فَلْيُفْعَلْ وَمَنْ أَحَبَّ أَنْ يُوتَرَ

بِثَلَاثٍ فَلْيُفْعَلْ وَمَنْ أَحَبَّ أَنْ يُوتَرَ بِوَاحِدَةٍ فَلْيُفْعَلْ)) رواية أبو داود

ความว่า : ท่านนะบี ﷺ กล่าวว่า “ผู้ใดพอใจที่จะละหมาดวิตรห้า ร็อกอะฮ์ให้เขาจงกระทำ ผู้ใดพอใจที่จะละหมาดวิตรสามร็อกอะฮ์ ให้เขาจงกระทำ และผู้ใดที่พอใจจะละหมาดเพียงหนึ่งร็อกอะฮ์ให้ เขาจงกระทำ” บันทึกโดยอะบู ดาวูด

การตัด κρίญ์อะดีษ

สำนวนอะดีษในเอกสารวิจัย ตรงกับบาง ส่วนของสำนวนอะดีษที่บันทึก โดย อะบู ดาวูด (Abū Dāwūd, n.d. :1422) จากสายรายงานของ อะฏอ์ เป็น ยะซีด อัลลัยซีย รายงาน จากอะบู อัยยูบ อัลอันศอริย์ ได้กล่าวว่า ท่านเราะฮ์สุลุลลอฮ์ ﷺ ได้กล่าวด้วยสำนวนว่า

((الْوِتْرُ حَقٌّ عَلَى كُلِّ مُسْلِمٍ، فَمَنْ أَحَبَّ أَنْ يُوتَرَ بِخَمْسٍ فَلْيُفْعَلْ،

وَمَنْ أَحَبَّ أَنْ يُوتَرَ بِثَلَاثٍ فَلْيُفْعَلْ، وَمَنْ أَحَبَّ أَنْ يُوتَرَ بِوَاحِدَةٍ

فَلْيُفْعَلْ))

ความว่า “ละหมาดวิตรเป็นสิทธิจำเป็นเหนือมุสลิมทุกคน ผู้ใด พอดีพอใจที่จะละหมาดวิตรห้า ร็อกอะฮ์ให้เขาจงกระทำ ผู้ใดพอใจที่

¹ บันทึกโดย Abū Dāwūd, n.d. :1418. Aḥmad, 2001 : 9. Ibn Mājah, n.d. : 1168. al-Dārimiy, 2000 : 1617. al-Dāraquṭniy, 2004:1656. Ibn Abī Shaybah, 1409 : 6857. al-Hākim, 1990 : 1148. al-Ṭabarāniy, 1994: 4236. และ al-Bayhaqiy, 2003 : 4190.

จะละหมาดวิตรสาม ร็อกอะฮ์ ให้เขาจงกระทำ และผู้ใดที่พอใจ
จะละหมาดเพียงหนึ่งร็อกอะฮ์ให้เขาจงกระทำ”

ฮะดีษเดียวกันปรากฏในบันทึกของอิมามฮะดีษจากสายสืบของอะฏอ์ เป็น ยะซีด
อัลลัยษีย์¹ รายงานจากอะบู อัยยูบ อัลอันศอรี

การตัดสินฮะดีษ

ฮะดีษด้วยสายรายงานของ อะบู ดาวูด เป็นฮะดีษหะสัน เนื่องจากมีผู้รายงานที่ชื่อ
บักร เป็น วาฮิลเป็นบุคคล صدوق (บุคคลที่มีสัจจะ) (al-Asqalāniy, 1986:127) แต่เนื่องจากมี
สายรายงานอื่นที่มีฐานะสูงกว่าจึงทำให้เลื่อนฐานะเป็นฮะดีษ เศาะฮีย ลีขอยริฮ

ฮะดีษที่ 153 หน้า 12 บรรทัดที่ 25 สำนวนฮะดีษ

سبدا نبي ﷺ ((أوتروا بحمس أو سبع أو إحدى عشرة فلو زاد
عليها لم يصح وتره)) رواية دارقطني

ความว่า : ท่านนะบี ﷺ กล่าวว่า “จงละหมาดวิตรห้าร็อกอะฮ์
หรือเจ็ดร็อกอะฮ์หรือเก้าร็อกอะฮ์หรือสิบเอ็ดร็อกอะฮ์ถ้าเกินกว่า
นั้นจะไม่เรียกว่าละหมาดวิตร” บันทึกโดยอัดดาระอะฏนีย์

การตัด κρίญฮะดีษ

สำนวนฮะดีษในเอกสารวิจัย คล้าย กับบาง ส่วนของสำนวนฮะดีษที่บันทึก โดย
อัดดาระอะฏนีย์ (al-Dāraqūṭniy, 2004 :1650) จากสายรายงานของอับดุลเราะฮมาน
อัลอะอรอญญ์รายงานจากอะบู ฮุรอยเราะฮ์ จากท่านเราะฮ์ลุลลอฮ์ ﷺ ได้กล่าวด้วยสำนวนว่า

((لَا تَوْتِرُوا بِثَلَاثٍ أَوْ تِرُوا بِحَمْسٍ أَوْ بِسَبْعٍ وَلَا تَشَبَّهُوا بِصَلَاةِ
الْمَغْرِبِ))²

ความว่า : “จงอย่าละหมาดวิตร สามร็อกอะฮ์หรือ ห้าร็อกอะฮ์
หรือเจ็ดร็อกอะฮ์ และอย่าให้เหมือนกับละหมาดมัฆริบ”

¹ บันทึกโดย al-Nasā'iy, 1986: 1712. Ibn Mājah, n.d. : 1190. al-Dāraqūṭniy, 2004:1641. Ibn Ḥibbān, n.d. : 2410.
al-Baghawiy, 1983: 4/81. al-Hākīm, 1990 : 1128. al-Ṭabarāniy, 1994: 3962. และ al-Bayhaqiy, 2003 : 4776.

² ตัวบทที่ปรากฏในเอกสารวิจัยกับสำนวนบันทึกโดยอัดดาระอะฏนีย์พบว่ามี ความแตกต่างกันแต่อยู่ในเรื่องเดียวกันคือวิตร

การตัดสินชะดีษ

ชะดีษด้วยสายรายงานของ อัลดาระเกฎญีย์ เป็นชะดีษเศาะฮี้ฮ์ เพราะมีคุณสมบัติของชะดีษเศาะฮี้ฮ์ ครบทุกประการ และอัลอัลบานีย์มีทัศนะว่าชะดีษนี้เป็นชะดีษ เศาะฮี้ฮ์ (al-Albaniy, 2003:4/184)

ชะดีษที่ 154 หน้า 12 บรรทัดที่ 31 จำนวนชะดีษ

سيدا نبي ﷺ ((اجْعَلُوا آخِرَ صَلَاتِكُمْ بِاللَّيْلِ وَتُرَا)) رواية بخاري دان
مسلم

ความว่า : ท่านนะบี ﷺ กล่าวว่า “พวกท่านจงให้ละหมาดสุดท้ายของยามค่ำคั่นคือละหมาดวิตร” บันทึกโดยอัลบุคอรีและมุสลิม

การตัดครีจญ์ชะดีษ

จำนวนชะดีษในเอกสารวิจัย คล้ายกับ จำนวนชะดีษที่บันทึก โดย อัลบุคอรี (al-Bukhāriy, 1422 : 998) จากสายสืบของ นาฟิอ์ รายงาน จากอับดุลลอฮ์ เบ็น อุมร์ จากท่านนะบี ﷺ ได้กล่าวด้วยจำนวนว่า

¹ ((اجْعَلُوا آخِرَ صَلَاتِكُمْ بِاللَّيْلِ وَتُرَا))

ความว่า “พวกท่านจงให้ละหมาดสุดท้ายของยามค่ำคั่นคือละหมาดวิตร”

ชะดีษเดียวกันปรากฏในบันทึกของอิมามชะดีษจากสายสืบของนาฟิอ์² รายงานจากอับดุลลอฮ์ เบ็น อุมร์

การตัดสินชะดีษ

ชะดีษเศาะฮี้ฮ์เพราะมีคุณสมบัติของชะดีษเศาะฮี้ฮ์ครบทุกประการ

¹ จำนวนบันทึกโดยอัลบุคอรีต่างกับจำนวนที่มีอยู่ในเอกสารวิจัยคือคำว่า صَلَاتِكُمْ แทนด้วยคำว่า صَلَاتِكُمْ

² บันทึกโดย Muslim, n.d.: 751. Abū Dāwūd, n.d. :1438. Aḥmad, 2001 : 4710. Abū Nu‘iam, 1996 : 1705. Abū ‘Awānah, 1998 : 2264. Ibn Khuzaymah, n.d.: 1082. al-Baghawiy, 1983: 965. Ibn Abī Shaybah, 1409 : 6702. และ al-Bayhaqiy, 2003 : 4828.

อะดีษที่ 155 หน้า 12 บรรทัดที่ 33 จำนวนอะดีษ

سبدا نبي ﷺ ((مَنْ خَافَ أَنْ لَا يَقُومَ مِنْ آخِرِ اللَّيْلِ فَلْيُوتِرْ أَوَّلَهُ وَمَنْ

طَمِعَ أَنْ يَقُومَ آخِرُهُ فَلْيُوتِرْ آخِرَ اللَّيْلِ)) رواية مسلم

ความว่า : ท่านนะบี ﷺ กล่าวว่า “ผู้ใดที่เกรงว่าจะไม่ตื่นนอนช่วงสุดท้ายของกลางคืนเขาจงละหมาดวิตรช่วงต้นของกลางคืน ส่วนบุคคลใดที่มีความประสงค์จะตื่นขึ้นในช่วงท้ายของคืนเขาจงละหมาดวิตรในช่วงท้ายของกลางคืน” บันทึกโดยมุสลิม

การตัดครีญ์อะดีษ

จำนวนอะดีษในเอกสารวิจัย ตรงกับบางส่วนของจำนวนอะดีษที่บันทึก โดยมุสลิม (Muslim, n.d.: 571) จากสายสืบของ อะบีสุฟยาน รายงานจากญาบิร رضي الله عنه กล่าวว่า ท่านเราะสูลุลลอฮ์ ﷺ กล่าวด้วยจำนวนว่า

((مَنْ خَافَ أَنْ لَا يَقُومَ مِنْ آخِرِ اللَّيْلِ فَلْيُوتِرْ أَوَّلَهُ، وَمَنْ طَمِعَ أَنْ

يَقُومَ آخِرُهُ فَلْيُوتِرْ آخِرَ اللَّيْلِ، فَإِنَّ صَلَاةَ آخِرِ اللَّيْلِ مَشْهُودَةٌ، وَذَلِكَ

أَفْضَلُ وَقَالَ أَبُو مُعَاوِيَةَ حَضْرًا))

ความว่า “ผู้ใดที่เกรงว่าจะไม่ตื่นนอนช่วงสุดท้ายของกลางคืนเขาจงละหมาดวิตรช่วงต้นของกลางคืน ส่วนบุคคลใดที่มีความประสงค์จะตื่นขึ้นในช่วงท้ายของคืนเขาจงละหมาดวิตรในช่วงท้ายของกลางคืนเพราะการละหมาดในช่วงท้ายของคืนมะลาอิกะฮ์จะมาเป็นพยาน”อะบูมูอาวิยะฮ์ กล่าวว่า มะลาอิกะฮ์มาร่วมด้วย”

อะดีษเดียวกันปรากฏใน บันทึก ของอิมามอะดีษ จากสายสืบของ อะบีสุฟยาน ¹ รายงานจากญาบิร رضي الله عنه

การตัดสินอะดีษ

อะดีษเศาะฮี้ฮ์เพราะมีคุณสมบัติของอะดีษเศาะฮี้ฮ์ครบทุกประการ

¹ บันทึกโดย al-Tirmidhiy, 1975: 456. Aḥmad, 2001 : 14381. Ibn Mājah, n.d. : 2565. Abū Nu‘iam, 1996 : 1716. Ibn Hibbān, n.d. : 2565. Abū ‘Awānah, 1998 : 2202. และ al-Baghawiy, 1983: 969.

อะดีษที่ 156 หน้า 13 บรรทัดที่ 20 จำนวนอะดีษ

سبدا نبي ﷺ ((لَا وَتُرَانِ فِي لَيْلَةٍ)) رواية أبوداود دان ترمذي دان كات

ترمذي يائت حديث حسن

ความว่า : ท่านนะบี ﷺ กล่าวว่า “ไม่มีการละหมาดวิตรสองครั้ง
ในคืนเดียว” บันทึกโดยอะบู ดาวูด และอัคริมิซีย์และท่านกล่าว
ว่าอะดีษ อะสัน

การตัดครีญ์อะดีษ

จำนวนอะดีษในเอกสารวิจัย ตรงกับ จำนวนอะดีษที่บันทึก โดย อัคริมิซีย์
(al-Tirmidhiy, 1975:470) จากสายสืบของกอยส เป็น ฎอลก รายงานจากฎอลก เป็น อะลีัย ﷺ
กล่าวว่า ข้าพระองค์ได้ยินท่านเราะสุลุลลอฮ์ ﷺ กล่าวด้วยจำนวนข้างต้น

อะดีษเดียวกันปรากฏใน บันทึกของอิมามอะดีษจากสายสืบของกอยส เป็น ฎอลก¹
รายงานจากฎอลก เป็น อะลีัย ﷺ

การตัดสินอะดีษ

อะดีษด้วยสายรายงานของอัคริมิซีย์เป็นอะดีษ อะสันเนื่องจากมีผู้รายงานที่ชื่อ
กอยส เป็น ฎอลกเป็นบุคคลที่เศาะดุค صدوق (บุคคลที่มีสำัจจะ) (al-Asqalāniy,1986:457) และ
อัคริมิซีย์กล่าวว่า حديث حسن غريب (อะดีษนี้เป็นอะดีษหะสันและเป็นอะดีษสายรายงานเดียว)
(al-Albaniy, 2002 : 5/184)

อะดีษที่ 157 หน้า 14 บรรทัดที่ 12 จำนวนอะดีษ

سبدا نبي ﷺ ((إِنْ صَلَّيْتَ الضُّحَى عَشْرًا لَمْ يُكْتَبْ عَلَيْكَ فِي ذَلِكَ

الْيَوْمَ ذَنْبٌ وَإِنْ صَلَّيْتَهَا اثْنَيْ عَشْرَةَ بَيَّ اللَّهُ لَكَ بَيْنًا فِي الْجَنَّةِ)) رواية

بيهقي

ความว่า : ท่านนะบี ﷺ กล่าวว่า “หากเจ้าละหมาดฎุฮาสิบรอบ
เกาะฮจะไม่ถูกบันทึกความชั่วของเจ้าในวันนั้นและหากเจ้า

¹ บันทึกโดย Abū Dāwūd, n.d. :1439. al-Nasā'iy, 1986: 1679. Aḥmad, 2001 : 16296. Abū Dāwūd al-Tayālisīy, 1999 : 1274. al-Baghawīy, 1983: 4/93. Ibn Abī Shaybah, 1409 : 6749.Ibn Ḥibbān, n.d. : 2449. al-Ṭabarāniy, 1994: 8247.และ al-Bayhaqiy, 2003 : 4844.

ละหมาดสิบสองรอกาอะฮ์อัลลอฮ์ก็จะสร้างบ้านให้แก่เจ้าใน
สวรรค์” บันทึกลงโดยอัลบัยฮะกี

การตัดศรีจัญชะติษ

สำนวนชะติษในเอกสารวิจัย ตรงกับบาง ส่วนของสำนวนชะติษที่บันทึก
โดยอัลบัยฮะกี (al-Bayhaqi, 2003: 4906) จากสายสืบของ อิสมาอีล เป็น อุบัยดิลลาฮ์ จาก
อับดุลลอฮ์ เป็น อุมร์ กล่าวว่า ฉันได้พบกับอะบา ซัรร์ رضي الله عنه แล้วฉันกล่าวว่า โอ้ ลุงของฉัน ช่วยสอน
ความดีให้แก่ฉันหน่อย แล้วท่านก็กล่าวว่าฉันเคยขอต่อ ท่านเราะฮ์สูลุลลอฮ์ ﷺ เหมือนกับที่เจ้าได้ขอ
กับฉันแล้วท่านเราะฮ์สูลุลลอฮ์ ﷺ กล่าวด้วยสำนวนว่า

((... وَإِنْ صَلَّيْتَهَا عَشْرًا لَمْ يُكْتَبْ لَكَ ذَلِكَ الْيَوْمَ ذَنْبٌ، وَإِنْ
صَلَّيْتَهَا ثِنْتَيْ عَشْرَةَ رُكْعَةً بَنَى اللَّهُ لَكَ بَيْتًا فِي الْجَنَّةِ))

ความว่า : “หากเจ้าละหมาดฎ ฮาสิบรอกาอะฮ์จะไม่ถูกบันทึก
ความชั่วของเจ้าในวันนั้นและหากเจ้าละหมาดสิบสองรอกาอะฮ์
อัลลอฮ์ก็จะสร้างบ้านให้แก่เจ้าในสวรรค์”

การตัดสินชะติษ

ชะติษด้วยกับสายรายงานของอัตติรมิซีย เป็นชะติษฎะอ์ฮ์ เนื่องจากมีผู้รายงานที่
ชื่ออิสมาอีล เป็น รอฟีอ เป็นบุคคลที่ ضعيف الحفظ (บุคคลที่อ่อนด้านความจำ) (al-Asqalāniy,
1986:107)

ชะติษที่ 158 หน้า 15 บรรทัดที่ 13 สำนวนชะติษ

سبدا نبي ﷺ ((إِذَا دَخَلَ أَحَدُكُمْ الْمَسْجِدَ فَلَا يَجْلِسْ حَتَّى يُصَلِّيَ
رُكْعَتَيْنِ)) رواية بخاري دان مسلم

ความว่า : ท่านนะบี ﷺ กล่าวว่า “เมื่อคนหนึ่งจากพวกท่านได้
เข้าไปในมัสยิดเขาผู้นั้นอย่าได้นั่งจนกว่าจะละหมาดสองร็อกอะฮ์ ”
บันทึกโดยอัลบุคอรีและมุสลิม

การตักรีญ์ฮะดีษ

สำนวนฮะดีษในเอกสารวิจัยตรงกับสำนวนฮะดีษที่บันทึก โดย อัลบุคอรี (al-Bukhāriy, 1422 : 2/57) จากสายสืบของ อัมร เป็น สุลัยม อัซซุเราะเกีย ได้ยินจากอะบู เกาะตาตะฮฺ เป็น ริบอีย อัลอันศอริย رضي الله عنه กล่าวว่า ท่านนะบี صلى الله عليه وسلم ได้กล่าวด้วยสำนวนข้างต้น

ฮะดีษเดียวกันปรากฏใน บันทึกของอิมามฮะดีษ จากสายสืบของอัมร เป็น สุลัยม อัซซุเราะเกีย¹ รายงานจากอะบู เกาะตาตะฮฺ เป็น ริบอีย อัลอันศอริย رضي الله عنه

การตัดสินฮะดีษ

ฮะดีษเศาะฮิฮฺเพราะมีคุณสมบัติของฮะดีษเศาะฮิฮฺครบทุกประการ

ฮะดีษที่ 159 หน้า 16-17 บรรทัดที่ 33 สำนวนฮะดีษ

سبدا نبى صلى الله عليه وسلم ((اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْتَحْيِرُكَ بِعِلْمِكَ، وَأَسْتَفْدِرُكَ بِقُدْرَتِكَ،
وَأَسْأَلُكَ مِنْ فَضْلِكَ الْعَظِيمِ، فَإِنَّكَ تَقْدِرُ وَلَا أَقْدِرُ، وَتَعْلَمُ وَلَا أَعْلَمُ،
وَأَنْتَ عَلَّامُ الْغُيُوبِ، اللَّهُمَّ إِنْ كُنْتَ تَعْلَمُ أَنَّ هَذَا الْأَمْرَ خَيْرٌ لِي فِي
دِينِي وَمَعَاشِي وَعَاقِبَةِ أَمْرِي)) أتودكتان ((وَعَاجِلَ أَمْرِي وَآجِلِهِ فَأَقْدِرُهُ
لِي وَيَسِّرُهُ لِي ثُمَّ بَارِكْ لِي فِيهِ وَإِنْ كُنْتَ تَعْلَمُ أَنَّ هَذَا الْأَمْرَ شَرٌّ لِي فِي
دِينِي وَمَعَاشِي وَعَاقِبَةِ أَمْرِي)) أتودكتان ((وَعَاجِلَ أَمْرِي وَآجِلِهِ
فَاصْرِفْهُ عَنِّي وَاصْرِفْ عَنِّي، وَأَقْدِرْ لِي الْخَيْرَ حَيْثُ كَانَ، ثُمَّ ارْضِنِي بِهِ))

ความว่า : ท่านนะบี صلى الله عليه وسلم กล่าวว่า “โอ้อัลลอฮ์ ฉันขอสิ่งที่ดีที่สุด จากพระองค์ด้วยความรู้ของพระองค์และฉันขอวิงวอนต่อพระองค์ ให้กำหนดสิ่งที่ดีที่สุด ด้วยอำนาจเดชานุภาพของพระองค์และฉัน ขอต่อพระองค์จากความโปรดปรานอันยิ่งใหญ่ของพระองค์และแน่ แท้พระองค์ทรงมีความสามารถโดยที่ฉันไม่มีความสามารถ พระองค์ทรงมีความรู้แต่ฉันไม่มีความรู้และพระองค์ทรงรู้ในสิ่งที่ เร้นลับทั้งหมด โอ้อัลลอฮ์ พระองค์ทรงรู้ดีว่าแท้จริงการงานนี้จะ เป็นสิ่งที่ดีต่อตัวฉันทั้งในเรื่องศาสนาของฉัน การใช้ชีวิตความเป็น อยู่ของฉัน และบั้นปลายชีวิตของฉันการงานปัจจุบันของ

¹ บันทึกโดย Muslim, n.d.: 714. al-Nasā'iy, 1986: 730. Ibn Mājah, n.d. : 1012. Mālik, 1412: 533. Aḥmad, 2001 : 22652. Ibn Khuzaymah, n.d.: 1827. Al-Bazzār , 1997: 8608. al-Ṭabarāniy, 1994: 3280. Abd al-Razzāq , 1403 : 1673. al-Sarāj, 2004 : 2251. และ al-Bayhaqiy, 2003 : 4923.

ฉัน และชีวิตในอนาคตของฉันขอพระองค์ทรงกำหนดสิ่งนี้ให้แก่ฉัน
 เกิด และโปรดทำให้ฉันเป็นเรื่องสะดวกง่ายดายแก่ฉันและโปรดให้
 มีความจำเริญแก่ฉันในกิจการนั้นด้วยและพระองค์ทรงรู้ว่าแท้จริง
 การงานนี้จะเป็นสิ่งที่เลวร้ายแก่ฉัน ในเรื่องศาสนาของฉันการใช้
 ชีวิตของฉัน และบั้นปลายชีวิตของฉัน การงานในปัจจุบันของฉัน
 และชีวิตในอนาคตของฉันทก็ขอให้สิ่งนั้นออกห่างไปจากฉัน และให้
 ฉันออกห่างจากสิ่งนั้นด้วยเถิดและได้โปรดกำหนดให้ฉันได้กระทำ
 ความดีไม่ว่าฉันจะอยู่แห่งใดก็ตาม และให้ฉันพอใจกับความดีนั้น
 ด้วยเถิด”

การตักรีญ์ฮะดีษ

สำนวนฮะดีษในเอกสารวิจัยตรงกับ ส่วนหนึ่งของ สำนวนฮะดีษที่บันทึก โดย
 อัลบุคอรี (al-Bukhāriy, 1422 : 6382) จากสายสืบของมุฮัมมัด เป็น อัลมุญกะดีร รายงาน
 จากญาบิร رضي الله عنه กล่าวว่า ท่านนะบี صلى الله عليه وسلم ได้สอนแก่พวกเราถึงการอิติคออเราะฮ์ในการงานทั้งปวง
 เสมือนกับสุเราะฮ์หนึ่งในอัลกุรอานท่านเราะสูลุลลอฮ صلى الله عليه وسلم ได้กล่าวด้วยสำนวนว่า

((إِذَا هَمَّ بِالْأَمْرِ فَلْيَرْكَعْ رُكْعَتَيْنِ ثُمَّ يَقُولُ: اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْتَحِيرُكَ
 بِعِلْمِكَ، وَأَسْتَقْدِرُكَ بِقُدْرَتِكَ، وَأَسْأَلُكَ مِنْ فَضْلِكَ الْعَظِيمِ، فَإِنَّكَ
 تَقْدِرُ وَلَا أَقْدِرُ، وَتَعْلَمُ وَلَا أَعْلَمُ، وَأَنْتَ عَلَّامُ الْغُيُوبِ، اللَّهُمَّ إِنْ
 كُنْتُ تَعْلَمُ أَنَّ هَذَا الْأَمْرَ خَيْرٌ لِي فِي دِينِي وَمَعَاشِي وَعَاقِبَةِ أَمْرِي -
 أَوْ قَالَ: فِي عَاجِلِ أَمْرِي وَآجِلِهِ - فَاقْدُرْ لِي، وَإِنْ كُنْتُ تَعْلَمُ أَنَّ هَذَا
 الْأَمْرَ شَرٌّ لِي فِي دِينِي وَمَعَاشِي وَعَاقِبَةِ أَمْرِي - أَوْ قَالَ: فِي عَاجِلِ
 أَمْرِي وَآجِلِهِ - فَاصْرِفْهُ عَنِّي وَاصْرِفْني عَنْهُ، وَاقْدُرْ لِي الْخَيْرَ حَيْثُ
 كَانَ، ثُمَّ رَضِّنِي بِهِ، وَيُسَمِّي حَاجَتَهُ))

ความว่า “เมื่อคนหนึ่งคนใดในหมู่พวกท่านตั้งใจทำสิ่งหนึ่งสิ่งใด
 แล้ว ก็จงรุกอ (ละหมาด) สองรอกาอัตแล้วให้กล่าวดูอาฮ์ โดยมี
 ความหมายว่า โอ้อัลลอฮ์ ฉันขอสิ่งที่ดีที่สุดจากพระองค์ด้วย
 ความรู้ของพระองค์และฉันขอวิงวอนต่อพระองค์ให้กำหนดสิ่งที่ดี
 ที่สุด ด้วยอำนาจเดชานุภาพของพระองค์และฉันขอต่อพระองค์
 จากความโปรดปรานอันยิ่งใหญ่ของพระองค์และแนแท้พระองค์

ทรงมีความสามารถโดยที่ฉันไม่มีความสามารถ พระองค์ทรงมีความรู้แต่ฉันไม่มีความรู้และพระองค์ทรงรู้ในสิ่งที่เร้นลับทั้งหมด โอ้อัลลอฮ์ พระองค์ทรงรู้ดีว่าแท้จริงการงานนี้จะเป็นสิ่งที่ดีต่อตัวฉันทั้งในเรื่องศาสนาของฉัน การใช้ชีวิตความเป็นอยู่ของฉัน และบั้นปลายชีวิตของฉัน การงานปัจจุบันของฉัน และชีวิตในอนาคตของฉันขอพระองค์ทรงกำหนดสิ่งนี้ให้แก่ฉันเถิด และโปรดทำให้มันเป็นเรื่องสะดวกง่ายดายแก่ฉันและโปรดให้มีความจำเริญแก่ฉันในกิจการนั้นด้วยและพระองค์ทรงรู้ว่าแท้จริงการงานนี้จะเป็นสิ่งที่เลวร้ายแก่ฉัน ในเรื่องศาสนาของฉันการใช้ชีวิตของฉัน และบั้นปลายชีวิตของฉัน การงานในปัจจุบันของฉัน และชีวิตในอนาคตของฉันก็ขอให้สิ่งนั้นออกห่างไปจากฉัน และให้ฉันออกห่างจากสิ่งนั้นด้วยเถิดและได้โปรดกำหนดให้ฉันได้กระทำความดีไม่ว่าฉันจะอยู่แห่งใดก็ตาม และให้ฉันพอใจกับความดีนั้นด้วยเถิด "และ ท่านเราะสูลุลลอฮ์ ﷺ ได้กล่าวอีกว่า ก็ให้ระบุงถึงความต้องการของเขา (ในคำขอพรนั้น)"

ฮะดีษเดียวกันปรากฏใน บันทึก ของอิมามฮะดีษ จากสายสืบของมุฮัมมัด เป็นอัลมุญกะดिर¹ รายงานจากญาบิร

การตัดสินฮะดีษ

ฮะดีษเศาะฮี้ฮเพราะมีคุณสมบัติของฮะดีษเศาะฮี้ฮครบทุกประการ

ฮะดีษที่ 160 หน้า 18 บรรทัดที่ 32 ส่วนฮะดีษ

سبدا نبی ﷺ ((الصَّلَاةُ خَيْرٌ مَوْضُوعٍ، فَاسْتَكْبِرْ مِنْهَا أَوْ أَقْل))

ความว่า : ท่านนะบี ﷺ กล่าวว่า “การละหมาด เป็นสิ่งที่ถูกวางไว้ที่ดี ผู้ใดประสงค์จะทำมากก็ได้ผู้ใดประสงค์จะทำน้อยก็ได้”

¹ บันทึกโดย Abū Dāwūd, n.d. :1538. al-Tirmidhiy, 1975: 480. al-Nasā'iy, 1986: 3253. Ibn Mājah, n.d. : 1383. Aḥmad, 2001 : 14707. และ al-Bayhaqiy, 2003 : 4921.

การตัดครีจญ์ฮะดีษ

สำนวนฮะดีษในเอกสารวิจัยใกล้เคียงกับสำนวนฮะดีษที่บันทึก โดย อะฮมัด (Ahmad, n.d. : 5/178) จากสายสืบของอุบัยด เป็น อัลคอซคอซ รายงานจากอะบี ซัร رضي الله عنه ได้กล่าวว่าฉันได้มาหาท่านเราะสูลุลลอฮ์ ﷺ ในขณะที่ท่านนั่งอยู่ในมัสยิด ฉันจึงนั่งลงท่านนะบี ﷺ จึงเรียกฉันด้วยสำนวนว่า

((يَا أَبَا ذَرٍّ هَلْ صَلَّيْتَ قُلْتُ لَا قَالَ قُلْتُ فَصَلَّ قَالَ فَصَلَّيْتُ ثُمَّ جَلَسْتُ فَقَالَ يَا أَبَا ذَرٍّ تَعَوَّدُ بِاللَّهِ مِنْ شَرِّ شَيْطَانِ الْإِنْسِ وَالْجِنِّ قَالَ قُلْتُ يَا رَسُولَ اللَّهِ وَلِلْإِنْسِ شَيْطَانٌ قَالَ نَعَمْ قُلْتُ يَا رَسُولَ اللَّهِ الصَّلَاةُ قَالَ خَيْرٌ مَوْضُوعٍ مِنْ شَاءٍ أَقَلٍّ وَمِنْ شَاءٍ أَكْثَرَ))¹

ความว่า “โอ้อะบู ซัร ท่านได้ละหมาดแล้วหรือยัง ฉันตอบว่ายังไม่ละหมาด ท่านจึงกล่าวว่า ท่านจงลุกขึ้นมาละหมาดก่อน ฉันจึงลุกขึ้นมาละหมาดแล้วจากนั้นจึงไปนั่งต่อ ท่านนะบีกว่าอีกว่า โอ้อะบู ซัร ท่านจงขอความคุ้มครองต่ออัลลอฮ์จากภัยของชัยฏอนที่เป็นมนุษย์และชัยฏอนที่เป็นญิน ฉันจึงกล่าวว่า ท่านศาสนทูตของอัลลอฮ์ ในหมู่มนุษย์มีคนที่เป็นชัยฏอนด้วยหรือ ท่านนะบีตอบว่าใช่แล้ว ฉันจึงถามท่านนะบีถึงการละหมาด ท่านตอบว่าเป็นภารกิจที่ดีที่สุด ผู้ใดที่ประสงค์จะปฏิบัติแต่น้อยนิดก็แล้วแต่ความประสงค์ของเขาส่วนผู้ใดที่ประสงค์จะปฏิบัติการละหมาดมากก็แล้วแต่ความประสงค์ของเขา”

ฮะดีษเดียวกันปรากฏใน บันทึก ของอิมามฮะดีษ จากสายสืบของ อะบี อิดริส อัลเคาลายี² อุบัยด เป็น อัลคอซคอซ³ อิบน์ อาอิษ⁴ อุบัยด เป็น อุมัยร อัลลัยษี⁵ เอาฟ เป็น มาลิก⁶ ทั้งหมดได้รายงานจากอะบี ซัร رضي الله عنه

¹ สำนวนบันทึกโดยอิมามฮะดีษกับสำนวน ที่มีอยู่ในเอกสารวิจัย ต่างกันคือประโยค مَنْ شَاءَ أَقَلٍّ وَمِنْ شَاءَ أَكْثَرَ แทนด้วยประโยค فَاسْتَكْتَرْتُ مِنْهَا أَوْ أَقَلَّ

² บันทึกโดย Ibn Hibbān, n.d. : 361. และ al-Aṣḥihāniy, 1974 : 1/166.

³ บันทึกโดย Al-Bazzār, 1997 : 4034.

⁴ บันทึกโดย al-Ṭabarāniy, 1984: 1779. และal-Ṭabarāniy, 1984: 1979.

⁵ บันทึกโดย al-Hākim, 1990 : 4166. al-Hākim, 1990 : 4166. และ Abū Dāwūd al-Tayālisīy, 1999 : 480.

⁶ บันทึกโดย al-Hāris, 1992 : 53.

อะดีษเดียวกันมีรายงานจาก *อะบี อูมามะฮ์* رضي الله عنه จากสายสืบของ อัลกอสิม¹ และ *อะบู สุรอยเราะฮ์* رضي الله عنه จากสายสืบของมุฮัมมัด เป็น กะอับ อัลกุเราะเศ็ย²

การตัดสินอะดีษ

อะดีษเดียวกับสายรายงานของ อะฮมัด เป็นอะดีษฎะอ็อฟ เนื่องจากมีผู้รายงานชื่อ อะบู อุมร์ อัลดิมชีกัย เป็นผู้รายงานที่ *ضعيف* (บุคคลที่อ่อน) และ อุบัยด เป็น อัลค็อชค็อช เป็นผู้รายงานที่ *لين* (บุคคลที่อ่อน) (al-‘Asqalāniy, 1986: 660 และ 376) แต่เนื่องจากมีสายรายงานอื่นที่มีฐานะสูงกว่าจึงทำให้เลื่อนฐานะเป็นอะดีษ อะฮมัด ลิขอยริฮฺ อะดีษ และอัลอัลบานียมีทัศนะว่า อะดีษนี้เป็น อะดีษ อะฮมัด ลิขอยริฮฺ (al-Albaniy, n.d.: 1/93)

อะดีษที่ 161 หน้า 19 บรรทัดที่ 24 ส่วนนวนอะดีษ

سبدا نبي ﷺ ((صَلَاةُ اللَّيْلِ مَثْنَى مَثْنَى))

ความว่า : ท่านนบิ ﷺ กล่าวว่า “ละหมาดกลางคืนนั้นให้ทำที่ละสองร็อกอัต”

การตัดครีจญ์อะดีษ

ส่วนนวนอะดีษในเอกสารวิจัยตรงกับส่วนหนึ่งของส่วนนวนอะดีษที่บันทึก โดย อัลบุคอรี (al-Bukhāriy, 1422 : 990) จากสายสืบของนาฟิอฺ และ अबดุลลอฮ์ เป็น ดินาร์ ทั้งสองรายงานจาก อิบน์ อุมร์ رضي الله عنه แท้จริงแล้วมีผู้ชายท่านหนึ่งได้ถามท่านเราะฮ์สุลุลลอฮ์ ﷺ เกี่ยวกับการละหมาดกลางคืน แล้วท่านเราะฮ์สุลุลลอฮ์ ﷺ ได้กล่าวด้วยส่วนนวนว่า

((صَلَاةُ اللَّيْلِ مَثْنَى مَثْنَى، فَإِذَا خَشِيَ أَحَدُكُمْ الصُّبْحَ صَلَّى رُكْعَةً

وَاحِدَةً تُؤْتِرُ لَهُ مَا قَدْ صَلَّى))

ความว่า “การละหมาดกลางคืนนั้นให้ทำที่ละสองร็อกอัตและเมื่อพวกท่านคนใดคนหนึ่งเกรงว่าจะได้เวลาศุบหฺให้เขาละหมาดหนึ่งร็อกอัตเพื่อให้เป็นวิติร(จำนวนคี่)สำหรับการละหมาดที่ได้ทำมานั้น”

¹ บันทึกโดย Ahmad, 2001 : 22288.

² บันทึกโดย al-Ṭabarāniy, n.d. : 243.

ฮะดีษเดียวกันปรากฏใน บันทึก ของอิมามฮะดีษ จากสายสืบของนาฟิอ์ และ
 अब್ದุลลอہیٰ เป็น ดินาร¹ นาฟิอ์² ทั้งสองรายงานจากอิบนุ อุมร์

การตัดสินฮะดีษ

ฮะดีษเศาะฮี้ฮ์เพราะมีคุณสมบัติของฮะดีษเศาะฮี้ฮ์ ครบทุกประการ

ฮะดีษที่ 162 หน้า 19 บรรทัดที่ 28 ส่วนฮะดีษ

سبدا نبی ﷺ ((أَفْضَلُ الصَّلَاةِ بَعْدَ الْفَرِيضَةِ صَلَاةُ اللَّيْلِ))

ความว่า : ท่านนะบี ﷺ กล่าวว่า “การละหมาดที่ประเสริฐที่สุด
 นอกเหนือจากการละหมาดที่เป็นฟัรฎูคือการละหมาดในยามค่ำ
 ค็ิน”

การตัดครีจญ์ฮะดีษ

ส่วนฮะดีษในเอกสารวิจัย ตรงกับส่วนหนึ่งของ ส่วนฮะดีษที่บันทึก โดยมุสลิม
 (Muslim, n.d.: 1163) จากสายสืบของฮุมาйд เป็น अब್ದุรเราะฮมาน อัลอิมยะรียี รายงานจากอะบู
 ฮุรอยเราะฮ์ กล่าวว่าท่านเราะฮ์ลุลลอฮ์ ﷺ กล่าวด้วยส่วนว่า

((أَفْضَلُ الصَّيَامِ، بَعْدَ رَمَضَانَ، شَهْرُ اللَّهِ الْمُحَرَّمِ، وَأَفْضَلُ الصَّلَاةِ،

بَعْدَ الْفَرِيضَةِ، صَلَاةُ اللَّيْلِ))

ความว่า “การถือศีลอดที่ประเสริฐที่สุดหลังจากเดือนรอมฎอน
 คือการถือศีลอดในเดือนอัลมุ ฮัรอม การละหมาดที่ประเสริฐ
 ที่สุดนอกเหนือจากการละหมาดที่เป็นฟัรฎูคือการละหมาดใน
 ยามค่ำค็ิน”

ฮะดีษเดียวกันปรากฏใน บันทึก ของอิมามฮะดีษ จากสายสืบของฮุมาйд เป็น
 अब್ದุรเราะฮมาน อัลอิมยะรียี³ รายงานจากอะบู ฮุรอยเราะฮ์

¹ บันทึกโดย Muslim, n.d.: 749. Abū Dāwūd, n.d. :1326. Mālik, 1985 :13. Abū ‘Awānah, 1998 : 2332. al-Baghawiy, 1983: 954. และ al-Bayhaqi, 2003 : 4244.

² บันทึกโดย al-Tirmidhiy, 1975: 437. al-Nasā’iy, 1986: 1671. Ibn Mājah, n.d. : 1319. Aḥmad, 2001 : 5103. Abū Ya‘lā al-Mausiliy, 1984 : 2623. และ Al-Bazzār , 1997 : 5447.

³ บันทึกโดย Abū Dāwūd, n.d. : 2429. al-Tirmidhiy, 1975 : 438. al-Nasā’iy, 1986: 1613. al-Dārimiy, 2000 : 1517. Aḥmad, 2001 : 8507. Abū ‘Awānah, 1998 : 2959. al-Baghawiy, 1983: 923. Ibn Hībbān, 1988 : 3636. และ al-Bayhaqi, 2003 : 2495.

การตัดสินชะดีษ

ชะดีษเศาะฮียะฮ์เพราะมีคุณสมบัติของชะดีษเศาะฮียะฮ์ ครบทุกประการ

ชะดีษที่ 163 หน้า 19 บรรทัดที่ 30 สำนักอนชะดีษ

سبدا نبي ﷺ ((إِنَّ فِي كُلِّ لَيْلَةٍ سَاعَةٌ إِجَابَةٌ))

ความว่า : ท่านนะบี ﷺ กล่าวว่า “แท้จริงทุกคืนมีช่วงเวลาหนึ่ง ซึ่งเป็นเวลาที่ดุอาอ์จะถูกตอบรับ”

การตัดครีจญ์ชะดีษ

ผู้วิจัยคัดลอกตัวบทจากเอกสารวิจัย แต่ไม่พบการบันทึกชะดีษบทนั้นนอกจากมี สำนักอนชะดีษที่มีความหมายคล้ายกันคือชะดีษที่บันทึกโดยมุสลิม (Muslim, n.d.: 757) จาก สายสืบของ อะบี สุฟยาน รายงาน จากญาบิร กล่าวว่า ฉันได้ยินท่านนะบี ﷺ กล่าว ด้วย สำนักอนว่า

((إِنَّ فِي اللَّيْلِ لَسَاعَةٌ لَا يُؤْفَقُهَا رَجُلٌ مُسْلِمٌ، يَسْأَلُ اللَّهَ خَيْرًا مِنْ أَمْرِ الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ، إِلَّا أَعْطَاهُ إِيَّاهُ، وَذَلِكَ كُلُّ لَيْلَةٍ))

ความว่า “แท้จริงแล้ว ในช่วงกลางคืนมีช่วงหนึ่ง ที่ไม่มีมุสลิมคนใดที่ได้ขอสิ่งที่ดีจากอัลลอฮ์ทั้งในสิ่งที่เกี่ยวกับโลกดุนยาหรือสิ่งที่เกี่ยวกับอาคิเราะฮ์แล้วตรงกับช่วงเวลาดังกล่าว นอกจากอัลลอฮ์จะประทานแก่เขาในสิ่งที่เขาขอ ดังกล่าวนั้นจะมีในทุกคืน”

ชะดีษเดียวกันปรากฏใน บันทึก ของอิมามชะดีษ จากสายสืบของอะบี สุฟยาน¹

รายงานจากญาบิร

การตัดสินชะดีษ

ผู้วิจัยไม่สามารถกำหนดระดับของตัวบทสำนักอนชะดีษในเอกสารวิจัย นี้เนื่องจากไม่ ปรากฏข้อมูลที่ชัดเจนเกี่ยวกับสายรายงานตัวบทและสถานภาพของชะดีษในสำนักอนชะดีษโดยอิมาม ชะดีษ สำหรับสายรายงานของมุสลิมเป็นชะดีษ เศาะฮียะฮ์

ชะดีษที่ 164 หน้า 20 บรรทัดที่ 2 สำนักอนชะดีษ

سبداث ((صَلَاةٌ حَوْفِ اللَّيْلِ))

ความว่า : ท่านนะบี ﷺ กล่าวว่า “การละหมาดในยามค่ำคืน”

¹ บันทึกโดย Ahmad, 2001 : 14355.

การตักรีญฮะดีษ

สำนวนฮะดีษในเอกสารวิจัย คล้ายกับบางส่วนของสำนวนฮะดีษที่บันทึก โดยมุสลิม (Muslim, n.d.: 1163) จากสายสืบของฮุมัยด เป็น อัศดุรเราะฮมาน รายงานจาก อะบู สุรอยเราะฮ์ ได้อ้างถึงนะบี ด้วยสำนวนดังนี้

((سُئِلَ: أَيُّ الصَّلَاةِ أَفْضَلُ بَعْدَ الْمَكْتُوبَةِ؟ وَأَيُّ الصَّيَّامِ أَفْضَلُ بَعْدَ شَهْرِ رَمَضَانَ؟ فَقَالَ: أَفْضَلُ الصَّلَاةِ، بَعْدَ الصَّلَاةِ الْمَكْتُوبَةِ، الصَّلَاةُ فِي حَوْفِ اللَّيْلِ، وَأَفْضَلُ الصَّيَّامِ بَعْدَ شَهْرِ رَمَضَانَ، صِيَامُ شَهْرِ اللَّهِ الْمُحَرَّمِ))

ความว่า “ครั้งหนึ่งได้ถูกถามว่า การละหมาดอะไรที่ประเสริฐที่สุดนอกเหนือจากการละหมาดที่เป็นฟิรฎู และการถือศีลอดที่ประเสริฐที่สุดหลังจากเดือนรอมฎอน ท่านก็ได้ตอบว่า การละหมาดที่ประเสริฐที่สุดนอกเหนือจากการละหมาดที่เป็นฟิรฎูคือการละหมาดในยามค่ำคืนและการถือศีลอดที่ประเสริฐที่สุดหลังจากเดือนรอมฎอนคือการถือศีลอดในเดือนของอัลลอฮ์ อัลมุฮัรรม”

ฮะดีษเดียวกันปรากฏใน บันทึก ของอิมามฮะดีษ จากสายสืบของฮุมัยด เป็น อัศดุรเราะฮมาน¹ รายงานจากอะบู สุรอยเราะฮ์

การตัดสินฮะดีษ

ฮะดีษเศาะฮิฮ์เพราะมีคุณสมบัติของฮะดีษเศาะฮิฮ์ครบทุกประการ

ฮะดีษที่ 165 หน้า 20 บรรทัดที่ 3 สำนวนฮะดีษ

سبداث ((أَحَبُّ الصَّلَاةِ إِلَى اللَّهِ صَلَاةُ دَاوُدَ، كَانَ يَنَامُ نِصْفَ اللَّيْلِ وَيَقُومُ ثُلُثَهُ، وَيَنَامُ سُدُسَهُ))

ความว่า : ท่านนะบี กล่าวว่า “การละหมาดที่อัลลอฮ์ชอบที่สุดคือการละหมาดของท่านนะบีดาวิด คือท่านจะนอนครึ่งหนึ่ง

¹ บันทึกโดย al-Nasā'iy, 1986: 2918. al-Dārimiy, 2000 : 1517. Aḥmad, 2001 : 8026. Abū 'Awānah, 1998 : 2201. Abū Ya'ālā al-Mausiliy, 1984 : 6395. Abū Nu'iam, 1996 : 2652. Ibn Khuzaymah, n.d.: 1134. al-Hākim, 1990 : 1155. และ al-Bayhaqiy, 2003 : 4661.

ของเวลากลางคืนและจะลุกขึ้นละหมาดหนึ่งในสามของเวลา
กลางคืนและท่านจะนอนอีกหนึ่งในหกของเวลากลางคืน”

การตักรีญ์ฮะดีษ

สำนวนฮะดีษในเอกสารวิจัยใกล้เคียงกับ ส่วนหนึ่งของ สำนวนฮะดีษที่บันทึก โดย
อัลบุคอรี (al-Bukhāriy, 1422 : 3420) จากสายสืบของอัมร เบ็น เอาส อัษษะ เกาะฟี๋ย รายงาน
จากอับดุลลอฮ์ เบ็น อัมร رضي الله عنه กล่าวว่า ท่านเราะสูลุลลอฮ์ ﷺ ได้กล่าวแก่นั้นด้วยสำนวนว่า

((أَحَبُّ الصِّيَامِ إِلَى اللَّهِ صِيَامُ دَاوُدَ، كَانَ يَصُومُ يَوْمًا وَيُفْطِرُ يَوْمًا،
وَأَحَبُّ الصَّلَاةِ إِلَى اللَّهِ صَلَاةُ دَاوُدَ، كَانَ يَنَامُ نِصْفَ اللَّيْلِ وَيَقُومُ
نُتْلُهُ، وَيَنَامُ سُدُسَهُ))

ความว่า “การถือศีลอดที่อัลลอฮ์ชอบที่สุดคือการถือศีลอดของ
ท่านนะบีดาวิด คือการถือศีลอดวันเว้นวัน และการละหมาด
ที่อัลลอฮ์ชอบที่สุดคือการละหมาดของท่านนะบีดาวิด คือท่านจะ
นอนครึ่งหนึ่งของเวลากลางคืนและจะลุกขึ้นละหมาดหนึ่งในสาม
ของเวลากลางคืนและท่านจะนอนอีกหนึ่งในหกของเวลา
กลางคืน”

ฮะดีษเดียวกันปรากฏใน บันทึก ของอิมามฮะดีษ จากสายสืบของอัมร เบ็น เอาส
อัษษะเกาะฟี๋ย¹ รายงานจากอับดุลลอฮ์ เบ็น อัมร رضي الله عنه

การตัดสินฮะดีษ

ฮะดีษเศาะฮือฮเพราะมีคุณสมบัติของฮะดีษเศาะฮือฮครบทุกประการ

ฮะดีษที่ 166 หน้า 20 บรรทัดที่ 5 สำนวนฮะดีษ

سبدا نبی ﷺ ((يُنزِلُ رَبُّنَا تَبَارَكَ وَتَعَالَى إِلَى سَمَاءِ الدُّنْيَا حِينَ يَبْقَى
تُلْتُ اللَّيْلِ الْأَخِيرُ فَيَقُولُ هَلْ مَنْ يَدْعُونِي فَأَسْتَجِيبُ لَهُ وَمَنْ يَسْأَلُنِي
فَأَعْطِيهِ مَنْ يَسْتَعْفِرُنِي فَأَعْفِرُ لَهُ)) تله مروایتکن اکن حدیث یغفرنا
مسلم دان مروایتکن اکن حدیث یغ کمدین بخاری دان مسلم

¹ บันทึกโดย Muslim, n.d.: 1159. al-Nasā'iy, 1986: 1630. Ibn Mājah, n.d. : 1712. Aḥmad, 2001 : 6491. Abū
'Awānah, 1998 : 2200. Ibn Ḥibbān, 1988 : 2590. al-Marwaziyy, 1406 : 22. Ibn Khuzaymah, n.d.: 1145. และ
al-Bayhaqiyy, 2003 : 4656.

ความว่า : ท่านนะบี ﷺ กล่าวว่า “พระผู้เป็นเจ้าของเราจะทรงลงมายังฟากฟ้าชั้นล่างเมื่อเหลือเวลา หนึ่งส่วนสาม ของคืน และพระองค์จะทรงกล่าวว่า “ใครขออู้อัจจากข้า ข้าจะตอบคำขอของเขา ใครขอสิ่งใดจากข้า ข้าจะให้สิ่งนั้นแก่เขา และใครขออภัยโทษต่อข้า ข้าก็จะยกโทษให้เขา ” ฮะดีษแรกบันทึกโดยมุสลิมและฮะดีษหลังบันทึกโดยอัลบุคอรีและมุสลิม

การตัดรีญ์ฮะดีษ

สำนวนฮะดีษในเอกสารวิจัย คล้าย กับสำนวนฮะดีษที่บันทึก โดย อัลบุคอรี (al-Bukhāriy, 1422 : 1145) จากสายรายงานของ อะบี สะละมะฮ์ และอะบี อับดุลละฮ์ อัลอะฆอร รายงานจาก อะบุฮุร็อยเราะฮ์ ﷺ ท่านเราะสูลุลลอฮ์ ﷺ ได้กล่าวด้วยสำนวนดังนี้

((يَنْزِلُ رَبُّنَا تَبَارَكَ وَتَعَالَى كُلَّ لَيْلَةٍ إِلَى السَّمَاءِ الدُّنْيَا حِينَ يَبْقَى ثُلُثُ اللَّيْلِ الْآخِرِ يَقُولُ: مَنْ يَدْعُونِي، فَأَسْتَجِيبَ لَهُ مَنْ سَأَلَنِي فَأَعْطِيهِ، مَنْ يَسْتَعْفِرُنِي فَأَغْفِرَ لَهُ))¹

ความว่า “พระผู้เป็นเจ้าของเราจะทรงลงมายังฟากฟ้าชั้นล่างเมื่อเหลือเวลา หนึ่งส่วนสาม ของคืน และพระองค์จะทรงกล่าวว่า “ใครขออู้อัจจากข้า ข้าจะตอบคำขอของเขา ใครขอสิ่งใดจากข้า ข้าจะให้สิ่งนั้นแก่เขา และใครขออภัยโทษต่อข้า ข้าก็จะยกโทษให้เขา”

ฮะดีษเดียวกันปรากฏใน บันทึกของอิมามฮะดีษ จากสายสืบของ อะบี สะละมะฮ์ และอะบี อับดุลละฮ์ อัลอะฆอร² รายงานจากอะบุ ฮุร็อยเราะฮ์ ﷺ

การตัดสินฮะดีษ

ฮะดีษเศาะฮี้ฮ์เพราะมีคุณสมบัติของฮะดีษเศาะฮี้ฮ์ครบทุกประการ

¹ สำนวนบันทึกโดยอิมามฮะดีษกับสำนวนที่มีอยู่ในเอกสารวิจัยต่างกันคือคำว่า السَّمَاء แทนด้วยคำว่า السماء และเพิ่มในเอกสารวิจัย คำว่า ثُلُث

² บันทึกโดย Muslim, n.d.: 758. Abū Dāwūd, n.d. : 1315. al-Tirmidhiy, 1975 : 3498. al-Nasā'iy, 2001: 10240. Ibn Mājah, n.d. : 1366. al-Dārimiy, 2000 : 1520. Mālik, 1985 :30. Aḥmad, 2001 : 7592. Abū 'Awānah, 1998 : 375. Ibn Ḥibbān, 1988 : 920. และ al-Bayhaqi, 2003 : 4652.

อะดีษที่ 167 หน้า 20 บรรทัดที่ 13 ส่วนนวนอะดีษ

سبدا نبي ﷺ ((اسْتَعِينُوا بِالْقَيْلُولَةِ عَلَى قِيَامِ اللَّيْلِ)) رواية أبو داود دان

ابن ماجه

ความว่า : ท่านนะบี ﷺ กล่าวว่า “พวกท่านจงนอนพักผ่อน (เล็กน้อยในตอนกลางวัน) เพื่อช่วยในการละหมาดในยามค่ำคืน ”
บันทึกโดยอะบู ดาวูดและอิบนุ มาญะฮ์

การตักรีญญ์อะดีษ

ส่วนนวนอะดีษในเอกสารวิจัยคล้ายกับส่วนนวนอะดีษที่บันทึก โดยอิบนุ มาญะฮ์ (Ibn Mājah, n.d. : 1693) จากสายสืบของอิกริมะฮ์ รายงานจากอิบนุ อับบาซ رضي الله عنه จากท่านนะบี ﷺ ได้กล่าวด้วยส่วนนวนดังนี้

((اسْتَعِينُوا بِطَعَامِ السَّحْرِ عَلَى صِيَامِ النَّهَارِ، وَبِالْقَيْلُولَةِ عَلَى قِيَامِ اللَّيْلِ))

ความว่า “พวกท่านจงกินสะฮูร¹ เพื่อช่วยในการถือศีลอดในตอนกลางวันและพวกท่านจงนอนพักผ่อน (เล็กน้อยในตอนกลางวัน) เพื่อช่วยในการละหมาดในยามค่ำคืน”

อะดีษเดียวกันปรากฏในบันทึกของอิมามอะดีษจากสายสืบของอิกริมะฮ์² รายงานจากอิบนุ อับบาซ رضي الله عنه

การตัดสินอะดีษ

อะดีษ ด้วยกับสายรายงานของ อิบนุ มาญะฮ์ เป็นอะดีษฎะอ์ฟ เนื่องจากมีผู้รายงานชื่อซมอะฮ์ เป็น ศอลิฮ เป็นผู้รายงานที่ *ضعيف* (บุคคลที่อ่อน) (al-Asqalāniy, 1986 : 217) และอัลอัลบานีย์ได้ระบุว่าอะดีษนี้เป็นอะดีษฎะอ์ฟ (al-Albāniy, 1992 : 6/278)

¹ สะฮูรคือมื้ออาหารที่ผู้ต้องการถือศีลอดกินก่อนจะปรากฏแสงอรุณยามเข้ามือหรือก่อนเข้าเวลาศุบฮการกินสะฮูรนั้นเป็นสิ่งที่พึงปฏิบัติเพราะเป็นแนวทางของท่านนะบี ﷺ ได้ปฏิบัติ

² บันทึกโดย Ibn Hibbān, 1988 : 1939. และ al-Hākim, 1990 : 1551.

ฮะดีษที่ 168 หน้า 20 บรรทัดที่ 24 ส่วนนวนฮะดีษ

سبداً بك عبد الله ((ألم أُخْبِرَ أَنَّكَ تَصُومُ النَّهَارَ وَتَتَّوَمُّ اللَّيْلَ فَقَالَ بَلَى قَالَ فَلَا تَفْعَلْ صُمْ وَأَفْطِرْ وَتُمْ وَتَمَّ فَإِنَّ لِحْسَدِكَ عَلَيْكَ حَقًّا إِلَى آخِرِهِ رَوَاهُ الشَّيْخَانِ)) مروايتكن أكندي بخاري دان مسلم
 ความว่า : ท่านนะบี ﷺ กล่าวแก่อับดุลลอฮ์ว่า “แท้จริงมีคนบอก
 ว่าท่านถือศีลอดในตอนกลางวันและยืนละหมาดในยามค่ำคืนเป็นประจำ
 เขากล่าวว่า ใช่แล้ว ท่านนะบีบอกว่า ที่หลังท่านอย่า
 กระทำเช่นนั้น ท่านจงถือศีลอดบ้างและไม่ถือศีลอดบ้างแท้จริง
 ร่างกายของท่านก็มีสิทธิเหนือท่าน ” บันทึกโดยอัลบุคอรีและ
 มุสลิม

การตัด κρίญ์ฮะดีษ

ส่วนนวนฮะดีษในเอกสารวิจัย คล้าย กับส่วนนวนฮะดีษที่บันทึก โดย อัลบุคอรี (al-Bukhāriy, 1422 : 5199) จากสายสืบของอะบู สะละมะฮ์ เป็น อับดุลเราะฮมาน รายงานจาก
 อับดุลลอฮ์ เป็น อัมร เป็น อัลอาศ رضي الله عنه กล่าวว่าท่านเราะฮ์ลุลลอฮ์ ﷺ ได้กล่าวด้วยส่วนนวนดังนี้

((يَا عَبْدَ اللَّهِ، أَلَمْ أُخْبِرَ أَنَّكَ تَصُومُ النَّهَارَ وَتَتَّوَمُّ اللَّيْلَ قُلْتُ: بَلَى يَا رَسُولَ اللَّهِ، قَالَ: فَلَا تَفْعَلْ، صُمْ وَأَفْطِرْ، وَتُمْ وَتَمَّ، فَإِنَّ لِحْسَدِكَ عَلَيْكَ حَقًّا، وَإِنَّ لِعَيْنِكَ عَلَيْكَ حَقًّا، وَإِنَّ لِرُؤُوسِكَ عَلَيْكَ حَقًّا))¹

ความว่า “โอ้อับดุลลอฮ์ มีคนบอกว่าคุณถือศีลอดในตอน
 กลางวันและยืนละหมาดในยามค่ำคืนเป็นประจำ ฉันกล่าวว่า ใช่
 แล้ว ท่านนะบีบอกว่า ที่หลังท่านอย่ากระทำเช่นนั้น ท่านจงถือ
 ศีลอดบ้างและไม่ถือศีลอดบ้างแท้จริงร่างกายของท่านก็มีสิทธิ
 เหนือท่านแท้จริงดวงตาของท่านก็มีสิทธิเหนือท่าน และแท้จริง
 ภรรยาของท่านก็มีสิทธิเหนือท่าน”

¹ ส่วนนวนบันทึกโดยอิมามฮะดีษกับส่วนนวนที่มีอยู่ในเอกสารวิจัยต่างกันคือคำว่า قُلْتُ แทนด้วยคำว่า فَقَالَ .

อะดีษเดียวกันปรากฏใน บันทึกของอิมามอะดีษจากสายสืบของ สะอีด เบน มีนาอ์¹
และ อะบุสะละมะฮ์ เบน อับดุลเราะฮมาน² ทั้งสองรายงาน จาก *อัลดุลลอฮ์ เบน อัมร เบน
อัลอาศ*

การตัดสินอะดีษ

อะดีษเศาะฮียะฮ์เพราะมีคุณสมบัติของอะดีษเศาะฮียะฮ์ครบทุกประการ

อะดีษที่ 169 หน้า 20 บรรทัดที่ 34 ส่วนนวนอะดีษ

سبدا نبى ﷺ ((وَلَا تَخْصُوا لَيْلَةَ الْجُمُعَةِ بِقِيَامٍ مِنْ بَيْنِ اللَّيَالِيِ))

ความว่า : ท่านนะบี กล่าวว่า “พวกท่านอย่าได้เจาะจงเอาคืน
ของวันศุกร์เพื่อทำการละหมาदनอกเหนือจากคืนอื่นๆ”

การตัดครีจญ์อะดีษ

ส่วนนวนอะดีษในเอกสารวิจัยตรงกับ ส่วนหนึ่งของ ส่วนนวนอะดีษที่บันทึก โดยมุสลิม
(Muslim, n.d.: 1144) จากสายสืบของอิบน์ สิริน จากอะบุฮุรอัยเราะฮ์ จากท่านนะบี ได้
กล่าวด้วยส่วนนวนดังนี้

((لَا تَخْصُوا لَيْلَةَ الْجُمُعَةِ بِقِيَامٍ مِنْ بَيْنِ اللَّيَالِيِ، وَلَا تَخْصُوا يَوْمَ الْجُمُعَةِ

بِصِيَامٍ مِنْ بَيْنِ الْأَيَّامِ، إِلَّا أَنْ يَكُونَ فِي صَوْمٍ يَصُومُهُ أَحَدُكُمْ))³

ความว่า “พวกท่านอย่าได้เจาะจงเอาคืนของวันศุกร์เพื่อทำการ
ละหมาदनอกเหนือจากคืนอื่นๆ และอย่าได้ยึดการถือศีลอด
เฉพาะวันศุกร์ นอกเหนือจากวันอื่นๆ นอกจากจะเป็นวันที่มีการ
กำหนดให้พวกท่านถือศีลอด”

อะดีษเดียวกันปรากฏในบันทึกของอิมามอะดีษจากสายสืบของอิบน์ สิริน⁴ รายงาน
จากอะบุ ฮุรอัยเราะฮ์

¹ บันทึกโดย Muslim, n.d.: 1159. Ahmad, 2001 : 6832. Abū ‘Awānah, 1998 : 2952. Abū Nu‘iam, 1996 : 2642. และ
Ibn Hibbān, 1988 : 3638.

² บันทึกโดย al-Nasā‘iy, 2001: 2934. al-Bagħawiy, 1983: 1810. al-Ṭabarāniy, n.d.: 14196. และ al-Bayhaqiy, 2003 :
4652.

³ ส่วนนวนบันทึกโดยอิมามอะดีษกับส่วนนวนที่มีอยู่ในเอกสารวิจัยต่างกันคือคำว่า لَا تَخْصُوا لَا แทนด้วยคำว่า لَا تَخْصُوا لَا

⁴ บันทึกโดย al-Nasā‘iy, 1986: 2764. Abū Nu‘iam, 1996 : 2596. และ al-Bayhaqiy, 2003 : 8490.

การตัดสินฮะดีษ

ฮะดีษเศาะฮียะฮ์เพราะมีคุณสมบัติของฮะดีษเศาะฮียะฮ์ครบทุกประการ

ฮะดีษที่ 170 หน้า 21 บรรทัดที่ 4 จำนวนฮะดีษ

سيدا نبي ﷺ بك عبد الله أنق عمرو أنق العاص ((بَا عَبْدَ اللَّهِ لَا تَكُنْ

مِثْلَ فُلَانٍ كَانَ يُقَوْمُ اللَّيْلَ ثُمَّ تَرَكَهُ)) رواية بخاري دان مسلم

ความว่า : ท่านนะบี ﷺ กล่าวแก่อับดุลลอฮ์ ลูกของอัมร ลูก

ของอัลอาศว่า “โอ้อับดุลลอฮ์ เจ้าอย่าเป็นเหมือนกับผู้ที่ยืน

ละหมาดในยามค่ำคืนแล้วก็เลิกมัน ” บันทึกโดยอัลบุคอรีและ

มุสลิม

การตัดครีจญ์ฮะดีษ

จำนวนฮะดีษในเอกสารวิจัย คล้าย กับจำนวนฮะดีษที่บันทึก โดย อัลบุคอรี (al-Bukhāriy, 1422 : 1152) จากสายรายงานของอะบูสะละมะฮ์ เป็น อัตุรเราะฮมาน รายงานจากอับดุลลอฮ์ เป็น อัมร เป็น อัลอาศ ﷺ กล่าวว่า ท่านเราะสูลุลลอฮ์ ﷺ ได้กล่าวแก่นั้น ด้วยจำนวนดังนี้

¹ ((بَا عَبْدَ اللَّهِ، لَا تَكُنْ مِثْلَ فُلَانٍ كَانَ يُقَوْمُ اللَّيْلَ، فَتَرَكَ قِيَامَ اللَّيْلِ))

ความว่า “โอ้อับดุลลอฮ์ เจ้าอย่าเป็นเหมือนกับผู้ที่ยืนละหมาดใน

ยามค่ำคืนแล้วก็เลิกละหมาดในยามค่ำคืน”

ฮะดีษเดียวกันปรากฏใน บันทึกของอิมามฮะดีษ จากสายสืบของอะบู สะละมะฮ์ เป็น อัตุรเราะฮมาน² รายงานจากอับดุลลอฮ์ เป็น อัมร เป็น อัลอาศ ﷺ

การตัดสินฮะดีษ

ฮะดีษเศาะฮียะฮ์เพราะมีคุณสมบัติของฮะดีษเศาะฮียะฮ์ครบทุกประการ

¹ จำนวนบันทึกโดยอิมามฮะดีษกับจำนวนที่มีอยู่ในเอกสารวิจัยต่างกันคือคำว่า قِيَامَ اللَّيْلِ แทนด้วยคำว่า ثُمَّ تَرَكَهُ

² บันทึกโดย Muslim, n.d.: 1159. al-Nasā'iy, 2001: 1306. Ibn Mājah, n.d. : 1331. Aḥmad, 2001 : 6584. Abū 'Awānah, 1998 : 2205. Abū Nu'iam, 1996 : 2634. Ibn Hibbān, 1988 : 2641. al-Baghawiy, 1983: 939. al-Ṭabarāniy, n.d.: 14197. Ibn Khuzaymah, n.d. : 1129. Ibn 'Asākir, 2000 : 924. และ al-Bayhaqiy, 2003 : 1719.

อะดีษที่ 171 หน้า 21 บรรทัดที่ 9 ส่วนนวนอะดีษ

حديث رواية مسلم سبدا نبي ﷺ ((إِنَّ فِي اللَّيْلِ سَاعَةً لَا يُؤْفِقُهَا رَجُلٌ مُسْلِمٌ فَيَسْأَلُ اللَّهَ تَعَالَى خَيْرًا مِنْ أَمْرِ الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ إِلَّا أَعْطَاهُ إِيَّاهُ وَذَلِكَ كُلُّ لَيْلَةٍ))¹

อะดีษที่ 172 หน้า 21 บรรทัดที่ 19 ส่วนนวนอะดีษ

سبدا نبي ﷺ ((مَا مِنْ ثَلَاثَةٍ فِي قَرْيَةٍ أَوْ بَدْوٍ وَلَا تَقَامُ فِيهِمُ الْجَمَاعَةُ وَفِي رِوَايَةِ الصَّلَاةِ إِلَّا اسْتَحْوَذَ عَلَيْهِمُ الشَّيْطَانُ)) رواية ابن حبان دان يغ لا ينش

ความว่า : ท่านนะบี ﷺ กล่าวว่า “จะไม่มีจากสามคน ไม่ว่าจะในหมู่บ้านหนึ่งหรือในชนบทหนึ่ง ที่ไม่ดำรงการละหมาดแบบญะมาอะฮ์² และอีกรายงานหนึ่งคือละหมาดเว้นแต่เสียว่าชัยฏอนได้ครอบงำพวกเขาเสียแล้ว ” บันทึกโดยอิบนุ อิบบานและท่านอื่นๆ

การตัดครีจญ์อะดีษ

ส่วนนวนอะดีษในเอกสารวิจัย ใกล้เคียงกับ ส่วนนวนอะดีษที่บันทึก โดย อะบูดาูด (Abū Dāwūd, n.d. : 1315) จากสายสืบของมะฮูดาน เป็น อะบี ฏอลฮะฮ์ อัลยะฮะอุมรียะ รายงานจากอะบี ดัรดาอ์ ؓ กล่าวว่าข้าพระองค์ได้ยินท่านเราะฮ์ลุลลอฮ์ ﷺ กล่าวว่าด้วยส่วนนวนดังนี้

((مَا مِنْ ثَلَاثَةٍ فِي قَرْيَةٍ وَلَا بَدْوٍ وَلَا تَقَامُ فِيهِمُ الصَّلَاةُ إِلَّا قَدْ اسْتَحْوَذَ عَلَيْهِمُ الشَّيْطَانُ، فَعَلَيْكَ بِالْجَمَاعَةِ فَإِنَّمَا يَأْكُلُ الدُّبَّ الْقَاصِيَةَ))

ความว่า “จะไม่มีจากสามคน ไม่ว่าจะในหมู่บ้านหนึ่งหรือในชนบทหนึ่ง ที่ไม่ดำรงการละหมาดแบบญะมาอะฮ์ในหมู่บ้านพวกเขา เว้นแต่เสียว่าชัยฏอนได้ครอบงำพวกเขาเสียแล้ว ดังนั้นพวกท่านจง (ละหมาด) ญะมาอะฮ์เพราะแท้จริงสุนัขป่าจะกินแกะที่หลงฝูง”

¹ ดูอะดีษที่ 163

² ละหมาดญะมาอะฮ์คือการละหมาดร่วมกันเป็นหมู่อย่างน้อยมีจำนวนผู้ละหมาดสองคนโดยมีผู้นำละหมาดหรือในภาษาอาหรับเรียกว่าอิมามและผู้ตาม มะอุมุม.

อะดีษเดียวกันปรากฏในบันทึกของอิมามอะดีษจากสายสืบของมะฮาดาน เป็น อะบี
ฏอลฮะฮ อัจญะอุมรีย¹ รายงานจากอะบี ตัรดาอ رضي الله عنه

การตัดสินอะดีษ

อะดีษด้วยสายรายงานของอะบู ดาวูดเป็นอะดีษหะสัน เนื่องจากมีผู้รายงานชื่อ
อัสสาอิบ เป็น ฮุบัยษ อัลกุลลาอีย เป็นบุคคล ที่ مقبول (รับได้) (al-Asqalāniy,1986:228) และ
อัลอัลบานียัรระบุว่าอะดีษนี้เป็นอะดีษ ฮะสัน (al-Albaniy , 1985 : 1/335)

อะดีษที่ 173 หน้า 21 บรรทัดที่ 23 สำนวนอะดีษ

سبدا نبي ﷺ ((صَلَاةُ الْجَمَاعَةِ أَفْضَلُ مِنْ صَلَاةِ الْفَدِّ بِسَبْعٍ وَعَشْرِينَ

دَرَجَةً)) رواية بخاري دان مسلم

ความว่า : ท่านนะบี ﷺ กล่าวว่า “การละหมาดญะมาอะฮะฮ

(ร่วมกันเป็นหมู่)ประเสริฐกว่าการละหมาดคนเดียวถึงยี่สิบเจ็ด

เท่า” บันทึกโดยอัลบุคอรีและมุสลิม

การตัด κρίญ์อะดีษ

สำนวนอะดีษในเอกสารวิจัยตรงกับสำนวนอะดีษที่บันทึก โดยมุสลิม (Muslim,
n.d.: 757) จากสายสืบของนาฟิอ รายงานจากอับดุลลอฮ์ เบ็น อุมร์ رضي الله عنه ท่านเราะสูลุลลอฮ์ ﷺ ได้
กล่าวด้วยสำนวนข้างต้น

อะดีษเดียวกันปรากฏในบันทึกของอิมามอะดีษจากสายสืบของนาฟิอ² รายงานจาก
อับดุลลอฮ์ เบ็น อุมร์ رضي الله عنه

การตัดสินอะดีษ

อะดีษเศาะฮี้ฮเพราะมีคุณสมบัติของอะดีษเศาะฮี้ฮครบทุกประการ

¹ บันทึกโดย al-Nasā'iy, 2001: 922. Aḥmad, 2001 : 21710. al-Baghawiy, 1983: 3/347. Ibn Abī Shaybah, 1409 : 31.
Ibn Ḥibbān, n.d. : 2101. al-Hākim, 1990 : 3796. และ al-Bayhaqiy, 2003 : 4929.

² บันทึกโดย al-Bukhāriy, 1422 : 645. al-Nasā'iy, 2001: 4955. Mālik, 1985 :322. Aḥmad, 2001 : 5332. Ibn Ḥibbān,
1988 : 2052. และ al-Baghawiy, 1983: 784.

อะดีษที่ 174 หน้า 21 บรรทัดที่ 30 ส่วนนวนอะดีษ

حديث يغد روايتكن بخاري دان مسلم يائت سبدا نبي ﷺ ((وَلَقَدْ
هَمَمْتُ أَنْ أَمُرَّ بِالصَّلَاةِ فَتَقَامَ، ثُمَّ أَمُرَّ رَجُلًا فَيُصَلِّيَ بِالنَّاسِ ثُمَّ أَنْطَلِقُ
بِرِجَالٍ مَعَهُمْ حَزَمَ مِنْ حَطَبٍ إِلَى قَوْمٍ لَا يَشْهَدُونَ الصَّلَاةَ، فَأُحَرِّقُ
عَلَيْهِمْ بُيُوتَهُمْ بِالنَّارِ))

ความว่า : อะดีษบันทึกโดยอัลบุคอรีและมุสลิมท่านนะบี ﷺ
กล่าวว่า “แน่แท้ฉันปราถนาที่จะให้มีการละหมาดญะมาอะฮ์ โดย
ถูกจัดขึ้น ต่อมาฉันจะใช้ให้ชายคนหนึ่งให้นำผู้คนละหมาด
หลังจากนั้นฉันจะพาบรรดาชายหนุ่มออกไปกับฉัน พวกเขามีพิน
เป็นกำๆ โดยไปยังพวกที่ไม่ไปละหมาด และฉันจะเผาบ้านของ
พวกเขาด้วยไฟ”

การตีความอะดีษ

ส่วนนวนอะดีษในเอกสารวิจัย คล้ายกับส่วนนวนอะดีษที่บันทึก โดยมุสลิม (Muslim, n.d. : 651) จากสายสืบ ของอะบี คอลิฮ์ รายงานจากอะบี สุรอยเราะฮ์ ﷺ กล่าวว่า ท่านเราะสูลุลลอฮ์ ﷺ ได้กล่าวด้วยส่วนนวนดังนี้

((...وَلَقَدْ هَمَمْتُ أَنْ أَمُرَّ بِالصَّلَاةِ، فَتَقَامَ، ثُمَّ أَمُرَّ رَجُلًا فَيُصَلِّيَ
بِالنَّاسِ، ثُمَّ أَنْطَلِقَ مَعِيَ بِرِجَالٍ مَعَهُمْ حَزَمٌ مِنْ حَطَبٍ إِلَى قَوْمٍ لَا
يَشْهَدُونَ الصَّلَاةَ، فَأُحَرِّقُ عَلَيْهِمْ بُيُوتَهُمْ بِالنَّارِ))¹

ความว่า “แน่แท้ฉันปราถนาที่จะให้มีการละหมาดญะมาอะฮ์
โดยถูกจัดขึ้น ต่อมาฉันจะใช้ให้ชายคนหนึ่งให้นำผู้คนละหมาด
หลังจากนั้นฉันจะพาบรรดาชายหนุ่มออกไปกับฉัน พวกเขามีพิน
เป็นกำๆ โดยไปยังพวกที่ไม่ไปละหมาด และฉันจะเผาบ้านของ
พวกเขาด้วยไฟ”

อะดีษเดียวกันปรากฏใน บันทึก ของอิมามอะดีษ จากสายสืบของ ฮุมาйд เป็น
อัศดุเราะฮมาน² และอะบี คอลิฮ์³ ทั้งสองรายงานจากอะบู สุรอยเราะฮ์ ﷺ

¹ ส่วนนวนบันทึกโดยอิมามอะดีษกับส่วนนวนที่มีอยู่ในเอกสารวิจัยต่างกันคือคำว่า مَعِيَ คำนี้ไม่มีในเอกสารวิจัย

² บันทึกโดย al-Bukhāriy, 1422 : 2420. Abū Dāwūd, n.d. : 548. และ Al-Bazzār, 1997: 8090.

³ บันทึกโดย Ibn Mājah, n.d. : 791. al-Dārimiy, 2000 : 1248. Aḥmad, 2001 : 10877. al-Baghawiy, 1983: 792. และ al-Sarāj, 2004 : 1002.

การตัดสินชะดีษ

ชะดีษเศาะฮียะฮ์เพราะมีคุณสมบัติของชะดีษเศาะฮียะฮ์ครบทุกประการ

ชะดีษที่ 175 หน้า 22 บรรทัดที่ 29 ส่วนนนวนชะดีษ

سبدا نبي ﷺ ((أَفْضَلُ صَلَاةِ الْمَرْءِ فِي بَيْتِهِ إِلَّا الْمَكْتُوبَةَ))¹ رواية بخاري
دان مسلم

ชะดีษที่ 176 หน้า 22 บรรทัดที่ 32 ส่วนนนวนชะดีษ

سبدا نبي ﷺ ((لَا تَمْنَعُوا نِسَاءَكُمْ الْمَسَاجِدَ وَيُؤْتِيَهُنَّ خَيْرٌ لهنَّ))² رواية
أبو داود دان حاكم

ความว่า : ท่านนะบี ﷺ กล่าวว่า “ท่านทั้งหลายอย่ากีดกัน
บรรดาสตรีของพวกเขาท่านไปมัสยิดและสำหรับพวกนางแล้วบ้านคือ
สถานที่ประเสริฐที่สุด” บันทึกโดยอะบู ดาอูดและฮาเกิม

การตัดครีจญ์ชะดีษ

ส่วนนนวนชะดีษในเอกสารวิจัย ตรงกับ ส่วนนนวนชะดีษที่บันทึก โดยอะบู ดาอูด (Abū Dāwūd, n.d. : 567) จากสายสืบของอะบีบ เป็น อะบี ซาบิต จากอับดุลลอฮ์ เป็น อุมร์ رضي الله عنه ได้
กล่าวว่าท่านเราะฮ์ลุลลอฮ์ ﷺ ได้กล่าวด้วยส่วนนนวนข้างต้น

ชะดีษเดียวกันปรากฏใน บันทึกของอิมามชะดีษ จากสายสืบของอะบีบ เป็น อะบี
ซาบิต³ รายงานจากอับดุลลอฮ์ เป็น อุมร์ رضي الله عنه

การตัดสินชะดีษ

ชะดีษด้วยสายรายงานของ อะบู ดาอูด เป็นชะดีษเศาะฮียะฮ์เพราะมีคุณสมบัติของ
ชะดีษเศาะฮียะฮ์ครบทุกประการ

¹ ดูชะดีษที่ 130

² ส่วนส่วนนนวนชะดีษ บันทึกโดยมุสลิม (Muslim, n.d.:442) จากสายสืบของสาละม รายงานจากอับดุลลอฮ์ เป็น อุมร์ رضي الله عنه คือ

إِذَا اسْتَأْذَنَتْ امْرَأَةٌ إِذَا اسْتَأْذَنَتْكُمْ إِلَى الْمَسْجِدِ إِذَا اسْتَأْذَنَتْكُمْ إِلَى الْمَسْجِدِ فَلَا تَمْنَعُوا عَنْهَا
² และบันทึกโดยอัลบุคอรี (al-Bukhāriy, 1422 : 5238) คือ إِذَا اسْتَأْذَنَتْ امْرَأَةٌ إِذَا اسْتَأْذَنَتْكُمْ إِلَى الْمَسْجِدِ فَلَا تَمْنَعُوا عَنْهَا

³ บันทึกโดย Ahmad, 2001 : 5468. al-Baghawiy, 1983: 865. al-Hākim, 1990 : 755. และ Ibn Khuzaymah, n.d.: 1684.

อะดีษที่ 177 หน้า 23 บรรทัดที่ 8 สำนวนอะดีษ

سبدا نبي ﷺ ((صَلَاةَ الرَّجُلِ مَعَ الرَّجُلِ أَزْكَى مِنْ صَلَاتِهِ وَحْدَهُ
وَصَلَاتُهُ مَعَ الرَّجُلَيْنِ أَزْكَى مِنْ صَلَاتِهِ مَعَ الرَّجُلِ وَمَا كَانَ أَكْثَرَ فَهُوَ
أَحَبُّ إِلَى اللَّهِ))

ความว่า : ท่านนะบี ﷺ กล่าวว่า “แท้จริงการละหมาดของชาย
คนหนึ่งร่วมกับชายอีกคนหนึ่งนั้นจะได้รับผลบุญมากกว่าเขา
ละหมาดคนเดียวและการที่เขาละหมาดร่วมกับชายสองคนจะ
ได้รับผลบุญมากกว่าเขาละหมาดร่วมกับชายหนึ่งคนและการ
ละหมาดกับคนหมู่มากนั้นเป็นที่โปรดปรานยิ่ง ณ อัลลอฮ์”

การตัดครีจญ์อะดีษ

สำนวนอะดีษในเอกสารวิจัยบางส่วนตรงกับอะดีษที่บันทึก โดย อะบู ดาวูด
(Abū Dāwūd, n.d. :567) จากสายสืบของ अबดุลลอฮ์ เป็น อะบี บะซีร์ รายงานจาก อุบัย เป็น
กะออบ رضي الله عنه ได้กล่าวว่า ในเช้าวันหนึ่ง (ละหมาดศุบฮ) ท่านนะบี ﷺ ได้นำการละหมาดของพวกเรา
จากนั้นท่านได้เอย่ถามด้วยสำนวนว่า

((أَشَاهِدُ فُلَانٌ، قَالُوا: لَا، قَالَ: أَشَاهِدُ فُلَانٌ، قَالُوا: لَا، قَالَ: «إِنَّ
هَاتَيْنِ الصَّلَاتَيْنِ أَنْفَعُ الصَّلَوَاتِ عَلَى الْمُنَافِقِينَ، وَلَوْ تَعْلَمُونَ مَا
فِيهِمَا لَأَنْتِيئُمُوهُمَا، وَلَوْ حَبِوَا عَلَى الرَّكْبِ وَإِنَّ الصَّفَّ الْأَوَّلَ عَلَى مِثْلِ
صَفِّ الْمَلَائِكَةِ وَلَوْ عَلِمْتُمْ مَا فَضِيلَتُهُ لَابْتَدَرْتُمُوهُ، وَإِنَّ صَلَاةَ الرَّجُلِ
مَعَ الرَّجُلِ أَزْكَى مِنْ صَلَاتِهِ وَحْدَهُ، وَصَلَاتُهُ مَعَ الرَّجُلَيْنِ أَزْكَى مِنْ
صَلَاتِهِ مَعَ الرَّجُلِ، وَمَا كَثُرَ فَهُوَ أَحَبُّ إِلَى اللَّهِ تَعَالَى))

ความว่า “มีใครเห็นชายคนนั้นบ้าง บรรดาเศาะฮาบะฮ์ตอบว่าไม่
มีใครเห็น แล้วท่านก็ถามอีกว่ามีใครเห็นชายคนนั้นบ้าง บรรดา
เศาะฮาบะฮ์ตอบว่าไม่มีใครเห็น แล้วท่านก็กล่าวว่า แท้จริงการ
ละหมาดสองเวลานี้เป็นสิ่งที่หนักหน่วงมากสำหรับพวกมุนาฟิกีน
หากแม้พวกเขาจะรู้ถึงความประเสริฐของการละหมาดทั้งสองเวลา
นี้แล้วแน่นอนพวกเขาต้องพยายามมาร่วมละหมาดแม้ว่าจะต้อง
คลานมาก็ตาม และแถวละหมาดแถวแรกนั้นเสมือนแถวของ
บรรดามะลาอิกะฮ์หากพวกท่านรู้ถึงความประเสริฐแน่นอนพวกเขา

ท่านจะรีบเร่งเพื่อแย่ง (ละหมาดในแถวแรก) และแท้จริงการ
 ละหมาดของชายคนหนึ่งร่วมกับชายอีกคนหนึ่งนั้นจะได้รับผล
 บุญมากกว่าเขาละหมาดคนเดียวและการที่เขาละหมาดร่วมกับ
 ชายสองคนจะได้รับผลบุญมากกว่าเขาละหมาดร่วมกับชายหนึ่ง
 คนและการละหมาดกับคนหมู่มากนั้นเป็นที่โปรดปรานยิ่ง ณ
 อัลลอฮ์ ผู้ทรงสูงส่ง”

ฮะดีษเดียวกันปรากฏใน บันทึก ของอิมามฮะดีษ จากสายสืบของ अब্দุลลอฮ์ เป็น
 อะบี บะซีร์¹ รายงานจากอูบัย เบน กะออบ

การตัดสินฮะดีษ

ฮะดีษ ด้วยสายรายงานของ อะบู ดาวูด เป็นฮะดีษเศาะฮือฮ์เพราะมีคุณสมบัติของ
 ฮะดีษเศาะฮือฮ์ครบทุกประการ

ฮะดีษที่ 178 หน้า 24 บรรทัดที่ 9 จำนวนฮะดีษ

سبدا نبى ﷺ ((إِذَا أُمَّ أَحَدُكُمْ النَّاسَ فَلْيُخَفِّفْ فَإِنَّ فِيهِمُ الصَّغِيرَ
 وَالْكَبِيرَ وَالضَّعِيفَ وَالْمَرِيضَ وَإِذَا صَلَّى أَحَدُكُمْ لِنَفْسِهِ
 فَلْيُطِلْ مَا شَاءَ)) رواية بخاري دان مسلم

ความว่า : ท่านนะบี ﷺ กล่าวว่า “เมื่อคนหนึ่งคนใดในหมู่พวก
 ท่านเป็นอิมามนำละหมาด ก็จงกระทำอย่างพอดี (ไม่ละหมาดนาน
 หรือเร็วเกินไป) แท้จริงในหมู่พวกเขา (ผู้ตาม) นั้นมีทั้งเด็ก ผู้ใหญ่
 คนอ่อนแอ คนป่วย และคนที่มีเหตุจำเป็น เมื่อคนหนึ่งคนใดทำ
 ละหมาดสำหรับตนเอง (ละหมาดคนเดียว) ก็จงกระทำให้อาวนาน
 เท่าใดก็ได้ แล้วแต่ความต้องการ” บันทึกโดย अब্দุคอรีัยและมุสลิม

¹ บันทึกโดย al-Nasā'iy, 2001: 843. Abū Dāwūd al-Ṭayālīsīy, 1999 : 556. Ibn Hibbān, 1998 : 2056. al-Shāshiy al-Binkathiy, 1410 : 1509. Abū al-Syaikh al-Aṣbihāniy, 1996 : 411. Abd bin Ḥumaid, 1988 และ 2002 : 173. Ibn al-‘Arābiy, 1997 : 948. al-Ṭabarāniy, n.d.: 1834. Muhammad al-Mukhalliṣ, 2008 : 2/172. และ Abū al-Faḍl al-Baghḍādiy, 1998 : 167.

การตักรีญฮะดีษ

สำนวนฮะดีษในเอกสารวิจัยคล้ายกับสำนวนฮะดีษที่บันทึก โดยมุสลิม (Muslim, n.d.: 467) จากสายสืบของ อัลอะอรอญญ์ รายงานจากอะบู ฮุรอยเราะฮ์ رضي الله عنه ท่านนะบี صلى الله عليه وسلم ได้กล่าวด้วยสำนวนดังนี้

((إِذَا أُمَّ أَحَدُكُمْ النَّاسَ، فَلْيُخَفِّفْ، فَإِنَّ فِيهِمُ الضَّعِيفَ، وَالْكَبِيرَ،
وَالضَّعِيفَ، وَالْمَرِيضَ، فَإِذَا صَلَّى وَحَدَّهُ فَلْيُصَلِّ كَيْفَ شَاءَ))

ความว่า “เมื่อคนหนึ่งคนใดในหมู่พวกท่านเป็นอิมามนำละหมาด ก็จงกระทำอย่างพอดีๆ (ไม่ให้นานหรือเร็วเกินไป) แท้จริงในหมู่ พวกเขา (ผู้ตาม) นั้นมีทั้งเด็ก ผู้ใหญ่ คนอ่อนแอ คนป่วย แต่เมื่อ คนหนึ่งคนใดทำละหมาดสำหรับตนเอง (ละหมาดคนเดียว) ก็จง กระทำให้ยาวนานเท่าใดก็ได้ แล้วแต่ความต้องการ”

ส่วนสำนวนฮะดีษที่บันทึกโดยอัลบุคอรี (al-Bukhāriy, 1422 : 703) มีดังนี้

إِذَا صَلَّى أَحَدُكُمْ لِلنَّاسِ فَلْيُخَفِّفْ فَإِنَّ مِنْهُمْ الضَّعِيفَ وَالسَّقِيمَ
وَالْكَبِيرَ وَإِذَا صَلَّى أَحَدُكُمْ لِنَفْسِهِ فَلْيَطْوُلْ مَا شَاءَ¹

จากสายสืบของอัลอะอรอญญ์ รายงานจากอะบู ฮุรอยเราะฮ์ رضي الله عنه ฮะดีษเดียวกันปรากฏในบันทึกของอิมามฮะดีษจากสายสืบของอัลอะอรอญญ์² อะบี และสะลามะฮ์³ รายงานจากอะบู ฮุรอยเราะฮ์ رضي الله عنه

การตักสินฮะดีษ

ฮะดีษเศาะฮี้ฮ์เพราะมีคุณสมบัติของฮะดีษเศาะฮี้ฮ์ครบทุกประการ

ฮะดีษที่ 179 หน้า 25 บรรทัดที่ 19 สำนวนฮะดีษ

حديث أبي داود دان لا ينش ((لَا وَتَرَانِ فِي كِتَابِي))⁴

¹ ในเอกสารวิจัยตรงกับ สำนวนฮะดีษบันทึกโดยมุสลิม (Muslim, n.d.:442) ท่อนแรกคือ النَّاسَ إِذَا أَحَدُكُمْ اللَّهُمَّ และตรงกับสำนวน บันทึกโดยอัลบุคอรี (al-Bukhāriy, 1422 : 5238) ท่อนท้ายคือ مَا شَاءَ إِذَا صَلَّى أَحَدُكُمْ لِنَفْسِهِ فَلْيَطْوُلْ เพียงแต่ใช้คำที่แตกต่าง บางคำคือใช้คำว่า طَوَّلَ แทนคำว่า طَوَّلَ และทั้งสองสำนวนไม่มีคำว่า وَالْحَاخَةَ เหมือนกับที่มีอยู่ในเอกสารวิจัย

² บันทึกโดย al-Bukhāriy, 1422 : 703. Abū Dāwūd, n.d. :794.al-Tirmidhiy, 1975 : 236. al-Nasā'iy, 1986: 823. Mālik, 2004 :442. Abū 'Awānah, 1998 : 1560. Al-Bazzār , 1997: 9163.และ al-Bayhaqiy, 2003 : 5276.

³ บันทึกโดย Ahmad, 2001 : 1006.

⁴ ดูฮะดีษที่ 156

ฮะดีษที่ 180 หน้า 25 บรรทัดที่ 32 จำนวนฮะดีษ

سبدا نبي ﷺ ((إِذَا حَضَرَ الْعِشَاءُ وَأَقِيَمَتِ الصَّلَاةُ فَابْدَأُوا بِالْعِشَاءِ))

رواية بخاري دان مسلم

ความว่า : ท่านนะบี ﷺ กล่าวว่า “เมื่อสำหรับอาหารค่ำถูกเตรียมไว้และได้มีผู้ถือกอมะฮ์เพื่อละหมาด ดังนั้นพวกท่านจงรับประทานอาหารค่ำก่อน” บันทึกโดยอัลบุคอรีย์และมุสลิม

การตัดครีจญ์ฮะดีษ

จำนวนฮะดีษในเอกสารวิจัยตรงกับจำนวนฮะดีษที่บันทึก โดยมุสลิม (Muslim, n.d.: 557) จากสายสืบของอัซซุฮรียฺ รายงานจาก อะนัส เบน มาลิก رضي الله عنه จากท่านนะบี ﷺ ได้กล่าวด้วยจำนวนข้างต้น

ฮะดีษเดียวกันปรากฏใน บันทึกของอิมามฮะดีษ จากสายสืบของอัซซุฮรียฺ¹ รายงานจากอะนัส เบน มาลิก رضي الله عنه

ฮะดีษเดียวกันมีรายงานจากท่านหญิงอาอิชะฮ์ رضي الله عنها จากสายสืบของอูรวะฮ์²

การตัดลีนฮะดีษ

ฮะดีษเศาะฮียฺเพราะมีคุณสมบัติของฮะดีษเศาะฮียฺครบทุกประการ

ฮะดีษที่ 181 หน้า 25 บรรทัดที่ 34 จำนวนฮะดีษ

سبدا صلى الله عليه وسلم ((لَا صَلَاةَ بِحَضْرَةِ طَعَامٍ))

رواية بخاري دان مسلم

ความว่า : ท่านนะบี ﷺ กล่าวว่า “ไม่มีการละหมาดที่สมบูรณ์ด้วยการมีอาหารอยู่พร้อม (สำหรับการรับประทาน) ” บันทึกโดยอัลบุคอรีย์และมุสลิม

¹ บันทึกโดย al-Bukhāriy, 1422 : 672. Abū Dāwūd, n.d. :794. al-Tirmidhiy, 1975 : 353. al-Nasā'iy, 1986: 853. al-Dārimiy, 2000 : 1318. Aḥmad, 2001 : 12076. Ibn Abī Shaybah, 1409 : 7912. al- Ḥumaidiy, 1996 : 1215. และ Ibn Khuzaymah, n.d.: 1651.

² บันทึกโดย Ibn Mājah, n.d. : 935.

การตักรีจญ์ฮะดีษ

สำนวนฮะดีษในเอกสารวิจัยตรงกับบางส่วนของสำนวนฮะดีษที่บันทึก โดยมุสลิม (Muslim, n.d.: 560) จากสายสืบของอิบนุ อะบี อะติ๊ก (อับดุลลอฮ์ เบน มุฮัมมัด) กล่าวว่าฉันและอัลกอสิม ได้อยู่พร้อมท่านหญิงอะอิชะฮ์ رضي الله عنها ตามสำนวนฮะดีษของมุสลิมมีดังนี้

((...فَلَمَّا رَأَى مَائِدَةَ عَائِشَةَ، فَذُ أُتِيَ بِهَا قَامًا، قَالَتْ: أَيْنَ؟ قَالَ: أَصَلِّي، قَالَتْ: اجْلِسْ، قَالَ: إِنِّي أَصَلِّي، قَالَتْ: اجْلِسْ غُدْرُ، إِنِّي سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ: « لَا صَلَاةَ بِحَضْرَةِ الطَّعَامِ، وَلَا هُوَ يُدْفَعُهُ إِلَّا خَبْتَانِ))

ความว่า “...เมื่อท่านอัลกอสิมได้เห็นสำหรับอาหารของท่านหญิงอาอิชะฮ์ถูกยกมาท่านก็ลุกขึ้นยืน ท่านหญิงอาอิชะฮ์ก็ถามว่า ท่านจะไปไหนเขากล่าวว่า ฉันจะไปละหมาด ท่านหญิงอาอิชะฮ์ก็กล่าวว่า จงนั่งก่อน เขากล่าวว่า ฉันจะไปละหมาด ท่านหญิงอาอิชะฮ์ก็กล่าวว่า จงนั่งก่อน แท้จริงแล้วฉันได้ยินท่าน

เราะสุลุลลอฮ์ ﷺ ได้กล่าวว่า ไม่มีการละหมาดที่สมบูรณ์ด้วยการมีอาหารอยู่พร้อม (สำหรับการรับประทาน) และไม่มีการละหมาดที่สมบูรณ์ในสภาพที่ปัสสาวะและอุจจาระกำลังผลัดคนบุคคลผู้นั้น (หมายถึงอัน 2 สิ่งนั้นเอาไว้”

ฮะดีษเดียวกันปรากฏใน บันทึกของอิมามฮะดีษ จากสายสืบของอิบนุ อะบี อะติ๊ก (อับดุลลอฮ์ เบน มุฮัมมัด)¹ รายงานจากท่านหญิงอะอิชะฮ์ رضي الله عنها

การตัดสินฮะดีษ

ฮะดีษเศาะฮี้ฮ์เพราะมีคุณสมบัติของฮะดีษเศาะฮี้ฮ์ครบทุกประการ

ฮะดีษที่ 182 หน้า 28 บรรทัดที่ 24 สำนวนฮะดีษ

حديث يغذروايتكن بخاري سبدا نبي ﷺ ((إِذَا مَرِضَ الْعَبْدُ أَوْ سَافَرَ كُتِبَ لَهُ مِنَ الْعَمَلِ مِثْلُ مَا كَانَ يَعْمَلُ صَحِيحًا أَوْ مُقِيمًا))

¹ บันทึกโดย Abū Dāwūd, n.d. :89. Aḥmad, 2001 : 24166. Abū ‘Awānah, 1998 : 746. al-Baghawiy, 1983: 803. al-Hākim, 1990 : 599. และ Abū Nu‘iam, 1996 : 1225.

ความว่า : ฮะดีษบันทึกโดยอัลบุคอรีย์ท่านนะบี ﷺ กล่าวว่า
 “เมื่อว่าคนไหนป่วยหรือเดินทางเขาจะถูกบันทึกผลบุญจากการ
 ปฏิบัติของเขาเหมือนกับที่เขาได้ปฏิบัติอิบาดะฮ์ตอนเขาสบาย
 (ไม่ป่วย) หรือตอนที่เขาอยู่ในพื้นที่ (ไม่เดินทาง)”

การตัดรีจฎฮะดีษ

สำนวนฮะดีษในเอกสารวิจัยใกล้เคียงกับสำนวนฮะดีษที่บันทึก โดย อัลบุคอรีย์
 (al-Bukhāriy, 1422 : 2996) จากสายรายงานของอะบา บุรตฮะ เขาได้เป็นเพื่อนกับยะซีด เป็น
 อะบี กับชะฮ์ในการเดินทาง และยะซีดได้ถือศีลอดในเวลาเดินทาง อะบู บุรตฮะก็ได้กล่าวแก่เขาว่า
 ฉันได้ยินท่านอะบา มุสา ฎ ได้กล่าวตลอดเวลาว่าท่านเราะสูลุลลอฮ์ ﷺ ได้กล่าวด้วยสำนวนว่า

((إِذَا مَرَضَ الْعَبْدُ، أَوْ سَافَرَ، كُتِبَ لَهُ مِثْلُ مَا كَانَ يَعْمَلُ مُقِيمًا
 صَحِيحًا))¹

ความว่า “เมื่อว่าคนไหนป่วยหรือเดินทางเขาจะถูกบันทึกผล
 บุญของเขาเหมือนกับที่เขาได้ปฏิบัติอิบาดะฮ์ตอนที่เขาอยู่ใน
 พื้นที่(ไม่เดินทาง)ตอนเขาสบาย (ไม่ป่วย)”

ฮะดีษเดียวกันปรากฏใน บันทึกของอิมามฮะดีษ จากสายสืบของอิบนุ อะบี อะติ๊ก
 (อัब्ดุลลอฮ์ เป็น มุฮัมมัด)² รายงานจากท่านหญิงอะอิชะฮ์ ฎ

การตัดสินฮะดีษ

ฮะดีษเศาะฮ์ฮะฮ์เพราะมีคุณสมบัติของฮะดีษเศาะฮ์ฮะฮ์ครบทุกประการ

ฮะดีษที่ 183 หน้า 35 บรรทัดที่ 23 สำนวนฮะดีษ

حديث يَغْ صَحِيحٌ بِهَوْنِ نَبِيِّ ﷺ بِرَسِيدِ أَيِّ ((إِذَا كَبَّرَ فَكَبَّرُوا))

ความว่า : ฮะดีษ เศาะฮ์ฮะฮ์ท่านนะบี ﷺ กล่าวว่า “เมื่อ (อิมาม) ได้
 ตักบิรพวกท่านก็จงตักบิร”

¹ ประโยคที่เรียง ลำดับตามที่มีอยู่ในเอกสารวิจัยนั้นไม่พบในสำนวนบันทึกโดย อัลบุคอรีย์ แต่ที่พบก็คือการเรียง ลำดับก่อนหลังไม่
 เหมือนกัน เช่นในเอกสารวิจัยมีการเรียงลำดับคำดังนี้ صَحِيحًا أَوْ مُقِيمًا แต่ในสำนวนฮะดีษจะเรียงดังนี้ مُقِيمًا صَحِيحًا และมีบางคำ
 ที่สำนวนบันทึกโดยอัลบุคอรีย์ไม่เหมือนกับเอกสารวิจัยเช่นคำว่า يَعْمَلُ เป็น يَعْمَلُ และที่มีเพิ่มในเอกสารวิจัยคือ مِنَ الْعَمَلِ

² บันทึกโดย Ahmad, 2001 : 19679. al-Ṭabarāniy, 1985 : 778. Ibn Abī Shaybah, 1409 : 10812 และ 10814. และ
 al-Bayhaqiy, 2003 : 6547.

การตักรีญ์ฮะดีษ

สำนวนฮะดีษในเอกสารวิจัยตรงกับบางส่วนของสำนวนฮะดีษที่บันทึก โดยมุสลิม (Muslim, n.d.: 415) จากสายสืบของอะบี คอลิษ รายงานจากอะบู ฮุร็อยเราะฮ์ رضي الله عنه กล่าวว่าท่านเราะฮ์สุลุลลอฮ์ صلى الله عليه وسلم ได้สอนพวกเราโดยการกล่าวว่า

((لَا تُبَادِرُوا الْإِمَامَ إِذَا كَبَّرَ فَكَبِّرُوا وَإِذَا قَالَ: وَلَا الضَّالِّينَ فَقُولُوا: آمِينَ، وَإِذَا رَكَعَ فَارْكَعُوا، وَإِذَا قَالَ: سَمِعَ اللَّهُ لِمَنْ حَمِدَهُ، فَقُولُوا: اللَّهُمَّ رَبَّنَا لَكَ الْحَمْدُ))

ความว่า “พวกท่านอย่าได้ล้ำหน้าอิมาม เมื่อ (อิมาม) ได้ตักบิร พวกท่านก็จงตักบิรเมื่อเขาได้กล่าวว่า อะลลฮูอักบาร พวกท่านจงกล่าวว่า อามีน เมื่อเขาได้โค้งรูกูอ์พวกท่านก็จงรูกูอ์ตาม เมื่อเขากล่าวว่า สะมิอัลลอฮุ ลิมัน ฮะมิตะฮ์ ก็จงกล่าวว่า ร็อบบะนา ละกัลฮัมด”

ฮะดีษเดียวกันปรากฏใน บันทึก ของอิมามฮะดีษ จากสายสืบของอะบีคอลิษ รายงานจากอะบู ฮุร็อยเราะฮ์ رضي الله عنه ¹

การตัดสินฮะดีษ

ฮะดีษเศาะฮิฮ์เพราะมีคุณสมบัติของฮะดีษเศาะฮิฮ์ครบทุกประการ

ฮะดีษที่ 184 หน้า 51 บรรทัดที่ 13 สำนวนฮะดีษ

حديث ((مَنْ قَرَأَ عَقِبَ سَلَامِهِ مِنَ الْجُمُعَةِ قَبْلَ أَنْ يُثْنِيَ رِجْلَهُ وَقَبْلَ أَنْ يَتَكَلَّمَ الْفَاتِحَةَ وَالْإِخْلَاصَ وَالْمُعَوِّذَتَيْنِ سَبْعًا سَبْعًا غُفِرَ لَهُ مَا تَقَدَّمَ مِنْ دُنْيِهِ وَمَا تَأَخَّرَ وَأُعْطِيَ مِنَ الْأَجْرِ بِعَدَدِ مَنْ آمَنَ بِاللَّهِ وَرَسُولِهِ وَحَفِظَ لَهُ دِينَهُ وَدُنْيَاهُ وَأَهْلَهُ وَوَلَدَهُ))

ความว่า : ฮะดีษ “ผู้ใดที่อ่านซูเราะฮ์อัลฟาติหะฮ์ อัลอิคลาส (กุลฮุวัลลอฮุอะ ฮัด) และ สูเราะฮ์ อัลมุเอาวิชะตัยน (สูเราะฮ์ อัลฟะลักและอันนาส) อย่างละเจ็ดครั้ง ในวันศุกร์หลังจากกล่าวสลามแล้ว ก่อนที่เขาจะขยับขา และก่อนที่เขาจะพูด เขาผู้นั้นจะได้รับ การอภัยบาปที่ผ่านมาและบาปที่จะเกิดขึ้น เขาจะได้รับผล

¹ บันทึกโดย al-Ṭabarānī, n.d.: 5971. และ Abū Nu‘iam, 1996 : 924.

บุญเท่าจำนวนผู้ที่ศรัทธาต่ออัลลอฮ์และเราะซูลของพระองค์
ศาสนา ดุนยา ครอบครัวและลูกของเขาจะถูกคุ้มครอง”

การตักรีญ์ฮะดีษ

สำนวนฮะดีษในเอกสารวิจัย คล้ายกับ สำนวนฮะดีษที่บันทึกในตำราอัลอรรถบะอิน
ของอะบูอัสฮัด อัลกุซัยรีย ¹ จาก อะบู อับดุลเราะฮมาน อัศสุละมีย จาก มุฮัมมัด เบ็น อะฮมัด
อรรอซี จาก อัล ฮุสัยน เบ็น ดาวูด อัลบัลคีย์ จาก ยะซีต เบ็น ฮารูน จาก ฮุัยมัด จากอะนัส เบ็น
มาลิก โดยมีสำนวนฮะดีษดังนี้

((مَنْ قَرَأَ إِذَا سَلَّمَ الْإِمَامَ يَوْمَ الْجُمُعَةِ قَبْلَ أَنْ يُتْبِعِي رَجُلَيْهِ فَاتِحَةَ
الْكِتَابِ وَقُلَّ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ وَ قُلْ أَعُوذُ بِرَبِّ الْفَلَقِ وَقُلْ أَعُوذُ بِرَبِّ
النَّاسِ سَبْعًا سَبْعًا غُفِرَ لَهُ مَا تَقَدَّمَ مِنْ ذَنْبِهِ وَمَا تَأَخَّرَ وَأُعْطِيَ مِنَ
الْأَجْرِ بِعَدَدِ مَنْ آمَنَ بِاللَّهِ وَرَسُولِهِ))

ความว่า “ในวันศุกร์หลังจากอิหม่ามกล่าวสละมแล้ว ผู้ใดที่อ่าน
สุเราะฮ์อัลฟาตี ฮะฮ์ กุลฮุวัลลอฮุอะฮ์ ฮัด กุลอะฮ์ ชุบิร็อบบิ
อัลพะลัก และกุลอะฮ์ ชุบิร็อบบิ อันนาส อย่างละเอียดครั้งก่อนที่
เขาจะขยับเขา เขาผู้นั้นจะได้รับการอภัยบาปที่ผ่านมาและบาปที่
จะเกิดขึ้น เขาจะได้รับผลบุญเท่าจำนวนผู้ที่ศรัทธาต่ออัลลอฮ์
และเราะซูลของพระองค์”

การตัดสินฮะดีษ

ฮะดีษด้วยสายรายงานของ อะบูอัสฮัด อัลกุซัยรีย เป็นฮะดีษเมาฎูอ์เนื่องจากมี
ผู้รายงานที่ชื่ออะบู อับดุลเราะฮมาน อัศสุละมีย อัลเคาะฎิบ กล่าวว่า มุฮัมมัด เบ็น ยูซุฟ
อัลกอฎฏอน กล่าวว่า อะบู อับดุลเราะฮมาน อัศสุละมีย เป็นบุคคลที่ไม่น่าเชื่อถือและเคยอุปโลกน์
ฮะดีษเพื่อความเป็น ศุฟี (al-Asqalāniy, 2000 : 7/92) และอัล ฮุสัยน เบ็น ดาวูด อัลบัลคีย์
อัลเคาะฎิบ กล่าวว่าเขาเป็นบุคคลที่ไม่มีที่น่าเชื่อถือฮะดีษของเขานั้นเป็นฮะดีษเมาฎูอ์
(al-Dhahabiy, 1963:1/534) และอัลอัลบานีย์ระบุว่าฮะดีษนี้เป็นฮะดีษเมาฎูอ์ (al-Albaniy, n.d.
: 1/830)

ฮะดีษที่ 185 หน้า 55 บรรทัดที่ 32 สำนวนฮะดีษ

حديث ((مَنْ أَحْيَا لَيْلِي الْعِيدَيْنِ أَحْيَا اللَّهُ قَلْبَهُ يَوْمَ مَمُوتِ الْقُلُوبِ))

¹ ฮะดีษของอะบู อัลอัสฮัดอ้างในหนังสือพยานุฎเภาะติรโดยอัลมุนาวีย al-Munawiy, n.d. : 6 / 204 ฮะดีษที่ 8955.

ความว่า : ฮะดีษ “ใครที่ทำอิบาดะห์ในค่ำคืนของวันอีตทั้งสอง
พระองค์อัลลอฮ์จะให้จิตใจของเขามีชีวิตชีวาในวันจิตใจดับสิ้น”

การตักรีญ์ฮะดีษ

สำนวนฮะดีษในเอกสารวิจัย คล้ายกับสำนวนฮะดีษที่บันทึกโดยอิบนุ มาญะฮ์ (Ibn Mājah, 2009 : 1782) จากสายสืบของคอลิด เป็น มะฮูดาน รายงาน จากอะบู อุมามะฮ์ رضي الله عنه จากท่านนะบี صلى الله عليه وسلم กล่าวด้วยสำนวนว่า

¹ ((مَنْ قَامَ لَيْلَتِي الْعِيدَيْنِ مُحْتَسِبًا لِلَّهِ لَمْ يَمُتْ قَلْبُهُ يَوْمَ تَمُوتُ الْقُلُوبُ))

ความว่า : “ใครที่ทำอิบาดะห์ในค่ำคืนของวันอีตทั้งสอง โดยหวัง
ความโปรดปรานจากอัลลอฮ์ พระองค์อัลลอฮ์จะให้จิตใจของเขามี
ชีวิตชีวาในวันจิตใจดับสิ้น”

ฮะดีษเดียวกันมีรายงานจาก กะบี อัลดัรดาอ์ رضي الله عنه จากสายสืบของ คอลิด เป็น
มะฮูดาน²

การตัดสินฮะดีษ

ฮะดีษเดียวกับสายรายงานของ อิบนุ มาญะฮ์เป็นฮะดีษฎะอ์อีฟ ญิดตัน เนื่องจากมี
ผู้รายงานชื่อมุฮัมมัด เป็น อัลมุศอฟฟา เป็นผู้รายงานที่ صدوق له أوهام وكان يدللس (บุคคลที่มี
สัจจะแต่มีความสับสนและมีพฤติกรรมอำพราง) และบะกียะฮ์ เป็น อัลวะลีด صدوق كثير التدليس
عن الضعفاء (บุคคลที่มีสัจจะแต่ชอบอำพรางการรายงานจากบุคคลที่ฎะอ์อีฟ) (al-Asqalāniy,
1986 : 507 และ 126) และอัลอัลบานีย์ได้ระบุว่าฮะดีษนี้เป็นฮะดีษ ฎะอ์อีฟ ญิดตัน (al-Albāniy,
1992 : 2/11)

ฮะดีษที่ 186 หน้า 62 บรรทัดที่ 10 สำนวนฮะดีษ

دعاء نبي كيت محمد صلى الله عليه وسلم ((اللَّهُمَّ اسْقِنَا عَيْنًا مُغِيثًا هَنِيئًا مُرِيحًا عَدْفًا
مُجَلَّلًا سَحًّا طَبَقًا دَائِمًا اللَّهُمَّ اسْقِنَا الْعَيْثَ وَلَا تَجْعَلْنَا مِنَ الْقَانِطِينَ،
اللَّهُمَّ إِنَّ بِالْعِبَادِ وَالْبِلَادِ وَالْبَهَائِمِ وَالْخَلْقِ مِنَ الْأَوْلَاءِ وَالْجُهْدِ وَالضَّنْكَ
مَا لَا نَشْكُو إِلَّا إِلَيْكَ، اللَّهُمَّ أَنْبِثْ لَنَا الزَّرْعَ وَأَدِرَّ لَنَا الضَّرْعَ وَاسْقِنَا

¹ สำนวนบันทึกโดยอิบนุ มาญะฮ์กับสำนวนที่มีอยู่ในเอกสารวิจัยต่างกันคือคำว่า قَامَ แทนด้วยคำว่า أَحْيَا และคำว่า يَمُتْ แทนด้วยคำ
ว่า اللَّهُمَّ ซึ่งมีความหมายที่เหมือนกันและในเอกสารวิจัยไม่มีคำว่า مُحْتَسِبًا لِلَّهِ

² บันทึกโดย al-Bayhaqi, 1410 : 150.

مِنْ بَرَكَاتِ السَّمَاءِ وَأُنْبِثْ لَنَا مِنْ بَرَكَاتِ الْأَرْضِ اللَّهُمَّ ارْزُقْنَا عَنَّا الْجُهْدَ
وَالْجُوعَ وَالْعُرْيَ وَاكْشِفْ عَنَّا مِنَ الْبَلَاءِ مَا لَا يَكْشِفُهُ غَيْرُكَ اللَّهُمَّ إِنَّا
نَسْتَغْفِرُكَ إِنَّكَ كُنْتَ غَفَّارًا فَأَرْسِلْ السَّمَاءَ عَلَيْنَا مِدْرَارًا))

ความว่า : ดุอาอ์ท่านนะบีเราะฮ์มัด ﷺ “โอ้อัลลอฮ์ ขอทรง
ประทานฝนแก่เรา ฝนที่ช่วยชีวิตพวกเรา ที่สร้างความชุ่มชื้นชุ่ม
เลี้ยงพืชผลของพวกเรา ฝนชุก อย่างทั่วถึงตลอดไป ขออัลลอฮ์ได้
โปรดหลั่งน้ำฝนลงและอย่าได้ให้พวกเราเป็นผู้ที่อยู่หม่มพวกสิ้นหวัง
โอ้อัลลอฮ์แท้จริงปวงบ่าว พื้นแผ่นดิน และสรรพสิ่งต่างๆอยู่ใน
ภาวะที่ลำบากไม่สามารถที่จะร้องขอความช่วยเหลือนอกจาก
พระองค์ โอ้อัลลอฮ์โปรดให้พืชพันธุ์ธัญญาหารออกงอกเงย ให้น้ำนม
ของสัตว์เลี้ยงเรามีปริมาณเพิ่มมากขึ้น และได้โปรดประทานความ
สิริมงคลลงมาจากพายุฟ้า และให้ความสิริมงคลบังเกิดขึ้นในพื้นดิน
โอ้อัลลอฮ์ได้โปรดยกความยากลำบาก ความหิวและความเปลือย
กายออกจากพวกเรา และทรงโปรดปกป้องเราจากภัยอันตราย
โอ้อัลลอฮ์แท้จริงพระองค์คือผู้ทรงภัยโทษดังนั้นจึงขอจาก
พระองค์ประทานให้น้ำฝนชุกแก่พวกเรา”

การตักรีญ์ฮะดีษ

สำนวนสำนวนฮะดีษในเอกสารวิจัยนั้น คล้าย กับสำนวนฮะดีษที่บันทึกโดย
อัชชาฟีอีย์ (al-Shafi'iy, 1990 : 1/287) ด้วยสำนวนตะอ์ลีเก้ กล่าวว่ามีกรารายงานจาก สาหลิม เป็น
อับดุลลอฮ์ จาก บิดาของเขา (อิบน์ อุมัร) ﷺ โดยมีสำนวนดังนี้

((اللَّهُمَّ اسْقِنَا عَيْنًا مُغِيثًا هَنِيئًا مَرِيئًا مُرِيئًا مُرِيئًا غَدًا مُجَلَّلًا سَحًّا طَبَقًا
دَائِمًا اللَّهُمَّ اسْقِنَا الْعَيْثَ وَلَا تَجْعَلْنَا مِنَ الْقَانِطِينَ ، اللَّهُمَّ إِنَّ بِالْعِبَادِ
وَالْبِلَادِ مِنَ الْأَوَاءِ وَالْجُهْدِ وَالضَّنْكَ مَا لَا نَشْكُو إِلَّا إِلَيْكَ ، اللَّهُمَّ
أُنْبِثْ لَنَا الرِّزْقَ وَأَدِرِّ لَنَا الضَّرْعَ وَاسْقِنَا مِنْ بَرَكَاتِ السَّمَاءِ وَأُنْبِثْ لَنَا
مِنْ بَرَكَاتِ الْأَرْضِ اللَّهُمَّ ارْزُقْنَا الْجُهْدَ وَالْجُوعَ وَالْعُرْيَ وَاكْشِفْ عَنَّا
مِنَ الْبَلَاءِ مَا لَا يَكْشِفُهُ غَيْرُكَ اللَّهُمَّ إِنَّا نَسْتَغْفِرُكَ إِنَّكَ كُنْتَ غَفَّارًا
فَأَرْسِلْ السَّمَاءَ عَلَيْنَا مِدْرَارًا))

ความว่า “โอ้อัลลอฮ์ ขอทรงประทานฝนแก่เรา ฝนที่ช่วยชีวิต
พวกเรา ที่สร้างความชุ่มชื้นชุ่มเลี้ยงพืชผลของพวกเรา ฝนชุก

อย่างทั่วถึงตลอดไป ขออัลลอฮ์ได้โปรดหลั่งน้ำฝนลงและอย่าได้
ให้พวกเราเป็นผู้ที่อยู่หมู่พวกสิ้นหวัง โอ้อัลลอฮ์แท้จริงปวงบ่าว
พื้นแผ่นดิน และสรรพสิ่งต่างๆอยู่ในภาวะที่ลำบากไม่สามารถที่
จะร้องขอความช่วยเหลือนอกจากพระองค์ โอ้อัลลอฮ์โปรดให้พืช
พันธ์ธัญญาหารงอกงาย ให้น้ำนมของสัตว์เลี้ยงเรามีปริมาณเพิ่ม
มากขึ้น และได้โปรดประทานความสิริมงคลลงมาจากพากฟ้า
และให้ความสิริมงคลบังเกิดขึ้นในพื้นดิน โอ้อัลลอฮ์ได้โปรดยก
ความยากลำเค็ญ ความหิวและความเปลือยกายออกจากพวกเรา
และทรงโปรดปกป้องเราจากภัยอันตราย โอ้อัลลอฮ์แท้จริง
พระองค์คือผู้ทรงอภิบาลโทษดั่งนั้นจึงขอจากพระองค์ประทานให้
น้ำฝนชุกแก่พวกเรา”

การตัดสินฮะดีษ

ฮะดีษนี้ผู้วิจัยไม่สามารถระบุระดับของฮะดีษนี้ได้ เพราะฮะดีษนี้ตามสายรายงาน
ของอัสซาฟีอีเป็นฮะดีษประเภทอัลมุอัลลัก (ไม่ระบุสายรายงาน) ไม่มีผู้ใดที่ค้นพบต้นต่อ
รายงานที่แท้จริง ทำให้สายรายงานนั้นไม่สมบูรณ์ ดังนั้นผู้วิจัยจึงไม่อาจระบุระดับของฮะดีษนี้ได้

ฮะดีษที่ 187 หน้า 67 บรรทัดที่ 10 สำนักฮะดีษ

ترسبت ددالم حديث يغ صحيح ((مَنْ كَانَ آخِرُ كَلَامِهِ فِي الدُّنْيَا لَا إِلَهَ
إِلَّا اللَّهُ دَخَلَ الْجَنَّةَ))

ความว่า : ถูกกล่าวในฮะดีษเศาะฮี้ฮ “ผู้ใดที่กล่าวคำพูดสุดท้าย
ของเขาในโลกคุณยว่า ลาอิลลาฮะอิลลัลลอฮ์เขาผู้นั้นจะได้เข้า
สวรรค์”

การตัด κρίญฮะดีษ

สำนักฮะดีษในเอกสารวิจัย คล้ายกับสำนักฮะดีษที่บันทึก โดยอะบู ดาวูด (Abū
Dāwūd, 2009 : 3116) จากสายสืบของกะษีร์ เป็น มุรเราะฮ์ รายงาน จากมูอาษะ เป็น ญะบัล
ท่านกล่าวว่า ท่านเราะสูลุลลอฮ์ ﷺ ได้กล่าวด้วยสำนักว่า

¹((مَنْ كَانَ آخِرُ كَلَامِهِ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ دَخَلَ الْجَنَّةَ))

¹ สำนักฮะดีษในเอกสารวิจัยที่มีคำว่า (بِ الدُّنْيَا) ผู้วิจัยไม่พบสายรายงานของตัวบทฮะดีษนี้ในหนังสือฮะดีษ

“ผู้ใดที่กล่าวคำพูดสุดท้ายของเขาว่า ลาอีลาฮาอิลลัลลอฮ์เขาผู้นั้นจะได้เข้าสวรรค์”

ฮะดีษเดียวกันปรากฏใน บันทึก ของอิมามฮะดีษ จากสายสืบของ กะษีร์ เป็น มุรเราะฮ์¹ รายงานจากมุอาษะ เป็น **ญะบัล**

การตัดสินฮะดีษ

ฮะดีษเดียวกับสายรายงานของ อะบู ดาวูด เป็นฮะดีษสะสัน เนื่องจากมีผู้รายงานชื่อ ศอลิฮ์ เป็น อะบี อะริบเป็นผู้รายงานที่ **مقبول** (รับได้) (al-‘Asqalāniy, 1986: 273) แต่เนื่องจากมีสายรายงานอื่นที่มีฐานะสูงกว่าจึงทำให้เลื่อนฐานะเป็นฮะดีษ **เศาะฮิฮ์** **ลิฆอยริฮ์**

ฮะดีษที่ 188 หน้า 86 บรรทัดที่ 34 จำนวนฮะดีษ

بِحَاثِ سَلَامٍ يَغْدُ أَجْرَكَنْ أَوْلَهُ نَبِيِّ ﷺ دَمَكِينَ بُوَيْبِثَ ((السَّلَامُ عَلَيْكُمْ

دَارَ قَوْمٍ مُؤْمِنِينَ وَإِنَّا إِن شَاءَ اللَّهُ بِكُمْ لَاحِقُونَ)) رواية مسلم

ความว่า : ท่านนบี ﷺ ได้สอนการให้ละหมาด(สำหรับผู้ที่เยี่ยมสุสานมุสลิมิน)ด้วยคำกล่าวดังนี้“ขอความสันติสุขจงมีแต่ครอบครัวชนชาวมุอ์มินีนผู้ศรัทธา และพวกเรา อินชาอัลลอฮ์จะได้ตามพวกท่านไปในภายหลัง” บันทึกโดยมุสลิม

การตัด κρίญฮะดีษ

จำนวนฮะดีษในเอกสารวิจัย ตรงกับจำนวนฮะดีษที่บันทึก โดยมุสลิม (Muslim, n.d. : 249) จากสายสืบของอัब्ดุรเราะฮมาน รายงาน จากอะบู ฮุร็อยเราะฮ์ แท้จริงท่านเราะฮ์สุลลุลลอฮ์ ﷺ ได้ออกไปสู่สุสานแล้วกล่าวว่าด้วยจำนวนข้างต้น

ฮะดีษเดียวกันปรากฏใน บันทึกของอิมามฮะดีษ จากสายสืบของ อัब्ดุรเราะฮมาน² รายงานจากอะบู ฮุร็อยเราะฮ์

¹ บันทึกโดย al-Hākim, 1990 : 1299. Abū Bakar Al-Bazzār, 2009 : 2626. al-Tabarāniy, 1994: 221 และ 1413 : 1471. al-Bayhaqi, 1993 : 176 และ 2003: 93. Ibn Mandah, 2002 : 185. al-Shashiy al-Binkathiy, 1410 : 1372. และ al-Jurjāniy, 2001 : 25.

² บันทึกโดย Mālik, 2004 : 28 . Aḥmad, 2001 : 8878. Abū Dāwūd, 2009 : 3237. al-Nasā’iy, 1986: 150 และ 2001: 143. al-Bayhaqi, 1991: 737, 2003: 388, 7209 และ 2003: 2488. Abū ‘Awānah, 1998 : 360. Abū Ya’lā al-Mausiliy, 1984 : 6502. al-Qāsim bin Sallām, 1994 : 33. Al-Bazzār , 2009 : 8322. Abū Nu’iam, 1996 : 582. Ibn Baṭṭah al-Akbariy, 1994 : 1198. al-’ĀJuriy, 1999 : 287. Ibn Hibbān, 1988 : 1046, 7240. และ al-Ṭahāwi, 1994 : 2645.

การตัดสินฮะดีษ

ฮะดีษเศาะฮี้หฺเพราะมีคุณสมบัติของฮะดีษเศาะฮี้หฺครบทุกประการ

ฮะดีษที่ 189 หน้า 87 บรรทัดที่ 1 สำนวนฮะดีษ

يُغَدُّ أَجْرَكَنْ أَوْلَاهُ نَبِيِّ ﷺ دَمَكِينَ بُوَيْيْتِ ((السَّلَامُ عَلَى أَهْلِ الدِّيَارِ مِنْ
الْمُؤْمِنِينَ وَالْمُؤْمِنَاتِ وَإِنَّا إِنْ شَاءَ اللَّهُ بِكُمْ لَاحِقُونَ أَسْأَلُ اللَّهَ لَنَا
وَلَكُمْ الْعَافِيَةَ)) رواية مسلم

ความว่า : ท่านนะบี ﷺ ได้สอนด้วยคำกล่าวดังนี้ “ขอความสันติ
จงมีแด่เจ้าของที่พำนักทั้งหลายเหล่านี้ จากหมู่บรรดามุอ์มินีนและ
มุอ์มินาต และพวกเรา อินชาอัลลอฮ์ จะได้ตามพวกท่านไปใน
ภายหลัง ฉันทขอต่ออัลลอฮ์ให้ทรงประทานความปลอดภัยแก่พวก
เราและแก่พวกท่านทั้งหลาย” บันทึกโดยมุสลิม

การตัด κρίญฮะดีษ

สำนวนฮะดีษในเอกสารวิจัย คล้ายกับสำนวนฮะดีษที่บันทึก โดยมุสลิม (Muslim, n.d. : 975) จากสายสืบของสุลัยมาน เบน บุรอยดะฮ์ จากบิดาของท่าน (บุรอยดะฮ์) ﷺ กล่าวว่
ท่านเราะสูลุลลอฮ์ ﷺ ได้สอนพวกเขาด้วยคำกล่าวของท่าน ﷺ

فِي رِوَايَةِ أَبِي بَكْرٍ - ((السَّلَامُ عَلَى أَهْلِ الدِّيَارِ)) - وَفِي رِوَايَةِ زُهَيْرٍ -
((السَّلَامُ عَلَيْكُمْ أَهْلَ الدِّيَارِ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ وَالْمُسْلِمِينَ، وَإِنَّا، إِنْ شَاءَ
اللَّهُ لَلْآحِقُونَ، أَسْأَلُ اللَّهَ لَنَا وَلَكُمْ الْعَافِيَةَ))¹

ความว่า “ตามสำนวนริวายะฮ์ (การรายงาน) จากอะบี บักร์ เป็น
อะบี ซัยบะฮ์ว่า - ขอความสันติจงมีแด่เจ้าของที่พำนักทั้งหลาย
เหล่านี้ - ตามสำนวนริวายะฮ์ (การรายงาน) จาก ซุฮัยร เป็น ฮัรบ
ว่า - ขอความสันติจงมีแด่พวกท่านเจ้าของที่พำนักทั้งหลายเหล่านี้
จากหมู่บรรดามุอ์มินีนและมุสลิมีนและพวกเรา อินชาอัลลอฮ์ จะ
ได้ตามพวกท่านไปในภายหลัง ฉันทขอต่ออัลลอฮ์ให้ทรงประทาน
ความปลอดภัยแก่พวกเราและแก่พวกท่านทั้งหลาย”

¹ สำนวนบันทึกโดยมุสลิมกับสำนวน ที่มีอยู่ในเอกสารวิจัย ต่างกันคือคำว่า وَالْمُسْلِمِينَ แทนด้วยคำว่า وَالْمُؤْمِنَاتِ และคำว่า لَلْآحِقُونَ แทนด้วยคำว่า لَكُمْ لَاحِقُونَ ซึ่งมีความหมายที่เหมือนกัน

ฮะดีษเดียวกันปรากฏใน บันทึกของอิมามฮะดีษ จากสายสืบของ สุลัยมาน เป็น บุรอยดะฮ์¹ รายงานจากบุรอยดะฮ์

ฮะดีษเดียวกันมีรายงานจาก กะบุ สุรอยเราะฮ์ จากสายสืบของ ยะอฺกูบ² อิบน์ อุมร์ จากสายสืบของ นาฟิอ์³ และท่านหญิงอาอิชะฮ์ จากสายสืบของ มุฮัมมัด เป็น กอยส เป็น มัคเราะมะฮ์⁴

การตัดสินฮะดีษ

ฮะดีษเศาะฮี้ฮ์เพราะมีคุณสมบัติของฮะดีษเศาะฮี้ฮ์ครบทุกประการ

ฮะดีษที่ 190 หน้า 87 บรรทัดที่ 2 สำนวนฮะดีษ

فد سوات رواية يغ ضعيف (اللَّهُمَّ لَا تَحْرِمْنَا أَجْرَهُمْ، وَلَا تَفْتِنَّا
بَعْدَهُمْ))

ความว่า : จากการรายงานด้วยสายรายงานที่เฆาะอ์ฟ “โอ้อัลลอฮ์ ขอพระองค์ทรงอย่าทำ ให้ผลรางวัลของเขาเป็นที่หวงห้ามแก่ เรา และทรงโปรดอย่าให้เราหลงผิดหลังจากเขา”

การตัด κρίญ์ฮะดีษ:

สำนวนฮะดีษในเอกสารวิจัย ตรงกับส่วนหนึ่งของ สำนวนฮะดีษที่บันทึกโดยอะฮมัด (Ahmad, 2001 : 24475) จากสายสืบของอัลกออสมิ รายงานจากท่านหญิงอาอิชะฮ์ ได้กล่าว ว่า ท่านนะบี ได้ลุกขึ้นในช่วงเวลากลางคืนและฉันนึกว่าท่านจะไปหาภรรยาของท่าน ฉันก็เลย ตามท่านไปจนถึงที่สุสาน ปรากฏว่าท่านได้อ่านดุอาอ์ ให้แก่ชาวสุสานด้วยสำนวนว่า

((سَلَامٌ عَلَيْكُمْ دَارَ قَوْمٍ مُّؤْمِنِينَ، وَإِنَّا بِكُمْ لَلَاحِقُونَ، اللَّهُمَّ
لَا تَحْرِمْنَا أَجْرَهُمْ، وَلَا تَفْتِنَّا بَعْدَهُمْ))

¹ บันทึกโดย al-Tabarāniy, 1413 : 1237. และ al-Rūyāniy, 1416: 2และ15.

² บันทึกโดย Abd al-Razzāq, 1403 : 6719.

³ บันทึกโดย al-Bazzār, 2009 : 5886.

⁴ บันทึกโดย Muslim, n.d. : 974. Ahmad, 2001 : 25855. Abd al-Razzāq, 1403 : 6712และ6722. al-Nasā'iy, 1986: 2037. al-Bayhaqiy,1988: 281. Ibn Hibbān, 1988 : 7110. และ Ibn Subbah, 1399 : 1/87.

“ขอความสันติจงมีแด่ พวกท่าน เจ้าของที่ฟ่านักทั้งหลายเหล่านี้ จากหมู่บรรดามุอ์มินีนและพวกเรา อินชาอัลลอฮ์ จะได้ตามพวกท่านไปในภายหลัง โอ้อัลลอฮ์ ขอพระองค์ทรงอย่าทำให้ผลรางวัลของเขาเป็นที่หวงห้ามแก่เรา และทรงโปรดอย่าให้เราหลงผิดหลังจากเขา”

ฮะดีษเดียวกันปรากฏใน บันทึกของอิมามฮะดีษ จากสายสืบของ อัลกุอิม เป็นมุฮัมมัด¹ อับดุลลอฮ์ เป็น อามिर เป็นเราะบือฮะฮ์² ทั้งสองรายงานจากท่านหญิงอาอิชะฮ์

การตัดสินฮะดีษ

ฮะดีษ ด้วยกับสายรายงานของอะหมัดเป็นฮะดีษฎะอียะฮ์ ถูกตัดเนื่องจากมีผู้รายงานชื่ออาคิม เป็น อุบัยดิลลาฮ์ เป็นผู้รายงานที่ *ضعيف* (บุคคลที่อ่อน) และมีผู้รายงานชื่อชะริก เป็น อับดุลลอฮ์ อัลกอฎี เป็นผู้รายงานที่ *صدوق يخطئ كثيراً* (บุคคลที่มีสัจจะแต่มีข้อผิดพลาดเป็นจำนวนมาก) (al-‘Asqalāniy, 1986: 285 และ 266)

4.3 กิตาบอชชะกาต³ (บทที่เกี่ยวกับการจ่ายซากาต)

ฮะดีษที่ 191 หน้า 88 บรรทัดที่ 18 ส่วนฮะดีษ

سبدا نبي ﷺ ((بُني الإسلام على خمس))⁴

ฮะดีษที่ 192 หน้า 126 บรรทัดที่ 30 ส่วนฮะดีษ

سبدا نبي ﷺ ((كفى بالمرء إثمًا أن يُضيع من يُؤت))

ความว่า : ท่านนะบี ﷺ ได้กล่าวว่า “เพียงพอแล้วสำหรับบุคคล (ที่ได้ชื่อว่า) เป็นคนบาปเนื่องจากปล่อยปละละเลย ให้ผู้ที่อยู่ภายใต้ความรับผิดชอบของเขาหิวโหย”

¹ บันทึกโดย Ahmad, 2001 : 24801. และ Abū Ya‘lā al-Mausiliy, 1984 : 4619.

² บันทึกโดย Ahmad, 2001 : 24425. al-Nasā‘iy, 2001 : 8863. Ibn Abī Shaybah, 1399 : 1/91. และ Abū Ya‘lā al-Mausiliy, 1984 : 4593,4620 และ 4749.

³ Al-Banjārīy, n.d.:2/88

⁴ ดูฮะดีษที่ 1

การตัดครีจญ์ฮะดีษ

สำนวนฮะดีษในเอกสารวิจัยตรงกับสำนวนฮะดีษที่บันทึกโดยอะฮมัด (Aḥmad, 2001 : 6828,6495) จากสายสืบของวะฮาบ เป็น ญาบิร รายงานจากอับดุลลอฮ์ เป็น อัมร رضي الله عنه ได้กล่าวว่าฉันได้ยินท่านนะบี صلى الله عليه وسلم กล่าวด้วยสำนวนข้างต้น

ฮะดีษเดียวกันปรากฏใน บันทึกของอิมามฮะดีษจากสายสืบของ วะฮาบ เป็น ญาบิร¹ คอยชะมะฮ์² และนาฟิอ์³ ทั้งหมดรายงานจากอับดุลเลาะฮ์ เป็น อัมร رضي الله عنه

การตัดสินฮะดีษ

ฮะดีษเดียวกับสายรายงานของ อะฮมัด เป็นฮะดีษ ฮะสัน เนื่องจากมีผู้รายงานชื่อ วะฮาบ เป็น ญาบิร เป็นผู้รายงานที่ مقبول (รับได้) (al-‘Asqalāniy, 1986 : 584) แต่เนื่องจากมีสายรายงานอื่นที่มีฐานะสูงกว่าจึงทำให้เลื่อนฐานะเป็นฮะดีษ เศาะฮิฮ ลิฆอยริฮ

ฮะดีษที่ 193 หน้า 128 บรรทัดที่ 2 สำนวนฮะดีษ

حديث بخاري سبدا نبي صلى الله عليه وسلم ((مَا مِنْ يَوْمٍ يُصْبِحُ الْعِبَادُ فِيهِ إِلَّا وَمَلَكَانِ يَقُولُ أَحَدُهُمَا لِلَّهِمَّ أَعْطِ مَنْفَعًا خَلْفًا وَيَقُولُ الْآخَرُ اللَّهُمَّ أَعْطِ مُنْسَكًا تَلْفًا))

ความว่า : ฮะดีษบันทึกโดยบุคอรีของท่านนะบี صلى الله عليه وسلم ได้กล่าวว่า “ไม่มีวันใดเมื่อยามเช้ามาถึงป่าว เว้นแต่จะมีมะลัก สองตนแล้วตนหนึ่งก็กล่าวว่า “โอ้อัลลอฮ์ โปรดให้มี(สิ่งอื่นทดแทน)ตามมาอีกแก่ผู้ที่จ่าย (ในหนทางของอัลลอฮ์)” และอีกตนก็กล่าวว่า “โอ้อัลลอฮ์ โปรดให้หมดไปแก่ผู้เก็บ(ทรัพย์สิน) เอาไว้ (โดยไม่ยอมบริจาค)”

¹ บันทึกโดย Abū Dāwūd, n.d. : 1692. al-Nasā’iy, 2001 : 9132. al-Hākim, 1990 : 1515. al-Bazzār, 2009 : 2415. Ibn al-‘Arābiy, 1997 : 1112. al-Tabarāniy, n.d. : 5155. Ibn Hibbān, 1988 : 4240. Abī al-Shaikh al-‘A ṣbahāniy, 1987 : 80. al-Qaḍā’iy al-Miṣriy, 1987 : 80. Abū Nu’iam, 1974 : 7/135. และ al-Bayhaqiy, 2003 : 17823.

² บันทึกโดย Ibn al-Muqri’, 1998 : 173. และ Qādī al-Māristān, 1422 : 588.

³ บันทึกโดย al-Tabarāniy, 1994 : 13414.

การตัดศรีษะตีซ

สำนวนฮะดีซในเอกสารวิจัย คล้ายกับสำนวนฮะดีซที่บันทึกโดยบันทึกอัลบุคอรี (al-Buhkariy, 1422 : 1442) จากสายสืบของอะบี อัลฮุบบ จากอะบู ฮุรอยเราะฮ์ رضي الله عنه แท้จริงแล้วท่านนะบี صلى الله عليه وسلم กล่าวด้วยสำนวนดังนี้

((مَا مِنْ يَوْمٍ يُصْبِحُ الْعِبَادُ فِيهِ، إِلَّا مَلَكَانِ يَنْزِلَانِ، فَيَقُولُ أَحَدُهُمَا:

اللَّهُمَّ أَعْطِ مُنْفَعًا خَلْقًا، وَيَقُولُ الْآخَرُ: اللَّهُمَّ أَعْطِ مُمَسِّكًا تَلْفًا))¹

ความว่า “ไม่มีวันใดเมื่อยามเช้ามาถึงบ่าว เว้นแต่จะมีมะลัก สองตนลงมา แล้วตนหนึ่งก็กล่าวว่า “โอ้อัลลอฮ์ โปรดให้มี(สิ่งอื่นทดแทน)ตามมาอีกแก่ผู้ที่จ่าย(ในหนทางของอัลลอฮ์)” และอีกตนก็กล่าวว่า “โอ้อัลลอฮ์ โปรดให้หมดไปแก่ผู้เก็บ (ทรัพย์สิน) เอาไว้ (โดยไม่ยอมบริจาค)”

ฮะดีซเดียวกันปรากฏในบันทึกของอิมามฮะดีซจากสายสืบของสะอีด เป็น ยะซาร² และสะอีด เป็น บัซซาร³ ทั้งสองรายงานจากอะบู ฮุรอยเราะฮ์ رضي الله عنه

การตัดสินฮะดีซ

ฮะดีซเศาะฮิฮ์เพราะมีคุณสมบัติของฮะดีซเศาะฮิฮ์ครบทุกประการ

4.4 กิตาบอัศศิยาม⁴ (บทที่เกี่ยวกับการถือศีลอด)

ฮะดีซที่ 194 หน้า 128 บรรทัดที่ 16 สำนวนฮะดีซ

سبدا نبي صلى الله عليه وسلم ((نَبِيُّ الْإِسْلَامِ عَلَى خَمْسٍ إِلَى آخِرِ))

ความว่า : ท่านนะบี صلى الله عليه وسلم ได้กล่าวว่า “อิสลามตั้งอยู่บนหลัก 5 ประการ”

สำนวนนี้เป็นส่วนหนึ่งของสำนวนฮะดีซที่รายงานโดยอิบนุ อุมร์ رضي الله عنه⁵

¹ สำนวนบันทึกโดยอัลบุคอรี กับสำนวนที่มีอยู่ในเอกสารวิจัยต่างกันคือคำว่า يُقُولُ แทนด้วยคำว่า يَقُولُ และคำว่า يَنْزِلَانِ ไม่มีในเอกสารวิจัย

² บันทึกโดย Muslim, n.d. : 1010.

³ บันทึกโดย al-Bayhaqiy, 1988: 84 และ 2003 : 7816 และ 10334.

⁴ al-Banjariy, n.d.:2/128

⁵ ดูฮะดีซที่ 1

ฮะดีษที่ 195 หน้า 129 บรรทัดที่ 8 สำนักฮะดีษ

سبدا نبي ﷺ ((صُومُوا لِرُؤُوسَيْهِ وَأَفْطُرُوا لِرُؤُوسَيْهِ فَإِنَّ غُمَّ عَلَيْكُمْ فَأَكْمَلُوا
عِدَّةَ شَعْبَانَ ثَلَاثِينَ))

ความว่า : ท่าน นะบี ﷺ กล่าว ว่า “ พวกท่านจงถือศีลอดอัน
เนื่องมาจากเห็นเดือนเสี้ยว (ของเดือนเราะมะฎอน)และพวกท่าน
จงงดการถือศีลอด เนื่องจากการเห็นเดือนเสี้ยว(ของเดือนเซาวาล)
แล้วถ้าหากมีเมฆมาบดบัง ก็จงนับเดือนชะอฺบานให้ครบ สามสิบ
(วัน)”

การตัดครีจญ์ฮะดีษ

สำนักฮะดีษในเอกสารวิจัย คล้ายกับสำนักฮะดีษที่บันทึกโดยบันทึกอัลบุคอรี (al-Buhkariy, 1422 : 1442) จากสายสืบของ มุฮัมมัด เป็น ซิยาต กล่าวได้ว่าฉันได้ยิน จากอะบู
ฮุร็อยเราะฮ์ ﷺ กล่าวว่าคุณนะบี ﷺ กล่าวด้วยสำนวนดังนี้

((صُومُوا لِرُؤُوسَيْهِ وَأَفْطُرُوا لِرُؤُوسَيْهِ، فَإِنَّ غُمَّ عَلَيْكُمْ فَأَكْمَلُوا عِدَّةَ شَعْبَانَ
ثَلَاثِينَ))¹

ความว่า : ท่าน นะบี ﷺ กล่าว ว่า “ พวกท่านจงถือศีลอดอัน
เนื่องมาจากเห็นเดือนเสี้ยว (ของเดือนเราะมะฎอน)และพวกท่าน
จงงดการถือศีลอด เนื่องจากการเห็นเดือนเสี้ยว(ของเดือนเซาวาล)
แล้วถ้าหากมีเมฆมาบดบัง ก็จงนับเดือนชะอฺบานให้ครบ สามสิบ
(วัน)”

ฮะดีษเดียวกันปรากฏในบันทึกของอิมามฮะดีษจากสายสืบของมุฮัมมัด เป็น ซิยาต²
รายงานจากอะบู ฮุร็อยเราะฮ์ ﷺ

ฮะดีษเดียวกันมีรายงานจาก กะอ์บะ บักเราะฮ์ ﷺ จากสายสืบของ ฮะสัน³ อิบน์
อับบาส ﷺ จากสายสืบของอัมร เป็น ดินาร์⁴

¹ สำนักบันทึกโดย อัลบุคอรี กับสำนักที่มีอยู่ในเอกสารวิจัย ต่างกันคือคำว่า غُمَّ แทนด้วยคำว่า غُمَّ ทั้งสองคำนี้มีความหมายที่
เหมือนกันคือบดบัง

² บันทึกโดย Muslim, n.d. : 1081. al-Tabarāniy, 1985: 161 และ n.d.: 2291. al-Shāshiy al-Binkathiy, 1410 : 1372. และ
Abū al-Qāsim al-Baghdādiy, 1997 : 725.

³ บันทึกโดย al-Bayhaqiy, 2003 : 7938. และ Abū Dāwūd al-Tayālisiy, 1999 : 914.

⁴ บันทึกโดย al-Nasā'iy, 1986 : 2124.

การตัดสินชะดีษ

ชะดีษเศาะฮียะฮ์เพราะมีคุณสมบัติของชะดีษเศาะฮียะฮ์ครบทุกประการ

ชะดีษที่ 196 หน้า 130 บรรทัดที่ 6 ส่วนนนวนชะดีษ

حديث ابن عمر رضي الله عنه كَتَانُ ((أَخْبَرْتُ النَّبِيَّ ﷺ أَنِّي رَأَيْتُ
الْهَلَالَ فَصَامَ وَأَمَرَ النَّاسَ بِصِيَامِهِ))

ความว่า : ชะดีษนี้รายงานจากอิบนุอุมร์ رضي الله عنه กล่าวว่า “ข้าพเจ้าได้บอกกับท่านนะบี ﷺ ว่า ข้าพเจ้าเห็นเดือนเสี้ยว แล้วท่านก็ได้ถือศีลอด และใช้ให้ประชาชนถือศีลอดด้วย”

การตัดครีจญ์ชะดีษ

ส่วนนวนชะดีษในเอกสารวิจัย คล้ายกับส่วนนวนชะดีษที่บันทึกโดย อะบู ดาวูด (Abū Dāwūd, 2009 : 3242) จากสายสืบของนาฟิอ์ รายงานจากอิบนุ อุมร์ رضي الله عنه ท่านกล่าวว่า บรรดาผู้คนเห็นเดือนเสี้ยว แล้วข้าพเจ้าได้บอกกับท่านเราะฮ์ลุลลอฮ์ ﷺ ว่า

¹((أَنِّي رَأَيْتُهُ فَصَامَ وَأَمَرَ النَّاسَ بِصِيَامِهِ))

ความว่า : “ข้าพเจ้าเห็นมัน (เดือนเสี้ยว) แล้วท่านก็ได้ถือศีลอด และใช้ให้ประชาชนถือศีลอดท่าน”

ชะดีษเดียวกันปรากฏใน บันทึกของอิมามชะดีษ จากสายสืบของ นาฟิอ์² รายงานจากอิบนุ อุมร์ رضي الله عنه

การตัดสินชะดีษ

ชะดีษเดียวกับสายรายงานของอะบูดาวูดเป็นชะดีษ ฮะสันเนื่องจากมีผู้รายงานชื่อ ยะฮยา เบ็น อัब्ดุลลอฮ์ เป็นบุคคลที่ صدوق (บุคคลที่มีสัจจะ) (al-‘Asqalāniy, 1986: 592)

ชะดีษที่ 197 หน้า 132 บรรทัดที่ 18 ส่วนนวนชะดีษ

سبدا نبي ﷺ ((مَنْ لَمْ يُبَيِّتِ الصِّيَامَ قَبْلَ الْفَجْرِ فَلَا صِيَامَ لَهُ))

¹ ส่วนนวนบันทึกโดย อะบู ดาวูด กับส่วนนวน ที่มีอยู่ในเอกสารวิจัย ต่างกันคือคำว่า رَأَيْتُ แทนด้วยคำว่า الْهَلَالَ ทั้งสองคำนี้มีความหมายที่เหมือนกันคือเห็นเดือนเสี้ยว

² บันทึกโดย Ibn Hibbān, 1993 : 3447. และ al-Bayhaqi, 2003 : 7978.

ความว่า : ท่านนบี ﷺ กล่าวว่า “ผู้ใดที่ไม่เนียตถือศีลอดในเวลา
กลางคืนก่อนรุ่งอรุณ ก็จะไม่มีการถือศีลอดสำหรับเขา”

การตัดครีจญ์ฮะดีษ

สำนวนฮะดีษในเอกสารวิจัยตรงกับสำนวนฮะดีษที่บันทึกโดยอันนะสาอีย์
(al-Nasā'iy, 1986 : 2331, 2332 และ 2201: 2652, 2653) จากสายรายงานของ अबดุลลอฮ์ เป็น
อุมัร รายงานจากฮัฟเศาะฮ์ ﷺ จากท่านนบี ﷺ ได้กล่าวด้วยสำนวนข้างต้น

ฮะดีษเดียวกันปรากฏใน บันทึก ของอิมามฮะดีษ จากสายสืบของ अबดุลลอฮ์ เป็น
อุมัร¹ รายงานจากฮัฟเศาะฮ์ ﷺ

การตัดสินฮะดีษ

ฮะดีษเดียวกับสายรายงานของอันนะสาอีย์ เป็นฮะดีษฎะอ์อิฟ เนื่องจากมีผู้รายงาน
ซ็อยยะฮยา เป็น อัยยูบ เป็นผู้รายงานที่ صدوق ربما أخطأ (บุคคลที่มีสัจจะแต่อาจจะมัวผิดพลาด)
(al-'Asqalāniy, 1986 : 588) แต่เนื่องจากมีสายรายงานอื่นที่มีฐานะสูงกว่าจึงทำให้เลื่อนฐานะ
เป็นฮะดีษ ฮะสัน ลิขอยริฮ

ฮะดีษที่ 198 หน้า 132 บรรทัดที่ 32 สำนวนฮะดีษ

حديث يغ صحيح بهوسن نبي ﷺ ماسق أي كفد رومه ست
عائشة فد سوات هاري مك سيدان بك عائشة ((هل عندكم من
عذائ قالت لا قال إني إذا أصوم))

ความว่า : ฮะดีษที่เศาะฮีฮคือในวันหนึ่งท่านนบี ﷺ ได้เข้ามาหา
ท่านหญิงอาอิชะฮ์ ﷺ ที่บ้านของหล่อนแล้วกล่าวว่า “พวกท่านมี
อะไรให้ฉันรับประทานไหม พวกเขาตอบว่า ไม่มีแล้วท่านก็กล่าวว่า
“ถ้าเช่นนั้นฉันก็จะถือศีลอด”

¹ บันทึกโดย al-Dārimiy, 2000 : 1740. al-Bayhaqiy, 2003 : 7988. al-Marwaziy, 1408 : 118. และ al-Ṭahāwiy, 1994 : 3171.

การตัดครีญ์ฮะดีษ

สำนวนฮะดีษในเอกสารวิจัย คล้ายกับสำนวนฮะดีษที่บันทึกโดย มุสลิม (Muslim, n.d. : 1154) จากสายสืบของอะอิชะฮ์ เบ็นต ฎอลฮะฮ์ จาก ท่านหญิงอาอิชะฮ์ رضي الله عنها กล่าวว่า ครึ่งหนึ่งท่านเราะสูลุลลอฮ์ ﷺ ได้กล่าวแก่ฉันด้วยสำนวนว่า

((يَا عَائِشَةُ، هَلْ عِنْدَكُمْ شَيْءٌ؟)) قَالَتْ: فَقُلْتُ: يَا رَسُولَ اللَّهِ، مَا عِنْدَنَا شَيْءٌ قَالَ: «فَأَيُّ صَائِمٍ»¹

ความว่า : “โอ้อาอิชะฮ์ พวกท่านมีอะไรให้ฉันรับประทานไหม
 หล่อนตอบว่า ฉันได้กล่าวขึ้นมาว่า โอ้อาอิชะฮ์ ไม่มีอะไร
 เหลือเลยสำหรับพวกเรา แล้วท่านก็กล่าวว่า แล้วแท้จริงแล้วฉันก็
 เป็นผู้ถือศีลอด”

ฮะดีษเดียวกันปรากฏใน บันทึก ของอิมามฮะดีษ จากสายสืบของ อะอิชะฮ์ เบ็นต ฎอลฮะฮ์² รายงานจากท่านหญิงอาอิชะฮ์ رضي الله عنها

การตัดสินฮะดีษ

ฮะดีษเศาะฮียเพราะมีคุณสมบัติของฮะดีษเศาะฮียครบทุกประการ

ฮะดีษที่ 199 หน้า 136 บรรทัดที่ 12 สำนวนฮะดีษ

حديث يَغْ صَحِيحٌ بِهَوْسَنٍ سَبَدَا نَبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ((مَنْ
 ذَرَعَهُ الْقَيْءُ فَلَيْسَ عَلَيْهِ قَضَاءٌ وَمَنْ اسْتَقَاءَ فَلَيْقُضُ))

ความว่า : ฮะดีษที่เศาะฮีย ท่านนะบี ﷺ กล่าวว่า “ผู้ใดที่อาเจียน
 ออกมาเองไม่จำเป็นต้องถือศีลอดใช้ และผู้ใดที่ตั้งใจให้อาเจียน
 ออกมาจะต้องถือศีลอดใช้”

การตัดครีญ์ฮะดีษ

สำนวนฮะดีษในเอกสารวิจัยตรงกับสำนวนฮะดีษที่บันทึกโดยอะฮมัด (Ahmad, 2001 : 10463) จากสายสืบของมุฮัมมัด เบ็น สี่รีน รายงานจากอะบู ฮุรอยเราะฮ์ رضي الله عنه ท่านกล่าวว่า ท่านเราะสูลุลลอฮ์ ﷺ ได้กล่าวด้วยสำนวนข้างต้น

¹ จากการเทียบสำนวนตัวบทระหว่างตัวบทที่ปรากฏในเอกสารวิจัยกับสำนวนบันทึกโดยมุสลิมนั้น พบว่าสำนวนมีความแตกต่างกัน และการเรียงลำดับก่อนหลังจะไม่เหมือนกัน

² บันทึกโดย al-Bayhaqi, 2003 : 7913.

ฮะดีษเดียวกันปรากฏใน บันทึกของอิมามฮะดีษจากสายสืบของ มุฮัมมัด เป็น สี่ริน¹
รายงานจาก อะบู ฮุร็อยเราะฮ์

การตัดสินฮะดีษ

ฮะดีษเดียวกับสายรายงานของ อะฮฺมัด เป็นฮะดีษ ฮะสันเนื่องจากมีผู้รายงานชื่อ
อัลอะกัม เป็น มุซาเป็นผู้รายงานที่ صدوق (บุคคลที่มีสัจจะ) (al-'Asqalāniy, 1986 : 176) แต่
เนื่องจากมีสายรายงานอื่นที่มีฐานะสูงกว่าจึงทำให้เลื่อนฐานะเป็นฮะดีษ เคาเซฮีย ลิมอยริย

ฮะดีษที่ 200 หน้า 138 บรรทัดที่ 31 จำนวนฮะดีษ

حديث يَخُصُّ بِصَحِيحٍ بِهوسن سبدا نبي صلى الله عليه وسلم ((مَنْ
نَسِيَ وَهُوَ صَائِمٌ، فَأَكَلَ أَوْ شَرِبَ، فَلَيْتَمَّ صَوْمَهُ، فَإِنَّمَا أَطْعَمَهُ اللَّهُ
وَسَقَاهُ وَلَا قَضَاءَ عَلَيْهِ وَلَا كَفَّارَةً))

ความว่า : ฮะดีษที่เศาะฮีย ท่านนะบี กล่าวว่า “ใครลืมว่าเขา
ถือศีลอดแล้วเขาได้กิน หรือดื่มก็จงให้การถือศีลอดของเขาดำเนิน
ต่อไป เพราะแน่แท้ อัลลอฮ์ได้ให้อาหารแก่เขาและให้น้ำดื่มแก่เขา
และไม่จำเป็นต้องถือศีลอดใช้และไม่ต้องจ่ายกิฟาระฮ์”

การตัดครีจญ์ฮะดีษ

จำนวนฮะดีษในเอกสารวิจัย คล้ายกับจำนวนฮะดีษที่บันทึกโดย มุสลิม (Muslim,
n.d. : 1155) จากสายสืบของ มุฮัมมัด เป็น สี่ริน จากอะบู ฮุร็อยเราะฮ์ ท่านกล่าวว่า ท่าน
เราะสุลุลลอฮ์ ได้กล่าวด้วยจำนวนดังนี้

((مَنْ نَسِيَ وَهُوَ صَائِمٌ، فَأَكَلَ أَوْ شَرِبَ، فَلَيْتَمَّ صَوْمَهُ، فَإِنَّمَا أَطْعَمَهُ
اللَّهُ وَسَقَاهُ))²

¹ บันทึกโดย al-Dārimiy, 2000 : 1740. al-Hākim, 1990 : 1557. Ibn Khuzaymah, n.d.: 1961. และ Abu Bakar al-Jurjāniy, 1410 : 1/231.

² จำนวนที่ปรากฏในเอกสารวิจัยกับจำนวนบันทึกโดยมุสลิมพบว่ามี ความแตกต่างกันคือในเอกสารวิจัยจะเพิ่มประโยคคำว่า وَلَا قَضَاءَ عَلَيْهِ وَلَا كَفَّارَةً

ความว่า : “ใครลืมน้ำที่เขาถือศีลอดแล้วเขาได้กินหรือดื่มก็จงให้การถือศีลอดของเขาดำเนินต่อไป เพราะแน่แท้ อัลลอฮ์ได้ให้อาหารแก่เขาและให้น้ำดื่มแก่เขา”

ฮะดีษเดียวกันปรากฏใน บันทึกของอิมามฮะดีษจากสายสืบของมุฮัมมัด เป็น สี่ริน¹ และอะบู สะละมะฮ์รายงานจาก อะบู ฮุร็อยเราะฮ์

การตัดสินฮะดีษ

ฮะดีษเศาะฮี้ฮ์เพราะมีคุณสมบัติของฮะดีษเศาะฮี้ฮ์ครบทุกประการ

ฮะดีษที่ 201 หน้า 142 บรรทัดที่ 29 ส่วนฮะดีษ

كنا عمار انق ياسر ((مَنْ صَامَ يَوْمَ الشَّكِّ فَقَدْ عَصَى أَبَا الْقَاسِمِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ))

ความว่า : ท่านอัมมาร บุตร ของยาสีร์ได้กล่าวว่า “ใครถือศีลอดใน “เยามุซซั๊กก” (วันที่ไม่แน่ใจว่าเริ่มเราะมะฎอนแล้วหรือไม่) เขาคมนั้นผิด(เนรคุณ) ต่อท่านอะบากอสิม

การตัดครีจญ์ฮะดีษ

ส่วนฮะดีษในเอกสารวิจัย ตรง กับส่วนฮะดีษที่บันทึกโดย อัลบุคอรี (al-Buhkariy, 1422 : 3/27) จากสายสืบของศิละฮ์ เป็น ซุฟัร รายงานจากอัมมาร เป็น ยาสีร์ กล่าวว่า

((مَنْ صَامَ الْيَوْمَ الَّذِي يَشْكُ فِيهِ النَّاسُ فَقَدْ عَصَى أَبَا الْقَاسِمِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ))

ความว่า : “ใครถือศีลอดใน “เยามุซซั๊กก” (วันที่ไม่แน่ใจว่าเริ่มเราะมะฎอนแล้วหรือไม่) เขาคมนั้นผิด (เนรคุณ) ต่อท่านอะบากอสิม

ฮะดีษเดียวกันปรากฏใน บันทึกของอิมามฮะดีษ จากสายสืบของ ศิละฮ์ เป็น ซุฟัร² รายงานจากอัมมาร เป็น ยาสีร์

¹ บันทึกโดย Ahmad, 2001 : 9489. al-Dārimiy, 2000 : 1767. และ al-Hākim, 1990 : 1569.

² บันทึกโดย al-Tirmidhiy, 1975 : 686. al-Hākim, 1990 : 1542. และ al-Bayhaqiy, 2003 : 7952 และ 1989: 1305 .

การตัดสินชะดีษ

ชะดีษเศาะฮือฮเพราะมีคุณสมบัติของชะดีษเศาะฮือฮครบทุกประการ

ชะดีษที่ 202 หน้า 143 บรรทัดที่ 1 สำนักนวนชะดีษ

سبدا نبی صلی الله علیه وسلم ((لَا تَقْدُمُوا رَمَضَانَ بِصَوْمِ يَوْمٍ أَوْ يَوْمَيْنِ إِلَّا رَجُلٌ كَانَ يَصُومُ صَوْمًا، فَلْيَصُمْهُ)) رواية بخاري دان مسلم

ความว่า : ท่านนะบี ﷺ ได้กล่าวว่า “พวกท่านอย่าได้ถือศีลอดก่อนเราะมะฎอนหนึ่งหรือสองวัน ยกเว้นเฉพาะคนที่เคยถือศีลอดเป็นประจำโดยปกติ ก็ให้เขาถือศีลอดได้ ” บันทึกโดยบุคอรีและมุสลิม

การตัดครีจญ์ชะดีษ

สำนักนวนชะดีษในเอกสารวิจัย คล้ายกับสำนักนวนชะดีษที่บันทึกโดยมุสลิม (Muslim, n.d. : 1082) จากสายสืบของอะบี สะละมะฮ์ รายงาน จากอะบี ฮุรอยเราะฮ์ رضي الله عنه จากท่านนะบี ﷺ กล่าวด้วยสำนักนวนดังนี้

((لَا تَقْدُمُوا رَمَضَانَ بِصَوْمِ يَوْمٍ وَلَا يَوْمَيْنِ إِلَّا رَجُلٌ كَانَ يَصُومُ صَوْمًا، فَلْيَصُمْهُ))¹

ความว่า “พวกท่านอย่าได้ถือศีลอดก่อน เราะมะฎอนหนึ่งหรือสองวัน ยกเว้นเฉพาะคนที่เคยถือศีลอดเป็นประจำโดยปกติ ก็ให้เขาถือศีลอดได้”

ชะดีษเดียวกันปรากฏใน บันทึกของอิมามชะดีษ จากสายสืบของ อะบี สะละมะฮ์² รายงานจากอะบี ฮุรอยเราะฮ์ رضي الله عنه

การตัดสินชะดีษ

ชะดีษเศาะฮือฮเพราะมีคุณสมบัติของชะดีษเศาะฮือฮครบทุกประการ

¹ จากการเทียบสำนวนตัวบทระหว่างตัวบทที่ปรากฏในเอกสารวิจัยกับสำนักนวนบันทึกโดยมุสลิมพบว่ามีความแตกต่างที่คำว่า وَلَا يَوْمَيْنِ ฐั แทนด้วยคำว่า ฐั

² บันทึกโดย al-Buhkārīy, 1422 : 1914. al-Ṭahāwīy, 1994 : 1634. Abū Ya‘lā al-Mausiliy, 1984 : 5788. Abū Nu‘iam, 1996 : 99. และ Ibn Abī Shaybah, 1409 : 2380.

ฮะดีษที่ 203 หน้า 143 บรรทัดที่ 15 ส่วนนวนฮะดีษ

سبدا نبي ﷺ ((إِذَا انْتَصَفَ شَعْبَانُ فَلَا تَصُومُوا))

ความว่า : ท่านนะบี ﷺ กล่าวว่า “เมื่อถึงช่วงกลางเดือนชะอฺบาน พวกท่านจงอย่าได้ถือศีลอด”

การตัดครีจญ์ฮะดีษ

ส่วนนวนฮะดีษในเอกสารวิจัยตรงกับส่วนนวนฮะดีษที่บันทึก โดยอะบูดาวูด (Abū Dāwūd, 2009 : 2337) จากสายสืบของอับบาด เป็น กะษีร ได้มาถึงอัลมะดีนะฮ์ แล้วท่านได้เข้ามาอยู่ที่นั่นของอัลอะลลาอ์ แล้วก็ได้จับมือท่าน แล้วท่านก็ยืนขึ้น พร้อมด้วยกล่าวว่า โอ้อัลลอฮ์ แท้จริงแล้วเขาได้รายงานจากบิดาของเขาจากอะบี ฮุร็อยเราะฮ์   แท้จริงแล้วท่านเราะสูลุลลอฮ์ ﷺ ได้กล่าวด้วยส่วนนวนข้างต้น

ฮะดีษเดียวกันปรากฏใน บันทึกของอิมามฮะดีษ จากสายสืบของ อับดุลเราะฮมาน เป็น ยะอฺกูบ¹ รายงานจากอะบี ฮุร็อยเราะฮ์  

การตัดสินฮะดีษ

ฮะดีษด้วยกับสายรายงานของ อะบู ดาวูด เป็นฮะดีษฎะอ์ฟ เนื่องจากมีผู้รายงานชื่ออัลอะลลาอ์ เป็นผู้รายงานที่ صدوق ربما وهم (บุคคลที่มีสัจจะแต่มีการเข้าใจผิดในการรายงานฮะดีษ) (al-‘Asqalāniy, 1986 : 588) แต่เนื่องจากมีสายรายงานอื่นที่มีฐานะสูงกว่าจึงทำให้เลื่อนฐานะเป็นฮะดีษ ฮะสัน ลิฆอยริฮฺ

ฮะดีษที่ 204 หน้า 146 บรรทัดที่ 15 ส่วนนวนฮะดีษ

سبدا نبي ﷺ ((تَسَحَّرُوا فَإِنَّ فِي السَّحُورِ بَرَكَةً)) رواية بخاري دان مسلم

ความว่า : ท่านนะบี ﷺ ได้กล่าวว่า “พวกท่านจงทาน สะฮุรฺ เกิดเพราะใน สะฮุรฺ นั้นมีบะเราะกัต (ความประเสริฐ)” บันทึกโดย บุคอรีและมุสลิม

¹ บันทึกโดย al-Bayhaqiy, 2003 : 7962. Abū ‘Awānah, 1998 :2711. และ al-Jurjāniy, 2001 : 1901.

การตัดครีจญ์ฮะดีษ

สำนวนฮะดีษในเอกสารวิจัยตรงกับสำนวนฮะดีษที่บันทึก โดย อัลบุคอรี (al-Buhkāriy, 1422 : 1923) จากสายสืบของ अब್ದุลอะซีซ เป็น ศุฮัยบ รายงานจากอะนัส เป็น มาลิก رضي الله عنه กล่าวว่าท่านนะบี صلى الله عليه وسلم กล่าวด้วยสำนวนข้างต้น

ฮะดีษเดียวกันปรากฏใน บันทึกของอิมามฮะดีษ จากสายสืบของ अब್ದุลอะซีซ เป็น ศุฮัยบ¹ และเกาะตาตะฮีย์² ทั้งสองรายงานจากอะนัส เป็น มาลิก رضي الله عنه

ฮะดีษเดียวกันมีรายงานจาก กะอ์บีย์ ฮุรอยเราะฮ์ رضي الله عنه, จากสายสืบของ อะฮ์มัด³ และอะบี สะอีด อัลคุดรีย์ رضي الله عنه จากสายสืบของอะหมฺมัด อิลฮาฟี⁴

การตัดสินฮะดีษ

ฮะดีษเศาะฮี้ฮ์เพราะมีคุณสมบัติของฮะดีษเศาะฮี้ฮ์ครบทุกประการ

ฮะดีษที่ 205 หน้า 146 บรรทัดที่ 16 สำนวนฮะดีษ

سبدا نبي صلى الله عليه وسلم ((استعينوا بطعام السحر على صيام النهار وبقيلولة النهار على قيام الليل))

ความว่า : ท่านนะบี صلى الله عليه وسلم กล่าวว่า “พวกเจ้าจงอาศัยอาหารสะฮูร เพื่อการถือศีลอดในเวลากลางวันและการพักผ่อนในเวลากลางวัน เพื่อละหมาดในเวลากลางคืน”

การตัดครีจญ์ฮะดีษ

สำนวนฮะดีษในเอกสารวิจัยตรงกับสำนวนฮะดีษที่บันทึก โดยอิบนุ คุซัยมะฮ์ (Ibn Khuzaymah, n.d.: 1939) จากสายสืบของอิกริมะฮ์ รายงานจาก อิบนุ อับบาส رضي الله عنه จากท่านนะบี صلى الله عليه وسلم ได้กล่าวด้วยสำนวนข้างต้น

¹ บันทึกโดย Muslim, n.d. : 1095. Aḥmad, 2001 : 11950. al-Tirmidhiy, : 1975 : 708. al-Nasā'iy, 1986: 2467. Ibn Mājah, n.d. : 1692. al-Dārimiy, 2000 : 1738. Abū Ya'lā al-Mausiliy, 1984 : 3900. Ibn Khuzaymah, n.d.: 1937. Abū 'Awānah, 1998 : 2737. al-Tabarāniy, n.d. : 2028. Ibn al-'Arābiy, 1997 : 1226. Abī al-Shaikh al-'Aṣbahāniy, 1987 : 240. Ibn al-Ja'dī, 1990 : 1692. al-Bayhaqiy, 2003 : 8118. Abd al-Razzāq al-Ṣan'āniy, 1403 : 7598. และ Ibn al-Jārūd, 1998: 383.

² บันทึกโดย Ibn Hibbān, 1988 : 3466.

³ บันทึกโดย Aḥmad, 2001 : 10185. และ Ibn Abī Shaybah, 1409 : 8914.

⁴ บันทึกโดย Aḥmad, 2001 : 11281. และ Ibn Abī Shaybah, 1409 : 8920.

ฮะดีษเดียวกันปรากฏใน บันทึกของอิมามฮะดีษจากสายสืบของ อิกริมะฮ์¹ รายงานจากอิบนุ อับบาส

การตัดสินฮะดีษ

ฮะดีษ ด้วยกับสายรายงานของ อิบนุคุษัยมะฮ์ เป็นฮะดีษที่เฎาะอ์ฟ เนื่องจากมีผู้รายงานชื่อซัหมะฮ์เป็นผู้รายงานที่ **ضعيف** (บุคคลที่อ่อน) (al-‘Asqalāniy, 1986 : 217) ซึ่งสอดคล้องกับอัลอัลบานีย์ ระบุว่า เป็นฮะดีษ เฎาะอ์ฟ (al-Albāniy, 1992 : 2758)

ฮะดีษที่ 206 หน้า 146 บรรทัดที่ 21 ส่วนนวนฮะดีษ

سبدا نبي ﷺ ((تَسَحَّرُوا وَلَوْ بِجُرْعَةٍ مَاءٍ)) رواية ابن حبان

ความว่า : ท่านนะบี ﷺ ได้กล่าวว่า “พวกท่านจงทานสะ ฮูรฺเกิดถึงแม้ว่า (ทานอาหารสะ ฮูรฺด้วยการ) ตีมน้ำเพียงอีกเดี๋ยวกก็ตาม ”
บันทึกโดยอิบนุ ฮิบบาน

การตัดครีจญ์ฮะดีษ

ส่วนนวนฮะดีษในเอกสารวิจัย คล้ายกับส่วนนวนฮะดีษที่บันทึกโดยอิบนุ ฮิบบาน (Ibn Hibbān, 1988 : 3476) จากสายสืบของอุกบะฮ์ เบ็น วัสสาจญ์ จาก อับดุลลอฮ์ เบ็น อัมร กล่าวว่าท่านเราะฮ์ลุลลอฮ์ ﷺ ได้กล่าวด้วยส่วนนวนดังนี้

²((تَسَحَّرُوا وَلَوْ بِجُرْعَةٍ مِنْ مَاءٍ))

ความว่า : “พวกท่านจงทานสะ ฮูรฺเกิดถึงแม้ว่า (ทานอาหารสะฮูรฺด้วยการ) ตีมน้ำเพียงอีกเดี๋ยวกก็ตาม”

ฮะดีษเดียวกันมีรายงานจาก **กอะนัส เบ็น มาลิก** จากสายสืบของ **ซาบิต อัลบุนานีย์³** และ **อะบี สะอีด อัลฮิลกันดะรอนีย์** จากสายสืบของอิมรอน อัลเกาะซีร์⁴

¹ บันทึกโดย al-Hākim, 1990 : 1551 และ Ibn Mājah, n.d. : 1693.

² ส่วนนวนตัวบทที่ปรากฏในเอกสารวิจัยกับส่วนนวนบันทึกโดยอิบนุฮิบบานนั้น พบว่ามีความแตกต่างกันคือ ในเอกสารวิจัยไม่มีคำว่า مِنْ

³ บันทึกโดย Abū Ya‘lā al-Mausiliy, 1984 : 3340. และ Diyā’ al-Dīn al-Maqdisiy, 2000: 718,719.

⁴ บันทึกโดย Ibn Abī ‘Usāmah, 1992 : 323.

การตัดสินชะดีษ

ชะดีษ ด้วยกับสายรายงานของ อิบน์ อิบบาน เป็นชะดีษ ฎะอ์อีฟ เนื่องจากมีผู้รายงานชื่อมุฮัมมัด บิน บิลาต เป็นผู้รายงานที่ صدوق يغرب (มีศีลจะแต่เกาะริบ) และอิมรอน อัลกอฎฎอน เป็นผู้รายงานที่ صدوق لهم (บุคคลที่มีศีลจะแต่มีความสับสน) (al-‘Asqalāniy, 1986 : 470 และ 429) แต่เนื่องจากมีสายรายงานอื่นที่มีฐานะสูงกว่าจึงทำให้เลื่อนฐานะเป็นชะดีษ ฮะสัน ลิขอยริฮ

ชะดีษที่ 207 หน้า 146 บรรทัดที่ 23 สำนวนชะดีษ

سبدا نبي ﷺ ((نِعَمَ سَحُورُ الْمُؤْمِنِ التَّحَرُّ))

ความว่า : ท่านนะบี ﷺ ได้กล่าวว่า “อาหารสะฮูรที่เป็นที่ประเสริฐที่สุดของคนมุอฺมินคือผลอินทผลัมแห้ง”

การตัดครีจญ์ชะดีษ

สำนวนชะดีษในเอกสารวิจัย คล้ายกับสำนวนชะดีษที่บันทึกโดย อะบู ดาวูด (Abū Dāwūd, 2009 : 2345) จากสายสืบของสะอีด อัลมัฏบุรีย รายงาน จากอะบี ฮุรอยเราะฮ์ ﷺ จากท่านนะบี ﷺ ได้กล่าวด้วยสำนวนข้างต้น

ชะดีษเดียวกันปรากฏใน บันทึกของอิมามชะดีษ จากสายสืบของ สะอีด อัลมัฏบุรีย¹ รายงานจากอะบี ฮุรอยเราะฮ์ ﷺ

การตัดสินชะดีษ

ชะดีษกับสายรายงานของ อะบูดาวูด เป็นชะดีษ ฎะอ์อีฟ เนื่องจากมีผู้รายงานชื่อมุฮัมมัด บิน มุซาเป็นผู้รายงานที่ صدوق رمي بالتشيع (บุคคลที่มีศีลจะแต่ถูกกล่าวหาว่าเป็นพวกนิยมแนวคิดชีอะฮ์) (al-‘Asqalāniy, 1986 : 509) แต่เนื่องจากมีสายรายงานอื่นที่มีฐานะสูงกว่าจึงทำให้เลื่อนฐานะเป็นชะดีษ ฮะสัน ลิขอยริฮ

ชะดีษที่ 208 หน้า 146 บรรทัดที่ 24 สำนวนชะดีษ

سبدا نبي ﷺ ((لَا يَزَالُ النَّاسُ بِحَيْرٍ مَا عَجَّلُوا الْفِطْرَ وَأَخْرَجُوا السَّحُورَ))

رواية إمام أحمد

¹ บันทึกโดย Ibn Hibbān, 1988 : 3475. Abū Bakar al-Bazzār , 2009 : 8550. และ al-Bayhaqiy, 2003 : 8117.

ความว่า : ท่านนะบี ﷺ ได้กล่าวว่า “ผู้คนยังคงอยู่ในความดี
 ตราบที่พวกเขาไร้ละศีลอด และพวกเขาเร่งเวลาทานอาหารสะฮูร
 ให้ล่าช้า(ไปจนถึงก่อนพระญ์เล็กน้อย)”

การตัดครีญฮะดีษ

สำนวนฮะดีษในเอกสารวิจัย คล้ายกับสำนวนฮะดีษที่บันทึกโดย อะฮมัด (Ahmad, 2001 : 21507) จากสายสืบของอะดียฺ เป็น ฮาติม อัลอิมษีย์ จากอะบี ซรรกล่าวไว้ แท้จริงแล้ว ท่านนะบี ﷺ ได้กล่าวแก่ท่านบิลาล رضي الله عنه ตอนที่ท่านนะบี ﷺ เรียกให้รับประทานสะฮูรด้วยสำนวนว่า

¹ ((لَا تَزَالُ أُمَّتِي بِخَيْرٍ مَا أَخْرُوا السَّحُورَ، وَعَجَّلُوا الْفِطْرَ))

ความว่า “ประชาชาติของฉันยังคงอยู่ในความดี ตราบที่พวกเขาเร่ง
 เวลาทานอาหารสะฮูรให้ล่าช้า (ไปจนถึงก่อนพระญ์เล็กน้อย และ
 พวกเขาไร้ละศีลอด”

ฮะดีษเดียวกันมีรายงานจากอัลอับบาส رضي الله عنه จากสายสืบของอัลอะฮ์นัฟ เป็น กอยส²
 จากท่านหญิง มัยมูนะฮ์ رضي الله عنها จากสายสืบของ अबدুলลอฮ์ เป็น อะบี รอฟิอ³ สะฮัล เป็น สะอัด رضي الله عنه
 จากสายสืบของอะบี ฮาซิม⁴ และอะบู อัยยูบ อัลอันคอรียฺ رضي الله عنه จากสายสืบของอุกบะฮ์ เป็น อามิร⁵

การตัดสินฮะดีษ

ฮะดีษกับสายรายงานของ อะฮมัดเป็นฮะดีษ เฎาะอ์ฟ เนื่องจากมีผู้รายงานชื่ออิบน์
 ละฮีอะฮ์เป็นผู้รายงานที่ صدوق وخلق بعد احتراق كتبه (บุคคลที่มีสัจจะแต่สับสนเมื่อหนังสือของ
 เขาถูกไฟไหม้) (al-‘Asqalāniy, 1986 : 319) แต่เนื่องจากมีสายรายงานอื่นที่มีฐานะสูงกว่าจึงทำ
 ให้เลื่อนฐานะเป็นฮะดีษ ฮะสัน ลิขอยริฮฺ

¹ จากการเทียบสำนวนตัวบทระหว่างตัวบทที่ปรากฏในเอกสารวิจัยกับสำนวนบันทึกโดยอะฮมัดพบว่ามีความแตกต่างที่คำว่า أُمَّتِي แทนด้วยคำว่า السَّائِلِينَ และมีการเรียงลำดับก่อนหลังไม่เหมือนกัน

² บันทึกโดย al-Dārimiy, 2000 : 1246. และ al-Bazzār, 1997 : 303.

³ บันทึกโดย Ahmad, 2001 : 26830. และ Abū Ya‘lā al-Mausiliy, 1984 : 7091.

⁴ บันทึกโดย Ahmad, 2001 : 22804. al-Shāfi‘iy, 1400:1/20. และ Abū Nu‘iam, 1996 : 99.

⁵ บันทึกโดย Ahmad, 2001 : 23534. Abū Dāwūd, n.d. : 380. Ibn Khuzaymah, n.d.: 309. และ al-Bayhaqi, 2003 : 1728.

อะดีษที่ 209 หน้า 146 บรรทัดที่ 27 จำนวนอะดีษ

ترسبت ددالم رواية حديث يغ صحيح بهوسن صحبة برکتا مریکت
 ((تَسَحَّرْنَا مَعَ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ ثُمَّ قُمْنَا إِلَى الصَّلَاةِ وَكَانَ قَدْرُ مَا
 بَيْنَهُمَا خَمْسِينَ آيَةً))

ความว่า : ถูกกล่าวในสายรายงานอะดีษที่เศาะฮือฮ์ซึ่งบรรดาท่าน
 สาวก(ของท่านนะบี ﷺ) ได้กล่าวว่า“พวกเราได้ทานสะฮูร์กับท่าน
 เราะสุลุลลอฮ์ ﷺ เสร็จแล้วพวกเราก็กู้ขึ้นไป ละหมาด (ศุบ ฮ)
 ช่วงเวลาระหว่างทั้งสอง (หมายถึงหลังจากที่ท่านสะฮูร์เสร็จกับ
 เวลาของการละหมาดศุบ ฮประมาณ) ห้าสิบ อายะฮ์ (หมายถึง
 ช่วงเวลาระหว่างนั้นเท่ากับเวลาที่ใช้ในการอ่านอัลกุรอานประมาณ
 ห้าสิบ อายะฮ์)”

การตัด κρίญ์ อะดีษ

จำนวนอะดีษในเอกสารวิจัย คล้าย กับจำนวนอะดีษที่บันทึกโดยอัลบุคอรี (al-Buhkārī, 1422 : 1921) จากสายสืบของเกาะตาตะฮ์ จากอะนะฮ์ จาก ซัยด เป็น ซาบิต ท่านกล่าวด้วยจำนวนดังนี้

((تَسَحَّرْنَا مَعَ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، ثُمَّ قَامَ إِلَى الصَّلَاةِ))، قُلْتُ:
 كَمْ كَانَ بَيْنَ الْأَذَانِ وَالسُّحُورِ؟ " قَالَ: «قَدْرُ خَمْسِينَ آيَةً»¹

ความว่า : “พวกเราได้ทานสะฮูร์กับท่านเราะสุลุลลอฮ์ ﷺ เสร็จ
 แล้ว ท่าน กู้ขึ้นไป ละหมาด (ศุบ ฮ) ” ฉนั้น (อะนะฮ์) ถามว่า
 "ช่วงเวลาเท่าใดระหว่าง อาซานกับสะฮูร์ " ซัยดตอบว่า "ประมาณ
 ห้าสิบอายะฮ์ (หมายถึงช่วงเวลาระหว่างนั้นเท่ากับเวลาที่ใช้ในการ
 อ่าน อัลกุรอานประมาณห้าสิบอายะฮ์)"

อะดีษเดียวกันปรากฏใน บันทึก ของอิมามอะดีษ จากสายสืบของ เกาะตาตะฮ์ จากอะนะฮ์² รายงานจากซัยด เป็น ซาบิต

¹ จำนวนตัวบทที่ปรากฏในเอกสารวิจัยกับจำนวนบันทึกโดย อัลบุคอรี พบว่ามีความแตกต่างที่คำว่า قَامَ แทนด้วยคำว่า قُمْنَا และ
 ในอัลบุคอรีมีจำนวนประโยคคำถาม

² บันทึกโดย Muslim, n.d. : 1097. al-Tirmidhiy.: 1975 : 703. Abū Nu‘iam, 1996 : 2467. และ al-Baghawiy, 1983 : 6/253.

การตัดสินชะดีษ

ชะดีษเศาะฮียะฮ์เพราะมีคุณสมบัติของชะดีษเศาะฮียะฮ์ครบทุกประการ

ชะดีษที่ 210 หน้า 146 บรรทัดที่ 34 สำนักชะดีษ

سبدا نبي ﷺ ((دَعُ مَا يَرِيْبُكَ إِلَى مَا لَا يَرِيْبُكَ))¹

ชะดีษที่ 211 หน้า 147 บรรทัดที่ 5 สำนักชะดีษ

سبدا نبي ﷺ ((لَا تَزَالُ أُمَّتِي بِخَيْرٍ مَا عَجَّلُوا الْفِطْرَ))

ความว่า : ท่านนะบี ﷺ กล่าวว่า “ประชาชาติของฉันยังคงอยู่ในความดี ตราบที่พวกเขารีบละศีลอด”

การตีครีจญ์ชะดีษ

สำนักชะดีษในเอกสารวิจัยตรงกับสำนักชะดีษที่บันทึกโดยอัชชาฟีอีย์ (al-Shafi'iy, 1951: 730) จากสายสืบของอะบี ฮาซิม เป็น ดินาร รายงานจาก สะฮัล เป็น สะฮุด อัศลาอิดีย์ ﷺ ท่านนะบี ﷺ ได้กล่าวด้วยสำนักข้างต้น ชะดีษเดียวกันปรากฏใน บันทึกของอิมามชะดีษ จากสายสืบของ อะบี ฮาซิม เป็น ดินาร² รายงานจาก สะฮัล เป็น สะฮุด อัศลาอิดีย์ ﷺ

การตัดสินชะดีษ

ชะดีษบันทึกโดยอัชชาฟีอีย์ เป็นชะดีษเศาะฮียะฮ์ เนื่องจากสายรายงานนี้ประกอบด้วยผู้รายงานที่มีความน่าเชื่อถือทุกคน

ชะดีษที่ 212 หน้า 148 บรรทัดที่ 6 สำนักชะดีษ

سبدا نبي ﷺ ((مَنْ فَطَرَ صَائِمًا فَلَهُ مِثْلُ أَجْرِهِ وَلَا يَنْقُصُ مِنْ أَجْرِ

الصَّائِمِ شَيْءًا))

ความว่า : ท่านนะบี ﷺ กล่าวว่า “ใครที่ได้เลี้ยงอาหารละศีลอดแก่ผู้ที่ถือศีลอด เขาก็จะได้รับผลตอบแทน ของผู้ที่ถือศีลอดด้วย

¹ ดูชะดีษที่ 5

² บันทึกโดย al-Buhkāriy, 1422 : 1957. และ Muslim, n.d. : 1098.

โดยที่เขาไม่ได้ไปทำให้ผลบุญของผู้ที่ถือศีลอดต้องลดลงแต่อย่างใด”

การตัดครีจญ์ฮะดีษ

สำนวนฮะดีษในเอกสารวิจัย คล้าย กับสำนวนฮะดีษที่บันทึก โดย อัตติรมิซีย์ (al-Tirmidhiy,: 1975 : 807) จากสายสืบของอะฏอว์ รายงานจากซัยต เป็น คอลิด อัลญะฮะนี

กล่าววาท่านเราะฮ์ลุลลอฮ์ ได้กล่าวด้วยสำนวนว่า

((مَنْ فَطَّرَ صَائِمًا كَانَ لَهُ مِثْلُ أَجْرِهِ، غَيْرَ أَنَّهُ لَا يَنْقُصُ مِنْ أَجْرِ الصَّائِمِ شَيْئًا))¹

ความว่า : “ใครที่ได้เลี้ยงอาหารละศีลอด แก่ผู้ที่ถือศีลอด เขาก็จะ ได้รับผลตอบแทน ของผู้ถือศีลอดด้วย โดยที่เขาไม่ได้ไปทำให้ ผลบุญของผู้ที่ถือศีลอดต้องลดลงแต่อย่างใด ” ท่านอิมามติรมิซีย์ ว่า ฮะดีษ ฮะสัน เคาเซฮีย

ฮะดีษเดียวกันปรากฏใน บันทึกของอิมามฮะดีษ จากสายสืบของ อะฏอว์² รายงาน จากซัยต เป็น คอลิด อัลญะฮะนี

ฮะดีษเดียวกันมีรายงานจาก ท่านหญิงอาอิชะฮ์ จากสายสืบของอะฏอว์³ และ สะอีด เป็น อัลมุสัยิบ⁴

การตัดสินฮะดีษ

ฮะดีษเดียวกับสายรายงานของอัตติรมิซีย์ เป็นฮะดีษเคาเซฮีย เนื่องจากสายรายงาน นี้ประกอบด้วยผู้รายงานที่มีความน่าเชื่อถือทุกคน อัตติรมิซีย์กล่าวว่าฮะดีษนี้เป็นฮะดีษฮะสัน เคาเซฮีย (al-Tirmidhiy,:1975:2/163) และอัลอัลบานียได้ระบุว่าเป็นฮะดีษเคาเซฮีย (al-Albāniy, n.d.: 2/307)

ฮะดีษที่ 213 หน้า 148 บรรทัดที่ 22 สำนวนฮะดีษ

سبدا نبي ﷺ ((مَنْ أَصْبَحَ جُنُبًا فَلَا صَوْمَ لَهُ))

¹ สำนวนตัวบทที่ปรากฏในเอกสารวิจัยกับสำนวนบันทึกโดยอัตติรมิซีย์ พบว่ามีความแตกต่างที่คำว่า ْمَنْ أَصْبَحَ แทนด้วยคำว่า ْمَنْ وَ لَا ْيَنْقُصُ แทนด้วยคำว่า ْمَنْ لَا يَنْقُصُ

² บันทึกโดย al-Bazzār, 2009 : 3775. al-Tabarāniy, n.d : 1048. และ al-Bayhaqi, 2003 : 8138.

³ บันทึกโดย al-Nasā’iy, 1406: 299.

⁴ บันทึกโดย al-Tabarāniy, n.d : 8438.

ความว่า : ท่านนะบี ﷺ กล่าวว่า “ใครตื่นตอนรุ่งเช้า ยังอยู่ในสภาพที่มีญิบดูถือว่าการถือศีลอดของเขานั้นโมฆะ”

การตัดครีจญ์ฮะดีษ

สำนวนฮะดีษในเอกสารวิจัย ตรงกับส่วนหนึ่งของ สำนวนฮะดีษที่บันทึกโดยอะฮมัด (Ahmad, 2001 : 26298) จากสายสืบของอะบู บักร เป็น อัศดุรเราะฮมาน รายงานจาก อะบี ฮุร็อยเราะฮ์ رضي الله عنه กล่าว ด้วยสำนวนว่า

((مَنْ أَصْبَحَ جُنُبًا فَلَا صَوْمَ لَهُ ، فَأَرْسَلَ مَرْوَانَ ، أَبَا بَكْرَ بْنَ عَبْدِ الرَّحْمَنِ إِلَى عَائِشَةَ يَسْأَلُهَا ، فَقَالَتْ لَهَا : إِنَّ أَبَا هُرَيْرَةَ يَقُولُ : مَنْ أَصْبَحَ جُنُبًا فَلَا صَوْمَ لَهُ؟ فَقَالَتْ عَائِشَةُ: قَدْ كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يُجْنِبُ، ثُمَّ يَتِمُّ صَوْمَهُ. فَأَرْسَلَ إِلَى أَبِي هُرَيْرَةَ، فَأَخْبَرَهُ أَنَّ عَائِشَةَ قَالَتْ: «إِنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَانَ يُجْنِبُ ثُمَّ يَتِمُّ صَوْمَهُ» فَكَفَّ أَبُو هُرَيْرَةَ))

ความว่า : “ใครตื่นตอนรุ่งเช้ายังอยู่ในสภาพที่มีญิบดูถือว่าการถือศีลอดของเขานั้นโมฆะ แล้วท่านมัรวานได้ส่ง ท่านอะบา บักร เป็น อัศดุรเราะฮมาน ไปยังท่านหญิงอะฮิซะฮ์ แล้วถามท่านหญิงว่า แท้จริงแล้วท่านอะบา ฮุร็อยเราะฮ์ ได้กล่าวว่า ”ใครตื่นตอนรุ่งเช้า ยังอยู่ในสภาพที่มีญิบดูถือว่าการถือศีลอดของเขานั้นโมฆะ” ท่านหญิงอะฮิซะฮ์ได้ตอบว่า ท่านเราะฮ์สุลลอลฮ์ ﷺ อยู่ในสภาพที่มีญิบดู แล้วท่านก็ถือศีลอดต่อไป หลังจากนั้นท่านก็ส่งไปยังอะบี ฮุร็อยเราะฮ์ เพื่อบอกท่านว่าท่านหญิงอะฮิซะฮ์ได้กล่าวว่า แท้จริง ท่านเราะฮ์สุลลอลฮ์ ﷺ อยู่ในสภาพที่มีญิบดู แล้วท่านก็ถือศีลอด (หลังจากนั้นท่านก็อาบน้ำญิบดู) แล้วอะบี ฮุร็อยเราะฮ์ก็หยุดไม่พูดอะไรต่อไป ”

ฮะดีษเดียวกันปรากฏใน บันทึก ของอิมามฮะดีษ จากสายสืบของ จากสายสืบของอะบู บักร เป็น อัศดุรเราะฮมาน¹ รายงานจากอะบี ฮุร็อยเราะฮ์ رضي الله عنه

¹ บันทึกโดย al-Nasā'iy, 2001: 2974. al-Tabarāniy, 1994: 750. และ Ishāq bin Rāhuwaih, 1991 : 1089.

การตัดสินชะดีษ

ชะดีษด้วยสายรายงานของ อะฮมัด เป็นชะดีษเกาะอ์ฟ เนื่องจากมีผู้รายงานชื่อ อุบัยดะฮ์เป็นผู้รายงานที่ صدوق نحوى ربما خطأ (มีสัจจะแต่อาจจะมีข้อผิดพลาด) (al-‘Asqalāniy, 1986 : 379)

ชะดีษที่ 214 หน้า 148 บรรทัดที่ 30 ส่วนนวนชะดีษ

سبدا نبي ﷺ ((مَنْ لَمْ يَدَعْ قَوْلَ الزُّورِ وَالْعَمَلَ بِهِ فَلَيْسَ لِلَّهِ حَاجَةٌ فِي أَنْ يَدَعَ طَعَامَهُ وَشِرَابَهُ)) رواية بخاري

ความว่า : ท่านนบิ ﷺ ได้กล่าวว่า “ใครที่ไม่ได้ละทิ้งคำพูด ที่เป็นเท็จ และการกระทำ ที่เป็นเท็จ การงดอาหาร และเครื่องดื่มของเขา อัลลอฮ์นั้นไม่ต้องการ” บันทึกโดยบุคอรี

การตัดครีจญ์ชะดีษ

ส่วนนวนชะดีษในเอกสารวิจัย ตรงกับ ส่วนนวนชะดีษที่บันทึกโดยอัลบุคอรี (al-Buhkāriy, 1422 : 1903) จากสายสืบของ อะบี สะอีด อัลมิฏบุรีย รายงาน จากอะบี ฮุรอัยเราะฮ์ ؓ จากท่านนบิ ﷺ กล่าวด้วยส่วนนวนที่ได้กล่าวมาข้างต้น

ชะดีษเดียวกันปรากฏใน บันทึก ของอิมามชะดีษ จากสายสืบของ อะบี สะอีด อัลมิฏบุรีย¹ รายงานจากจากอะบี ฮุรอัยเราะฮ์ ؓ

ชะดีษเดียวกันมีรายงานจากอะนัส ؓ จากสายสืบของซาบิต²

การตัดสินชะดีษ

ชะดีษเศาะฮี้ฮ์เพราะมีคุณสมบัติของชะดีษเศาะฮี้ฮ์ครบทุกประการ

¹ บันทึกโดย Ahmad, 2001 : 9839. al-Nasā'iy, 2001: 3233. Abū Dāwūd, n.d. : 2362. al-Tirmidhiy, 1998 : 707. Ibn Mājah, n.d. : 1689. Ibn Hibbān, 1988 : 3480. Ibn Khuzaymah, n.d.: 1995. al-Marwaziyy, n.d. : 1307. al-Bazzār, 2009 : 8428. Ibn al-'A'rābiyy, 1997 : 437. al-Baghawiy, 1983 : 6/273. และ al-Bayhaqiy, 2003 : 8311.

² บันทึกโดย Ibn al-'A'rābiyy, 1997 : 1845.

ฮะดีษที่ 215 หน้า 149 บรรทัดที่ 5 สำนักฮะดีษ

حديث رواية بخاري دان مسلم سبدا نبي ﷺ ((الصِّيَامُ جُنَّةٌ فَإِذَا
كَانَ أَحَدُكُمْ صَائِمًا فَلَا يَزُفْتُ وَلَا يَجْهَلُ فَإِنْ أَمْرُو قَاتَلَهُ أَوْ شَاتَمَهُ
فَلْيُغْلِ إِلَى صَائِمٍ إِلَى صَائِمٍ))

ความว่า : ฮะดีษบันทึกโดยบุคอรีย์และมุสลิมท่านนะบี ﷺ ได้
กล่าวว่า “การถือศีลอดนั้นเป็นโล่ป้องกัน (คือป้องกันไม่ให้ผู้ถือ
ศีลอดประพฤตีสั่งที่ไม่ดี หรือป้องกันเขาจากการต้องเข้านรก)
ดังนั้น (เมื่อผู้ใดถือศีลอด) แล้ว เขาอย่าได้พูดจาหยาบโผนและ
อย่าได้ประพฤตีย์เยี่ยงผู้ที่ไร้จริยธรรมและหากมันมีผู้ใดต้องการ
ทะเลาะเบาะแว้งหรือกล่าวตำว่าร้ายเขา ก็ให้เขากล่าวแก่คนผู้นั้น
ว่า แท้จริงฉันเป็นผู้ถือศีลอด แท้จริงฉันเป็นผู้ถือศีลอด (คือให้
กล่าวเพียงเท่านี้ โดยไม่ต้องตอบโต้ด้วยคำพูดอื่นที่อาจจะทำให้การ
ถือศีลอดบกพร่อง)”

การตีความฮะดีษ

สำนักฮะดีษในเอกสารวิจัย คล้ายกับส่วนหนึ่งของ สำนักฮะดีษที่บันทึกโดย
อัลบุคอรีย์ (al-Buhkārīy, 1422 : 1894) จากสายสืบของ อัลอะฮฺเราะจญ์ รายงาน จากอะบี
ฮุรอยเราะฮ์ رضي الله عنه จากท่านนะบี ﷺ กล่าวว่าด้วยสำนวน

((الصِّيَامُ جُنَّةٌ فَلَا يَزُفْتُ وَلَا يَجْهَلُ، وَإِنْ أَمْرُو قَاتَلَهُ أَوْ شَاتَمَهُ فَلْيُغْلِ
إِلَى صَائِمٍ مَرَّتَيْنِ))¹

ความว่า “การถือศีลอดนั้นเป็นโล่ป้องกันดังนั้น (เมื่อผู้ใดถือศีลอด)
แล้ว เขาอย่าได้พูดจาหยาบโผนและอย่าได้ประพฤตีย์เยี่ยงผู้ที่ไร้
จริยธรรมและหากมันมีผู้ใดต้องการทะเลาะเบาะแว้งหรือกล่าว
ตำว่าร้ายเขา ก็ให้เขากล่าวแก่คนผู้นั้นว่า แท้จริงฉันเป็นผู้ถือศีลอด
(กล่าว) สองครั้ง”

¹ สำนักฉบับที่ปรากฏในเอกสารวิจัยกับสำนวนบันทึกโดยอัลบุคอรีย์ พบว่ามีความแตกต่างที่คำว่า مَرَّتَيْنِ แทนด้วยคำว่า فَلْيُغْلِ إِلَى صَائِمٍ مَرَّتَيْنِ และในเอกสารวิจัยมีเพิ่มคำว่า فَلْيُغْلِ إِلَى صَائِمٍ

อะดีษเดียวกันปรากฏใน บันทึกของอิมามอะดีษ จากสายสืบของ งอัลอะอเราะเจญ์¹
 รายงานจากจากอะบี สุรอยเราะฮ์

การตัดสินอะดีษ

อะดีษเศาะฮียะฮ์เพราะมีคุณสมบัติของอะดีษเศาะฮียะฮ์ครบทุกประการ

อะดีษที่ 216 หน้า 150 บรรทัดที่ 2 สำนักอะดีษ

سبدا نبي ﷺ ((خُذُوا فَمِ الصَّائِمِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ أَطْيَبُ عِنْدَ اللَّهِ مِنْ
 رِيحِ الْمَسْكِ))

ความว่า : ท่านนะบี ﷺ กล่าวว่า “แท้จริงกลิ่นปากของผู้ที่ถือ
 ศีลอด ณ อัลลอฮ์ในโลกหน้านั้นหอมยิ่งกว่ากลิ่นของชะมดเชียง
 เสียอีก”

การตัดครีจญ์อะดีษ

สำนักอะดีษในเอกสารวิจัยตรงกับสำนักอะดีษที่บันทึกโดยอิสฮาก เป็น รอฮูวัยฮ์
 (Ishāq bin Rāhuwaih, 1991 : 529) จากสายสืบของมุซา เป็น ยะฮ์สา รายงานจาก อะบี
 สุรอยเราะฮ์ จากท่านเราะฮ์สุลลอลฮ์ ด้วยสำนวนที่ได้กล่าวข้างต้น

อะดีษเดียวกันปรากฏใน บันทึกของอิมามอะดีษ จากสายสืบของ มุซา เป็น ยะฮ์สา²
 อัลอะอเราะเจญ์³ อะบี ศอลิฮ์⁴ อัจญ์ลาน⁵ และอะบี สะละมะฮ์⁶ รายงาน จากจาก อะบี
 สุรอยเราะฮ์

อะดีษเดียวกันมี รายงานจาก อะลี⁷ จากสายสืบของ อับดุลลอฮ์ เป็น
 อัลฮาริซ⁸ อะบี สะอีด จากสายสืบของอะบี ศอลิฮ์⁸

¹ บันทึกโดย Muslim, n.d. : 1151. al-Nasā'iy, 2001: 3256. al-Ḥumaidiy, 1996 : 1044. และ al-Bayhaqiy, 1991 : 8885.

² บันทึกโดย al-Buhkāriy, 1422 : 3/26. Muslim, n.d. : 2/807. และ Aḥmad, 2001 : 7485.

³ บันทึกโดย Mālik, 2004 : 854.

⁴ บันทึกโดย al-Bayhaqiy, 2003 : 8310.

⁵ บันทึกโดย Abū Dāwūd al-Ṭayālisīy, 1999 : 2488.

⁶ บันทึกโดย al-Dārimiy, 2000 : 1810.

⁷ บันทึกโดย al-Nasā'iy, 2001: 2534.

⁸ บันทึกโดย al-Buhkāriy, 1422 : 3/26. Muslim, n.d. : 2/807. และ Aḥmad, 2001 : 7485.

และท่านหญิงอาอิชะฮ์ จากสายสืบของ อุรวะฮ์¹

การตัดสินชะดีษ

ชะดีษบันทึกโดยอิสฮาก เป็น รอฮ์วัยฮ์เป็นชะดีษเศาะฮี้ฮ์ เนื่องจาก สายรายงานนี้ ประกอบด้วยผู้รายงานที่มีความน่าเชื่อถือทุกคน

ชะดีษที่ 217 หน้า 151 บรรทัดที่ 10 ส่วนนวนชะดีษ

سبدا نبي ﷺ ((مَنْ قَامَ لَيْلَةَ الْقَدْرِ إِيمَانًا وَاحْتِسَابًا غُفِرَ لَهُ مَا تَقَدَّمَ مِنْ ذَنْبِهِ))

ความว่า : ท่านนะบี กล่าวว่า “ผู้ใดที่ดำรงไว้ (อิบาดะฮ์) ใน ค่ำคืน อัลก็อดรฺด้วยความศรัทธาต่ออัลลอฮ์และหวังในความโปรดปรานและผลตอบแทนจากพระองค์ผู้เดียวเท่านั้น แท้จริง เขาจะได้รับการอภัยโทษจากบาปทั้งหลายที่ผ่านมา”

การตัดครีจญ์ชะดีษ

ส่วนนวนชะดีษในเอกสารวิจัย ตรงกับ ส่วนนวนชะดีษที่บันทึก โดย อะบู อิบรอฮีม อัลมุซันนี (Abu Ibrāhīm al-Muzaniy, 1406 : 328) อะบี สะละมะฮ์ จากอะบี ฮุรอัยเราะฮ์ ท่านนะบี กล่าวด้วยส่วนนวนที่ได้กล่าวข้างต้น

ชะดีษเดียวกันปรากฏใน บันทึกของอิมามชะดีษ จากสายสืบของ อะบี สะละมะฮ์² อะบี รอฟีอ³ และอะนัส⁴ รายงานจากจากอะบี ฮุรอัยเราะฮ์

การตัดสินชะดีษ

ชะดีษบันทึกโดยอะบู อิบรอฮีม อัลมุซันนี เป็นชะดีษเศาะฮี้ฮ์ เนื่องจากสายรายงานนี้ประกอบด้วยผู้รายงานที่มีความน่าเชื่อถือทุกคน

¹ บันทึกโดย al-Nasā'iy, 2001: 3245. และ al-Tabarāniy, n.d : 4179.

² บันทึกโดย al-Buhkāriy, 1422 : 1901. Abu al-Qasim al-Raziyy, 1412 : 1667. และ al-Bayhaqiy, 2003 : 3397.

³ บันทึกโดย Abū Bakar al-Bazzār, 2009 : 9495.

⁴ บันทึกโดย Abū Ya'āl al-Mausiliy, 1984 : 2632.

ฮะดีษที่ 218 หน้า 151 บรรทัดที่ 33 จำนวนฮะดีษ

سبدا نبی ﷺ ددالم حدیث روایة بخاری دان مسلم ((مَنْ مَاتَ وَعَلَيْهِ صِيَامٌ صَامَ عَنْهُ وَلِيُّهُ))

ความว่า : ท่านนะบี ﷺ ได้กล่าวว่าในฮะดีษบันทึกโดยบุคอรีย์ และมุสลิม “ใครก็ตามที่เสียชีวิตในขณะที่เขายังมีศีลอดที่ค้างอยู่ ดังนั้นวะลีย์ของเขาจงถือศีลอดแทน”

การตัด κρίญฮะดีษ

จำนวนฮะดีษในเอกสารวิจัย ตรงกับ จำนวนฮะดีษที่บันทึกโดยอัลบุคอรีย์ (al-Buhkārīy, 1422 : 1952) และมุสลิม (Muslim, n.d. : 1147) จากสายสืบของอูรวะฮ์ จากท่านหญิงอาอิชะฮ์ رضي الله عنها จากท่านเราะฮ์สุลลอลฮ์ ﷺ กล่าวด้วยจำนวน ที่ได้กล่าวมาข้างต้น ฮะดีษเดียวกันปรากฏใน บันทึกของอิมามฮะดีษ จากสายสืบของ อูรวะฮ์¹ รายงานจากท่านหญิงอาอิชะฮ์ رضي الله عنها

การตัด สิ้นฮะดีษ

ฮะดีษเศาะฮี้ฮ์เพราะมีคุณสมบัติของฮะดีษเศาะฮี้ฮ์ครบทุกประการ

ฮะดีษที่ 219 หน้า 152 บรรทัดที่ 2 จำนวนฮะดีษ

سبدا ن ((صَوْمِي عَنْ أُمَّكَ)) روایة مسلم

ความว่า : ท่านนะบี ﷺ ได้กล่าวว่า “จงถือศีลอดแทนมารดาของเจ้า” บันทึกโดยมุสลิม

การตัด κρίญฮะดีษ

จำนวนฮะดีษในเอกสารวิจัย ตรงกับ จำนวนฮะดีษที่บันทึกโดยมุสลิม (Muslim, n.d. : 1148) จากสายสืบของสะอีด เบน ญะบ์ร รายงานจากอิบน์ อับบาส رضي الله عنهما ท่านกล่าวว่า มีสตรีผู้หนึ่งมาหาท่านเราะฮ์สุลลอลฮ์ ﷺ แล้วกล่าวว่า โอ้ท่านเราะฮ์สุลลอลฮ์ ﷺ มารดาของฉันได้เสียชีวิต

¹ บันทึกโดย Abū Dāwūd, 2009 : 2400. al-Nasā'iy, 2001: 2931. Abū Ya'lā al-Mausiliy, 1984 : 4417. al-Bayhaqiy, 1991: 8221. Abū 'Awānah, 1998 : 2894. Abū Nu'iam, 1996 : 2602. Ibn Hibbān, 1988 : 3569. Ibn Khuzaymah, n.d.: 2052. Ibn al-Jārūd, 1998: 943. al-Dāraquṭniy, 2004 :2335 . และ al-Ṭahāwiy, 1994 : 2397.

และท่านได้ชะฆัรเพื่อถือศีลอด ฉันจะต้องถือศีลอดแทนท่านหรือเปล่า ท่านเราะสูลุลลอฮ์ ﷺ ตอบว่า เจ้ารู้ไหมว่าหากมารดาของเจ้าติดหนี้สินแล้วเจ้าจ่ายแทนนาง สิ่งนั้นจะทำให้นางหมดหนี้ใช่ไหมสตรีผู้นั้นก็ตามว่า ใช่ แล้วท่าน ﷺ กล่าวด้วยสำนวนว่า

1 ((فَصُومِي عَنْ أُمِّكَ))

ความว่า : “จงถือศีลอดแทนมารดาของเจ้า”

ฮะดีษเดียวกันปรากฏในบันทึกของอิมามอะดีษจากสายสืบของสะอีด เป็น ญุบัยร² รายงานจากอิบนุ อับบาส رضي الله عنهما

ฮะดีษเดียวกันมี รายงานจาก บุรียดะฮ์ อัลอัสละมี³ رضي الله عنه จากสายสืบของ अबดุลลอฮ์ เป็น บุรียดะฮ์ อัลอัสละมี³ และสุไลมาน เป็น บุรียดะฮ์ อัลอัสละมี⁴

การตัดสินฮะดีษ

ฮะดีษเศาะฮียเพราะมีคุณสมบัติของฮะดีษเศาะฮียครบทุกประการ

ฮะดีษที่ 220 หน้า 157 บรรทัดที่ 20 สำนวนฮะดีษ

حديث بخاري دان مسلم يغدروايتكن درفد أبي هريرة رضي الله
 كنان ((جاء رجل إلى النبي ﷺ فقال هلك وأهلك فقال وما
 أهلك فقال وطئت امرأتي في رمضان قال هل تجد ما تعتق رقبته
 قال لا قال فهل تستطيع أن تصوم شهرين متتابعين قال لا قال فهل
 تجد ما تطعم ستين مسكيناً قال لا ثم جلس فأبى رجل إلى النبي
 صلى الله عليه وسلم يعرق فيها ثم قال تصدق بهذا فقال على
 أفقر منا يا رسول الله فوالله ما بين لابتيها أهل بيت أحوج إليه
 منا، فصحك ﷺ حتى بدت أنيابُهُ، ثم قال اذهب فأطعمه أهلك))
 ความว่า : ฮะดีษบันทึกโดยบุคอรีและมุสลิมรายงาน จากอะบี
 ฮุร็อยเราะฮ์ رضي الله عنه ท่านกล่าวว่า “ได้มีชายคนหนึ่งมาหาท่านนะบี ﷺ

¹ จากการเทียบสำนวนตัวบทระหว่างตัวบทที่ปรากฏในเอกสารวิจัยกับสำนวนบันทึกโดยมุสลิม พบว่าต่างกันนิดเดียวคือ ในเอกสารวิจัยไม่มีคำว่า (ف) นำหน้า แต่ตัวบทในสำนวนบันทึกโดยมุสลิมมีคำว่า (ف) นำหน้า

² บันทึกโดย al-Nasā'iy, 2001: 2929. Abū Nu'iam, 1996 : 2606. และ Ibn Hibbān, 1988 : 4396.

³ บันทึกโดย al-Bayhaqi, 1991: 7635.

⁴ บันทึกโดย al-Tabarāni, 1994: 777.

แล้วได้กล่าวว่า ฉันหายนะแล้ว ท่านเราะซูลุลลอฮ์ ﷺ จึงได้ถามว่า อะไรหรือที่ทำให้ท่านหายนะ? เขาก็ตอบว่า ฉันได้มีเพศสัมพันธ์กับภรรยาของฉันในเดือน เราะมะฎอน ท่านนะบี ﷺ จึงถามว่าท่านมีทาสเพื่อที่จะปล่อยให้เป็นอิสระไหม? เขาตอบว่า ไม่มี ท่านนะบี ﷺ จึงถามต่ออีกว่า งั้นท่านสามารถถือศีลอดสองเดือนติดต่อกันไหม? เขาตอบว่า ไม่ ท่านนะบี ﷺ จึงถามต่อไปอีกว่าท่านมีอาหารเพื่อที่จะแจกจ่ายให้คนยากจนไหม? เขาตอบว่า ไม่มี หลังจากนั้นเขาก็ได้นั่งอยู่ชั่วคราวก็ได้มีคนนำผลไม้หนึ่งตะกร้ามอบให้กับท่านนะบี ﷺ ท่านจึงกล่าวว่า จงเสาะตะเกาะฮ์ด้วยอินทผลัมนี้ เขาก็ก้าวขึ้นมาว่า ยังมีคนที่ยากจนกว่าฉันอีกหรือ? ไม่มีครอบครัวไหนแล้วที่อยู่ระหว่างสองเขา(ของเมืองมะดีนะฮ์) ที่มีความต้องการมันอย่างยิ่งนอกจากครอบครัวของเรา (คือเขานั้นแหละที่ยากจนที่สุดแล้วในมะดีนะฮ์) แล้วท่านนะบี ﷺ ก็หัวเราะจนปรากฏเห็นฟันเขี้ยว หลังจากนั้นท่านก็ได้กล่าวว่า ท่านจงเอามันไปให้ครอบครัวของท่านรับประทานเถิด”

การตักรีญ์ฮะดีษ

สำนวนฮะดีษในเอกสารวิจัย คล้ายกับ สำนวนฮะดีษที่บันทึกโดยอัลบุคอรี (al-Buhkārīy, 1422 : 2600,6710,1936) จากสายสืบของฮุมัยด เป็น อับดุลเราะฮมาน จากอะบีฮุรอยเราะฮ์ رضي الله عنه กล่าวด้วยสำนวน ดังนี้

((حَاءَ رَجُلٍ إِلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، فَقَالَ: هَلَكْتُ، فَقَالَ: «وَمَا ذَاكَ؟»، قَالَ: وَقَعْتُ بِأَهْلِي فِي رَمَضَانَ، قَالَ: «بِحَدِّ رَقَبَةٍ؟»، قَالَ: لَا، قَالَ: «فَهَلْ تَسْتَطِيعُ أَنْ تَصُومَ شَهْرَيْنِ مُتَتَابِعَيْنِ؟»، قَالَ: لَا، قَالَ: «فَتَسْتَطِيعُ أَنْ تُطْعِمَ سِتِّينَ مِسْكِينًا؟»، قَالَ: لَا، قَالَ: فَحَاءَ رَجُلٍ مِنَ الْأَنْصَارِ بِعَرَقٍ، وَالْعَرَقُ الْمَكْتَلُ فِيهِ تَمْرٌ، فَقَالَ: «ادْهَبْ بِهَذَا فَتَصَدَّقْ بِهِ»، قَالَ: عَلَى أَحْوَجَ مِنَّا يَا رَسُولَ

اللَّهِ، وَالَّذِي بَعَثَكَ بِالْحَقِّ مَا بَيْنَ لَابَتَيْهَا أَهْلُ بَيْتِ أَحْوَجَ مِنَّا، قَالَ:
«اذْهَبْ فَأَطْعِمْهُ أَهْلَكَ»¹

ความว่า : “ได้มีชายคนหนึ่งมาหาท่านเราะสูลุลลอฮ์ ﷺ แล้วได้
กล่าวว่า ฉันหายนะแล้ว ท่านเราะสูลุลลอฮ์ ﷺ จึงได้ถามว่า อะไร
หรือที่ทำให้ท่านหายนะ? เขาก็ตอบว่า ฉันได้มีเพศสัมพันธ์กับ
ภรรยาของฉันในเดือนเราะมะฎอน ท่านนะบี ﷺ จึงถามว่า ท่าน
มีทาสเพื่อที่จะปล่อยให้เป็นอิสระไหม? เขาตอบว่า ไม่มี ท่านนะบี
ﷺ จึงถามต่ออีกว่า งั้นท่านสามารถถือศีลอดสองเดือนติดต่อกัน
ไหม? เขาตอบว่า ไม่ ท่านนะบี ﷺ จึงถามต่อไปอีกว่า ท่านมี
อาหารเพื่อที่จะแจกจ่ายให้คนยากจนไหม? เขาตอบว่า ไม่มี
หลังจากนั้นเขาก็ได้นั่งอยู่ชั่วครู่ก็ได้มีคนนำผลไม้หนึ่งตะกร้า
มอบให้กับท่านนะบี ﷺ ท่านจึงกล่าวว่า จงเสาะตะเคาะฮ์ด้วย
อินทผลัมนี้ เขาก็ก้าวขึ้นมาว่า ยังมีคนที่ยากจนกว่าฉันอีก
หรือ? ไม่มีครอบครัวไหนแล้วที่อยู่ระหว่างสองเขา (ของเมืองมะดี
นะฮ์) ที่มีความต้องการมันอย่างยิ่งนอกจากครอบครัวของเรา (คือ
เขานั้นแหละที่ยากจนที่สุดแล้วในมะดีนะฮ์) แล้วท่านนะบี ﷺ ก็
หัวเราะจนปรากฏเห็นฟันเขี้ยว หลังจากนั้นท่านก็ได้กล่าวว่าท่าน
จงเอามันไปให้ครอบครัวของท่านรับประทานเถิด”
ฮะดีษเดียวกันปรากฏใน บันทีก ของอิมามฮะดีษ จากสายสืบของ งุญัยด เป็น
อัब्ดุลเราะฮมาน² รายงานจากอะบี สุรอยเราะฮ์

การตัดสินฮะดีษ

ฮะดีษเศาะฮี้ฮ์เพราะมีคุณสมบัติของฮะดีษเศาะฮี้ฮ์ครบทุกประการ

¹ จากการเทียบสำนวนตัวบทระหว่างตัวบทที่ปรากฏในเอกสารวิจัยกับสำนวนบันทีกโดยอัลบุคอรีและมุสลิม พบว่าสำนวนมีความ
แตกต่างกัน

² บันทีกโดย Muslim, n.d. : 1111. al-Bayhaqi, 1991: 8047. และ al-Tabarāniy, 1994: 2246.

อะดีษที่ 221 หน้า 158 บรรทัดที่ 27 จำนวนอะดีษ

فرمانث ددالم حديث قدسي ((كُلُّ عَمَلِ ابْنِ آدَمَ لَهُ إِلَّا الصَّوْمَ،
فَإِنَّهُ لِي وَأَنَا أُجْزِي بِهِ))¹

ความว่า : พระองค์อัลลอฮ์ ﷻ กล่าวในอะดีษกุดสีว่า “ทุกการปฏิบัติความดีของลูกหลานอาดัม มนัั้น มีให้สำหรับเขา นอกจากการถือศีลอด เพราะแท้จริงมันเป็นของ ฉันและฉันจะตอบแทนด้วยกับมัน”

การตัดครีจญ์อะดีษ

จำนวนอะดีษในเอกสารวิจัย ตรงกับส่วนหนึ่งของ จำนวนอะดีษที่บันทึกโดยอัลบุคอรี (al-Buhkārīy, 1422 : 5927) จากสายสืบของอิบนุ อัลมุสัยยิบ จากอะบี ฮุรอยเราะฮ์ จากท่านนะบี จากพระองค์อัลลอฮ์ ด้วยจำนวน ดังนี้

((كُلُّ عَمَلِ ابْنِ آدَمَ لَهُ إِلَّا الصَّوْمَ، فَإِنَّهُ لِي وَأَنَا أُجْزِي بِهِ، وَخُلُوفُ
فَمِ الصَّائِمِ أَطْيَبُ عِنْدَ اللَّهِ مِنْ رِيحِ الْمِسْكِ))

ความว่า : “ทุกการปฏิบัติความดีของลูกหลานอาดัม มนัั้น มีให้สำหรับเขา นอกจาก การถือศีลอด เพราะแท้จริงมันเป็นของ ฉันและฉันจะตอบแทนด้วยกับมันและแท้จริงกลิ่นปากของผู้ที่ถือศีลอด ณ อัลลอฮ์ในโลกหน้านั้นหอมยิ่งกว่ากลิ่นของขมดเชียงเสียอีก”

อะดีษเดียวกันปรากฏใน บันทึกของอิมามอะดีษ จากสายสืบของ อิบนุ อัลมุสัยยิบ² ฮันเศาะละฮ์ เบน อะลีย³ และมุญาฮิด⁴ ทั้งหมดรายงานจากอะบี ฮุรอยเราะฮ์

การตัดสินอะดีษ

อะดีษเศาะฮียะฮ์เพราะมีคุณสมบัติของอะดีษเศาะฮียะฮ์ครบทุกประการ

¹ จากการเทียบจำนวนตัวบทระหว่างตัวบทที่ปรากฏในเอกสารวิจัยกับจำนวนบันทึกโดยอัลบุคอรีและอิมามอะดีษอื่นๆ ที่ได้กล่าวถึงทั้งหมด พบว่าจำนวนมีความแตกต่างกัน คือในเอกสารวิจัยไม่มีประโยคคำว่า ((وَلِ الْخُلُوفُ فَمِ الصَّائِمِ أَطْيَبُ عِنْدَ اللَّهِ مِنْ رِيحِ الْمِسْكِ))

² บันทึกโดย Ibn Khuzaymah, n.d. : 1898.

³ บันทึกโดย al-Bazzār, 2009 : 8223.

⁴ บันทึกโดย al-Tabarāniy, 1994 : 4870.

ฮะดีษที่ 222 หน้า 159 บรรทัดที่ 13 ส่วนนวนฮะดีษ

سبدا نبي ﷺ ((مَنْ صَامَ يَوْمًا فِي سَبِيلِ اللَّهِ، بَاعَدَ اللَّهُ وَجْهَهُ عَنِ

النَّارِ سَبْعِينَ خَرِيفًا)) رواية بخاري دان مسلم

ความว่า : ท่านนบีมุฮัมมัด ﷺ ได้กล่าวว่า “ผู้ใดทำการถือศีลอดในวิถีทาง
ของ อัลเลาะห์ อัลเลาะห์จะทรงให้เขาห่างไกลจากไฟนรกถึง
70 ปี” บันทึกโดยบุคอรีและมุสลิม

การตัดครีจญ์ฮะดีษ

ส่วนนวนฮะดีษในเอกสารวิจัย ตรงกับส่วนนวนฮะดีษที่บันทึกโดยมุสลิม (Muslim, n.d. : 1153) จากสายสืบของ อันนุอมาน เป็น อะบี อัยยาซ รายงาน จากอะบีสะอีด อัลคุดรี رضي الله عنه กล่าวว่าฉันได้ยินท่านนบีมุฮัมมัด ﷺ กล่าวด้วยส่วนนวนข้างต้น

ฮะดีษเดียวกันปรากฏใน บันทึก ของอิมามฮะดีษ จากสายสืบของ อันนุอมาน เป็น อะบี อัยยาซ¹ รายงานจากอะบีสะอีด อัลคุดรี رضي الله عنه

การตัดสินฮะดีษ

ฮะดีษเศาะฮิฮ์เพราะมีคุณสมบัติของฮะดีษเศาะฮิฮ์ครบทุกประการ

ฮะดีษที่ 223 หน้า 159 บรรทัดที่ 19 ส่วนนวนฮะดีษ

حديث رواية مسلم ((صِيَامُ يَوْمِ عَرَفَةَ، أَخْتَسِبُ عَلَى اللَّهِ أَنْ يُكَفِّرَ

السَّنَةَ الَّتِي قَبْلَهُ، وَالسَّنَةَ الَّتِي بَعْدَهُ))

ความว่า : ฮะดีษบันทึกโดยมุสลิม “การถือศีลอดในวันอะเราะเราะพะฮ์
นั้น ข้าพเจ้าหวังว่า อัลล อฮ์ จะทรงลบล้างความผิดในปีที่ก่อน
วันอะเราะเราะพะฮ์และในปีหลังจากวันอะเราะเราะพะฮ์”

การตัดครีจญ์ฮะดีษ

ส่วนนวนฮะดีษในเอกสารวิจัย ตรงกับส่วนหนึ่งของ ส่วนนวนฮะดีษที่บันทึก โดยมุสลิม (Muslim, n.d. : 1162) จากสายสืบของ อับดุลลอฮ์ เป็น มะอับด อัสซิมมานีย์จากอะบี เกาะตาเดฮ์ رضي الله عنه ได้รายงานว่ามิชายท่านหนึ่งไปหา ท่านเราะสุลุลลอฮ์ ﷺ แล้วถามเกี่ยวกับการถือศีลอดว่า จะถือศีลอดอย่างไร...แล้วท่านเราะสุลุลลอฮ์ ﷺ ก็กล่าวด้วยส่วนนวนดังนี้

¹ บันทึกโดย al-Buhkariy, 1422 : 2840. al-Nasā'iy, 2001: 2569. และ al-Bayhaqiy, 1991: 18576.

((ثَلَاثٌ مِنْ كُلِّ شَهْرٍ، وَرَمَضَانُ إِلَى رَمَضَانَ، فَهَذَا صِيَامُ الدَّهْرِ كُلِّهِ، صِيَامُ يَوْمِ عَرَفَةَ، أَحْتَسِبُ عَلَى اللَّهِ أَنْ يُكَفِّرَ السَّنَةَ الَّتِي قَبْلَهُ، وَالسَّنَةَ الَّتِي بَعْدَهُ، وَصِيَامُ يَوْمِ عَاشُورَاءَ، أَحْتَسِبُ عَلَى اللَّهِ أَنْ يُكَفِّرَ السَّنَةَ الَّتِي قَبْلَهُ))

ความว่า : “(การถือศีลอด) สามวันของทุกๆเดือนจากเราะมะฎอนนี้ถึงเราะมะฎอนหน้า (ผลบุญเหมือนกัน) การถือศีลอดหนึ่งปีเต็มการถือศีลอดในวันอะเราะะฮ์นั้นข้าพเจ้าหวังว่าอัลลอฮ์ จะทรงลบล้างความผิดในปีที่ก่อนวันอะเราะะฮ์และในปีหลังจากวันอะเราะะฮ์และการถือศีลอดในวันอาซุรอ อัลลอฮ์ จะลบล้างความผิดปีที่ผ่านมา”

ฮะดีษเดียวกันปรากฏใน บันทึกของอิมามฮะดีษ จากสายสืบของ ง अबดุลลอฮ์ เป็นมะอับด์ อัซซิมมานีย์¹ รายงานจากอะบี เภาะตาดะฮ์

การตัดสินฮะดีษ

ฮะดีษเศาะฮี้หฺเพราะมีคุณสมบัติของฮะดีษเศาะฮี้หฺครบทุกประการ

ฮะดีษที่ 224 หน้า 160 บรรทัดที่ 5 ส่วนฮะดีษ

حديث رواية مسلم ((وَصِيَامُ عَاشُورَاءَ أَحْتَسِبُ عَلَى اللَّهِ أَنْ يُكَفِّرَ السَّنَةَ الَّتِي قَبْلَهُ))²

ฮะดีษที่ 225 หน้า 160 บรรทัดที่ 7 ส่วนฮะดีษ

حديث مسلم بهواسن سبدا نبي ﷺ ((لَئِنْ بَقِيتُ إِلَى قَابِلٍ لِأَصُومَنَّ التَّاسِعَ فَمَاتَ قَبْلَهُ))

ความว่า : ฮะดีษบันทึกโดยมุสลิม ซึ่งท่านนะบี ﷺ กล่าวว่า “หาก मैंนว่าฉันยังมีชีวิตถึงปีหน้า อินซาอัลลอฮ์เราจะถือศีลอดกันในวันที่เก้า (อีกวันหนึ่ง) แล้วท่านเสียชีวิตก่อนถึงวันนั้น”

¹ บันทึกโดย al-Tirmidhiy, 1975 : 749. Ibn Mājah, n.d. : 1730. al- Humaidiy, 1996 : 433. Ibn Khuzaymah, n.d.: 2087. Abd al-Razzāq al-Şan‘āniy, 1403 : 7827. Abd bin Humaid, 1988 : 194. al-Baghawiy, 1983: 1790. Ibn Hibbān, 1988 : 3632. al-Jurjāniy, 2001 : 2/122. al-Tabarāniy, 1984: 2478. al-Ṭahāwiyy, 1994 : 3268. al-Bayhaqiy,1991: 8951. และ al-Fākihiy,1414: 2768.

² ดูฮะดีษที่ 223

การตัดครีญฮะดีษ

สำนวนฮะดีษในเอกสารวิจัย คล้ายกับสำนวนฮะดีษที่บันทึกโดยมุสลิม (Muslim, n.d. : 1134) จากสายสืบของ अबดุลลอฮ์ เบน อุมัยร รายงานจาก अबดุลลอฮ์ เบน अबباس กล่าวว่าท่านเราะฮ์สูลุลลอฮ์ ﷺ กล่าวด้วยสำนวนดังนี้

((لَنْ يَبْقِيَتْ إِلَيَّ قَابِلٌ لِأَصُومَنَّ التَّاسِعَ))¹

ความว่า : “หากแม้ว่าฉันยังมีชีวิตถึงปีหน้า อินชาอัลลอฮ์เราจะถือศีลอดกันในวันที่เก้า (อีกวันหนึ่ง)”

ฮะดีษเดียวกันปรากฏใน บันทึกของอิมามฮะดีษ จากสายสืบของ अबดุลลอฮ์ เบน อุมัยร² และฏอวูซ³ ทั้งสองรายงานจาก अबดุลลอฮ์ เบน अबباس

การตัดสินฮะดีษ

ฮะดีษเศาะฮี้หฺเพราะมีคุณสมบัติของฮะดีษเศาะฮี้หฺครบทุกประการ

ฮะดีษที่ 226 หน้า 160 บรรทัดที่ 21 สำนวนฮะดีษ

سبدا نبی ﷺ ((مَنْ صَامَ رَمَضَانَ، ثُمَّ اتَّبَعَهُ بِسِتٍّ مِنْ شَوَّالٍ كَانَ كَصِيَامِ الدَّهْرِ)) رواه مسلم

ความว่า : ท่าน นะบี ﷺ กล่าวว่า “ผู้ใดได้ถือศีลอด (เดือน) เราะมะฎอนและตามต่อมันด้วย 6 (วัน) ของ (เดือน) เซาวาล ก็เสมือนว่าได้ถือศีลอดตลอดทั้งปี” บันทึกโดยมุสลิม

การตัดครีญฮะดีษ

สำนวนฮะดีษในเอกสารวิจัย ตรงกับสำนวนฮะดีษที่บันทึกโดยมุสลิม (Muslim, n.d. : 1164) จากสายสืบของอุมัร เบน ซาบิต เบน อัลฮาริษ อัลคอซเราะฮ์ญัย รายงานจากอะบี อัยยูบ อัลอันศอริย์ กล่าวว่าท่านเราะฮ์สูลุลลอฮ์ ﷺ กล่าว ด้วยสำนวนที่ได้กล่าวมาข้างต้น

¹ ตัวบทที่ปรากฏในเอกสารวิจัยกับสำนวนบันทึกโดยมุสลิม พบว่าต่างกันคือในตัวบท ของเอกสารวิจัยเดิมท้ายด้วยคำว่า (فَمَا تَبْقَى) แต่ตัวบทในสำนวนบันทึกโดยมุสลิมไม่มีคำดังกล่าว

² บันทึกโดย Ibn Abī Shaybah, 1399 : 9381.

³ บันทึกโดย al-Tabarāniy, 1994: 10891.

ฮะดีษเดียวกันปรากฏใน บันทึกของอิมามฮะดีษ จากสายสืบของ งอุมัร เป็น ษาบิต เป็น อัลฮาริษ อัลคอซเราะญีย¹ รายงานจากอะบีอัยยูบ อัลอันศอรีย

การตัดสินฮะดีษ

ฮะดีษเศาะฮียเพราะมีคุณสมบัติของฮะดีษเศาะฮียครบทุกประการ

ฮะดีษที่ 227 หน้า 161 บรรทัดที่ 32 สำนวนฮะดีษ

سبدا ((إِنَّمَا يُعْرَضُ فِيهِمَا الْأَعْمَالُ فَأُحِبُّ أَنْ يُعْرَضَ عَمَلِي وَأَنَا صَائِمٌ))

ความว่า : ท่าน นะบี กล่าวว่า “การกระทำต่างๆ จะถูกนำเสนอในทั้งสอง (วันจันทร์และวันพฤหัสบดี) และฉันต้องการให้การกระทำของฉันถูกนำเสนอในขณะที่ฉันถือศีลอด”

การตัด κρίญฮะดีษ

สำนวนฮะดีษในเอกสารวิจัย คล้ายกับ สำนวนฮะดีษที่บันทึก โดย อันนะสาอีย (al-Nasā'iy, 2001: 2358) จากสายสืบของอะบู สะอิด อัลมัฏบูรีย รายงานจากอุสามะฮ์ เป็น ซัยด กล่าวว่า ฉันได้ถามท่านเราะฮ์ลุลลอฮ์ ว่า โอ้อท่านเราะฮ์ลุลลอฮ์ แท้จริงแล้วท่านถือศีลอดเหมือนกับว่าไม่ละศีลอด และเมื่อท่านละศีลอดเหมือนกับว่าท่านจะไม่ถือศีลอด นอกจากสองวัน เมื่อเข้าสองวันนั้นท่านจะถือศีลอดแล้ว ท่าน ก็ถามว่า สองวันไหนละ ฉัน (อุสามะฮ์) ก็ตอบว่า วันจันทร์และวันพฤหัสบดี ท่าน ก็กล่าวตามสำนวนดังนี้

((ذَانِكَ يَوْمَانِ يُعْرَضُ فِيهِمَا الْأَعْمَالُ عَلَى رَبِّ الْعَالَمِينَ، فَأُحِبُّ أَنْ يُعْرَضَ عَمَلِي وَأَنَا صَائِمٌ))²

ความว่า : “ทั้งสองวันนั้น(วันจันทร์และวันพฤหัสบดี) การกระทำต่างๆ จะถูกนำเสนอ ต่อพระผู้อภิบาลแห่งสากลโลก และฉันต้องการให้การกระทำของฉันถูกนำเสนอในขณะที่ฉันถือศีลอด”

¹ บันทึกโดย al-Tabarāniy, 1994: 3908. Abū Nu'iam, 1996 : 2653. และ Abū Ishāq al-Madaniy, 1998 : 416.

² สำนวนตัวบทที่ปรากฏในเอกสารวิจัยกับสำนวนบันทึกโดยอันนะสาอียพบว่ามีแตกต่างที่คำว่า يُعْرَضُ يَوْمَانِ ذَانِكَ แทนด้วยคำว่า عَلَى رَبِّ الْعَالَمِينَ และในเอกสารวิจัยไม่มีคำว่า إِنَّمَا يُعْرَضُ

อะดีษเดียวกันปรากฏใน บันทึก ของอิมามอะดีษ จากสายสืบขอ อะบู สะอีด อัลมัฏบรีย¹ รายงานจากอุสมานะฮ์ เบ็น ซัยด رضي الله عنه

การตัดสินอะดีษ

อะดีษด้วยกับสายรายงานของอันนะสาอีย็เป็นอะดีษฎะอ็อฟ เนื่องจากมีผู้รายงาน ชื่อซาบิต เบ็น กอยส อะบู อัลซุคนเป็นผู้รายงานที่ صدوق بهم (บุคคลที่มีสัจจะแต่มีความสับสน) (al-‘Asqalāniy, 1986: 133) แต่เนื่องจากมีสายรายงานอื่นที่มีฐานะสูงกว่าจึงทำให้เลื่อนฐานะเป็น อะดีษ สะสัน ลิฆอยรีย

อะดีษที่ 228 หน้า 162 บรรทัดที่ 10 สำนวนอะดีษ

سبدا نبي ﷺ ((لَا يَصُومُ أَحَدُكُمْ يَوْمَ الْجُمُعَةِ إِلَّا أَنْ يَصُومَ يَوْمًا قَبْلَهُ
وَيَوْمًا بَعْدَهُ))

ความว่า : ท่านนะบี ﷺ กล่าวว่า “พวกท่านคนหนึ่งคนโดยย่อถือ
ศีลอดในวันศุกร์เป็นอันขาด นอกจากจะถือศีลอดก่อนหน้านั้น หนึ่ง
วันและหนึ่งวันหลังจากนั้นด้วย”

การตัดครีจญ์อะดีษ

สำนวนอะดีษในเอกสารวิจัย คล้ายกับ สำนวนอะดีษที่บันทึกโดยอัลบุคอรี (al-Buhkāriy, 1422 : 1985) จากสายสืบของ อะบู ศอลิฮ จากอะบี สุรอยเราะฮ์ رضي الله عنه กล่าวว่าฉัน
ได้ยินท่านนะบี ﷺ กล่าวด้วยสำนวน

((لَا يَصُومَنَّ أَحَدُكُمْ يَوْمَ الْجُمُعَةِ، إِلَّا يَوْمًا قَبْلَهُ أَوْ بَعْدَهُ))²

ความว่า “พวกท่านคนหนึ่งคนโดยย่อถือศีลอดในวันศุกร์เป็นอัน
ขาด นอกจากจะถือศีลอดก่อนหน้านั้นหรือหลังจากนั้นด้วย”

อะดีษเดียวกันปรากฏใน บันทึกของอิมามอะดีษ จากสายสืบขอ อะบู ศอลิฮ³ บะนี
อัลฮาริช เบ็น กะอ็อบ⁴

¹ บันทึกโดย Abū Nu‘iam, 1974 : 9/18. และ al-Tahāwiy, 1994 : 3322.

² สำนวนตัวบทที่ปรากฏในเอกสารวิจัยกับสำนวนบันทึกโดยอันนะสาอีย็พบว่ามีแตกต่างที่คำว่า لَا يَصُومَنَّ แทนด้วยคำว่า لَا يَصُومُ คำว่า أَوْ بَعْدَهُ ُ แทนด้วยคำว่า وَيَوْمًا بَعْدَهُ และในเอกสารวิจัยเพิ่มคำว่า يَوْمًا

³ บันทึกโดย Abū Nu‘iam, 1974 : 2595. และ Abū ‘Awānah, 1998 : 2921.

⁴ บันทึกโดย Aḥmad, 2001 : 9467.

และอัศรเราะฮมาน เป็น ฮุรมุซ¹ รายงานจากอะบี ฮุรอยเราะฮ์

การตัดสินชะดีษ

ชะดีษเศาะฮี้ฮ์เพราะมีคุณสมบัติของชะดีษเศาะฮี้ฮ์ครบทุกประการ

ชะดีษที่ 229 หน้า 162 บรรทัดที่ 23 จำนวนชะดีษ

سبدا نبى ﷺ ((مَنْ صَامَ الدَّهْرَ ضَيِّقَتْ عَلَيْهِ جَهَنَّمُ هَكَذَا)) رواية
بيهقي

ความว่า : ท่าน นะบี กล่าวว่า “ใครถือศีลอดตลอดหนึ่งปี จะทำให้รกฎะฮันนัมแคบสำหรับเขาเหมือนแบบนี้(นะบี ได้กำมือของท่าน)” บันทึกโดยบัยฮะกี

การตัด κρίญชะดีษ

จำนวนชะดีษในเอกสารวิจัย ตรงกับส่วนหนึ่งของ จำนวนชะดีษที่บันทึก โดยอัลบัยฮะกี (al-Bayhaqi, 2003 : 8478) จากสายสืบของอะบี ตะมีมะฮ์ รายงานจาก อะบี มุซา จากท่านนะบี กล่าวว่า ด้วยจำนวนดังนี้

² ((مَنْ صَامَ الدَّهْرَ ضَيِّقَتْ عَلَيْهِ جَهَنَّمُ هَكَذَا، وَعَقَدَ عَلَى تِسْعِينَ))

ความว่า : “ใครถือศีลอดตลอดหนึ่งปี จะทำให้รกฎะฮันนัมแคบสำหรับเขาเหมือนแบบนี้ (นะบี ได้กำมือของท่าน) และได้กำมือด้วยเก้าสิบ”

ชะดีษเดียวกันปรากฏใน บันทึก ของอิมามชะดีษ จากสายสืบของ อะบี ตะมีมะฮ์³ รายงานจากอะบี มุซา

¹ บันทึกโดย al-Fākihiy, 1414: 737.

² ตัวบทที่ปรากฏในเอกสารวิจัยกับจำนวนบันทึกโดยอัลบัยฮะกี พบว่าเป็นจำนวนที่ตรงกันเพียงแต่ว่าผู้แต่งหนังสือเล่มนี้ไม่ได้ใส่คำว่า وَعَقَدَ تِسْعِينَ ด้วยภาษาอาหรับแต่ท่านได้เขียนด้วยภาษามาลายู

³ บันทึกโดย al-Bayhaqi, 1989 : 1415. Ahmad, 2001 : 19713. Abū Bakar al-Bazzār , 2009 : 8/67. Ibn Abī Shaybah, 1399 : 9553. Ibn Khuzaymah, n.d.: 2154. Abū Dāwūd al-Ṭayālisīy, 1999 : 515. Ibn Hibbān, 1988 : 3584. al-Rūyāniy, 1416: 561. และ Ibn al-Jārūd, 1998: 564.

การตัดสินชะดีษ

ชะดีษด้วยกับสายรายงานของ อัลบัยฮะกีเย่เป็นชะดีษเศาะฮี้ฮ์เนื่องจากสายรายงานนี้ประกอบด้วยผู้รายงานที่มีความน่าเชื่อถือทุกคน ซึ่งสอดคล้องกับอัลอัลบานีย์ ที่ระบุว่า เป็นชะดีษเศาะฮี้ฮ์ (al-Albāniy, 2002 : 1/397)

ชะดีษที่ 230 หน้า 162 บรรทัดที่ 27 สำนวนชะดีษ

سيدا نبي ﷺ ((لَا صَامَ مَنْ صَامَ الْأَبَدَ)) رواية بخاري دان مسلم

ความว่า : ท่านนะบี ﷺ ได้กล่าวว่า “ไม่ถือว่าเป็นการถือศีลอดสำหรับผู้ที่ถือศีลอดตลอดเวลา” บันทึกโดยบุคอรีย์และมุสลิม

การตัดครีจญ์ชะดีษ

สำนวนชะดีษในเอกสารวิจัย ตรงกับส่วนหนึ่งของ สำนวนชะดีษที่บันทึก โดยอัลบุคอรีย์ (al-Buhkārīy, 1422 : 1977) จากสายสืบของอะบา อัลอับบาส ได้ยืม จาก अबดุลลอฮ์ เป็น อัมร ﷺ จากท่านนะบี ﷺ กล่าวด้วยสำนวน

((... قَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «لَا صَامَ مَنْ صَامَ الْأَبَدَ»
مَرَّيْنِ))¹

ความว่า “ท่านนะบี ﷺ ได้กล่าวว่า “ไม่ถือว่าเป็นการถือศีลอดสำหรับผู้ที่ถือศีลอดตลอดเวลา” ท่านได้กล่าวสองครั้ง”

ชะดีษเดียวกันปรากฏใน บันทึกของอิมามชะดีษ จากสายสืบของ อะบา อัลอับบาส² รายงานจาก अबดุลลอฮ์ เป็น อัมร ﷺ

การตัดสินชะดีษ

ชะดีษเศาะฮี้ฮ์เพราะมีคุณสมบัติของชะดีษเศาะฮี้ฮ์ครบทุกประการ

¹ บันทึกโดย Muslim, n.d. : 1159. Aḥmad, 2001 : 6988. al-Nasā'iy, 1986 : 2718. Ibn Mājah, n.d. : 1706. Abū Dāwūd al-Ṭayālīsīy, 1999 : 2369. Ibn Abī Shaybah, 1399 : 9550. Ibn Khuzaymah, n.d. : 2718. Ibn Hibbān, 1988 : 6226. al-Tabarāniy, 1985: 12676. Abū Nu'iam, 1974 : 2635. Abū 'Awānah, 1998 : 2927. Abd al-Razzāq al-Ṣan'āniy, 1403 : 7863. และ al-Baghawiy, 1983 : 1807.

² จากการเทียบสำนวนตัวบทระหว่างตัวบทที่ปรากฏในเอกสารวิจัยกับสำนวนบันทึกโดยอัลบุคอรีย์และมุสลิม พบว่าตรงกับส่วนหนึ่งของสำนวนตัวบทชะดีษทั้งสอง

ฮะดีษที่ 231 หน้า 162 บรรทัดที่ 33 สำนักฮะดีษ

سبدا نبي ﷺ ((أَفْضَلُ الصِّيَامِ صِيَامُ دَاوُدَ، كَانَ يَصُومُ يَوْمًا وَيُفْطِرُ
يَوْمًا))

ความว่า : ท่านนะบี ﷺ ได้กล่าวว่า “การถือศีลอดที่ดีที่สุด คือการ
ถือศีลอดของนะบีดาวูด คือถือศีลอดหนึ่งวัน และละทิ้งการถือ
ศีลอดหนึ่งวัน”

การตัดครีจญ์ฮะดีษ

สำนักฮะดีษในเอกสารวิจัย ตรงกับ สำนักฮะดีษที่บันทึกโดยอันนะสาอีย์
(al-Nasā'iy, 2001 : 2709) จากสายสืบของมญาฮิด รายงานจากอับดุลลอฮ์ เบ็น อัมร رضي الله عنه ได้
กล่าวว่าท่านเราะสูลุลลอฮ์ ﷺ กล่าวด้วยสำนักที่ได้กล่าวมาข้างต้น

ฮะดีษเดียวกันปรากฏใน บันทึกของอิมามฮะดีษ จากสายสืบของ มญาฮิด¹ รายงาน
จากอับดุลลอฮ์ เบ็น อัมร رضي الله عنه

การตัดสินฮะดีษ

ฮะดีษบันทึกโดยอันนะสาอีย์ เป็นฮะดีษเศาะฮิฮ์ เนื่องจาก สายรายงานนี้
ประกอบด้วยผู้รายงานที่มีความน่าเชื่อถือทุกคน

ฮะดีษที่ 232 หน้า 163 บรรทัดที่ 7 สำนักฮะดีษ

سبدا نبي ﷺ ((الصَّائِمُ الْمُتَطَوِّعُ أَمِيرُ نَفْسِهِ إِنْ شَاءَ صَامَ وَإِنْ شَاءَ
أَفْطَرَ))

ความว่า : ท่านนะบี ﷺ ได้กล่าวว่า “สำหรับผู้ที่ถือศีลอดสมัครใจ
(สุนัต) นั้นผู้ตัดสินอยู่ที่ตัวของเขาเอง หากเข้าต้องการก็ถือศีลอด
และหากเขาต้องการก็ละทิ้งการถือศีลอด”

¹ บันทึกโดย Abū 'Awānah, 1998 : 3256 และ al-Nasā'iy, 1986 : 2388.

การตัดครีญ์ฮะดีษ

สำนวนฮะดีษในเอกสารวิจัย ตรงกับ สำนวนฮะดีษที่บันทึกโดยอัลฮากิม (al-Hākim, 1990 : 8347) จากสายสืบของอะบี คอลิษ รายงานจากอุมมี ฮานีอ رضي الله عنها ท่านเราะฮ์ลุลลอฮ์ ﷺ กล่าว ด้วยสำนวนที่ได้กล่าวมาข้างต้น

ฮะดีษเดียวกันปรากฏใน บันทึก ของอิมามฮะดีษ จากสายสืบของ อะบี คอลิษ ¹ รายงานจากอุมมี ฮานีอ رضي الله عنها

การตัดสินฮะดีษ

ฮะดีษด้วยสายรายงานของอัลฮากิมเป็นฮะดีษ ฮะสัน เนื่องจากมีผู้รายงานชื่อสมาชิก เป็น ฮัรบ เป็นผู้รายงานที่ صدوق (บุคคลที่มีสัจจะ) (al-‘Asqalāniy, 1986: 255) แต่เนื่องจากมีสายรายงานอื่นที่มีฐานะสูงกว่าจึงทำให้เลื่อนฐานะเป็นฮะดีษ เศาะฮิฮ์ ลิฆอยริฮ์

4.5 กีตาบอัลฮัจญ์และอุมเราะฮ์² (บทที่เกี่ยวกับการประกอบพิธีฮัจญ์และอุมเราะฮ์)

ฮะดีษที่ 233 หน้า 163 บรรทัดที่ 7 สำนวนฮะดีษ

سبدا نبي ﷺ ((بني الإسلام على خمس))³

ฮะดีษที่ 234 หน้า 169 บรรทัดที่ 15 สำนวนฮะดีษ

سبدا نبي ﷺ فد من جواب فرتيان ست عائشة رضي الله تعالى عنها
((هل على النساء جهاد قال نعم جهاد لا قتال فيه الحج والعمرة))

ความว่า : ท่านนะบี ﷺ ได้ตอบคำถามของท่านหญิงอาอิชะฮ์

رضي الله عنها “สำหรับสตรีมีการญิฮาด (การต่อสู้ในหนทางของอัล ลอฮ์)

หรือไม่ ท่าน นะบี ﷺ ได้ทรงกล่าวตอบว่า สำหรับสตรีนั้น การ

บำเพ็ญฮัจญ์และอุมเราะฮ์ เท่ากับการต่อสู้ในหนทางของอัล ลอฮ์

เหมือนกันโดยไม่ต้องสู้รบ”

¹ บันทึกโดย Ahmad, 2001 : 26893. และ al-Bayhaqiy, 2003 : 1599.

² หนังสือสาปี้ลุมุฮตาตีน เล่มที่ 2 หน้าที่ 168

³ ดูฮะดีษที่ 1

การตัดศีรษะฮะดีษ

สำนวนฮะดีษในเอกสารวิจัย คล้ายกับสำนวนฮะดีษที่บันทึกโดยอะหมัด (Ahmad, 2001 : 25322) จากสายสืบของอาอิชะฮ์ อิบนะติ ฎอลฮะฮ์ รายงานจากท่านหญิงอาอิชะฮ์ رضي الله عنها กล่าวว่า ฉันได้ถามท่านเราะสูลุลลอฮ์ ﷺ ด้วยสำนวนดังนี้

((يَا رَسُولَ اللَّهِ، هَلْ عَلَى النِّسَاءِ مِنْ جِهَادٍ؟ قَالَ: " نَعَمْ، عَلَيْهِنَّ جِهَادٌ لَا قِتَالَ فِيهِ: الْحُجُّ وَالْعُمْرَةُ" ¹))

ความว่า : “โอ้ท่านเราะสูลุลลอฮ์ ﷺ สำหรับสตรีมีการญihad (การต่อสู้ในหนทางของอัล ลอฮ์) หรือไม่ ท่าน นะบี ﷺ ได้ทรงกล่าวตอบว่า สำหรับสตรีนั้น การบำเพ็ญฮัจญ์และอุมเราะฮ์เท่ากับ การต่อสู้ในหนทางของอัลลอฮ์เหมือนกันโดยไม่ต้องสู้รบ”

ฮะดีษเดียวกันปรากฏใน บันทึกของอิมามฮะดีษ จากสายสืบของ อาอิชะฮ์ อิบนะติ ฎอลฮะฮ์ ² และอิบนุ ฮิฏฏอน ³ รายงานจากท่านหญิงอาอิชะฮ์ رضي الله عنها

การตัดสินฮะดีษ

ฮะดีษ ด้วยกับสายรายงานของ อะหมัด เป็นฮะดีษสะสัน เนื่องจากมีผู้รายงานชื่อ มุฮัมมัด เป็น พุฎอยล เป็นผู้รายงานที่ صدوق عارف (บุคคลที่มีศัจจะผู้รู้) ซึ่งท่านบุคอรีและมุสลิม ได้รายงานจากท่าน (al-‘Asqalāniy, 1986: 502) แต่เนื่องจากมีสายรายงานอื่นที่มีฐานะสูงกว่าจึง ทำให้เลื่อนฐานะเป็น ฮะดีษ เศาะฮิฮ ลิขอยริฮ์ซึ่งสอดคล้องกับอัลอัลบานีย์ ที่ระบุว่า เป็น ฮะดีษ เศาะฮิฮ (al-Albāniy, 1985: 4/151)

ฮะดีษที่ 235 หน้า 173 บรรทัดที่ 28 สำนวนฮะดีษ

((أَلَا تُسَافِرُ الْمَرْأَةُ بَرِيدًا إِلَّا وَمَعَهَا زَوْجُهَا أَوْ ذُو مَحْرَمٍ)) سبدا نبي ﷺ

¹ ตัวอย่างที่ปรากฏในเอกสารวิจัยกับสำนวนบันทึกโดยอะหมัด พบว่าเป็นสำนวนที่แตกต่างกันเพียงเล็กน้อยคือไม่มีคำว่า (من) และคำว่า (عليهن) ในเอกสารวิจัย

² บันทึกโดย Ibn Mājah, n.d. : 2901. Ibn Abī Shaybah, 1399 : 12655. Ibn Khuzaymah, n.d.: 3074. al-Fākihiy, 1414: 792. และ al-Dāraqutniy, 2004 : 2716 .

³ บันทึกโดย al-Bayhaqi, 2003 : 8758.

ความว่า : ท่านอะบี ฎ็อย์น กล่าวว่า “สตรีนั้นไม่ควรเป็นอย่างยิ่งที่จะเดินทาง ในระยะเส้นทางหนึ่งวันหนึ่งคืน เพียงลำพังวันเสียแต่ว่า นางจะมีสามีหรือมะฮฺรอมร่วมเดินทางไปกับนางด้วย”

การตัดครีญ์ฮะดีษ

สำนวนฮะดีษในเอกสารวิจัย คล้ายกับ สำนวนฮะดีษที่บันทึกโดยอัลฮากิม (al-Hākim, 1990 : 1616) จากสายสืบของสะอีด เป็น อะบี สะอีด รายงาน จากอะบี ฮุร็อยเราะฮ์ ฎ็อย์น กล่าวว่า ท่านเราะสูลุลลอฮ์ ฎ็อย์น กล่าวว่าด้วยสำนวนดังนี้

1 ((لَا تُسَافِرُ الْمَرْأَةُ بَرِيدًا إِلَّا وَمَعَهَا ذُو مَخْرَجٍ))

ความว่า : “สตรีนั้นไม่ควรเป็นอย่างยิ่งที่จะเดินทาง ในระยะเส้นทางหนึ่งวันหนึ่งคืน เพียงลำพังวันเสียแต่ว่านางจะมีมะฮฺรอมร่วมเดินทางไปกับนางด้วย ” ท่านอิมามฮากิมกล่าวว่าฮะดีษนี้เป็นฮะดีษเศาะฮี้ฮตามเงื่อนไขของมุสลิม โดยที่ท่านอิมามไม่ได้บันทึกด้วยตัวบทนี้

ฮะดีษเดียวกันปรากฏใน บันทึกของอิมามฮะดีษ จากสายสืบของ สะอีด เป็น อะบี สะอีด² รายงานจากอะบี ฮุร็อยเราะฮ์ ฎ็อย์น

การตัดสินฮะดีษ

ฮะดีษด้วยสายรายงานของ อัลฮากิม เป็นฮะดีษ ฮะสัน เนื่องจากมีผู้รายงานชื่อยะฮยา เป็น อัลมุฆีเราะฮ์ เป็นผู้รายงานที่ صدوق (บุคคลที่มีศัจจะ) (al-‘Asqalāniy, 1986: 597) แต่เนื่องจากมีสายรายงานอื่นที่มีฐานะสูงกว่าจึงทำให้เลื่อนฐานะเป็น ฮะดีษ เศาะฮี้ฮ ลิขอยรีย์ซึ่งสอดคล้องกับอัลอัลบานีย์ ที่ระบุว่า เป็นฮะดีษ เศาะฮี้ฮ (al-Albāniy, n.d.: 2/1221)

¹ ตัวบทที่ปรากฏในเอกสารวิจัยกับสำนวนบันทึกโดยอัลฮากิม พบว่าเป็นสำนวนที่แตกต่างกันคือในเอกสารวิจัยเพิ่มคำว่า وَ ذُو مَخْرَجٍ

² บันทึกโดย Muslim, n.d. : 1339. Abū Dāwūd, 2009 : 1723. และ Ibn Hibbān, 1988 : 2728. ด้วยสำนวนดังนี้ لَا تُسَافِرُ الْمَرْأَةُ بَرِيدًا إِلَّا وَمَعَهَا ذُو مَخْرَجٍ وَمِنْهَا. ความว่า : “ไม่อนุญาตสำหรับสตรีที่จะเดินทางในระยะเส้นทางหนึ่งคืนนอกจากพร้อมกับผู้ชายที่เป็นมะฮฺรอมของนางเท่านั้น”

อะดีษที่ 236 หน้า 179 บรรทัดที่ 26 สำนักอนอะดีษ

سبدا نبي ﷺ ((مَنْ أَرَادَ مِنْكُمْ أَنْ يُهَلَّ بِحَجٍّ أَوْ عُمْرَةٍ فَلْيَفْعَلْ، وَمَنْ أَرَادَ أَنْ يُهَلَّ بِحَجٍّ فَلْيَفْعَلْ وَمَنْ أَرَادَ أَنْ يُهَلَّ بِعُمْرَةٍ فَلْيَفْعَلْ)) رواية مسلم درفد ست عائشة رضي الله عنها

ความว่า : ท่านนะบี ﷺ กล่าวว่า “ผู้ใดต้องการเหนียต (ตั้งเจตนา) เพื่อประกอบพิธีฮัจญ์หรืออุมเราะฮ์จงทำให้เกิด และใครต้องการเหนียต (ตั้งเจตนา) เพื่อประกอบพิธีฮัจญ์เพียงอย่างเดียวจงทำให้เกิด และใครต้องการเหนียต (ตั้งเจตนา) เพื่อประกอบพิธีอุมเราะฮ์เพียงอย่างเดียวจงทำให้เกิด” บันทึกโดยมุสลิมจากท่านหญิงอาอิชะฮ์  

การตัดครีจญ์อะดีษ

สำนักอนอะดีษในเอกสารวิจัย คล้ายกับสำนักอนอะดีษที่บันทึกโดยมุสลิม (Muslim, n.d. : 1211) จากสายสืบของอูรวะฮ์ รายงาน จากท่านหญิงอาอิชะฮ์   กล่าวว่า เราได้ออกไปพร้อมกับท่าน เราะฮ์ลุลลอฮ์   ท่านได้กล่าวว่า ด้วยสำนักอนอะดีษนี้

((مَنْ أَرَادَ مِنْكُمْ أَنْ يُهَلَّ بِحَجٍّ وَعُمْرَةٍ، فَلْيَفْعَلْ، وَمَنْ أَرَادَ أَنْ يُهَلَّ بِحَجٍّ فَلْيُهَلِّ، وَمَنْ أَرَادَ أَنْ يُهَلَّ بِعُمْرَةٍ، فَلْيُهَلِّ)) قَالَتْ عَائِشَةُ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا: فَأَهْلَلَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِحَجٍّ، وَأَهْلَلَ بِهِ نَاسٌ مَعَهُ، وَأَهْلَلَ نَاسٌ بِالْعُمْرَةِ وَالْحَجِّ، وَأَهْلَلَ نَاسٌ بِعُمْرَةٍ، وَكُنْتُ فِيمَنْ أَهْلَلَ بِالْعُمْرَةِ))¹

ความว่า : “ผู้ใดต้องการเหนียต (ตั้งเจตนา) เพื่อประกอบพิธีฮัจญ์และอุมเราะฮ์จงทำให้เกิด และใครต้องการเหนียต (ตั้งเจตนา) เพื่อประกอบพิธีฮัจญ์เพียงอย่างเดียวจงเหนียตเกิดและใครต้องการเหนียต (ตั้งเจตนา) เพื่อประกอบพิธีอุมเราะฮ์เพียงอย่างเดียวจงเหนียตเกิดท่านหญิงอาอิชะฮ์   กล่าวว่า ท่านเราะฮ์ลุลลอฮ์   เเหนียตเพื่อประกอบพิธีฮัจญ์เพียงอย่างเดียวและมีสาวกบางท่านได้เหนียตตามท่าน   และมีสาวกบางท่านได้เหนียตด้วยฮัจญ์และอุมเราะฮ์พร้อมกันและมีสาวกบางท่านได้เหนียตด้วย

¹ จากการเทียบสำนวนตัวบทระหว่างตัวบทที่ปรากฏในเอกสารวิจัยกับสำนวนบันทึกโดยมุสลิม พบว่าแตกต่างกัน.

อุมเราะฮ์อย่างเดี่ยว ท่านหญิงอาอิชะฮ์ رضي الله عنها กล่าวว่า ฉันเข้าไป
จำพวกผู้ที่เหนียตด้วยอุมเราะฮ์อย่างเดี่ยว”

ฮะดีษเดียวกันปรากฏใน บันทึกของอิมามฮะดีษ จากสายสืบของ อูรเราะฮ์¹ รายงาน
จากท่านหญิงอาอิชะฮ์ رضي الله عنها

ฮะดีษเดียวกันมี รายงานจาก อะนัส رضي الله عنه เป็น มาลิก رضي الله عنه จากสายสืบของ अबดุลอะซีซ
เป็น ศุฮัยบ²

การตัดสินฮะดีษ

ฮะดีษเศาะฮี้ฮ์เพราะมีคุณสมบัติของฮะดีษเศาะฮี้ฮ์ครบทุกประการ

ฮะดีษที่ 237 หน้า 182 บรรทัดที่ 15 จำนวนฮะดีษ

سبدا نبي ﷺ ((الْبَسُوا مِنْ ثِيَابِكُمُ الْبَيَاضَ))

ความว่า : ท่านนะบี ﷺ กล่าวว่า “จงสวมใส่ชุดแต่งกายของพวก
เจ้าด้วยสีขาว”

การตัดครีจญ์ฮะดีษ

จำนวนฮะดีษในเอกสารวิจัย ตรงกับส่วนหนึ่งของ จำนวนฮะดีษที่บันทึกโดย
อัตติรมิซีย์ (al-Tirmidhiy,: 1975 : 994) จากสายสืบของสะอีด เป็น ญุบัยร รายงาน จากอิบนุ
อับบาส رضي الله عنه กล่าวว่า ท่านเราะฮ์สุลลอลฮ์ ﷺ กล่าวด้วยจำนวนดังนี้

((الْبَسُوا مِنْ ثِيَابِكُمُ الْبَيَاضَ، فَإِنَّهَا مِنْ خَيْرِ ثِيَابِكُمْ، وَكَفْنَا فِيهَا
مَوْتَنَاكُمْ))

ความว่า : “จงสวมใส่ชุดแต่งกายของพวกเจ้าด้วยสีขาว แท้จริง
แล้วมันเป็นชุดแต่งกายที่ดีที่สุด และจงห่อศพของพวกเจ้าด้วยมัน ”
และ อัตติรมิซีย์ ได้กล่าวว่าฮะดีษอิบนุ อับบาสเป็นฮะดีษ ฮะสัน
เศาะฮี้ฮ์

¹ บันทึกโดย al-Bayhaqi, 2003 : 8806. และ Ibn Hazmiy, 1998 : 503, 31.

² บันทึกโดย Ibn Hazmiy, 1998 : 30.

อะดีษเดียวกันปรากฏในบันทึกของอิมามอะดีษจากสายสืบของสะอิด เป็น ญบัยร¹
รายงานจากอิบนุ อับบาส رضي الله عنه

อะดีษเดียวกันมีรายงานจากสะมุเราะฮ์ رضي الله عنه จากสายสืบของอะบี อัลมุฮัลลับ²

การตัดสินอะดีษ

อะดีษด้วยสายรายงานของ อัลฮากิม เป็นอะดีษ สะสัน เนื่องจากมีผู้รายงานชื่อ
อับดุลลอฮ์ เป็น อุซมาน เป็น คุซัยม เป็นผู้รายงานที่ صدوق (บุคคลที่มีศัจจะ) (al-‘Asqalāniy,
1986: 313) แต่เนื่องจากมีสายรายงานของอันนะสาอีย์จากสายสืบของอะบี อัลมุฮัลลับ รายงานจาก
สะมุเราะฮ์ เป็นสายรายงานที่มีฐานะสูงกว่าจึงทำให้เลื่อนฐานะเป็น อะดีษ เคาะฮีย ลิมอริฮ์ซึ่ง
สอดคล้องกับ อัตติรมิซีย์ได้กล่าวว่าอะดีษอิบนุ อับบาสเป็นอะดีษ สะสัน เคาะฮีย (al-Tirmidhiy, :
1975 : 2/311)และอัลอัลบานีย์ ที่ระบุว่า เป็นอะดีษ เคาะฮีย (al-Albāniy, 2000 : 2/455)

อะดีษที่ 238 หน้า 182 บรรทัดที่ 18 จำนวนอะดีษ

سبدا نبي ﷺ ((لِيُحْرِمَ أَحَدَكُمْ فِي إِزَارٍ وَرِدَاءٍ وَنَعْلَيْنِ))

ความว่า : ท่านนะบี ﷺ กล่าวว่า “จงสวมใส่ชุด อีฮรออม
(ผ้าอีฮรออม) ของพวกเจ้าด้วย ผืนหนึ่งใช้สำหรับนุ่ง และอีกผืน ใช้
ปิดหัวไหล่ทั้งสองข้างและรองเท้าที่ไม่ปิดหลังเท้า”

การตัดครีจญ์อะดีษ

จำนวนอะดีษในเอกสารวิจัย ตรงกับส่วนหนึ่งของ จำนวนอะดีษที่บันทึกโดยอะฮมัด
(Aḥmad, 2001 : 4899) จากสายสืบของสาติม รายงาน จาก อิบนุ อุมัร رضي الله عنه กล่าวว่ามิชายผู้หนึ่ง
ได้เรียกโดยกล่าวว่า โอ้ท่านเราะสูลุลลอฮ์ ﷺ อะไรบ้างที่ผู้ครองอีฮรออมไม่สามารถใส่ได้ ท่าน ﷺ ได้
กล่าวด้วยจำนวนดังนี้

((لَا يَلْبَسُ السَّرَاوِيلَ، وَلَا الْقَمِيصَ، وَلَا الْبُرُؤْسَ، وَلَا الْعِمَامَةَ، وَلَا تَوْبًا
مَسَّهُ زَعْفَرَانٌ، وَلَا وَرْسٌ، وَلِيُحْرِمَ أَحَدَكُمْ فِي إِزَارٍ وَرِدَاءٍ، وَنَعْلَيْنِ، فَإِنْ
لَمْ يَجِدْ نَعْلَيْنِ فَلْيَلْبَسْ خُفَيْنِ، وَلْيَقْطَعْهُمَا حَتَّى يَكُونَا أَسْفَلَ مِنْ
الْعَقْبَيْنِ))

¹ บันทึกโดย Abū Dāwūd, 2009 : 4061. Aḥmad, 2001 : 2219. al-Bayhaqiy, 1988: 500. al-Baghawiy, 1983 : 1477.
al-Tabarāniy, 1994: 12488. Abd al-Razzāq al-Ṣan‘āniy, 1403 : 6200. และ Ibn Ḥibbān, 1988 : 5423.

² บันทึกโดย al-Nasā’iy, 1986: 1896.

ความว่า : “จงอย่าสวมใส่กางเกง เสื้อ หมวก ผ้าสาราบัน (ที่ปิดหัว) และผ้าที่ชุบ (น้ำหอมที่ชื่อว่า) ซะอฺฟะรอน และ วัส ส จงสวมใส่ชุดอิสรอม (ผ้าอิสรอม) ของพวกเจ้าด้วย ผืนหนึ่งใช้สำหรับนุ่ง และอีกผืน ใช้ปิดหัวไหล่ทั้งสองข้าง และรองเท้าที่ไม่ปิดหลังเท้า หากไม่มีรองเท้า ที่ไม่ปิดหลังเท้า ก็จงใส่รองเท้าแล้วตัดออก ที่ปิดหลังเท้า”

อะดีษะเดียวกันปรากฏในบันทึกของอิมามอะดีษะจากสายสืบของสาละิม¹ รายงานจาก อิบน์ อุมร์

การตัดสินอะดีษะ

อะดีษะ ด้วยสายรายงานของ อะฮฺมัด เป็นอะดีษะเศาะฮียะ เนื่องจาก สายรายงานนี้ ประกอบด้วยผู้รายงานที่มีความน่าเชื่อถือทุกคน ซึ่งสอดคล้องกับอัลอัลบานียฺ ที่ระบุว่า เป็น อะดีษะเศาะฮียะ (al-Albāniy, 1985 : 4/293)

อะดีษะที่ 239 หน้า 183 บรรทัดที่ 20 จำนวนอะดีษะ

دعاء يغ ورد درفد نبي ﷺ انيله دعاءث يغد باج ((اللَّهُمَّ زِدْ هَذَا
الْبَيْتَ تَشْرِيفًا، وَتَعْظِيمًا، وَتَكْرِيمًا، وَمَهَابَةً، وَرِدِّ مِنْ شَرِّهِ وَعَظْمِهِ مَنِّ
حَجَّهُ أَوْ اعْتَمَرَهُ تَشْرِيفًا وَتَكْرِيمًا وَتَعْظِيمًا وَبِرًّا اللَّهُمَّ أَنْتَ السَّلَامُ،
وَمِنْكَ السَّلَامُ، فَحَيِّتَنَا رَبَّنَا بِالسَّلَامِ))

ความว่า : ดุอาอ์ (การขอพร) ที่ได้นำมาจากท่านนะบี ﷺ ได้อ่านว่า “โอ้ พระผู้อภิบาลแห่งข้าพระองค์ จงเพิ่มบัยติลลาฮ์นี้ด้วยความสูงส่ง ความยิ่งใหญ่ ความประเสริฐ ความ ศักดิ์ศรี และจงเพิ่มความสูงส่ง และความยิ่งใหญ่ของบัยติลลาฮ์ ให้แก่ผู้ที่ประกอบพิธีฮัจญ์ หรือ อุมเราะฮ์ ด้วยความสูงส่ง ความประเสริฐ ความยิ่งใหญ่ และความดี โอ้พระผู้อภิบาลแห่งข้าพระองค์ พระองค์คืออัล-สลาม (ผู้เปี่ยมด้วยสันติ) จากพระองค์นั้นคือที่มาของสันติ โอ้พระเจ้าของเรา จงให้เราใช้ชีวิตด้วยสันติ”

¹ บันทึกโดย Ibn Khuzaymah, n.d.: 2601. และ Ibn al-Jārūd, 1998: 416.

การตักรีจญ์ฮะดีษ

สำนวนฮะดีษในเอกสารวิจัย ตรงกับ สำนวนฮะดีษที่บันทึกโดยอัลบัยฮะกีญ (al-Bayhaqi, 2003: 9213) จากสายสืบของ สะอีด เบน สาลิม รายงาน จาก อิบน์ ญุรอญญ กล่าว โดยอิรสาละว่า เมื่อท่านเราะฮ์ลุลลอฮ์ ﷺ เห็นบัยตุลลอฮ์ แล้วท่านก็ยกมือแล้วกล่าวด้วยสำนวนดังนี้

((اللَّهُمَّ زِدْ هَذَا الْبَيْتَ تَشْرِيفًا، وَتَعْظِيمًا، وَتَكْرِيمًا، وَمَهَابَةً، وَزِدْ مِنْ شَرَفِهِ وَعَظْمِهِ مِمَّنْ حَجَّهٗ أَوْ اعْتَمَرَهُ تَشْرِيفًا وَتَكْرِيمًا وَتَعْظِيمًا وَبِرًّا))

สายรายงานนี้ มุญกาะฮ์อิ และมิฮาอิดเป็นมุรซัลจากสุฟยาน อัษเชารีย์ จากอะบี สะอีด อัชชามีย์ จากมักฮูล กล่าวโดยอิรสาละว่า เมื่อท่าน เราะฮ์ลุลลอฮ์ ﷺ เข้าในเมืองมักกะฮ์แล้ว เห็นบัยตุลลอฮ์ ท่านก็ยกมือตักบิรแล้วกล่าวด้วยสำนวนดังนี้

((اللَّهُمَّ أَنْتَ السَّلَامُ، وَمَنْكَ السَّلَامُ، فَحَيِّنَا رَبَّنَا بِالسَّلَامِ))

ฮะดีษเดียวกันปรากฏใน บันทึกของอิมามฮะดีษ จากสายสืบของ สะอีด เบน สาลิม รายงานจากอิบน์ ญุรอญญ¹ และจากอะบี สะอีด อัชชามีย์ รายงานจากมักฮูล²

การตัดสินฮะดีษ

ฮะดีษ ด้วยสายรายงานของ อัลบัยฮะกีญ เป็นฮะดีษมุรซัล ฎะอ์อีฟเนื่องจากมี ผู้รายงานชื่อสะอีด เบน สาลิม เป็นผู้รายงานที่ صدوق بهم ورمي بالإرجاء (บุคคลที่มีสัจจะแต่มีความสับสนและถูกกล่าวหาว่าเป็นพวกนิยมแนวคิดมุรญิอะฮ์) อิบน์ ญุรอญญ เป็นผู้รายงานที่ ثقة فقيه (บุคคลที่มีความน่าเชื่อถืออุละมาอ์ฟิกฮ์มีเกียรติแต่มีพฤติกรรมอำพรางและมีการรายงานฮะดีษมุรซัล) และมักฮูลเป็นผู้รายงานที่ ثقة فقيه كثير الإرسال (บุคคลที่มีความน่าเชื่อถืออุละมาอ์ฟิกฮ์แต่รายงานฮะดีษมุรซัลเป็นจำนวนมาก) (al-'Asqalāniy, 1986: 236, 363 และ 545)

ฮะดีษที่ 240 หน้า 188 บรรทัดที่ 3 สำนวนฮะดีษ

دعاء يغ Ward درفد نبی ﷺ فد فرملائن طواف ((بِسْمِ اللَّهِ وَاللَّهُ أَكْبَرُ
اللَّهُمَّ إِيْمَانًا بِكَ وَتَصَدِّيقًا بِكِتَابِكَ وَوَفَاءً بِعَهْدِكَ وَاتِّبَاعًا لِسُنَّةِ نَبِيِّكَ
مُحَمَّدٍ ﷺ))

¹ บันทึกโดย al-Shafi'iy, 2004: 948 และ 949. และ al-Bayhaqi, 1989 : 1608.

² บันทึกโดย Ibn Abī Shaybah, 1409 : 29624. และ al-'Azraqiy, n.d. : 1/279.

ความว่า : ดุอาอ์ (การขอพร) ที่ได้นำมาจากท่านนะบี ﷺ อ่าน
 ตอนเริ่มภาชะวาฟ “ด้วยพระนามของอัลลอฮ์ และความยิ่งใหญ่
 ของอัลลอฮ์ โอ้อัพระผู้อภิบาลแห่งข้าพระองค์ ได้ศรัทธาต่อพระองค์
 ได้เชื่อมั่นด้วยกิตาบ (อัลกุรอาน) ของพระองค์ ได้ปฏิบัติตาม
 สัญญาของพระองค์ และได้ตามแนวทางของนะบีของพระองค์
 มุฮัมมัด ﷺ”

การตักรีญญ์ฮะดีษ

สำนวนฮะดีษในเอกสารวิจัย คล้ายกับ สำนวนฮะดีษที่บันทึกโดยอัลบัยฮะกีญ
 (al-Bayhaqiy, 1991: 9850) จากสายสืบของอรรเราะฮ์บีอู รายงานจากอัสซาฟีอียฺ เราะฮิมะฮ์ลุลลอฮ์
 กล่าวว่าจงลูบ อรรรูกันลัฮ์วัต หากเจ้าสามารถลูบมัน และกล่าวตอนที่ลูบมันนั้นว่าด้วยสำนวนดังนี้

((اللَّهُمَّ إِنَّمَا بِكَ، وَتَصَدِّيقًا بِكِتَابِكَ، وَوَفَاءً بِعَهْدِكَ، وَاتِّبَاعًا لِسُنَّةِ
 نَبِيِّكَ مُحَمَّدٍ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ))¹

ความว่า : “โอ้อัพระผู้อภิบาลแห่งข้าพระองค์ ได้ศรัทธาต่อพระองค์
 ได้เชื่อมั่นด้วยกิตาบ (อัลกุรอาน) ของพระองค์ ได้ปฏิบัติตาม
 สัญญาของพระองค์ และได้ตามแนวทางของนะบี มุฮัมมัด ﷺ”

การตัดสินฮะดีษ

ไม่พบสายรายงานตัวบทและสถานภาพของฮะดีษในสำนวนบันทึกโดยอิมามฮะดีษ²

ฮะดีษที่ 241 หน้า 188 บรรทัดที่ 20 สำนวนฮะดีษ

حديث يَغِيحُ سَبْدًا نَبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ((مَنْ شَعَلَهُ ذَكَرِي
 عَنْ مَسْأَلَتِي أَغْطِيهِ أَفْضَلَ مَا أُعْطِيَ السَّائِلِينَ))

ความว่า : ฮะดีษ เศาะฮี้ฮ์ ท่านนะบี ﷺ กล่าวว่า “ใครที่ใช้เวลา
 ของเขาในการรำลึกถึงฉัน (อัลลอฮ์) จากการขอวอนต่อฉัน ฉันจะ
 ให้แก่เขาสิ่งที่ดีที่สุดในบรรดาผู้ที่ขอวอนทั้งหลาย”

¹ ฮะดีษข้างต้นไม่สามารถยืนยันสายรายงานที่ชัดเจนได้เนื่องจากสำนวนที่ปรากฏในเอกสารวิจัยแตกต่างกับตัวบทฮะดีษของอิมาม
 ฮะดีษและผู้วิจัยไม่พบตัวบทฮะดีษในหนังสือฮะดีษอื่นๆ ที่เหมือนกับสำนวนที่ปรากฏในเอกสารวิจัย และสายรายงานที่ได้นำมาโดย
 อิมามอัลบัยฮะกีญนั้นเป็นสายรายงานที่อ้างถึงคำพูดของอัสซาฟีอียฺ ﷺ

² บันทึกโดย Ibn Abī Shaybah, 1409 : 29624. และ al-'Azraqiy, n.d. : 1/279.

การตักรีญฮะดีษ

สำนวนฮะดีษในเอกสารวิจัย ตรงกับ สำนวนฮะดีษที่บันทึกโดยอัลบุคอรี (al-Buhkārīy, 1999 : 423) จากสายสืบของ अबดุลลอฮ์ เป็น อุมร์ رضي الله عنه รายงานจากอุมร์ เป็น อัลคอฎฏอบ رضي الله عنه จากท่านนะบี صلى الله عليه وسلم กล่าวว่า พระองค์อัลลอฮ์ ﷻ ได้กล่าวด้วยสำนวนดังนี้

((مَنْ شَعَلَهُ ذِكْرِي عَنْ مَسْأَلَتِي أُعْطِيَتْهُ أَفْضَلُ مَا أُعْطِيَ السَّائِلِينَ))¹

ความว่า : “ใครที่ใช้เวลาของเขาในการรำลึกถึงฉัน (อัลลอฮ์) จาก การขอวอนต่อฉัน ฉันจะให้แก่เขาสิ่งที่ดีที่สุดในบรรดาผู้ที่ขอวอน ทั้งหลาย”

ฮะดีษเดียวกันปรากฏใน บันทึก ของอิมามฮะดีษ จากสายสืบของ अबดุลลอฮ์ เป็น อุมร์ رضي الله عنه² รายงานจากอุมร์ เป็น อัลคอฎฏอบ رضي الله عنه

ฮะดีษเดียวกันมี รายงานจาก ญาบิร เป็น अबดุลลอฮ์ رضي الله عنه จากสายสืบของ ยะซีด เป็น คุมัยร³ อะบี อัสซุบัยร⁴

การตัดสินฮะดีษ

ฮะดีษเดียวกับสายรายงานของอัลบุคอรี เป็นฮะดีษ ฎะอ์ฟ เนื่องจากมีผู้รายงาน ชื่อฎิรอร เป็นผู้รายงานที่ صدوق له أوهام وخطأ ورمي بالتشيع وكان عارفاً بالفرائض (บุคคลที่มีสัจจะ มีความสับสน ผิดพลาดแต่ถูกกล่าวหาว่าเป็นพวกนิกายเชอะฮ์และเป็นผู้รู้ด้วยสิ่งที่จำเป็นใน ศาสนา) (al-‘Asqālānīy, 1986: 280) แต่เนื่องจากมีสายรายงานอื่นที่มีฐานะสูงกว่าจึงทำให้เลื่อน ฐานะเป็นฮะดีษ ฮะสัน ลิฆอยริฮ

ฮะดีษที่ 242 หน้า 193 บรรทัดที่ 11 สำนวนฮะดีษ

سبدا نبي صلى الله عليه وسلم ((مَنْ أَدْرَكَ عَرَفَةَ قَبْلَ أَنْ يَطْلُعَ الْفَجْرُ فَقَدْ أَدْرَكَ الْحَجَّ))

ความว่า : ท่านนะบี صلى الله عليه وسلم กล่าวว่า “ผู้ใดที่ทันวุกุฟที่ทุ่ง อะเราะซะฮ์ก่อนรุ่งอรุณ เขาได้ส่วนในการประกอบพิธีฮัจญ์”

¹ สำนวนตัวบทที่ปรากฏในเอกสารวิจัยกับสำนวนบันทึกโดยอัลบุคอรี พบว่ามีความแตกต่างที่คำว่า أُعْطِيَتْهُ แทนด้วยคำว่า أُعْطِيَ

² บันทึกโดย al-Buhkārīy, 1999 : 423. Ibn Shāhīn, 2004 : 154. และ Ibn ‘Asākīr, 2000 : 301.

³ บันทึกโดย al-Bayhaqīy, 2003 : 568.

⁴ บันทึกโดย al-Qaḍā‘īy, 1986 : 584.

การตัดครีจญ์ฮะดีษ

สำนวนฮะดีษในเอกสารวิจัยตรงกับ ส่วนหนึ่งของ สำนวนฮะดีษที่บันทึก โดยอะบู ดาวูด อัฏฏอัยลีสีย์ (Abū Dāwūd al-Ṭayālisīy, 1999 : 1405) จากสายสืบของบุกัยร เป็น อะฆออิ์ กล่าวว่า ฉันได้ยิน อับดุลเราะฮมาน เป็น ยะฮอมัร رضي الله عنه ได้กล่าวว่าฉันได้ยิน ท่านนะบี صلى الله عليه وسلم ได้กล่าวด้วยสำนวนว่า

((الْحُجُّ عَرَفَةَ، الْحُجُّ عَرَفَاتٌ مَنْ أَدْرَكَ عَرَفَةَ قَبْلَ أَنْ يَطْلُعَ الْفَجْرُ فَقَدْ
أَدْرَكَ الْحُجَّ أَوْ تَمَّ حُجَّهُ))

ความว่า : “อัลฮัจญ์คืออะเราะฮะฟะฮ์ อัลฮัจญ์คืออะเราะฮะฟาต ผู้ใดที่ทันวุกูฟที่ทุ่งอะเราะฮะฟะฮ์ก่อนรุ่งอรุณ เขาได้ส่วนในการประกอบพิธีฮัจญ์ หรือการประกอบพิธีฮัจญ์ของเขาสมบูรณ์”

ฮะดีษเดียวกันปรากฏในบันทึกของอิมามฮะดีษจากสายสืบของบุกัยร เป็น อะฆออิ์¹ รายงานจากอับดุลเราะฮมาน เป็น ยะฮอมัร رضي الله عنه

การตัดสินฮะดีษ

ฮะดีษบันทึกโดยอะบู ดาวูด อัฏฏอัยลีสีย์ เป็นฮะดีษเศาะฮิฮ์เนื่องจากสายรายงานนี้ประกอบด้วยผู้รายงานที่มีความน่าเชื่อถือทุกคน

ฮะดีษที่ 243 หน้า 193 บรรทัดที่ 26 สำนวนฮะดีษ

حديث يَخُصُّ صَحِيحَ سَبْدِ نَبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ((مَنْ أَتَى عَرَفَةَ
قَبْلَ الْفَجْرِ لَيْلًا، أَوْ نَهَارًا فَقَدْ تَمَّ حُجَّهُ))

ความว่า : ท่านนะบี صلى الله عليه وسلم กล่าวในฮะดีษเศาะฮิฮ์ว่า “ผู้ใดที่ทันวุกูฟที่ทุ่งอะเราะฮะฟะฮ์ก่อนรุ่งอรุณ ในเวลากลางคืนหรือกลางวันแท้จริงแล้วเขาได้ประกอบพิธีฮัจญ์ที่สมบูรณ์”

การตัดครีจญ์ฮะดีษ

สำนวนฮะดีษในเอกสารวิจัย คล้ายกับ สำนวนฮะดีษที่บันทึก โดย อันนะสาอีย์ (al-Nasā'iy, 2001: 3039) จากสายสืบของอัชชะอบีบียจาก อุรวะฮ์ เป็น มุฏอริริส رضي الله عنه กล่าวว่า ฉันได้เห็นท่าน เราะฮุลลอฮ์ رضي الله عنه หุคยูที่มุขตะลิพะฮ์ ท่าน صلى الله عليه وسلم ก็กล่าวตามสำนวนดังนี้

¹ บันทึกโดย al-Bayhaqi, 1993 : 10390 และ 2003 : 9812. และ Ibn Abī Shaybah, 1399 : 1/91.

((مَنْ صَلَّى مَعَنَا صَلَاتَنَا هَذِهِ هَا هُنَا، ثُمَّ أَقَامَ مَعَنَا وَقَدْ وَقَفَ قَبْلَ
ذَلِكَ بِعَرَفَةَ لَيْلًا أَوْ نَهَارًا، فَقَدْ تَمَّ حُجُّهُ))¹

ความว่า : “ผู้ใดที่ได้ดำรงการละหมาดพร้อมกับเราด้วยการ
ละหมาดของเรานี้ในสถานที่แห่งนี้ แล้วได้อยู่พร้อมกับเรา และได้
วุฎุห์ก่อนหน้าในที่ ที่งอะเราะซะฮ์ ในเวลา กลางคืน หรือ กลางวัน
แท้จริงแล้วเขาได้ประกอบพิธีฮัจญ์ที่สมบูรณ์”

ฮะดีษเดียวกันปรากฏในบันทึกของอิมามฮะดีษจากสายสืบของอัชชะอบี² รายงาน
จากอูรวะฮ์ เป็น มุฏอริศ

การตัดสินฮะดีษ

ฮะดีษด้วยกับสายรายงานของอันนะสาอีย์ เป็นฮะดีษ เศาะฮิฮ์เนื่องจากสายรายงาน
นี้ประกอบด้วยผู้รายงานที่มีความน่าเชื่อถือทุกคน และสอดคล้องกับอัลอัลบานีย์ ที่ระบุว่าเป็นฮะดีษ
เศาะฮิฮ์ (al-Albāniy, n.d. : 7/3111)

ฮะดีษที่ 244 หน้า 193 บรรทัดที่ 32 จำนวนฮะดีษ

سبدا نبي ﷺ ((وَحَيْرٌ مَا قُلْتُ أَنَا وَالنَّبِيُّونَ مِنْ قَبْلِي لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ
وَخَدُّهُ لَا شَرِيكَ لَهُ)) رواية ترمذي

ความว่า : ท่านนะบี ﷺ กล่าวว่า “ประโยคที่ประเสริฐที่สุดที่ฉัน
และบรรดา นะบีก่อนหน้านั้นเคยกล่าวคือ ไม่มีพระเจ้าอื่นใด
ยกเว้นอัลลอฮ์ผู้ ทรงเอกะ ไม่มีการตั้งภาคี ใดๆ กับพระองค์”
บันทึกโดยติรมิซีย์

การตัดครีจญ์ฮะดีษ

จำนวนฮะดีษในเอกสารวิจัยตรงกับ ส่วนหนึ่งของ จำนวนฮะดีษที่บันทึกโดย
อັตติรมิซีย์ (al-Tirmidhiy, : 1975 : 3585) จากสายสืบของซุอัยบ เป็น มุฮัมมัด รายงานจาก
อับดุลลอฮ์ เป็น อัมร แท้จริงแล้วท่านนะบี ﷺ กล่าวด้วยจำนวนว่า

¹ จากการเทียบจำนวนตัวบทระหว่างตัวบทที่ปรากฏในเอกสารวิจัยกับจำนวนบันทึกโดยบรรดาอิมามฮะดีษ พบว่าไม่ตรงกัน

² บันทึกโดย Ibn Hibbān, 1988 : 3851. Ibn ‘Asākir, 2000 : 951. Abu Tāhir al-Mukhallis, 2008 : 1220. al-Taḥāwiy, 1994 : 4693. และ Ibn Hazm, 1998 : 116.

((خَيْرُ الدُّعَاءِ دُعَاءُ يَوْمِ عَرَفَةَ وَخَيْرُ مَا قُلْتُ أَنَا وَالنَّبِيُّونَ مِنْ قَبْلِي :
لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَحْدَهُ لَا شَرِيكَ لَهُ، لَهُ الْمُلْكُ وَلَهُ الْحَمْدُ وَهُوَ عَلَى كُلِّ
شَيْءٍ قَدِيرٌ))¹

ความว่า : “ดุอาอ์ที่ประเสริฐที่สุดคือการดุอาอ์ในวันอะเราะเราะพะฮ์
และประโยคที่ประเสริฐที่สุดที่ฉันและบรรดา นบีมาก่อนหน้านี้เคย
กล่าวคือ ไม่มีพระเจ้าอื่นใด ยกเว้นอัลลอฮ์ผู้เอกะ ไม่มีการตั้งภาคี
กับพระองค์ ความยิ่งใหญ่และสรรเสริญย่อมมีแต่พระองค์เท่านั้น
ผู้ที่มีความปรีชาในทุกสรรพสิ่ง”

ฮะดีษเดียวกันปรากฏใน บันทึก ของอิมามฮะดีษ จากสายสืบของ งุฮัยบ เป็น
มุฮัมมัด² รายงานจากอับดุลลอฮ์ เป็น อัมร رضي الله عنه

การตัดสินฮะดีษ

ฮะดีษ ด้วยกับสายรายงานของอັตติรมิซีย์ เป็นฮะดีษฎะอียะฮ์ และท่านอิมาม
อັตติรมิซีย์กล่าวว่าฮะดีษนี้ เป็นสายรายงานเดี่ยว هَذَا حَدِيثٌ غَرِيبٌ (ฮะดีษนี้เป็นฮะดีษเฉพาะريب)
และมีผู้รายงานชื่ออัมมัด เป็น อะบี อุมัยด เป็นผู้รายงานที่ไม่แข็งตามทัศนะของบรรดาอุละมาอ์
ฮะดีษ (al-Tirmidhiy, : 1975 : 5/572) และอิมามอิบนุ ฮะญูร อัสสะเกาะลานีย์ว่าเขาเป็นคน
ضعيف (บุคคลที่อ่อน) (al-‘Asqalāniy 1986 : 475) แต่เนื่องจากมีสายรายงานอื่นที่มีฐานะสูงกว่า
จึงทำให้เลื่อนฐานะเป็นฮะดีษ ฮะสัน ลิขอยริย และสอดคล้องกับอัลอัลบานีย์ ที่ระบุว่า เป็น ฮะดีษ
ฮะสัน (al-Albāniy, n.d. : 8/85)

ฮะดีษที่ 245 หน้า 194 บรรทัดที่ 4 ส่วนฮะดีษ

سبدا نبي ﷺ ((أَفْضَلُ الدُّعَاءِ دُعَاءُ يَوْمِ عَرَفَةَ))³ رواية ترمذي

ความว่า : ท่านนบี ﷺ กล่าวว่า “ดุอาอ์ที่ประเสริฐที่สุดคือดุอาอ์
ในวันอะเราะเราะพะฮ์”บันทึกโดยติรมิซีย์

ตัวบทที่ปรากฏในเอกสารวิจัยกับสำนวนบันทึกโดยอັตติรมิซีย์ พบว่ามีสำนวนที่
ต่างกันคือ ตัวบทที่ปรากฏในเอกสารวิจัยจะมีคำว่า ((أَفْضَلُ)) นำหน้าแต่ตัวบทที่บันทึกโดยอັตติรมิซีย์
จะมีคำว่า ((خَيْرُ)) นำหน้า ซึ่งมีความหมายเดียวกัน

¹ จากการเทียบสำนวนตัวบทระหว่างตัวบทที่ปรากฏในเอกสารวิจัยกับสำนวนบันทึกโดยอັตติรมิซีย์พบว่ามีส่วนหนึ่งตรงกัน

² บันทึกโดย Abu Tāhir al-Mukhalliṣ, 2008 : 2/233.

³ ดูฮะดีษที่ 244

อะดีษที่ 246 หน้า 195 บรรทัดที่ 14 สำนักอนอะดีษ

سبدا نبی ﷺ ((لَيْسَ عَلَى النِّسَاءِ حَلْقٌ إِذَا عَلِيَهُنَّ التَّقْصِيرُ))

ความว่า : ท่านนะบี ﷺ กล่าวว่า “ผู้หญิงไม่จำเป็นต้องโกนศีรษะและจำเป็นต้องตัดผม”

การตัดศีรษะอะดีษ

สำนักอนอะดีษในเอกสารวิจัย คล้ายกับสำนักอนอะดีษที่บันทึก โดยอะบูดาอูด (Abū Dāwūd, 2009 : 1984) จากสายสืบของอุมมุ อุษมาน เบนติ อะบี สุฟยาน ได้เล่าแก่อนว่าอิบนุ อับบาส رضي الله عنه กล่าวว่า ท่านเราะสูลุลลอฮ์ ﷺ ได้กล่าวด้วยสำนักอนว่า

1 ((لَيْسَ عَلَى النِّسَاءِ حَلْقٌ، إِذَا عَلِيَهُنَّ التَّقْصِيرُ))

ความว่า : “ผู้หญิงไม่จำเป็นต้องโกนศีรษะ แต่สำหรับผู้หญิงจำเป็นต้องตัดผม”

อะดีษเดียวกันปรากฏในบันทึกของอิมามอะดีษ จากสายสืบของอุมมุ อุษมาน เบนติ อะบี สุฟยาน² รายงานจากอิบนุ อับบาส رضي الله عنه

การตัดลิ้นอะดีษ

อะดีษด้วยสายรายงานของอะบู ดาอูด เป็นอะดีษเศาะฮี้ฮ์ เนื่องจากสายรายงานนี้ประกอบด้วยผู้รายงานที่มีความน่าเชื่อถือทุกคน

อะดีษที่ 247 หน้า 200 บรรทัดที่ 21 สำนักอนอะดีษ

سبدا نبی ﷺ ((اللَّهُ رَبُّكُمْ تُكْبَرُونَ وَمَلَأَ أَيْدِيَكُمْ تَتَّبِعُونَ وَوَجْهُ الشَّيْطَانِ

تَرْمُونَ))

ความว่า : ท่านนะบี ﷺ กล่าวว่า “พระองค์อัลลอฮ์เป็นพระเจ้าของเจ้าที่ควรแก่การยกย่อง ศาสนาของบิดาของเจ้า (นะบี อิบรอฮีม عليه السلام) ควรแก่การปฏิบัติตาม และใบหน้าของชัยฏอนที่เจ้าควรขว้างปา”

¹ บันทึกโดย al-Dārimiy, 2000:1946. al-Bayhaqiy, 1993 : 9404. al-Ṭabarāniy, 1994: 13018. และ al-Dāraqutniy, 2004 : 2666.

² ดั้วบทที่ปรากฏในเอกสารวิจัยกับสำนักอนบันทึกโดยอะบูดาอูด พบว่ามีสำนักอนที่ต่างกันคือ ดั้วบทที่ปรากฏในเอกสารวิจัยจะมีคำว่า ((عَلَيْهِ)) แต่ดั้วบทที่บันทึกโดยอิมามที่ได้กล่าวมาจะมีคำว่า ((عَلَى النِّسَاءِ)) ซึ่งมีความหมายเดียวกัน

การตัดครีญ์ฮะดีษ

สำนวนฮะดีษในเอกสารวิจัย คล้ายกับ สำนวนฮะดีษที่บันทึก โดยอัลบัยฮะกี (al-Bayhaqi, 2003 : 9693,5/506) จากสายสืบของสาละม เป็น อะบี อัลญะฮัด รายงานจาก อิบน์ อับบาส رضي الله عنه ได้อ้างถึง ท่านเราะฮ์อูลละอะกะบะฮ์ ท่านก็ได้ขว้างปามันด้วยเจ็ดเม็ดกรวดจนล้มลงบนดิน หลังจากนั้นมันก็มาที่ฎุมเราะฮ์ที่สองอีก ท่านก็ได้ขว้างปามันด้วยเจ็ดเม็ดกรวดจนล้มลงบนดิน แล้วมันก็มาอีกที่ฎุมเราะฮ์ที่สาม ท่านก็ได้ขว้างปามันด้วยเจ็ดเม็ดกรวดจนล้มลงบนดิน อิบน์ อับบาสได้กล่าวด้วยสำนวนดังนี้

((الشَّيْطَانُ تَرْجُمُونَ وَمَلَأَ أَبِيكُمْ تَتَّبِعُونَ))

ความว่า : “ชัยฏอนที่พวกเจ้าขว้างปา และศาสนาของบิดา
ของเจ้า (นะบีอิบรอฮีม عليه السلام) ควรแก่การปฏิบัติตาม”

ฮะดีษเดียวกันปรากฏใน บันทึกของอิมามฮะดีษ จากสายสืบของ สาละม เป็น อะบี อัลญะฮัด¹ รายงานจากอิบน์ อับบาส رضي الله عنه

การตัดสินฮะดีษ

ฮะดีษด้วยกับสายรายงานของอัลบัยฮะกี เป็นฮะดีษอะสัน เนื่องจากมีผู้รายงาน ชื่ออะบู อับดุลลอฮ์ (มุฮัมมัด เป็น อะฮมัด อัลกุรอซี) และ ฮัฟศ เป็น อับดุลลอฮ์ อัลสุละมีย ทั้งสองคนเป็นผู้รายงานที่ صدوق (บุคคลที่มีศัจจะ) (al-‘Asqalāniy, 1986 : 467, 172)

ฮะดีษที่ 248 หน้า 203 บรรทัดที่ 6 สำนวนฮะดีษ

حديث يَخِصَّ صَحِيحٌ سَبَدَا نَبِيِّ ﷺ ((مَنْ أَحْرَمَ بِالْحَجِّ وَالْعُمْرَةِ أَجْرَهُ
طَوَافٌ وَاحِدٌ وَسَعْيٌ وَاحِدٌ غُغْمَا جَمِيعًا))

ความว่า : ท่านนะบี ﷺ กล่าวในฮะดีษเศาะฮิฮว่า “ผู้ใดที่ได้
เนียตอิฮรอหมประกอบพิธีฮัจญ์และอุมเราะฮ์พร้อมกัน (ฮัจญ์กิรอน)
สำหรับ เขาสามารถ ฎะวะ วาฟ ครั้งเดียว และสะ อัยย์ครั้ง เดียวก็
เพียงพอสำหรับสองอย่าง”

¹ บันทึกโดย al-Hākim, 1990 : 1713.

การตักรีญฮะดีษ

สำนวนฮะดีษในเอกสารวิจัย คล้ายกับ สำนวนฮะดีษที่บันทึกโดยอัคริมิซีย (al-Tirmidhiy,:1975:948) จากสายสืบของนาฟอิ จาก อิบน์ อุมร์ رضي الله عنه กล่าวว่า ท่านเราะฮ์ลุลลอฮ์ ﷺ ได้กล่าวด้วยสำนวนว่า

((مَنْ أَحْرَمَ بِالْحَجِّ وَالْعُمْرَةِ، أَجْزَأُ طَوَافٌ وَاحِدٌ، وَسَعْيٌ وَاحِدٌ مِنْهُمَا، حَتَّى يَحِلَّ مِنْهُمَا جَمِيعًا))¹

ความว่า : “ผู้ใดที่ได้เนยตอิฮรอหมประกอบพิธีฮัจญ์และอุมเราะฮ์พร้อมกัน (ฮัจญ์กิรอน) สำหรับเขาสามารถเฆาะวาฟครั้งเดียวและสะอีย์ครั้งเดียวก็เพียงพอสำหรับสองอย่าง”

ฮะดีษเดียวกันปรากฏใน บันทึกของอิมามฮะดีษ จากสายสืบของนาฟอิ² จาก อิบน์ อุมร์ رضي الله عنه

การตัดสินฮะดีษ

ฮะดีษ ด้วยกับสายรายงานของ อัคริมิซีย เป็นฮะดีษ เฆาะอ็อฟ เนื่องจากมีผู้รายงานชื่อ อับดุลอะซีซ เป็น มุฮัมมัด เป็นผู้รายงานที่ صدوق كان يحدث من كتب غيره فيخطيء (บุคคลที่มีสัจจะแต่เมื่อรายงานจากหนังสือคนอื่นจะ ผิดพลาด) (al-‘Asqalāniy, 1986: 358) แต่เนื่องจากมีสายรายงานอื่นที่มีฐานะสูงกว่าจึงทำให้เลื่อนฐานะเป็นฮะดีษ ฮะสัน ลิขอยริฮ

ฮะดีษที่ 249 หน้า 205 บรรทัดที่ 24 สำนวนฮะดีษ

((دان سبدا ني) ﷺ باك سكل صحبتن يغ مغرجا كن حج ((مَنْ كَانَ لَهُ هَدْيٌ فَلْيُهْدِ وَمَنْ لَمْ يَجِدْ فَلْيَصُمْ ثَلَاثَةَ أَيَّامٍ فِي الْحَجِّ وَسَبْعَةَ إِذَا رَجَعَ إِلَى أَهْلِهِ رواه البخاري ومسلم))

ความว่า : ท่านนะบี ﷺ กล่าวแก่บรรดาสาวกของท่านที่ได้ประกอบพิธีฮัจญ์ว่า “ใครก็ตามที่มีปศุสัตว์เพื่อเชือดฮัตย์³ เขาจงเชือดฮัตย์เถิด ส่วนผู้ที่ไม่สามารถหาฮัตย์ได้ ก็จงถือศีลอดสามวัน ในช่วงการประกอบพิธีฮัจญ์ (จะก่อนหรือหลังวันอะเราะเราะฮ์ก็ได้)

¹ บันทึกโดย al-Hākim, 1990 : 1713.

² ตัวบทที่ปรากฏในเอกสารวิจัยกับสำนวนบันทึกโดยอัคริมิซียพบว่ามีสำนวนที่ต่างกันคือตัวบทที่ปรากฏในเอกสารวิจัยจะไม่มีคำว่า ((مِنْهُمَا، حَتَّى يَحِلَّ)) แต่ตัวบทที่บันทึกโดยอัคริมิซียจะมีคำว่า ((مِنْهُمَا، حَتَّى يَحِلَّ))

³ สัตว์เชือดสำหรับฮัจญ์ประเภทตะมัตตุอและกิรอน

และเจ็ดวันหลังจากเขากลับไปยังครอบครัวของเขา (เมื่อกลับไปยัง
ถิ่นฐานภูมิลำเนาของตน)” บันทึกโดยอัลบุคอรีและมุสลิม

การตัดศีรษะฮะดีษ

สำนวนฮะดีษในเอกสารวิจัย คล้ายกับ สำนวนฮะดีษที่บันทึกโดยอัลบุคอรี
(al-Buhkārīy, 1422 : 1691) จากสายสืบของ สาละม เป็น อับดุลลอฮ์ รายงาน จากอิบนุ อุมร์ رضي الله عنه
กล่าวว่า ท่านเราะสูลุลลอฮ์ ﷺ ได้กล่าวเมื่อถึงนครมักกะฮ์ในการประกอบพิธีฮัจญ์ครั้งสุดท้าย
(ฮัจญ์ละดวะฮ์) ของท่านว่าด้วยสำนวน

((مَنْ كَانَ مِنْكُمْ أَهْدَى، فَإِنَّهُ لَا يَحِلُّ لَشَيْءٍ حُرْمَ مِنْهُ، حَتَّى يَنْقُضِي
حَجَّهُ، وَمَنْ لَمْ يَكُنْ مِنْكُمْ أَهْدَى، فَلْيَطْفُ بِالنَّبْتِ وَالْبَصَمِ وَالْمَرْوَةِ
وَلْيَقْصُرْ وَلْيَحْلِلْ، ثُمَّ لِيُهَلَّ بِالْحَجِّ، فَمَنْ لَمْ يَجِدْ هَدْيًا، فَلْيَصُمْ ثَلَاثَةَ
أَيَّامٍ فِي الْحَجِّ وَسَبْعَةَ إِذَا رَجَعَ إِلَى أَهْلِهِ...))¹

ความว่า “ใครก็ตามที่มีปศุสัตว์เพื่อเชือดฮัจญ์ สำหรับเขาไม่เป็นการ
อนุฆัต(ไม่ฮาลาล) ทุกสิ่งทุกอย่างที่ได้ห้ามสำหรับผู้ที่ครอง
อิสรอม จนกว่าเขาเสร็จสิ้นการประกอบพิธีฮัจญ์ และใครที่ไม่มี
ปศุสัตว์เพื่อเชือดฮัจญ์ จงแกะวาฟล้อมรอบบัยตุลลอฮ์และสะอียะ
ระหว่างอัศเศาะฟา และอัลมัรวะฮ์ แล้วตัดผม ปลดปล่อยจากการ
ครองอิสรอม หลังจากนั้นก็เนียตอิสรอมเพื่อประกอบพิธีฮัจญ์ ส่วน
ผู้ที่ไม่สามารถหาฮัจญ์ได้ ก็จงถือศีลอดสามวันในช่วงการประกอบ
พิธีฮัจญ์ (จะก่อนหรือหลังวันอะเราะซะฮ์ก็ได้) และเจ็ดวันหลังจาก
เขากลับไปยังครอบครัวของเขา (เมื่อกลับไปยังถิ่นฐานภูมิลำเนา
ของตน)...”

ฮะดีษเดียวกันปรากฏใน บันทึก ของอิมามฮะดีษ จากสายสืบของ สาละม เป็น
อับดุลลอฮ์² จาก อิบนุ อุมร์ رضي الله عنه

¹ จากการเทียบสำนวนตัวบทระหว่างตัวบทที่ปรากฏในเอกสารวิจัยกับสำนวนบันทึกโดยอัลบุคอรีและมุสลิมพบว่าสำนวนตัวบท
ฮะดีษมีความแตกต่างกัน

² บันทึกโดย Muslim, n.d. : 1227. Ahmad, 2001 : 6247. Abū Dāwūd, n.d. : 1805. al-Nasā'iy, 2001: 3698.
al-Bayhaqiy, 2003 : 8888. Abū 'Awānah, 1998 : 3195. al-Baghawiy, 1983: 1877. และ Ibn Hāzim, 1998 : 71.

การตัดสินชะดีษ

ชะดีษเศาะฮี้บเพราะมีคุณสมบัติของชะดีษเศาะฮี้บครบทุกประการ

ชะดีษที่ 250 หน้า 209 บรรทัดที่ 34 จำนวนชะดีษ

سبدا نبي صلى الله عليه وسلم ((المُحْرِمُ أَشْعَثُ أَعْبَرُ))

ความว่า : ท่านนบี ﷺ กล่าวว่า “ผู้ที่ครองอิสรอมย่อมเปื้อนด้วยฝุ่นและผมฟู (แสดงถึงความเหน็ดเหนื่อยช่วงการทำฮัจย์)”

การตัดครีจญ์ชะดีษ

ชะดีษที่มีในเอกสารวิจัย ตรงกับส่วนหนึ่งของ จำนวนชะดีษที่บันทึกโดย อะบู ยูสุฟ อัลอันศอริย์ (Abū Yūsuf al-Anṣāriy, n.d. : 473) จากสายสืบของ อิบรอฮีม อันนะเคาะอียีย์ รายงานจากอุมร์ บิน อัลเคาะฎอบ رضي الله عنه ในขณะที่ท่านวุฎุฟที่อะรอฟะฮ์ท่านได้เห็นผู้ชายคนหนึ่งได้ใส่น้ำหอมบนหัว แล้วอุมร์ได้กล่าวแก่ชายคนนั้นว่า ท่านไม่ได้ครอง อิสรอมหรือ ชายคนนั้นตอบว่าใช่ ท่านอะมีร์ อัลมุมินีน แล้วทำไมฉันเห็นเจ้าใส่น้ำหอมบนหัวของเจ้า แล้วท่านอุมร์ เป็น อัลเคาะฎอบ رضي الله عنه กล่าวด้วยจำนวนว่า

1 ((وَالْمُحْرِمُ أَشْعَثُ أَعْبَرُ...))

ความว่า “และผู้ที่ครองอิสรอมย่อมเปื้อนด้วยฝุ่นและผมฟู”

การตัดสินชะดีษ

ชะดีษด้วยกับสายรายงานของอะบู ยูสุฟ อัลอันศอริย์ เป็นชะดีษเมากูฟ ฎะอ์ฮิฟ ญิดตันเนื่องจากมีผู้รายงานชื่อยะอุกุบ บิน อิบรอฮีม เป็นผู้รายงานที่อิมามอัลบุคอริย์กล่าวว่า تركوه (พวกเขาเหล่านั้นต่างก็ละทิ้งเขา) และเป็นสายรายงานที่ตกลงระหว่างอิบรอฮีม อันนะคออียีย์และอุมร์ เป็นอัลเคาะฎอบ (al-Dhahabiy, 1967: 4765)

ชะดีษที่ 251 หน้า 214 บรรทัดที่ 31 จำนวนชะดีษ

سبدا نبي ﷺ ((إِنَّ هَذَا الْبَلَدَ حَرَامٌ بِحُرْمَةِ اللَّهِ لَا يُعْضَدُ شَجَرُهُ وَلَا

يُنْفَرُ صَيْدُهُ وَلَا يُخْتَلَى خَلَاةً))

¹ ตัวบทที่ปรากฏในเอกสารวิจัยกับจำนวนบันทึกโดย อะบู ยูสุฟ อัลอันศอริย์พบว่าเป็นจำนวนที่แตกต่างกันคือในเอกสารวิจัยไม่มีตัวอักษร ุ นำหน้า

ความว่า : ท่านนะบี ﷺ กล่าวว่า “แท้จริงแผ่นดินนี้ฮะรอมด้วย
ฮุกุมที่อัลลอฮ์ ทรงฮะรอมไว้ ไม่มีการเด็ดกิ่งไม้ ไม่มีการล่าสัตว์
และไม่มีการทำลายสิ่งของ”

การตัดครีจญ์ฮะดีษ

สำนวนฮะดีษในเอกสารวิจัย คล้ายกับ สำนวนฮะดีษที่บันทึกโดยอัลบุคอรีย์
(al-Buhkāriy, 1422 : 1587) จากสายสืบของ ฎะฮะรฺ รายงานจากอิบนุ อับบาส رضي الله عنه กล่าวว่า
ท่านเราะฮ์ลุลลอฮ์ ﷺ ได้กล่าวในวันพิศุ มักระฮ์ด้วยสำนวน

((إِنَّ هَذَا الْبَلَدَ حَرَمُهُ اللَّهُ لَا يُعْضَدُ شَوْكُهُ، وَلَا يُنْفَرُ صَيْدُهُ، وَلَا
يَلْتَقِطُ لُقْطَتَهُ إِلَّا مَنْ عَرَفَهَا))¹

ความว่า “แท้จริงแผ่นดินนี้ฮะรอมด้วยฮุกุมที่อัลลอฮ์ ทรงฮะรอมไว้
ไม่มีการเด็ดกิ่งไม้ ไม่มีการล่าสัตว์ และไม่มีการพบเจอ สิ่งของที่
หายไปนอกจากต้องคืนกลับแก่เจ้าของของมัน”

ฮะดีษเดียวกันปรากฏใน บันทึกของอิมามฮะดีษ จากสายสืบของ ฎะฮะรฺ² รายงาน
จากอิบนุ อับบาส رضي الله عنه

การตัดสินฮะดีษ

ฮะดีษเศาะฮี้หฺเพราะมีคุณสมบัติของฮะดีษเศาะฮี้หฺครบทุกประการ

ฮะดีษที่ 252 หน้า 221 บรรทัดที่ 21 สำนวนฮะดีษ

سبدا نبی ﷺ ((مَنْ زَارَ قَبْرِي وَجَبَتْ لَهُ شَفَاعَتِي))

ความว่า : ท่านนะบี ﷺ กล่าวว่า “ใครก็ตามที่ได้เยี่ยมกุโบร์ของฉัน
เขาย่อมได้รับชะฟาอะฮ์ (ความช่วยเหลือ) จากฉัน”

¹ บันทึกโดย Muslim, n.d. : 1353. al-Bayhaqiy, 2003 : 9944. al-Baghawiy, 1983: 2003. al-Taḥāwiy, 1994 : 3138.
Abū Nu‘iam, 1996 : 4/32. และ Ibn Ḥazm, 1998 : 71.

² บันทึกโดย Muslim, n.d. : 1353. al-Bayhaqiy, 2003 : 9944. al-Baghawiy, 1983: 2003. al-Taḥāwiy, 1994 : 3138.
Abū Nu‘iam, 1996 : 4/32. และ Ibn Ḥazm, 1998 : 71.

การตัดครีญญ์ฮะดีษ:

สำนวนฮะดีษในเอกสารวิจัย ตรงกับ สำนวนฮะดีษที่บันทึก โดย อัลบัยฮะกี (al-Bayhaqiy, 2003 : 3862) จากสายสืบของนาฟิอ จากอิบนุ อุมร์ رضي الله عنه ได้กล่าวว่า ท่านเราะสูลุลลอฮ์ ﷺ กล่าวด้วยสำนวนข้างต้น

ฮะดีษเดียวกันปรากฏใน บันทึกของอิมามฮะดีษ จากสายสืบของ นาฟิอ¹ รายงานจากอิบนุ อุมร์ رضي الله عنه

การตัดสิ้นฮะดีษ

ฮะดีษ ด้วยกับสายรายงานของอัลบัยฮะกี เป็นฮะดีษ ฎะอ์ฟ เนื่องจากมีผู้รายงานชื่ออับดุลลอฮ์ อัลอุมะรีย เป็นผู้รายงานที่ *ضعيف عابد* (มีสัจจะเป็นคนที่ชอบประกอบศาสนกิจ) (al-‘Asqalāniy, 1986: 314)

ฮะดีษที่ 253 หน้า 221 บรรทัดที่ 23 สำนวนฮะดีษ

سبدا نبي ﷺ ((مَنْ جَاءَنِي زَائِرًا لَمْ يُنْزِعْهُ حَاجَةً إِلَّا زِيَارَتِي كَانَ حَقًّا عَلَى اللَّهِ أَنْ أَكُونَ لَهُ شَفِيعًا يَوْمَ الْقِيَامَةِ))
 ความว่า : ท่านนะบี ﷺ กล่าวว่า “ใครก็ตามที่มายังฉันโดยไม่มีเจตนาใดนอกจากจะมาเยี่ยมฉัน แน่นอนพระองค์อัลลอฮ์ก็จะให้ฉันเป็นผู้ให้ชะฟาอะฮ์แก่เขาในวันกิยามะฮ์”

การตัดครีญญ์ฮะดีษ:

สำนวนฮะดีษในเอกสารวิจัย คล้ายกับ สำนวนฮะดีษที่บันทึก โดยอัญญาาะบะรอนีย (al-Ṭabarāniy, n.d.: 4546) จากสายสืบของสาลิม รายงานจากอิบนุ อุมร์ رضي الله عنه ได้กล่าวว่า ท่านเราะสูลุลลอฮ์ ﷺ กล่าวด้วยสำนวนว่า

((مَنْ جَاءَنِي زَائِرًا لَا تُعْمَلُ لَهُ حَاجَةٌ إِلَّا زِيَارَتِي، كَانَ حَقًّا عَلَيَّ أَنْ أَكُونَ لَهُ شَفِيعًا يَوْمَ الْقِيَامَةِ))²

¹ บันทึกโดย al-Dāraquṭniy, 2004 : 2695. Abū Bakar Aḥmad al-Mālikiy, 1419 : 129. และ al-Daulābiy al-Rāziy, 2000 : 1483.

² ดัชนีที่ปรากฏในเอกสารวิจัยกับสำนวนบันทึกโดยอัญญาาะบะรอนีย พบว่ามีสำนวนที่ต่างกันคือดัชนีที่ปรากฏในเอกสารวิจัยใช้คำว่า ((عَلَيَّ)) แทนคำว่า ((عَلَى اللَّهِ)) และคำว่า ((لَا تُعْمَلُ لَهُ)) แทนคำว่า ((مَنْ جَاءَنِي))

ความว่า : “ใครก็ตามที่ยังฉันโดยไม่มีเจตนาใดนอกจากจะมา
เยี่ยมฉัน แน่นอนพระองค์อัลลอฮ์ก็จะให้ฉันเป็นผู้ให้ ชะฟาอะฮ์แก่
เขาในวันกิยามะฮ์”

ฮะดีษเดียวกันปรากฏในบันทึกของอิมามฮะดีษจากสายสืบของสาละม¹ รายงานจากอิบนุ อุมร์ رضي الله عنه

การตัดสินฮะดีษ

ฮะดีษเดียวกับสายรายงานของอิมาม อัฏเฏาะบะรอนีย์ เป็นฮะดีษเฎาะอ์ฟ เนื่องจาก
มีผู้รายงานชื่อมัสละมะฮ์ เป็น สาละม อัลญะฮะนียะเป็นผู้รายงานที่ **ضعيف** (บุคคลที่อ่อน)
(al-‘Asqalāniy, 1986: 529)

ฮะดีษที่ 254 หน้า 221 บรรทัดที่ 28 สำนวนฮะดีษ

سبدا النبي ﷺ ((مَنْ صَلَّى عَلَيَّ عِنْدَ قَبْرِي وَكَلَّ اللَّهُ بِهِ مَلَكًا بَلَّغَنِي
وَكُنْفِي أَمْرَ دُنْيَاؤُهُ، وَآخِرَتِهِ، وَكُنْتُ لَهُ شَفِيعًا أَوْ شَهِيدًا يَوْمَ الْقِيَامَةِ))
ความว่า : ท่านนบี ﷺ กล่าวว่า “ใครก็ตามที่เสาะละวาตต่อฉันที่
กุโบร์ของฉัน พระองค์อัลลอฮ์ก็จะให้มะลาอิกะฮ์แจ้งเรื่องนั้นแก่ฉัน
และ จะทำให้เพียงพอแก่เขาเรื่องการทำงานบนโลกดุนยาและ
อาคิเราะฮ์ และฉันจะได้เป็นผู้ชะฟาอะฮ์หรือเป็นพยานแก่เขาใน
วันกิยามะฮ์”

การตัด κρίญ์ฮะดีษ:

สำนวนฮะดีษในเอกสารวิจัย คล้ายกับ สำนวนฮะดีษที่บันทึก โดยอะบู อัลฮุสัยน
อัลบัฆดาดี (Abū al-Husain al-Baghdādiy, 2002: 1/248) จากสายสืบของอะบี ศอลิฮ
รายงานจากอะบู ฮุรอยเราะฮ์ رضي الله عنه ได้กล่าวว่า ท่านเราะสูลุลลอฮ์ ﷺ กล่าวด้วยสำนวนว่า

((مَنْ صَلَّى عَلَيَّ عِنْدَ قَبْرِي وَكَلَّ بِهَا مَلَكٌ يُبَلِّغُنِي، وَكُنْفِي أَمْرَ دُنْيَاؤُهُ
وَآخِرَتِهِ، وَكُنْتُ لَهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ شَفِيعًا أَوْ شَهِيدًا))

¹ บันทึกโดย Ibn al-Muqri', 1998 : 158.

ความว่า : “ใครก็ตามที่เศาะละวาตต่อฉัน ที่กุโบร์ของฉัน พระองค์
อัลลอฮ์ก็จะให้มะลาอิกะฮ์แจ้งเรื่องนั้นแก่ฉัน และจะทำให้เพียงพอ
แก่เขาเรื่องงานบนโลกคุณยาและอาคิเราะฮ์ และฉันจะได้เป็น
ผู้ชะฟาอะฮ์หรือเป็นพยานแก่เขาในวันกิยามะฮ์”

ฮะดีษเดียวกันปรากฏใน บันทึก ของอิมามฮะดีษจากสายสืบของอะบี ศอลิฮ ¹

รายงานจากอะบู ฮุร็อยเราะฮ์

จากการเทียบสำนวนตัวบทระหว่างตัวบทที่ปรากฏในเอกสารวิจัยกับสำนวนบันทึก
โดยอะบู อัลฮุสัยน อัลบัฆดาดี๊ พบว่าสำนวนตัวบทฮะดีษมีความแตกต่างกัน

การตัดสินฮะดีษ

ฮะดีษ ด้วยกับสายรายงานของอะบู อัลฮุสัยน อัลบัฆดาดี๊ ป็นฮะดีษ ฎะอ์อีฟ
ญิดตัน เนื่องจากมีผู้รายงานชื่อมุฮัมมัด บิน มรวาน อัลฮุสดี๊ *متهم بالكذب* (บุคคลที่ถูกกล่าวหาว่า
เป็นผู้โกหก) (al-‘Asqalāniy, 1986: 506)

ฮะดีษที่ 255 หน้า 222 บรรทัดที่ 2 สำนวนฮะดีษ

سبدا ني ﷺ ((مَنْ حَجَّ وَلَمْ يُزِّنِي فَقَدْ جَفَانِي))

ความว่า : ท่านนะบี ﷺ กล่าวว่า “ใครก็ตามที่ประกอบพิธีฮัจญ์แต่
เขาไม่เยี่ยมกุโบร์ฉัน แท้จริงเขาเนรคุณต่อฉัน”

การตัด κρίญฮะดีษ

สำนวนฮะดีษในเอกสารวิจัย ตรงกับ สำนวนฮะดีษที่บันทึก โดย อัลฆะาะซาลี๊
(al-Ghazāliyy, n.d.: 1/258)

การตัดสินฮะดีษ

ฮะดีษด้วยตัวบท ที่มีในเอกสารวิจัยนี้ ไม่สามารถ จะตัดสินว่าสถานะของฮะดีษนี้อยู่
ในระดับ ไหนเนื่องจากผู้วิจัยไม่พบสายรายงานของตัวบทฮะดีษนี้ ในหนังสือฮะดีษทั้งหลาย แต่
อัลฮาฟิศ อัลอิรอกี๊กล่าวว่า *لم أجد له أصلاً* ไม่มีแหล่งที่มา และอัลอัลบานี๊ ระบุว่าและนี้เป็นฮะดีษ
เมาฎูอ *وهذا حديث موضوع* (al-Albāniyy, n.d. : 1/46)

¹ บันทึกโดย al-Bayhaqiyy, 2003 : 1481.

อะดีษที่ 256 หน้า 222 บรรทัดที่ 26 สำนักนวนอะดีษ

سبدا نبي ﷺ ((مَا مِنْ أَحَدٍ يُسَلِّمُ عَلَيَّ إِلَّا رَدَّ اللَّهُ عَلَيَّ رُوحِي حَتَّى
أُرُدُّ عَلَيْهِ السَّلَامَ))

ความว่า : ท่านนะบี ﷺ กล่าวว่า “ใครก็ตามที่กล่าวสละมแก่ฉัน
พระองค์อัลลอฮ์ก็จะให้วิญญาณของฉันฟื้นและตอบสละมคน
นั้น”

การตัดครีจญ์อะดีษ:

สำนักนวนอะดีษในเอกสารวิจัย ตรงกับ สำนักนวนอะดีษที่บันทึก โดยอะบูดาอูด (Abū
Dāwūd, 2009 : 2041) จากสายสืบของยะซีด เป็น अबدิลลาฮ์ เป็น กุสัยฎุ รายงาน จากอะบู
ฮุรอัยเราะฮ์   ท่านเราะฮ์สุลลอลฮ์   ได้กล่าวด้วยสำนักนวนข้างต้น

อะดีษเดียวกันปรากฏใน บันทึก ของอิมามอะดีษจากสายสืบของยะซีด เป็น
 अबدิลลาฮ์ เป็น กุสัยฎุ¹ รายงานจากอะบู ฮุรอัยเราะฮ์  

การตัดสินอะดีษ

อะดีษ ด้วยสายรายงานของ อะบูดาอูด และ อัลบัยฮะกียก์ เป็นอะดีษฎะอียะฟ
เนื่องจากมีผู้รายงานชื่ออะบิ ศอคร ฮุหมัด เป็น ชิยาต เป็นผู้รายงานที่ صدوق بهم (บุคคลที่มีสัจจะ
แต่มีความสับสน) (al-‘Asqalāniy, 1986 : 181)

อะดีษที่ 257 หน้า 223 บรรทัดที่ 26 สำนักนวนอะดีษ

سبدا نبي ﷺ ((مَا عَمِلَ ابْنُ آدَمَ يَوْمَ النَّحْرِ مِنْ عَمَلٍ أَحَبَّ إِلَى اللَّهِ
تَعَالَى مِنْ هِرَاقَةِ الدَّمِ إِنَّهَا لَيَأْتِي يَوْمَ الْقِيَامَةِ بِقُرُوبِهَا، وَأَظْلَافِهَا ، وَإِنَّ
الدَّمَ لَيَقْعُ مِنَ اللَّهِ بِمَكَانٍ قَبْلَ أَنْ يَقَعَ عَلَى الْأَرْضِ فَطَيَّبُوا بِهَا نَفْسًا))
رواية ترمذي دان حاكم

ความว่า : ท่านนะบี ﷺ กล่าวว่า “ไม่มีอะมัลการงานของลูกหลาน
อาดัมในวันเชือดสัตว์ จากการงานทั้งหลายที่ อัลลอฮ์ทรงรักยิ่ง
มากกว่าการทำให้เลือดไหล (เชือดสัตว์) เพราะสัตว์เหล่านั้นจะ
ไปยังวันกิยามะฮ์ในสภาพที่มีเขาของมันและเล็บของมันที่สมบูรณ์

¹ บันทึกโดย Ahmad, 2001 : 4636. al-Ṭabarāniy, 1994: 13018. Ibn ‘Asākir, 2000 : 951. และal-Bayhaqiy,2009 : 178.

และเลือดทุกหยดจะไปถึงอัลลอฮ์ก่อนที่หยดลงบน พื้นดิน ดังนั้น
เจ้าจงตั้งใจเตนการเชือดสัตว์ด้วยความบริสุทธิ์ใจ ” บันทึกโดย
ติรมิซีย์และฮาгим

การตัดครีญุฮะดีษ:

สำนวนฮะดีษในเอกสารวิจัย คล้ายกับ สำนวนฮะดีษที่บันทึก โดย อัตติรมิซีย์
(al-Tirmidhiy, : 1975 : 1493) จากสายสืบของอุรวะฮ์ รายงานจากท่านหญิงอาอิชะฮ์ رضي الله عنها ท่าน
เราะสุลุลลอฮ์ صلى الله عليه وسلم กล่าวด้วยสำนวนว่า

((مَا عَمِلَ آدَمِيُّ مِنْ عَمَلٍ يَوْمَ النَّخْرِ أَحَبَّ إِلَى اللَّهِ مِنْ إِهْرَاقِ
الدَّمِّ، إِنَّهُ لِيَأْتِي يَوْمَ الْقِيَامَةِ بِقُرُونِهَا وَأَشْعَارِهَا وَأَظْلَافِهَا، وَأَنَّ الدَّمَ
لَيَقْعُ مِنَ اللَّهِ بِمَكَانٍ قَبْلَ أَنْ يَقَعَ مِنَ الْأَرْضِ، فَطَيَّبُوا بِهَا نَفْسًا))¹

ความว่า : “ไม่มีอะมัลการงานของลูกหลานอาดัมในวันเชือดสัตว์
จากการงานทั้งหลายที่ อัลลอฮ์ทรงรักยิ่ง มากกว่าการ การทำให้
เลือดไหล (เชือดสัตว์) เพราะสัตว์เหล่านั้นจะไปยังวันกิยามะฮ์ใน
สภาพที่มีเขาของมันและเล็บของมันที่สมบูรณ์ และเลือดทุกหยด
จะไปถึงอัลลอฮ์ก่อนที่หยดลงบน พื้นดิน ดังนั้นเจ้าจงตั้งใจ
การเชือดสัตว์ด้วยความบริสุทธิ์ใจ”

ฮะดีษเดียวกันปรากฏใน บันทึก ของอิมามฮะดีษจากสายสืบของจากสายสืบของ
อุรวะฮ์² รายงานจากท่านหญิงอาอิชะฮ์ رضي الله عنها

การตัดสินฮะดีษ

ฮะดีษด้วยกับสายรายงานของ อัตติรมิซีย์ และอัลฮาгим เป็นสายรายงานที่เฎาะอ์ฟ
เนื่องจากมีผู้รายงานชื่ออะบู อัลมุซันนา สุลัยมาน เป็น ยะซีด เป็นผู้รายงานที่ ضعيف
(บุคคลที่อ่อน) (al-‘Asqalāniy, 1986: 670) และอัลอัลบานีย์ ระบุว่า เป็น ฮะดีษ เฎาะอ์ฟ
(al-Albāniy, n.d. : 7/126)

¹ จากการเทียบสำนวนด้วยพระหว่างตัวบทที่ปรากฏในเอกสารวิจัยกับสำนวนบันทึกโดยอัตติรมิซีย์และ อัลฮาгим พบว่ามีสำนวนที่
ต่างกัน

² บันทึกโดย al-Hākim, 1990 : 7525. Ibn Mājah, n.d. : 3126. al-Bayhaqiy, 2003 : 19015. และ al-Baghawiy, 1983 :
1124.

ฮะดีษที่ 258 หน้า 223 บรรทัดที่ 34 สำนักนวนฮะดีษ

سبدا نبي ﷺ ((عَظُّمُوا ضَحَايَاكُمْ، فَإِنَّهَا عَلَى الصِّرَاطِ مَطَايَاكُمْ))
 ความว่า : ท่านนะบี ﷺ กล่าวว่า “จงให้ความสำคัญที่ยิ่งใหญ่แก่
 สัตว์ที่เจ้าเชือด เพราะมันจะปูทางแก่เจ้าบนทางเดิน (ในวัน
 กิยามะฮ์สู่สวนสวรรค์)”

การตัดครีจญ์ฮะดีษ

สำนักนวนฮะดีษในเอกสารวิจัย เป็นคล้ายกับ สำนักนวนฮะดีษที่บันทึก โดย अबดุลกะรีม
 อัรรอฟีอีย์ (Abd al-Karīm al-Rāfi‘iy, 1987 : 3/219) จากสายสืบของ अबดุลลอฮ์ รายงานจาก
 อะบี ฮุร็อยเราะฮ์ ؓ กล่าวว่า ท่านเราะฮ์ลุลลอฮ์ ﷺ กล่าวด้วยสำนวนว่า

((اسْتَفْرِهِوا ضَحَايَاكُمْ، فَإِنَّهَا مَطَايَاكُمْ عَلَى الصِّرَاطِ))
 ความว่า : “จงเลือกสัตว์ที่สมบูรณ์สำหรับสัตว์ قربานของเจ้า
 เพราะมันจะปูทางแก่เจ้าบนทางเดิน (ในวันกิยามะฮ์สู่สวนสวรรค์)”

การตัดสินฮะดีษ

ฮะดีษเดียวกับสายรายงานของ अबดุลกะรีม อัรรอฟีอีย์ เป็นสายรายงานที่เฎาะอ์ฟ
 ญิดตัน เนื่องจากมีผู้รายงานชื่อยะฮยา เบ็น अबดุลลอฮ์ เป็นผู้รายงานที่ متروك، فرماه بالوضع
 (บุคคลที่ถูกละทิ้งฮะดีษและถูกกล่าวหาว่าเป็นผู้อุปโลกน์ฮะดีษ) (al-‘Asqalāniy, 1986 : 594)

ฮะดีษที่ 259 หน้า 224 บรรทัดที่ 5 สำนักนวนฮะดีษ

سبدا نبي ﷺ ((أَمْرٌ بِالنَّخْرِ وَهُوَ سُنَّةٌ لَكُمْ)) رواية ترمذي
 ความว่า : ท่านนะบี ﷺ กล่าวว่า “ฉันถูกบัญญัติ (วาญิบ) ให้เชือด
 สัตว์ และมันเป็นสุนัตสำหรับเจ้าทั้งหลาย” บันทึกโดยติรมิซีย์

การตัดครีจญ์ฮะดีษ:

สำนักนวนฮะดีษในเอกสารวิจัย คล้ายกับ สำนักนวนฮะดีษที่บันทึก โดยอัดดาเราะฮ์ญุนี
 (al-Dāraqūṭniy, 2004 : 4750) จากสายสืบของอิกริมะฮ์ รายงาน จากอิบนุ अबباس ؓ ได้กล่าว
 ว่า ท่านเราะฮ์ลุลลอฮ์ ﷺ กล่าวด้วยสำนวนว่า

1 ((أُمِرْتُ بِالنَّخْرِ وَلَيْسَ بِوَاجِبٍ))

ความว่า : “ฉันถูกบัญญัติ (วาญิบ) ให้เชือดสัตว์ และมันไม่ใช่สิ่งที่วาญิบ (บังคับ) (สำหรับพวกเจ้าทั้งหลาย)”

การตัดสินฮะดีษ

ฮะดีษ ด้วยกับสายรายงานของอัดดาระกุนีย์เป็นสายรายงานที่เฎาะอ์ฟ เนื่องจากมีผู้รายงานชื่อยะฮยา เป็น อะบี อุัยยะฮ์ เป็นผู้รายงานที่ **ضعيف** (บุคคลที่อ่อน) และญาบิร เป็น ญะซีด อัลเอาสูต เป็นผู้รายงานที่ **ضعيف رافضي** (บุคคลที่อ่อนและเป็นพวกนิกายแนวคิรอฟีเฎาะอ์) (al-‘Asqalāniy, 1986 : 588 และ137)

ฮะดีษที่ 260 หน้า 224 บรรทัดที่ 7 ส่วนฮะดีษ

سبدا نبي ﷺ ((كُتِبَ عَلَى النَّخْرِ وَلَيْسَ بِوَاجِبٍ عَلَيْكُمْ)) رواية دارقطني

ความว่า : ท่านนบี ﷺ กล่าวว่า “ฉันถูกบัญญัติ (วาญิบ) ให้เชือดสัตว์และสำหรับเจ้าทั้งหลายไม่เป็นวาญิบ” บันทึกโดยดาร์กุนีย์

การตัดครีญ์ฮะดีษ:

ส่วนฮะดีษในเอกสารวิจัย คล้ายกับ ส่วนฮะดีษที่บันทึก โดยอัดดาระกุนีย์ (al-Dāraqutniy, 2004 : 4751) จากสายสืบของอิกริมะฮ์ รายงาน จากอิบนุ อับบาส ได้กล่าว ว่า ท่านเราะสูลุลลอฮ์ ﷺ กล่าวด้วยส่วนว่า

2 ((كُتِبَ عَلَى النَّخْرِ وَلَمْ يُكْتَبْ عَلَيْكُمْ...))

ความว่า : “ฉันถูกบัญญัติ (วาญิบ) ให้เชือดสัตว์ และสำหรับเจ้าทั้งหลายไม่เป็นวาญิบ”

ฮะดีษเดียวกันปรากฏใน บันทึก ของอิมามฮะดีษจากสายสืบของจากสายสืบของอิกริมะฮ์ รายงานจากอิบนุ อับบาส

¹ ส่วนฉบับที่ปรากฏในเอกสารวิจัยนั้นไม่ได้ปรากฏในหนังสือที่บันทึกโดยอัคริมะฮ์ตามที่เจ้าของหนังสือเล่มนี้กล่าวถึงแต่ฉบับฮะดีษตรงกับส่วนหน้าของส่วนฮะดีษที่บันทึกโดยอัดดาระกุนีย์แต่ส่วนหลังต่างกัน

² จากการเทียบส่วนฉบับระหว่างฉบับที่ปรากฏในเอกสารวิจัยกับส่วนบันทึกโดยอัดดาระกุนีย์ พบว่าส่วนมีความแตกต่างกัน

³ บันทึกโดย Ahmad, 2001 : 2920. al-Bayhaqi, 2003 : 19031 และ 19032 . และ al-Baghawiy, 1983 : 1124.

การตัดสินชะดีษ

ชะดีษ ด้วยกับสายรายงานของอัดดาเราะกุนนีย เป็นสายรายงานที่เฎาะอ็อฟ เนื่องจากมีผู้รายงานชื่อ ญาบิร เบน ญะซิด อัลเอาสูด เป็นผู้รายงานที่ *ضعيف رافعي* (บุคคลที่อ่อน และเป็นพวกนิยมแนวคิด รอฟีเฎาะอ็อ) (al-‘Asqalāniy, 1986 : 137) และอัลอัลบานีย ระบุว่าสายรายงานนี้เป็นสายรายงานที่เฎาะอ็อฟ (al-Albāniy, 1992 : 6/493)

ชะดีษที่ 261 หน้า 225 บรรทัดที่ 30 สำนวนชะดีษ

حديث ((اللَّهُمَّ هَذَا عَنْ مُحَمَّدٍ وَأُمَّةٍ مُحَمَّدٍ))

ความว่า : ชะดีษ “โอ้อัลลอฮ์ นี่คือ ะมัลที่มาจากมุฮัมมัดและ ประชาชาติของมุฮัมมัด”

การตัดครีจญ์ชะดีษ:

สำนวนชะดีษในเอกสารวิจัย คล้ายกับ สำนวนชะดีษที่บันทึก โดย อะบู ยะออลา อัลเมาคิลีย (Abū Ya‘lā al-Mausiliy, 1984 : 3118) จากสายสืบของเฎาะตาอะฮ์ รายงาน จากอะนัส กล่าวว่า ท่านเราะสูลุลลอฮ์ ได้เชือดกูรบานเเกะสองตัวที่สวายและอ้วนแล้วเมื่อ ท่านจะเชือดกูรบานตัวแรกท่านได้กล่าวว่า

((بِسْمِ اللَّهِ اللَّهُمَّ مِنْكَ وَلَكَ، هَذَا عَنْ مُحَمَّدٍ وَأَهْلِ بَيْتِهِ))

ความว่า : “ด้วยพระนามของอัลลอฮ์ โอ้อัลลอฮ์ นี่คือกูรบานที่มา จาก พระองค์ และเพื่อพระองค์ นี่คือ ะมัลที่มาจากมุฮัมมัดและ ครอบครัวของเขา”

เมื่อท่านจะเชือดกูรบานตัวที่สองท่านได้กล่าวว่า

((بِسْمِ اللَّهِ، اللَّهُمَّ مِنْكَ وَلَكَ، هَذَا عَمَّنْ وَحَدَّكَ مِنْ أُمَّتِي))¹

ความว่า : “ด้วยพระนามของอัลลอฮ์ โอ้อัลลอฮ์ นี่คือกูรบานที่มา จากพระองค์ และเพื่อพระองค์ นี่คือ ะมัลที่มาจาก ผู้ที่เตาฮีดต่อ พระองค์ (เคารพบุซา อัลลอฮ์ผู้เเกะ เพียงผู้เดียว) และ มาจาก ประชาชาติของฉัน (มุฮัมมัด)”

¹ จากการเทียบสำนวนตัวพระหว่างตัวบทที่ปรากฏในเอกสารวิจัยกับสำนวนบันทึกโดยอะบู ยะออลา อัลเมาคิลียพบว่าสำนวนมีความแตกต่างกัน

อะดีษเดียวกันปรากฏใน บันทึก ของอิมามอะดีษจากสายสืบของเกาะตาเดฮ์¹
 รายงานจากอะนัส

การตัดสินอะดีษ

อะดีษด้วยกับสายรายงานของ อะบู ยะฮลา อัลเมาศิรีย์ เป็นอะดีษฎะอ์ฟ ญิดัน
 เนื่องจากมีผู้รายงานชื่อ अबดุลลอฮ์ เป็น ละฮีอะฮ์เป็นผู้รายงานที่ صدوق خلط بعد احتراق كتبه
 (บุคคลที่มีสัจจะแต่สับสนเมื่อหนังสือของเขาถูกไฟไหม้) และอัลฮัจญ์ญะญู เป็น อรัฎอฮ์
 อันนะเคาะอียะเป็นผู้รายงานที่ صدوق كثير الخطأ والتدليس (บุคคลที่มีสัจจะแต่มีความผิดพลาดมาก
 และมีมีพฤติกรรมอำพราง) (al-‘Asqalāniy, 1986 : 319 และ 152)

อะดีษที่ 262 หน้า 228 บรรทัดที่ 13 สำนักนวนอะดีษ

سبدا نبي ﷺ ((فِي كُلِّ أَيَّامِ التَّشْرِيقِ ذَبْحٌ))

ความว่า : ท่านนะบี ﷺ กล่าวว่า “ในช่วงวันดี ชริกุนั้นเป็นวันที่
 อนุญาตให้เชือดสัตว์ได้”

การตัดครีจญ์อะดีษ:

สำนักนวนอะดีษในเอกสารวิจัย ตรงกับ สำนักนวนอะดีษที่บันทึก โดย อัลบัยฮะกีญ
 (al-Bayhaqiy, 1991: 19114) จากสายสืบของอัฏรเราะฮมาน เป็น อะบี ฮุสัยน รายงาน
 จากญะบัยร เป็น มุฏอิม กล่าวว่า ท่านเราะฮ์ลุลลอฮ์ ﷺ ได้กล่าวด้วยสำนักนวนข้างต้น
 อะดีษเดียวกันปรากฏใน บันทึกของอิมามอะดีษ จากสายสืบ อัฏรเราะฮมาน เป็น
 อะบี ฮุสัยน² รายงานจากญะบัยร เป็น มุฏอิม

การตัดสินอะดีษ

อะดีษด้วยสายรายงานของ อิมามอัลบัยฮะกีญ และอัลบัจซุฮาร เป็นอะดีษฎะอ์ฟ
 เนื่องจากมีผู้รายงานชื่อสุลัยมาน เป็น มุซาเป็นผู้รายงานที่ صدوق فقيه في حديثه بعض لين وخولط
 (บุคคลที่มีสัจจะเป็นผู้ที่เชี่ยวชาญในด้านอะดีษบ้างครั้งอ่อนและมีความเลอะเลือนเมื่อใกล้
 เสียชีวิต) (al-‘Asqalāniy, 1986 : 255)

¹ บันทึกโดย al-Ṭabarāniy, n.d.: 3278.

² บันทึกโดย al-Bazzār, 2009 : 3444.

อะดีษที่ 263 หน้า 228 บรรทัดที่ 17 ส่วนนวนอะดีษ

سبدا نبي ﷺ ((أَوَّلُ مَا نَبَدْنَا بِهِ فِي يَوْمِنَا هَذَا أَنْ نُصَلِّيَ ثُمَّ نَرْجِعَ
فَنَنْحَرَ فَمَنْ فَعَلَ ذَلِكَ فَقَدْ أَصَابَ سُنَّتَنَا وَمَنْ ذَبَحَ قَبْلُ فَإِنَّمَا هُوَ
حَكْمٌ قَدَّمَهُ لِأَهْلِهِ وَلَيْسَ مِنَ النَّسْكِ فِي شَيْءٍ ۚ رواه البخاري ومسلم))
ความว่า : ท่านนะบี ﷺ กล่าวว่า “สิ่งแรกที่เราร่วมปฏิบัติในวัน
เฉลิมฉลองของเราคือละหมาดอีด หลังจากนั้นเรากลับและเชือด
สัตว์กุรบาน ใครที่ปฏิบัติเช่นนั้นเขาได้สุนนะฮ์ของเรา คนใดที่เชือด
ก่อนละหมาดอีด เนื้อที่ถูกเชือดนั้นเป็นเพียงแคเนื้อที่เขาแจกจ่าย
ให้แก่ครอบครัว แต่ไม่ใช่เนื้อสัตว์กุรบานแต่อย่างใด ” บันทึก
โดยอัลบุคอรีและมุสลิม

การตัดครีจญ์อะดีษ

ส่วนนวนอะดีษในเอกสารวิจัย ตรงกับ ส่วนนวนอะดีษที่บันทึก โดย อัลบุคอรี
(al-Buhkariy, 1422 : 968 และ 5545) จากสายสืบของ อัชชะอบีบี รายงาน จากอัลบะรออ
กล่าวว่า ท่านนะบี ﷺ ได้กล่าวคุณูปะฮ์ในวันอันนะฮร (วันกุรบาน คือวันที่ 10 ซิลฮิจญ์ญะฮ์) ว่าด้วย
ส่วนนวนดังนี้

((إِنَّ أَوَّلَ مَا نَبَدْنَا بِهِ فِي يَوْمِنَا هَذَا أَنْ نُصَلِّيَ، ثُمَّ نَرْجِعَ، فَنَنْحَرَ فَمَنْ
فَعَلَ ذَلِكَ فَقَدْ أَصَابَ سُنَّتَنَا، وَمَنْ ذَبَحَ قَبْلَ أَنْ يُصَلِّيَ، فَإِنَّمَا هُوَ
حَكْمٌ عَجَلَهُ لِأَهْلِهِ لَيْسَ مِنَ النَّسْكِ فِي شَيْءٍ ۚ))¹

ความว่า “สิ่งแรกที่เราร่วมปฏิบัติในวันเฉลิมฉลองของเราคือ
ละหมาดอีด หลังจากนั้นเรากลับและเชือดสัตว์กุรบาน ใคร
ที่
ปฏิบัติเช่นนั้นเขาได้สุนนะฮ์ของเรา คนใดที่เชือดก่อนละหมาดอีด
เนื้อที่ถูกเชือดนั้นเป็นเพียงแคเนื้อที่เขาแจกจ่ายให้แก่ครอบครัว
แต่ไม่ใช่เนื้อสัตว์กุรบานแต่อย่างใด”

อะดีษเดียวกันปรากฏใน บันทึก ของอิมามอะดีษ จากสายสืบของ อัชชะอบีบี ²
รายงานจากอัลบะรออ

¹ ตัวบทที่ปรากฏในเอกสารวิจัยกับส่วนนวนบันทึกโดยอัลบุคอรีพบว่าส่วนนวนตัวบท อะดีษมีความแตกต่างกันคือในเอกสารวิจัยมีคำว่า
يُصَلِّيَ ۚ ۚ เพียงครั้งเดียว

² บันทึกโดย Muslim, n.d. : 1961. Ahmad, 2001 : 18481. al-Bayhaqi, 2003 : 19109. Abū ‘Awānah, 1998 : 7816.
Ibn al-Ja’d, 1990 : 1731. Ibn Hibbān, 1988 : 5907. และ al-Baghawiy, 1983 : 1114.

การตัดสินชะดีษ

ชะดีษเศาะฮี้ฮ์เพราะมีคุณสมบัติของชะดีษเศาะฮี้ฮ์ครบทุกประการ

ชะดีษที่ 264 หน้า 229 บรรทัดที่ 25 สำนักนวนชะดีษ

سبدا نبي ﷺ ((مَنْ بَاعَ جِلْدَ أُضْحِيَّتِهِ فَلَا أُضْحِيَّةَ لَهُ))

ความว่า : ท่านนะบี ﷺ กล่าวว่า “ใครก็ตามที่ขายหนังกูรบาน เขาจะไม่ได้ผลบุญใด ๆ จากการกูรบานนั้น”

การตัดครีจญ์ชะดีษ:

สำนักนวนชะดีษในเอกสารวิจัย ตรงกับ สำนักนวนชะดีษที่บันทึกโดยอัลบัยฮะกีฮ์ (al-Bayhaqiy, 2003 : 19233) จากสายสืบของอัब्ดุลเราะฮ์มาน เป็น อัลอะอรอญญ์ รายงานจากอะบู สุรอยเราะฮ์ رضي الله عنه กล่าวว่า ท่านเราะฮ์ลุลลอฮ์ ﷺ ได้กล่าวด้วยสำนักนวนข้างต้น

ชะดีษเดียวกันปรากฏใน บันทึกของอิมามชะดีษ จากสายสืบของ อัब्ดุลเราะฮ์มาน เป็น อัลอะอรอญญ์¹ รายงานจากอะบู สุรอยเราะฮ์ رضي الله عنه

การตัดสินชะดีษ

ชะดีษ ด้วยสายรายงานของ อิมาม อัลบัยฮะกีฮ์ และ อัลฮากิม เป็นชะดีษ ฎะฮะอ์ฟ เนื่องจากมีผู้รายงานชื่ออัब्ดุลลอฮ์ เป็น อัยยาซ เป็น อับบาส เป็นผู้รายงานที่ صدوق يغلط (บุคคลที่มีสัจจะแต่อาจจะมีข้อผิดพลาด) (al-‘Asqalāniy, 1986 : 317) แต่เนื่องจากมีสายรายงานอื่นที่มีฐานะสูงกว่าจึงทำให้เลื่อนฐานะเป็นชะดีษ สะสัน ลิฆอยริฮ์

ชะดีษที่ 265 หน้า 230 บรรทัดที่ 28 สำนักนวนชะดีษ

سبدا نبي صلى الله عليه وسلم ((إِذَا رَأَيْتُمْ هَلَالَ ذِي الْحِجَّةِ، وَأَرَادَ

أَحْدُكُمْ أَنْ يُضَحِّيَ، فَلْيُمْسِكْ عَنْ شَعْرِهِ وَأَظْفَارِهِ رَوَاهُ مُسْلِمٌ))

ความว่า : ท่านนะบี ﷺ กล่าวว่า “เมื่อพวกเจ้าเห็นจันทร์เสี้ยวเดือนฮิลฮัจญ์ และมีใครที่อยากจะทำกูรบาน เขาจงไว้ผมและเล็บ (อย่าได้ตัดผมและเล็บ จนกว่าเสร็จสิ้นการเชือดสัตว์) ”

บันทึกโดยมุสลิม

¹ บันทึกโดย al-Ṭahāwiy, 1994 : 5506.

การตักรีจญ์ฮะดีษ

สำนวนฮะดีษในเอกสารวิจัย ตรงกับ สำนวนฮะดีษที่บันทึกโดยมุสลิม (Muslim, n.d. : 1977) จากสายสืบของสะอีด เบน อัลมุสัยยิบ รายงานจากอุมมี สะละมะฮ์ رضي الله عنه ท่านนะบี ﷺ ได้กล่าว ด้วยสำนวนข้างต้น

ฮะดีษเดียวกันปรากฏใน บันทึก ของอิมามฮะดีษ จากสายสืบของ สะอีด เบน อัลมุสัยยิบ¹ รายงานจากอุมมี สะละมะฮ์ رضي الله عنه

การตัดสินฮะดีษ

ฮะดีษเศาะฮี้ฮเพราะมีคุณสมบัติของฮะดีษเศาะฮี้ฮครบทุกประการ

ฮะดีษที่ 266 หน้า 231 บรรทัดที่ 8 สำนวนฮะดีษ

ترسبت ددالم حديث يغ صحيح بهوسن نبي ﷺ اداله أي مپورهكن
ست عائشة دغن حاضر اكن قربانن دچاڭ ((إِنَّ صَلَاتِي وَنُسُكِي
وَمَحْيَايَ وَمَمَاتِي لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ، لَا شَرِيكَ لَهُ وَبِذَلِكَ أُمِرْتُ وَأَنَا مِنَ
الْمُسْلِمِينَ))

ความว่า : ปรากฏในฮะดีษเศาะฮี้ฮว่า ท่านนะบี ﷺ ได้บอกให้ท่านหญิงอาอิชะฮ์ไปยังสถานที่ที่มีการเชือดสัตว์ قربานและให้กล่าวว่า “แท้จริงการละหมาดของฉัน และการอิบาตะฮ์ ของฉัน และการมีชีวิตของฉันและการตายของฉันนั้นเพื่ออัลลอฮ์ผู้เป็น พระเจ้าแห่งสากลโลกเท่านั้นไม่มีภาคีใด ๆ แก่พระองค์ และด้วยสิ่งนั้นแหละ ข้าพระองค์ถูกใช้และข้าพระองค์คือคนแรกในหมู่ผู้ สวามิภักดิ์ทั้งหลาย”

การตักรีจญ์ฮะดีษ:

สำนวนฮะดีษในเอกสารวิจัยตรงกับส่วนหนึ่งของสำนวนฮะดีษที่บันทึกโดยอัลฮากิม (al-Hākim, 1990 : 7524) จากสายสืบของสะอีด เบน ญะบัยร รายงานจากอิมรอน เบน ฮุศอยน رضي الله عنه ท่านเราะฮ์สุลุลลอฮ์ ﷺ กล่าวด้วยสำนวนว่า

¹ บันทึกโดย al-Hākim, 1990 : 2/422.

((يَا فَاطِمَةُ قَوْمِي إِلَىٰ أَرْضِيكَ فَأَشْهَدُ بِهَا فَإِنَّهُ يُعْمَرُ لَكَ عِنْدَ أَوْلَىٰ
قَطْرَةً تَقْطُرُ مِنْ دِمَائِهَا كُلُّ ذَنْبٍ عَمَلْتَهُ وَقَوْلِي: إِنَّ صَلَاتِي وَنُسُكِي
وَمَحْيَايَ وَمَمَاتِي لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ لَا شَرِيكَ لَهُ وَبِذَلِكَ أُمِرْتُ وَأَنَا مِنَ
الْمُسْلِمِينَ))

ความว่า : “โอ้ ฟาฏิมะฮ์ จงลุกขึ้นไปยังเชือดกุรบานของเจ้า จงดู
มันเกิด แท้จริงแล้วเจ้าจะถูกอภัยโทษบาปทั้งหมดที่เจ้าก่อไว้ตอน
ที่ยืดแรกขดของเลือดที่ไหลออกจากสัตว์เชือดกุรบานของเจ้า และ
จงกล่าวว่า แท้จริงการละหมาดของฉัน และการอิบาดะฮ์ ของฉัน
และการมีชีวิตของฉันและการตายของฉันนั้นเพื่ออัลลอฮ์ผู้เป็น
พระเจ้าแห่งสากลโลกเท่านั้นไม่มีภาคีใด ๆ แก่พระองค์ และด้วย
สิ่งนั้นแหละข้าพระองค์ถูกใช้ และข้าพระองค์คือคนแรกในหมู่ผู้
สวามิภักดิ์ทั้งหลาย”

ฮะดีษเดียวกันปรากฏใน บันทึกของอิมามฮะดีษจากสายสืบของสะอีด เป็น ญะบัยร ¹

รายงานจากอิมรอน เป็น ฮุคอยน

การตัดสินฮะดีษ

ฮะดีษ ด้วยกับสายรายงานของ อัลฮากิม เป็นฮะดีษฎะอียะฮ์ เนื่องจากมีผู้รายงาน
ชื่ออะบู ฮัมซะฮ์ อัซซุมาลียฺ เป็นผู้รายงานที่ **ضعيف رافضي** (บุคคลที่อ่อนและเป็นพวกนิยมแนวคิด
รอฟีฎะฮ์) (al-‘Asqalāniy, 1986 : 132)

ฮะดีษที่ 267 หน้า 231 บรรทัดที่ 1 ส่วนฮะดีษ

سبدا نبی ﷺ ((الْعَلَامُ مُرْتَهَنٌ بِعَقِيْقَتِهِ رَوَاهُ التِّرْمِذِيُّ))

ความว่า : ท่านนะบี ﷺ กล่าวว่า “เด็กทารกจะได้รับการ
ปลดปล่อยชีวิตด้วยการอะกิเกาะฮ์” บันทึกโดยติรมิซียฺ

การตัดครีจญ์ฮะดีษ

ส่วนฮะดีษในเอกสารวิจัย ตรงกับส่วนหนึ่งของ ส่วนฮะดีษที่บันทึก โดย
อัสติรมิซียฺ (al-Tirmidhiy, 1975 : 1522) จากสายสืบของอัลฮะสัน รายงานจากสะมุเราะฮ์
ได้กล่าวว่าท่านเราะฮ์สุลลอลฮ์ ﷺ กล่าวว่าด้วยส่วนว่า

¹ บันทึกโดย al-Tabarāniy, 1413 : 947. และ al-Bayhaqi, 2003 : 10225.

((الْعُلَامُ مُرْتَهَنٌ بِعَقِيْقَتِهِ يُذْبِحُ عَنْهُ يَوْمَ السَّابِعِ، وَيُسَمَّى، وَيُخْلَقُ
رَأْسُهُ))¹

ความว่า : “เด็กทารกจะได้รับการปลดปล่อยชีวิตด้วยการ
อะกิเกาะห์ เชือดสัตว์อะกิเกาะห์ในวันที่ เจ็ด ตั้งชื่อ และโกนหัว
เด็ก”

ฮะดีษเดียวกันปรากฏใน บันทึก ของอิมามฮะดีษจากสายสืบของ จากสายสืบของ
อัลฮะสัน² รายงานจากสะมุเราะฮ์

การตัดสินฮะดีษ

ฮะดีษเดียวกับสายรายงานของอัตติรมิซีย์ เป็นฮะดีษ ฎะอ์อีฟ เนื่องจากมีผู้รายงาน
ชื่ออิสมาอีล เป็น มุสลิม เป็นผู้รายงานที่ *ضعيف الحديث* (บุคคลที่อ่อนในด้านฮะดีษ)
(al-‘Asqalāniy, 1986: 110)

ฮะดีษที่ 268 หน้า 233 บรรทัดที่ 26 สำนวนฮะดีษ

حديث ست عائشة رضي الله عنها كُتِبَتْ ((أَمَرَنَا رَسُولُ اللَّهِ ﷺ أَنْ
نَعْقُقَ عَنِ الْعُلَامِ بِشَاتَيْنِ مُكَافِئَتَيْنِ وَعَنِ الْجَارِيَةِ بِشَاةٍ رَوَاهُ التِّرْمِذِيُّ))
ความว่า : ฮะดีษท่านหญิง อาอิ ชะฮ์ กล่าวว่า “ท่าน
เราะฮ์สุลลอลฮ์ ได้สั่งใช้เราให้ทำอะกิเกาะห์ให้กับเด็กผู้ชายด้วย
กับแกะ 2 ตัว และให้กับเด็กผู้หญิงด้วยกับแกะ 1 ตัว” บันทึกโดย
ติรมิซีย์

การตักรียญฮะดีษ

สำนวนฮะดีษในเอกสารวิจัย ตรงกับส่วนหนึ่งของ สำนวนฮะดีษที่บันทึก โดย
อัตติรมิซีย์ (al-Tirmidhiy, 1975 : 1513) จากสายสืบของยูสุฟ เป็น มาฮัก แท้จริงแล้วพวกเขาได้
เข้าไปหาอัฟเศาะฮ์ เป็นติ อับดุลเราะฮ์มาน แล้วถามท่านเกี่ยวกับ อะกิเกาะห์ ท่านได้กล่าวแก่พวก
เขาว่า ท่านหญิงอาอิชะฮ์ ได้บอกกับเขาว่า ท่านเราะฮ์สุลลอลฮ์ กล่าวด้วยสำนวนว่า

((أَمَرَهُمْ عَنِ الْعُلَامِ شَاتَانِ مُكَافِئَتَانِ، وَعَنِ الْجَارِيَةِ شَاةً))³

¹ จากการเทียบสำนวนตัวบทระหว่างตัวบทที่ปรากฏในเอกสารวิจัยกับสำนวนบันทึกโดยอัตติรมิซีย์พบว่ามีส่วนบางส่วนที่ตรงกัน

² บันทึกโดย al-Hākim, 1990 : 7587. และ al-Bayhaqi, 2003 : 10225.

³ จากการเทียบสำนวนตัวบทระหว่างตัวบทที่ปรากฏในเอกสารวิจัยกับสำนวนบันทึกโดยอัตติรมิซีย์พบว่ามีส่วนต่างกันนิดเดียวคือ
คำว่า ((أَمَرَهُمْ)) กับ ((أَمَرْنَا))

ความว่า : “ท่านเราะสูลุลลอฮ์ ﷺ ได้สั่งใช้พวกเขาให้ทำอะกีเกาะห์ให้กับเด็กผู้ชายด้วยกับแกะ 2 ตัว และให้กับเด็กผู้หญิงด้วยกับแกะ 1 ตัว”

การตัดสินชะดีษ

ชะดีษด้วยกับสายรายงานของอัดติรมิซีย์ เป็นชะดีษ ฮะสัน เนื่องจากมีผู้รายงานชื่อ अबดุลลอฮ์ เป็น อุซมาน เบ็น กุซัยม เป็นผู้รายงานที่ صدوق (บุคคลที่มีสัจจะ) (al-‘Asqalāniy, 1986: 313) แต่เนื่องจากมีสายรายงานอื่นที่มีฐานะสูงกว่าจึงทำให้เลื่อนฐานะเป็นชะดีษ เคาะฮียลิมอยริฮ

ชะดีษที่ 269 หน้า 235 บรรทัดที่ 20 สำนวนชะดีษ

سبدا نبي ﷺ ((إِنَّكُمْ تُدْعَوْنَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ بِأَسْمَائِكُمْ، وَأَسْمَاءِ آبَائِكُمْ فَحَسِّنُوا أَسْمَاءَكُمْ))

ความว่า : ท่านนะบี ﷺ กล่าวว่า “แท้จริงเจ้าทั้งหลายจะถูกเรียกในวันกิยามะฮ์ด้วยชื่อของเจ้าและชื่อบิดาของเจ้า ดังนั้น (หากเจ้ามีชื่อไม่ถูกต้อง) จงตั้งชื่อที่ดีให้แก่เจ้าเถิด”

การตัดครีจญ์ชะดีษ:

สำนวนชะดีษในเอกสารวิจัย ตรงกับ สำนวนชะดีษที่บันทึกโดยอะฮมัด (Ahmad, 2001 : 21693) จากสายสืบของ अबดุลลอฮ์ เบ็น อะบี ชะกะรียา อัลคุซายีย์ รายงาน จากอะบี อัดดรรอาด رضي الله عنه กล่าวว่า ท่านเราะสูลุลลอฮ์ ﷺ ได้กล่าวด้วยสำนวนว่า

((إِنَّكُمْ تُدْعَوْنَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ بِأَسْمَائِكُمْ وَأَسْمَاءِ آبَائِكُمْ، فَأَحْسِنُوا أَسْمَاءَكُمْ))¹

ความว่า : “แท้จริงเจ้าทั้งหลายจะถูกเรียกในวัน กิยามะฮ์ด้วยชื่อของเจ้าและชื่อบิดาของเจ้า ดังนั้น (หากเจ้ามีชื่อไม่ถูกต้อง) จง ตั้งชื่อที่ดีให้แก่เจ้าเถิด”

¹ ตัวบทที่ปรากฏในเอกสารวิจัยกับสำนวนบันทึกโดยอะฮมัด พบว่ามีสำนวนต่างกันนิดเดียวคือ คำว่า ((فَأَحْسِنُوا)) กับ ((فَأَحْسِنُوا))

อะดีษะเดียวกันมีรายงานจากอะบู ฮุร็อยเราะฮ์ رضي الله عنه จากสายสืบของอัศดุเราะฮมาน เป็น อัลดะอรอญญ์¹

การตัดสินอะดีษ

อะดีษด้วยสายรายงานของอะฮมัด เป็นอะดีษเฎาะอ็ีฟ เนื่องจากมีผู้รายงานชื่อดาวูด เป็น อัมร เป็นผู้รายงานที่ ص—دوق—خ—ط (บุคคลที่มีสัจจะแต่อาจจะมีข้อผิดพลาด) (al-‘Asqalāniy, 1986 : 199) และอัลอัลบานีย์ระบุว่าสายรายงานนี้เป็นสายรายงานที่เฎาะอ็ีฟ (al-Albāniy, 1992 : 11/810)

4.6 กีตาบอัซซอซอญ์และอัซซาบาอีย์² (บทที่เกี่ยวกับการล่าสัตว์และการเชือดสัตว์)

อะดีษที่ 270 หน้า 239 บรรทัดที่ 14 สำนวนอะดีษ

حديث يـغـ صـحـيـحـ بـهـوسـنـ نـبـيـ ﷺ بـرـسـبـداـ أـيـ ((لـوـ طـعـنـتـ بـيـ فـجـدـها
 ((لـأـجـزـأـ))

ความว่า : อะดีษเศาะฮี้ฮ์ ท่านนะบี ﷺ กล่าวว่า “หากท่านแทงไป
 ยังน่องขาของมัน ก็ถือว่าใช้ได้แล้ว”

การตัดครีจญ์อะดีษ:

สำนวนอะดีษในเอกสารวิจัย ตรงกับ สำนวนอะดีษที่บันทึกโดยอะฮมัด (Ahmad, 2001 : 18947) จากสายสืบของอะบี อัลอุซุรอรอ จากบิดาของท่าน رضي الله عنه กล่าวว่า ฉันได้ถามท่านนะบี ﷺ ว่า โอ้ท่านเราะฮ์สุลุลลอฮ์ ﷺ การเชือดสัตว์นั้นจะต้องเชือดที่คอ หรือ ส่วนล่างของคอไม่ใช่ หรือ ท่านเราะฮ์สุลุลลอฮ์ ﷺ ก็ได้ตอบด้วยสำนวนที่ได้กล่าวมาข้างต้น

อะดีษเดียวกันปรากฏใน บันทึกของอิมามอะดีษจากสายสืบของ อะบี อัลอุซุรอรอ³ รายงานจากบิดาของท่าน (มาลิก เป็น กุฮฮูม) رضي الله عنه

¹ บันทึกโดย Abū Dāwūd, 2009 : 4948. al-Dārimiy, 2000 : 2736. al-Bayhaqiy, 2003: 19308. Ibn Hibbān, 1988 : 1944. Ibn al-Ja’di, 1990 : 2492. และ al-Baghawiy, 1983 : 3360.

² หนังสือสาบิ์ลุลมุฮตาดิน เล่มที่ 2 หน้า 237

³ บันทึกโดย al-Nasā’iy, 1986: 4408. Ibn Mājah, n.d. : 3184. Ibn Abī Shaybah, 1399 : 19837. และ Ibn al-Ja’di, 1990 : 3321.

การตัดสินชะดีษ

ชะดีษด้วยสายรายงานของอะหมัด เป็นชะดีษ ฎาะอ์ฟ เนื่องจากมีผู้รายงานชื่อ อะบี อัลอุษะรออ์ (อุสามะฮ์ บิน มาลิก บิน กุสฏูม) เป็นผู้รายงานที่ **مجهول** (ไม่เป็นที่รู้จัก) (al-‘Asqalāniy, 1986 : 658) และอัลอัลบานีย์ระบุว่า เป็นชะดีษ ฎาะอ์ฟ (al-Albāniy, 1985 : 8/168)

ชะดีษที่ 271 หน้า 241 บรรทัดที่ 3 ส่วนนวนชะดีษ

سبدان ((إِذَا وَجَدْتَ فِيهِ أَثَرَ سَهْمِكَ وَلَمْ تَجِدْ فِيهِ أَثَرَ سَبْعٍ، وَعَلِمْتَ أَنَّ سَهْمَكَ قَتَلَهُ فَكُلْهُ))

ความว่า : ท่านนะบี ﷺ กล่าวว่า “หากท่านเห็นรอยธนู ที่จุดนั้น แต่ไม่เห็นรอยกัศของสัตว์ และท่านรู้นั้นเป็นรอย ธนูของท่านจน สัตว์นั้นตายก็จงกินมัน”

การตัดครีญชะดีษ

ส่วนนวนชะดีษในเอกสารวิจัย คล้ายกับ ส่วนนวนชะดีษที่บันทึกโดยอันนะสาอีย์ (al-Nasā'iy, 2001: 4793) จากสายสืบของสะอีด บิน ญะบ์ร จากอะดีย บิน ฮาติม **رضي الله عنه** กล่าวว่า ฉันได้ถามท่านเราะฮ์ลุลลอฮ์ **رضي الله عنه** โดยกล่าวว่า โอ้ท่านเราะฮ์ลุลลอฮ์ **رضي الله عنه** พวกเราเป็นพรานล่าสัตว์ แล้วเมื่อคนใดคนหนึ่งเ็นพวกเราได้ยิงสัตว์ด้วยธนูแล้วมันหายไปจากเขา หนึ่งคืนหรือสองคืน หลังจากนั้นเขาได้ติดตามร่องรอยของมัน แล้วเจอมันตายพร้อมกับลูกธนูอยู่ติดกับตัวมันแล้วจะอย่างไร ท่านนะบี **ﷺ** ได้กล่าวด้วยส่วนนวนดังนี้

((إِذَا وَجَدْتَ السَّهْمَ فِيهِ وَلَمْ تَجِدْ فِيهِ أَثَرَ سَبْعٍ وَعَلِمْتَ أَنَّ سَهْمَكَ قَتَلَهُ فَكُلْهُ))¹

ความว่า : “หากท่านเห็น ลูกธนูติดกับมัน แต่ไม่เห็นรอยกัศของ สัตว์ และท่านรู้นั้นเป็นการแทงของท่านจนสัตว์นั้นตายก็จงกิน มัน”

ชะดีษเดียวกันปรากฏใน บันทึกของอิมามชะดีษ จากสายสืบของสะอีด บิน ญะบ์ร² รายงานจากอะดีย บิน ฮาติม **رضي الله عنه**

¹ ตัวบทที่ปรากฏในเอกสารวิจัยกับส่วนนวนบันทึกโดยอะหมัด พบว่ามีส่วนต่างกันนิดเดียวคือ คำว่า ((أَثَرَ سَهْمِكَ)) กับ ((السَّهْمَ فِيهِ))

² บันทึกโดย Ahmad, 2001 : 19369.

การตัดสินชะดีษ

ชะดีษบันทึกโดยอันนะสาอีย์ และอะฮมัด เป็นชะดีษเศาะฮี้ฮ์เนื่องจากสายรายงานนี้ประกอบด้วยผู้รายงานที่มีความน่าเชื่อถือทุกคน

ชะดีษที่ 272 หน้า 243 บรรทัดที่ 10 จำนวนชะดีษ

ترسبت ددالم خبر يغ صحيح رواية ابن عمر ((أَحَلَّتْ لَنَا مَيْتَانِ
الْحُوْتُ وَالْجَرَادُ))

ความว่า : ปรากฏในเคาะบ์ที่เศาะฮี้ฮ์ รายงานโดยอิบนุ อุมร์
“อนุญาตสำหรับเราสัตว์สองประเภท (ที่ไม่ต้องเชือด) คือปลาและ
ตั๊กแตน”

การตัดครีจญ์ชะดีษ:

จำนวนชะดีษในเอกสารวิจัย ตรงกับจำนวนชะดีษที่บันทึกโดยอิบนุ มาญะฮ์ (Ibn Mājah, n.d. : 3218) จากสายสืบของซัยด เป็น อัสลัม รายงานจากอับดุลลอฮ์ เป็น อุมร์ رضي الله عنه ท่านเราะสูลุลลอฮ์ ﷺ ได้กล่าวด้วยจำนวนข้างต้น

ชะดีษเดียวกันปรากฏใน บันทึกของอิมามชะดีษจากสายสืบของซัยด เป็น อัสลัม ¹
รายงานจากอับดุลลอฮ์ เป็น อุมร์ رضي الله عنه

การตัดสินชะดีษ

ชะดีษด้วยกับสายรายงานของ อิมามอิบนุ มาญะฮ์ เป็นชะดีษ เฎาะฮี้ฟ เนื่องจากมีผู้รายงานชื่ออับดุลเราะฮมาน เป็น ซัยด เป็น อัสลัมเป็นผู้รายงานที่ (ضعيف) บุคคลที่อ่อน (al-‘Asqalāniy, 1986 : 340) แต่เนื่องจากมีสายรายงานอื่นที่มีฐานะสูงกว่าจึงทำให้เลื่อนฐานะเป็นชะดีษ สะสัน ลิฆอยริฮ์

ชะดีษที่ 273 หน้า 246 บรรทัดที่ 22 จำนวนชะดีษ

سبدا نبي ﷺ ((مَا أَنَهَرَ الدَّمَ، وَذُكِرَ اسْمُ اللَّهِ عَلَيْهِ، فَكُلُوا لَيْسَ السِّنُّ
وَالظُّفْرُ سَأَحَدْتُكُمْ عَنْ ذَلِكَ، أَمَّا السِّنُّ فَعَظْمٌ وَأَمَّا الظُّفْرُ فَمَدَى
الْحَبَشَةِ))

¹ บันทึกโดย al-Shafi‘iy, 1951: 2/173. Aḥmad, 2001 : 5723. al-Bayhaqiy,2003: 19308. Abū Nu‘iam, 2006 : 874.และ al-Baghawiy, 1983 : 3360.

ความว่า : ท่านนะบี ﷺ กล่าวว่า “สัตว์ที่ถูกเชือดและได้มีการกล่าวพระนามของอัลลอฮ์ พวกเจ้าก็จงกินเนื้อของมันยกเว้นฟืนและเล็บดังที่ฉันจะกล่าวต่อไปนี่ว่า เนื่องจากฟืนถือว่าเป็นกระดูก ส่วนเล็บเป็นเคี้ยวที่ใช้ในการกัตกิน”

การตัดครีจญ์ฮะดีษ

สำนวนฮะดีษในเอกสารวิจัย คล้ายกับ สำนวนฮะดีษที่บันทึกโดยอัลบุคอรีย์ (al-Buhkāriy, 1422 : 2507, 5509) จากสายสืบของ งะบายะฮ์ เบ็น ริฟาอะฮ์ จากปู่ของท่าน รอฟีอ เบ็น เคาะดีจญ์ رضي الله عنه กล่าวว่าพวกเราได้อยู่พร้อมกับ ท่านนะบี ﷺ ที่ซุลลัยยะฮ์... ท่านเราะฮ์ลุลลอฮ์ ﷺ ได้กล่าวว่า... ด้วยสำนวนดังนี้

((...مَا أَنْهَرَ الدَّمَ، وَذُكِرَ اسْمُ اللَّهِ عَلَيْهِ، فَكُلُوا لَيْسَ السِّنُّ، وَالظُّفْرُ،
وَسَأُحَدِّثُكُمْ عَنْ ذَلِكَ، أَمَّا السِّنُّ: فَعِظْمٌ، وَأَمَّا الظُّفْرُ: فَمُدَى
الْحَبَشَةِ))¹

ความว่า “...สัตว์ที่ถูกเชือดและได้มีการกล่าวพระนามของอัลลอฮ์ พวกเจ้าก็จงกินเนื้อของมันยกเว้นฟืนและเล็บ และดังที่ฉันจะกล่าวต่อไปนี่ว่า เนื่องจากฟืนถือว่าเป็นกระดูก ส่วนเล็บเป็นเคี้ยวที่ใช้ในการกัตกิน”

ฮะดีษเดียวกันปรากฏใน บันทึก ของอิมามฮะดีษ จากสายสืบของ งะบายะฮ์ เบ็น ริฟาอะฮ์² รายงานจากรอฟีอ เบ็น เคาะดีจญ์ رضي الله عنه

การตัดสินฮะดีษ

ฮะดีษเศาะฮี้ฮ์เพราะมีคุณสมบัติของฮะดีษเศาะฮี้ฮ์ครบทุกประการ

ฮะดีษที่ 274 หน้า 248 บรรทัดที่ 14 สำนวนฮะดีษ

سبدا نبي ﷺ ((فَإِنْ أَكَلَ فَلَا تَأْكُلُ رَوَاهُ الْبُخَارِيُّ وَمُسْلِمٌ))

¹ ตัวบทที่ปรากฏในเอกสารวิจัยกับสำนวนบันทึกโดยอัลบุคอรีย์พบว่ามีสำนวนที่ตรงกัน แต่ที่ปรากฏในเอกสารวิจัยนั้นไม่มี (و) นำหน้าคำว่า (سَأُحَدِّثُكُمْ)

² บันทึกโดย Muslim, n.d. : 1968. Aḥmad, 2001 : 15813. Abū Dāwūd, n.d. : 2821. al-Tirmidhiy, 1975 : 1491. al-Nasā'iy, 1986: 4478. Ibn Mājah, n.d. : 3178. Ibn al-Jārūd, 2003: 895. Abū 'Awānah, 1998 : 7773. al-Ṭahāwiy, 1994 : 6256. Ibn Ḥibbān, 1988 : 5886. Ibn Abī Shaybah, 1399 : 19799. al-Bayhaqiy, 2003 : 4383. และ al-Baghawiy, 1983 : 2782.

ความว่า : ท่านนะบี ﷺ กล่าวว่า “หากสุนัขนั้นกัดกินสัตว์ ดังนั้น
เจ้าก็อย่าได้กินสัตว์นั้น” บันทึกโดยอัลบุคอรีและมุสลิม

การตัดศรีษะสุนัข

สำนวนหะดีษในเอกสารวิจัย ตรงกับส่วนหนึ่งของ สำนวนหะดีษที่บันทึกโดยมุสลิม (Muslim, n.d. : 1929) จากสายสืบของอัชชะอบีบี รายงานจากอะดีบี เป็น ฮาดีษ ﷺ กล่าวว่าฉันได้ถามท่านเราะฮ์ลุลลอฮ์ ﷺ โดยกล่าวว่า ฉันได้กล่าวต่อท่าน ﷺ ว่า พวกเราใช้สุนัขในการล่าสัตว์ได้ไหม ท่าน ﷺ ตอบด้วยสำนวนดังนี้

((إِذَا أُرْسِلَتْ كِلَابُكَ الْمُعَلَّمَةُ، وَذَكَرْتَ اسْمَ اللَّهِ عَلَيْهَا، فَكُلْ مِمَّا
أَمْسَكَ عَلَيْكَ، وَإِنْ قَتَلَتْ، إِلَّا أَنْ يَأْكُلَ الْكَلْبُ، فَإِنْ أَكَلَ فَلَا
تَأْكُلْ، فَإِنِّي أَخَافُ أَنْ يَكُونَ إِذَا أَمْسَكَ عَلَى نَفْسِهِ، وَإِنْ خَالَطَهَا
كِلَابٌ مِنْ غَيْرِهَا، فَلَا تَأْكُلْ))¹

ความว่า “เมื่อเจ้าส่งสุนัขที่ฝึกฝนมาอย่างดี (ไปล่าสัตว์) และเจ้า
กล่าวนามอัลลอฮ์ (ในขณะที่ปล่อยสุนัขล่าของเจ้าออกไป) ก็จงกิน
สัตว์ที่ถูกล่ามาให้เจ้าเถิด ถึงแม้ว่าสัตว์นั้นถูกฆ่าตาย นอกจาก สุนัข
มันได้กินสัตว์ที่ล่าไปบ้างแล้ว หากสุนัขนั้นกัดกินสัตว์ เจ้าก็อย่าได้
กินสัตว์นั้น ฉันกลัวว่ามัน ไล่ล่ามาเพื่อตัวมันเอง และหากว่ามัน
ปะปนกับสุนัขล่าตัวอื่นๆ ดังนั้นเจ้าก็จงอย่ากินสัตว์ที่ถูกล่านั้น”

หะดีษเดียวกันปรากฏในบันทึกของอิมามหะดีษจากสายสืบของอัชชะอบีบี² อามิร³
และฮัมมา⁴ ทั้งสามรายงานจากอะดีบี เป็น ฮาดีษ ﷺ

การตัดสินหะดีษ

หะดีษเศาะฮี้หเพราะมีคุณสมบัติของหะดีษเศาะฮี้หครบทุกประการ

¹ จากการเทียบสำนวนตัวบทระหว่างตัวบทที่ปรากฏในเอกสารวิจัยกับสำนวนบันทึกโดยอัลบุคอรีและมุสลิมพบว่ามีแตกต่างกัน

² บันทึกโดย al-Buhkārīy, 1422 : 5483. Aḥmad, 2001 : 18270. al-Tirmidhiy, 1975 : 1470. al-Ḥumaidiy, 1996 : 942. Abd al-Razzāq al-Ṣanʿāniy, 1403 : 8502. และ al-Bayhaqiy, 2003 : 18878.

³ บันทึกโดย al-Buhkārīy, 1422 : 5487. และ Abū Dāwūd, n.d. : 2848.

⁴ บันทึกโดย al-Buhkārīy, 1422 : 7397.

4.7 กีตาบอัลอฎอิมะฮ์¹ (บทที่ว่าด้วยกับอาหาร)

ฮะดีษที่ 275 หน้า 256 บรรทัดที่ 19 สำนวนฮะดีษ

سبدا نبي ﷺ ((أَيُّ حَيْمٍ نَبَتَ مِنْ حَرَامٍ، فَالْتَأَرْ أَوْلَى بِهِ))

ความว่า : ท่านนะบี ﷺ กล่าวว่า “เลือดเนื้อที่อกเงยขึ้นมาจากสิ่ง
ที่ฮะรอม ขุนนรกเป็นสิ่งที่ดีที่สุดสำหรับเขา”

การตัดครีจญ์ฮะดีษ

สำนวนฮะดีษในเอกสารวิจัย คล้าย กับสำนวนฮะดีษที่บันทึก โดย อัลบัยฮะกี (al-Bayhaqiy, 2003 : 5376) จากสายสืบของซัยด เป็น อรัคม ได้กล่าวว่า ฉันได้อยู่กับ อะบี บักร رضي الله عنه แล้วมีเด็กผู้ชายคนหนึ่งมาหาท่านพร้อมด้วยอาหาร...หลังจากนั้นท่านอะบี บักร رضي الله عنه กล่าวว่า ฉันได้ยินท่านเราะสูลุลลอฮ์ صلى الله عليه وسلم กล่าวด้วยสำนวนว่า

2 ((أَيُّ حَيْمٍ نَبَتَ مِنْ حَرَامٍ، فَالْتَأَرْ أَوْلَى بِهِ))

ความว่า : “เลือดเนื้อที่อกเงยขึ้นมาจากสิ่งที่ฮะรอม ไพนรกเป็น
สิ่งที่ดีที่สุดสำหรับเขา”

ฮะดีษเดียวกันปรากฏใน บันทึกของอิมามฮะดีษจากสายสืบของซัยด เป็น อรัคม³
รายงานจากอะบี บักร رضي الله عنه

การตัดสินฮะดีษ

ฮะดีษด้วยกับสายรายงานของอัลบัยฮะกี เป็นฮะดีษฎะอ์ฟ เนื่องจากมีผู้รายงาน
ชื่อ अबดุลวาฮิด เป็น ซัยด เป็นผู้รายงานที่ ضعيف الحديث (บุคคลที่อ่อนในด้านฮะดีษ)
(al-Dhahabiy, n.d.: 3/386-387) แต่เนื่องจากมีสายรายงานอื่นที่มีฐานะสูงกว่าจึงทำให้เลื่อน
ฐานะเป็นฮะดีษ ฮะสัน ลิฆอยริฮฺ

ฮะดีษที่ 276 หน้า 257 บรรทัดที่ 1 สำนวนฮะดีษ

سبدا نبي ﷺ ((هُوَ الطُّهُورُ مَاؤُهُ الْحِلُّ مَيْتَتُهُ))

¹ หนังสือสาบิุลมุฮตาดิน เล่มที่ 2 หน้า 256

² ตัวบทที่ปรากฏในเอกสารวิจัยกับสำนวนบันทึกโดยอัลบัยฮะกีพบว่า มีสำนวนที่ต่างกันคือ ที่ปรากฏในเอกสารวิจัยนั้นใช้คำว่า (أَيُّ) แต่ในสำนวนฮะดีษใช้คำว่า (أَيُّ)

³ บันทึกโดย Abū Bakar al-Dīnūriy, 1419 : 1391.

ความว่า : ท่านนะบี ﷺ กล่าวว่า “น้ำทะเลนั้นสะอาด และสัตว์ทะเลที่ตายก็เป็นที่ยะลาล”

การตัดครีจญ์ฮะดีษ

สำนวนฮะดีษในเอกสารวิจัยตรงกับสำนวนฮะดีษที่บันทึกโดยมาลิก (Malik, 2004 : 12) จากสายสืบของอัลมุซันเราะฮ์ เป็น อะบี บุรต๊ะฮ์ เขามาจาก บะนี อับดุลดาดร์ ซึ่งเขาได้ยิน อะบู ฮุร็อยเราะฮ์ رضي الله عنه กล่าวว่า มีผู้ชายท่านหนึ่งได้มาหา ท่านเราะฮ์สุลูลอฮ์ رضي الله عنه แล้วกล่าวว่า “โอ้ ท่านเราะฮ์สุลูลอฮ์ رضي الله عنه เราได้นั่งเรือในทะเล และได้มน้ำจืดส่วนหนึ่งพร้อมกับพวกเรา หากพวกเราอาบน้ำละหมาดด้วยมัน พร้อมทั้งกระหายน้ำ แล้วพวกเราจะต้องอาบน้ำละหมาดด้วยมันหรือ ท่านเราะฮ์สุลูลอฮ์ رضي الله عنه ได้กล่าวด้วยสำนวนข้างต้น

ฮะดีษเดียวกันปรากฏใน บันทึกของอิมามฮะดีษ จากสายสืบของ อัลมุซันเราะฮ์ เป็น อะบี บุรต๊ะฮ์¹ รายงานจากอะบู ฮุร็อยเราะฮ์ رضي الله عنه

การตัดสินฮะดีษ

ฮะดีษบันทึกโดย มาลิก เป็นฮะดีษเศาะฮิฮ์ เนื่องจาก สายรายงานนี้ประกอบด้วยผู้รายงานที่มีความน่าเชื่อถือทุกคน

ฮะดีษที่ 277 หน้า 264 บรรทัดที่ 27 สำนวนฮะดีษ

سبدا نبی ﷺ ((ابداً بِنَفْسِكَ))

ความว่า : ท่านนะบี ﷺ กล่าวว่า “จงเริ่มด้วยตัวเจ้าก่อน”

การตัดครีจญ์ฮะดีษ

สำนวนฮะดีษในเอกสารวิจัยตรงกับ ส่วนหนึ่งของ สำนวนฮะดีษที่บันทึก โดยมุสลิม (Muslim, n.d. : 997) จากสายสืบของอะบี อัสซุบัยร รายงานจากญาบิร رضي الله عنه ได้กล่าวว่า มีผู้ชายท่านหนึ่งจากบะนี อุษเราะฮ์ จะ ปลดปล่อยทาสด้วยค่าไถ่ ขวานนั้นได้รู้ถึง ท่านเราะฮ์สุลูลอฮ์ رضي الله عنه แล้วท่านถามเจ้าของทาสนั้นว่า เจ้ามีทรัพย์สินนอกเหนือจากสิ่งนี้ไหม ผู้ชายคนนั้นตอบว่า ไม่มี แล้วท่าน رضي الله عنه ได้ถามว่า ใครต้องการซื้อทาสนี้จากฉัน แล้วท่านนุอัยม เป็น อับดุลลอฮ์ อัลอะดะวีเย ด้วยราคา

¹ บันทึกโดย Ahmad, 2001 : 8735. al-Shaff'iy, 1951: 1/7 Abū Dāwūd, 2009 : 83. al-Nasā'iy, 2001: 58. al-Tirmidhiy, 1975 : 69. Ibn Mājah, n.d. : 386. al-Dārimiy, 2000 : 2054. al-Hākim, 1990 : 491. al-Bayhaqiy, 2003: 18965. al-Qāsim bin Sallām, 1994 : 231. Ibn Hibbān, 1988 : 1243. al-Ṭahāwiy, 1994 : 4032. al-Dāraquṭniy, 2004 : 80 . และ al-Baghawiy, 1983 : 281.

แปดร้อยดิรฮัม แล้วนำมามอบให้แก่ท่าน เราะสุลุลลอฮ์ ﷺ แล้วท่านก็ได้ให้กลับแก่เจ้าของทาส พร้อมกล่าวด้วยสำนวนว่า

((أَبْدَأُ بِنَفْسِكَ فَتَصَدَّقُ عَلَيْهَا، فَإِنْ فَضَلَ شَيْءٌ فَلِأَهْلِكَ، فَإِنْ فَضَلَ عَنْ أَهْلِكَ شَيْءٌ فَلِذِي قَرَابَتِكَ، فَإِنْ فَضَلَ عَنْ ذِي قَرَابَتِكَ شَيْءٌ فَهَكَذَا وَهَكَذَا))

ความว่า : “จงเริ่มการใช้ประโยชน์จากทรัพย์สินนั้นด้วยตัวเจ้าก่อน ถ้ามีเหลือก็ให้แก่ครอบครัวของเจ้า ถ้ามีเหลืออีกก็ให้แก่ญาติพี่น้องของเจ้า ถ้ามีเหลืออีกก็ให้แก่ผู้ที่ใกล้กับเจ้า”

ฮะดีษเดียวกันปรากฏใน บันทึก ของอิมามฮะดีษ จากสายสืบของ อะบี อัสซุบัยร ¹
รายงานจากญาบิร

การตัดสินฮะดีษ

ฮะดีษเศาะฮี้หฺเพราะมีคุณสมบัติของฮะดีษเศาะฮี้หฺครบทุกประการ

¹ บันทึกโดย al-Shafi'iy, 2004: 1094. al-Nasā'iy, 2001: 2338. Ibn Hibbān, 1988 : 3339. Abū 'Awānah, 1998 : 5805. Abū Nu'iam, 1974 : 2242. และ al-Bayhaqiy, 2003: 7755.

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ

5.1 สรุปผลการวิจัย

ผลการวิจัยเรื่อง ตักริษฐ์ตัวบทอะดิษในหนังสือสะบีล อัลมุฮตะดีน ของชัยคุหมัมมัด อรรถ เป็น อับดุลลอฮ์ อัลบันญะรีย์ สรุปได้ดังนี้

5.1.1 ชีวิตประวัติของชัยคุหมัมมัดอรรถ อัลบันญะรีย์และหนังสือสะบีล อัลมุฮตะดีน

5.1.1.1 ชีวิตประวัติของชัยคุหมัมมัดอรรถ อัลบันญะรีย์

ผู้แต่งหนังสือเล่มนี้คือ ชัยคุหมัมมัดอรรถมีชื่อเต็มว่า มุฮัมมัดอรรถ เป็น อับดุลลอฮ์ เป็น อับดุลเราะฮมาน อัลบันญะรีย์ เป็น สัยยิด อาบูบักร์ เป็น สัยยิดอับดุลลอฮ์อัลอัยดรุส เป็น สัยยิดอาบูบักร์ อัศศักรอน เป็น สัยยิดอับดุลเราะฮมาน อัศซากอฟ เป็น สัยยิด มุฮัมมัด เมลาฮ์ อัดดาวิละฮ์ อัลอัยดรุส ส่วน มารดาของท่านคือ นางสีตีอามีนะฮ์ ท่านเกิดในวันพฤหัสบดี 15 ซอฟร ปีศ.ค 1122 ตรงกับวันที่ 19 เดือน มีนาคม ปีค.ศ 1710 ที่ตำบล ลูกขอบัง บันญูร์ เกาะบรูเนียว หรือ กาลีมาตัน อินโดนีเซียซึ่งท่านเป็นบุตรคนแรกจากครอบครัวที่เคร่งครัดในศาสนาอิสลาม ท่านมีภรรยา 11 ท่านมีบุตรด้วยกันทั้งหมด 30 คน และมีทายาทที่เป็นอุละมาอ์ในสมัยต่อมามากมาย

ชัยคุหมัมมัดอรรถได้ใช้เวลาศึกษาอยู่ในนครมักกะฮ์กับอุละมาอ์ผู้รู้ และนักวิชาการมุสลิมที่โด่งดังยาวนานถึง 30 ปี ซึ่งนับว่าเป็นระยะเวลาที่ยาวนานมากและสถานที่สุดท้ายที่ท่านได้ไปศึกษาหาความรู้คือนครอัลมะดีนะฮ์ อัลมุเนาวเราะฮ์ ท่านใช้เวลาในการแสวงหาความรู้ที่นั่นเป็นเวลาทั้งหมด 5 ปี

ชัยคุหมัมมัดอรรถ เป็น อับดุลลอฮ์อัลบันญะรีย์เป็นอุละมาอ์ที่สำคัญของโลกมุสลิมมลายู ท่านเป็นอุละมาอ์ที่มีบทบาทอย่างมากในการเผยแพร่วิทยาการอิสลาม และเป็นผู้หนึ่งที่วางรากฐานอิสลามศึกษาในประเทศอินโดนีเซียและภูมิภาคเอเชียอาคเนย์ โดยเฉพาะการแต่งและการแปลตำราอิสลามเป็นภาษามลายูหรือที่เรียกกันว่า กิตาบญาวี (Jawi Literature) ท่านมีผลงานทางวิชาการ ที่โดดเด่นทั้งหมด 17 เล่มและมีอีก มากมายที่เป็นภาษามลายูและภาษาอาหรับเกือบครอบคลุมทุกสาขาวิชา เช่น วิชาฟิกฮ์ (ศาสนบัญญัติ) อะกีดะฮ์ (หลักการเชื่อมั่น) ตะเศวฎุฟ (จริยศาสตร์) ประวัติศาสตร์ เป็นต้น

ชัยคุหมัมมัดอรรถ กลับมาเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับศาสนาอิสลามในบ้านเกิดของท่านที่บันญูร์ ให้แก่ปวงชนทั่วไป จึงทำให้มีผู้คนมาศึกษากันมากมาย จนทำให้กษัตริย์เมืองบันญูร์ก็ได้

ศึกษากับท่านเหมือนกัน ซึ่งไม่เป็นที่แปลกสำหรับกษัตริย์เมือง บันญ์รนั้น ได้ปกครองบ้านเมืองอย่าง ยุติธรรมและสงบสุข เพราะท่านได้ศึกษาศาสนาอิสลามกับชัยคุฮัมมัดอัรซัด อัลบันญะรีย

ชัยคุฮัมมัดอัรซัดได้เสียชีวิตที่เมือง บันญ์ร ใน 6 เชาวาล ปี ฮ.ศ 1227 ตรงกับ 3 ตุลาคม ปี ค.ศ 1812 อายุของท่านคือ 105 ปี สุสานของท่านอยู่ที่เมืองบันญ์ร

5.1.1.2 หนังสือสะบีลุล อุลมูฮตะดีน

สาเหตุของการแต่งหนังสือเล่มนี้เพราะกษัตริย์ผู้ปกครองเมืองบันญ์ร ได้ขอให้ท่าน เขียนหนังสือเกี่ยวกับศาสนาอิสลาม เพื่อแก้ปัญหาสังคม ด้วยเหตุนี้ทำให้เกิดจุดประกายในความคิด ของท่านจึงทำให้ท่านได้ค้นหารวบรวมข้อมูลต่างๆ ที่เกี่ยวกับฟิกฮอ์บาตะฮจากหนังสือฟิกฮอ์ที่แต่งโดย นักวิชาการรุ่นหลังๆ ในมัซฮับอัชชาฟีอีย์หรือที่เรียกกันว่าชาฟีอียะฮ์เช่น ชัรฮ มันฮัจของชัยคุฮาการียา อัล-อันศอริย และ มุขนียของชัยคุเคาะฎี บ ชัรบีนิย เป็นต้นสุดท้ายกลายเป็นหนังสือที่ได้ชื่อว่า สะบีลุลมูฮตะดีน ลิตตะฟีกุฮ ฟิ อัมริดดีน ซึ่งเป็นหนังสือฟิกฮอ์ที่เริ่มจากบทว่าด้วย อกุฎฮาเราะฮ์ (ความสะอาด) จนถึงบทสุดท้ายจากหนังสือ คือบทที่ว่าด้วย อัล-อกุฎิมะฮ์ (อาหาร)

รูปแบบในการอ้างอิงตัวบทอะดีษที่ท่านจะระบุผู้รายงานอะดีษไว้ในตอนท้ายหรือ ข้างหน้าของตัวบทอะดีษที่ท่านยกมาเป็นภาษาอาหรับและภาษามาลายูโดยท่านจะระบุสั้นๆ ในกรณี ที่อะดีษมีรายงานในเศาะฮืออัลบุคอรีย และเศาะฮือมุสลิม หรือหนังสือเล่มหนึ่งเล่มใดในหกเล่ม นอกจากนี้มีอะดีษที่มีจำนวนมากที่ท่านไม่ได้อ้างอิงกล่าวคือท่านจะรายงานตัวบทอะดีษอย่างเดียวโดย ไม่ได้กล่าวว่าเป็นผู้รายงานอะดีษ และบางอะดีษท่านจะนำแค่ท่อนหนึ่งของอะดีษเท่านั้น และมี อะดีษมากมายที่ท่านรายงานเป็นภาษามาลายูอย่างเดียวโดยไม่ได้อ้างตัวบทอะดีษที่เป็นภาษาอาหรับ ในหนังสือของท่าน

การเรียบเรียงและลำดับเนื้อหาในหนังสือเล่มนี้ผู้แต่งได้รวบรวมเนื้อหาจากหนังสือ ฟิกฮอ์ต่างๆ ที่ยอมรับในมัซฮับอัชชาฟีอีย์ เช่น หนังสือ มินฮาญญ์ อุกุฎอลิบิน ของอิมามนะวะวีย์เป็นต้น ส่วนสำนวนที่ใช้ในหนังสือเล่มนี้ บางตอนผู้แต่งใช้สำนวนแปลศัพท์ตัวต่อตัวจากหนังสือฟิกฮอ์ที่เป็น ภาษาอาหรับและพยายามยึดหลักตามไวยากรณ์ภาษาอาหรับ ซึ่งอาจทำให้ผู้อ่านเข้าใจยาก ในบางครั้ง ผู้แต่งก็ทับศัพท์ภาษาอาหรับโดยตรง หากผู้อ่านขาดความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับภาษาอาหรับก็จะเป็น อุปสรรคในการเข้าใจเนื้อหาของหนังสือ ด้วยเหตุนี้ผู้ที่ศึกษาหนังสือเล่มนี้มักจะอาศัยการเรียนกับ โต๊ะครู ผู้มีความรู้ตามสถาบันปอเนาะต่างๆ เพื่อไม่ให้เข้าใจเนื้อหาคลาดเคลื่อนจากความจริง

หนังสือสะบีลุลมูฮตะดีนตีพิมพ์ ที่โรงพิมพ์ " مطبعة دار احياء الكتب العربية " มัฎบะอะฮ์ ดารุ อัล-อิชยาฮ์ อัล-กุดุบ อัล-อารอปีย ยะฮ์ โดย อีซา อัล-บาปีย อัล-ฮะลาปีย ที่ไคโร ประเทศอียิป และพิมพ์ที่ " مطبعة بن هلابي : فطاني، تايلند " มัตบะอะฮ์ เบ็น ฮะลาปีย ฝะฎอนีย์ ประเทศไทย ได้จัดพิมพ์หนังสือเล่มนี้และเข้าเล่มปกแข็งอย่างดี ในการจัดพิมพ์จะรวมหนังสือทั้ง 2 เล่มเป็นเล่มเดียว เล่มที่ 1 มีจำนวนหน้า 250 หน้า ส่วนเล่มที่ 2 มี 269 หน้า

5.1.2 แหล่งที่มาของอะดิษในหนังสือสะบีล อัลมุฮตะดีน

จากผลการตัดรียงญ์ตัวบทในหนังสือ สะบีล อัลมุฮตะดีน พบว่าแหล่งที่มาของตัวบทอะดิษมาจากหนังสือหมวดต่างๆ ดังนี้

5.1.2.1 หมวดอะดิษ ประกอบด้วยหนังสือชนิดต่างๆ ดังนี้

1. หนังสืออัลญามิอ์ ได้แก่เศาะฮิฮอัลบุคอรีและเศาะฮิฮมุสลิม
 2. หนังสืออัศเศาะฮฮาฮ ได้แก่ เศาะฮิฮ อิบน์ ฮิบบาน บิ ตร์ตีบ อิบน์ บัลบาน และเศาะฮิฮ อิบน์ กุซัยมะฮ์
 3. หนังสืออัศสุนัน ได้แก่ สุนันอะบู ดาวูด สุนันอัตติรมิซีย์ สุนันอันนะสาอีฮ์ สุนันอุษุน มาญะฮ์ สุนันอัตตาเราะกูญนีฮ์ และอัศสุนัน อัลกูบรอ
 4. หนังสืออัลมะसानีด ได้แก่ มุสนัดอิมามอะฮมัด มุสนัดอัลบัซซุฮาร มุสนัดอัลฮุมาอีดี มุสนัดอัब्ดี เป็น ฮุมาอีดี มุสนัดอะบี อะวานะฮ์ มุสนัดอะบู ดาวูด อัฏฏะยาละลีฮ์ มุสนัดอะบี ยะฮยา อัลมุคัลลีฮ์ และมุสนัดฟิรเตาส ของอัดดัยละมีฮ์
 5. หนังสืออัลมะอาญิม ได้แก่ อัลมุญัหม์ อัลกะบীর อัลมุญัหม์ อัลเอาสัจญ์ และอัมมุญัหม์ อัศเศาะฆีร์ ของอัฏฏะยาละลีฮ์
 6. หนังสืออัลมุสตัดเราะกะกาต ได้แก่ อัลมุสตัดร็อก อะลา อัศเศาะฮิฮียน ของอัลอากิม อันนัยสาบูรีฮ์
 7. หนังสือมุวัฏฏะอะอาต ได้แก่ อัลมุวัฏฏะอะฮ์ ของมาลิก เบน อะนัส
 8. หนังสืออัลมุค็อนนะฟาต ได้แก่ มุค็อนนัฟอับดุรเราะซซากุ และมุค็อนนัฟอิบน์อะบี ซัยบะฮ์
 9. หนังสืออัลอัญญะฮ์ ได้แก่ ซุอบ อัลอิมาน ของอัลบัยฮะกีฮ์ อัลอะดับ อัลมุฟร็อดของอัลบุคอรี และ อัลฮุญญะฮ์ อัลเอาเลียฮ์ ของอะบู นุฮัยม
 10. หนังสือริฎาล อัลอะดิษ ได้แก่ อัลกามิล ฟิ อัฏฏะอะฟาฮ์ อัลกะบীর อัลอุก็อยลีฮ์ อัลมััจญ์รูฮีน ของอิบน์ ฮิบบาน และมะอริฟะฮ์ อัศเศาะฮาบะฮ์ ของอะบู นุฮัยม
- 5.1.2.2 หมวดอะกีตะฮ์ หรือ อุตุลุดดีน ได้แก่ อัตเตาฮีด ของอิบน์ กุซัยมะฮ์ อัตเตาฮีดของอิบน์ มัันตะฮ์ อัลอิมาน ของอิบน์ มัันตะฮ์ อันนุบววะฮ์ ของอัลบัยฮะกีฮ์ และซัรฮ์ อัศสุนันะฮ์ของอัลลาละกาอีย์
- 5.1.2.3 หมวดอัคลาฏ และอาดาบ ได้แก่ อัซซุฮุด ของอับดุลลอฮ์ เบน อัลมุบาร็อก และอัซซุฮุด ของอิมาม อะฮมัด เบน ฮันบัล
- 5.1.2.4 หมวดพะฎออิล อัลอะอุมาล ได้แก่ พะฎออิล อัลอะอุมาล ของอิบน์ ซาฮีน และตะอูซีม กัอิดร อัศเศาะลาฮ์ ของมุฮัมมัด เบน นัศร อัลมิรวะซีฮ์

5.1.2.5 หมวดอัตรารีก ได้แก่ ตารีก ติมชก ของอิบну อะซากิร ตารีก นัยสาบур ของ อัลฮาгим อักบาร อัลอัศปะฮาน ของอะบู นุอัยม อัตรารีก ของฮัรรอฟีอี และตารีก บัฆดาต ของ อัลเคาะฎิบ อัลบัฆดาดี

5.1.2.6 หมวดชะริอะฮ์ หรือ ฟิกฮ์ ได้แก่ อัชชะริอะฮ์ ของอัลฮาญูรีย์ และนิฮายะฮ์ อัลมุฮตาจญ์ ของฮัรรอมีลี

5.1.2.7 หมวดทั่วไป ได้แก่ อัลฮะดีษ ของอัลมุคลิส อัฆซาล อัลฮะดีษของอะบู อัชชะยัค มุชกิล อัลอาษาร ของอัญญาฮะฮารี อัลอะฮาดิษ อัลบัตรุลมุเนีร ของอิบну อัลมุลักกิน ญามิอ อัลอะฮาดิษ ของฮัสสุญญี อัลมุคตาเราะฮ์ ของอัญญาญิฮ์ อัลมัคดิสีย์ และตัยสีร์ อัลจุศูล ของอิบну อัตตีบะฮ์

5.1.3 สถานภาพของฮะดีษที่มีอยู่ในหนังสือสะบีล อัลมุฮตะดีน

จากผลการตัดร็จญ์ฮะดีษในหนังสือสะบีล อัลมุฮตะดีน ทั้งหมด 277 ฮะดีษและมี จำนวนฮะดีษที่ซ้ำกันทั้งหมด 19 บท พบว่าสถานภาพของฮะดีษสามารถสรุปได้ดังนี้

5.1.3.1 พิจารณาด้านประเภทของฮะดีษ แบ่งออกเป็น 2 ชนิด ได้แก่

1. ฮะดีษมัคบูล คือฮะดีษที่มีคุณสมบัติครบทุกประการตามหลักอุลูม อัลฮะดีษมี จำนวนทั้งสิ้น 235 ฮะดีษ หรือ 84.84 %
2. ฮะดีษมัรดูต คือฮะดีษที่ขาดคุณสมบัติฮะดีษมัคบูล มีสาเหตุมาจากความบกพร่อง ด้านกระบวนการรายงาน ความบกพร่องด้านความจำของผู้รายงานและด้านคุณธรรมของผู้รายงาน มี จำนวนทั้งสิ้น 42 ฮะดีษ หรือ 15.16 %

5.1.3.2 พิจารณาด้านระดับของฮะดีษ สามารถจำแนกออกเป็น 6 ระดับ ได้แก่

1. ฮะดีษเศาะฮิฮ์ มีจำนวนทั้งสิ้น 183 ฮะดีษ โดยแบ่งออกเป็นฮะดีษเศาะฮิฮ์ ลิษาดีฮ์ 175 ฮะดีษ หรือ 63.18 % และฮะดีษเศาะฮิฮ์ ลิฆอยริฮ์ 8 ฮะดีษ หรือ 2.89 %
 2. ฮะดีษฮะสัน มีจำนวนทั้งสิ้น 52 ฮะดีษ โดยแบ่งออกเป็นฮะดีษฮะสัน ลิษาดีฮ์ 9 ฮะดีษ หรือ 3.25 % และฮะดีษฮะสัน ลิฆอยริฮ์ 43 ฮะดีษ หรือ 15.52 %
 - ฮะดีษระดับที่ 1 และ 2 ฮะดีษที่มีคุณสมบัติครบทุกประการตามหลักอุลูม อัลฮะดีษ
 3. ฮะดีษฎะอัฟ มีจำนวนทั้งสิ้น 26 ฮะดีษ หรือ 9.39 %
 4. ฮะดีษฎะอัฟญิดตัน มีจำนวนทั้งสิ้น 9 ฮะดีษ หรือ 3.25 %
 5. ฮะดีษเมาฎูอ มีจำนวนทั้งสิ้น 5 ฮะดีษ หรือ 1.81 %
 6. ฮะดีษที่ไม่สามารถกำหนดมีจำนวนทั้งสิ้น 2 ฮะดีษ หรือ 0.72 %
- ฮะดีษระดับที่ 3, 4 และ 5 มีสาเหตุจาก 3 ด้าน คือ
- 1) มีความบกพร่องด้านกระบวนการรายงาน

2) มีความบกพร่องด้านความจำของผู้รายงาน

3) มีความบกพร่องด้านคุณธรรม และขาดความน่าเชื่อถือของผู้รายงาน

ส่วนฮะดีษระดับที่ 6 เป็นฮะดีษที่ไม่พบการบันทึกสายรายงาน และสถานภาพของฮะดีษในสำนวนบันทึกโดยอิมามฮะดีษ จึงทำให้ไม่สามารถตัดสินได้

5.1.3.3 พิจารณาด้านข้อบัญญัติของการนำฮะดีษไปใช้เป็นหลักฐานสามารถจำแนกออกเป็น 3 ฮุกุ่ม ได้แก่

1. ฮะดีษที่วาญิบนำไปใช้เป็นหลักฐานกับทุกๆ เรื่องที่เกี่ยวข้องกับศาสนาอิสลาม มีจำนวนทั้งสิ้น 235 ฮะดีษ หรือ 84.84 %

2. ฮะดีษที่อนุญาตนำไปใช้เป็นหลักฐานกับบางเรื่องที่เกี่ยวข้องกับศาสนาอิสลาม มีจำนวนทั้งสิ้น 26 ฮะดีษ หรือ 9.39 %

3. ฮะดีษที่ห้ามนำไปใช้เป็นหลักฐานกับทุกๆ เรื่องที่เกี่ยวข้องกับศาสนาอิสลาม มีจำนวนทั้งสิ้น 14 ฮะดีษ หรือ 5.05 %

4. ฮะดีษที่ไม่สามารถกำหนด มีจำนวนทั้งสิ้น 2 ฮะดีษ หรือ 0.72 %

5.1.3.4 ฮะดีษทั้ง 277 ฮะดีษ พบว่ามีการใช้ศัพท์เทคนิคทางฮะดีษที่ใช้กล่าวกับผู้บันทึกที่สำคัญๆ มีดังนี้

1. ฮะดีษบันทึกโดยอัลบุคอรีและมุสลิมท่านจะใช้ศัพท์ดังนี้ คือ (رواية بخاري دان مسلم) มี 31 ฮะดีษ ได้แก่ฮะดีษที่ 21 24 48 49 51 52 68 112 133 134 137 143 164 154 158 168 170 202 204 173 174 175 178 180 181 215 218 220 222 และ 230 (حديث بخاري دان مسلم) มี 9 ฮะดีษ ได้แก่ฮะดีษที่ 55 60 63 64 65 72 74 105 และ 130 และ (رواه البخاري ومسلم) มี 4 ฮะดีษ ได้แก่ฮะดีษที่ 11 12 263 และ 274

2. ฮะดีษบันทึกโดยอัลบุคอรีโดยไม่ร่วมกับมุสลิมท่านจะใช้ศัพท์ดังนี้ คือ (رواية بخاري) มี 7 ฮะดีษ ได้แก่ฮะดีษที่ 9 81 97 113 142 182 และ 249 และ (حديث بخاري) มี 3 ฮะดีษ ได้แก่ฮะดีษที่ 71 193 และ 214

3. ฮะดีษบันทึกโดยมุสลิมโดยไม่ร่วมกับอัลบุคอรีท่านจะใช้ศัพท์ดังนี้ คือ (رواية مسلم) มี 22 ฮะดีษ ได้แก่ฮะดีษที่ 13 15 17 29 30 44 77 111 121 122 123 124 155 171 188 189 219 223 224 225 226 และ 236 (حديث مسلم) มี 10 ฮะดีษ ได้แก่ฮะดีษที่ 6 50 54 56 57 58 59 78 106 และ 109 และ (رواه مسلم) มี 3 ฮะดีษ ได้แก่ฮะดีษที่ 39 40 และ 265

ศัพท์เทคนิคเหล่านี้เป็นเครื่องหมายที่สามารถสังเกตได้อย่างชัดเจนว่าฮะดีษเหล่านี้เป็นฮะดีษเศาะฮิฮ์

4. เจ้าของหนังสือใช้ศัพท์เทคนิคคำว่า (حديث يغب صحيح) นำหน้าอะดีษ พบว่า ไม่ได้เป็นอะดีษ เศาะฮือฮ์ เสมอไปเช่น

(حديث يغب صحيح) เป็นอะดีษเศาะฮือฮ์ ลิขาคิตฮ์ มี 6 อะดีษ ได้แก่อะดีษที่ 73 183 198 200 209 และ 243 ที่เป็นอะดีษเศาะฮือฮ์ ลิขอยริฮ์ มี 1 อะดีษ ได้แก่อะดีษที่ 187 ที่เป็นอะดีษอะฮ์สัน ลิขาคิตฮ์ มี 1 อะดีษ ได้แก่อะดีษที่ 87 และที่เป็นอะดีษอะฮ์สัน ลิขอยริฮ์ มี 4 อะดีษ ได้แก่ อะดีษที่ 199 241 248 และ 272

(حديث صحيح رواية حاكم) เป็นอะดีษเศาะฮือฮ์ ลิขาคิตฮ์ มี 1 อะดีษ ได้แก่อะดีษที่ 37

5. เจ้าของหนังสือใช้ศัพท์เทคนิคกับอิมามอะดีษอื่นคำว่า (...رواية) นำหน้าอะดีษ หรือตามหลังอะดีษ พบว่าสถานภาพของอะดีษมีหลายระดับ ดังนี้

(رواية ترمذي) ที่เป็นอะดีษอะฮ์สัน ลิขอยริฮ์ มี 2 อะดีษ ได้แก่อะดีษที่ 18 และ 33 และที่เป็นอะดีษฎะอ์ฮ์ฟ มี 3 อะดีษ ได้แก่อะดีษที่ 259 267 และ 268 (رواية ترمذي دان لأينش) ที่เป็นอะดีษเศาะฮือฮ์ ลิขาคิตฮ์ มี 1 อะดีษ ได้แก่อะดีษที่ 147 ที่เป็นอะดีษอะฮ์สัน ลิขอยริฮ์ มี 1 อะดีษ ได้แก่อะดีษที่ 66 (رواية ترمذي دغن اسناد يغب حسن) ที่เป็นอะดีษเศาะฮือฮ์ ลิขอยริฮ์ มี 1 อะดีษ ได้แก่อะดีษที่ 148 และที่เป็นอะดีษอะฮ์สัน ลิขาคิตฮ์ มี 1 อะดีษ ได้แก่อะดีษที่ 150

(رواية أبو داود دان لأينش ٢) ที่เป็นอะดีษเศาะฮือฮ์ลิขอยริฮ์มี 1 อะดีษ ได้แก่อะดีษที่ 152

(رواية أبو داود ابن ماجه) ที่เป็นอะดีษฎะอ์ฮ์ฟ มี 1 อะดีษ ได้แก่อะดีษที่ 167

(رواية أبو داود دان حاكم) ที่เป็นอะดีษเศาะฮือฮ์ ลิขาคิตฮ์ มี 1 อะดีษ ได้แก่อะดีษที่ 176

(رواية نسائي) ที่เป็นอะดีษเศาะฮือฮ์ ลิขาคิตฮ์ มี 1 อะดีษ ได้แก่อะดีษที่ 145

(رواية أحمد) ที่เป็นอะดีษเศาะฮือฮ์ ลิขอยริฮ์ มี 1 อะดีษ ได้แก่อะดีษที่ 208

(رواية حاكم دان ترمذي) ที่เป็นอะดีษอะฮ์สัน ลิขอยริฮ์ มี 1 อะดีษ ได้แก่อะดีษที่ 47 และที่เป็นอะดีษฎะอ์ฮ์ฟ มี 2 อะดีษ ได้แก่อะดีษที่ 151 และ 257

(رواية دار قطني) ที่เป็นอะดีษเศาะฮือฮ์ ลิขาคิตฮ์ มี 2 อะดีษ ได้แก่อะดีษที่ 16 และ 153 ที่เป็นอะดีษฎะอ์ฮ์ฟ มี 1 อะดีษ ได้แก่อะดีษที่ 260 (حديث ابن مسعود درواية دار قطني) ที่เป็นอะดีษเศาะฮือฮ์ ลิขาคิตฮ์ มี 1 อะดีษ ได้แก่อะดีษที่ 62

(رواية ابن حبان) ที่เป็นอะดีษเศาะฮือฮ์ ลิขาคิตฮ์ มี 1 อะดีษ ได้แก่อะดีษที่ 86 ที่เป็นอะดีษเศาะฮือฮ์ ลิขอยริฮ์ มี 2 อะดีษ ได้แก่อะดีษที่ 34 และ 206 (رواية ابن حبان دان لأينش) ที่เป็นอะดีษอะฮ์สัน ลิขาคิตฮ์ มี 1 อะดีษ ได้แก่อะดีษที่ 232

(رواية بيهقي) ที่เป็นฮะดีษเศาะฮี้ฮฺ ลิฆาติฮฺ มี 1 ฮะดีษ ได้แก่ฮะดีษที่ 229 ที่เป็นฮะดีษอะสัน ลิฆอยริฮฺ มี 1 ฮะดีษ ได้แก่ฮะดีษที่ 100 และที่เป็นฮะดีษฎะอ์ฟ มี 1 ฮะดีษ ได้แก่ฮะดีษที่ 157

(رواية إمام كيت شافعي دان ترمذي دان بيهقي) ได้แก่ฮะดีษที่ 10 ปรากฏว่าสำนวนฮะดีษนี้ไม่มีการบันทึกในหนังสือฮะดีษของอัซซาฟิฮฺ อັตติรมิซียฺ และ อัลบัยฮะกีญฺ แต่ถูกบันทึกโดยอิบน์อะดียฺ เป็นฮะดีษฎะอ์ฟญิดตัน

(رواية جماعة درفد محدثين) ได้แก่ฮะดีษที่ 23 เป็นฮะดีษเศาะฮี้ฮฺ ลิฆาติฮฺ

(فد ستغه رواية) ที่เป็นฮะดีษเศาะฮี้ฮฺ ลิฆาติฮฺ มี 1 ฮะดีษ ได้แก่ฮะดีษที่ 35

(فد ساتو رواية) ที่เป็นฮะดีษฎะอ์ฟ ญิดตันมี 1 ฮะดีษ ได้แก่ฮะดีษที่ 76

(فد سواتو رواية يغ ضعيف) ที่เป็นฮะดีษฎะอ์ฟญิดตันมี 1 ฮะดีษ ได้แก่ฮะดีษที่ 190

6. เจ้าของหนังสือใช้ศัพท์เทคนิคกับอิมามฮะดีษอื่นคำว่า (رواه) และ (صححه) นำหน้าฮะดีษหรือตามหลังฮะดีษ พบว่าสถานการณ์ภาพของฮะดีษมีหลายระดับ ดังนี้

(رواه أبو داود وغيره و صححه الحاكم وغيره) ที่เป็น ฮะดีษอะสัน ลิฆอยริฮฺ มี 1 ฮะดีษ ได้แก่ฮะดีษที่ 53

7. เจ้าของหนังสือใช้ศัพท์เทคนิคกับอิมามฮะดีษอื่นคำว่า (... حديث) นำหน้าฮะดีษหรือตามหลังฮะดีษ พบว่าสถานการณ์ภาพของฮะดีษมีหลายระดับ ดังนี้

(حديث) ที่เป็นฮะดีษเศาะฮี้ฮฺ ลิฆาติฮฺ มี 4 ฮะดีษ ได้แก่ฮะดีษที่ 84 83 103 และ 104 และที่เป็นฮะดีษฎะอ์ฟญิดตัน มี 2 ฮะดีษ ได้แก่ฮะดีษที่ 185 และ 261 และที่เป็นฮะดีษเมาฎูอ์มี 1 ฮะดีษ ได้แก่ฮะดีษที่ 184

(حديث رواية اوله أبو داود) ที่เป็นฮะดีษฎะอ์ฟ มี 1 ฮะดีษ ได้แก่ฮะดีษที่ 132

(حديث حاكم دان لأينن ٢) ที่เป็นฮะดีษอะสันลิฆอยริฮฺ มี 1 ฮะดีษได้แก่ฮะดีษที่ 2

8. เจ้าของหนังสือใช้ศัพท์เทคนิคกับอิมามฮะดีษอื่นคำต่อไปนี้นำหน้าฮะดีษได้แก่

(ستغه درفد دعا يغ منقول) ที่เป็นฮะดีษเศาะฮี้ฮฺ ลิฆาติฮฺ มี 2 ฮะดีษได้แก่ฮะดีษที่ 128 และ 129 และที่เป็นฮะดีษฎะอ์ฟ มี 1 ฮะดีษ ได้แก่ฮะดีษที่ 127

(ستغه درفد يغ منقول) ที่เป็นฮะดีษเศาะฮี้ฮฺ ลิฆาติฮฺ มี 2 ฮะดีษได้แก่ฮะดีษที่ 125 และ 126 ที่เป็นฮะดีษเศาะฮี้ฮฺ ลิฆอยริฮฺ มี 1 ฮะดีษ ได้แก่ฮะดีษที่ 114

(دعا نبی کیت محمد ﷺ) ที่เป็นฮะดีษ อะสัน ลิฆอยริฮฺ มี 1 ฮะดีษ ได้แก่ฮะดีษที่ 150 ที่เป็นฮะดีษฎะอ์ฟ มี 1 ฮะดีษ ได้แก่ฮะดีษที่ 239 ที่ไม่สามารถกำหนด มี 2 ฮะดีษ ได้แก่ฮะดีษที่ 186 และ 240

(ثابت بهواسن نبی ﷺ) ที่เป็นอะดีษเศาะฮี้ล ลิษาติย มี 2 อะดีษได้แก่อะดีษที่ 118

และ 119

9. เจ้าของหนังสือใช้ศัพท์เทคนิคกับอิมามอะดีษที่นำเสนออะดีษ กุดสัยด้วยคำว่า

(فرمان الله دالم حدیث قدسی) นำหน้าอะดีษ พบว่าเป็นอะดีษเศาะฮี้ล ลิษาติย มี 1 อะดีษ ได้แก่ อะดีษที่ 229

10. เจ้าของหนังสือใช้ศัพท์เทคนิคกับอิมามอะดีษอื่นคำว่า (سبدا نبی ﷺ) หรือ คำ

ว่า (سبدا نبی صلی الله علیه وسلم) นำหน้าหรือตามหลังอะดีษ

ผู้วิจัยพบว่าสถานภาพของอะดีษประเภทที่ 10 นี้มีหลายระดับ มีทั้ง มาตรฐานสูง ได้แก่หนังสือ อัลญะวามือประกอบด้วยเศาะฮี้ลอัลบูกอริย์เศาะฮี้ลมุสลิม มาตรฐานปานกลาง ได้แก่ หนังสือสุนันต่างๆ เช่น สุนันของอบูดาวูด สุนันอัตติรมิซีย์ สุนันอันนะสาอีย์ สุนันอิบนุมาญะฮฺ หนังสือมุสนัดของอิมามอะฮมัด หนังสือมูวัฎฎะฮฺของอิมามมาลิก หนังสือมุสนัดของอิมามอัซซาฟิอีย์ หนังสือสุนันอัลกูบรอของอัลบัยฮะกีญ์ หนังสือสุนันของ อัญญาอะบะรอญีย์ หนังสือมุสตัดรอคของอัลฮากิม หนังสืออัลมะसानีดและหนังสืออัลมุคอนนะฟาตเป็นต้น และมาตรฐานต่ำ เช่น หนังสืออะมะล อัลเยาม์วะ อัลลัฎละฮ์ของอิบนุ อัศสุนันีย์ เป็นต้น

คุณสมบัติของอะดีษประเภท 10 นี้มีทั้งอะดีษมักบูล และอะดีษมัรดูต ส่วนระดับของอะดีษ มีทั้งอะดีษเศาะฮี้ล ลิษาติย และลิฆอยริย อะดีษสะสัน ลิษาติย และ ลิฆอยริย อะดีษฎะฮ์อิฟ อะดีษฎะฮ์อิฟญิดัน อะดีษเมาฎูอ และ อะดีษที่ไม่สามารถกำหนด เป็นต้น

5.2 อภิปรายผล

จากการสรุปผลการวิจัยเรื่อง ตักริญญ์อะดีษที่ปรากฏในหนังสือสะบิล อัลมุฮตะดีน ของชัยคฺ มุฮัมมัด อรชัด เบ็น อับดุลลอฮ์ อัลบันญะรีย ได้พบประเด็นที่สำคัญควรแก่การ อภิปรายมีดังต่อไปนี้

5.2.1 ชัยคฺมุฮัมมัด อรชัด เบ็น อับดุลลอฮ์ อัลบันญะรีย

เมื่อพิจารณาถึงชีวประวัติของ ชัยคฺมุฮัมมัดอรชัด อัลบันญะรีย ตอนที่ท่านยังเป็นเด็ก นับว่าเป็นผู้ที่โชคดีคนหนึ่งที่ได้มีโอกาสในการศึกษาที่ดีกว่าคนอื่นๆ ในเขตนั้นและในสมัยนั้นเพราะท่านเป็นคนที่เติบโตขึ้นมาในพระราชวังได้ถูกอบรมสั่งสอนด้วยวิชาความรู้จนเป็นเด็กที่มีความเฉลียวฉลาดมีความพยายามหมั่นเพียรในการเรียนรู้และมีจรรยาบรรณที่งดงามจึงเป็นสาเหตุทำให้ท่านได้

ไปศึกษาต่อที่ต่างประเทศ ซึ่งวิถีชีวิตของท่านสอดคล้องกับท่านเคาะลิฟะฮ์ อุมัร เป็น อับดุลอะซีซ (Abd al-Satār, 1996 : 28)

ท่านได้ศึกษาอยู่ที่ซาอุดีอาระเบียทั้งหมด 35 ปีนับว่าเป็นระยะเวลาที่ยาวนานมากที่ท่านได้อยู่ภายใต้ร่มเงาของความรู้ จนทำให้ท่านเป็นผู้ที่มีความเชี่ยวชาญในด้านวิชาความรู้เกี่ยวกับศาสนาอย่างกว้างขวางเกือบทุกแขนงวิชาทั้งในด้านอะกีดะฮ์ ฟิกฮ์ และตะเศาะวูฟเป็นต้น จึงทำให้ท่านเหมาะสมที่จะเป็นอุละมาอ์ที่มีความน่าเชื่อถือในด้านความรู้ศาสนาอิสลามโดยเฉพาะในประเทศอินโดนีเซียและประเทศที่อยู่ในแถบโลกมลายู ซึ่งการศึกษาของท่านจะสอดคล้องกับชัยคฺ ดาอูด อัลพะฎอนีย์ (Che Daud, 1992 : 4)

ท่านเป็นผู้ที่โชดดีคนหนึ่ง ที่ได้รับการศึกษาจากคณาจารย์ที่มีความคิดหลากหลายไม่ว่าจะเป็นด้านวิชาฟิกฮฺ อะกีดะฮ์ และตะเศาะวูฟ ดังนั้นท่านจึง เป็นผู้ที่มีความเชี่ยวชาญในสามแขนงวิชาที่เกี่ยวกับอะกีดะฮ์ ฟิกฮฺและตะเศาะวูฟที่มีความสำคัญต่อผู้นับถือศาสนาอิสลามในแถบโลกมลายู และท่านไม่เพียงแค่วรรณกรรมในสาขาวิชาดังกล่าวเพียงอย่างเดียวแต่ท่านได้พยายามเขียนตำราเกี่ยวกับสามแขนงวิชาดังกล่าวด้วยเพื่อที่จะพัฒนาความรู้แก่โลกมลายู และด้วยเหตุนี้ท่านเป็นที่รู้จักในนามอุละมาอ์ที่มีความเชี่ยวชาญในสามแขนงวิชา (‘Imu tiga serangkai) ซึ่งความเชี่ยวชาญของท่านจะสอดคล้องกับชัยคฺ ดาอูด อัลพะฎอนีย์ (Che Daud, 1992 : 5)

เมื่อพิจารณาผลงานของท่านแล้ว พบว่าท่าน เป็นอุละมาอ์ที่สำคัญของโลกมุสลิมมลายู ที่มีความรู้ ความสามารถและมีผลงานที่ประจักษ์อย่างเห็นได้ชัด ในสามด้านคือการพัฒนาสถาบันการศึกษา วิชาการอิสลาม และการทำนุบำรุงวัฒนธรรม ด้วยกับผลงานทั้งสามด้านก็สามารถให้การยอมรับว่า ท่านเป็นบุคคลหนึ่งเทียบเท่ากับบรรดา อุละมาอ์ของโลกลมุสลิมมลายู ท่านอื่นๆ ที่มีบทบาทอย่างมากในการเผยแพร่วิทยาการอิสลาม และเป็นผู้หนึ่งที่วางรากฐานอิสลามศึกษาในอินโดนีเซียและภูมิภาคเอเชียอาคเนย์ โดยเฉพาะการแต่งและการแปลตำราอิสลามเป็นภาษามลายูหรือที่เรียกกันว่า กิตาบญาวี (Jawi Literature) ท่านมีผลงานทางวิชาการมากมาย จนไม่สามารถจะประมาณค่าได้ อาจกล่าวได้ว่าท่านเป็นอุละมาอ์แห่งโลกมลายูที่มีผลงานทางวิชาการมากในสมัยนั้น โดยท่านได้เรียบเรียงและแปลตำราทั้งที่เป็นภาษามลายูและภาษาอาหรับเกือบครอบคลุมทุกสาขาวิชา เช่น วิชาฟิกฮฺ (ศาสนบัญญัติ) อะกีดะฮ์ (หลักการเชื่อมั่น) ตะเศาะวูฟ (จริยศาสตร์) ประวัติศาสตร์ เป็นต้น

ท่านได้เขียนงานนิพนธ์ที่เกี่ยวกับอิสลามหลายเล่มด้วยกัน และงานนิพนธ์ที่โด่งดังที่สุดคือ หนังสือสะปะลึ อัลมุฮตะดีน ลี อัตตะฟิคุฮฺ ฟิ อัมรี อัลดีน ซึ่งเป็นงานนิพนธ์ที่แต่งขึ้นมาตามแนวทางของมัซฮับอิมามชาฟีอีย์ ซึ่งเป็นหนังสืออ้างอิงของผู้รู้ นักศึกษาและบุคคลทั่วไปที่อยู่ในโลกมลายูและถูกตีพิมพ์ในหลายเมืองหลายประเทศเช่น อียิปต์ อินโดนีเซีย และปัตตานี ประเทศไทย เป็นต้น

นอกจากท่านมีผลงานทางด้านนี้แล้ว เมื่อ พิจารณาถึงการอบรมสั่งสอน ทายาทของท่านแล้วนับว่าท่านเป็นผู้ที่มีความสำเร็จในการอบรมสั่งสอนลูกหลานให้มีการสืบทอดเจตณารมณ์ของท่านซึ่งจะเห็นได้ว่าในจำนวนลูกของท่านสามสิบคนนั้นยี่สิบคนที่ได้ระบุชื่อว่ามีผลงานในด้านวิชาการ และที่ไม่ได้ระบุนั้นมีอีกหลายท่านนับว่าเกินกว่า 60% ในบรรดาทายาทของท่านที่เป็นอุละมาอ์ที่โด่งดังจนถึงปัจจุบัน ซึ่งสอดคล้องกับฮะดีษที่กล่าวถึงอุละมาอ์คือ ((وَالْعُلَمَاءُ وَرَبُّهُمُ الْإِنْبِيَاءُ))¹ มีความว่า “และแท้จริงบรรดาอุละมาอ์คือทายาทผู้รับมรดกจากบรรดานะบี ﷺ” และมีน้อยมากในบรรดาโต๊ะครูที่มีความสำเร็จถึงระดับนี้ นี่เป็นเพราะบะรอกัต (ศิริมลล) ดุอาของพ่อแม่ที่มีต่อลูกหลาน

5.2.2 สถานะของหนังสือสะบีลุล อลมุฮตะดีน

เป็นที่ทราบโดยทั่วกันว่า หนังสือสะบีลุล อลมุฮตะดีน เป็นหนังสือที่ทรงคุณค่า ที่ได้รับการยอมรับจากบรรดาอุละมาอ์ ในโลกมลายูอินโดนีเซีย และภูมิภาคเอเชียอาคเนย์ เป็นอย่างดี ที่นักวิชาการมุสลิมใช้ในการอ้างอิงและใช้ในการเรียนการสอน โดยเฉพาะชาวมลายูที่อยู่ในเขตฮะรอหมักกะฮ์ และตามโรงเรียนปอเนาะในอินโดนีเซีย มาเลเซีย ไทยแลนด์ บรูไน สิงคโปร์ กัมพูชา เวียดนาม ฟิลิปปินส์ และพม่า เป็นต้น หนังสือนี้มีการพิมพ์จำหน่ายจนถึงปัจจุบัน ทั้งนี้เป็นเพราะมาจากสาเหตุบางประการคือ ความบริสุทธิ์ใจของ ชัยคมุฮัมมัด อรซัด เบ็น อับดุลลอฮ์ อัลบันญะรีย ใน การรวบรวมและเรียบเรียงหนังสือ สะบีลุล อลมุฮตะดีน สอดคล้องกับฮะดีษของท่าน นะบีมุฮัมมัด ที่ชี้แนะถึงบทบาทสำคัญของการเนียดที่บริสุทธิ์ในการปฏิบัติกิจการงานที่ถูกต้องตามหลักศาสนา อิสลามจะประสบความสำเร็จเป็นอย่างดี

เมื่อพิจารณาถึงสาเหตุของการแต่งหนังสือเล่มนี้พบว่าท่านแต่งเพื่อแก้ปัญหาสังคมที่ท่านอยู่ด้วยในสมัยนั้น เพราะสังคมในสมัยนั้นต้องการความรู้ในด้านศาสนา เพื่อแก้ปัญหาประชาชาติที่ไม่รู้วิถีชีวิตแบบอิสลาม ซึ่งเป็นสิ่งที่สอดคล้องกับบทบัญญัติของอิสลาม ที่ท่านนบี ﷺ และบรรดาอุละมาอ์ที่รับมรดกสืบทอดจากท่านนบี ﷺ ปฏิบัติกันมาจนถึงปัจจุบัน และเป็นการเหมาะสมแล้วที่ท่านได้ตั้งชื่อหนังสือเล่มนี้ว่า “สะบีลุล อลมุฮตะดีน ลิ อัดตะฟักกุฮฺ ฟิ อัมริดดีน” แปลเป็นภาษาไทยว่า “เส้นทางสำหรับผู้ที่ได้รับทางนำเพื่อทำความเข้าใจสิ่งที่เกี่ยวข้องกับศาสนา ” และตามที่ท่านได้กล่าวถึงปีที่ท่านเริ่มกับปีที่ เสร็จสมบูรณ์ นั้นแสดงให้เห็นว่า ท่านได้ใช้ความพยายามในการนิพนธ์หนังสือเล่มนี้รวมระยะเวลาทั้งหมด 2 ปีนับว่าใช้เวลาในการนิพนธ์หนังสือเล่มนี้นานพอสมควร โดยรวมแล้วหนังสือเล่มนี้ถูกนิพนธ์ปีละหนึ่งเล่มรวมเป็นสองปีสองเล่ม

¹ Hadith Sahih : บันทึกโดย Abū Dāwūd, n.d. : 3641.

หนังสือสะบีล อัลมุฮตะดีนเป็นหนังสือเกี่ยวกับฟิกฮฺ อิบาฮาดัต (บทบัญญัติเกี่ยวกับการประกอบศาสนกิจ) โดยการนำ ฮะดีษของท่านนบี ﷺ เป็นหลักฐาน และถอดความเป็นภาษามลายู-ญาวี ซึ่งบรรดาฮะดีษในหนังสือเล่มนี้มีความสอดคล้องกับทั้งสองด้าน จะเป็นด้วยการพิจารณาตามตัวบทฮะดีษหรือความหมายของฮะดีษก็ตาม การถอดความเป็นภาษามลายู-ญาวีนั้นเหมือนกับหนังสือในหลายสาขาวิชาของบรรดาอุละมาอ์ในโลกมลายูที่ได้แต่งด้วยกับใช้ภาษามลายู-ญาวีทั้งสิ้น สอดคล้องกับ ท่านนบี ﷺ ได้กล่าวว่า ((حَدَّثَنَا النَّاسُ بِمَا يَعْرِفُونَ أَحَبُّونَ أَنْ يُكَذَّبَ اللَّهُ وَرَسُولُهُ))¹ มีความว่า “ ท่านจงพูดจาปราศรัยกับบรรดามนุษย์ ด้วยสิ่งที่พวกเขาเข้าใจ พวกเขาอยากให้เราเหล่านั้นปฏิเสธพระองค์อัลลอฮ์ ﷻ และเราะสูลุลลอฮ์ ﷺ หรือ” จากฮะดีษดังกล่าวชี้ให้เห็นว่าท่านนบี ﷺ สนับสนุนให้พูดและเขียนด้วยภาษาของผู้ฟังผู้อ่านสามารถเข้าใจได้ง่าย มิเช่นนั้นจะสร้างปัญหาให้กับผู้ฟัง ผู้อ่านอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ซึ่ง ภาษามลายู-ญาวีนั้นเป็นภาษามุสลิมส่วนใหญ่ในโลกมลายู

หนังสือสะบีล อัลมุฮตะดีนมีวิธีการเรียบเรียงที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะของ ชัยคุมุฮัมมัด อ์รซัด เป็น อับดุลลอฮ์ อัลบันญะรีย์ ซึ่งท่านได้รวบรวม เนื้อหาสาระ ที่เกี่ยวกับฟิกฮฺอัลอิบาดัต ตามแนวทางมัซฮับอิมามอัชชาฟีอี๋ สำหรับรูปแบบในการอ้างอิงหรือวิธีการนำเสนอ นั้น เห็นได้ชัดว่าท่านมีความพยายามอย่างมากในการอธิบายหัวข้อต่างๆ ของแต่ละหัวข้อ โดยท่าน สามารถหยิบยกหลักฐานจากอัลกุรอาน ตัวบทฮะดีษ และทัศนะของอุละมาอ์ มาประกอบการอธิบายได้อย่างเหมาะสมเพื่อเพิ่มคุณค่าและน้ำหนักของหนังสือให้มีความน่าเชื่อถือ มากขึ้น และที่สำคัญก็คือท่านสามารถแยกหัวข้อย่อยต่างๆ ของเรื่องได้อย่างครอบคลุม นับว่าเป็นเนื้อหาที่สอดคล้องกับอุละมาอ์ในมัซฮับ อิมาม อัชชาฟีอี๋ เช่น อิมามนะวะวี๋ และ ชัยคเคาะฎิบ ฆัรบีนี๋ เป็นต้น พร้อมด้วยตรงกับความต้องการของสังคมอาเซียนในยุคนั้นจนถึงปัจจุบันซึ่งอุละมาอ์ในยุคนั้นล้วนแต่เขียนนิพนธ์ที่เกี่ยวกับ ฟิกฮฺอัลอิบาดัตเป็นส่วนใหญ่ เพื่อเป็นคู่มือสำหรับชาวมุสลิมที่อยู่ในแถบโลกมลายู ที่ศึกษาตามปอเนาะและมีสยิดต่างๆ

รูปแบบในการอ้างอิง อัลกุรอานท่านไม่ได้ระบุอาญัตและสุเราะฮ์ ส่วนการเรียบเรียงและลำดับเนื้อหาท่านจะเริ่มต้นด้วยบัสมะละฮ์ ฮัมดะละฮ์ เศาะละวาตและสะลามแก่ท่านเราะสูลุลลอฮ์ ﷺ ครอบครัวของท่าน เศาะฮะบะฮ์ของท่าน และผู้ที่ตามแนวทางของท่านทั้งหลาย ที่มาหลังจากนั้น จะชี้ให้เห็นว่าการเริ่มต้นด้วยสำนวนดังกล่าวเป็นวัฒนธรรมของการนิพนธ์หนังสือของบรรดาอุละมาอ์ในโลกมลายู เช่น ชัยคดาอุด อัลพะฎอนี๋ เป็นต้น และด้วยเนื้อหาที่มาจาก หนังสือฟิกฮฺ ของมัซฮับ

¹ บันทึกโดย al-Bukhāriy, 1422 : 127.

อชชาฟีอีย์ ที่ผู้แต่งได้รวบรวมนั้น จึงกลายเป็นวิชาฟิกฮ์ที่อุละมาอ์และนักวิชาการในโลกมลายูยอมรับว่าเป็นหนังสือที่อยู่ในมัซฮับ อชชาฟีอีย์

สำนวนที่ใช้ในหนังสือ เล่มนี้แสดงให้เห็นว่าเป็น อุปสรรคในการเข้าใจเนื้อหาของหนังสือสำหรับผู้ที่ไม่ทราบพื้นฐานเกี่ยวกับภาษาอาหรับ เพราะการแปลของท่าน บางตอนท่านใช้สำนวนแปลศัพท์ตัวต่อตัวจากหนังสือฟิกฮ์ที่เป็นภาษาอาหรับและพยายามยึดหลักตามไวยากรณ์ภาษาอาหรับ ในบางครั้งผู้แต่งก็ทับศัพท์ภาษาอาหรับโดยตรง และถ้ามองอีกมุมหนึ่งจะเห็นได้ว่าการที่จะอ่านหนังสือเล่มนี้จะต้องอาศัยการเรียนรู้กับโต๊ะครู ผู้มีความรู้ตามสถาบันปอเนาะต่างๆ เป็นหลัก เพื่อให้เข้าใจเนื้อหาคลาดเคลื่อนจากความจริงตรงนี้เป็นผลดีอีกอย่างหนึ่งที่จะทำให้เกิดการเรียนรู้แบบตะลิกกี (เรียนกับผู้รู้) เหมือนกับสมัยท่านนบี ﷺ เคาฮาบะฮ์ และอุละมาอ์ที่ผ่านมา ส่วน หนังสือฮะดีษที่ท่านใช้ในการ อ้างอิงในหนังสือ เล่มนี้แสดงให้เห็นถึงหนังสือฮะดีษที่ใช้โดยอุละมาอ์ฟิกฮ์ โดยทั่วไปซึ่งสอดคล้องกับ อุละมาอ์ฟิกฮ์ในทุกยุคทุกสมัยโดยเฉพาะยุคของอุละมาอ์ในมัซฮับ อชชาฟีอีย์เช่น อิมาม อันนะวะวีย์ เป็นต้น

การพิมพ์เผยแพร่ของหนังสือ เล่มนี้แสดงให้เห็นถึงความต้องการของสังคมมุสลิมที่สามารถอ่านภาษามลายู-ญาวีต่อหนังสือเล่มนี้ตั้งนั้นการตีพิมพ์ไม่ได้พิมพ์เฉพาะในประเทศอินโดนีเซียเพียงอย่างเดียว แต่ถูกตีพิมพ์ในหลายเมืองหลายประเทศด้วยกันเช่น อียิปต์ และพม่า เป็นต้น

5.2.3 มาตรฐานแหล่งที่มาของฮะดีษในหนังสือสะบีลุล อัลมุฮตะดีน

บรรดาฮะดีษในหนังสือสะบีลุล อัลมุฮตะดีน ได้อ้างฮะดีษในรูปแบบของอชชะฮีดมิได้อ้างฮะดีษในรูปแบบของตำราฮะดีษ การอ้างฮะดีษในแนวนนี้เป็นประเพณีที่ถือปฏิบัติกันมาของบรรดาอุละมาอ์มุสลิมส่วนใหญ่ และการอ้าง ฮะดีษ นั้นแบบไม่ เสถียร เช่นบางครั้ง การอ้างอิงตัวบทฮะดีษอย่างสมบูรณ์ บางครั้ง การอ้างอิงส่วนหนึ่งของตัวบทฮะดีษ บ้างครั้ง ขึ้นต้นการอ้างอิงด้วยการระบุผู้บันทึกฮะดีษและท่านเราะสูลุลลอฮ์ ﷺ กล่าว บางครั้ง ขึ้นต้นการอ้างอิงด้วยการระบุผู้รายงานฮะดีษ ท่านเราะสูลุลลอฮ์ ﷺ กล่าว และลงท้ายด้วยระบุผู้บันทึกฮะดีษ บางครั้ง ขึ้นต้นการอ้างอิงด้วยท่านเราะสูลุลลอฮ์ ﷺ กล่าว ลงท้ายการอ้างอิงด้วยระบุผู้บันทึกฮะดีษ และบางครั้ง ขึ้นต้นการอ้างอิงด้วยท่านเราะสูลุลลอฮ์ ﷺ กล่าวว่าเป็นต้น ส่วนการอ้างอิงชื่อของอุละมาอ์ส่วนใหญ่แล้วท่านจะเอา ออก อะลีฟ ลาม มะอริฟะฮ์ เช่น คำว่า อชชาฟีอีย์ ท่านจะเขียนว่า ชาฟีอีย์ อัลบุกอริย์ ท่านจะเขียนว่า บุกอริย์ อัลฮาгим ท่านจะเขียนว่า ฮากิม เป็นต้น

การคัดลอกฮะดีษนั้น มีหลายฮะดีษที่ผู้แต่งผิดพลาดในการคัดลอก ซึ่งไม่ตรงกับตัวบทฮะดีษที่ปรากฏอยู่ในหนังสือฮะดีษต่างๆ เช่นท่านกล่าวว่าฮะดีษนั้นบันทึกโดยอัครมิซีย์ แต่เมื่อผู้วิจัยค้นพบว่าฮะดีษไม่ได้ปรากฏอยู่ในหนังสือเล่มที่ได้อ้าง แต่ปรากฏอยู่ในหนังสือเล่มอื่น และ

บ่อยครั้งที่ท่านคัดลอกอะดิษในหนังสืออะดิษไม่ถูกต้องเช่น คำว่า (٥) (٦) เป็นต้น บางครั้งท่านมีการสลับเปลี่ยน ก่อน หลัง คำ ที่อยู่ในตัวบทอะดิษ เป็นต้น

หนังสืออะดิษที่ ท่านใช้ในการอ้างอิง นั้นแสดงให้เห็นถึงความจำเป็นที่จะต้องมีการตัดריךญ์เพราะหนังสือที่ท่านใช้ในการอ้างอิงนั้นมีทั้ง หนังสือที่เป็นแหล่งปฐมภูมิ ที่มีทั้งมาตรฐานสูง เช่นหนังสือ อัลญะวามือประกอบด้วยเศาะ ฮีฮัลบุกอริยฺเศาะ ฮีฮมุสลิม มาตรฐานปานกลาง เช่นหนังสือสุนันต่างๆ มาตรฐานต่ำ เช่น หนังสืออะมัล อัลยาหม์ วะ อัลลัษษะฮ์ของอิบนุ อัลสุนนีเย่ เป็นต้น โดยทั่วไปแหล่งที่มาของอะดิษสามารถจำแนกออกเป็น 2 ประเภทได้แก่ หนังสือ มุตุบ อัลอะดิษ และหนังสืออัลอญุชะฮ์

ประเภทที่ 1 แหล่งที่มาของกุตุบ ติสอะฮ์ประกอบด้วยหนังสืออะดิษต่างๆ ตามลำดับคือ เศาะฮีฮอัลบุกอริยฺ เศาะฮีฮมุสลิม สุนันอะบู ดาหวูด สุนันอัตติรมิซียฺ สุนันอันนะสาอียฺ สุนันอิบนุ มาญะฮ์ มุวัฏฏะฮ์อุมัลลิก มุสนัดอะฮมัด เบิน ฮันบัล และสุนันอัตตารีมีเย่ หนังสืออะดิษเหล่านี้ได้รับการนำไปใช้เป็นอ้างอิงโดยสังคัมมุสลิมอย่างกว้างขวางในทุกๆ ด้าน เช่น อะกีดะฮ์ ชะรีอะฮ์ ฮะลาล และฮะรออม การนิกาย์และการหย่า การค้าขายและการลงทุน

การอ้างอิงอะดิษของ ชัยคฺมุฮัมมัด อรฺชัด เบิน อับดุลลอฮ์ อัลบันญะรียฺ จากแหล่งเหล่านี้สอดคล้องกับบรรดาอุละมาอ์ส่วนใหญ่ โดยเฉพาะอุละมาอ์ที่ให้ความสำคัญด้าน ฟิกฮฺ อิบาฮาด (บทบัญญัติเกี่ยวกับการประกอบศาสนกิจ) เช่น หนังสือ มินฮา จัญ อัลญุอูลิปีน ของอิมามนะวะ ะวีเย่ หนังสือ ตูซฟะฮ์ อัลมุสตาจัญ ของชัยคฺอะฮมัด เบิน ฮะญูร์อัลฮัยษะมีเย่ หนังสืออนิฮายะฮ์ อัลมุสตาจัญ ของชัยคฺอรรอมลี หนังสืออัลมุฆนียฺ ของชัยคฺเคาะฎิบ ชัรบีเนีย่ หนังสือฟิตฮฺ อัลวัสฎาบ ของชัยคฺชะกาเรีย อัลอันศอริเย่ และหนังสือฟิกฮ์อื่นๆตามมัซฮับ อัซซัฮาฟีเย่ เป็นต้น

ประเภทที่ 2 แหล่งที่เป็นหนังสือทั่วไป ที่มีใช้หมวดหนังสือดังที่ได้กล่าวข้างต้น อาทิเช่น อัลมุอญัหม์ อัลกะบীর อัลมุอญัหม์ อัลเอาสฎู และอัมมุอญัหม์ อัศเศาะฆีร์ ของอัลญะฮะบะรอนียฺ อัลมุสตัดร็อก อะลา อัศเศาะฮีฮียัน ของอัลลาอิม อันนัยسابูรียฺ ตารีค ดิมชุก ของอิบนุ อะซากิร ตารีค นัยسابูร ของ อัลลาอิม อัคบาร์ อัลอัศบะฮาน ของอะบู นุอัยม อัตตารีค ของอรรอฟีเย่ และ ตารีค บัฆดาต ของ อัลเคาะฎิบ อัลบัฆดาดีเย่ มุค็อนนัฟอัศรเราะชะซุซกุก และมุค็อนนัฟอิบนุ อะบี ชัยบะฮ์ซุบ อัลอิมาน ของอัลบัยฮะกีเย่ อัลอะดะบ อัลมุฟร็อด ของอัลบุกอริเย่ และ อัลสุลียะฮ์ อัลเอาลียาฮ์ ของอะบู นุอัยม เป็นต้น

หนังสืออะดิษเหล่านี้มักจะถูกวิพากษ์จากอุละมาอ์อะดิษเมื่อมีการนำอะดิษไปอ้างอิง เนื่องจากมีสองสาเหตุหลักๆ ได้แก่ เงื่อนไขของการคัดเลือกอะดิษของแต่ละท่านไม่สอดคล้องกับ สถานภาพของอะดิษที่ปรากฏ และความรอบคอบของอิมามแต่ละท่านในการกลั่นกรองอะดิษยังไม่ละเอียดพอ สอดคล้องกับอิลาฮียะฮ์ อับนุ ฮัจญ์ญ์ อัลอัศเกาะลานียฺ (Ibn Hajr al-‘Asqālāniy, 1999 : 2/189) ที่ได้อธิบายตอนหนึ่งโดยกล่าวว่า “ในบรรดาหนังสืออะดิษที่นอกจากหนังสือกุตุบ ติสอะฮ์

หรือลิตตะฮ์จำเป็น จะต้องมีการวิพากษ์วิจารณ์อย่างถี่ถ้วน” เช่นเดียวกับอัลฮาฟิซ อัซซะฮะบียี (al-Dhahabiy, n.d. : 1/89-90) และอัลฮาฟิซอัลอิรอกียี (al-‘Irāqiy, 1987 : 1/68-67)

การอ้างอิงฮะดีษจากหนังสือที่เป็นฮะดีษหมวดทั่วไปสมควรระดับของฮะดีษเมื่อมีการนำฮะดีษไปใช้เป็นหลักฐาน ทางที่ดีโดยการอ้างผลการตัดสินฮะดีษของอุละมาอ์ที่เชี่ยวชาญเช่น อัซซะฮะบียี อัลมุญซิรีย อัลฮัยษะมียี ทั้งยังสามารถวิพากษ์วิจารณ์ผลการตัดสินของอุละมาอ์เหล่านี้ หากท่านมีความรู้ความเข้าใจวิชามุศฎาะละฮ์ อัลฮะดีษ วิชาอัลญุรฮ วะ อัดตะฮะดีล และวิชาตัศรีญ์ อัลฮะดีษ สอดคล้องกับการปฏิบัติของชัยคุมุฮัมมัด นาซิร อัดดีน อัลอัลบานียี (al-Albāniy, 1405 : 1/145)

การอ้างฮะดีษของ ชัยคุมุฮัมมัด อ์รซัด เบ็น อับดุลลอฮ์ อัลบันญะรียี โดยการรวบรวมฮะดีษจากหนังสือฮะดีษประเภทที่ 2 ได้ปฏิบัติเหมือนกับบรรดาอุละมาอ์ท่านอื่นๆ ที่เน้นในด้านฟิกฮ อิบาดัต เช่น อิมามนะวะวียี ชัยคเคาะฎิบ ชัรบีเนีย เป็นต้น ที่สำคัญยิ่งกว่านั้นก็คือ ฮะดีษทุกบทที่นำไปใช้นั้นต้องมีการตัศรีญ์จนกระจ่ายระหว่างฮะดีษที่สามารถพาดพิงถึงท่านนะบีมุฮัมมัด ﷺ อย่างแน่นอนกับฮะดีษที่ไม่สามารถพาดพิงถึงท่านโดยเด็ดขาด ทั้งนี้เนื่องจากจะต้องระมัดระวังในการพาดพิงถึงท่าน ﷺ ในสิ่งที่ไม่ควร จะเข้าข่ายความหมายของฮะดีษที่ระบุว่า โทกหต่อท่าน ﷺ โดยเจตนาเป็นสิ่งที่บาปใหญ่ ดังคำกล่าวของท่านนะบี ﷺ ((مَنْ كَذَبَ عَلَيَّ مُتَعَمِّدًا فَلْيَتَّبِعُوا مَقْعَدَهُ مِنَ الْجَحِيمِ))¹ มีความว่า “ผู้ใดโทกหต่อฉัน (หมายถึงนำฉันไปแอบอ้าง) เขาจงเตรียมที่นั่งของเขาในไฟนรก” เช่นเดียวกันกับการรายงานหรือเผยแพร่ฮะดีษแก่สาธารณชน

5.2.4 การยอมรับฮะดีษในหนังสือสะบีล อัลมุฮตะดีน

บรรดาฮะดีษใน หนังสือสะบีล อัลมุฮตะดีน ของชัยคุมุฮัมมัด อ์รซัด เบ็น อับดุลลอฮ์ อัลบันญะรียี ทั้ง 277 ฮะดีษ พบว่า สถานภาพของฮะดีษ โดยพิจารณา 3 ด้านสามารถแยกออกเป็นดังต่อไปนี้

5.2.4.1 ชนิดของฮะดีษ เมื่อพิจารณาด้านการยอมรับฮะดีษในฐานะเป็นแหล่งที่มาของบทบัญญัติอิสลาม แบ่งออกเป็น 2 ชนิด ได้แก่ ฮะดีษมักบูล และฮะดีษมัรดูด

1. ฮะดีษมักบูล โดยพิจารณากระบวนการรายงานและความน่าเชื่อถือของผู้รายงานแต่ละคน ซึ่งเป็นฮะดีษที่สามารถให้การยอมรับมาจากท่านนะบีมุฮัมมัด ﷺ จริง จะให้ฮุกมอิลมียี (حكم علمي) ฮะดีษมักบูลมีจำนวน 235 ฮะดีษ 84.84 % ซึ่งแสดงถึงน้ำหนักของเนื้อหา หนังสือสะบีล อัลมุฮตะดีน มากกว่าฮะดีษมัรดูดที่มีจำนวน 42 ฮะดีษ 15.16 % โดยพิจารณาความบกพร่อง

¹ บันทึกโดย al-Bukhāriy, 1422 : 1291.

ที่เป็นสาเหตุความมั่วคลูดของฮะดีษ มิใช่มาจากสาเหตุเดียวกัน ความน่าเชื่อถือหรือความบกพร่องนั้น มิใช่พิจารณาด้วยทฤษฎีหรือมาตรฐานของฮะดีษ แต่พิจารณาเฉพาะสายรายงานและสถานะของผู้รายงาน กล่าวคือ กระบวนการรายงาน ความจำของผู้รายงาน และคุณธรรมของผู้รายงานแต่ละคน

2. ฮะดีษมั่วคลูด เมื่อพิจารณาบนหลักพื้นฐานวิชาอุลุม อัลฮะดีษพบว่าแบ่งออกเป็น 3 ระดับด้วยกัน ได้แก่ ฮะดีษฎะอ์อีฟ ฮะดีษฎะอ์อีฟญิดตัน และฮะดีษ เมากูอ ในขณะที่ฮะดีษมักบูล จำแนกออกเป็น 4 ระดับคือ ฮะดีษเศาะฮีย ลีษาคิตย ฮะดีษเศาะฮีย ลีษอยริย ฮะดีษฮะสัน ลีษาคิตย และฮะดีษฮะสัน ลีษอยริย

5.2.4.2 ระดับของฮะดีษทั้ง 277 ฮะดีษ เมื่อพิจารณาสภาพของสายรายงานสามารถ จำแนกออกเป็น 5 ระดับ ได้แก่ ฮะดีษเศาะฮีย ฮะดีษฮะสัน ฮะดีษฎะอ์อีฟ ฮะดีษฎะอ์อีฟญิดตัน และฮะดีษเมากูอ บรรดาอุละมาอ์มีความเห็นดังต่อไปนี้

1) วาญิบที่จะต้องนำฮะดีษเศาะฮียและฮะดีษฮะสันไปใช้เป็นหลักฐานกับทุกๆ เรื่อง ที่เกี่ยวข้องกับอะกีดะฮ์ อิบาคะฮ์ ฮะลาลและฮะรออม การนิกาย์และการหย่า เป็นต้น (al-Nawawiy, 1990 : 48) อิมามอัชชาฟีอียกักล่าวไว้ว่า ผู้ใดที่รับรู้ฮะดีษอยู่ในระดับฮะดีษเศาะฮียหรือฮะดีษฮะสันซึ่ง เขาไม่ยอมปฏิบัติตามหรือปฏิเสธโดยสิ้นเชิง เขาได้ปฏิบัติในสิ่งที่เป็นฮะรออม (al-Shāfi'iy, n.d. : 158)

2) ฮะดีษฎะอ์อีฟ ฮะดีษฎะอ์อีฟที่มาจากความบกพร่องในกระบวนการรายงาน เช่น สายรายงานที่ขาดตอน เนื่องจากมีผู้รายงานตกหล่นในสายรายงานหนึ่งหรือมากกว่าในช่วงต้น หรือช่วงกลางหรือช่วงท้ายของสายรายงาน หรือมาจากความบกพร่องด้านความจำของผู้รายงาน ฮะดีษ เช่น สับสน หลงลืม การสับสนเปลี่ยน ความจำไม่ดี หรือเรียกว่า ฮะดีษฎะอ์อีฟธรรมดา จำเป็น จะต้องพิจารณา 2 ด้าน คือ

ก. ด้านการปฏิบัติฮะดีษฎะอ์อีฟพบว่า บรรดาอุละมาอ์มีความเห็นที่แตกต่าง กัน (Umar Hasan Fullātah, 1995 : 1/258-259) มีดังต่อไปนี้

ทัศนะที่ 1 อุละมาอ์บางท่านเห็นว่าฮะดีษฎะอ์อีฟไม่อนุญาตให้ปฏิบัติตาม ฮะดีษฎะอ์อีฟโดยเด็ดขาด เป็นทัศนะของอิมามบุคอรี อิมามมุสลิม อิมามอะบู ชามะฮ์ และท่าน อื่นๆ ที่เห็นสอดคล้องกัน เหตุผลคือ เนื่องจากฮะดีษเศาะฮียและฮะดีษฮะสันมีมากมายสามารถจะ เลื่อนนำไปใช้เป็นหลักฐานโดยไม่จำเป็นต้องใช้ฮะดีษฎะอ์อีฟเป็นหลักฐานและฮะดีษฎะอ์อีฟไม่ สามารถที่จะระบุยืนยันของฮุกุมได้ เพราะการยืนยันฮุกุมนั้นต้องมาจากฮะดีษเศาะฮียและฮะดีษฮะสัน เท่านั้น

ทัศนะที่ 2 อุละมาอ์บางท่านมีความเห็นตรงข้ามกับทัศนะข้างต้นเป็นทัศนะ ของอิมามอะบู ฮะนีฟะฮ์ อิมามอะฮมัด อิมามฮาгим และอิมามอัตติรมิซีย์ เหตุผลคือ ฮะดีษฎะอ์อีฟมี น้ำหนักมากกว่าความคิดของคนโดยเฉพาะเมื่อพบฮะดีษเศาะฮียและฮะดีษฮะสัน

ทัศนะที่ 3 อุละมาอ์บางท่านเห็นว่าอนุญาตให้นำอะดิษฏาะฮ์ไปใช้เป็นหลักฐานเฉพาะกับบางเรื่อง คือ อะดิษฏาะฮ์ที่กล่าวถึงเรื่องตริฮิบ การตักเตือนและคุณค่าของอะมาลเท่านั้นและไม่อนุญาตนำอะดิษฏาะฮ์ไปใช้เป็นหลักฐานเกี่ยวกับเรื่องอะกิดะฮ์และอิบาดะฮ์ อุละมาอ์ ที่ 3 นี้มีความเห็นที่แตกต่างกันในเรื่องของการกำหนดเงื่อนไขในการนำอะดิษฏาะฮ์ไปใช้เป็นหลักฐาน กล่าวคือ อิมามอันนะวะวีระระบุว่าสามารถนำไปใช้เป็นหลักฐานได้ ไม่ต้องมีเงื่อนไขใดๆทั้งสิ้น ในขณะที่อัลฮาฟิซ อิบน์ ฮัจญ์ร อัลอัสเกาะลานียืนยันว่าต้องมีเงื่อนไขครบ 3 ประการ ได้แก่ อะดิษฏาะฮ์นั้นมีให้อยู่ในระดับที่ฎาะฮ์มาก ต้องสอดคล้องกับหลักการทั่วไปของศาสนา และไม่มั่นใจว่าอะดิษฏาะฮ์นั้นมาจากท่านนะบีมุฮัมมัด ﷺ จริง หากขาดเงื่อนไขหนึ่งเงื่อนไขใดอะดิษฏาะฮ์นั้นไม่อนุญาตนำไปใช้เป็นหลักฐาน

จากทั้งสามทัศนะที่ได้กล่าวมาข้างต้น พบว่าทัศนะที่ 3 เป็นทัศนะที่ควรยึดปฏิบัติ เนื่องจากมีการกำหนดกรอบของการปฏิบัติตามอะดิษฏาะฮ์ที่รัดกุม การกำหนดฮุกุมที่ชัดเจน และสร้างความมั่นใจของการได้รับผลบุญเป็นอย่างสูง ที่สำคัญสอดคล้องกับการถือปฏิบัติของอิมาม อัชชาฟีอีย และญุมฮูรอูละมาอ์สายอะฮฺล อัลสุนนะฮ์ วัอะ อัลญะมาอะฮ์ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน

ก. ด้านการรายงานอะดิษฏาะฮ์ บรรดาอุละมาอ์ได้กำหนดหลักการรายงานอะดิษฏาะฮ์ คือ อนุญาตให้รายงานอะดิษฏาะฮ์ได้แต่จะต้องระบุระดับของอะดิษอย่างชัดเจนว่าเป็นอะดิษฏาะฮ์ทุกครั้งเมื่อมีการรายงาน หรือการรายงานอะดิษฏาะฮ์ต้องใช้สำนวนที่คลุมเครือมิใช่ใช้สำนวนชัดเจน ทั้งสองหลักการนี้บังคับใช้กับอะดิษฏาะฮ์ที่เกี่ยวข้องกับ 4 เรื่องคือ ตริฮิบ ตริฮิบ การตักเตือน และคุณค่าของอะมาล ส่วนเรื่องอื่นๆ นอกจาก 4 เรื่องนี้ให้หลีกเลี่ยงที่สุด แต่มิใช่บังคับให้หลีกเลี่ยง (al-Nawawiy, 1990 : 85)

3. อะดิษฏาะฮ์ ญิดตันและอะดิษฆะมาอู มีสถานะเท่าเทียมกันในสองด้านได้แก่การนำไปใช้เป็นหลักฐานหรือการปฏิบัติตามและการรายงาน บรรดาอุละมาอ์ลงความเห็นเป็นเอกฉันท์ไม่อนุญาตปฏิบัติตามและรายงานให้แก่สาธารณชนโดยเด็ดขาด (al-Suyūṭiy, 1964 : 1/187)

4. อะดิษที่ไม่สามารถกำหนดนั้น ผู้วิจัยได้ค้นหาอะดิษเหล่านี้ จากหนังสืออะดิษ แต่ไม่พบการบันทึกตัวบท สายรายงาน และสถานภาพของอะดิษในสำนวนบันทึกโดยอิมามอะดี ษ บางอะดิษได้พบในหนังสือฟิกฮ์ แต่มีตัวบทอย่างเดียวโดยไม่มีสายรายงาน จึงทำให้ไม่สามารถตัดสินได้

5.2.5 ฐานะหนังสือสะบีล อัลมุฮตะดีน

จากข้อค้นพบข้างต้นแสดงให้เห็นว่า หนังสือสะบีล อัลมุฮตะดีน มีทั้งจุดเด่นและจุดอ่อน

5.2.5.1 จุดเด่น และความพิเศษ ของหนังสือสะบีล อัลมุฮตะดีนเป็นหนังสือเกี่ยวกับบทบัญญัติด้านการภักดีและอิบาดะฮ์ที่เกือบสมบูรณ์ เป็นหนังสือฟิกฮ์ที่มีหลักฐานจากอัลกุรอาน

และอัลอะดีซ ผู้แต่งมีความพิถีพิถันละเอียดอ่อนในการแปลเอกสารจากหนังสือฟิกฮ์ที่เป็นภาษาอาหรับโดยยึดหลักไวยากรณ์ภาษาอาหรับเป็นหลัก เป็นหนังสือที่ใช้ทำการเรียนการสอนในสถาบันปอเนาะอย่างแพร่หลายนับตั้งแต่อดีตจวบจนปัจจุบัน ผู้แต่งหนังสือเล่มนี้ได้วินิจฉัยปัญหาต่างๆ โดยยึดหลักของมัซฮับ อัชชะฟาอี๊ เป็นหนังสือที่ผู้แต่งได้ระบุนับเดือนปีที่เริ่มแต่งและปีที่แต่งเสร็จ และเป็นหนังสือที่อุละมา¹ ได้ยกย่องว่าเป็นหนังสือที่ยอดเยียมมีค่ามากเป็นพิเศษ โครงสร้างของหนังสือสอดคล้องกับโครงสร้างหนังสือในหมวดเดียวกันที่เรียบเรียงโดยอุละมา¹ สมัยก่อนและสมัยหลัง เช่น หนังสือ อัลมุฮัซซั บิ ฟิ ฟิกฮ์ อัลอิมาม อัชชะฟาอี๊ ของอัชชีรอซียี หนังสือ มินฮา จัญ อัลญุอลิบีน ของอิมามนะวะวี๊ หนังสือ ตูซฟะฮ์ อัลมุสตา จัญ ของชัยคุอะฮมัด เป็น ฮะฎูรอัลฮัยษะมี๊ หนังสือ นิยาเยฮ์ อัลมุสตาจัญ ของชัยคุอรรอมลี หนังสืออัลอิฎนาอ ของชัยคุเคาะฎิบ ชัรบีเนีย เป็นต้น

5.2.5.1 จุดอ่อนของหนังสือสะบีล อัลมุสตะดีน

จุดด้อยของหนังสือ เล่มนี้คือ การอ้างอิงตัวบทอะดีซหรืออะฮ์ลในหนังสือเล่มนี้ส่วนใหญ่จะไม่ระบุแหล่งที่มาอย่างชัดเจน มีอะดีซที่ไม่อนุญาตนำไปใช้เป็นหลักฐานและปฏิบัติตามกับทุกๆ เรื่องที่เกี่ยวข้องกับศาสนาอิสลามถึงแม้ว่ามีน้อยก็ตาม และการใช้สำนวนการรายงานการอ้างอิงอะดีซนั้นแบบไม่เสถียรเช่นบางครั้งการอ้างอิงตัวบท อะดีซอย่างสมบูรณ์ บางครั้งการอ้างอิงส่วนหนึ่งของตัวบทอะดีซ บางครั้ง ขึ้นต้นการอ้างอิงด้วยการระบุผู้บันทึกอะดีซ และบางครั้งใช้กับผู้รายงานอะดีซในช่วงต้นของสายรายงานที่รายงานอะดีซมาจากท่านนะบีมุฮัมมัด ﷺ โดยมีได้แยกระหว่างสำนวนที่ใช้กับผู้บันทึกและผู้รายงาน การคัดลอกอะดีซนั้น มีหลายอะดีซที่ผู้แต่งผิดพลาดในการคัดลอก ซึ่งไม่ตรงกับตัวบทอะดีซที่ปรากฏอยู่ในหนังสืออะดีซต่างๆ และบ่อยครั้งที่ท่านคัดลอกอะดีซในหนังสืออะดีซไม่ถูกต้อง บางครั้งท่านมีการสลับเปลี่ยน ก่อน หลัง คำ ที่อยู่ในตัวบทอะดีซ เป็นต้น และหนังสือเล่มนี้ บางคำมีการทับศัพท์เป็นภาษาอาหรับ ซึ่งผู้อ่านจะต้องมีความรู้ด้านภาษาอาหรับพอสมควร

ผู้วิจัยเห็นว่า การมีอะดีซที่ไม่อนุญาตนำไปใช้เป็นหลักฐานเป็นเรื่องปกติของการแต่งหนังสือในแนวนี้ ทั้งนี้สังเกตได้จากผลงานของอุละมา¹ ส่วนใหญ่ที่แต่งหนังสือเกี่ยวกับฟิกฮ์ อัลอิบาดัต โดยเฉพาะ ตามแนวทางมัซฮับอิมามอัชชะฟาอี๊ สำหรับรูปแบบในการอ้างอิงหรือวิธีการนำเสนอ นั้น เห็นได้ชัดว่าจะมี การอธิบายหัวข้อต่างๆ ของแต่ละหัวข้อ โดยหยิบยกหลักฐานจากอัลกุรอาน ตัวบทอะดีซ และทัศนะของอุละมา¹ มาประกอบการอธิบายเพื่อเพิ่มคุณค่าและน้ำหนักของหนังสือให้มีความน่าเชื่อถือมากขึ้น และการอ้างตัวบทอะดีซนั้นจะอ้างอะดีซเดียวกันหมด อาจจะมีเพิ่มหรือลดไม่มากนัก เช่นในหนังสือฟิกฮ์ ของ อิมามนะวะวี๊ และ ชัยคุเคาะฎิบ ชัรบีเนีย

¹ เช่นคำกล่าวยกย่องของชัยคุอะฮมัด อัล-ฟะฎอนียีและคำยกย่องของชัยคุรอจียี ซุฟรอนอัล-มะสาวียีที่ได้ตรวจทานโดยอิลยาสะเยอูบ อัล-อัชชะรียีที่ท้ายบทของหนังสือสาบีลอัลมุสตะดีน ของชัยคุมุฮัมมัดอาร์ซัด อัลบันญะรียี (Muhammad' Arsyad al-Banjariy, n.d. :2/268-269)

เป็นต้น ผลการตัดทอนในหนังสือฉบับนี้ อัลมุฮตะดีน ฮะดีษที่อยู่ในระดับฮะดีษฎะอ์ฟมี 9.39 % ฮะดีษฎะอ์ฟญิดัตมี 3.25 % ฮะดีษเมาฎูอ์มี 1.81 % ส่วนฮะดีษมัฎบูลมี 84.84 % ซึ่งจำนวนเหล่านี้มีอาจลดมาตรฐานของหนังสือประเภทนี้ได้

เช่นเดียวกันกับการใช้สำนวนรายงานท่านจะใช้ศัพท์เทคนิคทางฮะดีษกับผู้บันทึกด้วยความหลากหลายเช่น (سبدا نبی ﷺ) (دعا نبی) (مباح) (حدیث) (منقول) (روایة) (روا) นำหน้าหรือตามหลังฮะดีษ และบางฮะดีษไม่มีคำนำหน้าหรือตามหลังฮะดีษแม้แต่คำเดียว ซึ่งท่านจะนำตัวบทฮะดีษอย่างเดียว ศัพท์เทคนิคเหล่านี้เป็นเรื่องปกติของการแต่งหนังสือในแนวนี้ และเป็นเครื่องหมายที่สามารถสังเกตได้อย่างชัดเจนว่าเป็นฮะดีษ

ด้วยกันกับการตัดทอนฮะดีษใน หนังสือฉบับนี้ อัลมุฮตะดีน จะสามารถปิดช่องว่างจุดอ่อนในเรื่องของการอ้างอิงฮะดีษ ทั้งยังสามารถเลือกฮะดีษนำไปใช้เป็นหลักฐานได้ถูกต้องตามหลักอุลุม อัลฮะดีษ โดยการนำฮะดีษที่อนุญาตไปใช้เป็นหลักฐานเท่านั้นและละเว้นจากฮะดีษต่างๆ ที่ไม่อนุญาตนำไปใช้เป็นหลักฐานโดยเด็ดขาด

5.3 ข้อเสนอแนะ

จากการวิจัยเรื่อง ตั้ครีญฮะดีษที่ปรากฏในหนังสือฉบับนี้ อัลมุฮตะดีน ของชัยคฺมุฮัมมัดอัรซัด อัลบันญะรียฺ ครั้งนี้ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ที่ได้จากการวิจัย โดยแบ่งออกเป็น 2 ด้าน ดังนี้

5.3.1 การนำผลการวิจัยไปใช้

จากผลการวิจัยที่ได้มาจากการวิจัยในครั้งนี้ ควรนำไปดำเนินการเพื่อให้เกิดประโยชน์ได้ดังต่อไปนี้

5.3.1.1 นำผลการวิจัยออกเผยแพร่ โดยนำไปใช้ประกอบการเรียนการสอนในรายวิชา ตั้ครีญ และวิชาที่เกี่ยวข้อง ในระดับอุดมศึกษา เพื่อให้บัณฑิต นักศึกษาได้ศึกษาเรียนรู้ถึงความแตกต่างของระดับและสถานภาพของฮะดีษที่อยู่ในหนังสือฟิกฮฺ อิบาดะฮ์ ทั้งนี้เพื่อให้ นักศึกษาสามารถแยกแยะระหว่างฮะดีษที่อนุญาตนำไปใช้เป็นหลักฐานและฮะดีษที่ไม่อนุญาตนำไปใช้เป็นหลักฐาน

5.3.1.2 นำผลการวิจัยออกเผยแพร่ โดยนำไปใช้ประกอบการเรียนการสอนใน สังคมมุสลิมเช่นตามปอเนาะและมัสยิดต่างๆ เพื่อให้ประชาชาติมุสลิมได้ศึกษาเรียนรู้ถึงความแตกต่างของระดับและสถานภาพของฮะดีษที่อยู่ในหนังสือฟิกฮฺ อิบาดะฮ์ ทั้งนี้เพื่อให้ผู้ที่สนใจสามารถแยกแยะระหว่างฮะดีษที่อนุญาตนำไปใช้เป็นหลักฐานและฮะดีษที่ไม่อนุญาตนำไปใช้เป็นหลักฐาน

5.3.1.3 จากผลการวิจัยทำให้ทราบถึงระดับและสถานภาพของอะดิซที่ปรากฏในหนังสือสะบีล อัลมุฮตะดีน ดังนั้นจึงเป็นแนวทางสำหรับผู้สนใจศึกษาเกี่ยวกับตคริจญ์อะดิซ ระดับและสถานภาพของอะดิซ ซึ่งสามารถเอาเป็นตัวอย่างในการนำรูปแบบการตคริจญ์ไปใช้

5.3.1.4 ควรให้ความสำคัญกับอะดิซที่มีมาตรฐาน และได้รับการยอมรับจากอุละมาอ์เท่านั้น และไม่ควรรีใช้อะดิซที่ไม่มีมาตรฐานเพื่อนำมาใช้หรือเผยแพร่ พร้อมด้วยปลุกกระแสให้เกิดความสนใจอะดิซ ทั้งสองด้านคือ ด้านสถานภาพของอะดิซ และด้านความหมายและการนำไปใช้และควรมีการศึกษาวิจัยด้วยตัวบทอะดิซในหนังสือต่างๆ ในรูปแบบตคริจญ์โดยเฉพาะหนังสือที่ใช้เรียนและหนังสือที่นักวิชาการนิยมนำไปใช้อ้างอิง หรือใช้ในการบรรยายสั่งสอนบุคคลทั่วไป

5.3.2 ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

5.3.2.1 ควรศึกษาเรื่อง ตคริจญ์อะดิซที่ปรากฏในหนังสือสะบีล อัลมุฮตะดีนโดยทำการตคริจญ์อะดิซที่ถูกถอดความเป็นภาษามลายูโดยไม่มีตัวบทที่เป็นภาษาอาหรับ

5.3.2.2 ควรทำการตคริจญ์อะดิซที่ปรากฏในหนังสือเล่มอื่นๆของชัยคุมุฮัมมัดฮ์อัรซัด อัลบันญะรีย์

5.3.2.3 ควรศึกษาเรื่อง บทบาทของชัยคุมุฮัมมัดฮ์อัรซัด เบ็น अबดุลลอฮ์อัลบันญะรีย์ในการแต่งหนังสือภาษามลายูอักษรญาวีและวิธีการเผยแพร่ศาสนาอิสลามในโลกมลายู

บรรณานุกรม

หนังสือ

- ‘Abd bin Ḥumaid. 1988. **al-Muntakhab min Musnad ‘Abd bin Ḥumaīd** (المنتخب من مسند عبد بن حميد). al-Qāhirah : Maktabah al-Sunnah.
- ‘Abd al-Raḥmān, Hj Abdullāh. 2016. **Biografi Agung Shaykh Arshad al-Banjari**. Shah Alām, Selangor : Ultimate Print SDN. BHD.
- ‘Abd al-Mahdi bin ‘Abd al-Qādir. n.d. **Turuq Takhrīj Ḥadīth Rasūl Allāh** (طرق تخريج حديث رسول الله صلى الله عليه وسلم). Cairo : Dār al-’I’tisām.
- ‘Abd al-Razzāq al-Ṣan‘āniy. 1403. **Musannaf ‘Abd al-Razzāq**. (مصنف عبد الرزاق). Beirut : al-Maktab al-Islāmiy.
- ‘Abd al-Satār al-Shaykh. 1996. **Umar bin Abd al-Azīz Khāmis al-Khulafā’ al-Rāshidīn**. (عمر بن عبد العزيز خامس الخلفاء الراشدين). Beirut : al-Dār al-Shāmiyyah.
- Ibn ‘Abd al Barr, Abdullāh bin ‘Abd al Barr. 1987. **Jāmi‘ Bayān al-‘Ilm wa Faḍluh** (جامع بيان العلم وفضله). Beirut : al-Maktab al-Islāmiy li al-Turāth.
- al-‘Ābid, ‘Abd al-Ṣamad bin Bakr. 2001. **Al-Madkhal Ilā Takhrīj al-Ḥadīth**. (المدخل إلى تخريج الأحاديث). Madīnah Munawwarah : Dār al-Buhkāriy.
- Ibn ‘Adiy, ‘Abdullāh bin ‘Adiy al-Juraniy. 1988. **al-Kāmil fī Ḍu‘afā’ al-Rijāl**. (الكامل في ضعفاء الرجال). 3d ed. Beirut : Dār al-Fikr.
- _____. 1997. **al-Kāmil fī Ḍu‘afā’ al-Rijāl**. (الكامل في ضعفاء الرجال). Beirut : al-Kutub al-‘Ilmiyyah.
- Ibn al-’A‘rābiy, Abū Sa’īd bin al-’A‘rābiy. 1997. **Mu’jam ibn al-’A‘rābiy**. (معجم ابن الأعرابي). al-Sa’ūdiyyah : Dār Ibn al-Jauziy.

- Aḥmad bin Ḥanbal. 1313. **Musnad al-Imām Aḥmad bin Ḥanbal** (مسند الإمام أحمد بن حنبل) Cairo : Maimaniyyah.
- Aḥmad bin Ḥanbal. 2001. **Musnad al-Imām Aḥmad bin Ḥanbal** (مسند الإمام أحمد بن حنبل) . s.l.: Mu'assasat al-Risālah.
- Al-'Ajlūniy, Abū al-Fidā' Ismā'īl bin Muḥammad. 2000. **Kashf al-Khafā' wa Mazīl al-Ilbās**. (كشف الخفاء ومزيل الإلباس) . Beirūt : al-Maktabah al-'Aşriyyah.
- al-Ājurriy, Abū Bakr Muḥammad bin al-Ḥusain.1999. **Kitāb al-Sharī'ah** (كتاب الشريعة) . al-Riyāḍ : Dār al-Waṭan.
- A.J. Wensinck, et al. 1936. **al-Mu'jam al-Mufahras li Alfāz al-Ḥadīth al-Nabawīy**. (المعجم المفهرس لألفاظ الحديث النبوي) . Leiden : E.J. Brill.
- al-Albānīy, Muḥammad Nāsir al-Dīn. n.d. **Ḍa'īf al-Jāmi' al-Şaghīr**. (ضعيف الجامع الصغير) . s.l : al-Maktab al-Islāmiy.
- _____.n.d. **Şaḥīḥ wa Ḍa'īf Sunan al-Nasā'iy**. (صحيح وضعيف سنن النسائي) . al-Iskandāriyyah : Nūr al-Islām.
- _____.n.d. **Şaḥīḥ al-Jāmi' al-Şaghīr**. (صحيح الجامع الصغير) . s.l : al-Maktab al-Islāmiy.
- _____.n.d. **Şaḥīḥ wa Ḍa'īf Sunan al-Tirmidhiy**. (صحيح وضعيف سنن الترمذي) . al-Iskandāriyyah : Nūr al-Islām.
- _____.n.d. **Şaḥīḥ wa Ḍa'īf Sunan Ibn Mājah**. (صحيح وضعيف سنن ابن ماجه) . al-Iskandāriyyah : Nūr al-Islām.
- _____.n.d. **Şaḥīḥ wa Ḍa'īf Sunan Abī Dāwūd** . (صحيح وضعيف سنن أبي داود) . al-Iskandāriyyah : Nūr al-Islām.
- _____.1985. **Irwā' al-Ghalīl fi Takhrīj Aḥādīth Mannār al-Sabil**. (إرواء الغليل في تخريج الأحاديث منار السبيل) Beirūt : al-Maktab al-Islāmiy.

- al-Albānīy, Muḥammad Nāsir al-Dīn. 1992. **Silsilat al- Aḥādīth al-Ḍa‘īf ah wa al-Mawḍū‘ah.** (سلسلة الأحاديث الضعيفة والموضوعة). al-Riyāḍ : Maktab al-Ma‘ārif.
- _____, 1996. **Silsilat al- Aḥādīth al-Ṣaḥīḥah.** (سلسلة الأحاديث الصحيحة). al-Riyāḍ : Maktab al-Ma‘ārif.
- _____, 2000. **Ṣaḥīḥ al-Tarḥīb wa al-Tarḥīb.** (صحيح الترغيب والترهيب). al-Riyāḍ : Maktab al-Ma‘ārif.
- al-Albānīy, Muḥammad Nāsir al-Dīn. 2002. **Mukhtaṣar Ṣaḥīḥ al-Imām al-Bukhārīy** (مختصر صحيح الإمام البخاري). al-Riyāḍ : Maktab al-Ma‘ārif.
- _____, 2003. **al-Ta‘līq al-Ḥussān ‘Alā Ṣaḥīḥ Ibn Ḥibbān wa Tamyīz Saqīmihī min Ṣaḥīḥihī wa Shādhīhī min Mahfūzihī.** (التعليق الحسان على صحيح ابن حبان وتمييز سقيمه من صحيحه وشاذه من محفوظه) Jiddah : Dār Bā Wazīr.
- _____, 2006. **Aṣl Ṣifāh Ṣalāh al-Nabīy ﷺ.** (أصل صفة صلاة النبي صلى الله عليه وسلم). al-Riyāḍ : Maktab al-Ma‘ārif.
- _____, 2010. **Mawsū‘ah al-Albānīy fī al-‘Aqīdah** (موسوعة الألباني في العقيدة). al-Yaman : Markaz al-Nu‘mān li al-Buḥūth wa al-Dirāsāt.
- Ibn Abī ‘Āsim, Abū Bakr bin Abī ‘Āsim Aḥmad. 1991. **al-’Aḥad wa al-Mathani** (الآحاد والمثاني). al-Riyāḍ : Dār al-Rayah.
- al-Asnawiy, ‘Abd al-Raḥīm. 1987. **Ṭabaqāt al-Shāfi‘īyyah.** (طبقات الشافعية). Beirūt : Dār al-Kubub al- ‘Ilmiyyah.
- _____, 2000. **Mu‘jam al-Shuyūkh.** (معجم الشيوخ). Dimashq. Dār al-Bashā’ir.
- al-Asqalānīy, Aḥmad bin Aliy bin Ḥajr. n.d. **Fath al-Bārīy.** (فتح الباري) al-Riyāḍ : Ri’āsah Idārat al-Buḥūth al- ‘Ilmiyyah wa al-Iftā’ wa al-Da‘wah wa al-Irshād Kingdom of Saudī Arabīa.

- al-Asqalānīy, Aḥmad bin Aliy bin Ḥajr. 1964. **Talkhīṣ al-Ḥabīr fi Takhrīj Aḥādīth al-Rāfi‘iy al-Kabīr**. (تلخيص الحبير في تخریج أحاديث الرافي الكبير). Beirut : Dār al- Ma‘rifah.
- _____. 1986. **Taqrīb al-Tahdhīb**. (تقريب التهذيب). Beirut : Dār al-Bashā’ir al-Islāmiyyah.
- _____. 1995. **al-Iṣābah fi Tamyīz al-Ṣahābah**. (الإصابة في تمييز الصحابة). Beirut : Dār al-Kubub al-‘Ilmiyyah.
- _____. 1995. **Talkhīṣ al-Ḥabīr fi Takhrīj Aḥādīth al-Rāfi‘iy al-Kabīr**. (تلخيص الحبير في تخریج أحاديث الرافي الكبير). Cairo: Mu’assasah Qurtubah.
- _____. 2002. **Lisān al-Mizān** (لسان الميزان). Beirut : Dār al-Bashā’ir al-Islāmiyyah.
- Asywadie Syukur Lc, 2008. **Saliynan : Sabīl al-Muhtadīn li al-Tafaqquh fi al-Dīn**. Surabaya : PT Bina Ilmu Offset.
- Azyū Mardī Azrā, 2010. **Ensiklopedi Ulama Nusantara Riwayat Hidup, Karya dan Sejarah Perjuangan 157 Ulama Nusantara**. Jakarta : Gelebar Media Indonesia Kompleks Perumahan Unilever No 1001 Blok B.1.
- ʿAbū ‘Awānah, ya‘kūb bin ‘Ishāq. 1998. **Mustakhraj ʿAbī ‘Awānah** (مستخرج أبي عوانة). Beirut : Dār al-Ma‘rifah.
- _____. 2014. **al-Musnad al-Ṣaḥīḥ al-Mukharraj alā Ṣaḥīḥ Muslim** (المسند الصحيح المخرج على صحيح مسلم). al-Madīnah al-Munawwarah : al-Jāmi‘ah al-Islāmiyyah.
- al-Azdiy al-Jahḍamiy, Ismā‘il bin ‘Ishāq al-Qāḍiy. 2002. **al-Juz’ al-Khāmis min Musnad Ḥadīth Mālik bin Anas** (الجزء الخامس من مسند حديث مالك بن أنس). s.l. : Dār al-Gharb al-Islāmiy.
- al-Azrāqiy, Abū al-Walīd Muḥammad bin Abdullāh. n.d. **Akhbār Makkah wa Mā Jā’a fihā min al-Athār** (أخبار مكة وما جاء فيها من الآثار). Beirut : Dār al-’Andelus.

- al-Baghawiy, Muhyī al-Sunnah Abū Muḥammad al-Ḥusain bin Mas‘ūd. 1983. **Shar al-Sunnah** (شرح السنة). Beirut : al-Maktab al-Islāmiy.
- al-Baihaqiy, Abū Bakar Aḥmad bin al-Ḥusain. 1401. **al-’I’tiqād wa al-Hidāyah Ila Sabīl al-Rashād alā Madhhabī al-Salāf wa Aṣḥāb al-Ḥadīth** (الاعتقاد والهداية إلى سبيل الرشاد على مذهب السلف وأصحاب الحديث). Beirut : Dār al-’Āfāq al-Jadīdah.
- _____. 1410. **Faḍā’il al-’Auqāt** (فضائل الأوقات). Makkah al-Mukarramah : Dār Kutaibah.
- _____. 1989. **al-Sunan al-Ṣaghīr** (السنن الصغير). Karatshī Bakistān : Jāmi‘ah al-Dirasāt Islāmiyyah.
- _____. 1991. **Ma‘rifah al-Sunan wa al-’Āthār** (معرفة السنن والآثار). Beirut : Dār Qutaibah.
- _____. 1996. **al-Asmā’ wa al-Ṣifāt** (الأسماء والصفات). Taḥqīq : Abdullāh bin Muḥammad al-Ḥashidiy. Jiddah : Maktabat al-Sawadiy.
- _____. 2003. **Shu‘b al-’Īmān** (شعب الإيمان). Taḥqīq : Abd al-‘Aliy Abd al-Ḥamid. al-Riyāḍ : Maktabat al-Rushd.
- _____. 2003. **al-Sunan al-Kubrā** (السنن الكبرى). Beirut : Dār al-Kutub al-’Ilmiyyah.
- _____. 2009. **al-Da‘wāt al-Kabīr** (الدعوات الكبرى). al-Kuwait : Gharās.
- Bakkar, Muḥammad. 1997. **‘Ilmu Takhrīj al-Ḥadīth** (علم تخريج الحديث). 3th ed. al-Riyāḍ : Dār Tibbiyah.
- Abū Bakr al-Mālikiy, Aḥmad bin Marwān al-Dīnūriy. 1419. **al-Majālisah wa Jawāhir al-’Ilm.** (المجالسة وجواهر العلم). al-Riyāḍ : Dār al-Rāyah.
- Abū Bakr al-Bahgdādiy, Mukram bin Aḥmad. 2010. **Fawā’id Mukram al-Bazzār.** (فوائد مكرم البزاز). s.l. : Dār al-Bashā’ir al-Islāmiyyah.

- Abū Bakr al-Naisābūriy, Abdullāh bin Muḥammad. 2005. **al-Ziyādāt alā Kitāb al-Muzaniy**. (الزيادات على كتاب المزني). al-Riyād : Dār Aḍwā' al-Salaf.
- Abū Bakr bin Abī Shaibah, Abdullāh bin Muḥammad. 1997 . **Musnad 'Ibn Abī Shaibah**. (مسند ابن أبي شيبة). al-Riyād : Dār al-Waṭan.
- Abū Bakr al-Samiriy, Muḥammad bin Ja'far. 1999. **Makārim al-Akhlāq wa Ma'ālījuhā wa Maḥmūd Tarā'iquhā**. (مكارم الأخلاق ومعاليها ومحمود (طرائقها). al-Qāhirah : Dār al-'Āfaq al-'Arabīyyah.
- Abū Bakr al-Khallāl, Aḥmad bin Muḥammad. 1989. **al-Sunnah**. (السنة). al-Riyād : Dār al-Rāyah.
- al-Banjāriy, Muḥammad 'Arsyad bin 'Abdullāh. n.d. **Sabīl al-Muhtadīn li al-Tafaqquh fī Amr al-Dīn** (سبيل المهتدين للتفقه في أمر الدين). Patāni: Matba'ah bin Halābīy.
- Ibn Baṭṭah al-'Ukbariy, Abū Bakar Abdullāh Ubaidillāh bin Muḥammad. 1994. **al-Ibānah al-Kubrā** (الإبانه الكبرى). al-Riyād : Dār al-Rāyah.
- al-Bazzār, Abū Bakr Aḥmad bin 'Amrin. 2009. **Musnad al-Bazzār al-Manshūr bi 'Ism al-Baḥr al-Zakhār**. (مسند البزار المنشور باسم البحر الزخار). al-Madīnah. : Maktabah al-'Ulūm wa al- Ḥikam.
- al-Bazzār, Abū Bakr, Muḥammad bin Abdullāh. 1997. **Kitāb al-Fawā'id** (كتاب الفوائد). al-Riyād : Dār Ibn Jauziy.
- al-Bukhāriy, Muḥammad bin Ismā'īl. n.d. **Khalq Af'āl al-'Ibād** (خلق أفعال العباد). al-Riyād : Dār al-Ma'ārif.
- _____, 1989. **al-Adab al-Mufrad** (الأدب المفرد). Beirut : Dār al-Bashā'ir al-Islāmiyyah.
- _____, 1999. **Takhrij al-Aḥādīth al-Marfu'ah al-Musnadah fi Kitāb al-Tarīkh al-Kabīr** (تخريج الأحاديث المرفوعة المسندة في كتاب التاريخ الكبير). al-Riyād : Maktabah al-Rushd.
- _____, 1422. **Ṣaḥīḥ al-Bukhāriy** (صحيح البخاري). al-Riyād : Dār Tuq al-Najāh.

- Ibn Bushrān, Ābū al-Qāsim, Abd al-Mālik bin Muḥammad. 1997. **Amāliyy 'Ibn Bushrān** – al-Juz al-Āuwal (الجزء الأول – أمالي ابن بشران). al-Riyād : Dār al-Waṭan.
- _____, 1999. **Amāliyy 'Ibn Bushrān** – al-Juz al-Thanī (الجزء الثاني – أمالي ابن بشران). al-Riyād : Dār al-Waṭan.
- Che Daud, Ismael. 1992. **Tokoh Tokoh Ulama' Semenanjung Melayu (1)**. Kelantan : Majlis Ugama Islam dan Adat Istiadat Melayu Kelantan.
- al-Dāraqūṭnīy, Abū al- Ḥasan Alīy bin Umar. 2004. **Sunan al-Dāraqūṭnīy** (سنن الدار قطني). Bairut: Mu'assasah al-Risālah.
- al-Dārimīy, Ābū Muḥammad Abdullāh bin 'Abd al-Raḥmān. 1995. **al-Radd alā al-Jahmiyyah** (الرد على الجهمية). al-Kuwait : Dār Ibn al- 'Athīr.
- _____, 2000. **Sunan al-Dārimīy** (سنن الدارمي). al-Mamlakah al-Arabīyyah al-Sa'ūdiyyah : Dār al-Mughniy.
- Abu Dāwūd i, 2003.: **Maulana Shaykh Muḥammad 'Arsyad al-Banjariy**. Indonesia : Dalam Pagar Martapura.
- al-Daulābīy al-Rāziy, Abū Bishr Muḥammad bin Aḥmad. 2000. **al-Kunā wa al-Āsma'** (الكنى والأسماء). al- Beirūt : Dār Ibn Ḥazmiy.
- Abū Dāwūd, Sulaimān bin al-Ash'ath al-Sajastāniy. n.d. **Sunan Abī Dāwūd** (سنن أبي داود). Beirūt : al-Maktabat al-Āṣriyyah.
- _____, 2009. **Sunan Abī Dāwūd** (سنن أبي داود). Miṣr : Dār Ḥijr.
- Abū Dāwūd al-Ṭayālisiy, Sulaimān bin Dāwūd. 1999 **Musnad Abī Dāwūd al-Ṭayālisiy** (مسند أبي داود الطيالسي). Miṣr : Dār Ḥijr.
- al-Dhahabīy, Muḥammad bin Aḥmad. 1985. **Siar A'lām al-Nubalā'** (سير أعلام النبلاء). s.l. Mu'assasah al-Risālah.

- al-Dhahabīy, Muḥammad bin Aḥmad. 2001. **Siar 'A'lām al-Nubalā'** (سير أعلام النبلاء). s.l. Mu'assasat al-Risālah.
- _____, 1963. **Mizān al-I'tidāl fi Naqd al-Rijāl** (ميزان الاعتدال في نقد الرجال). Beirut : Dār al-Ma'rifah.
- Departemen Agama, 1992. **Ensiklopedi Islam Indonesia**. Jakarta: Djambatan.
- Ḍiyā' al-Dīn al-Maqdisiy, Abū Abdullāh Muḥammad bin Abd al-Wahīd. 2000. **al-'Aḥādīth al-Mukhtārah** (الأحاديث المختارة). Beirut : Dār al-Gharb al-Islāmiy.
- Ibn Dukain, Abū Nu'iam al-Faḍl bin Amr. 1996. **al-Ṣalāh** (الصلاة). al-Madīnah : Maktabah al-Ghurabā'.
- Abū al-Faḍl al-Baghdādiy, Ubaidullāh bin Abd al-Raḥmān. 1998. **Ḥadīth al-Zuhriy** (حديث الزهري). al-Riyāḍ: Adwā' al-Salāf.
- al-Fairūz Abādiy, Muḥammad bin Ya'qūb. 1995. **al-Qāmūs al-Muḥīt** (القاموس المحيط). Beirut : Mu'assasat al-Risālah.
- al-Fākihiy, Abdullāh bin Muḥammad. 1998. **Fawā'id** (فوائد). al-Riyāḍ : Maktabah al-Rushd.
- _____, 1414. **Akḥbār Makkah fi Qadīm al-Dahr wa Ḥadīthuhu** (أخبار مكة في قديم الدهر وحديثه). al-Riyāḍ : Maktabah al-Rushd.
- al-Ghumāriy, Abdullāh bin Muḥammad. 1986. **al-Lumā' fi Usūl al-Fiqh** (اللماع في أصول الفقه). Beirut : Dār al-Sa'ādah.
- al-Ghazāliy, Muḥammad Abī Ḥāmid al-Ghazāliy. n.d. **Iḥyā' Ulūm al-Dīn** (إحياء علوم الدين). Beirut : Dār al-Ma'rifah.
- al-Haithamiy, Nūr al-Dīn Alīy bin Abī Bakr. n.d. **al-Maqṣad al-'Alīy fi Zawā'id Abī Ya'lā al-Mawṣiliy** (المقصد العلي في زوائد أبي يعلى الموصلي). Beirut : Dār al-Kutub al-'Ilmiyyah.

- al-Haithamiy, Nūr al-Dīn Alīy bin Abī Bakr. 1992. **Mawārid al-Zam'ān ila Zawā'id Ibn Hibbān** (موارد الزمآن إلى زوائد ابن حبان). Dimashq : Dār al-Thaqāfah al-Arabīyyah.
- al-Hākim, Muḥammad bin Abdullāh. 1990. **al-Mustadrak 'Alā al-Ṣaḥīḥain** (المستدرک علی الصحیحین). Beirūt : Dār al-Kutub al-'Ilmiyyah.
- al-Hākim, Abū Aḥmad Muḥammad bin Muḥammad. n.d. **Shi'ār Aṣḥab al-Ḥadīth** (شعار أصحاب الحديث). al-Kuwait : Dār al-Khulafā'.
- al-Harawiy, Ḥamid bin Muḥammad. 2010. **Fawā'id Abī 'Aliy al-Rifā'**. (فوائد أبي علي). s.l. : Dār al-Bashā'ir al-Islāmiyyah.
- Ibn Ḥarb, Abū Abdullāh al-Ḥusain bin Ḥarb. 1419. **al-Birr wa al-Ṣilah** (البر والصلة). al-Riyāḍ : Dār al-Waṭan.
- Ibn Ḥazm, Abū Muḥammad Aliy bin Aḥmad. 1998. **Ḥajjah al-Wadā'** (حجة الوداع). al-Riyāḍ: Bait al-Afkār al-Dauliyyah.
- Ibn Hibbān, Muḥammad bin Hibbān. 1988. **Ṣaḥīḥ Ibn Hibbān** (صحيح ابن حبان). Mu'assasat al-Risālah.
- Ibn Hibbān, Muḥammad bin Hibbān. 1993. **Ṣaḥīḥ Ibn Hibbān bi Tartīb Ibn balbān** (صحيح ابن حبان بترتيب ابن بلبان). Beirūt : Mu'assasat al-Risālah.
- al-Ḥumaidiy, Abū Bakr Abdullāh bin al-Zubair. 1996. **Musnad al-Ḥumaidiy** (مسند الحميدي). Suria : Dār al-Saqā'.
- Abū Ibrāhīm 'Izzu al-Dīn, Muḥammad bin Ismā'īl. 2011. **al-Tanwīr Sharh al-Jāmi' al-Kabīr** (التنوير شرح الجامع الكبير). al-Riyāḍ : Maktabah Dār al-Salām.
- Ibn 'Imād, Abd al-Ḥay Ibn 'Imād al-Ḥanbalīy. n.d. **Shadhrat al-Dhahāb fi Akhbār min Dhahāb** (شذرة الذهب في أخبار من ذهب). Beirūt: Dār al-Masīrah.

- al-‘Irāqīy, Zain al-Dīn Abd al-Raḥīm Ibn al-Ḥusain. 1984. **al-Taḥqīd wa al-Idāh Sharh Muqaddimah Ibn al-Ṣalāh** (التقييد والإيضاح شرح مقدمة ابن الصلاح). Beirut: Dār al-Ḥadīth.
- _____, 1987. **Takhrīj ‘Aḥādīth ‘Ihyā’ ‘Ulūm al-Dīn** (تخریج أحاديث إحياء علوم الدين). Istikhrāj : Maḥmūd bin Muḥammad al-Ḥaddād. al-Riyāḍ : Dār al- ‘Āṣimah.
- _____, 1995. **al-Mughnīy an Ḥaml al-Asfār** (المغني عن حمل الأسفار). Riyāḍ : Dār Ṭabariyyah.
- ‘Ishāq bin Rāhawaih. 1991. **Musnad ‘Ishāq bin Rāhawaih** (مسند إسحاق بن راهويه). al-Madīnah al-Munauwarah: Maktabah al-‘Imān.
- Abū ‘Ishāq al-Madaniy, Ismā‘īl bin Ja‘far. 1998. **Ḥadīth Aliy bin Ḥajar al-Sa‘diy ‘an Ismā‘īl bin Ja‘far al-Madaniy** (حديث علي بن حجر السعدي عن إسماعيل بن جعفر المدني). al-Riyāḍ : Maktabah al-Rushd.
- Ibn al-Ja‘d, Aliy bin al-Jā‘d bin Ubaid al-Jauhariy al-Baghdādiy. 1990. **Musnad Ibn al-Ja‘d** (مسند ابن الجعد). Beirut: Mu’assasah Nadir .
- Ibn al-Jārūd, Abū Muḥammad Abdullāh bin Aliy. 1988. **al-Muntaqā min al-Sunan al-Musnidah** (المنتقى من السنن المسندة). Beirut: Mu’assasah al-Kitāb al-Thaqāfiyyah.
- _____, 2003. **al-Muntaqā min al-Sunan al-Musnidah** (المنتقى من السنن المسندة). Beirut: Mu’assasah al-Kitāb al-Thaqāfiyyah.
- al-Jauhariy, Abū al-Qāsim Abd al-Raḥmān bin Abdullāh. 1997. **Musnad al-Muwaṭṭa’ Li al-Jauhariy** (مسند الموطأ للجوهري). Beirut: Dār al-Gharb al-Islāmiy.
- al-Jurjāniy, Yaḥyā bin al-Ḥusain bin Ismā‘īl. 2001. **Tartīb al-Amāliyy al-Khāmisah li al-Shajariy** (ترتيب الأمالي الخميسية للشجري). Beirut : Dār al-Kutub al-‘Ilmiyyah.

- al-Jurjāniy, Abū al-Ḥasan Alīy bin Muḥammad bin Alīy .n.d. **al-Ta‘rīfāt** (التعريفات).
al-Irāq : s.l : s.n.
- al-Kalābazīy, Abū Bakr Muḥammad bin Abī ‘Ishāq. 1999. **Baḥr al-Fawā’id al-Mashḥūr bi Ma‘āniy al-Akhbār** (بحر الفوائد المشهور بمعاني الأخبار).
Beirūt : Dār al-Kutub al-‘Ilmiyyah.
- al-Kassīy, Abū Muḥammad Abd al-Ḥamīd bin Ḥumaid. 1988. **al-Muntakhab min Musnad Abd bin Ḥumaid** (المنتخب من مسند عبد بن حميد). al-Qāhirah :
Maktabah al-Sunnah.
- Ibn Kathīr, Ismā‘īl bin Umar bin Kathīr. 1988. **Tafsīr al-Qur’ān al-‘Aẓīm** (تفسير القرآن العظيم). al-Qāhirah: Maktabah Dār Ihyā’ al-Turāth.
- _____, 1991. **Musnad Amīr al-Mu’minīn Abī Ḥafṣ Umar bin al-Khaṭṭāb wa Aqwaluhu Alā Abwab al-‘Ilm** (مسند أمير المؤمنين أبي حفص عمر wa Aqwaluhu Alā Abwab al-‘Ilm (بن الخطاب رضي الله عنه وأقواله على أبواب العلم). al-Qāhirah: Maktabah Dār Ihyā’ al-Turāth.
- _____, 2011. **al-Takmīl fī al-Jarḥ wa al-Ta’dīl wa Ma‘rifat al-Thiqāt wa al-Ḍu’afa’ wa al-Majāhīl** (التكميل في الجرح والتعديل ومعرفة الثقات والضعفاء (والمجاهيل). al-Yaman : Markaz al-Nu‘mān li al-Buḥuth wa al-Dirāsāt al-Islāmiyyah wa Taḥqīq al-Turāth wa al-Tarjamah.
- al-Khair Abādīy, Muḥammad Abū laith. 1999. **Takhrīj al-Ḥadīth Nash-’atuh wa Manhajīyatuh** (تخریج الحديث نشأته ومنهجيته). Selangor : Dār al-Shākir.
- Khālidī Yusuf. 1968. **Ulama Besar Kalimantan : Shaykh Muḥammad Arsyad al-Banjariy The Great Scholar of Kalimantan**. Surabaya : al-Ihsan.
- al-Khatīb al-Baghdādīy, Abū Bakr Aḥmad bin Aliy. .n.d. **Tarīkh Baghdād** (تاريخ بغداد).
al-Qāhirah : Dār al-Kutub al-‘Ilmiyyah.
- _____, n.d. **al-Kifāyah fī ‘Ilm al-Riwāyah** (الكفاية في علم الرواية). Taḥqīq ‘Abū Abdullāh al-Sūrqiyy. al-Madīnah : al-Maktabah al-‘Alāmiyyah.

- al-Khatīb al-Baghdādiy, Abū Bakr Aḥmad bin Aliy. 2002. **Tarīkh Baghdād** (تاريخ بغداد).
Taḥqīq : Bashshār ‘Awād Ma‘rūf. Beirūt : Dār al-Gharb al-Islāmīy.
- al-Kardush, Abū Aliy al-Ḥasan bin Aliy. 1415. **Mukhtaṣar al-Aḥkam Mustakhraj al-Ṭusiy ‘alā Jāmi‘ al-Tirmiziy** (مختصر الأحكام مستخرج الطوسي على (جامع الترمذي
al-Madīnah al-Munawwarah : Maktab al-Ghurabā’
al-’Athariyyah.
- Karel A. Steenbrink, 1984. **Beberapa Aspek Tentang Islam di Indonesia Abad XIX**. Jakarta: Bulan Bintang.
- Ibn Khuzaymah, Muḥammad Ibn ‘Ishāq. n.d. **Ṣaḥīḥ Ibn Khuzaymah** (صحيح ابن خزيمة). Beirūt: al-Maktab al-Islāmīy.
- _____, 1975. **Ṣaḥīḥ Ibn Khuzaymah** (صحيح ابن خزيمة). Beirūt: al-Maktab al-Islāmīy.
- al-Lālakā’iy, Abū al-Qāsim Ḥibbah Allāh bin al-Ḥasan bin Manṣūr. 2003. **Sharḥ ‘Uṣūl al-’I’tiqād Ahl al-Sunnah wa al-Jamā‘ah** (شرح أصول الاعتقاد (أهل السنة والجماعة). al-Sa‘ūdiyyah : Dār Ṭayyibah.
- Ma‘mar bin Abī ‘Amr Rāshid al-Azdiy Abū Urwah al-Baṣriy. 1403. **al-Jāmi‘** (الجامع). Beirūt: al-Maktab al-Islāmīy.
- Ibn Mājah, Muḥammad bin Yazīd. n.d. **Sunan Ibn Mājah** (سنن ابن ماجه). Beirūt: Matba‘ah Dār Ihyā’ al-Kutub al-‘Arabīyyah.
- _____, 2009. **Sunan Ibn Mājah** (سنن ابن ماجه). s.l. : Dār al-Risalāh al-Ilmiyyah.
- Mālik bin Anas .2004. **al-Muwaṭṭa’** (الموطأ). al-Emarāt : Mu’assasah Zaid bin Sulṭān.
- al-Munāwīy, Zain al Dīn Muḥammad Abd al-Ra’ūf bin Tāj al-Dīn bin Aliy. 1356. **Faiḍ al-Qadīr Sharḥ al-Jāmi‘ al-Ṣaghīr** (فيض القدير شرح الجامع الصغير).
Miṣr : al-Maktabat al-Tijāriyyah al-Kubrā.
- _____, 1994. **Faiḍ al-Qadīr Sharḥ al-Jāmi‘ al-Ṣaghīr** (فيض القدير شرح على الجامع الصغير).
al-Qāhirah : Dār al-Kutub al-‘Ilmiyyah.

- Ibn Mandah, Abū Abdullāh Muḥammad bin Ishāq. 1406. **al-’Īmān** (الإيمان). Beirut : Mu’assasah al-Risālah.
- Ibn Manzūr, Abū al-Faḍl Jamāl al-Dīn bin Mukram. 1995. **Lisān al-’Arab** (لسان العرب). Beirut : Dār Ihyā’ al-Turāth al-’Arabīy.
- al-Mariyyi, al-Muḥallab bin Aḥmad. 2009. **al-Mukhtaṣar al-Naṣih fi Tahdhib al-Kitāb al-Jāmi’ al-Ṣaḥīḥ**. (المختصر النصيح في تهذيب الكتاب الجامع الصحيح). al-Riyāḍ : Dār Ahl al-Sunnah.
- al-Marwazi, Abū ‘Abdullāh, Muḥammad bin Naṣr. 1408. **al-Sunnah** (السنة). Beirut : Mu’assasah al-Kutub al-Thaqāfiyyah.
- _____, 1406. **Ta’zīm Qadr al-Ṣalāh** (تعظيم قدر الصلاة). al-Madīnah : Maktabah al-Dār.
- Muh. Saperi Kadir, 1976. **Shaykh Muḥammad ‘Arsyad al-Banjariy Pelopor Dakwah Islam di Kalimantan Selatan**. dalam Mimbar Ulama No.6 tahun 1 Jakarta: MUI.
- Ibn al-Mubārak, Abū Abd al-Raḥmān Abdullāh bin Mubārak. n.d. **al-Zuhd wa al-Raqā’iq li Ibn al-Mubārak** (الزهد والرقائق لابن المبارك). Beirut : Dār al-Kutub al-’Ilmiyyah.
- Muḥammad Lazim lawi, 2005.: **Sejarah dan Perkembangan Agama Anutan Masyarakat Melayu Fatoni**. Pattani : Pusat Pengembangan Penyelidikan dan Penulisan Ilmiah Kolej Islam Jalā.
- Muḥammad al-Mukhallas, Muḥammad bin Abd al-Raḥmān. 2008. **al-Mukhallaṣiyyāt** (المخلصيات). Qatar : Wizārah al-Auqāf wa al-Shu‘ūn al-Islāmiyyah.
- Md. Hashim Yahaya, 2010. **Sungtingan : Sabīl al-Muhtadīn lī al-Tafaquh fī al-Dīn**. Kualā Lumpur : Telaga Biru Sdn Bhd.
- Abū Muḥammad al-Bahgdādiy, Ja‘far bin Muḥammad. 2010. **Fawā’id al-Khuldiy**. (فوائد الخلدی). s.l. : Dār al-Bashā’ir al-Islāmiyyah.
- al-Mundhirīy, Abd al-’Azīm bin Abd al-Qawīyy. 1987. **Mukhtaṣar Ṣaḥīḥ Muslim** (مختصر صحيح مسلم). Beirut : al-Maktabah al-Islāmiyyah.

- Ibn al-Muqri', Abū Bakr Muḥammad bin Ibrāhīm. 1998. **al-Mu'jam** (المعجم). al-Riyād : Maktabah al-Rushd.
- Muslim bin al-Hajjāj Abū Ḥasan al-Qaishariy al-Naisābūriy. n.d. **al-Musnad al- Ṣaḥīḥ al-Mukhtaṣar bi Naql al- 'Adl an 'Adl ila Rasūlullah ﷺ** (المسند الصحيح المختصر بنقل العدل عن العدل إلى رسول الله صلى الله عليه وسلم). Beirūt: Dār Ihyā' al-Turāth al-Arabīy.
- _____,1995. **Ṣaḥīḥ Muslim** (صحيح مسلم). al-Riyād : Dār 'Ālam al-Kutub.
- _____,1996. **Ṣaḥīḥ Muslim** (صحيح مسلم). al-Riyād : Dār 'Ālam al-Kutub.
- Mustafā al-Sibā'īy. 1982. **al-Sunah wa Makānatuhā fī al-Tashrī' al-Islāmīy** (السنة ومكانتها في التشريع الإسلامي). 2nd ed. Beirūt : Maktabah al-Islāmīy.
- al-Muttaqiy al-Hindi, 'Alā' al-Dīn 'Aliy bin Hishām. 1981. **Kanz al-'Ummāl fi Sunan al-Aqwāl wa al-Af'āl** (كنز العمال في سنن الأقوال والأفعال). s.l: Mu'assasah al-Riṣālāh.
- al-Nasā'īy, Abū Abd al-Raḥmān bin Shu'ayb. 1986. **Sunan al-Nasā'īy** (سنن النسائي). Beirūt : Dār al-Ma'rifah.
- _____,1406. **Amal al-Yaum wa al-Lailah** (عمل اليوم والليلة). Beirūt : Mu'assasah al-Risalāh.
- _____,2001. **al-Sunan al-Kubrā** (السنن الكبرى). Beirūt : Mu'assasah al-Risalāh.
- al-Nawawiy, Maḥy al-Dīn Yaḥyā bin Sharf. 1929. **Sharh al-Nawawīy 'Alā Ṣaḥīḥ Muslim** (شرح النووي على صحيح مسلم). al-Azhar : al-Matba'at al-Miṣriyyah.
- al-Nawawiy, Maḥy al-Dīn Yaḥyā bin Sharf. n.d. **Riraḍ al-Ṣāliḥīn** (رياض الصالحين). Beirūt : al-Maktab al-Islāmīy.

- al-Nawawiy, Mahy al-Dīn Yaḥyā bin Sharf. 1987. **Kitāb Irsyad Ṭullāb al-Ḥaqqā'iq** (كتاب إرشاد طلاب الحقائق) (إلى معرفة السنن خير الخلائق). Beirūt : Dār al-Basyā'ir al-Islāmiyah.
- Nūr al-Dīn 'Itr, 1981. **Manhaj al-Naqd fi 'Ulūm al-Ḥadīth** (منهج النقد في علوم الحديث). Beirūt : Dār al-Fikr.
- Ābū Nu'tam al-Aṣbihāniy, Aḥmad bin Abdullāh. 1974. **Huliyyah al-'Auliya' wa Ṭabaqat al-'Aaṣfiya'**. (حلية الأولياء وطبقات الأصفياء). Beirūt : Dār al-Fikr.
- _____, 1996. **al-Musnad al-Mustakhraj 'Alā Ṣaḥīḥ al-'Imām Muslim**. (المسند المستخرج على صـحيح الإمام مسـلم). Beirūt : Dār al-Kutub al-'Alāmiyyah.
- _____, 1998. **Ma'rifah al-Ṣahābah** (معرفة الصحابة). al-Riyāḍ : Dār al-Waṭan.
- _____, 2006. **al-Ṭib al-Nabawiyy**. (الطب النبوي). s.l. : Dār Ibn Ḥazmiy.
- Oliver Leaman, 2006. **The Biographical Encyclopedia of Islamic Philosophy**. London : Bloomsbury Academic.
- al-Qaḍā'iy al-Miṣriy, Abū Abdullāh Muḥammad bin Salāmah. 1986. **Musnad al-Shihāb** (مسند الشهاب). Beirūt : Dār al-Risālah.
- Qāḍī al-Maristan, Abū Bakr Muḥammad bin Abd al-Baqī. 1422. **Aḥādīth al-Shuyūkh al-Thiqāt** (أحاديث الشيوخ الثقات). Beirūt : Dār al-Fawā'id.
- al-Qāsim bin Sallām bin Abdullāh. 1994. **al-Ṭuhūr li al-Qāsim bin Sallām** (الطهور للقسيم بن سلام). Jiddah : Maktabah al-Ṣahābah.
- Abū al-Qāsim al-Rāziy, Tamam bin Muḥammad. 1412. **al-Fawā'id** (الفوائد). al-Riyāḍ : Maktabah al-Rushd.
- _____, 1983. **al-'Aimān** (الأيمن). s.l. : al-Maktabah al-Islāmiy.

- al-Qāsimīy, Muḥammad Jamāl al-Dīn. 1987. **Qawā'id al-Ḥadīth Min Funūn Muṣṭalah al-Ḥadīth** (قواعد الحديث من فنون مصطلح الحديث). Beirut : Dār al-Nafā'is.
- al-Rāzīy, Abū al-Qāsim Tamām bin Muḥammad. 1412. **al-Fawā'id** (الفوائد). al-Riyād : Maktabah al-Rushd.
- al-Rāzīy, 'Abd al-Raḥmān Ibn Hātim. 1952. **al-Jarḥ wa al-Ta'dīl** (الجرح والتعديل). Hyderabad : Dār Ma'ārif al-'Uthmāniyyah.
- al-Rūyānīy, Abū Bakr Muḥammad bin Hārūn. 1416. **Musnad al-Rūyānīy** (مسند الروياني). al-Qāhirah : Mu'assasah Qurṭubah.
- Saifuddin Zuhri. 1979. **Sejarah Kebangkitan Islam dan Perkembangannya di Indonesia**. Bandung : PT al-Ma'arif.
- Sudrajat, A, Suryana, 2006. **Ulama Pejuang dan Ulama Petualang : Belajar Kearifan Dari Negeri Atas Angin**. Indonesia : Erlangga.
- Ibn al-Ṣalāḥ, Abī 'Amr 'Uthmān Ibn Ṣalāḥ. 1405. **'Ulūm al-Ḥadīth** (علوم الحديث). Beirut : al-Maktabah al-'Ilmiyyah.
- Abū Zahwū, Muḥammad. 1984. **al-Ḥadīth wa al-Muhaddithūn** (الحديث والمحدثون). Beirut : Dār al-Kitāb al-'Arabīy.
- Sa'īd, bin Mansur Abū Uthmān bin Su'bah. 1982. **Sunan Sa'īd bin Maṣṣūr** (سنن سعيد بن منصور). al-Hind : al-Dār al-Salāfiyyah.
- Ibn Sam'ūn al-Wā'iz, Abū al-Ḥasan Muḥammad bin Aḥmad. 2002. **'Amaliy Ibn Sam'ūn al-Wā'iz** (أمالي ابن سمعون الواعظ). Beirut : Dār al-Bashā'ir al-Islāmiyyah.
- al-Shāfi'iy, Abū Abdullāh Muḥammad bin Idrīs. n.d. **al-Risālah** (الرسالة). al-Qāhirah : Muṣṭafā al-Bābī al-Halābīy.
- _____. 2001. **al-Um** (الأم). al-Maṣūrah : Dār al-Wafā'

- al-Shāfi‘iy, Abū Abdullāh Muḥammad bin Idrīs. 2004. **Musnad al-‘Imām al-Shāfi‘iy** (مسند الإمام الشافعي). al-Kuwait : Sharikah Gharās.
- Ibn Shahīn, Abū Hafṣ Umar bin Aḥmad. 2004. **al-Targhīb fi Faḍa’il al-‘A‘māl wa Thawāb Dhālik** (الترغيب في فضائل الأعمال وثواب ذلك). Beirūt : Dār al-Kutub al-‘Ilmiyyah.
- Shaghir, Abdullāh wan Mohd. 1982. **Shaykh Muḥammad Arsyad al-Banjari, Matahari Islam**. Pontianak : Yayasan al-Fathanah.
- _____, 1983. **Shaykh Abd al-Ṣamad al-Falibani : Sofi yang Syahid fi Sabilillah**. Pontianak : Yayasan al-Fathanah.
- _____, 1990.: **Shaykh Muḥammad ‘Arsyad al-Banjariy Pengarang Sabīl al-Muhtadīn** . Kualā Lumpur : Khazanah Fathaniyah.
- _____, 1996. **Shaykh Abd al-Ṣamad Pelembang : Ulama Sufi dan Jihad Dunia Melayu**. Kualā Lumpur : Khazanah Fathaniyah.
- Ibn ‘Abī Shaibah, ‘Abū Bakr bin ‘Abī Shaibah. 1409. **al Kitāb al-Muṣannaf fi al-Aḥādīth wa al-‘Āthār**. (الكتاب المصنف في الأحاديث والآثار). al-Riyād : Dār al-Rushd.
- Abū al-Shaykh, al-‘Aṣbihāniy, Abū Muḥammad Abdullāh bin Muḥammad. 1987. **Kitāb al-Amthāl fi al-Ḥadīth al-Nabawiy** (كتاب الأمثال في الحديث النبوي). Bumbai al-Hind : al-Dār al-Salafiyyah.
- al-Shāshiy al-Binkathiy, Abū Sa‘īd al-Haitham bin Kulaib. 1410. **Musnad al-Shāshiy** (مسند الشاشي). al-Madīnah al-Munawwarah : Maktabah al-‘Ulūm wa al-Ḥikam.
- Ibn Shubbah, Abū Zaid Umar bin Shubbah. 1399. **Tarīkh al-Madīnah** (تاريخ المدينة). Jiddah : Ḥabīb Maḥmūd Aḥmad.
- Suhaib Abd al-Jabbār. 2013. **al-Musnad al-Mauḍū‘iy al-Jāmi‘ li al-Kutub al-‘Asyarah** (المسند الموضوعي الجامع للكتب العشرة). s.l. : s.n.
- Suhaib Abd al-Jabbār. 2014. **al-Jāmi‘ al-Ṣaḥīḥ li al-Sunan wa al-Masānīd** (الجامع الصحيح للسنن والمسانيد). s.l. : s.n.

Ibn al-Sunniy, Aḥmad bin Muḥammad. n.d. **‘Amal al-Yaum wa al-Lailah Sulūk al-Nabīy ma‘a Rabbihi ‘Azza wa jalla wa Ma‘āshiratihi ma‘a al-‘ibād** (عمل اليوم والليلة سلوك النبي مع ربه عز وجل ومعاشرته مع العباد). Jiddah, Beirūt : Dār al-Qiblah li al-Thaqāfah al-Islāmiyyah wa Mu‘assasah ‘Ulūm al-Qur’ān.

Sufyān al-Thauriy, Abū Abdullāh Sufyān bin Sa‘īd. 2004. **Min Ḥadīth al-Imam Sufyan bin Sa‘īd** al-Thauriy. (من حديث الإمام سفيان بن سعيد الثوري). s.l. : Dār al-Bashā’ir al-Islāmiyyah.

al-Sarāj, Abū al-Abbās Muḥammad bin Ishāq. 2002. **Musnad al-Sirāj** (مسند السراج). Bakistan : Idārah al-‘Ulūm al-Athariyyah.

_____, 2004. **Ḥadīth al-Sirāj** (حديث السراج). s.l. : al-Fārūq al-Ḥadīthah.

al-Sakhāwīy, Shams al-Dīn Muḥammad Ibn Abd al-Raḥmān. n.d. **Fath al-Mughīth Sharh al-Fiyyah al-Ḥadīth** (فتح المغيث شرح ألفية الحديث). Madīnah al-Munawwarah : al-Maktabah al-Salāfiyyah.

_____, 1967. **Fath al-Mughīth Sharh al-Fiyyah al-Ḥadīth** (فتح المغيث شرح ألفية الحديث). Madīnah al-Munawwarah : al-Maktabah al-Salāfiyyah.

al-Suyūṭiy, Jalāluddīn Abd al-Raḥmān Ibn Abī Bakr. 2003. **al-Fath al-Kabīr fī Ḍam al-Ziyādah Ilā al-Jāmi’ al-Saghīr** (الفتح الكبير في ضم الزيادة إلى الجامع الصغير). Beirūt : Dār al-Fikriy.

al-Ṭabarāniy, Abū al-Qāsim Sulaimān bin Aḥmad. 1994. **al-Mu‘jam al-Kabīr** (المعجم الكبير). al-Qāhirah: Maktabat Ibn Taimiyyah.

_____, 1413. **al-Du‘a’ li al-Ṭabaraniy** (الدعاء للطبراني). Beirūt : Dār al-Kutub al-‘Ilmiyyah.

_____, n.d. **al-Mu‘jam al-Ausaṭ** (المعجم الأوسط). al-Qāhirah: Dār al-Haramain.

_____, 1985. **al-Mu‘jam al-Saghīr** (المعجم الصغير). Beirūt : al-Maktab al-Islāmiy.

- al-Ṭabarāniy, Abū al-Qāsim Sulaimān bin Aḥmad. 1984. **al-Musnad al-Shāmiyyin** (مسند الشاميين). Beirut : Mu'assasah al-Risalāh.
- al-Ṭabarāniy, Abū Ja'far Muḥammad bin Jarīr, 1984. **Jami' al-Bayān 'an Ta'wīl'ai al-Qur-ān** (جامع البيان عن تأويل أي القرآن). Beirut : Dār al-Fikri.
- al-Ṭabriziy, Abū Abdullāh Wāliyy al-Dīn Muḥammad bin Abdullāh. 1985. **Mishkāh al-Maṣābiḥ**. (مشكاة المصابيح). Beirut : al-Maktab al-Islāmiyy.
- al-Ṭaḥḥān, Maḥmūd. 1996. **Usūl al-Takhrīf wa Dirāsah al-Asānīd** (أصول التخریج ودراسة الأسانيد) 3th ed. al-Riyāḍ : Maktabah al-Ma'ārif.
- Abū Ṭāhir al- Aṣbihāniy, Sadr al-Dīn al-Salafiy Aḥmad bin Muḥammad. 2004. **al-Ṭuyūriyyāt** (الطيوريات). al-Riyāḍ : Maktabah Aḍwā' al-Salāf.
- Abū Ṭāhir al- Bālisiy, al-Ḥasan bin Aḥmad. 2001. **Juz Ibn Fīl** (جزء ابن فيل). al-Quds : Maṭba'ah Mas'udiy.
- al-Ṭaḥāwiyy, Abū Ja'far Aḥmad bin Muḥammad 1994. **Sharh Ma'ānī al-'Āthār** (شرح معاني الآثار). s.l.: Alīm al-Kutub.
- al-Tirmidhiy, Abū 'īsā Muḥammad bin 'īsā. n.d. **Sunan al-Tirmidhīy** (سنن الترمذي). s.l. : s.n.
- _____.1975. **Sunan al-Tirmidhīy** (سنن الترمذي) Taḥqīq : Ibrāhīm 'Utawah. Misr : Sharikat Maktabat wa Matba'at Muṣṭafā al-Babīy al- Ḥalābīy.
- _____.1978. **Sunan al-Tirmidhīy** (سنن الترمذي). Cairo : Maktabah wa Matba'ah Muṣṭafā al-Babī al- Ḥalābīy.
- _____.1998. **Sunan al-Tirmidhīy** (سنن الترمذي). al-Riyāḍ : Maktabah al-ma'ārif.
- Ibn Abū 'Usāmah, Abū Muḥammad al- Ḥārith bin Muḥammad. 1992. **Baghiyyah al-Bāhith an Zawā'id Musnad al-Ḥārith** (بغية الباحث عن زوائد مسند الحارث). al-Madīnah al-Munauwarah : Markaz Khidmah al-Sunnah wa al-Sīrah al-Nabawiyyah.

‘Uthmān bin Sa‘īd. 1416. **al-Sunan al-Wāridah fī al-Fitan wa Ghawā’iluhā wa al-Sā‘ah wa ‘Ashrāṭahā** (السنن الواردة في الفتن وغوائلها والساعة وأشراتها). al-Riyād : Dār al-‘Āṣimah.

Ibn Wahb, Abū Muḥammad Abdullāh bin Wahb. 2005. **al-Jāmi‘** (الجامع). s.l. : Dār al-Wafā’.

Abū Ya‘lā al-Mauṣiliy, Abū Ya‘lā Aḥmad bin Aliy. 1984. **Musnad Abī Ya‘lā** (مسند أبي يعلى). Dimashq : Dār Ma’mūn li al-Turāth.

Abū Yūsuf Ya‘kūb bin Ibrāhīm. n.d. **al-‘Āthār** (الآثار). Taḥqīq : Abū al-Wafā’. Beirūt : Dār al-Kutub al-‘Ilmiyyah.

al-Zirikly, Khair al-Dīn bin Maḥmūd. 1999. **al-A‘lām Qāmūs Tarājim** (الأعلام قاموس تراجم). 15 ed. Beirūt : Dār al-Ilm lī al-Malāyīn.

al-Zahrāniy, Muḥammad Ibn Maṭar. 1998. **Tadwīn al-Sunnah al-Nabawiyyah Nash’atuha wa Tatawaruhā** (تدوين السنة والنبوية نشأتها وتطورها). 2nd ed. Madīnah al-Munawwarah : Dār al-Hudhayrīy.

Abū Zaid, Umar bin Shubbah. 1399. **Tārīkh al-Madīnah li Ibn Shubbah** (تاريخ المدينة لابن شبة). Jiddah : Ḥabīb Maḥmūd.

al-Zaila‘īy, Abdullāh bin Yūsuf. 1997. **Naṣb al-Rāyah li Aḥādīth al-Hidāyah** (نصب الراية لأحاديث الهداية). Beirūt : Mu’assasat al-Rayyān.

al-Zuhailīy, Wahbah. 1985. **al-Fiqh al-Islāmiy wa Adillatuh li Aḥādīth al-Hidāyah** (الفقه الإسلامي وأدلتها لأحاديث الهداية). Dimashq : Dār al-Fikr.

เอกสาร

Sakat and Abd Azīz, 2001. **Tinjaun Perlaksanaan Ḥadīth dalam beberapa karya terjemahan Shaykh Dāwūd al-Fatani. In seminar Nadwah Ulama’ Nusatara1**. Pattani : Prince of Songkla University.

วิทยานิพนธ์

อับดุลเลาะ หนุ่มสุข และอับดุลเลาะ การินา. 2547. “ตัดรีจัญต์วบทหะดีษในหนังสือคุณค่าของอะมาลของเชคคุดหะดีษ เมอลานา มุฮัมมัด ชะกะรียา”. รายงานการวิจัย ภาควิชาอิสลามศึกษา วิทยาลัยอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี

อับดุลเลาะ การินา และเชาว์นฤทธิ เรื่องปราชญ์. 2550. “สายรายงานกับการตัดสินหะดีษในฐานะเป็นคำสอนของอิสลาม”. รายงานการวิจัย ภาควิชาอิสลามศึกษา วิทยาลัยอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี

อับดุลเลาะ การินา และเชาว์นฤทธิ เรื่องปราชญ์. 2555. “ตัดรีจัญต์วบทหะดีษในหนังสือฟิลาฎวรันหะดีษ เล่ม 1 ของต่วนกูรฮาญิวันยูไซฟ อัลบันดารี อัลพะฎอนีย์”. รายงานการวิจัย ภาควิชาอิสลามศึกษา วิทยาลัยอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี

อับดุลเลาะ การินา. 255 7. “คู่มือการตัดรีจัญต์อัลฮะดีษ”. บัณฑิตศึกษา วิทยาลัยอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี

ญีฮาด มุฮัมหมัด บุงาดันหยง. 1988. “ศึกษาตัดรีจัญต์หะดีษเล่มที่3 จากหนังสือฆอยาตุลมักซอด ฟิชาวาอีดีล มุสนัด ของอัลฮาฟิซ นูรุดดีน อัลฮัยซามิ”. วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต. สาขาวิชาอัลกีตาบและอัศสุนนะฮฺ คณะอัตตะอวะฮฺและอูศูลุดดีน มหาวิทยาลัยอุมมุลกูรออ เมืองมักกะฮฺ ประเทศซาอุดีอาระเบีย

อันวา สะดฺ. 2553. “ตัดรีจัญต์วบทหะดีษในหนังสือ บุฆยะฮฺ อัจญุลลาบ เล่มที่ 1 ของซัยคดาอูด เป็นอับดุลลอฮฺ อัลพะฎอนีย์” วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาอิสลามศึกษา (กลุ่มวิชาอูศูลุดดีน) ภาควิชาอิสลามศึกษา วิทยาลัยอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี

เชาว์นฤทธิ เรื่องปราชญ์. 2554. “ตัดรีจัญต์หะดีษเฉพาะความหมายภาษาไทยในหนังสือคุณค่าของอะมาลของ เชคคุดหะดีษ เมอลานา มุฮัมมัด ชะกะรียา”. วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต. สาขาวิชาอิสลามศึกษา ภาควิชาอิสลามศึกษา วิทยาลัยอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี

Noorhaidi Hasan, 1999. **Muhammad Arshad al-Banjari (1910-1812) and The Discourse of Islamization in The Banjar Sultanate**. Unpublished MA Thesi : Leiden University.

เว็บไซต์และโปรแกรมสำเร็จรูป

<http://www.muslimphilosophy.com/ir/art/r-bio-ar.htm> สืบค้นเมื่อ 5/2/2559

<http://Islamport.com/w/amm/.htm> สืบค้นเมื่อ 5/2/2559

www.islamweb.net/ver2/Fatwa/ShowFatwa.php สืบค้นเมื่อ 5/2/2560

<http://www.ahlalhadeeth.com/vb/showthread.php> สืบค้นเมื่อ 5/3/2560

<http://www.toislam.net/files.asp> สืบค้นเมื่อ 5/4/2560

<http://www.islamonline.net/ArAbic/history> สืบค้นเมื่อ 5/2/2560

<http://www.Dārar.net> สืบค้นเมื่อ 5/2/2560 - 5/7/2560

- โปรแกรมมักตะบะฮฺ อัลฟิยะห์ ลิสสุนนะห์ อันนะบะวียะฮฺ
- โปรแกรมมักตะบะฮฺ อัลฆามิละฮฺ
- โปรแกรมเมาซุอะฮฺ อัชชะฮะบียะฮฺ อัลมุยัศสะเราะฮฺ

บุคลากร

Abdulhalim bin Zainul Aqli bin Hasan bin Abdullāh bin Khatib bin Aḥmad bin Syhakh Muḥammad Arshad al-Banjariy (Khatib)

Ahamad Zaini Shabri, 2013 Tarīkh 15/02, Jln. Kandilo Bahari 65, Tanah Grogot/Paser, Kalimantan Timur, Indonesia.

al-Haj Aḥmad Faisal bin Irshad Zin bin Muḥammad bin Ismai'1 bin Ibrāhīm bin Salih bin Zainuddīn bin Muḥammad Arshad al-Banjariy (Guru besar)

al-Haj Ahamad Hanafi Badli bin al-‘Arif billah bin al-Haj Muḥammad Zaini bin Abd al-Ghani bin Ibrāhīm bin Salih bin Aḥmad bin Muḥammad Arshad al-Banjariy (Wakil Ra'yat)

Aḥmad Qamuli bin Abd al-Murad bin Muḥammad bin Aḥmad bin Jamaluddīn bin Adnan bin Salman bin Muḥammad Arshad al-Banjariy (Imam Masjid Martapura)

Aḥmadi bin Abd al-Ḥamid bin Hasan bin Abdullāh bin Khatib bin Aḥmad bin Syhakh Muḥammad Arshad al-Banjariy (Bilal)

al-Haj Khalil al-Raḥman bin al-Haj Sālim bin Muḥammad bin Abd al-Raḥman bin Jamaluddīn bin Muḥammad bin Zainuddīn bin Muḥammad Arshad al-Banjariy (Kepalā Wilayah Banjar)

al-Haj Muḥammad Amin Badli bin al-‘Arif billah bin al-Haj Muḥammad Zaini bin Abd al-Ghani bin Ibrāhīm bin Salih bin Zainuddīn bin Muḥammad Arshad al-Banjariy (Mufti)

al-Haj Muḥammad Hatim bin al-Haj Salman Jalill bin Muḥammad bin Ismai’l bin Ibrāhīm bin Sharwani bin Jamaluddīn bin Muḥammad Arshad al-Banjariy (Mufti)

Muḥammad Faḍlan bin hanafi bin Mas’ud bin Muḥammad bin Abd al-Raḥman bin Ibrāhīm bin Sharwani bin Muḥammad bin Muḥammad Arshad al-Banjariy (guru)

Muḥammad Muzani bin Abd al-Raḥman bin al-‘Arif billah bin al-Haj Muḥammad Zaini bin Abd al-Ghani bin Jamaluddīn bin Salih bin Ḥasanuddīn bin Muḥammad Arshad al-Banjariy (Mudir sekolah)

Muḥammad Rafi’i bin Muḥammad Buhani bin Mas’ud bin Muḥammad bin Ḥasan bin Ibrāhīm bin Salih bin Zainuddīn bin Muḥammad Arshad al-Banjariy (guru)

al-Haj Muḥammad Wildan bin al-Haj Salman Jalill bin Muḥammad bin Aḥmad bin Yasin bin Adnan bin Sālimin bin Muḥammad Arshad al-Banjariy (Guru)

Hajjah Mustawah binti Mas’ud bin Muḥammad bin Ismai’l bin Ibrāhīm bin Salih bin Zainuddīn bin Muḥammad Arshad al-Banjariy (Ustazah)

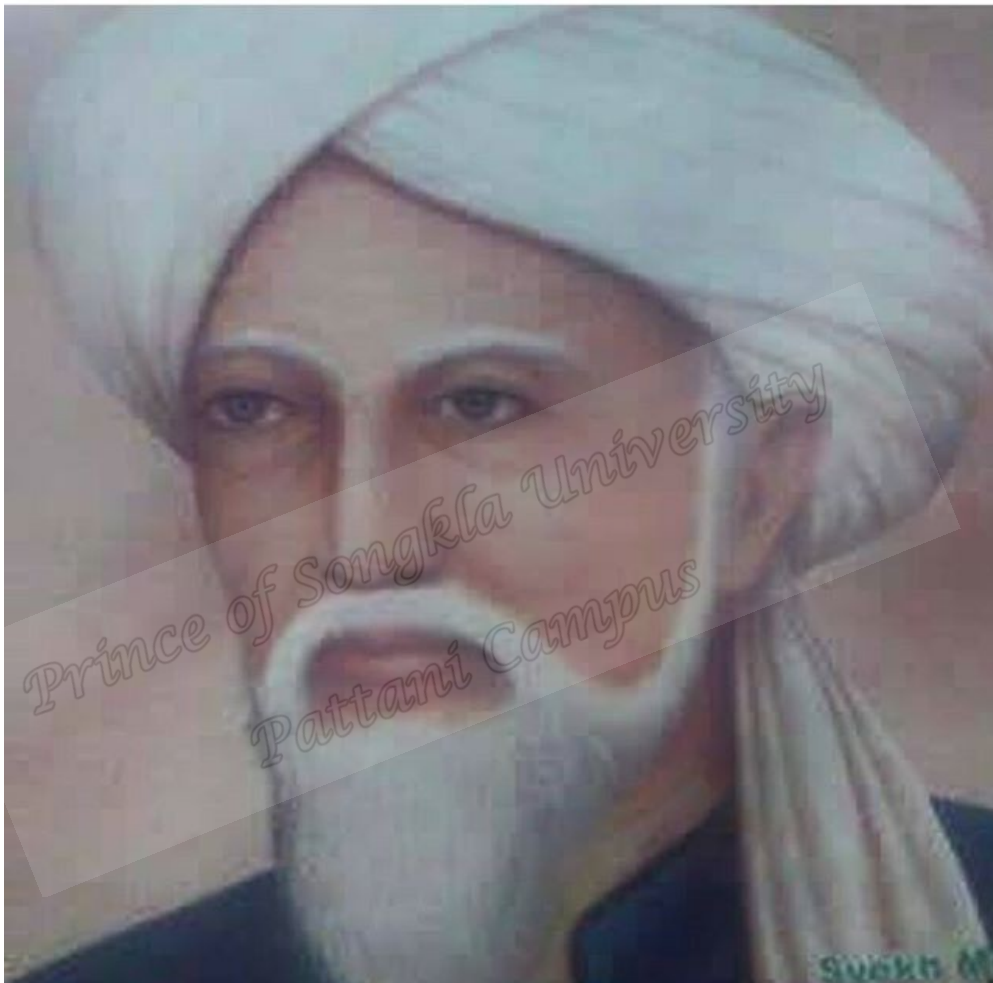
Rafi’i bin Sanusi bin Ḥasan bin Abdullāh bin Khatib bin Aḥmad bin Syhakh Muḥammad Arshad al-Banjariy (Imam)

ภาคผนวก

Prince of Songkla University
Pattani Campus

ภาคผนวก (ก)

รูปภาพแผนที่และสถานที่สำคัญ

ภาพที่ 13 รูปถ่ายของชัยคมฮัมมัดอัรซัด เบ็น อับดุลลอฮ์ อัลบันญะรีย์
ที่มา : ผู้วิจัยไปถ่ายรูปที่บ้านของ al-Haj Ahmad Faisal ดาลัมบากัร อุลู มัรตาปูรา บันญูร์
กาลิมันตัน อินโดนีเซีย 13 January 2018

ภาพที่ 14 ทายาทของชัยคุมฮัมมัดอาร์ซัด เบ็น อับดุลลอฮ์ อัลบันญะรีย์รุ่นที่ 6
ที่มา : ผู้วิจัย 13 January 2018

ภาพที่ 15 แสดงถึงทายาทของชัยคุมฮัมมัดอาร์ซัด อัลบันญะรีย์
ที่มา : ผู้วิจัยไปถ่ายรูปที่บ้านของ al-Haj Ahmad Faisal 13 January 2018

ภาพที่ 16 แสดงถึงประตูเข้ามัสยิด (สุสาน) ของชัยคุมุฮัมมัดอัรซัด อัลบันญะรียะ เกอลัมปายัน มัรตา
ปูรา บ้านญูร์ กาลิมันตัน อินโดนีเซีย
ที่มา : ผู้วิจัย 13 January 2018

ภาพที่ 17 แสดงถึง มัสยิด (สุสาน) ของชัยคุมุฮัมมัดอัรซัด อัลบันญะรียะ เกอลัมปายัน
ที่มา : ผู้วิจัย 13 January 2018

ภาพที่ 18 مدرسة دينية سلام العلوم โรงเรียนสอนศาสนาของชัยคุมุฮัมมัดอาร์ชดั อัลบันญะรีย์ ตั้งอยู่ที่
 ดาลัมบากร์ อูลู มัรตาปูรา บันญัร กาลิมันตัน อินโดนีเซีย
 ที่มา : ผู้วิจัย 12 January 2018

ภาพที่ 19 Madrasah Diniyyah Sullamul Ulum โรงเรียนสอนศาสนาของชัยคุมุฮัมมัดอาร์ชดั
 อัลบันญะรีย์ ตั้งอยู่ที่ ดาลัมบากร์ อูลู มัรตาปูรา บันญัร กาลิมันตัน อินโดนีเซีย
 ที่มา : ผู้วิจัย 12 January 2018

ภาพที่ 20 มัสยิดอากรุง อัลการอมะฮ์ อยู่ที่มรตาปุรา บ้านญูร์ กาลิมันตัน อินโดนีเซีย
ที่มา : ผู้วิจัย 11 January 2018

ภาพที่ 21 กำลังสัมภาษณ์อิมาม (Ahmad Qamuli bin Abdulmurad) มัสยิดอากรุง อัลการอมะฮ์
อยู่ที่มรตาปุรา บ้านญูร์ กาลิมันตัน อินโดนีเซีย
ที่มา : ผู้วิจัย 11 January 2018

ภาพที่ 22 มัสยิดญามิอ การอมะฮ์ อยู่ที่เกอลัมปายัน มรัตปุรา บ้านญูร์ กาลิมันตัน อินโดนีเซีย
ที่มา : ผู้วิจัย 13 January 2018

ภาพที่ 23 กำลังสัมภาษณ์ทายาทรุ่นที่ 6 ของชัยคุ อิมาม (Rafi'I bin Sanusi bin Hasan)
มัสยิดญามิอ การอมะฮ์ อยู่ที่เกอลัมปายัน มรัตปุรา บ้านญูร์ กาลิมันตัน อินโดนีเซีย
ที่มา : ผู้วิจัย 13 January 2018

ภาคผนวก (ข)

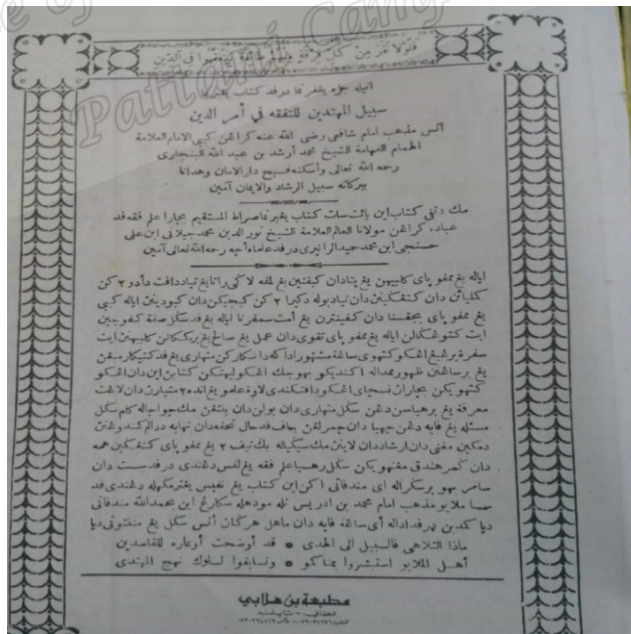
รูปภาพปกและหนังสือสะบิรุ อัมมุฮตะดิน

ของชัยคุมุฮัมมัดอัรซัด อัลบันญะรีย์

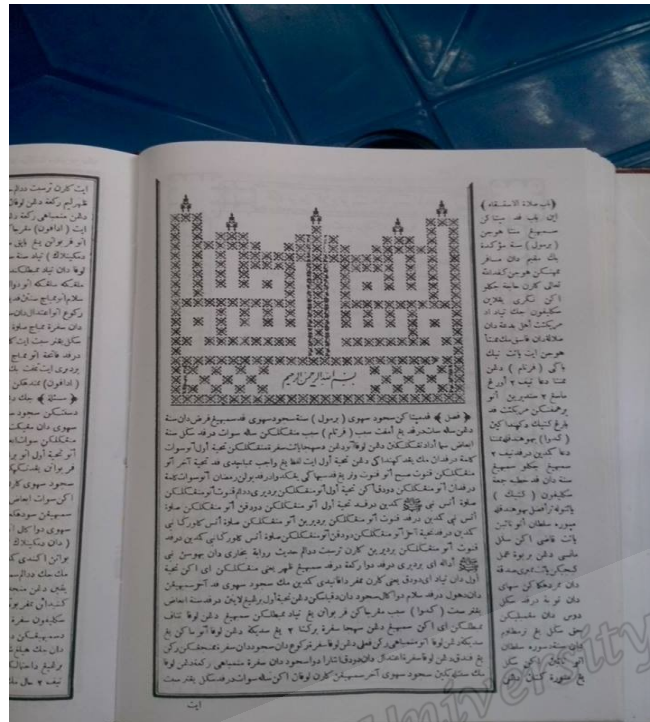
ภาพที่ 24 ภาพปกหนังสือสะบีล อัลมุฮตะดีน

ที่มา : ปกนอกของหนังสือหนังสือสะบีล อัลมุฮตะดีนฉบับอักษรญาวี (al-Banjārīy, n.d.:1/1)

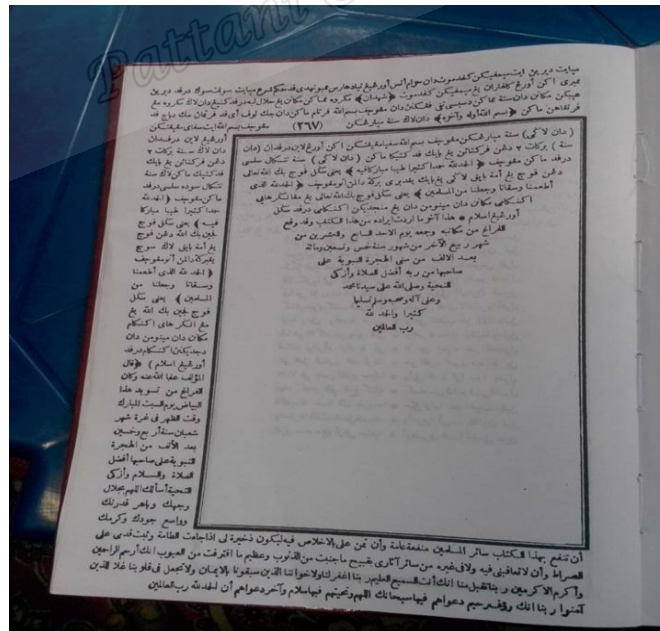

ภาพที่ 25 ภาพหน้าแรกของหนังสือสะบีล อัลมุฮตะดีนเล่ม 1

ที่มา : ปกในของหนังสือหนังสือสะบีล อัลมุฮตะดีนฉบับอักษรญาวี (al-Banjārīy, n.d.:1/2)

ภาพที่ 26 ภาพหน้าแรกของหนังสือสะปิลู อัลมุฮตะดีนเล่ม 2
 ที่มา : หนังสือหนังสือสะปิลู อัลมุฮตะดีนฉบับอักษรญาวิ (al-Banjārīy, n.d.:2/2)

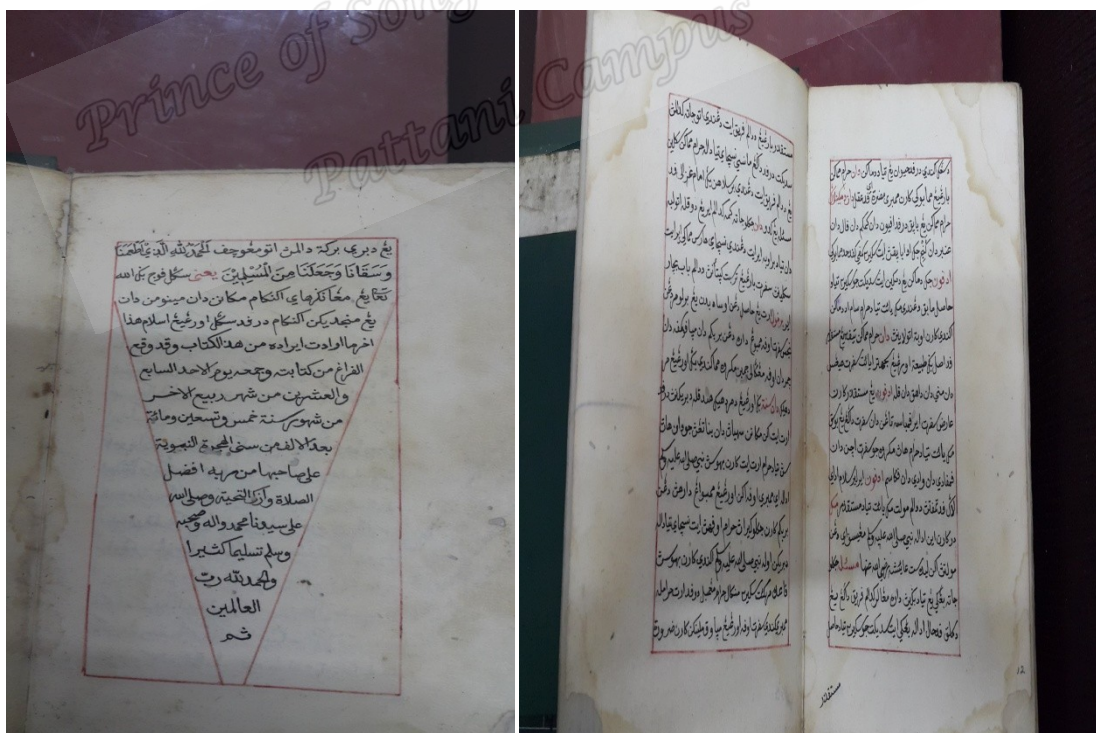

ภาพที่ 27 ภาพหน้าสุดท้ายของหนังสือสะปิลู อัลมุฮตะดีนเล่ม 2
 ที่มา : หนังสือหนังสือสะปิลู อัลมุฮตะดีนฉบับอักษรญาวิ (al-Banjārīy, n.d.:2/267)

ภาพที่ 28 กำลังเลือกอ่านหนังสือสะบีล อัลมุฮตะดีนที่เขียนด้วยมือ (Manuscripts)

ที่มา : ผู้วิจัย 13 January 2018

ภาพที่ 29 ตัวอย่างหนังสือสะบีล อัลมุฮตะดีนที่เขียนด้วยมือ (Manuscripts)

ที่มา : ผู้วิจัยไปถ่ายรูปรูปที่บ้านของ al-Haj Ahmad Faisal ดาติมบากร์ ออู มัรตาปูรา บันญัร

กาลิมันตัน อินโดนีเซีย 13 January 2018

ภาคผนวก (ค)

รายชื่อทายาทของชัยคุณฮัมมัดอัรซัด อัลบันญะรีย์ที่ยังมี
ชีวิตอยู่ในปัจจุบัน

รายชื่อทายาทของชัยคุมุฮัมมัดอัรซัด อัลบันญะรีย์ที่ยังมีชีวิตอยู่ในปัจจุบัน

1. al-Haj Ahmad Faisal bin Irshad Zin bin Muhammad bin Ismai'l bin Ibrahim bin Salih bin Zainuddin bin Muhammad Arshad al Banjariy (Guru besar)
2. Hajjah Mustawah binti Mas'ud bin Muhammad bin Ismai'l bin Ibrahim bin Salih bin Zainuddin bin Muhammad Arshad al Banjariy (Ustazah)
3. Rafi'I bin Sanusi bin Hasan bin Abdullah bin Khatib bin Ahmad bin Syhakh Muhammad Arshad al Banjariy (Imam)
4. al-Haj Muhammad Amin Badli bin al-'Arif billah bin al-Haj Muhammad Zaini bin Abdulghani bin Ibrahim bin Salih bin Zainuddin bin Muhammad Arshad al Banjariy (Mufti)
5. al-Haj Ahamad Hanafi Badli bin al-'Arif billah bin al-Haj Muhammad Zaini bin Abdulghani bin Ibrahim bin Salih bin Ahmad bin Muhammad Arshad al Banjariy (Wakil Ra'yat)
6. Ahmad Qamuli bin Abdulmurad bin Muhammad bin Ahmad bin Jamaluddin bin Adnan bin Salman bin Muhammad Arshad al Banjariy (Imam Masjid Martapura)
7. al-Haj Muhammad Wildan bin al-Haj Salman Jalil bin Muhammad bin Ahmad bin Yasin bin Adnan bin Salimin bin Muhammad Arshad al Banjariy (Guru)
8. al-Haj Muhammad Hatim bin al-Haj Salman Jalil bin Muhammad bin Ismai'l bin Ibrahim bin Sharwani bin Jamaluddin bin Muhammad Arshad al Banjariy (Mufti)
9. al-Haj Khalil al-Rahman bin al-Haj Salim bin Muhammad bin Abdurrahman bin Jamaluddin bin Muhammad bin Zainuddin bin Muhammad Arshad al Banjariy (Kepala Wilayah Banjar)
10. Ahmadi bin Abdulhamid bin Hasan bin Abdullah bin Khatib bin Ahmad bin Syhakh Muhammad Arshad al Banjariy (Bilal)
11. Muhammad Muzani bin Abdurrahman bin al-'Arif billah bin al-Haj Muhammad Zaini bin Abdulghani bin Jamaluddin bin Salih bin Hasanuddin bin Muhammad Arshad al Banjariy (Mudir sekolah)
12. Abdulhalim bin Zainul Aqli bin Hasan bin Abdullah bin Khatib bin Ahmad bin Syhakh Muhammad Arshad al Banjariy (Khatib)
13. Muhammad Fadlan bin hanafi bin Mas'ud bin Muhammad bin Abdurrahman bin Ibrahim bin Sharwani bin Muhammad bin Muhammad Arshad al Banjariy (guru)
14. Muhammad Rafi'i bin Muhammad Buhani bin Mas'ud bin Muhammad bin Hasan bin Ibrahim bin Salih bin Zainuddin bin Muhammad Arshad al Banjariy (guru)

15. Muhammad Sha'rani bin Muhammad Mukhlis bin Muhammad bin Hasan bin Yasin bin Adnan bin Abd al-Rahim bin Muhammad Arshad al Banjariy (Guru)
16. Muhammad 'Arif bin Sulaiman bin Hasan bin Abdullah bin Khatib bin Abd al-Rahman bin Syhakh Muhammad Arshad al Banjariy (Guru)
17. Muhammad Nanafi bin Abdulkarim bin Mas'ud bin Muhammad bin al-Haj Sharwani bin Yasin bin Muhammad al-Juhani bin Abu Mas'ud bin Muhammad Arshad al Banjariy (guru)
18. Abdulmu'id bin Munaili bin al-'Arif billah bin al-Haj Sharwani bin Abdulghani bin Abu Mas'ud bin Salih bin Abu Nu'aim bin Muhammad Arshad al Banjariy (Mufti)
19. Muhammad Shahrani bin Abdullah Sani bin al-'Arif billah bin al-Haj Shahrani 'Arif bin Abdulghani bin Ibrahim bin Muhammad al-Juhani bin Shihabuddin bin Muhammad Arshad al Banjariy (Mufti)
20. Muhammad Saifullah bin Ahmad Kashfuddin bin Muhammad bin al-Haj Sharwani bin Abu Mas'ud bin Abd al-Ghani bin Abd al-Mannan bin Muhammad Arshad al Banjariy (Guru)
21. Zainul'ilmu bin Munauar bin Hasan bin Abdullah bin Khatib bin Abu Najib bin Syhakh Muhammad Arshad al Banjariy (guru)
22. Sibawaih bin Sirajuddin bin Mas'ud bin Muhammad bin Ismai'l bin Nu'aim bin Abd al-Ghani bin Abdullah bin Muhammad Arshad al Banjariy (guru)
23. Ahmad fauzi bin Muhammad Hamzah bin Muhammad bin Ismai'l bin Ibrahim bin Salih bin Abd al-Rahim bin Muhammad Arshad al Banjariy (Guru)
24. Muhammad Yahjuri bin Abdurrahman bin al-'Arif billah bin al-Haj Muhammad Zaini bin Abdulghani bin Nu'aim bin Shihabuddin bin Abdullah bin Muhammad Arshad al Banjariy (Mufti)
25. Sa'idi bin Muhammad As'ad bin al-'Arif billah bin al-Haj Shahrani 'Arif bin Abdulghani bin Ahmad bin Salih bin Mas'ud bin Muhammad Arshad al Banjariy (Mufti)
26. Muhammad Nahdi bin Abdullah bin Mas'ud bin Muhammad bin Ismai'l bin Ahmad bin Shihabuddin bin Najib bin Muhammad Arshad al Banjariy (guru)
27. Muhammad Ali Sadiqin bin Qashasi bin Muhammad bin Abu Najib bin Ibrahim bin Muhammad bin Abd al-Mannan bin Muhammad Arshad al Banjariy (Guru)
28. Hadawi bin Haji 'Aaini bin Hasan bin Abdullah bin Khatib bin Abd al-Rahim bin Syhakh Muhammad Arshad al Banjariy (guru)
29. Muhammad Yamin bin al-Haj al-'Arif bin al-'Arif billah bin al-Haj Muhammad Nawawi bin Abdulghani bin Shihabuddin bin Muhammad bin Hasanuddin bin Muhammad Arshad al Banjariy (Mufti)

30. Muhammad Shakran bin Nahdi bin Mas'ud bin Muhammad bin Abu Najib bin Ibrahim bin Abd al-Rahim bin Hasanuddin bin Muhammad Arshad al Banjariy (guru)
31. Muhammad Salih bin Bakhtiar bin Muhammad bin Ismai'l bin Shihabuddin bin Salih bin Jamaluddin bin Muhammad Arshad al Banjariy (Guru)
32. Muhammad Salihin bin Nahdi bin Hasan bin Abdullah bin Khatib bin Jamaluddin bin Syhakh Muhammad Arshad al Banjariy (guru)
33. Muhammad Shauqi bin Rabah bin Salman bin al-Haj Muhammad Nawawi bin Abdulghani bin Muhammad Tayyib bin Abd al-Rahim bin Salimin bin Muhammad Arshad al Banjariy (Mufti)
34. Abdushshahid bin Salim Fu'ad bin Salman bin al-Haj Kashf al-Anwar bin Abdulghani bin Ibrahim bin Salih bin Salimin bin Muhammad Arshad al Banjariy (Mufti)
35. Mas'ud bin AbdulMurid bin Mas'ud bin Muhammad bin Ismai'l bin Muhammad Tayyib bin Abdulghani bin Salman bin Muhammad Arshad al Banjariy (guru)
36. Muhammad Hanif bin Shamlan bin Muhammad bin Ismai'l bin As'ad bin Salih bin Salman bin Muhammad Arshad al Banjariy (Guru)
37. Ruzqan bin Ahmad Nawawi bin Hasan bin Abdullah bin Khatib bin Abd al-Rahman bin Syhakh Muhammad Arshad al Banjariy (guru)
38. Hafzan bin Badruzzaman bin Abdullah bin al-Haj Muhammad Zaini bin Abdulghani bin As'ad bin Abdulghani bin Shihabuddin bin Muhammad Arshad al Banjariy (Mufti)
39. Ma'mun bin Ma'mur bin Abdullah bin al-Haj Kashf al-Anwar bin Abdulghani bin Tahhan bin Salih bin Abd al-Rahman bin Muhammad Arshad al Banjariy (Mufti)
40. Halimi bin Ahmad bin Mas'ud bin Abd al-Rahman bin Arshad bin Zainul 'Ilmi bin Salih bin Shihabuddin bin Muhammad Arshad al Banjariy (guru)
41. Maruzi bin Abdulhalim bin Abd al-Rahman bin Ismai'l bin Tahhan bin Shihabuddin bin Zainuddin bin Muhammad Arshad al Banjariy (Guru)

ภาคผนวก (ง)

สารบัญอายุระฮ์ สารบัญฮะดีษและนิพนธ์ต้นฉบับ

สารบัญอายะฮ์อัลกุรอาน

ลำดับ	สุเราะฮ์	อายะฮ์ที่	อายะฮ์	เลขหน้า
1	อัตเตาบะฮ์	28	إِنَّمَا الْمُشْرِكُونَ بَجَسٍ	110
2	อันนะฮล	98	فَإِذَا قَرَأْتَ الْقُرْآنَ فَاسْتَعِذْ بِاللَّهِ	103
3	อัน-นีสอาฮ์	59	فَإِن تَنَارَعْتُمْ فِي شَيْءٍ فَرُدُّوهُ إِلَى اللَّهِ	5
4	อันนะฮล	43	فَاسْأَلُوا أَهْلَ الذِّكْرِ إِنْ كُنْتُمْ لَا تَعْلَمُونَ	4
5	อันนูร	63	فَلْيَحْذَرِ الَّذِينَ يُخَالِفُونَ عَنْ أَمْرِهِ	7
6	อาลิอิมรอน	31	قُلْ إِنْ كُنْتُمْ تُحِبُّونَ اللَّهَ فَاتَّبِعُونِي	8
7	อัลฟัตฮ	29	كَزْرَعٍ أَخْرَجَ شَطْأَهُ فَآزَرَهُ	36
8	อันนะฮล	44	وَأَنْزَلْنَا إِلَيْكَ الذِّكْرَ لِتُبَيِّنَ لِلنَّاسِ مَا نُزِّلَ	1
9	อัลฮิสรอฮ์	70	وَلَقَدْ كَرَّمْنَا بَنِي آدَمَ	110
10	อัลฮัจญ	7	وَمَا آتَاكُمُ الرَّسُولُ فَخُذُوهُ وَمَا نَهَاكُمْ	1
11	อัลสุญรู้อต	451, 6	يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِنْ جَاءَكُمْ فَاسِقٌ	6
12	อัลมุซัหมิล	1-2	يَا أَيُّهَا الْمُزَّمِّلُ قُمِ اللَّيْلَ	110

สารบัญอะติษ

สารบัญตัวบทอะติษ				
ระดับของ อะติษ	ผู้รายงานอะติษ	หมายเลข หน้า	หมายเลข อะติษ	วรรคแรกของอะติษ
เศาะฮิฮ	อับดุลลอฮ์ เบน อุมัร	120	1	بُنِيَ الْإِسْلَامُ عَلَى خَمْسٍ
ฮ.ลิฆอยริฮ	อะลีเย์ เบน อาบี ฏอลิบ	122	2	مِفْتَاحُ الصَّلَاةِ الطُّهُورُ
เศาะฮิฮ	อุมมุ สะละมะฮ์	123	3	نَعَمْ إِذَا رَأَتْ الْمَاءَ
เศาะฮิฮ	อะบู สุรอยเราะฮ์	124	4	صَبُّوا عَلَيْهِ دُنُوبًا مِنْ مَاءٍ
เศาะฮิฮ	ฮะสัน เบน อะลีเย์	125	5	دَعُ مَا يَرِيئُكَ إِلَى مَا لَا يَرِيئُكَ
เศาะฮิฮ	อะบู สุรอยเราะฮ์	127	6	إِذَا اسْتَيْقَظَ أَحَدُكُمْ مِنْ نَوْمِهِ
ฮ.ลิฆอยริฮ	อับดุลลอฮ์ เบน อุมัร	128	7	إِذَا بَلَغَ الْمَاءُ قُلَّتَيْنِ لَمْ يَحْمِلْ خَبَأَكَ
ฮ.ลิฆอยริฮ	อับดุลลอฮ์ เบน อุมัร	129	8	إِذَا بَلَغَ الْمَاءُ قُلَّتَيْنِ لَمْ يَحْمِلْ الْحَبْثَ
เศาะฮิฮ	อะบู สุรอยเราะฮ์	129	9	إِذَا وَقَعَ الدُّبَابُ فِي شَرَابِ أَحَدِكُمْ
ฎ.ญิดคัตน	อับดุลลอฮ์ เบน อุมัร	130	10	إِذَا بَلَغَ الْمَاءُ قُلَّتَيْنِ بِقِلَالٍ
เศาะฮิฮ	ฮุซัยฟะฮ์ เบน อัลยะมาน	131	11	لَوْ تَشْرَبُوا فِي آتِيَةِ الذَّهَبِ وَالْفِضَّةِ
เศาะฮิฮ	อะบู สุรอยเราะฮ์	132	12	إِذَا وَلَعَ الْكَلْبُ فِي إِنَاءِ أَحَدِكُمْ
เศาะฮิฮ	อะบู สุรอยเราะฮ์	133	13	طَهُورُ إِنَاءِ أَحَدِكُمْ إِذَا وَلَعَ فِيهِ الْكَلْبُ
เศาะฮิฮ	อะบู สะอีด อัลคุดรีเย์	134	14	الْمِسْكُ أَطْيَبُ الطَّيْبِ
เศาะฮิฮ	อับดุลลอฮ์ เบน อับบาส	135	15	إِذَا دُبِعَ الْإِهَابُ فَقَدْ طَهَّرَ
เศาะฮิฮ	อาอิชะฮ์	136	16	طَهُورُ كُلِّ أَدِيمٍ دِبَاعُهُ
เศาะฮิฮ	อะบู สุรอยเราะฮ์	136	17	طَهُورُ إِنَاءِ أَحَدِكُمْ إِذَا وَلَعَ
ฮ.ลิฆอยริฮ	อะลีเย์ เบน อาบี ฏอลิบ	136	18	يُغَسَّلُ مِنْ بَوْلِ الْجَارِيَةِ
เศาะฮิฮ	อะบี สุรอยเราะฮ์	137	19	إِنْ كَانَ جَامِدًا فَأَلْقُوهَا وَمَا حَوْلَهَا
ฎะฮะอ์ฟ	อุมมี คัรดาอ์	139	20	رَكَعَتَانِ بِسَوَاكٍ خَيْرٌ مِنْ سَبْعِينَ رَكَعَةً
เศาะฮิฮ	อะบีสุรอยเราะฮ์	139	21	لَوْلَا أَنْ أَشَقَّ عَلَى أُمَّتِي لَأَمَرْتُهُمْ
เมาญูอ	มุอาษะ เบน ญะบัล	140	22	نِعَمَ السُّؤَالُ الرَّئِيسُ مِنْ شَجَرَةِ مُبَارَكَةٍ
เศาะฮิฮ	อะบี สุรอยเราะฮ์	141	23	إِنَّ مِنْ خُصُوصِيَّاتِ هَذِهِ الْأُمَّةِ أَنَّهُمْ
เศาะฮิฮ	อุมัร เบน อัลคอฏฏอบ	142	24	إِنَّمَا الْأَعْمَالُ بِالنِّيَّاتِ
เศาะฮิฮ	อะบู สุรอยเราะฮ์	144	25	إِذَا أَمَرْتُمْكُمْ بِأَمْرٍ فَأَتَوْا مِنْهُ مَا اسْتَطَعْتُمْ
เศาะฮิฮ	ญาบิร เบน อับดุลลอฮ์	145	26	أَبْدَأُ بِمَا بَدَأَ اللَّهُ بِهِ

สารบัญตัวบทษะติษ (ต่อ)				
ระดับของ ษะติษ	ผู้รายงานษะติษ	หมายเลข หน้า	หมายเลข ษะติษ	วรรคแรกของษะติษ
เศาะฮิฮ	อะนัส เป็น มาลิก	146	27	تَوَضَّعُوا بِسْمِ اللَّهِ
ฮ.ลิฆอยริฮ	อะบู สะอีด อัลคุดรีฮ	147	28	لَا وَضُوءَ لِمَنْ لَمْ يُسَمِّ
เศาะฮิฮ	อะบู สุรอยเราะฮ	148	29	إِنَّ أُمَّتِي يُدْعَوْنَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ عُرًّا
เศาะฮิฮ	อุกบะฮ เป็น อามิร	149	30	أَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَحْدَهُ
ฮ.ลิฆอยริฮ	อับดุลลอฮ์ เป็น อัมร	151	31	هَكَذَا الْوُضُوءُ فَمَنْ زَادَ عَلَى هَذَا
ฮ.ลิฆอยริฮ	อะลีฮ์ เป็น อาบี ฏอลิบ	152	32	الْعَيْنَانِ وَكَأَنَّ السَّهْلَ فَمَنْ نَامَ فَلْيَتَوَضَّأْ
ฮ.ลิฆอยริฮ	ซัยด เป็น คอลิด	153	33	مَنْ مَسَّ فَرْجَهُ فَلْيَتَوَضَّأْ
ฮ.ลิฆอยริฮ	อะบู สุรอยเราะฮ	155	34	إِذَا أَفْضَى أَحَدُكُمْ بِيَدِهِ إِلَى فَرْجِهِ
เศาะฮิฮ	บุสเราะฮ์ เป็นต ศอฟวาน	155	35	مَنْ مَسَّ ذَكَرًا فَلْيَتَوَضَّأْ
เศาะฮิฮ	อะบู สุรอยเราะฮ	156	36	لَا يَقْبَلُ اللَّهُ صَلَاةَ أَحَدِكُمْ
เศาะฮิฮ	อับดุลลอฮ์ เป็น อับบาส	157	37	الطَّوَافِ بِمَنْزِلَةِ الصَّلَاةِ
เศาะฮิฮ	อัมร เป็น ฮัซม	158	38	لَا يَمَسُّ الْقُرْآنَ إِلَّا طَاهِرٌ
เศาะฮิฮ	อะบู สุรอยเราะฮ	159	39	إِذَا وَجَدَ أَحَدُكُمْ فِي بَطْنِهِ شَيْئًا
เศาะฮิฮ	อะบู สุรอยเราะฮ	160	40	إِذَا تَقَى الْحِثَانَانَ
เศาะฮิฮ	อุมมู สะละมะฮ	161	41	نَعْمَ إِذَا رَأَتْ الْمَاءَ
ฮะสัน	อาอิชะฮ	161	42	لَا أَجَلَ الْمَسْجِدِ الْحَائِضِ وَلَا جُنْبٍ
ฎะอ์อิฟ	อับดุลลอฮ์ เป็น อุมร์	162	43	لَا يَقْرَأُ الْجُنْبُ وَلَا الْحَائِضُ
เศาะฮิฮ	สุชัยพะฮ์ เป็น อัลยะมาน	163	44	جُعِلَتْ لَنَا الْأَرْضُ كُلُّهَا مَسْجِدًا
เศาะฮิฮ	อะบู สุรอยเราะฮ	164	45	إِذَا أَمَرْتُمْ بِأَمْرٍ فَأَتَوْا مِنْهُ
ฮ.ลิฆอยริฮ	อับดุลลอฮ์ เป็น อุมร์	164	46	التَّيْمُمُ ضَرْبَتَانِ: ضَرْبَةٌ لِلْوُجْهِ
ฮ.ลิฆอยริฮ	อะบี ซัร	165	47	الثَّرَابُ كَافِيكَ وَلَوْ لَمْ يَجِدِ الْمَاءَ عَشْرَ
เศาะฮิฮ	อาอิชะฮ	166	48	هَذَا شَيْءٌ كَتَبَهُ اللَّهُ عَلَى بَنَاتِ آدَمَ
เศาะฮิฮ	อะบี สะอีด อัลคุดรีฮ	169	49	أَلَيْسَ إِذَا حَاضَتِ الْمَرْأَةُ لَمْ تُصَلِّ
เศาะฮิฮ	อาอิชะฮ	158	50	كُنَّا نَوْمُرُ بِقِضَاءِ الصَّوْمِ وَلَا نَوْمُرُ
เศาะฮิฮ	อะนัส เป็น มาลิก	169	51	فَرَضَ اللَّهُ عَلَى أُمَّتِي لَيْلَةَ الْإِسْرَاءِ
เศาะฮิฮ	อับดุลลอฮ์ เป็น อับบาส	171	52	أَخْبَرْتُهُمْ أَنَّ اللَّهَ فَرَضَ عَلَيْهِمْ خَمْسَ
ฮ.ลิฆอยริฮ	อับดุลลอฮ์ เป็น อับบาส	172	53	أَعْنِي جِبْرَائِيلَ عِنْدَ الْبَيْتِ مَرَّتَيْنِ

สารบัญตัวบทชะดีษ (ต่อ)				
ระดับของชะดีษ	ผู้รายงานชะดีษ	หมายเลขหน้า	หมายเลขชะดีษ	วรรคแรกของชะดีษ
เศาะฮิฮ	अबดุลลอฮ์ เป็น อัมร	175	54	وَقْتُ الظُّهْرِ إِذَا زَالَتْ الشَّمْسُ
เศาะฮิฮ	อะบู สุรอยเราะฮ์	175	55	مَنْ أَدْرَكَ رَكْعَةً مِنَ العَصْرِ
เศาะฮิฮ	อะบู สุรอยเราะฮ์	176	56	وَقْتُ العَصْرِ مَا لَمْ تَغْرُبِ الشَّمْسُ
เศาะฮิฮ	अबดุลลอฮ์ เป็น อัมร	177	57	وَقْتُ المَغْرِبِ مَا لَمْ يَغِبِ الشَّمْسُ
เศาะฮิฮ	อะบู เกาะตาเดฮ์	178	58	لَيْسَ فِي النَّوْمِ تَفْرِيطٌ إِذَا التَّفْرِيطُ
เศาะฮิฮ	अबดุลลอฮ์ เป็น อัมร	179	59	وَقْتُ الصُّبْحِ مِنْ طُلُوعِ الفَجْرِ
เศาะฮิฮ	อะบู สุรอยเราะฮ์	179	60	مَنْ أَدْرَكَ رَكْعَةً مِنَ الصُّبْحِ
ฮ.ลิฆอยริฮ	อะลีเย์ เป็น อาบี ฏอลิบ	179	61	إِنَّ اللهَ وَتَرْتِجِبُ الوُتْرَ
เศาะฮิฮ	อิบนุ มัสอูด	180	62	الصَّلَاةُ لِأَوَّلِ وَقْتِهَا
เศาะฮิฮ	อะบู สุรอยเราะฮ์	181	63	إِذَا اشْتَدَّ الحَرُّ فَأَبْرِدُوا بِالصَّلَاةِ
เศาะฮิฮ	อะบู สุรอยเราะฮ์	182	64	مَنْ أَدْرَكَ رَكْعَةً مِنَ الصَّلَاةِ
เศาะฮิฮ	อะนัส เป็น มาลิก	183	65	مَنْ نَامَ عَنِ صَلَاةٍ أَوْ نَسِيَهَا فَأَيُّصَلِّهَا
ฮ.ลิฆอยริฮ	ญบัยร เป็น มุฏอิม	184	66	يَا بَنِي عَبْدِ مَنْفٍ لَا تَمْنَعُوا أَحَدًا
ฮ.ลิฆอยริฮ	अबดุลลอฮ์ เป็น อัมร	184	67	مُتُّوا أَوْلَادَكُمْ بِالصَّلَاةِ
เศาะฮิฮ	มาลิก เป็น อัลฮุฎัยริฮ	185	68	إِذَا حَضَرَتِ الصَّلَاةُ
ฮ.ลิฆอยริฮ	अबดุลลอฮ์ เป็น ซัยด	186	69	إِنَّهَا رُؤْيَا حَقٌّ إِنْ شَاءَ اللهُ
ฮ.ลิฆอยริฮ	अबดุลลอฮ์ เป็น ซัยด	188	70	فَلِلَّهِ الحَمْدُ
เศาะฮิฮ	อะบู สะอีด อัลคุดรีเย์	188	71	إِنِّي أَرَاكَ تُحِبُّ العَنَمَ وَالبَادِيَةَ
เศาะฮิฮ	अबดุลลอฮ์ เป็น อัมร	189	72	الصَّلَاةُ جَامِعَةٌ
เศาะฮิฮ	अबดุลลอฮ์ เป็น อุมัร	190	73	إِنَّ بِلَالًا يُؤَدِّدُ بِلَيْلٍ فَكُلُّوا وَاشْرَبُوا
เศาะฮิฮ	अबดุลลอฮ์ เป็น อุมัร	191	74	يَا بِلَالُ قُمْ فَنادِ
ญะฮะอ็ีฟ	अबดุลลอฮ์ เป็น อับบาส	192	75	مَنْ أَدَّنَ سَبْعَ سِنِينَ مُحْتَسِبًا
ญ. ญิตตัน	อะบู สุรอยเราะฮ์	193	76	مَنْ أَدَّنَ خَمْسَ صَلَوَاتٍ إِيمَانًا
เศาะฮิฮ	अबดุลลอฮ์ เป็น อัมร	194	77	إِذَا سَعَيْتُمْ المُوَدَّدَ فَمَوْلُوا مِثْلَ مَا
เศาะฮิฮ	อุมัร เป็น อัลคอฏฏอบ	185	78	وَإِذَا قَالَ حَيٌّ عَلَى الصَّلَاةِ قَالَ
เมาญูฮ	-	196	79	صَدَقْتُ وَتَرَزْتُ
ญะฮะอ็ีฟ	อะบี อุมามะฮ์	197	80	أَقَامَهَا اللهُ وَأَدَامَهَا وَجَعَلَنِي
เศาะฮิฮ	ญาบิร เป็น अबดุลลอฮ์	198	81	مَنْ قَالَ ذَلِكَ حِينَ يَسْمَعُ النِّدَاءَ

สารบัญตัวบทษะติษ (ต่อ)				
ระดับของ ษะติษ	ผู้รายงานษะติษ	หมายเลข หน้า	หมายเลข ษะติษ	วรรคแรกของษะติษ
ฎะฮะอ์ฟ	อะนัส เบน มาลิก	199	82	الدُّعَاءُ لَا يُرَدُّ بَيْنَ الْأَدَانِ وَالْإِقَامَةِ
เศาะฮิฮ	อัลมุฮำญญิร เบน กุณฟูษ	200	83	كَرِهْتُ أَنْ أَدُكَّرَ اللَّهُ إِلَّا عَلَى طَهْرٍ
ฎะฮะอ์ฟ	อะบี สุรอยเราะฮ์	200	84	لَا يُؤَدَّنُ إِلَّا مُتَوَضِّئًا
เศาะฮิฮ	อะบู สะอีด อัลคุดรีย	201	85	لَا يَسْمَعُ مَدَى صَوْتِ الْمُؤَدِّنِ
เศาะฮิฮ	อะบี มัสอูด	201	86	مَنْ دَلَّ عَلَى خَيْرٍ فَلَهُ مِثْلُ أَجْرِ فَاعِلِهِ
ษะลัน	อะลีย เบน ฎอลก	202	87	إِذَا فَسَأَ أَحَدُكُمْ فِي صَلَاتِهِ فَلْيَنْصَرِفْ
เศาะฮิฮ	อาอิชะฮ์	203	88	فَاغْسِلِي عَنَّا الدَّمَ
ฮ.ลิฆอยริฮ	อะนัส	204	89	تَنْزَهُوا عَنِ الْبَوْلِ فَإِنَّ عَامَّةَ عَذَابِ
ฮ.ลิฆอยริฮ	อิบนุ อัมร	205	90	عَوْرَةِ الْمُؤْمِنِ مَا بَيْنَ سُرَّتِهِ وَرُكْبَتَيْهِ
ษะลัน	ญุรฮัด	206	91	عَطَّ فَحَدِّكَ فَإِنَّ الْفُجْحَدَ عَوْرَةٌ
เศาะฮิฮ	อิบนุ อับบาส	207	92	هَذِهِ الْقَبِيلَةُ
เศาะฮิฮ	มาลิก เบน อัลสุวัยริฮ	207	93	صَلُّوا كَمَا رَأَيْتُمُونِي أُصَلِّي
ฮ.ลิฆอยริฮ	อะลีย	208	94	تَحْرِيمُهَا التَّكْبِيرُ وَتَحْلِيلُهَا التَّسْلِيمُ
เศาะฮิฮ	อะบู สุรอยเราะฮ์	209	95	إِذَا قُمْتَ إِلَى الصَّلَاةِ فَكَبِّرْ
เศาะฮิฮ	มาลิก เบน อัลสุวัยริฮ	210	96	صَلُّوا كَمَا رَأَيْتُمُونِي أُصَلِّي
เศาะฮิฮ	อิมรอน เบน สุศอยน	210	97	مَنْ صَلَّى قَائِمًا فَهُوَ أَفْضَلُ وَمَنْ صَلَّى
เศาะฮิฮ	อิมรอน เบน สุศอยน	211	98	لَا صَلَاةَ لِمَنْ لَمْ يَقْرَأْ بِفَاتِحَةِ الْكِتَابِ
เศาะฮิฮ	อะบู สุรอยเราะฮ์	211	99	إِذَا قَالَ الْإِمَامُ غَيْرَ الْمَعْضُوبِ عَلَيْهِمْ
ฮ.ลิฆอยริฮ	อัลษะลัน เบน อะลีย	212	100	اللَّهُمَّ اهْدِنِي فِيمَنْ هَدَيْتَ
ฮ.ลิฆอยริฮ	อิบนุ อับบาส	215	101	رَبِّ اغْفِرْ لِي وَارْحَمْنِي
ฮ.ลิฆอยริฮ	อิบนุอุมร์	216	102	إِذَا سَجَدْتَ فَمَكِّنْ جَبْهَتَكَ مِنْ
เศาะฮิฮ	คอบบาบ	217	103	أَنَّهُمْ شَكَّوْا إِلَيْهِ ﷺ حَرَّ الرَّمْضَاءِ
เศาะฮิฮ	อะบู สุรอยเราะฮ์	218	104	أَقْرَبُ مَا يَكُونُ الْعَبْدُ مِنْ رَبِّهِ
เศาะฮิฮ	อิบนุ อับบาส	219	105	أَمَرْتُ أَنْ أَسْجُدَ عَلَى سَبْعَةِ أَعْضَاءٍ
เศาะฮิฮ	อะบู สุรอยเราะฮ์	223	106	أَقْرَبُ مَا يَكُونُ الْعَبْدُ مِنْ رَبِّهِ وَهُوَ
เศาะฮิฮ	ฎอริก เบน อัลอะซิม	220	107	رَبِّ اغْفِرْ لِي، وَارْحَمْنِي وَاجْبُرْنِي وَارْفَعْنِي
เศาะฮิฮ	อิบนุ มัสอูด	221	108	لَا تَقُولُوا السَّلَامَ عَلَى اللَّهِ

สารบัญตัวบทษะติษ (ต่อ)				
ระดับของ ษะติษ	ผู้รายงานษะติษ	หมายเลข หน้า	หมายเลข ษะติษ	วรรคแรกของษะติษ
เศาะฮิฮ	อิบนุ อับบาส	222	109	التَّحِيَّاتُ الْمُبَارَكَاتُ الصَّلَوَاتُ الطَّيِّبَاتُ
เศาะฮิฮ	อิบนุ อับบาส	224	110	التَّحِيَّاتُ لِلَّهِ سَلَامٌ عَلَيْكَ
เศาะฮิฮ	อะลี	224	111	اللَّهُمَّ اغْفِرْ لِي مَا قَدَّمْتُ
เศาะฮิฮ	อะบี สุรอยเราะฮ์	226	112	اللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ مِنْ عَذَابِ الْعَبْرِ
เศาะฮิฮ	อะบี บะกัร	227	113	اللَّهُمَّ إِنِّي ظَلَمْتُ نَفْسِي ظُلْمًا كَثِيرًا
ศ.ลิฆอยริฮ	อะนัส	228	114	يَا مُقَلَّبَ الْقُلُوبِ ثَبِّتْ قَلْبِي
ฎ.ญิดตัน	อะบี สุรอยเราะฮ์	229	115	مَا مِنْ دُعَاءٍ أَحَبَّ إِلَى اللَّهِ مِنْ قَوْلِ
ไม่พบ	อัมร เบ็น ซุอัยบ	230	116	عَمَّمٍ فِي دُعَائِكَ فَإِنَّ بَيْنَ الدُّعَاءِ
ฮ.ลิฆอยริฮ	อะลี	231	117	تَحْرِيمُهَا التَّكْبِيرُ، وَتَحْلِيلُهَا التَّسْلِيمُ
เศาะฮิฮ	ญาบิร เบ็น สะมุเราะฮ์	231	118	السَّلَامُ عَلَيْكُمْ
เศาะฮิฮ	ญาบิร เบ็น สะมุเราะฮ์	232	119	السَّلَامُ عَلَيْكُمْ وَرَحْمَةُ اللَّهِ
เมาฎูอ	-	232	120	لَيْسَ لِلْمَرْءِ مِنْ صَلَاتِهِ إِلَّا مَا عَقَلَ
เศาะฮิฮ	เชาบาน	234	121	أَسْتَعْفِرُ اللَّهَ
เศาะฮิฮ	อาอิชะฮ์	235	122	اللَّهُمَّ أَنْتَ السَّلَامُ وَمِنْكَ السَّلَامُ
เศาะฮิฮ	อะบี สุรอยเราะฮ์	236	123	مَنْ سَبَّحَ اللَّهَ دُبُرَ كُلِّ صَلَاةٍ ثَلَاثًا
เศาะฮิฮ	อะบี สะอีด อัลคุดรี	237	124	اللَّهُمَّ لَا مَانِعَ لِمَا أَعْطَيْتَ
เศาะฮิฮ	มูอาษ	238	125	اللَّهُمَّ أَعِنِّي عَلَى ذِكْرِكَ
เศาะฮิฮ	มูอาวียะฮ์	239	126	لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَحْدَهُ لَا شَرِيكَ لَهُ
ฎะฮะอ์ฟ	อับดุลลอฮ์ เบ็น มัสอูด	240	127	اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ مُوجِبَاتِ رَحْمَتِكَ
เศาะฮิฮ	อะนัส เบ็น มาลิก	241	128	اللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ مِنَ الْهَمِّ وَالْكَسَلِ
เศาะฮิฮ	อะบู สุรอยเราะฮ์	242	129	اللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ مِنْ جَهْدِ الْبَلَاءِ
เศาะฮิฮ	ซัยด เบ็น ซาบิต	243	130	فَصَلُّوا أَيُّهَا النَّاسُ فِي بُيُوتِكُمْ
ฮ.ลิฆอยริฮ	สับเราะฮ์ อัลญุสะนี	244	131	اسْتَبْرَأُوا فِي صَلَاتِكُمْ وَلَوْ بِسَهْمٍ
ฎะฮะอ์ฟ	อะบู สุรอยเราะฮ์	245	132	إِذَا صَلَّى أَحَدُكُمْ فَلْيَجْعَلْ أَمَامَ وَجْهِهِ
เศาะฮิฮ	อะบี สะอีด อัลคุดรี	246	133	إِذَا صَلَّى أَحَدُكُمْ إِلَى شَيْءٍ
เศาะฮิฮ	อะบู ญุฮัยม	247	134	لَوْ يَعْلَمُ الْمَارُّ بَيْنَ يَدَيْ الْمُصَلِّي
เศาะฮิฮ	อะบี สะอีด อัลคุดรี	248	135	إِذَا تَنَاءَبَ أَحَدُكُمْ فِي صَلَاتِهِ
เศาะฮิฮ	อะบู สุรอยเราะฮ์	249	136	إِذَا تَنَاءَبَ أَحَدُكُمْ وَهُوَ فِي الصَّلَاةِ

สารบัญตัวบทษะดีษ (ต่อ)				
ระดับของ ษะดีษ	ผู้รายงานษะดีษ	หมายเลข หน้า	หมายเลข ษะดีษ	วรรคแรกของษะดีษ
เศาะฮิฮ	อะนัส เป็น มาลิก	250	137	إِذَا كَانَ أَحَدُكُمْ فِي الصَّلَاةِ
เศาะฮิฮ	อะนัส เป็น มาลิก	251	138	الْبُصَاقُ فِي الْمَسْجِدِ خَطِيئَةٌ وَكَفَّارَتُهَا
เศาะฮิฮ	อับดุลลอฮ์ เป็น มุฆอффัล	252	139	صَلُّوا فِي مَرَابِضِ الْغَنَمِ
เศาะฮิฮ	ญุนดุบ	253	140	لَا تَتَّخِذُوا الْقُبُورَ مَسَاجِدَ
เศาะฮิฮ	อะบี มัรซัด อัลฆะนะะวี	254	141	لَا تَجْلِسُوا عَلَى الْقُبُورِ
เศาะฮิฮ	อะนัส เป็น มาลิก	254	142	مَا بَالُ أَقْوَامٍ يَرْفَعُونَ أَبْصَارَهُمْ
เศาะฮิฮ	อาอิชะฮ์	255	143	أَهْتَنِي أَعْلَامَ هَذِهِ أَذْهَبُوا بِهَا
เศาะฮิฮ	อะบีสะอีด อัลคุดรี	257	144	إِذَا شَكَ أَحَدُكُمْ فِي صَلَاتِهِ
เศาะฮิฮ	อิบน์ อับบาส	258	145	سَجَدَهَا دَاوُدُ تَوْبَةً وَنَسَّجُهَا
เศาะฮิฮ	อิบน์ อุมัร	259	146	أَنَّهُ ﷺ كَانَ يَقْرَأُ الْقُرْآنَ فَيَمْرَأُ السُّورَةَ
เศาะฮิฮ	อาอิชะฮ์	259	147	سَجَدَ وَجْهِي لِلَّذِي خَلَقَهُ وَصَوَّرَهُ
ศ.ลิฆอยริฮ	อิบน์ อับบาส	261	148	اللَّهُمَّ اكْتُبْ لِي بِهَا عِنْدَكَ أَجْرًا
ญะฮะอียะฮ์	อุมัร	262	149	الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي عَافَانِي
ศ.ลิฆอยริฮ	อิบน์อุมัร	263	150	اللَّهُمَّ لَا تَجْعَلْ مُصِيبَتَنَا فِي دِينِنَا
ญะฮะอียะฮ์	คอริญะฮ์ เป็น ฮุซัยฟะฮ์	265	151	إِنَّ اللَّهَ أَمَدُّكُمْ بِصَلَاةٍ
ศ.ลิฆอยริฮ	อะบู ฮัยยูบ อัลอันศอรีย	266	152	مَنْ أَحَبَّ أَنْ يُوتَرَ بِخَمْسٍ فَلْيُفْعَلْ
เศาะฮิฮ	อะบู ฮุร็อยเราะฮ์	267	153	أُوتِرُوا بِخَمْسٍ أَوْ سَبْعٍ أَوْ تِسْعٍ
เศาะฮิฮ	อิบน์ อุมัร	268	154	اجْعَلُوا آخِرَ صَلَوَاتِكُمْ بِاللَّيْلِ وَتَرَا
เศาะฮิฮ	ญาบิร	269	155	مَنْ خَافَ أَنْ لَا يَقُومَ مِنْ آخِرِ اللَّيْلِ
ฮะสัน	ฏอลก เป็น อะลี	270	156	لَا وَتَرَانِ فِي لَيْلَةٍ
ญะฮะอียะฮ์	อิบน์ อุมัร	270	157	إِنْ صَلَّيْتَ الصُّحَى عَشْرًا
เศาะฮิฮ	อะบู เกาะตาตะฮ์ เป็น ริบอีย	271	158	إِذَا دَخَلَ أَحَدُكُمْ الْمَسْجِدَ
เศาะฮิฮ	ญาบิร	272	159	اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْتَخِيرُكَ بِعِلْمِكَ
ศ.ลิฆอยริฮ	อะบี ซัร	274	160	الصَّلَاةُ خَيْرٌ مَوْضِعٍ
เศาะฮิฮ	อิบน์ อุมัร	276	161	صَلَاةُ اللَّيْلِ مِثْنِي مِثْنِي
เศาะฮิฮ	อะบู ฮุร็อยเราะฮ์	277	162	أَفْضَلُ الصَّلَاةِ بَعْدَ الْفَرِيضَةِ
เศาะฮิฮ	ญาบิร	278	163	إِنَّ فِي كُلِّ لَيْلَةٍ سَاعَةٌ إِجَابَةٌ

สารบัญตัวบทชะดีษ (ต่อ)				
ระดับของชะดีษ	ผู้รายงานชะดีษ	หมายเลขหน้า	หมายเลขชะดีษ	วรรคแรกของชะดีษ
เศาะฮือฮ	อะบู สุรอยเราะฮ์	278	164	صَلَاةُ حَوْفِ اللَّيْلِ
เศาะฮือฮ	อิบนุ อัมร	279	165	أَحَبُّ الصَّلَاةِ إِلَى اللَّهِ صَلَاةُ دَاوُدَ
เศาะฮือฮ	อะบู สุรอยเราะฮ์	280	166	يَنْزِلُ رَبُّنَا تَبَارَكَ وَتَعَالَى إِلَى سَمَاءِ الدُّنْيَا
ฎะฮะอ์ฟ	อิบนุ อับบาส	282	167	اسْتَعِينُوا بِالْقِيْلُولَةِ عَلَى قِيَامِ اللَّيْلِ
เศาะฮือฮ	อิบนุ อัมร	283	168	أَمْ أُخْبِرَ أَنَّكَ تَصُومُ النَّهَارَ
เศาะฮือฮ	อะบูสุรอยเราะฮ์	284	169	وَلَا تَخْضُوا لَيْلَةَ الْجُمُعَةِ بِقِيَامٍ
เศาะฮือฮ	อิบนุ อัมร	285	170	يَا عَبْدَ اللَّهِ لَا تَكُنْ مِثْلَ فُلَانٍ
เศาะฮือฮ	ญาบิร เบน อับดุลลอฮ์	286	171	إِنَّ فِي اللَّيْلِ سَاعَةً لَا يُؤْفِقُهَا
ฮะสัน	อะบี ค็รดาอ์	286	172	مَا مِنْ ثَلَاثَةٍ فِي قَرِيْبَةٍ أَوْ بَدْوٍ
เศาะฮือฮ	อิบนุ อุมัร	287	173	صَلَاةُ الْجُمُعَةِ أَفْضَلُ مِنْ صَلَاةِ
เศาะฮือฮ	อะบี สุรอยเราะฮ์	288	174	لَقَدْ هَمَمْتُ أَنْ أَمُرَ بِالصَّلَاةِ وَتُعَامَ
เศาะฮือฮ	ซัยด เบน ซาบิต	289	175	أَفْضَلُ صَلَاةِ الْمَرْءِ فِي بَيْتِهِ
เศาะฮือฮ	อิบนุ อุมัร	289	176	لَا تَمْنَعُوا نِسَاءَكُمْ الْمَسَاجِدَ
เศาะฮือฮ	อุบัย เบน กะออบ	290	177	صَلَاةُ الرَّجُلِ مَعَ الرَّجُلِ أَرْكَى
เศาะฮือฮ	อะบู สุรอยเราะฮ์	291	178	إِذَا أَمَّ أَحَدُكُمْ النَّاسَ فَلْيُخَفِّفْ
ฮะสัน	ญอลก เบน อะลีฮ์	292	179	لَا وَتِرَانٍ فِي لَيْلَةٍ
เศาะฮือฮ	อะนัส เบน มาลิก	293	180	إِذَا حَضَرَ الْعِشَاءُ وَأُيِّمَتِ الصَّلَاةُ
เศาะฮือฮ	อะอิชะฮ์	293	181	لَا صَلَاةَ بِحَضْرَةِ طَعَامٍ
เศาะฮือฮ	อะบา มุสา	294	182	إِذَا مَرِضَ الْعَبْدُ أَوْ سَافَرَ كُتِبَ لَهُ
เศาะฮือฮ	อะบู สุรอยเราะฮ์	295	183	إِذَا كَبَّرَ فَكَبِّرُوا
เมาฎูอ	อะนัส เบน มาลิก	296	184	مَنْ قَرَأَ عَقَبَ سَلَامِهِ مِنَ الْجُمُعَةِ
ฎ. ญิดตัน	อะบู อุมามะฮ์	297	185	مَنْ أَحْيَا لَيْلَتِي الْعِيدَيْنِ أَحْيَا اللَّهَ
ไม่พบ	อิบนุ อุมัร	298	186	اللَّهُمَّ اسْتَقِنَا غَيْثًا مُغِيثًا هَنِيئًا
ศ. ลีฆอยริฮ	มุอาซ เบน ญะบัล	300	187	مَنْ كَانَ آخِرَ كَلَامِهِ فِي الدُّنْيَا
เศาะฮือฮ	อะบู สุรอยเราะฮ์	301	188	السَّلَامُ عَلَيْكُمْ دَارَ قَوْمٍ مُؤْمِنِينَ
เศาะฮือฮ	บุรอยดะฮ์	302	189	السَّلَامُ عَلَى أَهْلِ الدِّيَارِ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ
ฎ. ญิดตัน	อาอิชะฮ์	303	190	اللَّهُمَّ لَا تَحْرِمْنَا أَجْرَهُمْ
เศาะฮือฮ	อิบนุ อุมัร	304	191	بُنِيَ الْإِسْلَامُ عَلَى خَمْسٍ

สารบัญตัวบทอะดีษ (ต่อ)				
ระดับของ อะดีษ	ผู้รายงานอะดีษ	หมายเลข หน้า	หมายเลข อะดีษ	วรรคแรกของอะดีษ
ศ.ลิขอยริฮฺ	อิบนุ อุมัร	304	192	كَفَى بِالْمَرْءِ إِثْمًا أَنْ يُضَيِّعَ مَنْ يَفُوتُ
เศาะฮิฮฺ	อะบู สุรอยเราะฮฺ	305	193	مَا مِنْ يَوْمٍ يُصْبِحُ الْعِبَادُ فِيهِ
เศาะฮิฮฺ	อิบนุ อุมัร	306	194	نُبِيِّ الْإِسْلَامِ عَلَى خَمْسٍ
เศาะฮิฮฺ	อะบูสุรอยเราะฮฺ	307	195	صَوْمُوا لِرُؤُوسِهِ وَأَفْطِرُوا لِرُؤُوسِهِ
อะฮฺมัด	อิบนุ อุมัร	308	196	أَحْبَرْتُ النَّبِيَّ ﷺ أَنِي رَأَيْتُ الْهَلَالَ
ศ.ลิขอยริฮฺ	ฮัฟเศาะฮฺ	308	197	مَنْ لَمْ يُبَيِّتِ الصِّيَامَ قَبْلَ الْفَجْرِ
เศาะฮิฮฺ	อาอิชะฮฺ	309	198	هَلْ عِنْدَكُمْ مِنْ عَدَاءٍ
ศ.ลิขอยริฮฺ	อะบู สุรอยเราะฮฺ	310	199	مَنْ ذَرَعَهُ الْقَيْءُ فَلَيْسَ عَلَيْهِ
เศาะฮิฮฺ	อะบู สุรอยเราะฮฺ	311	200	مَنْ نَسِيَ وَهُوَ صَائِمٌ، فَأَكَلَ أَوْ شَرِبَ
เศาะฮิฮฺ	อัมมาร เบน ยาสีร	312	201	مَنْ صَامَ يَوْمَ الشَّكِّ فَقَدْ
เศาะฮิฮฺ	อะบี สุรอยเราะฮฺ	313	202	لَا تَقْدَمُوا رَمَضَانَ بِصَوْمِ يَوْمٍ
ศ.ลิขอยริฮฺ	อะบี สุรอยเราะฮฺ	314	203	إِذَا انْتَصَفَ شَعْبَانُ فَلَا تَصُومُوا
เศาะฮิฮฺ	อะนัส เบน มาลิก	314	204	تَسَحَّرُوا فَإِنَّ فِي السَّحُورِ بَرَكَةً
ญะฮะอ์ฟ	อิบนุ อับบาส	315	205	اسْتَعِينُوا بِطَعَامِ السَّحْرِ عَلَى صِيَامِ
ศ.ลิขอยริฮฺ	อิบนุ อุมัร	316	206	تَسَحَّرُوا وَلَوْ بِجُرْعَةِ مَاءٍ
ศ.ลิขอยริฮฺ	อะบี สุรอยเราะฮฺ	317	207	نَعِمَ سَحُورُ الْمُؤْمِنِ التَّمْرُ
ศ.ลิขอยริฮฺ	อะบี ซัรฺร	317	208	لَا يَزَالُ النَّاسُ بِخَيْرٍ مَا عَجَّلُوا
เศาะฮิฮฺ	ซัยด เบน ซาบิต	319	209	تَسَحَّرْنَا مَعَ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ
เศาะฮิฮฺ	อะฮฺมัด เบน อะลี	320	210	دَعُ مَا يَرِيْبُكَ إِلَى مَا لَا يَرِيْبُكَ
เศาะฮิฮฺ	สะฮัล เบน สะฮัด อัศสาอิตียฺ	320	211	لَا تَزَالُ أُمَّتِي بِخَيْرٍ مَا عَجَّلُوا الْفِطْرَ
เศาะฮิฮฺ	ซัยด เบน คอลิด อัลญุซะนียฺ	320	212	مَنْ فَطَرَ صَائِمًا فَلَهُ مِثْلُ أَجْرِهِ
ญะฮะอ์ฟ	อะบี สุรอยเราะฮฺ	321	213	مَنْ أَصْبَحَ جُنْبًا فَلَا صَوْمَ لَهُ
เศาะฮิฮฺ	อะบีสุรอยเราะฮฺ	323	214	مَنْ لَمْ يَدَعْ قَوْلَ الزُّورِ وَالْعَمَلَ بِهِ
เศาะฮิฮฺ	อะบี สุรอยเราะฮฺ	324	215	الصِّيَامِ حُنَّةً فَإِذَا كَانَ أَحَدُكُمْ
เศาะฮิฮฺ	อะบี สุรอยเราะฮฺ	325	216	حَلُوفٍ فَمِ الصَّائِمِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ
เศาะฮิฮฺ	อะบี สุรอยเราะฮฺ	326	217	مَنْ قَامَ لَيْلَةَ الْقَدْرِ إِيمَانًا
เศาะฮิฮฺ	อาอิชะฮฺ	327	218	مَنْ مَاتَ وَعَلَيْهِ صِيَامٌ صَامَ عَنْهُ وَلِيُّهُ

สารบัญตัวบทอะดีษ (ต่อ)				
ระดับของอะดีษ	ผู้รายงานอะดีษ	หมายเลขหน้า	หมายเลขอะดีษ	วรรคแรกของอะดีษ
เศาะฮิฮฺ	อิบนุ อับบาส	327	219	صَوْمِي عَنْ أُمَّكَ
เศาะฮิฮฺ	อะบี สุรอยเราะฮ์	328	220	جَاءَ رَجُلٌ إِلَى النَّبِيِّ ﷺ فَقَالَ
เศาะฮิฮฺ	อะบี สุรอยเราะฮ์	331	221	كُلُّ عَمَلِ ابْنِ آدَمَ لَهُ إِلَّا الصَّوْمَ
เศาะฮิฮฺ	อะบีสะอีด อัลคุดรี	332	222	مَنْ صَامَ يَوْمًا فِي سَبِيلِ اللَّهِ
เศาะฮิฮฺ	อะบี เกาะตาดะฮ์	332	223	صِيَامُ يَوْمِ عَرَفَةَ، أَحْتَسِبُ عَلَى اللَّهِ
เศาะฮิฮฺ	อะบี เกาะตาดะฮ์	333	224	وَصِيَامُ عَاشُورَاءَ أَحْتَسِبُ عَلَى اللَّهِ
เศาะฮิฮฺ	อิบนุ อับบาส	333	225	لَكِنَّ بَقِيَّةَ إِلَى قَابِلٍ لِأَصُومَنَّ
เศาะฮิฮฺ	อะบีอัยยูบ อัลอันศอรีย์	334	226	مَنْ صَامَ رَمَضَانَ، ثُمَّ أَتْبَعَهُ بِسِتِّ
ฮ.ลิฆอยริฮฺ	อุสามะฮ์ เป็น ซัยด	335	227	إِنَّمَا يُعْرَضَ فِيهِمَا الْأَعْمَالُ
เศาะฮิฮฺ	อะบี สุรอยเราะฮ์	336	228	لَا يُصْمُ أَحَدُكُمْ يَوْمَ الْجُمُعَةِ
เศาะฮิฮฺ	อะบี มุซา	337	229	مَنْ صَامَ الدَّهْرَ صَبَّحَتْ
เศาะฮิฮฺ	อิบนุ อัมร	338	230	لَا صَامَ مَنْ صَامَ الْأَبَدَ
เศาะฮิฮฺ	อิบนุ อัมร	339	231	أَفْضَلُ الصِّيَامِ صِيَامُ دَاوُدَ
ศ.ลิฆอยริฮฺ	อุมมิ ฮานือ	339	232	الصَّائِمُ الْمُتَطَوِّعُ أَمِيرُ نَفْسِهِ
เศาะฮิฮฺ	อิบนุ อัมร	340	233	نَبِيُّ الْإِسْلَامِ عَلَى خَمْسٍ
ญะฮิฮฺ	อาอิชะฮ์	340	234	هَلْ عَلَى النِّسَاءِ جِهَادٌ
ศ.ลิฆอยริฮฺ	อะบี สุรอยเราะฮ์	341	235	لَا تُسَافِرُ الْمَرْأَةُ بَرِيدًا
เศาะฮิฮฺ	อาอิชะฮ์	343	236	مَنْ أَرَادَ مِنْكُمْ أَنْ يُهْلَ بِحَجٍّ
ศ.ลิฆอยริฮฺ	อิบนุ อับบาส	344	237	الْبَسُوا مِنْ ثِيَابِكُمُ الْبَيَاضَ
เศาะฮิฮฺ	อิบนุ อุมร	345	238	لِيُحْرِمَ أَحَدُكُمْ فِي إِزَارٍ وَرِدَائٍ وَنَعْلَيْنِ
ญะฮิฮฺ	อิบนุ มุรอญญ	346	239	اللَّهُمَّ زِدْ هَذَا النَّبِيَّ تَشْرِيفًا، وَتَعْظِيمًا
ไม่พบ	อัชชาฟีอีย์	347	240	بِسْمِ اللَّهِ وَاللَّهُ أَكْبَرُ اللَّهُمَّ إِيْمَانًا بِكَ
ฮ.ลิฆอยริฮฺ	อุมร เป็น อัลคอฎฏอบ	348	241	مَنْ شَعَلَهُ ذَكَرِي عَنْ مَسْأَلَتِي
เศาะฮิฮฺ	อับดุลเราะฮ์มาน เป็น ยะฮ์มร	350	242	مَنْ أَدْرَكَ عَرَفَةَ قَبْلَ
เศาะฮิฮฺ	อุรวะฮ์ เป็น มุญอริส	350	243	مَنْ أَتَى عَرَفَةَ قَبْلَ
ฮ.ลิฆอยริฮฺ	อับดุลลอฮ์ เป็น อัมร	351	244	وَحَيَّرُ مَا قُلْتُ أَنَا وَالنَّبِيُّونَ مِنْ قَبْلِي
ฮ.ลิฆอยริฮฺ	อับดุลลอฮ์ เป็น อัมร	353	245	أَفْضَلُ الدُّعَاءِ دُعَاءُ يَوْمِ عَرَفَةَ

สารบัญตัวบทอะดีษ (ต่อ)				
ระดับของ อะดีษ	ผู้รายงานอะดีษ	หมายเลข หน้า	หมายเลข อะดีษ	วรรคแรกของอะดีษ
เศาะฮือฮ	อิบนุ อับบาส	353	246	لَيْسَ عَلَى النِّسَاءِ حَلْقٌ إِذَا عَلِيَهُنَّ
อะฮ์ลัน	อิบนุ อับบาส	354	247	اللَّهُ رَبُّكُمْ تُكْبِرُونَ وَمَلَأَهُ أَبْيُكُمْ
ฮ.ลิมอยริฮ	อิบนุ อุมัร	355	248	مَنْ أَحْرَمَ بِالْحَجِّ وَالْعُمْرَةِ
เศาะฮือฮ	อิบนุ อุมัร	356	249	مَنْ كَانَ لَهُ هَدْيٌ فَلْيُهْدِ
ฎ.ญิดัตัน	อุมัร เป็น อัลดกอฎฎอบ	357	250	الْمُحْرَمُ أَشْعَثُ أَغْبَرُ
เศาะฮือฮ	อิบนุ อับบาส	358	251	إِنَّ هَذَا الْبَلَدَ حَرَامٌ بِحُزْمَةٍ
ฎะฮะอ์ฟ	อิบนุ อุมัร	359	252	مَنْ زَارَ قَبْرِي وَجَبَتْ لَهُ شَفَاعَتِي
ฎะฮะอ์ฟ	อิบนุ อุมัร	359	253	مَنْ جَاءَنِي زَائِرًا لَمْ يَنْرَعْهُ حَاجَةٌ
ฎ.ญิดัตัน	อะบู สุรอยเราะฮ์	360	254	مَنْ صَلَّى عَلَيَّ عِنْدَ قَبْرِي
เมาฎูฮ	-	361	255	مَنْ حَجَّ وَلَمْ يَزُرْنِي فَقَدْ خَفَانِي
ฎะฮะอ์ฟ	อะบู สุรอยเราะฮ์	362	256	مَا مِنْ أَحَدٍ يُسَلِّمُ عَلَيَّ إِلَّا
ฎะฮะอ์ฟ	อาอิชะฮ์	363	257	مَا عَمِلَ ابْنُ آدَمَ يَوْمَ النَّحْرِ
ฎ.ญิดัตัน	อะบู สุรอยเราะฮ์	364	258	عَظَّمُوا صَحَابِيَّكُمْ
ฎะฮะอ์ฟ	อิบนุ อับบาส	365	259	أُمِرْتُ بِالنَّحْرِ وَهُوَ سُنَّةٌ لَكُمْ
ฎะฮะอ์ฟ	อิบนุ อับบาส	365	260	كُتِبَ عَلَيَّ النَّحْرِ
ฎ.ญิดัตัน	อะนัส	366	261	اللَّهُمَّ هَذَا عَنْ مُحَمَّدٍ وَأُمَّةٍ مُحَمَّدٍ
ฎะฮะอ์ฟ	ญะบ์ร เป็น มุฎอิม	367	262	فِي كُلِّ أَيَّامِ التَّشْرِيقِ ذَبْحٌ
เศาะฮือฮ	อัลบะรอฮ์	368	263	أَوَّلُ مَا نَبَدْنَا بِهِ فِي يَوْمِنَا هَذَا
ฎะฮะอ์ฟ	อะบู สุรอยเราะฮ์	369	264	مَنْ بَاعَ جِلْدَ أَضْحِيَّتِهِ فَلَا أَضْحِيَّةَ لَهُ
เศาะฮือฮ	อุมมิ สะละมะฮ์	340	265	إِذَا رَأَيْتُمْ هِلَالَ ذِي الْحِجَّةِ
ฎะฮะอ์ฟ	อิมรอน เป็น ฮุศอยน	371	266	إِنَّ صَلَاتِي وَنُسُكِي وَمَحْيَايَ
ฎะฮะอ์ฟ	สะมุเราะฮ์	372	267	الْعَالَمِ مُرْتَهَنٌ بِعَقِيَّتِهِ
ศ.ลิมอยริฮ	อาอิชะฮ์	373	268	أَمَرْنَا رَسُولَ اللَّهِ ﷺ أَنْ نَعَقَّ
ฎะฮะอ์ฟ	อะบี อัลดัตตาร์	373	269	إِنَّكُمْ تُدْعَوْنَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ
ฎะฮะอ์ฟ	มาลิก เป็น กอฮฎอม	374	270	لَوْ طَعَنْتَ فِي فَحْدِهَا لِأَجْرَأَكْ
เศาะฮือฮ	อะดียฺ เป็น ฮาติม	375	271	إِذَا وَجَدْتَ فِيهِ أَنْتَرَ سَهْمَكَ
ฮ.ลิมอยริฮ	อิบนุ อุมัร	376	272	أَحَلَّتْ لَنَا مَيْتَتَانِ الْحَوْثُ وَالْحِرَادُ

สารบัญตัวบทฮะดีษ (ต่อ)				
ระดับของ ฮะดีษ	ผู้รายงานฮะดีษ	หมายเลข หน้า	หมายเลข ฮะดีษ	วรรคแรกของฮะดีษ
เศาะฮิฮ	รอฟีอ์ เป็น เคาะดีจญ์	377	273	مَا أَنْهَرَ الدَّمَ، وَذُكِرَ اسْمُ اللَّهِ عَلَيْهِ
เศาะฮิฮ	อะดียฺ เป็น ฮาติม	378	274	فَإِنْ أَكَلَ فَلَا تَأْكُلْ
ฮ.ลิฆอยริฮ	อะบี บักร	379	275	أَيُّ لَحْمٍ نَبَتَ مِنْ حَرَامٍ
เศาะฮิฮ	อะบู สุรอยเราะฮ์	380	276	هُوَ الطَّهْرُ مَاؤُهُ الْحِلُّ مَيْتَتُهُ
เศาะฮิฮ	ญาบิร	381	277	أَبْدًا بِنَفْسِكَ

Prince of Songkla University
Pattani Campus

ตัดรีจัญต์วบทอะติษในหนังสือสะบีล อัลมุฮตะดีน ของชัยคุมุฮัมมัด
อรัซัด เบ็น อับดุลลอฮ์ อัลบันญะรีย

อับดุรรอฮ์มาน จะปะกียา¹ อับดุลเลาะ การินา²

¹นักศึกษาระดับปริญญาเอก สาขาวิชาอิสลามศึกษา

E-mail : abd_chapakiya@yahoo.co.th

²Ph.D (สาขาอิสลามศึกษา)

E-mail : kabdullah@bunga.pn.psu.ac.th

ภาควิชาอิสลามศึกษา วิทยาลัยอิสลามศึกษา

มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี

บทคัดย่อ

การวิจัย ครั้ง นี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อ ศึกษา ชีวิตประวัติของชัยคุมุฮัมมัดอรัซัด เบ็น อับดุลลอฮ์ อัลบันญะรีย ศึกษาหนังสือสะบีล อัลมุฮตะดีน ลิตตะฟักุฮ ฟิ อัมริดดีน ศึกษาแหล่งที่มา และประเมินสภาพของอะติษที่มีอยู่ในหนังสือ สะบีล อัลมุฮตะดีน เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบ บันทึกลงและแบบสัมภาษณ์ วิเคราะห์ข้อมูลใช้ หลักการอนุมูล อะติษ หลักการตัดรีจัญต์ หลักการอัลญูรฮู วะ อัดตะฮะดีล หลักการทางประวัติศาสตร์และหลักการตรึงฮือ ผลการวิจัยพบว่า

1. ชัยคุมุฮัมมัดอรัซัด เบ็น อับดุลลอฮ์อัลบันญะรีย เกิดที่ตำบลลูกฆอบัง กาลิมัตัน อินโดนีเซีย เมื่อ ปี ฮ.ศ 1122 ท่านเริ่มศึกษาศาสนาอิสลามในพระราชวังของกษัตริย์บัน ญูร์เมื่ออายุ 7 ปี ศึกษา ณ นครมักกะฮ์ เป็นเวลา 30 ปี และศึกษา ณ นครมะดีนะฮ์ เป็นเวลา 5 ปี ท่านเป็น อุลมะมาฮ์ชาวอินโดนีเซีย คนหนึ่งที่มีผลงานด้านวิชาการมากมาย มีความรู้ ความเชี่ยวชาญวิทยาการ อิสลาม มีความสามารถในการถ่ายทอดวิชาความรู้และแต่งตำราเป็นที่ยอมรับของสังคมมุสลิมด้าน อาเก็ดอะฮ์ ฟิกฮ์ ตะเศาะวูฟ และดาราศาสตร์ ท่านเสียชีวิตปี ฮ.ศ 122 7 ณ เมืองบัน ญูร์ กาลิมัตัน อินโดนีเซีย สาเหตุของการแต่งหนังสือเล่มนี้เพราะ กษัตริย์ผู้ปกครองเมืองบันญูร์ ได้ขอให้ท่านเขียน หนังสือเกี่ยวกับศาสนาอิสลาม เพื่อแก้ปัญหาสังคม ที่ไม่เข้าใจศาสนา ท่านจึงแต่งหนังสือที่ได้ชื่อว่า สะบีลุลมุฮตะดีน ลิตตะฟักุฮ ฟิ อัมริดดีนซึ่งเป็นหนังสือฟิกฮ์ที่เริ่มจากบทว่าด้วย อัญญาฮะฮาระฮฺ จนถึงบทที่ว่าด้วย อัล-อัญญิมะฮฺ ภายในเวลา 2 ปี ในการจัดพิมพ์จะรวมหนังสือทั้ง 2 เล่มเป็นเล่ม เดียว เล่มที่ 1 มีจำนวนหน้า 250 หน้า ส่วนเล่มที่ 2 มี 269 หน้า จุดเด่นและความพิเศษของหนังสือ คือเป็นหนังสือเกี่ยวกับบทบัญญัติด้านการภักดีและอิบาดะฮ์ที่เกือบสมบูรณ์ เป็นหนังสือฟิกฮ์ที่มี

หลักฐานจากอัลกุรอานและอัลฮะดีษ เป็นหนังสือที่นักวิชาการศาสนาได้ยกย่องว่าเป็นหนังสือที่ยอ ดเยี่ยมมีค่ามากเป็นพิเศษ

2. แหล่งที่มาของฮะดีษทั้งหมดที่ ปรากฏอยู่ในหนังสือสะบีลุลมุฮตะดีน มาจาก หนังสือชนิดต่างๆ คือ มีการบันทึกอยู่ในหนังสืออัลญาวามิอ ประกอบด้วย เคาเศฮ์ ฮัลลัคอริย และเคาเศฮ์ มุสลิม มีบันทึกอยู่ในหนังสืออัศเคาเศฮฮาฮ ประกอบด้วยเคาเศฮ์ อิบน์ อิบบาน และ เคาเศฮ์ อิบน์ กุซัยมะฮ์ หนังสืออัสนัน สุนันอะบู ดาหวัด สุนันอัตติรมิซีย์ สุนัน อันนะสาอียี สุนัน อุบูนุ มาญะฮ์ สุนันอัตตาเราะเกอญนีย และอัสนัน อัลกุบรอ หนังสืออัลมะसानีด ประกอบด้วย มุสนัด อิมามอะฮมัด มุสนัดอัลบัซซาร มุสนัดอัลฮุมาดียี มุสนัดอัब्ดุล เบิน ฮุมาียด มุสนัดอะบี อะวานะฮ์ มุสนัดอะบู ดาหวัด อัฎฎะฮะลียี มุสนัดอะบี ยะฮยา อัลมุศัลลี และมุสนัดฟิรเดาส ของอัดดัยละมียี่ หนังสืออัลมะอะอิม ประกอบด้วย อัลมุอญิม อัลกะบীর อัลมุอญิม อัลเอาสิฎุ และอัมมุญิม อัศเคาเศฮ์รี ของอัฎฎะฮะบะรอเนีย หนังสืออัลมุสตัดเราะเกาท ประกอบด้วย อัลมุสตัดรีอก อะลา อัศเคาเศฮ์ฮัยน ของอัลอากีม อันนัยสาบูรียี หนังสือมุวัฎฎะฮะอาต ประกอบด้วย อัลมุวัฎฎะฮะอ์ ของมา ลิก เบน อะนะส หนังสืออัลมุค็อนนะฟาต ประกอบด้วยมุค็อนนัฟ อับดุลเราะซซาก และมุค็อนนัฟอิบน์ อะบี ซัยบะฮ์ หนังสืออัลอัญญูซาอ์ ประกอบด้วย ซุอบ อัลอิมาน ของอัลบัยฮะกีย อัลอะดับ อัลมุฟร้อด ของอัลลัคอริย และ อัลฮุญญะฮ์ อัลเอาลียาอ์ ของอะบู นุอัยม

3. ระดับฮะดีษที่เป็นสำนวนอาหรับในหนังสือสะบีลุลมุฮตะดีน มีทั้งหมด 277 ฮะดีษ จากการตัดครีจัญพบว่า มีฮะดีษเคาเศฮ์ฮ์ ลิขาคีฮมีจำนวน 175 ฮะดีษ คิดเป็นร้อยละ 63.18 ฮะดีษเคาเศฮ์ฮ์ ลิข้อยริฮมีจำนวน 8 ฮะดีษ คิดเป็นร้อยละ 2.89 ฮะดีษสะสัน ลิขาคีฮมีจำนวน 9 ฮะดีษ คิดเป็นร้อยละ 3.25 ฮะดีษสะสันลิข้อยริฮมีจำนวน 43 ฮะดีษ คิดเป็นร้อยละ 15.52 ฮะดีษ ฎะฮะอียีมีจำนวน 26 ฮะดีษ คิดเป็นร้อยละ 9.39 ฮะดีษฎะฮะอียี ญุดันมีจำนวน 9 ฮะดีษ คิดเป็น ร้อยละ 3.25 ฮะดีษเมาฎอมีจำนวน 5 ฮะดีษ คิดเป็นร้อยละ 1.81 และฮะดีษที่ผู้วิจัยไม่สามารถ กำหนดระดับได้มีจำนวน 2 ฮะดีษ คิดเป็นร้อยละ 0.72 ฮะดีษที่อยู่ในข่ายฮะดีษมักบูลมีจำนวน ทั้งหมด 235 ฮะดีษ คิดเป็นร้อยละ 84.84 และฮะดีษที่อยู่ในข่ายฮะดีษมัรดูดมีจำนวนทั้งหมด 4 2 ฮะดีษ คิดเป็นร้อยละ 15.16

The Takhrīj of Ḥadīth Texts in the Book *Sabilu al-Muhtadīn* of
Shaykh Muhammad 'Arshad bin Abdullah al-Banjariy

Abdurrohman Chapakiya¹ Abdullah Karena²

¹ Ph.D Candidate, Graduate, Department of Islamic Studies.

E-mail : abd_chapakiya@yahoo.co.th

² Ph.D (Islamic Studies),

E-mail : kabdullah@bunga.pn.psu.ac.th

Department of Islamic Studies.

College of Islamic Studies.

Prince of Songkla University, Pattani Campus.

ABSTRACT

The objectives of this study are to study the biography of Shaykh Muhammad 'Arshad bin 'Abdullah al-Banjariy and to study the general details of the book *Sabilu al-Muhtadīn li al-Tafaqquh fi Amri al-Din* by studying sources of this book as well as making assessments on the status of ḥadīths mentioned in this book. The data was collected through the research tools of records and interviews, the information was analyzed by using *Ulūmul Ḥadīth*, *Takhrīj*, *al-Jarh wa Ta'dīl*, historical approach and *Tarjīh* principles. The result of the research found that:

1. Shaykh Muhammad 'Arshad bin Abdullah al-Banjariy was born in Lok Gabang Kalimantan Indonesia on 1122 H. He began studied Islam in the king Banjariy's palace at the age of 7 years old, studied in Makkah city for 30 years and studied at the Madīnah city for 5 years. He is Indonesian scholar, who has knowledge and technical expertise of Islamic science. He has the ability on teaching and writing the Islamic texts on *aqidah*, *fiqh*, *tasauwuf* and *astronomy*. He died in 1227 H. at Banjar Kalimantan Indonesia. Cause of the author of this book, The main reason of writing the book of *Sabilu al-Muhtadīn li al-Tafaqquh fi Amri al-Din* was to meet with the king of Banjar city's demand. The king had asked him to write a book about Islam in order to solve the social problems of ignorance in religion. He began the writing of this book on the chapter of *al-Tahārah* and ended up with the chapter *al-At'imah* within the period of two years. This book consist of two volumes and they are combined for the sake of publication. Page number of this book contains of 250 pages for the volume I and 269 pages for volume II. The distinctiveness of this book is almost completely highlighted on *worship* and *'ibadat* which are clearly based on the evidence of *al-Qur'an* and *al Ḥadīth*. This book is regarded by the Muslim scholar as excellent and valuable Islamic academic document.

2. Sources of all ḥadīths mentioned the book *Sabilu al-Muhtadīn* are recorded in *Jawāmi'* books including *Ṣaḥīḥ al-Bukhāriy*, *Ṣaḥīḥ Muslim*, *Ṣaḥīḥ Ibn Hibbān*, *Ṣaḥīḥ Ibn Khuzaimah*, and *al-Sunan* books including *Sunan Abu Dāwūd*, *Sunan al-Tirmidhiy*, *Sunan al-Nasā'iy*, *Sunan Ibn Mājah*, *Sunan al-Dār al-Quṭniy* and *al-Sunan al-Kubrā*. The sourced of Ḥadīths are also recorded in *al-Masānid* books including *Musnad Imām Aḥmad*, *Musnad al-Bazzār*, *Musnad al-Ḥumaidiy*, *Musnad abu Awānah*, *Musnad Abū Dāwūd al-Ṭayālisiy*, *Musnad Abī Ya'lā al Mūṣiliy* and *Musnad Firdaus* by *al-Dailamiy* and *al-Ma'ājim* books including *al-Mu'jam al-Kabīr*, *al-Mu'jam al-Ausaṭ* and *al-Mu'jam al-Saghīr* by *al-Ṭabarāniy*, Finally, the Ḥadīth

sources are recorded in al-Mustadrakāt books including al-Mustadrak alā al-Ṣaḥīḥain by Ḥākim al-Naisabūriy, al-Muwaṭṭa'āt books including al-Muwaṭṭa' Imām Mālik, al-Muṣannafāt books including Muṣannaf Abd al-Razzāq and Muṣannaf Ibn Abī Shaybah and al-Ajzā' books including Su'b al-'Īmān by al-Baihaqiy, al-Adab al-Mufrad by al-Bukhāriy and al-Ḥuliyah al-'Auliya' by Abū Nu'iam.

3. The amount of ḥadīth included in Sabilu al-Muhtadin is 277. Regarding the level of these ḥadīth, the result of study reveals that there are 175 ḥadīths which are regarded as ḥadīth ṣaḥīḥ (authentic) representing 63.18 percentage, 8 Ḥadīth which are regarded as ḥadīth ṣaḥīḥ lighairihi, (ṣaḥīḥ due to external factors) representing 2.89 percentage, 9 ḥadīth which are regarded as ḥadīth ḥasan (Fair Reports) representing 3.25 percentage, 43 ḥadīths which are regarded as ḥadīth ḥasan lighairihi, (hasan due to external factors) representing 15.52 percentage, 26 ḥadīths which are regarded as ḥadīth ḍa'īf (weak) representing 9.39 percentage, 9 ḥadīth which are regarded as ḍa'īf jiddan (Very Weak) representing 3.25 percentage and 5 ḥadīths which are regarded as ḥadīth mawḍū' (the forged reports) representing 1.81 percentage. In addition, the research also find that there 2 ḥadīth which their levels could not be identified representing 0.72 percentage. In a nutshell, there are 235 ḥadīths or 84.84 % of all ḥadīths are categorized in the groups of ḥadīth maqbūl and there are 42 ḥadīths or 15.16% of all ḥadīths are classified in the groups of ḥadīth mardūd.

Prince of Songkla University
Pattani Campus

บทนำ

อะดิษ คือแหล่งที่มาของบทบัญญัติอิสลามซึ่งเป็นอันดับสองรองลงมาจาก อัลกุรอานและอะดิษกับอัสนุนะฮ์มีความหมายเหมือนกัน (al-Sakhāwī, n.d. : 1/8) ดังนั้นอัสนุนะฮ์จึงมีสองสถานะด้วยกันคือ สถานะที่หนึ่งเป็นการยืนยันในสิ่งที่อัลกุรอานได้บัญญัติไว้ อรรถาธิบายความหมายของอัลกุรอานให้ชัดเจนยิ่งขึ้นในแง่การปฏิบัติและในแง่อื่นๆ ส่วนสถานะที่สองในฐานะเป็นการกำหนดบทบัญญัติในสิ่งที่อัลกุรอานมิได้บัญญัติไว้ (al-Shāfi'ī, 2001 : 1/35)

ในยุคแรกๆในสมัยของท่านเราะสูลุลลอฮ์ ﷺ บรรดาเศาะฮาบะฮ์จะรับฟังอะดิษจากท่านเราะสูลุลลอฮ์ ﷺ โดยตรงส่วนท่านเราะสูลุลลอฮ์ ﷺ ก็รับวะฮีย์จากอัลลอฮ์โดยตรงหรือมีมลาอิกะฮ์เป็นสื่อกลาง หลังจากที่ท่านเราะสูลุลลอฮ์ ﷺ สิ้นชีวิตบรรดาเศาะฮาบะฮ์ ก็ทำการสืบทอดตำแหน่งผู้นำมุสลิมเริ่มจากท่านอะบู บักร อัศคีดีก ต่อมาท่านอุมร์ เป็น อัลค็อฎฏอบ ท่านอุษมาน เบน อัฟฟาน ในยุคนี้เองเกิดวิกฤตการณ์อันอัปยศในหน้าประวัติศาสตร์อิสลามเมื่อมีการลอบสังหารท่านอุษมาน (เสียชีวิตในปี ฮ.ศ.35) จากเหตุการณ์นั้นทำให้บรรดาเศาะฮาบะฮ์ เข้มงวดกวดขันในสายรายงานอะดิษหากพวกเขาเห็นว่าผู้รายงานอะดิษเป็นผู้มีสัจจะมีความรับผิดชอบพวกเขาจะรับอะดิษนั้นหากไม่มีคุณสมบัติดังกล่าวพวกเขาก็จะปฏิเสธที่จะรับการรายงานของเขา (Muslim, 1996 : 1/84)

ในสมัยเคาะลีฟะฮ์ อุมร์ เบน अबดุลอะซีซ (เสียชีวิต ในปี ฮ.ศ.101) ได้ดำริให้อุละมาอ์มุสลิมที่อยู่ตามหัวเมืองต่างๆทำการรวบรวมอะดิษเนื่องจากเกรงว่าอะดิษจะหายสาบสูญอันเนื่องจากการสิ้นชีวิตของบรรดาผู้ท่องอะดิษและเพิ่มขึ้นของจำนวนอะดิษที่อุปโลกนขึ้นมา ดังนั้นจึงทำให้การรวบรวมอะดิษเสร็จสิ้นอย่างสมบูรณ์ในอิญเราะฮ์ศตวรรษที่ 2 และ 3 ซึ่งเป็นยุคทองของการบันทึกและรวบรวมอะดิษ (al- Khair 'Abādīy, 1999 : 24)

ประมาณปลายศตวรรษที่ 3 ต้นศตวรรษที่ 4 มีนักวิชาการอะดิษได้ริเริ่มตัดครีจญ์ เมื่อเข้าสู่ศตวรรษที่ 6 การตัดครีจญ์มีแนวทางที่ชัดเจนยิ่งขึ้นและเป็นไปตามความหมายของการตัดครีจญ์ทางวิชาการอะดิษคือ การระบุที่มาของอะดิษว่าอุละมาอ์อะดิษท่านใดบ้างที่บันทึกอะดิษบทนี้ด้วยสายรายงานพร้อมทั้งระบุระดับของอะดิษว่าเชื่อถือได้เพียงใด

ปัจจุบันนับว่าการตัดครีจญ์มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการศึกษาบทบัญญัติอิสลาม นักวิชาการ นักศึกษาและบุคคลทั่วไปต่างให้ความสำคัญในการอ้างอิงที่มาโดยเฉพาะกับอะดิษของท่านเราะสูลุลลอฮ์ ﷺ เนื่องจาก หนังสือและตำราที่ถูกเขียนโดยอุละมาอ์มุสลิมหลายท่านที่ยังไม่ได้รับการวิเคราะห์โดยเฉพาะหนังสือที่มีการอ้างอะดิษของท่านเราะสูลุลลอฮ์ ﷺ ไม่ว่าจะเป็นหนังสือ อะกีเดฮ์ ฟิกฮฺ ตัฟซีร์ ประวัติศาสตร์ ฯลฯ เพื่อสนองตอบความต้องการของประชาชาติมุสลิมในเรื่องนี้มีนักวิชาการอะดิษร่วมสมัยหลายท่านที่อุทิศร่างกายและปัญญาเพื่อการตัดครีจญ์อะดิษเช่นชัยคุ อัลฆุมารีย์ ชัยคุฮัมมาด อัลอันศอริย์ และชัยคุ มุฮัมมัด นาซีรุดดีน อัลอัลบานีย์ เป็นต้น

ดังนั้นการศึกษาวิชาการที่เกี่ยวข้องกับอะดิษถือว่ามีความสำคัญโดยเฉพาะอย่างยิ่ง การตัดครีจญ์ในแวดวงวิชาการอิสลามศึกษาในประเทศไทยนั้นตัดครีจญ์นี้ถือว่าเป็นศาสตร์ที่ต้องการการ ค้นคว้าอย่างมาก และกว้างขวาง

หนึ่งในบรรดาอุละมาอ์ที่สำคัญของโลกมุสลิมมลายูสามจังหวัดชายแดนภาคใต้คือ ชัยคุมฮัมมัดอัรซัด เป็น อับดุลลอฮ์อัลบันญะรีย์ ซึ่งผู้วิจัยได้เลือกที่จะศึกษาหนังสือของท่าน ทั้งนี้ เนื่องจากท่านเป็นอุละมาอ์ที่มีบทบาทอย่างมากในการเผยแพร่วิทยาการอิสลาม และเป็นผู้หนึ่งที่ วางรากฐานอิสลามศึกษาในภูมิภาคเอเชียอาคเนย์ โดยเฉพาะการแต่งและการแปลตำราอิสลามเป็น ภาษามลายูหรือที่เรียกกันว่า กิตาบญาวี (Jawi Literature) ท่านมีผลงานทางวิชาการมากมายเกือบ ครอบคลุมทุกสาขาวิชา เช่น วิชาฟิกฮ์ (ศาสนบัญญัติ) อะกีดะฮ์ (หลักการเชื่อมั่น) ตะเศววาฟ (จริยศาสตร์) และดาราศาสตร์ เป็นต้น

ผู้วิจัยได้เลือกที่จะศึกษาหนังสือ สะบีล อัลมุฮตะดีน ลิตตะฟีกุฮฺ ฟิ อัมริดดีนซึ่งเป็นหนังสือเกี่ยวกับฟิกฮ์ อิบาดัต (บทบัญญัติที่เกี่ยวกับการประกอบศาสนกิจ) เป็นหนังสือ ทรงคุณค่าที่นักวิชาการและนักศึกษามุสลิมใช้ในการอ้างอิงและใช้ในการเรียนการสอนตามสถาบัน ศึกษาปอเนาะ หรือตามมัสยิดตั้งแต่อดีตจวบปัจจุบัน

โดยทั่วไปแล้วตำราอิสลามที่แต่งเป็นภาษาญาวีโดยอุละมาอ์มลายูในช่วงศตวรรษที่ 19-20 นั้น การนำหลักฐานจากอะดิษของเราะสุลลอฮ์ ﷺ มาอ้างในตำราเหล่านั้นผู้แต่งมักไม่ให้ความสำคัญเกี่ยวกับสายรายงานและสถานภาพของอะดิษที่นำมาอ้าง ดังนั้นจึงพบว่าในตำราเหล่านั้น มีอะดิษหลายระดับปะปนอยู่ ตั้งแต่อะดิษเศาะฮิฮฺ จนถึงอะดิษที่ไม่ทราบแหล่งที่มา (Sakat and Abd Aziz, 2001 : 9) สิ่งเหล่านี้จะส่งผลกระทบต่อหลายด้านแก่ผู้อ่านที่ไม่มีความชำนาญในการพิสูจน์ ความถูกต้องของอะดิษ ซึ่งผู้อ่านอาจจะยึดติดและถือปฏิบัติตามอะดิษที่เขาได้พบถึงแม้ว่าอะดิษนั้น อยู่ในระดับที่อ่อนแอหรือเป็นอะดิษเมาฎูที่ถูกอุปโลกน์ขึ้นมาก็ตาม

ในหนังสือสะบีล อัลมุฮตะดีน ลิตตะฟีกุฮฺ ฟิ อัมริดดีน มีอะดิษของท่าน เราะสุลลอฮ์ ﷺ ทั้งที่เป็นสำนวนอาหรับและสำนวนที่ถอดความเป็นภาษามลายู โดยส่วนใหญ่แล้วผู้ แต่งมิได้ระบุที่มาและสถานภาพของ อะดิษ

ด้วยเหตุผลที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยจึงเห็นควรศึกษาสถานภาพของอะดิษที่ปรากฏ ในหนังสือสะบีล อัลมุฮตะดีน ลิตตะฟีกุฮฺ ฟิ อัมริดดีนของชัยคุมฮัมมัดอัรซัด เป็น อับดุลลอฮ์ อัลบันญะรีย์ด้วยกระบวนการตัดครีจญ์ตามแนวทางที่อุละมาอ์อะดิษได้กำหนดไว้ ซึ่งเป็นหัวข้อวิจัยที่ สำคัญมากสำหรับวิชาการอิสลาม และเท่าที่ผู้วิจัยทราบตำราเล่มนี้ยังไม่มีผู้ใดทำการตัดครีจญ์มาก่อน ผู้วิจัยหวังว่าการวิจัยครั้งนี้จะอำนวยความสะดวกเป็นอย่างมากให้กับวิทยาการอิสลามโดยเฉพาะสังคม มุสลิมในประเทศไทย และประเทศที่อยู่ในอาเซียนเป็นอย่างดี ทั้งนี้เพื่อเพิ่มคุณค่าแก่หนังสือเล่มนี้ และยังเป็นประโยชน์แก่ผู้ที่ศึกษาหนังสือเล่มนี้ต่อไป

คัมภีร์อัลกุรอาน อัลอะดีษและเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

คัมภีร์อัลกุรอานที่เกี่ยวข้องกับการตคริจญ์

ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าอายะฮ์ในคัมภีร์อัลกุรอานที่กล่าวถึงการตคริจญ์อะดีษ ปรากฏว่าผู้วิจัยไม่พบว่ามียายะฮ์ใดที่กล่าวถึงการตคริจญ์อะดีษโดยตรง แต่ผู้วิจัยได้พบอายะฮ์ที่อัลลอฮ์ ﷻ ได้ตรัสเกี่ยวกับการสืบค้นการตรวจสอบอะดีษ และความยุติธรรมของผู้รายงานอะดีษดังที่พระองค์อัลลอฮ์ ﷻ ได้ตรัสว่า

﴿ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِن جَاءَكُمْ فَاسِقٌ بِنَبَأٍ فَتَبَيَّنُوا ﴾

(الحجرات بعض من آية 6)

ความว่า “โอ้ศรัทธาชนทั้งหลายหากคนชั่วนำข่าวใดๆมาแจ้งแก่พวกเจ้าพวกเจ้าก็จงสอบสวนให้แน่ชัด”

(สุเราะฮ์อัลหุรุดส่วนหนึ่งจากอายะฮ์ที่ 6)

อายะฮ์ดังกล่าวจะชี้ให้เห็นว่าเมื่อมีคนชั่วนำข่าวใดๆมาแจ้งแก่พวกเราเราจะต้องตรวจสอบให้แน่ชัดก่อนที่จะเชื่อในสิ่งเหล่านั้นและอะดีษเป็นสิ่งที่สำคัญในบรรดามุสลิมทั้งหลาย เพราะเป็นแบบอย่างของท่านเราะสูลุลลอฮ์ ﷺ ที่มุสลิมทุกคนจะต้องปฏิบัติตามหากไม่รู้ว่าคุณที่รายงาน อะดีษนั้นเป็นคนอย่างไรเราก็ไม่อาจที่จะเชื่อได้จนกว่าจะกระจ่างชัดว่าผู้รายงานนั้นเป็นคนดีและไว้วางใจได้จึงจะรับอะดีษนั้นมาเป็นหลักฐานในการปฏิบัติตั้งนั้นการตรวจสอบที่จะนำไปสู่ความจริงว่าสิ่งนั้นมาจากท่านเราะสูลุลลอฮ์ ﷺ จริงๆนั้นจะต้องมีการตรวจสอบดูว่าแหล่งที่มาของข่าวหรืออะดีษมาจากไหนการสืบสายรายงานอะดีษว่าต่อเนื่องกันไหมศึกษาประวัติผู้รายงานอะดีษว่าเป็นคนดีและเชื่อถือได้มากน้อยแค่ไหนและสามารถแยกระหว่างอะดีษเศาะฮิฮ์กับอะดีษฎะอ์ฟด้วยวิธีการเช่นนี้จะต้องผ่านกระบวนการรายงานที่ถูกต้องสามารถให้การยอมรับเป็นอะดีษของท่านเราะสูลุลลอฮ์ ﷺ มิใช่อะดีษที่ไม่สมควรพาดพิงถึงท่านแล้วนำมาเป็นหลักฐานนับว่าเป็นสิ่งที่ไม่ถูกต้องตามหลักการของอิสลามซึ่งกระบวนการสืบค้นดังกล่าวนี้เรียกว่าการตคริจญ์อะดีษ

อัลอะดีษที่เกี่ยวข้องกับการตคริจญ์

อัลอะดีษเป็นบทบัญญัติที่พระองค์อัลลอฮ์ ﷻ ได้ส่งให้ท่านเราะสูลุลลอฮ์ ﷺ เพื่อเป็นแนวปฏิบัติตามความประสงค์ของพระองค์อัลลอฮ์ ﷻ ดังนั้นการเผยแพร่อัลอะดีษของท่านเราะสูลุลลอฮ์ ﷻ เป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่งสำหรับมุสลิมทุกคนดังที่ท่านเราะสูลุลลอฮ์ ﷻ กล่าวว่า

((بَلِّغُوا عَنِّي وَلَوْ آيَةً))

ความว่า “จงเผยแพร่จากฉันถึงแม้ว่าหนึ่งอายะฮ์ก็ตาม”

(อะดีษบันทึกโดย al-Bukhāriy, 1422 : 3461)

จากอะดิษข้างต้นจะเห็นได้ว่า การรายงานอะดิษของท่านเราะสุลุลลอฮ์ ﷺ ให้แก่ผู้อื่นเป็นหน้าที่อย่างหนึ่งสำหรับมุสลิมและมุสลิมะฮฺโดยเฉพาะผู้ที่มีความรู้เกี่ยวกับอะดิษจะมีความรู้มากหรือน้อยก็ตาม แต่ทว่าผู้ที่มีความรู้มากหรือผู้เชี่ยวชาญในสาขาอะดิษจะมีหน้าที่หนักกว่าคนอื่น

ดังนั้นการที่จะรายงานอะดิษจากท่านเราะสุลุลลอฮ์ ﷺ จะต้องระมัดระวังเป็นอย่างดีเพื่อไม่ให้ผิดพลาดไปรายงานในสิ่งที่ท่านไม่ได้กล่าวถึงและไม่เคยปฏิบัติมาในชีวิตของท่านดังที่ท่านได้กล่าวถึงบุคคลที่กล่าวพาดพิงถึงท่านโดยที่ท่านมิได้มีส่วนเกี่ยวข้องกับเรื่องดังกล่าวว่าเขาผู้นั้นได้เตรียมที่อยู่ให้กับตนเองในวันอาคีเราะฮฺ คือ นรกญะฮันนัมดังที่ท่านเราะสุลุลลอฮ์ ﷺ กล่าวว่า

((مَنْ كَذَبَ عَلَيَّ مُتَعَمِّدًا فَلْيَتَّبِعُوا مَقْعَدَهُ مِنَ النَّارِ))

ความว่า “ผู้ใดโกหกต่อฉัน (หมายถึงนำฉันไปแอบอ้าง) เขาจงเตรียมที่นั่งของเขาในไฟนรก”

(อะดิษบันทึกโดย al-Buhkārīy, 1422 : 1291)

จากอะดิษข้างต้นจะเห็นได้ว่าการที่จะกล่าวพาดพิงถึงท่าน เราะสุลุลลอฮ์ ﷺ ว่าท่านเป็นผู้กระทำ หรือ เป็นผู้กล่าวหรือยอมรับนั้นจะต้องมีการสืบค้นให้ชัดเจนก่อนที่จะกล่าวพาดพิงถึงเราะสุลุลลอฮ์ ﷺ ดังนั้นจากอะดิษนี้เป็นหลักฐานที่สามารถนำมาอ้างถึงในเรื่องการสนับสนุนและส่งเสริมให้มีการตักรีญ์อะดิษได้เป็นอย่างดี

หนังสือที่เกี่ยวข้องกับการตักรีญ์อะดิษมีดังนี้ เช่น

อับดุลลอฮ์เบ็น ยูสุฟ อัลซัยละอีย์ (‘Abdullāh bin Yusūf al-Zaila’īy, 1997) เสียชีวิตในปี ฮ.ศ. 762 ท่านคืออูลมะฮ์อะดิษที่สังกัดมัชฮับหะนะฟียะ ท่านได้แต่งหนังสือฉบับ อรรถยะฮ์ (نصب الراية) เป็นหนังสือที่ตักรีญ์อะดิษที่ปรากฏในหนังสืออัลฮิตายะฮ์ (المهدية) ของท่านอะลีย์ เบ็น อะบูบักร์ อัลมिरฆินานีย์ (‘Alī bin Abū Bakr al-Mirghinānīy) เสียชีวิตในปี ฮ.ศ. 593 ซึ่งเป็นหนังสือฟิกฮฺ (นิติศาสตร์อิสลาม) ตามมัชฮับหะนะฟียะ ในหนังสือ ผู้แต่งมีระเบียบการเขียนโดยเรียบเรียงลำดับบทในหนังสือตามหัวข้อวิชาฟิกฮฺทั่วไป ผู้แต่งมิได้เขียนอารัมภบทชี้แจงถึงหลักเกณฑ์และเงื่อนไขในการตักรีญ์ไว้แต่อย่างใด นอกจากผู้แต่งจะทำการตักรีญ์อะดิษที่มัชฮับ หะนะฟียะยึดเป็นหลักฐานแล้ว ผู้แต่งยังได้กล่าวถึงอะดิษที่มัชฮับอื่นๆ ที่มีทัศนะต่างกับหะนะฟียะอีกด้วย หรือที่เรียกกันว่า อะฮาดิษ อัลคุศุม (أحاديث الخصوم) หมายถึงอะดิษที่เป็นหลักฐานของฝ่ายตรงข้ามหรือมัชฮับอื่นที่เห็นแย้ง

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการตัดครีญ์ฮะดีษมีดังนี้ เช่น

ญีฮาด บุงาตันหยง วิทยานิพนธ์สาขาวิชาอิสลามศึกษา (1988) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “ศึกษาตัดครีญ์ฮะดีษเล่มที่ 3 จากหนังสือขอยาตุลมัคซอด ฟิ ซาวาอีดีล มุสนัด ของอัลฮาฟิซ นูรุดดีน อัลฮัยซามีย์” ผลการวิจัยพบว่า

- (1) กล่าวถึงสุนนะฮ์ การรักษาสุนนะฮ์ สถานะของสุนนะฮ์รองจากอัลกุรอาน และสุนนะฮ์อยู่เคียงข้างอัลกุรอานมาตลอดนับตั้งแต่เริ่มแรกของอิสลาม
- (2) กล่าวถึงประวัติของท่านอิมาม อะฮมัด เป็น ฮันบัล พูดถึงมุสนัดของท่านว่า มุสนัดอิมามอะฮมัดที่อยู่ในมือของเราตอนนี้ ไม่ใช่เป็นการรายงานของอิมามอะฮมัดเพียงผู้เดียว แต่เป็นฮะดีษที่รายงานโดย บุตรชายของท่านชื่อ अबดุลลอฮ์และ อาบู บากร์ อัล-กอดีอีย
- (3) กล่าวถึงประวัติของท่าน อัล-ฮาฟิซ นูรุดดีน อัล-ฮัยซามีย์ โดยกล่าวถึง ชื่อเต็มเชื้อสายและต้นตระกูลของท่าน วันเดือนปี เกิด และวันเดือนปีที่ท่านเสียชีวิต การศึกษา คณาจารย์ สาธุศิษย์ งานเขียน ความกล้าหาญในการท่องจำ มารยาท และความเป็นผู้นำของท่านในความรู้เกี่ยวกับฮะดีษ
- (4) กล่าวถึงหนังสือขอยาตุลมัคซอด ฟิ ซาวาอีดีล มุสนัด ทำความรู้จักกับหนังสือดังกล่าว โดยกล่าวถึงหลักการเขียนของท่าน อัล-ฮาฟิซ นูรุดดีน อัล-ฮัยซามีย์ และการยืนยันหนังสือเป็นของผู้แต่ง กล่าวถึงการตีพิมพ์ของหนังสือดังกล่าวคือ อัลอัศกันดารียะห์ อัลตุรกียะห์ และ อัลมักริบียะห์
- (5) มีการตัดครีญ์ฮะดีษทั้งหมด 10 บท โดยเริ่มจากบทฎิฮาด จนถึงท้ายเล่มบท อัลมานากิบ ซึ่งได้ศึกษาเนื้อหาฮะดีษ ศึกษาผู้รายงานฮะดีษ สภาพภาพของฮะดีษและได้ชี้แจงเกี่ยวกับฮะดีษ ขอรืบด้วย ส่วนฮะดีษที่ทำการตัดครีญ์ทั้งหมดมีจำนวน 1328 ฮะดีษ แบ่งออกเป็นฮะดีษเศาะฮิฮฺลิษาตีฮฺมีจำนวน 213 ฮะดีษ ฮะดีษเศาะฮิฮฺลียอริฮฺ 145 ฮะดีษ ฮะดีษหะสันลิษาตีฮฺมีจำนวน 93 ฮะดีษ ฮะดีษหะสันลียอริฮฺ 612 ฮะดีษ ฮะดีษฎะอียะฮฺมีจำนวน 254 ฮะดีษ ฮะดีษฎะอียะฮฺ ญิดตัน มีจำนวน 8 ฮะดีษ ฮะดีษเมฆูอ มีจำนวน 3 ฮะดีษ และมีฮะดีษที่อยู่ในระดับมุตาวัตีร 7 ฮะดีษด้วยกัน

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องสามารถยืนยันว่าวิจัยเรื่องการตัดครีญ์ตัวบทฮะดีษในหนังสือสะบิล อัลมุฮตะดีน ของชัยคุมุฮัมมัดฮ์อัรซัด เป็น अबดุลลอฮ์อัลบันญะรียะฮ์มีความแตกต่างกับงานวิจัยที่ได้กล่าวข้างต้นในหลายด้านด้วยกัน อาทิเช่น เอกสารวิจัยและผลการวิจัยซึ่งนักวิชาการส่วนใหญ่ให้ความสำคัญกับการตัดครีญ์ฮะดีษในหนังสือต่างๆดังที่ได้กล่าวมา แต่ผู้วิจัยยังไม่พบว่ามีมีการตรวจสอบวิเคราะห์หลักฐานในหนังสือที่แต่งโดยชัยคุมุฮัมมัดฮ์อัรซัดเป็น अबดุลลอฮ์อัลบันญะรียะฮ์ด้วยกระบวนการตัดครีญ์ตามหลักวิชาการดังที่อุละมาฮ์ฮะดีษได้วางกฎเกณฑ์ไว้ แต่อาจจะเหมือนด้านความรู้เกี่ยวกับตัดครีญ์และแนวทางตัดครีญ์ฮะดีษเท่านั้น

ดังนั้นผู้วิจัยเห็นว่าควรมีการเพิ่มเติมในด้านนี้ โดยยึดหนังสือสะบีลุ อัลมุฮตะดีน ลิตตะฟักกูย ฟี อัมริดดินเป็นกรณีศึกษา ทั้งนี้เพื่อเพิ่มคุณค่าให้กับหนังสือเล่มนี้และเพื่อประโยชน์ในการอ้างอิงที่จะนำไปสู่การปฏิบัติศาสนกิจอย่างถูกต้องต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ

- 1 เพื่อศึกษาชีวประวัติของชัยคุมฮัมมัดอัรซัด เป็น อับดุลลอฮ์ อัลบันญะรีย์และรายละเอียดทั่วไปเกี่ยวกับหนังสือสะบีลุ อัลมุฮตะดีน ลิตตะฟักกูย ฟี อัมริดดิน
- 2 เพื่อศึกษาแหล่งที่มาของฮะดีษที่มีอยู่ในหนังสือสะบีลุ อัลมุฮตะดีน ลิตตะฟักกูย ฟี อัมริดดินของชัยคุมฮัมมัดอัรซัด เป็น อับดุลลอฮ์ อัลบันญะรีย์
- 3 เพื่อประเมินสถานภาพของฮะดีษที่มีอยู่ในหนังสือสะบีลุ อัลมุฮตะดีน ลิตตะฟักกูย ฟี อัมรี อัลดีนของชัยคุมฮัมมัดอัรซัดเป็น อับดุลลอฮ์อัลบันญะรีย์

ความสำคัญและประโยชน์ของการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยคาดว่าจะได้รับประโยชน์ดังต่อไปนี้

- 1 จะได้ทราบถึงชีวประวัติของชัยคุมฮัมมัดอัรซัดเป็นอับดุลลอฮ์อัลบันญะรีย์และรายละเอียดทั่วไปเกี่ยวกับหนังสือสะบีลุ อัลมุฮตะดีน ลิตตะฟักกูย ฟี อัมริดดิน
- 2 จะได้ทราบถึงแหล่งที่มาของฮะดีษที่มีอยู่ในหนังสือ สะบีลุ อัลมุฮตะดีน ลิตตะฟักกูย ฟี อัมรี อัลดีนของชัยคุมฮัมมัดอัรซัดเป็นอับดุลลอฮ์อัลบันญะรีย์
- 3 จะได้ทราบสถานภาพของฮะดีษและสามารถแยกแยะฮะดีษที่ถูกนำมาอ้างอิงในหนังสือสะบีลุ อัลมุฮตะดีน ลิตตะฟักกูย ฟี อัมริดดินของชัยคุมฮัมมัดอัรซัด เป็น อับดุลลอฮ์ อัลบันญะรีย์ ว่าฮะดีษบทใดเศาะฮีย ฮะดีษบทใดฎะอียีฟ และฮะดีษบทใดเมาฎู
- 4 สามารถนำไปใช้เป็นคู่มือประกอบการเรียนการสอนในระดับมหาวิทยาลัย สถาบันการศึกษา และสำหรับนักวิชาการมุสลิม ต่อหนังสือ สะบีลุ อัลมุฮตะดีน ลิตตะฟักกูย ฟี อัมริดดิน หรือใช้เป็นแนวทางในการตัดทอนที่ปรากฏในหนังสืออื่นๆ ในโอกาสต่อไป
- 5 สามารถเพิ่มประสบการณ์และความรู้ด้านวิจัยตัดทอนให้กับผู้วิจัย

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตของการศึกษาคือตำราอรรถศาสตร์เฉพาะ ที่มีอยู่ในหนังสือสะปิล อลุมฮุดะดีน ลิตตะฟีกุชฟี อัมริตดินของชัยคุมุฮัมมัดฮ์ซัด เป็น อับดุลลอฮ์ อัลบันญะรีย์ ซึ่งมีขอบเขตการวิจัยดังนี้

1.5.1 ด้านเนื้อหาโดยแยกศึกษาออกเป็น

1.5.1.1 ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับการอรรถศาสตร์

1.5.1.2 ความรู้เกี่ยวกับชีวประวัติของชัยคุมุฮัมมัดฮ์ซัด เป็น อับดุลลอฮ์ อัลบันญะรีย์ และรายละเอียดทั่วไปเกี่ยวกับหนังสือสะปิล อลุมฮุดะดีน ลิตตะฟีกุชฟี อัมริตดิน

1.5.2 ด้านอรรถศาสตร์

อะดีษที่จะศึกษาวิเคราะห์ได้แก่อะดีษที่มีอยู่ในหนังสือสะปิล อลุมฮุดะดีน ลิตตะฟีกุชฟี อัมริตดินของชัยคุมุฮัมมัดฮ์ซัด เป็น อับดุลลอฮ์ อัลบันญะรีย์โดยผู้วิจัยจะอรรถศาสตร์เฉพาะอะดีษ มัรฟูอ์ (ที่สามารถพาดพิงถึงท่านนะบีมุฮัมมัด) ทั้งด้านคำพูด การกระทำ และการยอมรับ ที่เป็นสำนวนภาษาอาหรับและแปลความหมายเป็นภาษามลายูเท่านั้น

1.5.3 จำนวนอะดีษที่จะอรรถศาสตร์

อะดีษในหนังสือสะปิลอัลฮุดะดีน ลิตตะฟีกุชฟี อัมริตดินที่ต้องการอรรถศาสตร์มีจำนวนทั้งสิ้น 354 อะดีษโดยแยกออกเป็น 2 เล่มมีดังนี้

1.5.3.1 เล่มที่ 1 มีจำนวนทั้งหมด 201

1.5.3.2 เล่มที่ 2 มีจำนวนทั้งหมด 153

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ซึ่งใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบบันทึกข้อมูลเอกสาร และแบบสัมภาษณ์ผู้ที่มีข้อมูลเกี่ยวกับชีวประวัติของผู้แต่งหนังสือเล่มนี้และใช้วิธีวิทยาการวิจัยทางการอรรถศาสตร์อะดีษ ซึ่งมีขั้นตอนดังนี้ คัดลอกอะดีษจากหนังสือดังกล่าว พร้อมทั้งกำกับหมายเลขของอะดีษ หมายเลขหน้าและบรรทัดตามหนังสือที่ปรากฏอะดีษ ค้นหาแหล่งที่มาจากหนังสือคู่มือค้นหาอะดีษ หนังสือสารบัญอะดีษ และโปรแกรม CD Rom ต่างๆ ตรวจสอบสถานภาพจากคำตัดสินของบรรดาอุละมาฮ์อะดีษ โดยยึดทัศนะของอุละมาฮ์อะดีษสายกลาง (มุตะดีลีน) สำหรับการจัดกระทำข้อมูลจาก การวิเคราะห์ข้อมูลสายรายงานและการวิเคราะห์ข้อมูลสถานภาพของอะดีษนั้น ผู้วิจัยได้นำมารวบรวมและจำแนกประเภทเป็นหมวดหมู่

สรุปผลการวิจัย

ผลการวิจัยด้านตัดศร็จญ์ฮะดีษ

การตัดศร็จญ์ฮะดีษหมายถึงการชี้แจงที่มาของฮะดีษว่ามีผู้ใดบ้างในหมู่ันักอุละมาอ์ฮะดีษที่ได้บันทึกไว้ในตำราฮะดีษของตนสืบสายรายงานอื่นของฮะดีษตลอดจนการศึกษาประวัติผู้รายงานฮะดีษและการวินิจฉัยเพื่อกำหนดสถานะหรือระดับของฮะดีษนั้นๆ

วิธีการตัดศร็จญ์ฮะดีษนั้นมีหลายวิธี ส่วนวิธีที่นิยมมี 4 วิธีคือ

1. ตัดศร็จญ์ฮะดีษโดยพิจารณาจากสายรายงาน
2. ตัดศร็จญ์ฮะดีษโดยพิจารณาจากสำนวนหรือคำสำคัญ
3. ตัดศร็จญ์ฮะดีษโดยพิจารณาจากเนื้อเรื่องและความหมายของฮะดีษ
4. ตัดศร็จญ์ฮะดีษโดยพิจารณาจากสภาพทั่วไปทั้งสายรายงานและสำนวน

ผลการวิจัยด้านชีวประวัติของชัยคมุฮัมมัดอ์รซัด อัลบันญะรีย

ผู้แต่งหนังสือเล่มนี้คือ ชัยคมุฮัมมัดอ์รซัดมีชื่อเต็มว่า มุฮัมมัดอ์รซัด เป็น อับดุลลอฮ์ เป็น อับดุลเราะฮมาน อัลบันญะรีย เป็น สัยยิด อาบูบักร์ เป็น สัยยิดอับดุลลอฮ์อัลอัยดรุส เป็น สัยยิดอาบูบักร์ อัลสักรอน เป็น สัยยิดอับดุลเราะฮมาน อัลสากอฟ เป็น สัยยิด มุฮัมมัด เมลาฮา อัดดาวิละฮ์ อัลอัยดรุส ส่วน มารดาของท่านคือ นางสีตีอามีนะฮ์ ท่านเกิดในวันพฤหัสบดี 15 ซอฟร ปีฮ.ศ 1122 ตรงกับวันที่ 19 เดือน มีนาคม ปีค.ศ 1710 ที่ตำบล ลูกฆอบัง บันญูร์ เกาะบรูเนียว หรือ กาลีมาตัน อินโดนีเซียซึ่งท่านเป็นบุตรคนแรกจากครอบครัวที่เคร่งครัดในศาสนาอิสลาม ท่านมีภรรยา 11 ท่านมีบุตรด้วยกันทั้งหมด 30 คน และมีทายาทที่เป็นอุละมาอ์ในสมัยต่อมามากมาย

ชัยคมุฮัมมัดอ์รซัดได้ใช้เวลาศึกษาอยู่ในนครมักกะฮ์กับอุละมาอ์ผู้รู้ และนักวิชาการมุสลิมที่โด่งดังยาวนานถึง 30 ปี ซึ่งนับว่าเป็นระยะเวลาที่ยาวนานมากและสถานที่สุดท้ายที่ท่านได้ไปศึกษาหาความรู้คือนครอัลมะดีนะฮ์ อัลมุเนาเราะฮ์ ท่านใช้เวลาในการแสวงหาความรู้อยู่ที่นั่นเป็นเวลาทั้งหมด 5 ปี

ชัยคมุฮัมมัดอ์รซัด เป็น อับดุลลอฮ์อัลบันญะรียเป็นอุละมาอ์ที่สำคัญของโลกมุสลิมมลายู ท่านเป็นอุละมาอ์ที่มีบทบาทอย่างมากในการเผยแพร่วิทยาการอิสลาม และเป็นผู้หนึ่งทีวางรากฐานอิสลามศึกษาในประเทศอินโดนีเซียและภูมิภาคเอเชียอาคเนย์ โดยเฉพาะการแต่งและการแปลตำราอิสลามเป็นภาษามลายูหรือที่เรียกกันว่า กิตาบบัญญาวี (Jawi Literature) ท่านมีผลงานทางวิชาการ ทีโดดเด่นทั้งหมด 17 เล่มและมีอีกมากมายที่เป็นภาษามลายูและภาษาอาหรับเกือบครอบคลุมทุกสาขาวิชา เช่น วิชาฟิกฮ์ (ศาสนบัญญัติ) อะกีดะฮ์ (หลักการเชื่อมั่น) ตะเศวฎุฟ (จริยศาสตร์) ประวัติศาสตร์ เป็นต้น

ชัยคุมฮัมมัดอัครซัด กลับมาเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับศาสนาอิสลามในบ้านเกิดของท่านที่บันญูร์ ให้แก่ปวงชนทั่วไป จึงทำให้มีผู้คนมาศึกษากันมากมาย จนทำให้กษัตริย์เมืองบันญูร์ก็ได้ศึกษากับท่านเหมือนกัน ซึ่งไม่เป็นที่แปลกสำหรับกษัตริย์เมือง บันญูร์นั้น ได้ปกครองบ้านเมืองอย่างยุติธรรมและสงบสุข เพราะท่านได้ศึกษาศาสนาอิสลามกับชัยคุมฮัมมัดอัครซัด อัลบันญูรี

ชัยคุมฮัมมัดอัครซัดได้เสียชีวิตที่เมือง บันญูร์ ใน 6 เชาวาล ปี ฮ.ศ 1227 ตรงกับ 3 ตุลาคม ปี ค.ศ 1812 อายุของท่านคือ 105 ปี สุสานของท่านอยู่ที่เมืองบันญูร์

ผลการวิจัยด้านหนังสือสะบีล อัลมุฮตะดีน

สาเหตุของการแต่งหนังสือเล่มนี้เพราะกษัตริย์ผู้ปกครองเมืองบันญูร์ ได้ขอให้ท่านเขียนหนังสือเกี่ยวกับศาสนาอิสลาม เพื่อแก้ปัญหาสังคม ด้วยเหตุนี้ทำให้เกิดจุดประกายในความคิดของท่านจึงทำให้ท่านได้ค้นหารวบรวมข้อมูลต่างๆ ที่เกี่ยวกับฟิกฮอ์บาตอะฮฺจากหนังสือฟิกฮอ์ที่แต่งโดยนักวิชาการรุ่นหลังๆ ในมัซฮับอัชชาฟีอียฺหรือที่เรียกกันว่าชาฟีอียะฮ์เช่น ชัรฮู มินฮัจจของชัยคุฮาการียา อัล-อันศอริยฺ และ มุขนิยฺของชัยคุเคาะฎี บ ชัรบีนิยฺ เป็นต้นสุดท้ายกลายเป็นหนังสือที่ได้ชื่อว่าสะบีลุลมุฮตะดีน ลิตตะฟีกุฮอ์ ฟิ อัมริดดีน ซึ่งเป็นหนังสือฟิกฮอ์ที่เริ่มจากบทว่าด้วย อกุฎฎะฮฺฮฺเราะฮ์ (ความสะอาด) จนถึงบทสุดท้ายจากหนังสือ คือบทที่ว่าด้วย อัล-อกุฎฎะฮฺ (อาหาร)

รูปแบบในการอ้างอิงตัวบทอะดิษที่ท่านจะระบุผู้รายงานอะดิษไว้ในตอนท้ายหรือข้างหน้าของตัวบทอะดิษที่ท่านยกมาเป็นภาษาอาหรับและภาษามลายูโดยท่านจะระบุสั้นๆ ในกรณีทีอะดิษมีรายงานในเศาะฮิฮอัลบุคอรียฺ และเศาะฮิฮมุสลิม หรือหนังสือเล่มหนึ่งเล่มใดในหกเล่ม นอกจากนี้มีอะดิษที่มีจำนวนมากที่ท่านไม่ได้อ้างอิงกล่าวคือท่านจะรายงานตัวบทอะดิษอย่างเดียวโดยไม่ได้กล่าวว่าใครเป็นผู้รายงานอะดิษ และบางอะดิษท่านจะนำแค่ท่อนหนึ่งของอะดิษเท่านั้น และมีอะดิษมากมายที่ท่านรายงานเป็นภาษามลายูอย่างเดียวโดยไม่ได้อ้างตัวบทอะดิษที่เป็นภาษาอาหรับในหนังสือของท่าน

การเรียบเรียงและลำดับเนื้อหาในหนังสือเล่มนี้ผู้แต่งได้รวบรวมเนื้อหาจากหนังสือฟิกฮอ์ต่างๆ ที่ยอมรับในมัซฮับอัชชาฟีอียฺ เช่น หนังสือ มินฮัจญ์ อกุฎฎอลิบิน ของอิมามนะวะวีเย่เป็นต้น ส่วนสำนวนที่ใช้ในหนังสือเล่มนี้ บางตอนผู้แต่งใช้สำนวนแปลศัพท์ตัวต่อตัวจากหนังสือฟิกฮอ์ที่เป็นภาษาอาหรับและพยายามยึดหลักตามไวยากรณ์ภาษาอาหรับ ซึ่งอาจทำให้ผู้อ่านเข้าใจยาก ในบางครั้งผู้แต่งก็ทับศัพท์ภาษาอาหรับโดยตรง หากผู้อ่านขาดความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับภาษาอาหรับก็จะเป็นอุปสรรคในการเข้าใจเนื้อหาของหนังสือ ด้วยเหตุนี้ผู้ที่ศึกษาหนังสือเล่มนี้มักจะอาศัยการเรียนกับโต๊ะครู ผู้มีความรู้ตามสถาบันปอเนาะต่างๆ เพื่อไม่ให้เข้าใจเนื้อหาคลาดเคลื่อนจากความจริง

หนังสือสะบีลุลมุฮตะดีนตีพิมพ์ ที่โรงพิมพ์ " دار احياء الكتب العربية " مطبعة دار ฆุบะอะฮ์ ดารุ อัล-อิชยาฮ์ อัล-กุดุบ อัล-อารอปีเย ยะฮ์ โดย อีซา อัล-บาปีเย อัล-ฮะลาปีเย ที่ไคโร

ประเทศอียิปต์ และพิมพ์ที่ " مطبعة بن هلايبي : فطاني، تايلند " มัตบะอะฮ์ เป็น ฮะลาบีเย่ ฆะฎอนีเย่ ประเทศไทยได้จัดพิมพ์หนังสือเล่มนี้และเข้าเล่มปกแข็งอย่างดี ในการจัดพิมพ์จะรวมหนังสือทั้ง 2 เล่ม เป็นเล่มเดียว เล่มที่ 1 มีจำนวนหน้า 250 หน้า ส่วนเล่มที่ 2 มี 269 หน้า

ผลการวิจัยด้านแหล่งที่มาของฮะดีษในหนังสือสะบีลุล อัลมุฮตะดีน

จากผลการตัดריךญ์ตัวบทในหนังสือ สะบีลุล อัลมุฮตะดีน พบว่าแหล่งที่มาของตัวบทฮะดีษมาจากหนังสือหมวดต่างๆ ดังนี้

หมวดฮะดีษ ประกอบด้วยหนังสือชนิดต่างๆ เช่นหนังสืออัลญะมาอียะฮ์ หนังสืออัศเศาะฮะฮ์ หนังสืออัศสุนัน หนังสืออัลมะसानีด หนังสืออัลมะอาญิม หนังสืออัลมุสตัดเราะกะกาต หนังสือมุวัฎฎะอะฮาต หนังสืออัลมุค็อนนะฟาต หนังสืออัลอัญญะฮ์ และหนังสือริฎาล อัลฮะดีษ นอกเหนือจากนี้ยังมีหนังสือหมวดอื่นๆ เช่น หมวดอะกัศษะฮ์ หรือ อุศูลุดดีน หมวดอัคลาฎ และอาดาบ หมวดฆะฎอฮ์ อัลอะฮ์มาล หมวดอัตตารีค หมวดชะรีอะฮ์ หรือ ฟิกฮ์ และหมวดทั่วไป เป็นต้น

ผลการวิจัยด้านสถานภาพของฮะดีษที่มีอยู่ในหนังสือสะบีลุล อัลมุฮตะดีน

จากผลการตัดריךญ์ฮะดีษในหนังสือสะบีลุล อัลมุฮตะดีน ทั้งหมด 277 ฮะดีษและมีจำนวนฮะดีษที่ซ้ำกันทั้งหมด 19 บท พบว่าสถานภาพของฮะดีษสามารถสรุปได้ดังนี้

พิจารณาด้านประเภทของฮะดีษ แบ่งออกเป็น 2 ชนิด ได้แก่

1. ฮะดีษมักบูล คือฮะดีษที่มีคุณสมบัติครบทุกประการตามหลักอูลูม อัลฮะดีษมีจำนวนทั้งสิ้น 235 ฮะดีษ หรือ 84.84 %
2. ฮะดีษมัรดูต คือฮะดีษที่ขาดคุณสมบัติฮะดีษมักบูล มีสาเหตุมาจากความบกพร่องด้านกระบวนการรายงาน ความบกพร่องด้านความจำของผู้รายงานและด้านคุณธรรมของผู้รายงาน มีจำนวนทั้งสิ้น 42 ฮะดีษ หรือ 15.16 %

พิจารณาด้านระดับของฮะดีษ สามารถจำแนกออกเป็น 6 ระดับ ได้แก่

1. ฮะดีษเศาะฮียะฮ์ มีจำนวนทั้งสิ้น 183 ฮะดีษ โดยแบ่งออกเป็นฮะดีษเศาะฮียะฮ์ ลิษาติเย่ 175 ฮะดีษ หรือ 63.18 และฮะดีษเศาะฮียะฮ์ ลิฆอยริเย่ 8 ฮะดีษ หรือ 2.89 %
2. ฮะดีษอะฮ์สัน มีจำนวนทั้งสิ้น 52 ฮะดีษ โดยแบ่งออกเป็นฮะดีษอะฮ์สัน ลิษาติเย่ 9 ฮะดีษ หรือ 3.25 % และฮะดีษอะฮ์สัน ลิฆอยริเย่ 43 ฮะดีษ หรือ 15.52 %
- ฮะดีษระดับที่ 1 และ 2 ฮะดีษที่มีคุณสมบัติครบทุกประการตามหลักอูลูม อัลฮะดีษ
3. ฮะดีษฆะฎอฮ์ มีจำนวนทั้งสิ้น 26 ฮะดีษ หรือ 9.39 %
4. ฮะดีษฆะฎอฮ์ฟุฎุดัน มีจำนวนทั้งสิ้น 9 ฮะดีษ หรือ 3.25 %
5. ฮะดีษฆะฎอฮ์ มีจำนวนทั้งสิ้น 5 ฮะดีษ หรือ 1.81 %

6. อดีษที่ไม่สามารถกำหนดมีจำนวนทั้งสิ้น 2 อดีษ หรือ 0.72 %

อดีษระดับที่ 3, 4 และ 5 มีสาเหตุจาก 3 ด้าน คือ

- 1) มีความบกพร่องด้านกระบวนการรายงาน
- 2) มีความบกพร่องด้านความจำของผู้รายงาน
- 3) มีความบกพร่องด้านคุณธรรม และขาดความน่าเชื่อถือของผู้รายงาน

ส่วนอดีษระดับที่ 6 เป็นอดีษที่ไม่พบการบันทึกสายรายงาน และสถานภาพของอดีษในสำนวนบันทึกโดยอิมามอดีษ จึงทำให้ไม่สามารถตัดสินได้

พิจารณาด้านข้อบัญญัติของการนำอดีษไปใช้เป็นหลักฐานสามารถจำแนกออกเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่

1. อดีษที่วาญิบนำไปใช้เป็นหลักฐานกับทุกๆ เรื่องที่เกี่ยวข้องกับศาสนาอิสลาม มีจำนวนทั้งสิ้น 235 อดีษ หรือ 84.84 %

2. อดีษที่อนุญาตนำไปใช้เป็นหลักฐานกับบางเรื่องที่เกี่ยวข้องกับศาสนาอิสลาม มีจำนวนทั้งสิ้น 26 อดีษ หรือ 9.39 %

3. อดีษที่ห้ามนำไปใช้เป็นหลักฐานกับทุกๆ เรื่องที่เกี่ยวข้องกับศาสนาอิสลาม มีจำนวนทั้งสิ้น 14 อดีษ หรือ 5.05 %

4. อดีษที่ไม่สามารถกำหนด มีจำนวนทั้งสิ้น 2 อดีษ หรือ 0.72 %

ผู้วิจัยพบว่าสถานภาพของอดีษทั้งหมดนี้มีหลายระดับ มีทั้ง มาตรฐานสูง ได้แก่หนังสือ อัลญะวามีอประกอบด้วยเศาะฮี้ฮอัลบุคอรีเศาะฮี้ฮมุสลิม มาตรฐานปานกลาง ได้แก่หนังสือสุนันต่างๆ เช่น สุนันของอบูดาวูด สุนันอัตติรมิซีย์ สุนันอันนะสาอีฮ์ สุนันอิบนุมญาญฮ์ หนังสือมุสนัดของอิมามอะฮมัด หนังสือมุวัฏฏะฮ์ของอิมามมาลิก หนังสือมุสนัดของอิมามอัซซาฟีฮ์ หนังสือสุนันอัลกุบรอของอัลบัยฮะกีฮ์ หนังสือสุนันของ อัลญะวาะรอนีย์ หนังสือมุสตัดรอคของอัลฮากิม หนังสืออัลมะसानีดและหนังสืออัลมุคอนนะฟาตเป็นต้น และมาตรฐานต่ำ เช่น หนังสืออะมัล อัลยามัวะ อัลลิลละฮ์ของอิบนุ อัลสุนันีย์ เป็นต้น

คุณสมบัติของอดีษ นี้มีทั้งอดีษมักบูล และอดีษมัรดูต ส่วนระดับของ อดีษ มีทั้ง อดีษเศาะฮี้ฮ์ ลิขาคิตย และลิฆอยริฮ์ อดีษฮะสัน ลิขาคิตย และ ลิฆอยริฮ์ อดีษญะฮะอีฟ อดีษญะฮะอีฟ ญิดตัน อดีษเมาฎูอ และ อดีษที่ไม่สามารถกำหนด เป็นต้น

อภิปรายผล

1 ชัยคมุฮัมมัด อรัซัด เป็น อับดุลลอฮ์ อัลบันญะรีย์ เติบโตขึ้นมาในพระราชวังได้ถูกอบรมสั่งสอนด้วยวิชาความรู้จนเป็นเด็กที่มีความเฉลียวฉลาดมีความพยายามหมั่นเพียรในการเรียนรู้ และมีจรรยา มารยาทที่ดีงามจึงเป็นสาเหตุทำให้ท่านได้ไปศึกษาต่อฮาดิฮ์อาระเบียทั้งหมด 35 ปีนับว่า

เป็นระยะเวลาที่ยาวนานมากที่ท่านได้อยู่ภายใต้ร่มเงาของความรู้ และได้รับการศึกษาจากคณาจารย์ที่มีความคิดหลากหลายไม่ว่าจะเป็นด้านวิชาฟิกฮ์ อะกีดะฮ์ และตะเศาะวูฟ จนทำให้ท่านเป็นผู้ที่มีความเชี่ยวชาญในด้านวิชาความรู้เกี่ยวกับศาสนาอย่างกว้างขวางเกือบทุกแขนงวิชาทั้งในด้านอะกีดะฮ์ ฟิกฮ์ และตะเศาะวูฟเป็นต้น จึงทำให้ท่านเหมาะสมที่จะเป็นอุละมาอ์ที่มีความน่าเชื่อถือในด้านความรู้ศาสนาอิสลามโดยเฉพาะในประเทศอินโดนีเซียและประเทศที่อยู่ในแถบโลกมลายู ท่านได้พยายามเขียนตำราเกี่ยวกับสามแขนงวิชาดังกล่าวด้วยเพื่อที่จะพัฒนาความรู้แก่โลกมลายู และด้วยเหตุนี้ท่านเป็นที่รู้จักในนามอุละมาอ์ที่มีความเชี่ยวชาญในสามแขนงวิชา (‘Ilmu tiga serangkai)

ท่านได้เขียนงานนิพนธ์ที่เกี่ยวกับอิสลามหลายเล่มด้วยกัน และงานนิพนธ์ที่โด่งดังที่สุดคือ หนังสือสะบีลุล อลมุฮตะดีน ลี อัตตะฟีกุฮฺ ฟิ อัมรี อัตดีน ซึ่งเป็นงานนิพนธ์ที่แต่งขึ้นมาตามแนวทางของมัซฮับอิมามชาฟีอีฮ์ ซึ่งเป็นหนังสืออ้างอิงของผู้รู้ นักศึกษาและบุคคลทั่วไปที่อยู่ในโลกมลายูและถูกตีพิมพ์ในหลายเมืองหลายประเทศเช่น อียิปต์ อินโดนีเซีย และปัตตานี ประเทศไทย เป็นต้น

นอกจากท่านมีผลงานทางด้านนี้แล้ว เมื่อ พิจารณาถึงการอบรมสั่งสอน ทายาทของท่านแล้วนับว่าท่านเป็นผู้ที่มีความสำเร็จในการอบรมสั่งสอนลูกหลานให้มีการสืบทอดเจตมรรณของ ท่านซึ่งจะเห็นได้ว่าในจำนวนลูกของท่านสามสิบคนนั้นยี่สิบคนที่ได้ระบุชื่อว่ามีผลงานในด้านวิชาการ และที่ไม่ได้ระบุนั้นมีอีกหลายท่านนับว่าเกินกว่า 60% ในบรรดาทายาทของท่านที่เป็นอุละมาอ์ที่โด่งดังจนถึงปัจจุบัน ซึ่งสอดคล้องกับฮะดีษที่กล่าวถึงอุละมาอ์คือ ((وَالْعُلَمَاءُ وَرَبُّهُمُ الْإِنْبِيَاءُ))¹ มีความว่า “และแท้จริงบรรดาอุละมาอ์คือทายาทผู้รับมรดกจากบรรดานะบี ﷺ ” และมีน้อยมากในบรรดาโต๊ะครูที่มีความสำเร็จถึงระดับนี้ นี่เป็นเพราะบะรอกัต (ศิริมลล) ดุอาของพ่อแม่ที่มีต่อลูกหลาน

2 สถานะของหนังสือสะบีลุล อลมุฮตะดีน นับว่าเป็นหนังสือที่ทรงคุณค่า ที่ได้รับการยอมรับจากบรรดาอุละมาอ์ในโลกมลายูอินโดนีเซีย และภูมิภาคเอเชียอาคเนย์ เป็นอย่างดี ที่นักวิชาการมุสลิมใช้ในการอ้างอิงและใช้ในการเรียนการสอน โดยเฉพาะชาวมลายูที่อยู่ในเขตฮะรอหมักกะฮ์ และตามโรงเรียนปอเนาะในอินโดนีเซีย มาเลเซีย ไทยแลนด์ บรูไน สิงคโปร์ กัมพูชา เวียดนาม ฟิลิปปินส์ และพม่า เป็นต้น หนังสือนี้มีการพิมพ์จำหน่ายจนถึงปัจจุบัน ทั้งนี้เป็นเพราะมาจากสาเหตุบางประการคือ ความบริสุทธิ์ใจของ ชัยคัมฮัมมัด อรชัด เบ็น อับดุลลอฮ์ อัลบันญะรีย ใน การรวบรวมและเรียบเรียงหนังสือ สะบีลุล อลมุฮตะดีน สอดคล้องกับฮะดีษของท่าน นะบีฮัมมัด ที่ชี้แนะถึงบทบาทสำคัญของการเนยตที่บริสุทธิ์ในการปฏิบัติกิจการงานที่ถูกต้องตามหลักศาสนา อิสลามจะประสบความสำเร็จเป็นอย่างดี

¹ อะบูดาอูด (Abū Dāwūd, n.d. : 3641) ฮะดีษ เศาะฮี้ฮ์

รูปแบบในการอ้างอิง อัลกุรอานท่านไม่ได้ระบุอายุตและสุเราะฮ์ ส่วนการเรียบเรียงและลำดับเนื้อหาท่านจะเริ่มด้วยบัสมะละฮ์ ฮัมตะละฮ์ เคาชะละวาตและสะลามแก่ท่านเราะสุลุลลอฮ์ ﷺ ครอบครัวของท่าน เคาชะซะบะฮ์ของท่าน และผู้ที่ตามแนวทางของท่านทั้งหลาย ที่มาหลังจากนั้น จะชี้ให้เห็นว่าการเริ่มด้วยสำนวนดังกล่าวเป็นวัฒนธรรมของการนิพนธ์หนังสือของบรรดาอุละมาอ์ในโลกลมายู เช่น ซัยคุดาวูด อัลพะฎอนีย์ เป็นต้น และด้วยเนื้อหาที่มาจาก หนังสือฟิกฮ์ ของมัซฮับ อัจชาฟีฮ์ ที่ผู้แต่งได้รวบรวมนั้น จึงกลายเป็นวิชาฟิกฮ์ ที่อุละมาอ์และนักวิชาการในโลกลมายูยอมรับว่าเป็นหนังสือที่อยู่ในมัซฮับ อัจชาฟีฮ์

การพิมพ์เผยแพร่ของหนังสือ เล่มนี้แสดงให้เห็นถึงความต้องการของสังคมมุสลิมที่สามารถอ่านภาษามลายู-ญาวีต่อหนังสือเล่มนี้ดังนั้นการตีพิมพ์ไม่ได้พิมพ์เฉพาะในประเทศอินโดนีเซียเพียงอย่างเดียว แต่ถูกตีพิมพ์ในหลายเมืองหลายประเทศด้วยกันเช่น อียิปต์ และพะฎอนีย์ เป็นต้น

3. มาตรฐานแหล่งที่มาของฮะดีษในหนังสือสะบีลุล อลมุฮตะดีน

บรรดาฮะดีษในหนังสือสะบีลุล อลมุฮตะดีน ได้อ้างฮะดีษในรูปแบบของอัชชูฮะดีษ มิได้อ้างฮะดีษในรูปแบบของตัจรีญฮะดีษ การอ้างฮะดีษในแนวนนี้เป็นประเพณีที่ถือปฏิบัติกันมาของบรรดาอุละมาอ์มุสลิมส่วนใหญ่ และการอ้าง ฮะดีษ นั้นแบบไม่ เสถียร เช่นบางครั้ง การอ้างอิงตัวบทฮะดีษอย่างสมบูรณ์ ส่วนการอ้างชื่อของอุละมาอ์ส่วนใหญ่แล้วท่านจะเอาออก อะลีฟ ลาม มะอริฟะฮ์ เช่น คำว่า อัจชาฟีฮ์ ท่านจะเขียนว่า ซาฟีฮ์ อัลบุดอริยฺ ท่านจะเขียนว่า บุดอริยฺ อัลฮาгим ท่านจะเขียนว่า ฮาгим และมีการผิดพลาดในการคัดลอก เป็นต้น

หนังสือฮะดีษเหล่านี้มักจะถูกวิพากษ์จากอุละมาอ์ฮะดีษเมื่อมีการนำฮะดีษไปอ้างอิง เนื่องจากมีสองสาเหตุหลักๆ ได้แก่ เงื่อนไขของการคัดเลือกฮะดีษของแต่ละท่านไม่สอดคล้องกับสถานภาพของฮะดีษที่ปรากฏ และความรอบคอบของอิมามแต่ละท่านในการกลั่นกรองฮะดีษยังไม่ละเอียดพอ สอดคล้องกับอิลฮาฟิซ อับนุ ฮัจญ์รฺ อัลอัสเกาะลานีย์ (Ibn Hajr al-‘Asqālāniy, 1999 : 2/189) ที่ได้อธิบายตอนหนึ่งโดยกล่าวว่า “ในบรรดาหนังสือฮะดีษที่นอกจากหนังสือกุฎบ ดิสอะฮ์ หรือลิตตะฮ์จำเป็น จะต้องมีการวิพากษ์วิจารณ์อย่างถี่ถ้วน” เช่นเดียวกับอัลฮาฟิซ อัษชะซะบีย์ (al-Dhahabiy, n.d. : 1/89-90) และอัลฮาฟิซอัลอิรอกีย์ (al-‘Irāqiy, 1987 : 1/68-67)

4. การยอมรับ ฮะดีษในหนังสือสะบีลุล อลมุฮตะดีน นับว่าบรรดาฮะดีษใน หนังสือสะบีลุล อลมุฮตะดีน ของชัยคัมฮัมมัด อรซัด เบ็น อับดุลลอฮ์ อัลบันญะรียฺ ทั้ง 277 ฮะดีษ พบว่ามีฮะดีษมักบูลทั้งหมด 235 ฮะดีษ หรือ 84.84 % ซึ่งแสดงถึงน้ำหนักของเนื้อหา หนังสือสะบีลุล อลมุฮตะดีน มากกว่าฮะดีษมัรดูตที่มีจำนวน 42 ฮะดีษ หรือ 15.16 % โดยพิจารณาความบกพร่องที่เป็นสาเหตุของความ มัรดูตของฮะดีษ มิใช่มาจากสาเหตุเดียวกัน ความน่าเชื่อถือหรือความบกพร่องนั้น มิใช่พิจารณาตัวบทฮะดีษหรือมะตันของฮะดีษ แต่พิจารณาเฉพาะสายรายงานและสถานะของผู้รายงาน กล่าวคือ ภาระบวรการรายงาน ความจำของผู้รายงาน และคุณธรรมของผู้รายงานแต่ละคน

5. ฐานะ หนังสือสะบีล อัลมุฮตะดีน พบว่ามีจุดเด่น และความพิเศษ ของหนังสือสะบีล อัลมุฮตะดีนเป็นหนังสือเกี่ยวกับบทบัญญัติด้านการกัศและอิบาดะฮ์ที่เกือบสมบูรณ์ เป็นหนังสือฟิกฮ์ที่มีหลักฐานจากอัลกุรอานและอัลหะดีษ ผู้แต่งมีความพิถีพิถันละเอียดอ่อนในการแปลเอกสารจากหนังสือฟิกฮ์ที่เป็นภาษาอาหรับโดยยึดหลักไวยากรณ์ภาษาอาหรับเป็นหลัก เป็นหนังสือที่ใช้ทำการเรียนการสอนในสถาบันสอนอย่างแพร่หลายนับตั้งแต่อดีตจวบจนปัจจุบัน

ผู้แต่งหนังสือเล่มนี้ได้วินิจฉัยปัญหาต่างๆ โดยยึดหลักของมัซฮับ อัชชะฟาอี๊ยะ เป็นหนังสือที่ผู้แต่งได้ระบุนับเดือนปีที่เริ่มแต่งและปีที่แต่งเสร็จ และเป็นหนังสือที่อุละมาอ์¹ ได้ยกย่องว่าเป็นหนังสือที่ยอดเยี่ยมมีค่ามากเป็นพิเศษ

โครงสร้างของหนังสือสอดคล้องกับโครงสร้างหนังสือในหมวดเดียวกันที่เรียบเรียงโดยอุละมาอ์สมัยก่อนและสมัยหลัง เช่นหนังสือ อัลมุฮัซซับ ฟิ ฟิกฮ อัลอิมาม อัชชะฟาอี๊ยะ ของอัชชีรอซียี หนังสือ มินฮาญญ์ อัลกุฎลียีน ของ อิมามนะวะวี๊ยะ หนังสือ ตุซฟะฮ์ อัลมุฮตะดาญญ์ ของชัยคอะฮมัด เบ็น อะญ์ญ์อัลฮัยษะมี๊ยะ หนังสืออนิฮายะฮ์ อัลมุฮตะดาญญ์ ของชัยคอรรอมลี หนังสือ อัลอิฎนาลอ ของชัยคเคาะฎีบ ชัรบีญี๊ยะ เป็นต้น

จุดด้อยของหนังสือเล่มนี้คือ การอ้างอิงด้วยบทหะดีษหรืออะฮ์ดีษในหนังสือเล่มนี้ส่วนใหญ่จะไม่ระบุแหล่งที่มาอย่างชัดเจน มีหะดีษที่ไม่อนุญาตนำไปใช้เป็นหลักฐานและปฏิบัติตามกับทุกๆ เรื่องที่เกี่ยวข้องกับศาสนาอิสลามถึงแม้ว่ามีน้อยก็ตาม และการใช้สำนวนการรายงานการอ้างหะดีษนั้นแบบไม่เสถียรเช่นบางครั้งการอ้างอิงด้วยบท หะดีษอย่างสมบูรณ์ บางครั้งการอ้างอิงส่วนหนึ่งของด้วยบทหะดีษ บางครั้ง ขึ้นต้นการอ้างอิงด้วยการระบุผู้บันทึกหะดีษ และบางครั้งใช้กับผู้รายงานหะดีษในช่วงต้นของสายรายงานที่รายงานหะดีษมาจากท่านนะบีมุฮัมมัด ﷺ โดยมีได้แยกระหว่างสำนวนที่ใช้กับผู้บันทึกและผู้รายงาน การคัดลอกหะดีษนั้น มีหลายหะดีษที่ผู้แต่งผิดพลาดในการคัดลอก ซึ่งไม่ตรงกับด้วยบทหะดีษที่ปรากฏอยู่ในหนังสือหะดีษต่างๆ และบ่อยครั้งที่ท่านคัดลอกหะดีษในหนังสือหะดีษไม่ถูกต้อง บางครั้งท่านมีการสลับเปลี่ยน ก่อน หลัง คำ ที่อยู่ในด้วยบทหะดีษ เป็นต้น และหนังสือเล่มนี้ บางคำมีการทับศัพท์เป็นภาษาอาหรับ ซึ่งผู้อ่านจะต้องมีความรู้ด้านภาษาอาหรับพอสมควร

ผู้วิจัยเห็นว่า การมีหะดีษที่ไม่อนุญาตนำไปใช้เป็นหลักฐานเป็นเรื่องปกติของการแต่งหนังสือในแนวนี้ ทั้งนี้สังเกตได้จากผลงานของอุละมาอ์ส่วนใหญ่ที่แต่งหนังสือเกี่ยวกับฟิกฮ์ อัลอิบาดะฮ์ โดยเฉพาะ ตามแนวทางมัซฮับอิมามอัชชะฟาอี๊ยะ สำหรับรูปแบบในการอ้างอิงหรือวิธีการนำเสนอ นั้น เห็นได้ชัดว่าจะมี การอธิบายหัวข้อต่างๆ ของแต่ละหัวข้อ โดยหยิบยกหลักฐาน

¹ เช่นคำกล่าวยกย่องของชัยคอะฮมัด อัล-พะฎอนียีและคำยกย่องของชัยคอรอจี๊ยะ ซุฟรอนอัล-มะสะวี๊ยะที่ได้ตรวจทานโดยอิลยาซ ยะอูบ อัล-อัชชะรี๊ยะที่ท้ายบทของหนังสือสะบีลอัลมุฮตะดีน ของชัยคัมหมัดออร์ซัด อัลบันญะรี๊ยะ (Muhammad' Arsyad al-Banjariy,n.d.:2/268-269)

จากอัลกุรอาน ตัวบทฮะดีษ และทัศนะของอุละมาอ์ มาประกอบการอธิบายเพื่อเพิ่มคุณค่าและน้ำหนักของหนังสือให้มีความน่าเชื่อถือมากขึ้น และการอ้างตัวบทฮะดีษนั้นจะอ้างฮะดีษเดียวกันหมด อาจเพิ่มหรือลดไม่มากนัก เช่นในหนังสือฟิกฮฺ ของ อิมามนะวะ ะวียฺ และ ชัยคฺเคาะฎิบฺ ชัรบีนี เป็นต้น ผลการตัดทอนในหนังสืออะบิลุ อลมุฮตะดีน ฮะดีษที่อยู่ในระดับฮะดีษฎะอ์ฮะอิมมี 9.39 % ฮะดีษฎะอ์ฮะอิมอุฎิตัน มี 3.25 % ฮะดีษเมาฎูอฺ มี 1.81 % ส่วนฮะดีษมักบุลมี 84.84 % ซึ่งจำนวนเหล่านี้มีอาจลดมาตรฐานของหนังสือประเภทนี้ได้

ด้วยกับการตัดทอนฮะดีษในหนังสืออะบิลุ อลมุฮตะดีน จะสามารถปิดช่องว่างจุดอ่อนในเรื่องของการอ้างอิงฮะดีษ ทั้งยังสามารถเลือกฮะดีษนำไปใช้เป็นหลักฐานได้ถูกต้องตามหลักอุลุม อัลฮะดีษ โดยการนำฮะดีษที่อนุญาตไปใช้เป็นหลักฐานเท่านั้นและละเว้นจากฮะดีษต่างๆ ที่ไม่อนุญาตนำไปใช้เป็นหลักฐานโดยเด็ดขาด

ข้อเสนอแนะ

จากการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะที่ได้จากผลการวิจัย โดยแบ่งออกเป็น 2 ด้าน ดังนี้

1. การนำผลการวิจัยไปใช้

จากผลการวิจัยที่ได้มาจากการวิจัยในครั้งนี้ ควรนำไปดำเนินการเพื่อให้เกิดประโยชน์ได้ดังต่อไปนี้

1.1 นำผลการวิจัยออกเผยแพร่ โดยนำไปใช้ประกอบการเรียนการสอนในรายวิชาตัดทอน และวิชาที่เกี่ยวข้อง ในระดับอุดมศึกษา เพื่อให้นิสิต นักศึกษาได้ศึกษาเรียนรู้ถึงความแตกต่างของระดับและสถานภาพของฮะดีษที่อยู่ในหนังสือฟิกฮฺ อิบาตะฮ์ ทั้งนี้เพื่อให้นักศึกษาสามารถแยกแยะระหว่างฮะดีษที่อนุญาตนำไปใช้เป็นหลักฐานและฮะดีษที่ไม่อนุญาตนำไปใช้เป็นหลักฐาน

1.2 นำผลการวิจัยออกเผยแพร่ โดยนำไปใช้ประกอบการเรียนการสอนใน สังคมมุสลิมเช่นตามปอเนาะและมัสยิดต่างๆ เพื่อให้ประชาชาติมุสลิมได้ศึกษาเรียนรู้ถึงความแตกต่างของระดับและสถานภาพของฮะดีษที่อยู่ในหนังสือฟิกฮฺ อิบาตะฮ์ ทั้งนี้เพื่อให้ผู้ที่สนใจสามารถแยกแยะระหว่างฮะดีษที่อนุญาตนำไปใช้เป็นหลักฐานและฮะดีษที่ไม่อนุญาตนำไปใช้เป็นหลักฐาน

1.3 จากผลการวิจัยทำให้ทราบถึงระดับและสถานภาพของฮะดีษที่ ปรากฏในหนังสืออะบิลุ อลมุฮตะดีน ดังนั้นจึงเป็นแนวทางสำหรับผู้ทีสนใจศึกษาเกี่ยวกับตัดทอนฮะดีษ ระดับและสถานภาพของฮะดีษ ซึ่งสามารถเอาเป็นตัวอย่างในการนำรูปแบบการตัดทอนไปใช้

1.4 ควรให้ความสำคัญกับฮะดีษที่มีมาตรฐาน และได้รับการยอมรับจากอุละมาอ์เท่านั้น และไม่ควรรใช้ฮะดีษที่ไม่มีมาตรฐานเพื่อนำมาใช้หรือเผยแพร่ พร้อมด้วยปลุกกระแสให้

เกิดความสนใจอะดิษ ทั้งสองด้านคือ ด้านสถานภาพของอะดิษ และด้านความหมายและการนำไปใช้ และควรมีการศึกษาวิจัยด้วยตัวบทอะดิษในหนังสือต่างๆ ในรูปแบบตำริญญ์โดยเฉพาะหนังสือที่ใช้เรียน และหนังสือที่นักวิชาการนิยมนำไปใช้อ้างอิง หรือใช้ในการบรรยายสั่งสอนบุคคลทั่วไป

2 ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาเรื่อง ตำริญญ์อะดิษที่ปรากฏในหนังสือสะบีลุล อิลมุฮตาดีนโดยทำการตำริญญ์อะดิษที่ถูกถอดความเป็นภาษามลายูโดยไม่มีตัวบทที่เป็นภาษาอาหรับ

2.2 ควรทำการตำริญญ์อะดิษที่ปรากฏในหนังสือเล่มอื่นๆ ของชัยคุมุฮัมมัดอัรซัด อัลบันญะรีย์และอุละมาอ์มลายูมุสลิมท่านอื่นๆ

2.3 ควรศึกษาเรื่อง บทบาทของชัยคุมุฮัมมัดอัรซัด เป็น อับดุลลอฮ์อัลบันญะรีย์ ในการแต่งหนังสือภาษามลายูอักษรญาวีและวิธีการเผยแพร่ศาสนาอิสลามในโลกมาลายู

บรรณานุกรม

หนังสือ

- al-‘Ābid, ‘Abd al-Ṣamad bin Bakr. 2001. **Al-madkhal Ilā Takhrīj al-Ḥadīth.** (المدخل إلى تخريج الأحاديث). Madīnah Munawwarah : Dār al-Buhkāriy.
- A.J. Wensinck, et al. 1936. **al-Mu‘jam al-Mufahras li alfāz al-Ḥadīth al-Nabawīy.** (المعجم المفهرس لألفاظ الحديث النبوي). Leiden : E.J. Brill.
- al-Albānīy, Muḥammad Nāsir al-Dīn. 2000. **Ṣaḥīḥ al-Targhīb wa al-Tarhīb.** (صحیح الترغيب والترهيب). al-Riyād : Maktab al-Ma‘ārif.
- al-Asqalānīy, Aḥmad bin Aliy bin Ḥajr. 1986. **Taqrīb al-Tahdhīb.** (تقريب التهذيب). Beirut : Dār al-Bashā’ir al-Islāmiyyah.
- al-Banjārīy, Muḥammad ‘Arsyad bin ‘Abdullāh. n.d. **Sabīl al-Muhtadīn li al-Tafaquh fī amr al-Dīn** (سبيل المهتدين للتفقه في أمر الدين). Patāni: Matba’ah bin Halābīy.
- al-Bukhārīy, Muḥammad bin Ismā‘īl. 1422. **Ṣaḥīḥ al-Bukhārīy** (صحیح البخاري). Taḥqīq : Muḥammad Zuhīr bin Nāsirunnāsir. Dār Tuq al-Najāh.
- Abū Dawūd, Sulaimān bin al-Ash‘ath al-Sajastāniy. n.d. **Sunan Abī Dāwūd** (سنن أبي داود). Taḥqīq : Muḥammad Mahyuddīn . Beirut : al-Maktabat al-‘Aṣriyyah.
- al-Dhahabīy, Muḥammad bin Aḥmad bin Uthmān. 1985. **Sir A‘lām al-Nubalā’** (سير أعلام النبلاء). Muassasah al-Risālah.

- al-‘Irāqīy, Zain al-Dīn Abd al-Raḥīm Ibn al-Ḥusain. 1984. **al-Taḥqīd wa al-Idāh sharh Muqaddimah Ibn al-Ṣalāh** (التقييد والإيضاح شرح مقدمة ابن الصلاح). Beirut: Dār al-Ḥadīth.
- al-Khair Abādīy, Muḥammad Abū laith. 1999. **Takhrīj al-Ḥadīth Nash-’atuh wa Manhajiyatuh** (تخریج الحديث نشأته ومنهجيته). Selangor : Dār al-Shākīr.
- Muslim bin al-Ḥajjāj. 1995. **Ṣaḥīḥ Muslim** (صحيح مسلم). Taḥqīq : Muḥammad Fu’ād Abd al-Bāqiy. al-Riyāḍ : Dār ‘Ālam al-Kutub.
- _____. 1996. **Ṣaḥīḥ Muslim** (صحيح مسلم). Riyāḍ : Dār ‘Ālam al-Kutub.
- al-Sakhāwīy, Shams al-Dīn. n.d. **Fath al-Mughīth Sharh al-Fiyyah al-Ḥadīth** (فتح المغيث شرح ألفية الحديث). Madīnah al-Munawwarah : al-Maktabah al-Salāfiyah.
- al-Shāfi‘iy, Abū Abdullāh Muḥammad bin Idrīs bin al-Abbās bin Uthmān bin Shāfi‘ bin Abd al-Muṭṭalib bin Abd al-Manāf al-Muṭṭalibiy al-Qurashiy al-Makkiy. 2001. **al-Um** (الأم). al-Manṣūrah : Dār al-Wafā’
- al-Zaila‘īy, Abdullāh bin Yūsuf. 1997. **Naṣb al-Rāyah li Aḥādīth al-Hidāyah** (نصب الراية لأحاديث الهداية). Beirut : Mu’assasat al-Rayyān.

เอกสาร

- Sakat and Abd Azīz, 2001. **Tinjaun Perlaksanaan Ḥadīth dalam beberapa karya terjemahan Shaykh Dāwūd al-Fatani. In seminar Nadwah Ulama’ Nusataral**. Pattani : Prince of Songkla University.

วิทยานิพนธ์

- ญีฮาด มุฮัมหมัด บุงาตันหยง. 1988. “ศึกษาตีครีจญ์หะดีษเล่มที่3 จากหนังสือขอยาตุลมักซอด ฟี ซาว่าอ์ดีล มุสนัด ของอัลฮาฟิซ นูรุดดีน อัลฮัยษามิ” .วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต. สาขาวิชาอัลกีตาบและอัสสุนนะฮฺ คณะอัสซุลตอะวะฮฺและอัสซุลตุดีน มหาวิทยาลัยอุมมุลกุรออ เมืองมักกะฮฺ ประเทศซาอุดีอาระเบีย

เว็บไซต์และโปรแกรมสำเร็จรูป

http://ms.wikipedia.org/wiki/สืบค้นเมื่อ_5/2/2557

โปรแกรมมักตะบะฮ์ อัลฮามีละฮ์

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ สกุล นายอับดุลรอฮ์มาน จะปะกียา

รหัสนักศึกษา 5520430011

วุฒิการศึกษา

วุฒิ	ชื่อสถาบัน	ปีที่สำเร็จการศึกษา
1. ศิลปศาสตรบัณฑิต (BA) คณะหะดีษและอิสลามศึกษา	มหาวิทยาลัยอิสลามมาดีนะห์ ซาอุดีอาราเบีย	พ.ศ. 2536
2. ประกาศนียบัตรบัณฑิต สาขาการสอนอิสลามศึกษา ประเทศไทย	มหาวิทยาลัยอิสลามยะลา	พ.ศ. 2546
3. ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (MA) คณะอิสลามศึกษา สาขาวิชาอรรถศาสตร์	มหาวิทยาลัยมาลายา มาเลเซีย	พ.ศ. 2547

ทุนการศึกษา

ทุนอุดหนุนการวิจัยเพื่อวิทยานิพนธ์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

ตำแหน่งและสถานที่ทำงาน

อาจารย์ประจำสาขาวิชาอิสลามศึกษา คณะอิสลามศึกษาและนิติศาสตร์
มหาวิทยาลัยฟาฏอนี

การตีพิมพ์เผยแพร่ผลงาน

- 1- อับดุลรอฮ์มาน จะปะกียา อับดุลเลาะ การ์รีนา “ ศึกษาชีวประวัติ และผลงานนิพนธ์ ของชัยคุ
มุฮัมหมัดอ์รซัด เป็น อับดุลลอฮ์ อัลบัน ญะรีย ” การประชุมวิชาการระดับชาติครั้งที่ 3 วันที่
14 สิงหาคม 2557 มหาวิทยาลัยฟาฏอนี
- 2- อับดุลรอฮ์มาน จะปะกียา อับดุลเลาะ การ์รีนา
“ SYEIKH MUHAMMAD 'ARSHAD BIN ABDULLAH AL-BANJARIY DAN
SUMBANGANNYA DALAM PENULISAN KITAB JAWI ”
“ ชัยคุมุฮัมหมัดอ์รซัด เป็น อับดุลลอฮ์ อัลบัน ญะรีย บทบาทและผลงานในการนิพนธ์ที่ตาม
ญาวี (หนังสือที่เป็นภาษามลายูด้วยตัวเขียนอักษรญาวี)” Icon Imad IV International
Conference on Islam in Malay Word IV 19-21
September 2014.
Islam& Ketamadunan Melayu Sumbangan ke Arah Kemajuan Sejagat.

- 3- อับดุลรอห์มาน จะปะกียา อับดุลเลาะ การ์รีนา “ การศึกษาแนวคิด วะสะฎียะห์ ของชัยคฺ มุฮัมหมัดอัรซัด อัลบันजारีย์ ในหนังสือสาบีลุล อัมมุตตะดีน กรณีสึกษาการบริโภคนิสฺและสิ่งที บริโภค” การประชุมวิชาการระดับชาติครั้งที่ 5 วันที่ 12-14 กันยายน 2558 วิทยาลัยอิสลาม มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี
- 4- อับดุลรอห์มาน จะปะกียา อับดุลเลาะ การ์รีนา “ตักรียญ์ตัวบทหะดีษ อัลญะฮะฮะเราะฮ์ (บท ว่าด้วยความสะอาด) ในหนังสือสาบีลุล อัมมุตตะดีน ของชัยคฺมุฮัมมัดอัรซัด เป็น อับดุลลอฮ์ อัลบันญะรีย์” การประชุมวิชาการระดับชาติครั้งที่ 3 วันที่ 1 6 พฤษภาคม 255 9 มหาวิทยาลัยฟาฏอนี
- 5- อับดุลรอห์มาน จะปะกียา อับดุลเลาะ การ์รีนา“ตักรียญ์ตัวบทหะดีษ ในหนังสือสาบีลุล อัมมุตตะดีนเล่ม 1 ของชัยคฺมุฮัมมัดอัรซัด เป็น อับดุลลอฮ์ อัลบันญะรีย์” (รอตีพิมพ์ลงในวารสารอัล-นุร มหาวิทยาลัยฟาฏอนี ในฉบับ ที่ 22 ปีที่ 12 ประจำเดือน มกราคม ถึง มิถุนายน 2560)
- 6- อับดุลรอห์มาน จะปะกียา อับดุลเลาะ การ์รีนา “ การศึกษาวิเคราะห์หนังสือสะบีลุลมุตตะดีน ลิตตะฟีกุศฟี อัมร็ดดีน ของชัยคฺ มุฮัมมัดอัรซัด เป็น อับดุลลอฮ์ อัลบันญะรีย์” (รอตีพิมพ์ลงในวารสารอัล-นุร มหาวิทยาลัยฟาฏอนี ในฉบับ ที่ 23 ปีที่ 12 ประจำเดือน กรกฎาคม ถึง เดือน ธันวาคม 2560)